Hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, joka korvaisi vuodelta 2007 olevan julkisista hankinnoista annetun lain ja vuodelta 2011 olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain. Laissa säädettäisiin edelleen julkisten viranomaisten ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien yksiköiden hankintojen kilpailuttamismenettelyistä ja niihin liittyvistä oikeusturvakeinoista. Samassa yhteydessä ehdotetaan säädettäväksi vastaavat kilpailuttamismenettelyt kattava laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, joka korvaisi vuodelta 2007 olevan vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain.

Esitykseen sisältyvien ehdotusten tarkoituksena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, yksinkertaistaa hankintamenettelyjä, selkeyttää lain keskeisiä käsitteitä, parantaa pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuissa, parantaa mahdollisuuksia huomioida ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia sekä turvata kaikille tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa. Ehdotusten tarkoituksena on lisäksi luoda erillisiä kilpailuttamissääntöjä julkisia käyttöoikeussopimuksia koskeviin järjestelyihin. Esityksellä pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin uudet julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevat direktiivit. Esityksessä huomioitaisiin myös Euroopan unionin tuomioistuimen julkisia hankintoja koskeva oikeuskäytäntö.

Ehdotettujen lakien sisältö vastaa hankintamenettelyjen, soveltamisalan ja oikeussuojakeinojen osalta pääosin voimassa olevaa hankintalainsäädäntöä. Direktiiveistä johtuvat keskeisimmät muutokset koskevat uusia kilpailuttamismenettelyjä, hankintojen jakamista osiin, hankintojen laadullisten näkökohtien huomioimista, ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimismahdollisuuksia, hankintamenettelyihin liittyviä sähköisiä viestintävälineitä, kansainvälisiä yhteishankintoja sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintamenettelyjä. Julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevalla lailla kevennettäisiin merkittävästi kansallisissa hankinnoissa noudatettavaa menettelyä. Menettelysääntöjen keventämisen johdosta ja avoimen kilpailun turvaamiseksi kansallisiin kynnysarvoihin ehdotetaan tehtäväksi vain maltilliset korotukset. Lisäksi Kilpailu- ja kuluttajavirastolle annettaisiin tehtäväksi valvoa erityisesti laittomia suorahankintoja.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikosrekisterilakia siten, että ehdokkaan tai tarjoajan johto- tai vastuuhenkilöä koskeva ote rikosrekisteristä voitaisiin luovuttaa hankintayksikölle käytettäväksi sen arvioimiseksi, koskeeko ehdokasta tai tarjoajaa laissa tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste. Esityksessä muutettaisiin myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia siten, että asianosaisella ei olisi enää salassapitosäännösten estämättä oikeutta saada tietoa sellaisesta tekijästä, jota on käytetty tarjousten vertailussa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan hankintalainsäädännön uudistuksesta johtuvia vähäisiä tarkistuksia 13 muuhun lakiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

Esityksen pääasiallinen sisältö ... 1
Sisällys ... 2
Yleisperustelut ... 5
1 Johdanto ... 5
2 Nykytila ... 5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö ... 5
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö ... 7
2.3 Nykytilan arviointi ... 14
2.3.1 Yleistä ... 14
2.3.2 Hankintalainsäädännön soveltamistilanteiden monimutkaistuminen ... 15
2.3.3 Hankintojen sähköiset välineet ... 16
2.3.4 Sidosyksikköhankinnat ja hankintayksiköiden välinen yhteistyö ... 16
2.3.5 Pienten ja keskisuurten yritysten asema tarjouskilpailuissa ... 17
2.3.6 Ympäristö- ja sosiaalisten sekä innovaationäkökohtien huomioiminen ... 18
2.3.7 Kansalliset kynnysarvot ... 19
2.3.8 Kansalliset menettelyt ... 19
2.3.9 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ... 20
2.3.10 Neuvonta ja tuki ... 21
2.3.11 Hankintojen valvonta ... 23
2.3.12 Oikeussuojakeinot ... 26
2.3.13 Julkisten käyttöoikeussopimusten sääntely ... 27
2.3.14 Erityisalojen sääntely ... 28
2.3.15 Rikosrekisterilaki ja laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta ... 32
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ... 32
3.1 Esityksen tavoitteet ... 32
3.2 Lain rakenne ja yleiset säännökset ... 33
3.3 Keskeiset toteuttamisvaihtoehdot ... 34
3.4 Keskeiset ehdotukset ... 36
3.4.1 Lain soveltamisala ... 36
3.4.2 Kynnysarvot ... 37
3.4.3 Sähköiset viestintävälineet ... 37
3.4.4 Hankintamenettelyt ... 38
3.4.5 Ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat ... 38
3.4.6 Pienten ja keskisuurten yritysten asema julkisissa hankinnoissa ... 39
3.4.7 Tarjousten vertailu ja valinta ... 40
3.4.8 Kansalliset menettelyt ... 40
3.4.9 Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palvelut ... 40
3.4.10 Neuvonta ja tuki ... 41
3.4.11 Valvonta ... 41
3.4.12 Hankintasopimusten muuttaminen sopimuskaudella ... 42
3.4.13 Oikeussuojajärjestelmä ... 42
3.4.14 Julkiset käyttöoikeussopimukset ... 42
3.4.15 Erityisalojen hankintalaki ... 42
3.4.16 Muut lakiehdotukset ... 43
4 Esityksen vaikutukset ... 44
4.1 Vaikutuksista yleisesti ... 44

4.1.1. Vaikutusarviointiaineisto ... 44
4.1.2. Vaikutusten kohdistuminen ... 45
4.2 Taloudelliset vaikutukset ... 45
4.3 Vaikutukset yrityksiin ja muihin tarjoajiin ... 47
4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan ... 48
4.5 Vaikutukset hallinnolliseen taakkaan ... 49
4.6 Kynnysarvojen nostamisen vaikutukset ... 51
4.7 Sidosyksikkösäännöt ... 52
4.8 Valvonta ... 54
4.9 Muut vaikutukset ... 55
4.9.1. Ympäristövaikutukset ... 55
4.9.2. Yhteiskunnalliset vaikutukset ... 55
4.10 Julkisten käyttöoikeussopimusten keskeiset vaikutukset ... 57
4.11 Erityisalojen hankintalain keskeiset vaikutukset ... 57
4.12 Muiden lakiehdotusten vaikutukset ... 58
5 Asian valmistelu ... 58
5.1 Valmisteluvaiheet ja – aineisto ... 58
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen ... 62
6 Riippuvuus muista esityksistä ... 69
Yksityiskohtaiset perustelut ... 70
1 Lakiehdotusten perustelut ... 70
1.1 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista ... 70
1.2 Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista ... 249
1.3 Rikosrekisterilaki ... 278
1.4 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta ... 279
1.5 Laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta ... 280
1.6 Kilpailulaki ... 280
1.7 Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä ... 281
1.8 Laki sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä 281
1.9 Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista ... 281
1.10 Laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa ... 282
1.11 Laki valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä ... 282
1.12 Joukkoliikennelaki ... 282
1.13 Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista ... 283
1.14 Laki Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ... 283
1.15 Kuntalaki ... 284
1.16 Laki maatalouden rakennetuista ... 284
1.17 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä ... 285
2 Voimaantulo ... 285
3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys ... 285
Lakiehdotukset ... 290
1. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista ... 290
Liite A ... 361
Liite B ... 362
Liite C ... 370
Liite D ... 371
Liite E ... 373
2. Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista ... 375

Liite A 432
Liite B 433
Liite C 441
Liite D 443
Liite E 444
3. Laki rikosrekisterilain muuttamisesta 446
4. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta 447
5. Laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta 448
6. Laki kilpailulain 30 a §:n muuttamisesta 449
7. Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain 4 §:n muuttamisesta 449
8. Laki sähköntuotannon ja –kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetun lain 7 ja 21 §:n muuttamisesta 450
9. Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 116 §:n kumoamisesta 451
10. Laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa annetun lain 1 ja 4 §:n muuttamisesta 451
11. Laki valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain 5 ja 13 §:n muuttamisesta 452
12. Laki joukkoliikennelain muuttamisesta 453
13. Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain muuttamisesta 455
14. Laki Hansel Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta 456
15. Laki kuntalain muuttamisesta 457
16. Laki maatalouden rakennetuista annetun lain 20 ja 40 a §:n muuttamisesta 458
17. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta 459
Liitteet 461
Rinnakkaistekstit 461
3. Laki rikosrekisterilain muuttamisesta 461
4. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta 464
5. Laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta 465
6. Laki kilpailulain 30 a §:n muuttamisesta 467
7. Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain 4 §:n muuttamisesta 468
8. Laki sähköntuotannon ja –kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetun lain 7 ja 21 §:n muuttamisesta 469
10. Laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa annetun lain 1 ja 4 §:n muuttamisesta 471
11. Laki valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain 5 ja 13 §:n muuttamisesta 472
12. Laki joukkoliikennelain muuttamisesta 474
13. Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain muuttamisesta 478
14. Laki Hansel Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta 480
15. Laki kuntalain muuttamisesta 482
16. Laki maatalouden rakennetuista annetun lain 20 ja 40 a §:n muuttamisesta 485
17. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta 487

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Julkisten hankintojen ja käyttöoikeussopimusten sääntelyn tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä siten, että käytettävissä olevilla rajallisilla resursseilla pystytään hankkimaan laadultaan parhaita tuotteita ja palveluja. Samalla avataan julkisten hankintojen markkinat koko Euroopan unionin alueella muista jäsenvaltioista tulevalle kilpailulle. Tavoitteena on lisäksi julkisten palvelujen tehostaminen ja laadun parantaminen sekä talouden kasvun, kilpailukyvyn ja työllisyyden edistäminen.

Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yritysten osalta tavoitteena on tehostaa kilpailua aloilla, joilla julkisen sektorin osallistuminen on perinteisesti ollut vahvaa tai joilla toiminnan luonne johtaa helposti luonnollisiin monopolitilanteisiin paikallisesti tai alueellisesti esimerkiksi verkkojen hallinnan vuoksi.

Julkisten hankintojen direktiiveillä pyritään edistämään Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen mukaisia tavoitteita tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta, palvelujen tarjoamisvapaudesta sekä sijoittautumisvapaudesta. Hankintasäännösten tavoitteisiin pyritään avoimella kilpailuttamisella sekä tarjoajien ja toimittajien tasapuolisella ja syrjimättömällä kohtelulla. Avoimuuden periaate edellyttää, että julkisista hankinnoista tiedotetaan riittävän laajasti, tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaate puolestaan sitä, että hankintapäätös perustuu ennalta asetettuihin objektiivisiin määritelmiin sekä valinta- ja arviointikriteereihin, joita sovelletaan samalla tavoin kaikkiin tarjoajiin, ketään suosimatta tai syrjimättä. Jäsenvaltioiden viranomaisten hankintamenettelyjä on ohjattu direktiivein 1970-luvun alusta.

Julkisten hankintojen suuren taloudellisen merkityksen vuoksi julkisilla hankinnoilla on katsottu voitavan edistää merkittävästi EU:n sisämarkkinatavoitteiden toteutumista sekä muita unionin tavoitteita kuten ympäristönsuojelua ja sosiaalista suojelua. Euroopan komission tilastolähteiden mukaan julkisten hankintojen kokonaisarvo oli Euroopan unionissa vuonna 2013 noin 1 786 miljardia euroa vuodessa. Suhteellinen osuus bruttokansantuotteesta vaihtelee jäsenmaiden välillä ollen yleisesti 6–25 prosenttia bruttokansantuotteesta. Komission tilastolähteiden mukaan Suomessa julkisten hankintojen kokonaisarvo on arvioilta noin 34 miljardia euroa vuosittain (2013), mikä vastaa noin 18 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä määrä sisältää kaikki julkisen sektorin hankinnat, eli sellaisetkin julkisen sektorin sisäiset hankinnat, joihin hankintasäännöksiä ei sovelleta. Julkisten hankintojen lainsäädännön piiriin kuuluvien ja HILMA-kanavassa (www.hankintailmoitukset.fi) ennakkoon ilmoitettujen hankintojen kokonaisarvo (ottaen huomioon kansalliset hankintailmoitukset sekä EU-kynnysarvon ylittävät viranomaissektorin ja erityisalojen sektorin hankintailmoitukset) oli noin 20 miljardia euroa vuonna 2014. Näiden ilmoitusten lukumäärä oli noin 14 000 kappaletta vuonna 2014.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Julkisista hankinnoista annettu laki (348/2007, jäljempänä *hankintalaki*) tuli voimaan 1.7.2007. Laki perustuu neuvoston ja parlamentin direktiiviin julkisista hankinnoista (2004/18/EY) sekä hankintojen oikeussuojaa koskeviin direktiiveihin (89/665/ETY sekä 2007/66/EY). Laissa asetetaan säännöt julkisten hankintojen kilpailuttamisvelvollisuudesta julkisyhteisöjä ja muita lain hankintayksikköjä koskien sekä säännellään hankintamenettelyistä, hankintojen ilmoittamisesta, soveltamisalasta, hankintamenettelyssä asetetuista vaatimuk-

sista ja kriteereistä, tarjousten vertailusta, hankintaa koskevista päätöksistä sekä oikeussuojakeinoista. Julkisista hankinnoista annetulla lailla yhdistettiin yhden lain piiriin aiemmin voimassa ollut hankintojen puitelaki (julkisista hankinnoista annettu laki, 1505/1992) sekä EU:n hankintadirektiivien yksityiskohtaisiin määräyksiin perustuva asetus kynnysarvot ylittävistä tavara- ja palveluhankinnoista sekä rakennusurakoista (380/1998).

Vuoden 2007 hankintalain voimaantulon yhteydessä julkisten hankintojen ilmoittamisvelvoite asetettiin kaikkiin lain piirissä oleviin hankintoihin. Samalla ilmoitusvelvoitteen täyttämiseksi otettiin laajamittaisesti käyttöön kansallinen sähköinen HILMA-kanava ilmoitusten julkaisemiselle (www.hankintailmoitukset.fi). Kaikista hankintalain avoimen kilpailuttamisvelvoitteen piiriin kuuluvista Suomen hankintayksiköiden hankinnoista julkaistaan ilmoitus edellä mainitussa internet-osoitteessa.

Voimassa olevassa hankintalaissa kilpailuttamissäännöt on jaettu pääosin kahteen kategoriaan riippuen hankintasopimuksen ennakoidusta arvosta. Lain soveltamisen alarajana toimivan kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat tulee kilpailuttaa lain III osan menettelysääntöjen mukaisesti. Arvoltaan suuremmat ja EU:n hankintadirektiiveihin perustuvat EU-kynnysarvot ylittävät hankinnat tulee kilpailuttaa lain II osan perusteella. III osan kansalliset hankinnat tulee ilmoittaa kansallisesti, kun taas direktiivin piiriin kuuluvat II osan hankinnat tulee ilmoittaa EU-laajuisesti. Laissa on näiden lisäksi molempiin kategorioihin yhdenmukaisesti soveltuvia sääntöjä muun muassa lain soveltamisalasta, oikeussuojakeinoista sekä hankintoja koskevasta päätöksenteosta. EU:n hankintadirektiivin määräyksiä sovelletaan hankintalain II osan mukaisesti täysimääräisesti EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin. EU-kynnysarvot alittaviin mutta kansalliset kynnysarvot ylittäviin hankintasopimuksiin sovelletaan edellä mainittuihin EU-hankintoihin nähden osin väljempiä menettelysääntöjä, joiden taustalla ovat unionin perustamissopimuksen perustavanlaatuiset oikeussäännöt kuten avoimuuden ja tasapuolisuuden vaatimukset. Näiden sääntöjen on katsottu unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä soveltuvan myös direktiivin kynnysarvot alittaviin hankintoihin, silloin kun hankinnassa on käsillä jäsenvaltioiden rajat ylittävä intressi. Hankintalakia ei sovelleta ennakoidulta arvoltaan kansallisen kynnysarvon alittaviin hankintasopimuksiin.

Laki vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (349/2007, jäljempänä *erityisalojen hankintalaki)* tuli myös voimaan 1.7.2007. Laki perustuu neuvoston ja parlamentin direktiiviin vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta (2004/17/EY). Erityisalojen hankintalaki vastaa pääpiirteissään hankintalakia. Hankintamenettelyt ovat kuitenkin joustavammat. Esimerkiksi neuvottelumenettelyn ja puitejärjestelyjen käytölle on asetettu vähemmän rajoituksia kuin viranomaissektorin hankintalaissa. Voimassa olevassa erityisalojen hankintalaissa ei myöskään säädetä EU-kynnysarvot alittavien hankintojen hankintamenettelyistä.

Suomessa julkiset käyttöoikeussopimukset tulee kilpailuttaa voimassa olevan hankintalain menettelysääntöjen mukaisesti. Rakennusurakoita koskeviin käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan niiden arvosta riippuen osin hankintalain II osan sääntöjä ja osin lain III osan sääntöjä. Kansallisen kynnysarvon ylittäviin palveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan lain III osan sääntöjä riippumatta siitä, ylittääkö käyttöoikeussopimusten ennakoitu arvo EU-kynnysarvot.

Hankintalakia ja erityisalojen hankintalakia on muutettu niiden voimassaoloaikana useita kertoja. Vuonna 2010 julkisten hankintojen oikeussuojasäännöt uudistettiin kokonaisuudessaan unionin niin kutsutun oikeussuojadirektiivin (2007/66/EY) perusteella (321/2010 sekä 322/2010). Vuonna 2011 annettiin laki sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankinta-

järjestelmästä (698/2011), jolla tuotiin vuoden 2004 hankintadirektiiveissä olleet ja jäsenvaltioille vapaaehtoisesti täytäntöön pantavissa olleet sähköisiin infrastruktuureihin perustuneet hankintamenettelyt kansallisesti voimaan sekä hankintalaissa että erityisalojen hankintalaissa.

Hankintalain ja erityisalojen hankintalain nojalla on annettu myös valtioneuvoston asetus julkisista hankinnoista (614/2007). Asetuksessa annetaan tarkempia säännöksiä hankintalaissa ja erityisalojen hankintalaissa edellytetyistä hankintojen ilmoitusvelvoitteista, ilmoitusten sisällöstä, ilmoitusten lähettämisestä, julkaisemisesta ja muista viestintään sekä ilmoitusvelvollisuuteen liittyvistä seikoista sekä velvollisuudesta toimittaa hankinnoista tilastotietoja ja muita selvityksiä Suomen viranomaisille ja Euroopan unionin toimielimille.

Puolustussektorin julkisista hankinnoista on säädetty laissa julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista (1531/2011). Laissa on asetettu kilpailuttamisvelvoite puolustus- ja turvallisuustuotteiden sekä näihin liittyvien palvelujen ja rakennusurakoiden hankintoihin. Julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettu laki perustuu parlamentin ja neuvoston direktiiviin puolustus- ja turvallisuushankinnoista (2009/81/EY).

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Euroopan unionin oikeus ja EU:n hankintadirektiivit

Euroopan unionissa julkisten hankintojen tekomenettelyjä eri jäsenvaltioissa on ohjattu direktiivein 1970-luvun alusta lähtien. Sääntely on laajentunut vuosien varrella tavarahankinnoista ja rakennusurakoista myös palveluhankintoihin ja uusille toimialoille kuten vesi- ja energiahuoltosektorille. Hankintadirektiivien uudistusten yhteydessä säädösmassa on kasvanut. Samalla unionin tuomioistuimen julkisia hankintoja koskevien ratkaisujen määrä on myös kasvanut. Suomen voimassa oleva julkisista hankinnoista annettu lainsäädäntö perustuu vuonna 2004 annettuihin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveihin julkisista hankinnoista sekä erityisalojen hankinnoista.

Unionin julkisista hankinnoista annetut direktiivit velvoittavat kaikkia yhteisön jäsenvaltioita sekä niiden hankintayksikköjä. Direktiivit koskevat myös valtioita, jotka ovat osapuolena Euroopan talousaluetta koskevassa niin kutsutussa ETA-sopimuksessa, jonka sopimusosapuolia ovat mm. Norja ja Islanti. Hankintadirektiivien tarkoituksena on lainsäädännön yhdenmukaistaminen. Jäsenvaltiot voivat saattaa direktiivit voimaan haluamallaan menettelytavalla. Direktiivit eivät kuitenkaan salli suurta liikkumavaraa. Keskeisimmät jäsenvaltioiden harkinnassa olevat määräykset koskevat direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä hankintoja (esimerkiksi EU-kynnysarvon alittavat hankinnat) sekä määräyksiä, joiden osalta direktiivissä on nimenomaisesti jätetty harkintavaltaa jäsenvaltioille (esimerkiksi alihankintaa koskevat tietyt määräykset). Sääntelyn sisältö direktiivien soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa on harmonisointitoimien myötä muodostunut melko yhdenmukaiseksi eri jäsenvaltioissa ja ETA-sopimuksen piiriin kuuluvissa valtioissa.

Jäsenvaltioiden tapa saattaa direktiivit kansallisesti voimaan vaihtelee huomattavasti. Suomessa, samoin kuin esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa, direktiivien voimaansaattaminen edellyttää säännösten kirjoittamista osaksi kansallista lainsäädäntöä noudattaen kansallista lainsäädäntötekniikkaa. Eräissä jäsenvaltioissa kuten Tanskassa direktiivit on saatettu voimaan sellaisenaan puitelailla.

Vuonna 2004 annetut hankintadirektiivit sääntelevät ainoastaan direktiiveissä asetetut niin kutsutut EU- kynnysarvot ylittävien hankintojen hankintamenettelyitä. Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty myös palveluja koskevat käyttöoikeussopimukset. Unionin

tuomioistuin ja Euroopan komissio ovat kuitenkin useissa tapauksissa kiinnittäneet huomiota jäsenvaltioiden velvollisuuteen noudattaa perustamissopimuksen tavaroiden ja palveluiden vapaan liikkuvuuden sekä sijoittautumisvapauden ja erityisesti kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa koskevaa periaatetta myös useissa direktiivin soveltamisalan ulkopuolisissa hankinnoissa, joissa on jäsenvaltioiden rajat ylittävä intressi. Unionin tuomioistuin on ratkaisukäytännössään viitannut tähän velvollisuuteen muun muassa tuomioissaan asioissa *C-324/98, Telaustria (EU:C:2000:669), C-147/06, SECAP (EU:C:2008:277), C-159/11, Lecce (EU:C:2012:817), sekä C-358/12, Pascolo (EU:C:2014:2063).*

Pohjoismaat

Ruotsi

Ruotsissa viranomaissektorin hankintadirektiivi ja erityisalojen hankintadirektiivi on pantu täytäntöön omina lakeinaan (Lag om offentlig upphandling 2007:1091, Lag om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster 2007:1092). Hankintojen ilmoittamisesta ja sähköisestä viestinnästä on annettu asetus (Förordning om offentlig upphandling och upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster 2007:1099).

Ruotsin hankintalainsäädännön mukaan EU-kynnysarvon alittavat hankinnat sekä hankintadirektiivin liitteen B mukaiset palveluhankinnat tulee kilpailuttaa hankintadirektiiveihin nähden kevyemmällä avoimella tai rajoitetulla menettelyllä. Mikäli hankinnan arvo on erityisen pieni (alle 28 prosenttia direktiivien EU-kynnysarvoista eli noin 56 000 euroa tavara- ja palveluhankinnoissa) tai mikäli käsillä on poikkeuksellisia syitä, hankintayksikkö voi toteuttaa hankinnan suorahankintana (direktupphandling).

Ruotsissa on ollut sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta käytössä vuodesta 2009 alkaen laki valinnanvapausjärjestelmästä (Lag om valfrihetssystem, 2008:962), jota sovelletaan järjestelmiin hankintalainsäädännön sijasta. Hankintayksiköillä on näissä palveluissa mahdollista perustaa järjestelmä, jossa palveluiden asiakkaat valitsevat itselleen palveluntarjoajan hankintayksikön sopimuskumppanien joukosta. Hankintayksikön tulee julkaista sähköinen ilmoitus järjestelmän perustamisesta tai muuttamisesta internet-sivuilla (www.valfrihetswebben.se). Järjestelmään voi jatkuvasti osallistua uusia toimittajia. Kaikki järjestelmän perustamisilmoituksessa asetetut ja lainsäädännön vaatimukset täyttävät toimittajat tulee hyväksyä järjestelmään. Hankintayksikön tulee tarjota tietoa asiakkaille kaikista järjestelmässä olevista palveluntarjoajista. Hankintayksikön tulee lisäksi tarjota palveluja myös niille, jotka eivät halua käyttää valinnanvapausjärjestelmää. Toimittajat voivat hakea muutosta hankintayksikön järjestelmässä tekemiin ratkaisuihin hallintotuomioistuimelta.

Ruotsin kilpailuviranomainen (Konkurrensverket) valvoo julkisia hankintamenettelyjä ja tarjoaa neuvontaa hankinta-asioissa. Kilpailuviranomainen valvoo myös valinnanvapausjärjestelmiä. Kilpailuviranomainen voi (fakultativa ansökningar) tai jossain tapauksissa sen täytyy (obligatoriska ansökningar) vaatia hallintotuomioistuimelta sakkorangaistusta (upphandlingsskadeavgift) hankintayksikölle havaitsemistaan hankintalainsäädännön vastaisista toimista. Sakon suuruus on vähintään 10 000 kruunua ja korkeintaan 10 000 000 kruunua. Vuonna 2012 julkaistun Kilpailuviranomaisen selvityksen (Erfarenheter av upphandlingsskadeavgift, 29.6.2012, Dnro 381/2012) mukaan vuosina 2010–2012 Ruotsin kilpailuviranomainen vaati hallintotuomioistuimelta sakkorangaistusta yhteensä 32 hankinta-asiassa. Keskeisenä syynä oli hankintojen kilpailuttamatta jättäminen. Vuonna 2013 sakkoa vaadittiin 15 hankinta-asiassa (Swedish Competition Authority Annual Report 2013).

Tapauksissa, joissa Ruotsin kilpailuviranomaisella on harkintavaltaa sakon vaatimisessa, kilpailuviranomainen on priorisoinut toimenpiteitään muun muassa hankintasopimusten taloudellisen arvon, hankinnan markkinavaikutusten, rikkomusten vakavuuden ja ennalta estävyyttä koskevien näkökohtien perusteella.

Ruotsissa on 1.9.2015 aloittanut julkisten hankintojen tukiorganisaatio (Upphandlingsmyndighet), jonka tehtävänä on kehittää, tukea ja neuvoa hankintayksiköitä ja tarjoajia. Yksikkö tarjoaa tukea myös ympäristöystävällisiin ja kestäviin hankintoihin, innovatiivisiin hankintoihin sekä hankintastrategioihin.

Tanska

Tanskassa EU:n hankintadirektiivit on saatettu voimaan sellaisinaan puitelaeilla, jotka ovat olleet voimassa vuodesta 2005 (Bekendtgørelse nr. 936 af 16. september 2004 om fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester sekä Bekendtgørelse nr. 937 af 16. september 2004 om fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter). EU-kynnysarvon alittaviin ja hankintadirektiivin liitteen B palveluhankintoihin sovelletaan erillissäädöstä (Tilbudsloven, Bekendtsgørelse af lov om indhentning af tilbud på visse offentlige of offentligt støttede kontrakter, 1410, 7.12.2007).

EU-kynnysarvon alittavat rakennusurakat on ilmoitettava etukäteen avoimesti ja hankintamenettelyyn on sovellettava laissa asetettuja säännöksiä menettelyistä (muun muassa avoin ja rajoitettu menettely). EU-kynnysarvon alittavissa tavara- ja palveluhankinnoissa sopimuskumppanit on valittava käyttäen objektiivisia ja syrjimättömiä perusteita. Lain soveltamisalan alarajana on kansallinen kynnysarvo, joka on 67 000 euroa. Tanskassa ei ole erillistä hankintamenettelyjä valvovaa viranomaista.

Norja

Norjassa julkisten hankintamenettelyjen toteuttamisen yleisistä periaatteista on säädetty hankintalaissa (Lov om offentlige anskaffelser, 69/1999). Hankintadirektiivien yksityiskohtaiset menettelysäännöt on pantu voimaan asetuksin (Forskrift om offentlige anskaffelser 402/2006, Forskrift om innkjøpsregler i forsyrningssektorne (vann- og energiforsyning, transport og posttjenster 403/2007).

Norjan hankinta-asetusten mukaan hankintadirektiivin liitteen B mukaiset palveluhankinnat sekä EU-kynnysarvon alittavat, mutta 500 000 NOK ylittävät hankintasopimukset on kilpailutettava avoimesti ja syrjimättömästi.

Norjassa valtiontalouden sisäisessä tarkastuksessa (Riksrevisjonen) kiinnitetään huomiota myös julkisiin hankintamenettelyihin.

Eräät muut EU-maat

Yhdistynyt kuningaskunta

Yhdistyneessä kuningaskunnassa vuoden 2004 EU:n julkisia hankintoja koskevat direktiivit on pantu täytäntöön asetuksin (Public Contracts Regulations, Statutory Instrument 5/2006, sekä Utilities Contracts Regulations, Statutory Instrument 6/2006). Asetuksia sovelletaan Englannissa, Walesissa ja Pohjois-Irlannissa. Skotlannissa on omat hankintalakinsa.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei säännellä EU-kynnysarvon alittavien hankintojen tai hankintadirektiivin liitteen B palveluhankintojen menettelyjä erillissäädöksin, eikä käytössä ole näin ollen myöskään kansallista kynnysarvoa. Näihin hankintoihin sovelletaan unionin oikeuden yleisiä periaatteita sekä paikallisviranomaisten yleislakia (Local Government Act). EU-kynnysarvon alittaviin hankintoihin sovelletaan lisäksi valtionhallinnon ohjeita (Government procurement policy), jotka ohjaavat julkisten hankintojen tekemistä kustannustehokkuuteen kilpailuttamisen kautta.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei ole erillistä hankintamenettelyjä valvovaa viranomaista. Julkisten hankintojen ohjaus- ja neuvontaelimen (Crown Commercial Service) yhteydessä on palautekanava tarjouskilpailuihin osallistuneille toimittajille (Mystery Shopper service), jonka kautta toimittajat voivat tuoda esiin huoliansa hankintamenettelyjen toteuttamisen asianmukaisuudesta. Julkisia hankintoja seurataan myös osana valtionhallinnon sisäistä tarkastusta (National Audit Office).

Saksa

Saksassa julkisia hankintamenettelyjä sääntelevät yleislait ovat kilpailunrajoituksia koskeva laki (Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen GWB) sekä asetus hankintamenettelyistä (Vergabeverordnung VgV). Yksityiskohtaisia hankintamenettelyjä koskevia säännöksiä sisältyy myös asetuksiin tavara- ja palveluhankinnoista sekä rakennusurakoista (Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen, VOB/A, Vergabe- und Vertrangsordnung für Leistungen, VOL/A sekä Vergabeordnung für freiberufliche Leistungen, VOF). Hankintamenettelyjen yleislakeja ei sovelleta EU-kynnysarvon alittaviin hankintoihin, joihin sovelletaan sen sijaan osittain edellä mainittuja asetuksia (VOL/A sekä VOB/A). EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa on käytössä kolme menettelyä: avoin ja rajoitettu menettely sekä hankinta yhdeltä tarjoajalta. EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa on jätettävä riittävä aika tarjousten jättämiseen ja valintaperusteena on käytettävä kokonaistaloudellista edullisuutta.

Saksan osavaltioilla on käytössään erilaisia kansallisia kynnysarvoja. Liittovaltiotasolla suorahankinnat ovat mahdollisia 10 000 euron alittavissa rakennusurakoissa ja 500 euron alittavissa tavara- ja palveluhankinnoissa.

Useimmissa Saksan liittotasavallan osavaltioissa on olemassa viranomaisia (VOB-Stellen), jotka valvovat hankintamenettelyjä ja antavat neuvontaa hankintayksiköille. Hankintoja valvotaan myös osana valtionhallinnon sisäistä tarkastusta ja julkisten varojen käytön tehokkuuden valvontaa.

Ranska

Ranskassa EU:n julkisia hankintoja koskevien direktiivien määräykset on pantu täytäntöön useilla säädöksillä (viranomaissektorin perussäädös Décret no 2006-975 du 1er août 2006 portant code des marchés publics). Ranskassa on myös erillissäädöksiä muun muassa julkisyhteisöjen ja yksityisten yhteisöjen kumppanuusjärjestelyistä sekä alihankinnoista. Ranskassa on vuodesta 2010 ollut käytössä myös julkisia käyttöoikeussopimuksia koskeva säädös (Décret no 2010-406 du 26 avril 2010 relatif aux contrats de concession de travaux publics et portant diverses dispositions en matière de commande publique).

EU-kynnysarvon alittavat hankinnat, joiden arvo ylittää 90 000 euroa, on Ranskassa kilpailutettava avoimesti julkaisemalla niistä ilmoitus virallisessa hankintojen ilmoituslehdessä (Bulletin Officiel des Annonces de Marchés Publics- BOAMP) tai muussa hankintojen ilmoittamiseen auktorisoidussa sanomalehdessä. Myös hankintadirektiivin liitteen B mukaiset palvelu-

hankinnat on kilpailutettava edellä kuvatulla tavalla. Ranskan lainsäädännön mukaan arvoltaan 4 000 euron ja 90 000 euron väliin sijoittuvat hankintasopimukset on ilmoitettava kevyellä menettelyllä.

Hankintamenettelyjä valvovat useat viranomaiset varainkäytön valvonnasta (Direction générale de la comptabilité publique) paikallishallinnon valvontaan (préfets de région) sekä kilpailuviranomaisten suorittamaan valvontaan (Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes). Ranskassa hankintayksiköille neuvontaa antaa erillinen valtiollinen elin (commission consultative des marchés publics).

Viro

Virossa hankintamenettelyjä säännellään julkisia hankintoja koskevassa laissa sekä useissa alemmanasteisissa asetuksissa. Hankinnoista ilmoitetaan sähköisesti verkossa etukäteen valtionhallinnon ylläpitämässä rekisterissä, jonka seuraaminen on veloituksetonta. Julkisista hankinnoista annetun lain säännöksiä sovelletaan sekä viranomaissektorin että erityisalojen hankintoihin.

Virossa on otettu käyttöön EU-kynnysarvoja alemmat kansalliset kynnysarvot, jotka ovat 40 000 euroa tavara- ja palveluhankinnoissa ja 250 000 euroa rakennusurakoissa. Kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa ja EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa hankintayksiköiden on jätettävä vähintään 15 päivää tarjousten jättämiselle tavara- ja palveluhankinnoissa. Rakennusurakoissa tarjousaikaa on annettava vähintään 22 päivää. Kansallisten hankintojen säännöt ovat hyvin yhdenmukaisia EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin sovellettavien sääntöjen kanssa.

Viron valtiovarainministeriö antaa hankintayksiköille neuvontaa hankintalain soveltamisessa sekä valvoo hankintamenettelyjen lainmukaisuutta.

Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskeva sopimus

Julkisten hankintojen kilpailuttamisesta on sovittu kansainvälisellä tasolla kahden- tai useammanvälisten julkisia hankintoja koskevien kauppasopimusten ohella Maailman kauppajärjestön (WTO) julkisia hankintoja koskevan Government Procurement Agreement – sopimuksen (niin kutsuttu *GPA-sopimus*) osapuolten kesken. Sopimus koskee valtion keskus- ja aluehallinnon viranomaisten sekä kuntien tavara- ja palveluhankintojen ja rakennusurakoiden kilpailuttamista ja takaa sopijamaiden yrityksille tasapuoliset mahdollisuudet tarjota sopimuksen katteeseen kuuluviin hankintoihin. Sopimus on monenkeskinen sopimus, johon ovat EU:n lisäksi liittyneet Kanada, Yhdysvallat, Kiinan Hong Kong, Japani, Sveitsi, Norja, Islanti, Israel, Korea, Liechtenstein, Aruba ja Singapore. Sopimuksessa on määräyksiä kilpailuttamisvelvoitteesta, kilpailuttamisen menettelytavoista, määräajoista sekä hankinnan kohteen määrittelyssä käytettävistä eritelmistä. Sopimuksessa on määräyksiä myös riitojen ratkaisusta sekä sopimuksen tarkastelusta. Unionin julkisten hankintojen direktiivit ovat GPA-sopimuksen mukaisia.

EU:n hankintadirektiivien kokonaisuudistus

Hallituksen esityksen pohjana ovat Euroopan unionin uudet julkisia hankintoja koskevat direktiivit, jotka annettiin 26.2.2014 (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/23/EU käyttöoikeussopimusten tekemisestä, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/25/EU vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja pos-

tipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta). Julkisilla hankinnoilla on suuri merkitys Eurooppa 2020 – strategiassa, jossa hankintoja esitetään välineeksi esimerkiksi innovaatioiden kasvattamiseen, resurssitehokkaaseen ja ympäristöystävälliseen talouteen siirtymiseen sekä pk-yritysten liiketoimintaympäristön parantamiseen. Strategiassa painotetaan myös, että julkisissa hankinnoissa olisi varmistettava julkisten varojen mahdollisimman tehokas käyttö ja että julkisten hankintojen markkinat tulisi pitää avoimina EU:n laajuisesti.

Eurooppa 2020 – strategiaan pohjautuen Euroopan komissio ilmoitti niin kutsutussa sisämarkkinoiden toimenpidepaketissa (”Single Market Act”) aikovansa järjestää laajoja kuulemisia ja esittävänsä niiden pohjalta viimeistään vuoden 2012 alussa lainsäädäntöaloitteita, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa ja uudistaa julkisia hankintoja koskevaa EU:n lainsäädäntöä joustavoittamalla hankintasopimusten tekemistä ja luomalla parempia edellytyksiä hankintasopimusten hyödyntämiselle muiden politiikanalojen tukena.

Komissio esitti hankintadirektiivejä koskevissa ehdotuksissaan (KOM (2011) 895-897 lopullinen) viisi yleistä tavoitetta, joita direktiiviuudistuksella tavoitellaan. Nämä tavoitteet ovat myös vuonna 2014 annetuilla hankintadirektiiveillä. Direktiiviuudistuksen tavoitteena on ensinnäkin hankintamenettelyjen yksinkertaistaminen ja joustavoittaminen. Tätä tavoitetta toteutetaan yhtäältä direktiivin soveltamisalan täsmentämisellä unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaisesti sekä toisaalta niin kutsuttuun välinevalikoimaan perustuvalla lähestymistavalla (”toolbox approach”). Hankintayksiköiden valittavina on eri tilanteisiin räätälöityjä ja hankintayksikön välineinä toimivia erilaisia hankintamenettelyjä, joiden lukumäärää on lisätty ja joiden sääntöjä on selkeytetty.

Toinen hankintadirektiiviuudistuksen keskeisistä tavoitteista liittyy ympäristö- ja sosiaalisiin näkökohtiin. Ehdotuksen tavoitteena on komission mukaan luoda lisää ja tehokkaampia edellytyksiä julkisten hankintojen strategiseen käyttöön edellä mainittujen tavoitteiden edistämiseksi. Sosiaalisesti kestävien hankintojen tavoitteella on vahva yhteys Eurooppa 2020-strategian visioihin kilpailukykyisen sosiaalisen markkinatalouden luomisessa.

Kolmantena päätavoitteena direktiiviuudistuksella on pienten ja keskisuurten yritysten markkinoillepääsyn parantaminen. Pk-yritykset on nähty mahdollisuutena työpaikkojen, kasvun ja innovaatioiden luomisessa, joten nykyistä parempi pääsy jäsenvaltioiden hankintamarkkinoille voi auttaa vapauttamaan tämän potentiaalin. Tätä tavoitetta edistetään uusissa hankintadirektiiveissä ensinnäkin yksinkertaistamalla tarjouskilpailuun osallistuvien toimittajien selvitysvelvoitteita. Pk-yritysten asemaa pyritään edistämään myös direktiivin määräyksillä hankintasopimusten jakamisesta ja jakamatta jättämisen perusteluvelvoitteesta.

Neljäntenä direktiiviuudistuksen päätavoitteena on asianmukaisten menettelyjen varmistaminen julkisissa hankinnoissa. Euroopan komission mukaan julkisiin hankintoihin liittyvien taloudellisten intressien sekä julkisen ja yksityisen sektorin välisen läheisen vuorovaikutuksen vuoksi julkiset hankinnat ovat alttiita sääntöjen vastaisille liiketoimintakäytännöille, kuten eturistiriidoille, suosinnalle ja korruptiolle. Direktiiveissä on annettu tämän vuoksi määräyksiä hankintayksiköiden henkilöstön eturistiriidoista, toimittajien kielletystä yhteistyöstä sekä tilanteista, joissa yksi tai useampi toimittaja pyrkii vaikuttamaan sääntöjenvastaisesti hankintamenettelyyn.

Viimeinen modernisaation päätavoitteista liittyy julkisten hankintamenettelyjen valvontaan ja hallinnointiin. Sääntöjen soveltamiseksi entistä tehokkaammin ja johdonmukaisemmin on katsottu tärkeäksi saada hyvä yleiskuva jäsenvaltioiden hankintapolitiikkojen mahdollisista rakenteellisista ongelmista ja yleisistä toimintatavoista, jotta mahdollisiin ongelmiin voidaan

puuttua kohdennetummin. Yleiskuvan muodostamiseksi direktiiveissä säädetään hankintojen valvonnasta, jonka tulokset olisi julkaistava säännöllisin väliajoin. Yleiskuva antaisi hankintadirektiivin johdanto-osan mukaan myös käsityksen julkisia hankintoja koskevien sääntöjen soveltamisesta unionin yhteisrahoittamien hankkeiden täytäntöönpanossa. Direktiiveissä annetaan jäsenvaltioille päätösvalta siitä, miten valvonta toteutetaan käytännössä.

Direktiiviuudistuksen täytäntöönpano eräissä muissa EU-maissa

Uusien hankintadirektiivien täytäntöönpanotyö on edennyt aikataulultaan yhtäläisesti kaikissa Pohjoismaissa. Ruotsissa on julkaistu vuoden 2014 aikana kaksi selvitystä hankintadirektiivien ja käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivien täytäntöönpanon toteuttamisesta (SOU 2014:51 sekä SOU 2014:69). Norjassa uuden hankintalainsäädäntöä koskeva lakiehdotus on annettu kuulemiskierrokselle maaliskuussa 2015.

Ruotsissa kansallisen lainsäädännön uudistamisessa keskitytään ainoastaan uusien hankintadirektiivien täytäntöönpanoon, joten EU-kynnysarvon alittavat hankinnat jäävät uudistuksen ulkopuolelle. Täytäntöönpanotyö on jaettu kahteen erilliseen komiteaan, joista toinen valmistelee kansalliset säädösehdotukset EU:n hankintadirektiivien täysin uusista artikloista (mm. innovaatiokumppanuusmenettely, sopimusmuutokset) ja toinen valmistelee uusia kansallisia säännöksiä niistä hankintadirektiivien määräyksistä, jotka sisältyivät jo vuoden 2004 hankintadirektiiveihin (esimerkiksi avointa ja rajoitettua menettelyä koskevat ja hankintamenettelyn vaatimuksia koskevat säännöt).

Hankintadirektiivien täysin uusia sääntöjä valmistelleen komitean mietinnössä (Delbetänkande av Genomförandeutredningen 2014 SOU 2014:51) ehdotetaan, että uuden hankintadirektiivin niin kutsuttuja sosiaalipalveluja koskevat III osaston 1 luvun määräykset pantaisiin täytäntöön säännöillä, jota jo nykyisessä lainsäädännössä sovelletaan EU-kynnysarvon alittaviin hankintoihin. Mietinnössä ehdotetaan lisäksi, että direktiivin tiettyihin palveluihin varattuja hankintasopimuksia koskevat määräykset pannaan täytäntöön Ruotsin hankintalainsäädännössä. Ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien osalta mietinnössä on todettu muun muassa, että uusien direktiivien valossa voitaisiin hankintamenettelyssä asettaa sellaisia vaatimuksia työoloista, jotka sisältyvät työehtosopimuksiin. Sen sijaan mietinnön mukaan unionin oikeuden vastaista olisi se, että hankintayksikkö asettaa hankintamenettelyssä vaatimukseksi sen, että toimittaja on sidottu työehtosopimukseen.

Mietinnössä ehdotetaan edelleen, että Ruotsissa hyödynnettäisiin uusien hankintadirektiivien tarjoamat mahdollisuudet hyödyntää siirtymäaikaa sähköistä viestintää koskevien sääntöjen täytäntöönpanossa.

Tanskassa hankintadirektiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä uudella hankintalailla (Udbudsloven). Tanskan parlamentille on annettu 7.10.2015 kirjallinen esitys uudeksi hankintalaiksi (Forslag til udbudsloven, Lovforslag nr. L 19). Lakiehdotuksessa annetaan Tanskan elinkeino- ja kasvuministeriölle oikeus puitesäännöksellä (bekendtgørelse) panna täytäntöön myös erityisalojen hankintadirektiivi ja käyttöoikeussopimuksia koskeva direktiivi.

Tanskan lakiesityksen mukaan hankintalakia noudatettaisiin kokonaisuudessaan EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa. Sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa ja muissa erityisissä palveluhankinnoissa sovellettaisiin 750 000 euron kynnysarvoa. Lakiin otettaisiin erilliset luvut menettelyistä EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa, joissa joko on tai ei ole selkeää jäsenvaltioiden rajat ylittävää intressiä. Niissä EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa, joissa on selkeä jäsenvaltioiden rajat ylittävä intressi, hankinnoista olisi ilmoitettava etukäteen ja niistä olisi tehtävä kirjallinen hankintapäätös, mutta hankintayksikkö voisi itse päättää han-

kinnan menettelystä, jonka tulisi kuitenkin olla EU:n perustamissopimuksesta johtuvien periaatteiden mukainen. Sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa ehdotetaan otettavan käyttöön hankintadirektiivin mukainen kevennetty avoimuuteen ja syrjimättömyyden vaatimuksiin perustuva menettely. Sidosyksiköitä ja hankintayksiköiden yhteistyötä koskevat säännökset ehdotetaan otettavaksi hankintalakiin hankintadirektiivin mukaisella tavalla. Hinnaltaan halvin tarjous voi ehdotuksen mukaan olla kokonaistaloudellisen edullisuuden ainoa peruste. Lakiesitys ei sisällä ehdotuksia valvonnasta, mutta Tanskan Kilpailu- ja kuluttajaviraston olisi huolehdittava siitä, että riittävää neuvontaa on tarjolla.

Yhdistynyt kuningaskunta on saattanut ensimmäisenä EU-jäsenmaana voimaan uuden julkisia hankintoja koskevan direktiivin (Public Contracts Regulations 2015 No. 102). Yhdistyneen kuningaskunnan uusi direktiiviin sellaisenaan perustuva hankintalainsäädäntö on tullut voimaan 26 päivänä helmikuuta 2015.

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Yleistä

Voimassa oleva hankintalainsäädäntö

Voimassa olevat julkisia hankintoja koskevat lait (hankintalaki, erityisalojen hankintalaki) ovat vuodelta 2007. Hankintalakien nojalla on annettu myös valtioneuvoston asetus julkisista hankinnoista, jossa säädetään tarkemmin muun muassa hankintailmoituksista sekä hankintamenettelyn tietojenvaihdosta ja viestinnästä. Vuonna 2011 annettiin laki sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä, jossa säädetään uusista sähköisiin järjestelmiin perustuvista hankintamenettelymuodoista eli sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä.

Puolustus- ja turvallisuushankintoihin sovelletaan vuonna 2011 annettua lakia julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista. Eräitä julkisia liikennepalveluja koskeviin hankinta- ja käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan puolestaan joukkoliikennelain (869/2009) kilpailuttamissäännöksiä. Edelleen maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) 20 §:ssä (1507/2009) on säädetty erityisistä hankintamenettelysäännöistä lain mukaisen tuen saajan hankintoihin.

Ilmoittaminen ja kynnysarvot

EU:n hankintadirektiivien uudistuksen lisäksi hankintalakien uudistamiselle on myös kansallisia tarpeita. Hankintalainsäädännön soveltamistilanteet ovat osin monimutkaistuneet, hankintavolyymit ovat kasvaneet ja oikeuskäytännön linjauksista on muodostunut keskeinen tulkintaa ohjaava vaikutus.

HILMA-ilmoituskanavan tilastolähteiden (saatavissa www.hankintailmoitukset.fi) mukaan julkisten hankintojen lainsäädännön piiriin kuuluvien ja ennakkoon ilmoitettujen hankintojen kokonaisarvo oli noin 20 miljardia euroa vuonna 2014. Näiden ilmoitusten lukumäärä oli noin 14 000 kappaletta vuonna 2014. EU-kynnysarvon alittavien niin kutsuttujen kansallisten hankintojen ilmoitusten osuus on ollut tilastollisesti suurin. Vuonna 2009 kansallisten ilmoitusten arvo oli noin 70 prosenttia kaikista ilmoituksista. Kansallisten ilmoitusten osuus on sittemmin pienentynyt. Vuonna 2012 kansallisia ilmoituksia oli 60 prosenttia ilmoituksista. Laskuun on osin vaikuttanut vuonna 2010 tehty lakimuutos, jossa ilmoitusvelvollisuuden alarajana toimivaa kansallista kynnysarvoa nostettiin 15 000 eurosta 30 000 euroon. Julkisten hankintojen HILMA-ilmoituskanavasta saadut kokonaisarvot ovat pysyneet yleisesti ottaen samoina lu-

kuun ottamatta hienoista kasvua vuosien 2011 ja 2012 välillä. Ilmoitusmäärissä näkyy myös yhteishankintojen osuuden kasvu, sillä aiemmin erillisinä hankintoina ja ilmoituksina toteutetut julkisyhteisöjen sopimukset on yhdistetty yhteen hankintamenettelyyn ja ilmoitukseen. Tilastojen perusteella erityisesti palveluhankintojen suhteellinen osuus on kasvanut vuosina 2007–2013.

2.3.2 Hankintalainsäädännön soveltamistilanteiden monimutkaistuminen

Julkisten hankintojen soveltamistilanteet ja hankintamenettelyjä koskevat oikeuskysymykset ovat muuttuneet monimutkaisemmiksi. Aiemmin voimassa olleet hankintadirektiivit eivät täysimääräisesti kyenneet vastaamaan monimutkaistuneiden soveltamistilanteiden vaatimuksiin. Komission uusien hankintadirektiivien tausta-aineistossa (SEC (2011) 853 lopullinen) on todettu, että tietyissä hankintatilanteissa vuoden 2004 hankintadirektiivien mukaisten menettelyjen noudattamisesta aiheutuneet kustannukset saattoivat olla suhteettoman suuria niistä saataviin hyötyihin nähden. Myös Suomessa hankintojen soveltamiskysymykset ovat monimutkaistuneet. Saatavilla olevan tilastoaineiston perusteella markkinaoikeuden käsittelemien hankintoja koskevien riitojen määrä kasvoi etenkin vuosina 2007–2010. Erityisesti hankintalainsäädännön soveltamisalakysymykset ovat muodostuneet aiempaa monisyisemmiksi. Julkisissa hankinnoissa on nykyään yhä harvemmin käsillä yksinkertainen asetelma, jossa yksi julkisyhteisö ostaa selkeällä tavalla etukäteen määriteltävissä olevan tuotteen yhdeltä tarjouskilpailun kautta valikoituvalta toimittajalta. Sen sijaan yhä useammin julkisyhteisöt ovat tilanteessa, jossa hankkijoita tai hankinnan rahoittajia on useita, hankinnan kohde on erittäin hankalasti etukäteen määriteltävissä tai sopimuskumppaneina on useampi yksityis- tai julkisoikeudellinen toimija. Käytännön hankintatoimessa on noussut esiin kokonaan uusia esimerkiksi hankintasopimusten muuttamiseen liittyviä kysymyksiä, joihin hankintalainsäädännössä ei ole otettu kantaa. Toisiinsa nähden hyvin erilaiset hankintalainsäädännön soveltamistilanteet ovat luoneet tarvetta entistä selkeämmän, yksinkertaisemman ja joustavamman hankintalainsäädännön luomiselle.

Aiempaa monitahoisemmat hankintojen kohteet ovat synnyttäneet paineita hankintalainsäädännön menettelysäännöille, jotka nykymuodoissaan edellyttävät hankintayksiköiden määrittelevän yksityiskohtaisesti ja kattavasti hankinnan kohteen ja asettavan sille vähimmäisvaatimuksia hyvin varhaisessa vaiheessa hankintamenettelyä. Hankintayksiköillä on hyvin rajatut mahdollisuudet joustoihin hankintamenettelyn alussa asetettujen määritelmien ja vaatimusten täsmentämisessä.

Määrältään kasvaneen tuomioistuinkäytännön myötä myös julkisia hankintoja koskeva oikeuslähdemateriaali on kasvanut, konkretisoitunut ja hajautunut. Monet hankintamenettelyjä, hankintalainsäädännön soveltamisalaa sekä tarjousten käsittelyä koskevat yksityiskohtaiset oikeusohjeet perustuvat hankintalain sijasta unionin ja kotimaisten tuomioistuinten ratkaisuihin.

Hallituksen esityksen valmisteluvaiheissa kuultiin asiantuntijoina hankintayksiköiden edustajia. Hankintayksiköt kiinnittivät huomiota muun muassa hankintalainsäädännön menettelyvelvoitteiden yksityiskohtaisuuteen esimerkiksi hankinnan kohteen määrittelyssä, tarjousten tarjouspyynnönmukaisuuden arvioinnissa, vertailuperusteiden ja niiden painoarvojen asettamisessa sekä tarjousten perusteluvelvoitteen täyttämisessä. Kyseisiä menettelytilanteita on katsottu kansallisessa oikeuskäytännössä käsitellyn suhteettoman ankarasti verrattuna EU:n hankintadirektiiviin. Puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekeminen on koettu lisäksi liian työllistäväksi. Hankintayksiköt ovat kokeneet nykyiset tavara- ja palveluhankintojen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kynnysarvot liian alhaisiksi, mikä on johtanut siihen, että kilpailuttamisen kustannusten ei ole koettu olevan kohtuullisessa suhteessa siitä saataviin hyö-

tyihin. Hankintayksiköt ovat tuoneet esille tarpeen joustavammille menettelyille sekä kynnysarvojen nostamista nykytasosta yhtenä keinona joustavammalle hankintatoimelle.

Hankintayksiköt ovat kiinnittäneet huomiota myös hankintaoikaisun käyttöön ja väliaikaisiin sopimuksiin liittyviin käytännön hankaluuksiin sekä muutoksenhakujärjestelmän hitauteen. Käytännön hankintatoimessa ongelmalliseksi on osoittautunut myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) asianosaisjulkisuutta ja tarjoajien liikesalaisuuksien suojaa koskevien säännösten tulkinnanvaraisuus. Useat hankintayksiköiden edustajat kiinnittivät huomiota menettelyistä aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan ja siitä aiheutuviin kustannuksiin sekä neuvonnan ja osaamisen kehittämisen välttämättömyyteen.

2.3.3 Hankintojen sähköiset välineet

Julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön keskeisenä tavoitteena on julkisten varojen käytön tehostaminen. Tämän tavoitteen saavuttamisessa suuri rooli on myös hankintamenettelystä osapuolille syntyvillä kustannuksilla, hallinnollisella taakalla sekä menettelyyn kuluvalla ajalla. Kun tarjouskilpailussa käytetään sähköistä viestintää, voidaan aikaansaada säästöjä, nopeuttaa menettelyä, parantaa hankinnan tuloksia sekä samalla vähentää virheiden riskiä. Suomessa vuoden 2007 aikana laajamittaisesti käyttöön otettu sähköinen HILMA-ilmoituskanava (www.hankintailmoitukset.fi) on tehostanut hankintatoimintaa ja tehnyt aiempaa vaivattomammaksi julkisia hankintoja koskevan informaation vastaanottamisen markkinoilla.

Hankintamenettelyjen viestinvaihtoa on kuitenkin mahdollista tehostaa tätäkin enemmän. Hankintailmoitusten ohella myös tarjouspyyntöjen sähköinen saataville asettaminen sekä tarjousten sähköinen jättäminen tarjoavat potentiaalia hankintamenettelyjen tehostamiselle, nopeuttamiselle sekä kustannussäästöjen synnyttämiselle. Monet hankintayksiköt asettavat tarjouspyynnöt sähköisesti saataville joko suoraan HILMA-kanavassa tai omien internetsivujensa kautta. Tästä huolimatta useat hankintayksiköt lähettävät edelleen tarjouspyynnöt paperimuodossa, vaikka tälle ei ole käytännön tai esimerkiksi tietojen suojaamisen johdosta tarvetta. Suuri joukko hankkijoita pyytää niin ikään tarjoukset paperimuodossa.

Hankintalainsäädännössä vuonna 2012 käyttöön otetut sähköiset hankintamenettelyt, sähköinen huutokauppa ja dynaaminen hankintajärjestelmä, ovat antaneet hankintayksiköille mahdollisuuden nopeuttaa ja tehostaa tarjousten käsittelyä hankintamenettelyssä. Hankintojen tilastoaineisto osoittaa kuitenkin, että sähköisten hankintamenettelyjen käyttö on ollut verraten vähäistä lakimuutoksen jälkeen. Osasyynä tälle voi olla uusien menettelyjen vähäinen käytännön tuntemus hankintayksiköissä. Sidosryhmiltä saadun palautteen perusteella myös sähköisten menettelyjen hankintadirektiiveihin perustuvan sääntelyn monimutkaisuus on vaikuttanut niiden käyttöasteeseen.

2.3.4 Sidosyksikköhankinnat ja hankintayksiköiden välinen yhteistyö

Sidosyksikköjä koskeva sääntely on syntynyt unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä ja sen mukaisesti voimassa olevaan hankintalakiin on otettu hankintayksikön sidosyksikköjä koskeva säännös (10 §).

Unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä on runsaasti *C-107/98, Teckal (EU:C:1999:562), C-26/03, Stadt Halle (EU:C:2005:5), C-371/05, komissio vs. Italia (EU:C:2008:410),C-340/04 Carbotermo (EU:C:2006:308),C-295/05, Tragsa (EU:C:2007:227), C-324/07, Coditel (EU:C:2008:621), C-573/07, SEA (EU:C:2009:532), C-182/11 ja C-183/11, Econord SpA (EU:C:2012:758).* Kansallisessa ratkaisukäytännössä sidosyksikköjä on käsitelty esimerkiksi

tapauksessa *KHO 2011:24*. Kansallinen tulkinta- ja ratkaisukäytäntö on mukaillut unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä sen keskeisten elementtien osalta.

Sidosyksikkösääntely on merkityksellinen erityisesti valtion ja kuntien toimintojen järjestämisen kannalta. Esimerkiksi monet valtion ja kuntien omistamat osakeyhtiöt ovat niiden sidosyksikköjä. Sidosyksikkösääntelyä on sen sijaan kritisoitu erityisesti liittyen toiminnan ohjautumista koskevaan vaatimukseen: sidosyksikön toiminnan kohdistumisen muihin kuin omistajiin on katsottu olevan markkinatilanteesta riippuen osin ongelmallista niin hankintalainsäädännön kuin kilpailuoikeuden näkökulmasta.

Hankintayksiköiden välistä yhteistyötä koskeva soveltamisalapoikkeus on myös syntynyt unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä *C-480/06, komissio vs. Saksa (EU:C:2009:357), C-159/11, Lecce (EU:C:2012:817), C-386/11, Piepenbrock (EU:C:2013:385).* Hankintayksiköiden välistä yhteistyötä koskevaa säännöstä ei ole voimassa olevassa hankintalaissa.

Niin sanottua horisontaalista yhteistyötä koskevat säännöt voivat tulla sovellettavaksi julkisyhteisöjen, kuten esimerkiksi valtion ja kuntien välisessä yhteistoiminnassa. Suomessa kysymys siitä, voidaanko kuntien välinen yhteistoimintasopimus tulkita hankintalain soveltamisalaan kuuluvaksi hankintasopimukseksi, on käytännössä osoittautunut ongelmalliseksi. Markkinaoikeus on vuonna 2014 antanut useita ratkaisuja, joissa sovellettiin unionin tuomioistuimen tulkintalinjoja horisontaalisesta yhteistyöstä (*MAO 733-748/14; MAO 749-757/14; MAO 758-760/14; MAO 761-762/14)*. Osa ratkaisuista on korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyssä.

2.3.5 Pienten ja keskisuurten yritysten asema tarjouskilpailuissa

Komission julkisia hankintoja koskevan vihreän kirjan (KOM (2011) 15 lopullinen) mukaan pienet ja keskisuuret yritykset tarjoavat mittavia mahdollisuuksia luoda työpaikkoja, talouskasvua ja innovaatioita. Vihreässä kirjassa todetaan, että helppo pääsy hankintamarkkinoille voi auttaa vapauttamaan tämän potentiaalin ja antaa hankintaviranomaisille mahdollisuuden laajentaa toimittajakantaansa myönteisin seurauksin.

Komission hankintadirektiivien valmistelumateriaalissa (SEC (2011) 853 lopullinen) on mainittu 2000-luvun hankintatrendinä yhteishankintojen kasvu, joka näyttäytyy entistä suurempina hankintakokonaisuuksina. Hankintasopimusten suuret volyymit voivat kuitenkin muodostua esteeksi pienille ja keskisuurille yrityksille, mikäli näillä ei ole resursseja tai kapasiteettia tarjota tavaroita, palveluja tai urakoita suurissa volyymeissä. Myös valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle hankintalakiuudistuksesta (20.11.2008) todetaan, että suuret hankintakokonaisuudet ja keskitetyt hankinnat voivat vaikeuttaa pienten ja keskisuurten yritysten osallistumista kilpailutuksiin. Julkisista hankinnoista saatavat kokemukset ja referenssit ovat tärkeitä seikkoja pienille ja keskisuurille yrityksille, sillä niiden avulla voidaan saavuttaa kasvua ja uusia markkinoita.

Pienten ja keskisuurten yritysten osallistumiseen vaikuttavana tekijänä voidaan lisäksi pitää tarjouskilpailusta ja sen velvoitteista pk-yrityksille syntyvää hallinnollista taakkaa. Ehdokkaiden ja tarjoajien tulee useissa tilanteissa toimittaa tarjoustensa tai osallistumishakemustensa liitteinä useita itse hankkimiaan selvityksiä koskien taloudellista ja rahoituksellista tilannettaan, kokemustaan toimittajana tai henkilöstönsä pätevyyttä. Lisäksi voimassa olevan sääntelyn monimutkaisuutta on pidetty ongelmallisena monelle pien- tai mikroyritykselle. Mitä enemmän yrittäjän aikaa menee tarjouskilpailuihin liittyvään hallinnolliseen työhön, sitä vähemmän aikaa jää varsinaiseen liiketoimintaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö tilasi Suomen Yrittäjiltä säädösvalmistelun tueksi selvityksen pienten ja keskisuurten yritysten osallistumisesta, kokemuksista ja näkemyksistä julkisista hankinnoista *(Pk-yritysten osallistuminen, kokemukset ja näkemykset julkisissa hankinnoissa, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 54/2014).*

Selvityksen perusteella pienet ja keskisuuret yritykset pitävät julkista sektoria kiinnostavana asiakasryhmänä. Tehdyn kyselyn vastaajista 77,5 prosenttia katsoi julkisyhteisöjen olevan kiinnostava asiakas itselleen. Selvitys osoitti, että myös pienimmät yritykset eli alle 10 työntekijän mikroyritykset ovat jo varsin laajasti mukana julkisten hankintojen kilpailutuksissa.

Pienten ja keskisuurten yritysten kokemukset osoittivat, että julkisissa hankintamenettelyissä on myös ongelmia. Suurimmiksi ongelmiksi pienet ja keskisuuret yritykset kokevat hankintojen suuren koon, hankintayksiköiden edellyttämien selvitysten laajuuden, monimutkaiset menettelysäännöt ja tarjousasiakirjojen epäselvyyden. Kaikista vastaajayrityksistä 82 prosenttia oli kokenut eriasteisia ongelmia julkisten hankintojen toteutuksessa ja peräti 72,5 prosenttia vastaajista ilmoitti, että ongelmat ovat estäneet tarjouskilpailuihin osallistumista.

2.3.6 Ympäristö- ja sosiaalisten sekä innovaationäkökohtien huomioiminen

Hankintayksiköt edustavat monilla markkinoilla merkittävää ostovoimaa. Tämän vuoksi julkiset hankinnat on nähty tehokkaaksi välineeksi erilaisten yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamisessa. Voimassa olevassa hankintalaissa ja erityisalojen hankintalaissa on annettu hankintayksiköille mahdollisuus ottaa huomioon hankintamenettelyn eri vaiheissa ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia. Ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimista koskevat säännöt eivät ole kuitenkaan antaneet hankintayksiköille varmuutta eri ratkaisujen hyväksyttävyydestä konkreettisissa tilanteissa. Esimerkiksi kysymys tuotteen valmistuksesta syntyvien ympäristövaikutuksien huomioimisen mahdollisuudesta oli pitkään oikeudellisesti epäselvä. Niin ikään kysymykset esimerkiksi hankittavan tuotteen valmistukseen osallistuvien työntekijöiden asemasta, reilun kaupan tuotteista sekä pitkäaikaistyöttömien työllistämisestä jäivät vaille yksityiskohtaisia kannanottoja hankintalainsäädännössä.

Voimassa oleva hankintalaki on mahdollistanut eri käyttäjäryhmien tarpeiden huomioimisen hankintojen tekemisessä. Kaikkien käyttäjien tarpeiden huomioiminen ei ole kuitenkaan kaikissa hankinnoissa toteutunut kiitettävällä tavalla. Esteettömyys ja kaikkien käyttäjien tarpeiden huomioiminen merkitsee palvelun saatavuutta, välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Kyseessä on laaja kokonaisuus, joka mahdollistaa ihmisten asumisen kotonaan sekä sujuvan osallistumisen muun muassa työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskeluun. Se merkitsee, että julkisissa hankinnoissa otetaan huomioon esimerkiksi liikkumiseen, näkemiseen, kuulemiseen, kommunikaatioon sekä sähköiseen viestintään liittyvät asiat, mikä mahdollistaa tilojen, liikennevälineiden, palveluiden ja tavaroiden saatavuuden. Esteetön ympäristö auttaa suuresti kaikkia tilojen käyttäjiä. Esimerkiksi kynnysten, portaiden tai jyrkkien luiskien poistamisella tavaroiden kuljettaminen, siivous ja tilojen huolto helpottuvat. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus on tärkeä viitekehys esteettömyyden toteuttamisessa.

Ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia koskeva oikeudellinen kehys on täsmentynyt 2000-luvulla pitkälti unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön kautta. Euroopan komissio on julkaissut oppaan sekä ympäristönäkökohtien *(Ympäristöä säästäviä hankintoja, käsikirja ympäristönäkökohtien huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa, 2. laitos. 2011.)* että sosiaalisten näkökohtien *(Sosiaalinen ostaminen, Opas sosiaalisten näkökohtien huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa. 2010)* huomioimisesta julkisissa hankinnoissa. Työ- ja elinkeinoministeriö on julkaissut niin ikään oppaan sosiaalisesti vastuullisista julkisista hankinnoista

(Opas, Sosiaalisesti vastuulliset hankinnat. Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013). Vaikka ympäristönäkökohtien ja sosiaalisten näkökohtien huomioon ottaminen julkisissa hankinnoissa on yleistynyt voimassa olevan hankintalainsäädännön voimaan tultua, on julkisten hankintojen ohjauspotentiaali edelleen hyödynnettävissä lainsäädännön selkeyttämisellä näissä kysymyksissä.

Euroopan komission antamassa Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahanke innovaatiounionia koskevassa tiedonannossa (KOM (2010) 546 lopullinen) on todettu, että innovatiivisten tuotteiden ja palvelujen julkisilla hankinnoilla on keskeinen merkitys julkisten palvelujen laadun parantamisessa ja tehokkuuden lisäämisessä. Tiedonannon mukaan julkisia hankintoja ei kuitenkaan Euroopassa ole juurikaan kohdistettu innovaatioihin siitä huolimatta, että jo vuoden 2004 EU:n hankintadirektiivit tarjoavat siihen mahdollisuuksia. Tämä johtuu tiedonannon mukaan useista erilaisista tekijöistä: vähäisen riskin ratkaisuja suosivista kannustimista, tietojen ja kykyjen puutteesta, kun on kyse uuden teknologian ja innovaatioiden onnistuneesta hankinnasta, sekä yhteyden puuttumisesta julkisten hankintojen ja politiikan tavoitteiden välillä.

2.3.7 Kansalliset kynnysarvot

Kansallisista kynnysarvoista säädettiin vuonna 2007 annetussa hankintalaissa. Tavara- ja palveluhankintoihin asetettiin 15 000 euron, hankintalain liitteen B mukaisiin palveluhankintoihin kuten sosiaali- ja terveyspalveluhankintoihin 50 000 euron ja rakennusurakoihin 100 000 euron kansalliset kynnysarvot. Kynnysarvot perustuivat hankintalakityöryhmän valmistelutyöhön, muiden EU-maiden sääntelystä saatavissa olleisiin esimerkkeihin, hankintalakityöryhmän mietinnöstä saatuihin lausuntoihin sekä asian jatkovalmistelun yhteydessä teetettyihin lisäselvityksiin. Kansallisten kynnysarvojen sääntely oli hallituksen esityksen (HE 50/2006 vp) valmistelun runsaimmin erilaisia näkemyksiä aiheuttanut kysymys.

Kansallisia kynnysarvoja nostettiin vuonna 2010 tehdyllä lainmuutoksella (321/2010) siten, että tavara- ja palveluhankintojen sekä käyttöoikeussopimusten kansallinen kynnysarvo 15 000 euroa nostettiin 30 000 euroon, sosiaali- ja terveyspalveluhankintojen sekä eräiden koulutuspalveluhankintojen kansallinen kynnysarvo 50 000 euroa nostettiin 100 000 euroon sekä rakennusurakoiden ja käyttöoikeusurakoiden kansallinen kynnysarvo 100 000 euroa nostettiin 150 000 euroon. Kansalliset kynnysarvot ovat tällä hetkellä vuoden 2010 uudistuksen tasolla.

Työ- ja elinkeinoministeriön Suomen Yrittäjillä teettämän selvityksen mukaan noin kaksi kolmasosaa kyselyyn vastanneista yrityksistä oli osallistunut ajalla 2011 – 2014 vain alle 200 000 euron arvoisiin kilpailutuksiin. 30 000 – 50 000 euron hankintoja koskeviin hankintamenettelyihin oli osallistunut noin 14 prosenttia vastaajista ja 50 000 – 100 000 euron hankintoja koskeviin hankintamenettelyihin oli osallistunut noin 17 prosenttia vastaajista. Vastaukset osoittavat, että pk-yritykset ovat ensisijaisesti kiinnostuneita arvoltaan pienehköistä hankinnoista.

2.3.8 Kansalliset menettelyt

Voimassa olevaan hankintalakiin on otettu oma lukunsa koskien kansallisten hankintojen kilpailuttamista. Kansalliset menettelysäännöt ovat kevyemmät kuin EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin sovellettavat säännöt. Kansallisissa menettelyissä käytettäviä ensisijaisia menettelysääntöjä ovat avoin ja rajoitettu menettely. Lisäksi neuvottelumenettelyn, kilpailullisen neuvottelumenettelyn sekä puitejärjestelyiden käyttö on mahdollista. Neuvottelumenettelyn käyttöala on kansallisissa hankinnoissa laajempi kuin EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.

Kansallisia menettelyjä on kritisoitu voimassa olevan lain osalta ensisijaisesti siksi, että ne ovat sääntelyn tasoltaan liian yksityiskohtaisia ja liian lähellä EU-sääntelyä. Usein soveltamistilanteissa ei ole hahmotettu tarkkaan sitä, mitä sääntöjä kansallisiin menettelyihin sovelletaan, ja tämä on saattanut johtaa liian tiukan sääntelyn noudattamiseen. Hankintayksiköissä kritiikkiä on aiheuttanut myös edellä mainittu kansallisten kynnysarvojen taso ja sen suhde kilpailuttamisella saatavaan kokonaishyötyyn. Hallinnolliset kustannukset on koettu liian korkeiksi suhteessa kilpailuttamisella saatavaan säästöön. Toimittajat ovat kritisoineet yhtäältä kansallisten kynnysarvojen liian korkeaa tasoa ja toisaalta niiden alle jäävien hankintojen vähäistä avoimuutta. Tarjouskilpailun hallinnollisia kustannuksia on pidetty tarjoajienkin osalta korkeina.

2.3.9 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut

Voimassa olevan hankintalain säätämisen yhteydessä arvioitiin, että sosiaali- ja terveyspalveluiden hankinnat olisi syytä ottaa kansallisen kilpailutuksen piiriin. Tämä ratkaisu liittyi muun muassa unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntöön, jonka perusteella myös hankintadirektiivin ulkopuolisiin hankintoihin on sovellettava perustamissopimusten perustavanlaatuisia oikeussääntöjä, kuten avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita, mikäli käsillä on jäsenvaltioiden rajat ylittävä intressi. Hankintalain säätämisen yhteydessä sosiaali- ja terveyspalveluille asetettiin kansallinen kynnysarvo, joka oli 50 000 euroa. Kynnysarvoa on sittemmin nostettu 100 000 euroon. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluhankintoihin on sovellettu lain III osan kansallisia hankintamenettelyjä.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kilpailuttaminen on lain voimassaoloaikana lisääntynyt huomattavasti. Esimerkiksi kuntien ja kuntayhtymien asiakaspalveluiden, ja erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden, ostot yksityisiltä ovat kasvaneet huomattavasti vuosina 1997-2012. Vuosittainen muutos on ollut keskimäärin 11,6 prosenttia kasvava.

Lisääntyneestä kilpailuttamisesta johtuen sosiaali- ja terveyspalvelujen hankintoja koskevia oikeustapauksia on käsitelty paljon myös markkinaoikeudessa. Tapauksissa on käsitelty muun muassa vertailuperusteiden asettamista ja soveltamista, tarjouspyyntöasiakirjojen selkeyttä, tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuutta, soveltuvuusvaatimusten asettamista ja täyttymistä sekä suorahankintaa. Toisaalta kilpailuttaminen on johtanut siihen, että hankintayksiköt ovat vuosien varrella, ja hankintalain systematiikan paremmin sisäistettyään, pyrkineet luomaan myös uusia kilpailuttamisen malleja, joiden avulla esimerkiksi asiakkaan asemaa voitaisiin paremmin huomioida palveluissa. Hankinnan kriteerien määrittelemisestä ja ostamisesta on nähty tarve siirtyä tosiasiallisten tulosten ja vaikuttavuuden hankkimiseen. Tästä huolimatta myös hankintalain mukaisia kilpailuttamisvelvoitteita on kritisoitu ja esitetty, että hankintalain menettelyt eivät sovellu yksittäisen asiakkaan palvelun hankintaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö on julkaissut vuonna 2013 raportin yksityisestä palveluntarjonnasta ja yritysten kasvusta sekä julkisista hankinnoista ja toiminnan kehittämisessä sosiaali- ja terveyspalveluissa (*TEM raportteja 34/2013*). Raporttiin HILMA-kanavasta kerättyjen tietojen mukaan terveydenhuollon julkisten hankintojen arvo oli noin 1,2 miljardia euroa vuonna 2012. Summa koostuu kuntien ja kuntayhtymien, Kansaneläkelaitoksen ja Valtiokonttorin terveydenhuollon ostopalveluista ja ulkoistuksista sekä julkisten työnantajaorganisaatioiden palveluista. Sosiaalipalveluissa julkisten hankintojen arvo oli arviolta 1,5 miljardia euroa.

Raportissa selvitetään yksityisten palveluntuottajien näkemyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käytännön kilpailutuksista. Näkemysten mukaan kilpailutuksissa halvin hinta ja palvelun hinnoitteluperusteet ovat usein ratkaisevia sopimuskumppanin valintatekijöitä. Lisäksi laadullisia kilpailutekijöitä ei oteta oikealla tavalla ja riittävästi huomioon. Raportin mu-

kaan yksityisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotanto on lisääntynyt ripeästi 2010-luvulla. Kansantalouden kirjanpidon mukaan yksityisen toiminnan tuotos eli vuoden aikana tuotettujen palvelujen arvo oli lähes neljännes terveydenhuollon kokonaistuotoksesta vuonna 2012. Sosiaalipalveluissa vastaava osuus oli lähes kolmannes.

Suomessa on sosiaali- ja terveydenhuollon osalta ollut perinteisesti myös paljon järjestösektorin palveluntuottajia. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä on laatinut raportin sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaympäristön kehittämisestä (*Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaedellytysten kehittämistyöryhmän raportti, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:4)*. Sen toimenpide-ehdotuksissa mainitaan myös ehdotus hankintalain uudistamiseen, jonka mukaan uudistetun hankintadirektiivin pohjalta tehtävän kansallisen hankintalain valmistelun yhteydessä arvioidaan ja linjataan direktiiveihin perustuvat kansalliset jouston mahdollisuudet sosiaali- ja terveyspalveluiden hankinnassa muun muassa hankintojen kynnysarvojen ja yleishyödyllisille yhteisöille hankinnoissa suunnattujen erityismenettelyjen osalta.

Sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluissa on nostettu usein esiin kysymys julkisten hankintamenettelyjen lopputuloksesta, sisällöstä ja laadusta sekä hankintayksikölle että palvelujen asiakkaille. Hankintojen laatua ja sisältöä koskevia eduskunnan kirjallisia kysymyksiä on tehty hankintalainsäädännöstä vastaavalle työministerille vuosien 2012 ja 2013 aikana kuusi kappaletta (KK 905/2012 vp, KK 838/2012 vp, KK 1007/2012 vp, KK 102/2013, KK 114/2013 vp sekä KK 501/2013 vp).

Lain voimassaolon aikana sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen on ollut mahdollista myös palvelusetelijärjestelmän avulla. Palveluseteli on otettu monissa kunnissa käyttöön ja sitä on käytetty oman ja kilpailutetun palveluntuotannon rinnalla. Palvelusetelistä on annettu oma lakinsa (569/2009).

2.3.10 Neuvonta ja tuki

Voimassa olevassa hankintalaissa ei säädetä julkisiin hankintoihin liittyvästä neuvonnasta. Neuvontaa on kuitenkin käytännössä tarjolla usean tahon toimesta.

Suomen Kuntaliiton yhteydessä toimivan julkisten hankintojen neuvontayksikkö on antanut hankintalainsäädännön ja siihen liittyvän lainsäädännön soveltamiseen ja tulkintaan liittyvää neuvontaa vuodesta 2004. Neuvontayksikkö on antanut veloituksetta neuvontaa sekä puhelimitse että sähköpostilla, minkä lisäksi neuvontayksiköllä on omat hankintalainsäädäntöä avaavat ja esittelevät internet-sivut osoitteessa www.hankinnat.fi. Neuvontayksikkö julkaisee vuosittain sähköistä hankintaINFO -kirjettä. Palvelun alkuaikoina neuvontaa annettiin sekä hankintayksiköille että toimittajille, mutta sittemmin asiakastarpeen lisääntyessä resurssit on ohjattu hankintayksiköiden neuvontaan. Neuvonta on kattanut kaikki hankintalain mukaiset hankintayksiköt. Työ- ja elinkeinoministeriö rahoittaa neuvontayksikön toimintaa yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa. Rahoitus jakaantuu puoliksi rahoittajien kesken. Työ- ja elinkeinoministeriön osuus vuodelle 2014 oli noin 200 000 euroa. Ministeriö tulosohjaa neuvontayksikön toimintaa ja asettaa muun muassa toiminnan pääpisteet vuosittain. Työ- ja elinkeinoministeriön sekä Suomen Kuntaliiton välisen sopimuksen mukaan julkisten hankintojen neuvontayksikkö ei saa kilpailla markkinoilla muiden konsulttipalvelujen tarjoajien kanssa tarjoamalla pidemmälle meneviä palveluita kuten esimerkiksi asiakirjojen kommentointipalveluja. Palvelua annetaan suomeksi ja ruotsiksi sähköpostitse, puhelimitse, yksikön järjestämissä tilaisuuksissa ja koulutustapahtumissa. Sähköpostikysymysten vuosittainen määrä on liikkunut 1 400–1 900 kappaleen välillä. Puheluja tulee noin 500 kpl kuukaudessa. Vuonna 2014 hankinnat.fi – sivustolla käytiin 73 413 kertaa ja upphandling.fi – sivustolla noin 10 000 kertaa.

Motivan hankintapalvelu on tarjonnut apua hankintayksiköille kestäviin hankintoihin liittyvien kysymysten ratkaisemisessa vuodesta 2008. Palvelu neuvoo ja ohjaa ympäristönäkökohtien priorisoimisessa hankintatoiminnassa sekä niiden huomioimisessa erilaisten tuotteiden ja palveluiden hankinnoissa. Motivan hankintapalvelu muun muassa tuottaa hankintakriteereitä ja hankintaohjeita, neuvoo ja konsultoi, tiedottaa sekä verkostoi hankintayksiköitä ja muita sidosryhmiä toisiinsa (niin kutsuttu ekohankintaverkosto). Motivan hankintapalvelulla on veloituksetonta puhelin- ja sähköpostineuvontaa sekä verkkosivuihin (www.motivanhankintapalvelu.fi) perustuvaa tiedonvälitystä. Motivan hankintapalvelulla on noin kuusi kertaa vuodessa ilmestyvä uutiskirje, jossa tiedotetaan ajankohtaisista hankintatapahtumista, koulutuksista, uusista hankintaohjeista sekä hyvistä käytännöistä.

Suomen Yrittäjät ry tarjoaa jäsenistölleen lainopillista neuvontaa muun muassa sopimus- ja työoikeuden sekä hankinta-asioiden piiristä. Suomen Yrittäjillä on myös alueellinen hankinta-asiamiesverkosto, joka palvelee yrityksiä ja hankintayksiköitä julkisiin hankintoihin liittyvissä asioissa. Hankinta-asiamiesverkoston toimintaa rahoitetaan suurelta osin maakuntaliittojen kehittämisrahoituksella sekä muista julkisista lähteistä. Palvelu edistää pienyritysten osallistumista julkisiin hankintoihin, luo toimintamallit ja välineet, joiden avulla pienyritykset voivat tarjota tuotteitaan ja palveluitaan julkiselle sektorille, joko yksin tai verkostoitumalla muiden yrittäjien kanssa. Asiamies verkostoi hankintayksiköitä ja yrityksiä keskenään mm. HILMA-ilmoituskanavaan integroituun järjestelmään, joka kattaa myös pienhankinnat. Yrittäjät voivat maksutta jättää yhteystietonsa palveluun, jolloin hankintayksiköt näkevät yritykset järjestelmästä. Palvelussa on myös maksullinen lisäosuus. Lisäpalveluun kuuluu muun muassa vahtipalvelu, jonka välityksellä yritys saa alan hankintailmoitukset suoraan sähköpostiinsa.

Myös Elinkeinoelämän keskusliitto, palkansaajakeskusjärjestöjen jäsenjärjestöt ja SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry tarjoavat neuvontaa jäsenistölleen. SOSTE on saanut sosiaali- ja terveysministeriöltä rahoitusta hankintalakimiehen palkkaamiseksi. SOSTE:n tavoitteena on antaa ohjausta ja neuvontaa sen jäseninä oleville sosiaali- ja terveysalan järjestöille, jotka joutuvat saamiensa avustusten vuoksi noudattamaan hankintalakia omissa hankinnoissaan.

Innovaatiorahoituskeskus Tekesissä on otettu käyttöön Huippuostajat – ohjelma, jolla pyritään rahoituksen ja neuvonnan kautta vauhdittamaan uusien innovaatioiden syntymistä toimivien hankintojen ja markkinoiden kehittämisen avulla. Tavoitteena on edistää etenkin pk-yritysten kehittämien tuotteiden ja palvelujen pääsyä markkinoille ja parantaa julkisten hankintojen tuottavuutta ja vaikuttavuutta. Ohjelman laajuus on noin 60 miljoonaa euroa, josta Tekesin osuus on puolet. Ohjelman puitteissa rahoitetaan konkreettisia hankkeita, joilla edistetään innovatiivisten hankintojen valmistelua jo ennen varsinaisen hankintaprosessin käynnistämistä. Tekesissä on nähty tarvetta innovatiivisten hankintojen osalta myös varsinaisen neuvontapalvelun käynnistämiselle. Tällä hetkellä on toteutettu jonkin verran neuvonnan luonteista toimintaa kaupunkien valmentamisessa innovatiivisten hankkeiden parempaan suunnitteluun.

Yhteiskuntavastuun alueella työ- ja elinkeinoministeriö on julkaissut verkossa niin kutsuttua CRS-kompassi – ohjetta, jossa annetaan käytännönläheisiä ohjeita ja neuvoja yhteiskuntavastuuasioiden huomioimisesta muun muassa julkisissa hankinnoissa.

Suomen hallintorakenteessa on myös muita tapoja, joilla pyritään auttamaan ja tukemaan hankintayksiköitä mm. hankintojen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Valtionhallinnon piirissä tukena voitaneen pitää esimerkiksi julkisten hankintojen yleisten sopimusehtojen laatimista (niin kutsutut JYSE ja JIT –ehdot, laadittu valtiovarainministeriön johdolla) sekä yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n tarjoamia palveluja.

Vuonna 2015 perustettuun valtioneuvoston hallintoyksikköön (VNHY) on keskitetty muun muassa hankinta-asioihin liittyvää osaamista ja resursseja. VNHY vastaa valtioneuvoston ja sen ministeriöiden hankintatoimen ohjaamisesta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta. VNHY:öön on perustettu hankintatoimen asiantuntija- ja tukitoiminto, joka tarjoaa valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden hankintoihin kaupallis-juridista asiantuntijapalvelua.

Valtiovarainministeriö on perustanut vuonna 2012 valtion hankintatoimen neuvottelukunnan, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa hankintatoimeen liittyvien parhaiden käytäntöjen leviämisen edistäminen valtionhallinnossa.

Kunnallisten hankintojen parissa toimii Kuntahankintojen neuvosto, jossa ovat edustettuina Suomen Kuntaliitto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari ja Suomen Yrittäjät. Neuvoston tarkoituksena on edistää kuntien hankintatoiminnan ja sitä palvelevien julkisten markkinoiden toimivuutta sekä kehittää eri alojen yhteistoimintaa. Neuvosto seuraa julkisten hankintojen ja markkinoiden kehittymistä sekä vaikuttaa tarvittaessa kunnille, kuntayhtymille ja muille kunnallisille hankintayksiköille sekä yrityksille annettaviin yleisiin hankintatointa koskeviin suosituksiin ja ohjeisiin. Neuvosto voi myös järjestää hankintayksiköille ja yrityksille koulutusta ja tuottaa julkaisuja. Se voi edelleen tehdä aloitteita lainsäädännön ja hankintatointa koskevien ohjeistusten tarkistamisesta.

Veloituksettoman neuvonnan lisäksi on saatavilla markkinaehtoista tarjontaa konsultti- ja asianajoyrityksiltä. Myös hankintojen lainsäädännön koulutustoiminta on muodostunut hyvin kilpailluiksi markkinoiksi, joilla palveluntarjoajia on runsaasti.

2.3.11 Hankintojen valvonta

Suomessa ei tällä hetkellä ole erityistä nimenomaisesti julkisia hankintoja käsittelevää valvontaelintä, joka oma-aloitteisesti valvoisi menettelyjen lainmukaisuutta. Valvonta toteutuu ensisijaisesti muutoksenhakuteitse markkinaoikeudessa. Suomessa on kuitenkin verrattain runsaasti erilaista laillisuusvalvontaa sekä kuntien että valtion toimien osalta. Lisäksi myös erityisalojen hankintayksiköihin kohdistuu valvontaa.

Valtionhallinto

Riippumattoman valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) tehtävänä on muun muassa tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta. Valtiontalouden tarkastusvirasto on eduskunnan yhteydessä toimiva ylin ulkoinen tarkastaja, joka tarkastaa valtion taloudenhoitoa sekä valvoo finanssipolitiikkaa ja vaali- ja puoluerahoitusta. Tarkastusvirasto toteuttaa ulkoisen tarkastuksen tehtävää tekemällä tilintarkastusta, laillisuustarkastusta ja tuloksellisuustarkastusta sekä finanssipolitiikan tarkastusta ja muuta eri tarkastusmenetelmiä yhdistävää tarkastusta. Laillisuustarkastuksen tavoitteena on valtiontalouden tarkastusviraston toimivaltaan kuuluvissa asioissa tarkastaa, onko valtion taloudenhoidossa toimittu lainsäädännön, alempitasoisen sääntelyn ja viranomaisten antaman ohjeistuksen sekä hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Laillisuustarkastus pyrkii selvittämään säännösten noudattamisen lisäksi, onko toiminta järjestetty talousarvion, hyvän hallinnon periaatteiden, toimintapolitiikan tavoitteiden sekä rahoitustai sopimusehtojen mukaisesti. Valtiontalouden tarkastusvirastolle voi tehdä kantelun kuka tahansa, joka epäilee, että valtion taloudenhoidon laillisuudessa on esiintynyt epäkohtia. Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 16 §:n mukaan valtion viranomaisen, laitoksen, liikelaitoksen ja valtion rahaston on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava viipymättä toiminnassaan tehdystä, sen hoitamiin tai vastattavina oleviin varoihin tai omaisuuteen kohdistuneesta väärinkäytöksestä tarkastusvirastolle.

Lisäksi valtionhallinnossa eri hallinnonalojen toimintaa ohjataan monin eri tavoin. Ohjauksen keinoja ovat muun muassa säädösohjaus, itsesääntely, vero- ja maksupolitiikka, rahoitusohjaus, valtion virastojen ja laitosten resurssiohjaus talousarviossa annettavien määrärahojen sekä henkilöstöä ja henkilöstöpolitiikkaa koskevien linjausten avulla, tulosohjaus, omistajaohjaus, hankintaohjaus sekä informaatio-ohjaus.

Valtion taloudenhoidon ja talousarvion noudattamisen valvontaa varten eduskunnassa on tarkastusvaliokunta. Tarkastusvaliokunta on ottanut kantaa julkisiin hankintoihin muun muassa mietinnössään sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmistä ja rahoituksesta (TrVM 2/2012 vp): ”Valiokunnan mielestä on selvää, että hankintoja valmisteltaessa ei ole tehty riittävää pohjatyötä sen selvittämiseksi, milloin hankinnat tulee kilpailuttaa ja milloin suorahankinnan edellytykset ovat olemassa. Jatkossa hankintaosaamista tulee vahvistaa selkeillä linjauksilla ja ohjeistuksella.”

Valtion talousarviosta annetun lain (423/1988, jäljempänä *valtion talousarviolaki*) 16 §:n mukaan valtion viraston ja laitoksen tulee järjestää toiminnan kustannusten, toiminnallisen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seuraamista sekä muita ohjauksen, johtamisen ja tilivelvollisuuden toteuttamisen tarpeita varten tuloksellisuuden ja johdon laskentatoimensa sekä muu seurantajärjestelmänsä siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Valtion hankintatoimi on keskeinen toiminnan tuloksellisuuden osa-alue.

Valtion hankintastrategian mukaan valtion hankintatoimen kehittämisen lähtökohtana on muun muassa se, että valtion hankintatoimi on sekä konsernitasolla että ministeriö- ja virastotasolla oma johdettava kokonaisuutensa, jonka asemaa ja arvostusta kehitetään määrätietoisesti. Hallinnonalan ministeriön vastuulla on oman hallinnonalansa hankintatoimen strateginen ohjaus.

Valtion hankintakäsikirjan mukaan ministeriöt vastaavat hallinnonalansa hankintatoimen ohjauksesta ja toteutuslinjoista, joihin liittyvät yleiset linjat määritellään hallinnonalan hankintastrategiassa. Ministeriöissä tulisi määritellä taho, joka vastaa hankintatoimen hallinnonalan koordinoinnista ja yhteistoiminnasta. Ministeriön tulee seurata ja valvoa, että myös sen hallinnonalaan kuuluvat virastot ja laitokset noudattavat sekä valtion konsernitason että hallinnonalan hankintastrategioita. Ministeriön vastuulla on tarpeellisten hankintatoimen yhteistoimintamenettelyjen aikaansaaminen hallinnonalallaan ja hallinnonalan keskitetyistä menettelyistä sopiminen. Ministeriö vastaa myös siitä, että hallinnonalalla noudatetaan sovittuja tai määrättyjä koko valtiokonsernia koskevia keskitetyn kilpailuttamisen menettelyjä.

Kunnat

Kunnan toiminnan valvontajärjestelmä voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen valvontaan. Ulkoinen valvonta on kunnan organisaatiosta riippumatonta valvontaa. Ulkoinen tarkastus käsittää tilintarkastuksen ja kuntalaisvalvonnan sekä eri valvontaviranomaisten toiminnan. Kuntalaiset voivat puuttua päätöksiin valituksin ja toimintaan kanteluin. Esimerkiksi aluehallintovirastot, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja kanteluviranomaiset toteuttavat osaltaan ulkoista valvontaa. Tilintarkastuksen tehtävänä on järjestelmällinen, asiantunteva, riippumaton ja eri intressitahojen edut huomioivan ulkoisen valvonnan toteuttaminen. Sisäinen valvonta on puolestaan organisaation ja johdon näkökulma. Sisäinen valvonta on osa johtamisjärjestelmää ja työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia. Sisäinen valvonta voidaan vielä edelleen jakaa sisäiseen tarkkailuun, seurantaan ja sisäiseen tarkastukseen. Sisäinen tarkkailu on jatkuvaa, yleisesti organisaatioissa suoritettavaa tehtävien hoitamisen var-

mistamista, josta vastaavat erityisesti esimiehet. Seuranta on erityisesti raportointivelvoitteiden asettamista ja tulosten vertailua. Sisäinen tarkastus on osa johtamisjärjestelmää ja kuuluu hyvään hallintotapaan. Sisäistä tarkastusta ohjaavat kansainväliset standardit. Standardien mukainen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistustoimintaa. Sisäinen tarkastus tukee riskien hallinnan lisäksi tuloksellisuuden arviointia ja kehittämistä. Sisäisen valvonnan järjestämisvastuu on kunnanhallituksella. Tilintarkastajan tehtävänä on muun muassa tarkastaa, onko sisäinen valvonta järjestetty asianmukaisesti.

Kuntien osalta kunnanvaltuustot asettavat kuntalain (410/2015) 121 §:n nojalla tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunnan valtuustolle valmisteltaviin asioihin kuuluu myös tilintarkastajan valinta. Kuntalain 122 §:n mukaan valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön. Yhteisöön on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT-tilintarkastaja. Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Kunnilla ja kuntayhtymillä on lakisääteinen velvollisuus järjestää kuntien toimintaa ja taloutta koskeva tilintarkastus tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön suorittamana palveluna. Tämä velvollisuus tulee täytetyksi auktorisoidun tilintarkastajan tekemällä tarkastustyöllä ja tilintarkastuksen suorittamisesta todentavalla vuosittaisella lausunnolla, tilintarkastuskertomuksen antamisena. Kuntien tilintarkastajat ja tarkastuslautakunnat ovat tilintarkastuksen käsittelyn yhteydessä kiinnittäneet huomiota esimerkiksi kunnan hankintaosaamisen parantamiseen ja suunnitelmallisuuteen sekä pienhankintojen kilpailuttamiseen.

Kuntasektorin sisäisestä valvonnasta säädetään tarkemmin kuntalaissa. Kuntalain 14 §:n 7 kohdan mukaan kunnanvaltuustojen tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Lisäksi hallintosääntöön tulee ottaa tarpeelliset määräykset lähinnä asiaa koskevasta toimivallasta ja tehtävien jaosta. Kuntien tulee sisällyttää sisäisen valvonnan perusteisiin määräykset kunnanhallituksen velvollisuudesta ohjeistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen ja toimeenpano, lauta- ja johtokuntien velvollisuudesta valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa sekä johtavien viranhaltijoiden velvollisuus toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueillaan. Myös riskeistä raportoinnista ja raportointimenettelyistä kuntien tulee ottaa määräykset kunnanvaltuuston vahvistamiin perusteisiin.

Yhdistykset ja säätiöt

Yhdistyksissä ja säätiössä on valittava tilintarkastaja ja toimitettava tilintarkastus sen mukaan kuin tilintarkastuslaissa (1141/2015) ja muualla laissa säädetään. Tilintarkastajan on oltava riippumaton toimeksiantoa suorittaessaan ja järjestettävä toimintansa riippumattomuuden turvaavalla tavalla. Tilintarkastus käsittää muun ohella yhdistyksen tai säätiön hallinnon tarkastuksen.

Raha-automaattiyhdistys (RAY) valvoo omalta osaltaan myös hankintalain noudattamista silloin, kun sen soveltamisvelvollisuus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön RAY:n esityksestä myöntämiin avustuksiin. Avustuksia myönnettäessä tuodaan esiin velvollisuus hankintalain soveltamiseen sen edellytysten täyttyessä. Avustusten käytöstä annettavassa vuosittaisessa selvityksessä raportoidaan myös hankintalain soveltamisesta. Erilaisiin ministeriöiden valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntämiin sekä Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) varoista myönnettyihin avustuksiin sisältyy yleensä valvontaa muun muassa sen osalta, että hankintojen kilpailutus on hoidettu lain mukaisesti.

Erityisalojen hankintayksiköt

Kaupunkien ja kuntien osakeyhtiöt, liikelaitokset, kuntayhtymät, energiayhtiöt sekä vesilaitokset tarkastetaan osana kuntakonsernin tilintarkastusta. Tarkastus on lakisääteinen ja kuntalain mukaan kunnalla ja konserniyhteisöllä tulee olla sama tilintarkastusyhteisö. Kunnan, kuntayhtymän sekä liikelaitoksen toiminnasta, päätöksestä ja myös tekemättä jättämisestä voi kannella. Valvovana viranomaisena toimivat myös aluehallintovirastot, joille voi kannella epäkohdista.

Oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies

Ylimpinä laillisuusvalvojina toimivat oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies. Muiden tehtäviensä ohella oikeuskanslerin tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Oikeusasiamiehen tehtävä on myös valvoa, että viranomaiset ja virkamiehet noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Oikeusasiamies valvoo laillisuutta etupäässä tutkimalla hänelle tulleita kanteluita. Hän voi puuttua epäkohtiin myös omasta aloitteestaan. Näistä laillisuusvalvojista oikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota myös hankintalainsäädännön soveltamiseen ja noudattamiseen (esimerkiksi Dnro OKV/314/1/2013). Myös eduskunnan oikeusasiamies on ottanut kantaa toimivaltaansa suhteessa hankinta-asioita käsittelevään markkinaoikeuteen. Ratkaisussaan 2073/4/11 apulaisoikeusasiamies katsoi, että apulaisoikeusasiamiehen laillisuusvalvontatehtäviin kuului arvioida, olivatko kunnan toimielimet ja viranhaltijat asiasta päättäessään noudattaneet lakia ja täyttäneet velvollisuutensa, vai oliko asian valmistelu kunnassa ollut hankintalain huomioimisen osalta lainvastaisella tavalla puutteellinen.

Muu valvonta

Suomessa hankinta-asian voi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella myös työ- ja elinkeinoministeriö unionin valvontamenettelyä koskevassa asiassa. Ministeriön vireillepano-oikeuden tarkoituksena on ollut täyttää velvoite, jonka mukaan Euroopan komissio voi vaatia Suomen valtiota ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 226 artiklan nojalla, mikäli suomalainen hankintayksikkö on syyllistynyt virheelliseen menettelyyn. Vireillepano-oikeus on myös sellaisilla valtion tai kunnan viranomaisilla taikka muulla taholla, jotka ovat myöntäneet rakennushankkeen toteuttamiseen voimassa olevan hankintalain 13 §:n mukaisesti valtionapua ja edellyttäneet päätöksessään, ettei rakennusurakkaa saa toteuttaa omana työnä.

Hankintatoimessa työskentelevien virkamiesten lainmukaisuuden valvonta tapahtuu osin myös poliisin virkarikosnimikkeiden esitutkinnassa. Kilpailuttamatta jättämistilanteita on aika ajoin tutkittu ja käsitelty tuomioistuimissa yksittäisten virkamiesten virkavelvollisuuden rikkomisnimikkeiden osalta.

2.3.12 Oikeussuojakeinot

Hankintalakia muutettiin kesäkuun alusta 2010 voimaan tulleella lainmuutoksella 321/2010 hankintojen valvonta- ja oikeussuojadirektiivin perusteella muun muassa siten, että markkinaoikeudelle luotiin uusia seuraamuksia määrättäviksi tilanteissa, joissa hankintayksikkö on tehnyt suorahankinnan ilman laissa säädettyä perustetta tai joissa hankintayksikkö on rikkonut muutoin hankintalakia ja jättänyt noudattamatta odotusaikaa koskevia säännöksiä. Tuolloin kyseisten seuraamusten määrääminen sekä odotusaikasääntely rajoitettiin ainoastaan EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin.

Markkinaoikeus on ratkaisukäytännössään soveltanut useita kertoja voimassa olevan hankintalain edellä mainittuja seuraamuksia ja niillä on voitu verraten tehokkaasti puuttua EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa kilpailuttamatta jätettyihin suorahankintoihin tai tilanteisiin, joissa hankintasopimus on jo tehty markkinaoikeuden ratkaisua annettaessa.

Voimassa olevan hankintalain oikeussuojajärjestelmässä on pidetty ongelmallisena hankinta-asioita käsittelevien tuomioistuinten verraten pitkiä käsittelyaikoja. Hankintojen viivästyminen markkinaoikeuden ratkaisuja koskevissa valituksissa on voinut johtaa tilanteeseen, jossa lainvoimaisen hankintapäätöksen toimeenpano hankintasopimuksella tapahtuu vasta kaksi tai kolme vuotta päätöksen tiedoksiantamisen jälkeen. Oikeudenkäynnin pitkittymisellä ja hankinnan toteuttamisen viivästymisellä on voinut olla vaikutuksia myös muutoksenhaun kohteena olevan hankintapäätöksen mukaisen tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan asemaan, taloudellisiin etuihin ja oikeussuojaan. Viivästymisen vaikutukset korostuvat hankinta-asioissa, koska julkisten hankintojen toteuttaminen liittyy nopeatempoiseen elinkeinotoimintaan.

2.3.13 Julkisten käyttöoikeussopimusten sääntely

Julkiset käyttöoikeussopimukset eroavat hankintasopimuksista vastikkeidensa osalta. Käyttöoikeussopimuksissa hankintayksikkö siirtää sopimuskumppanille rahavastikkeen sijasta tai sen ohella oikeuden hyödyntää palvelua tai rakennusta. Vuoden 2004 hankintadirektiivissä urakoita koskevien käyttöoikeussopimusten kilpailuttamisesta säädettiin omassa osassaan. Palveluja koskevat käyttöoikeussopimukset jätettiin direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä katsottiin kuitenkin, että myös palveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin tulee soveltaa perustamissopimusten perustavanlaatuisia oikeussääntöjä. Voimassa olevassa hankintalaissa sekä urakoita että palveluja koskevat käyttöoikeussopimukset kuuluvat kilpailuttamisvelvoitteen piiriin. Palveluja koskevat käyttöoikeussopimukset kilpailutetaan niiden arvosta riippumatta EU-kynnysarvot alittaviin hankintoihin sovellettavien sääntöjen mukaisesti.

Suomessa julkisia käyttöoikeussopimuksia koskevia kilpailuttamissääntöjä sovellettiin verraten harvoin etenkin voimassa olevan hankintalain ensimmäisinä soveltamisvuosina. Käyttöoikeussopimuksia koskevan oikeuskäytännön kehittyessä ja käytännön hankintojen toteuttamistapojen laajentuessa käyttöoikeussopimusten säännöt ovat nousseet vahvemmin esiin. Aiemmin hankintasopimuksina tai hankintalainsäädännön ulkopuolelle täysin jäävinä sopimuksina pidettyjä järjestelyjä on tuomioistuinkäytännössä tulkittu myöhemmin palveluja koskeviksi käyttöoikeussopimuksiksi (esimerkiksi nuohouspalvelut MAO 331/09).

Julkisyhteisöjen taloudellisen toiminnan monimuotoistumisen (hankinnat, tuet ja avustukset sekä lupajärjestelmät) on luonut painetta hankintalainsäädännön ja käyttöoikeussopimusten kilpailuttamissääntöjen soveltamisalan ja keskeisten käsitteiden mahdollisimman selkeälle ja ymmärrettävälle soveltamiselle. Päällekkäisen sääntelyn ehkäisemiseksi kilpailuttamisvelvoitteen piirissä olevien hankintojen, kevyen sääntelyn piirissä olevien palveluja koskevien käyttöoikeussopimusten sekä täysin lainsäädännön ulkopuolelle jäävien avustus- tai lupamenettelyjen erottaminen toisistaan on muodostunut käytännössä tarpeelliseksi. Voimassa olevan hankintalain hankintasopimusta ja käyttöoikeussopimusta koskevat säännöt eivät ole kuitenkaan kattavasti antaneet välineitä eri järjestelyjen erottamiseen toisistaan. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa julkista hankintasopimusta on saatettu pitää käyttöoikeussopimuksena tai käyttöoikeussopimusta täysin hankintalainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävänä järjestelynä.

2.3.14 Erityisalojen sääntely

Erityisalojen hankintalaki tuli voimaan samaan aikaan hankintalain kanssa. Toisin kuin hankintalakia erityisalojen hankintalakia ei sovelleta EU-kynnysarvot alittaviin hankintoihin.

Yleistä

Erityisalojen hankintojen keskimääräisen suuren kokoluokan ja laajuuden vuoksi hankintoja tehdään harvemmin kuin viranomaissektorilla. Julkisten hankintojen sähköisen ilmoituskanavan HILMAn tilastotietojen perusteella vuonna 2014 julkaistiin EU-kynnysarvon ylittäviä erityisalojen hankintailmoituksia 239 kappaletta noin 1,3 miljardin euron arvosta. Vuonna 2013 markkinaoikeuden antamista 558 pääasiaratkaisusta hieman yli 20 asiassa oli jonkinlainen kytkentä erityisalojen hankintalakiin, mikä on suhteellisesti hieman korkeampi osuus kuin viranomaissektorin ilmoitetuista hankinnoista. Tuomioistuimessa arvioitavana on usein varsinaisten menettelytoimenpiteiden ohella myös erityisalojen hankintalain soveltamisalaa ja erityisesti suhdetta hankintalakiin koskevat oikeuskysymykset.

Kaukolämpö, maakaasu, sähkö ja polttoturve

Energiahuollon alalla erityisalojen hankintalain soveltamisalaan kuuluvia toimintoja ovat kaasun ja lämmön tuotantoon, siirtoon ja jakeluun liittyvät julkiset palvelut sekä kaasun ja lämmön toimittaminen tällaisiin verkkoihin. Myös polttoturpeen etsiminen ja nostaminen kuuluvat voimassa olevan lain soveltamisalaan. Lain soveltamisalaan kuuluvia energia-alan yrityksiä ovat kaasu- ja kaukolämpötoimintaa harjoittavat yhtiöt sekä polttoturpeen tuotantoyhtiöt.

Suomi on hakenut ja saanut Euroopan komissiolta sähkön tuotantoa ja myyntiä koskevan poikkeusluvan (2006/422/EY), minkä johdosta erityisalojen hankintalakia ei Suomessa Ahvenanmaata lukuun ottamatta sovelleta sähkötoimintaa harjoittavien yhteisöjen hankintoihin.

Kaukolämpötoiminnan harjoittaminen ei ole luvanvaraista. Kaukolämpöyhtiöt ovat pääasiassa kuntien liikelaitoksia tai niiden kokonaan tai osittain omistamia energiayhtiöitä. Näitä yhtiöitä on noin 200, joista noin 50 hankkii suuren osan myymästään kaukolämmöstä omista tai teollisuuden omistamista sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksista. Lain soveltamisalaan kuuluvat hankinnat ovat noin neljännes näiden yksiköiden hankinnoista. Suurin osa hankinnoista on rakennusurakoita.

Maakaasuverkkotoiminnasta säädetään maakaasumarkkinalaissa (508/2000). Toiminta edellyttää maakaasuverkkoluvan, jonka myöntää Energiavirasto. Maakaasun jakeluverkkoluvassa ei määritellä verkonhaltijan maantieteellistä vastuualuetta. Suomessa maakaasun siirtoputkisto ulottuu Kaakkois-Suomesta pääkaupunkiseudulle sekä Tampereelle ja sen ympäristökuntiin. Siirtoputkiston omistaa ja sitä ylläpitää Gasum Oy, joka toimii myös maakaasun siirtoverkonhaltijana, maahantuojana, tukkumyyjänä ja järjestelmävastaavana. Markkinoihin voivat osallistua yli viisi miljoonaa kuutiometriä vuodessa hankkivat maakaasun käyttäjät tai vähittäismyyjät, joiden mittaus on kaukoluennan piirissä ja joiden hinnoittelusta on sovittu lain voimaantulon jälkeen. Gasum Oy:n lisäksi useat pienemmät toimijat ovat mukana maakaasun myyntimarkkinoilla. Jälkimarkkinakauppaa varten on perustettu oma markkinapaikka, jota hoitaa Kaasupörssi Oy.

Suomessa sähkömarkkinat on avattu kilpailulle vuonna 1995. Sähkömarkkinoita säännellään sähkömarkkinalaissa (588/2013). Sähköenergian myyntitoiminta on vapaata eikä se edellytä toimilupaa. Sähköverkkotoiminta on kuitenkin luvanvaraista. Sähkön siirrosta kantaverkossa vastaa Fingrid Oyj, joka omistaa suurvoimansiirtoon tarvittavan kantaverkon lisäksi myös ra-

jayhdysjohdot. Siirtojohdot, jotka eivät kuulu kantaverkkoon, muodostavat alueverkkoja tai ne ovat kiinteästi liittyneet jakeluverkkoon. Tällaisia verkkoja on noin 10 erillisen alueverkkoyhtiön sekä noin 60 muun yhtiön hallinnassa.

Sähkönsiirrosta jakeluverkoissa vastaavat alueelliset sähköyhtiöt, joita on hieman alle 100. Pääosa jakeluyhtiöistä on kunnallisessa omistuksessa ja perinteisesti verkkotoimintaa on harjoitettu kunnallisena liikelaitoksena tai julkisesti omistetussa yhtiössä. Sähköverkkotoimintaan vaaditaan Energiaviraston myöntämä verkkolupa. Verkonhaltijoita koskevat verkon ylläpitoja kehittämisvelvollisuus, sähkönkäyttöpaikkojen ja tuotantolaitosten liittämisvelvollisuus sekä sähkön siirtovelvollisuus. Verkonhaltijat vastaavat sähköverkoston kunnosta ja asiakkaille toimitettavan sähkön laadusta.

Polttoturpeen etsiminen ja nostaminen kuuluvat voimassa olevan erityisalojen hankintalain soveltamisalaan. Soiden ottaminen turvetuotantoon ja turpeen tuotanto ovat luvanvaraista toimintaa. Turvetuotannosta ja siihen liittyvästä ojituksesta on tehtävä lupahakemus ympäristölupavirastoon. Turvetuotanto on keskittynyt Vapo Oy:lle, jonka osuus energiaturvemarkkinoista on noin 80 prosenttia. Seuraavaksi suurin tuottaja on tuottanut alle 10 prosenttia energiaturpeesta. Markkinoilla toimii lisäksi noin 200 pientuottajaa. Pienten turpeentuottajien hankinnat kuuluvat korkeiden kynnysarvojen vuoksi erittäin harvoin erityisalojen hankintalain soveltamisalaan.

Vesi

Vesihuollon osalta erityisalojen hankintalakia sovelletaan sellaisten kiinteiden verkkojen rakentamiseen, tarjoamiseen ja ylläpitoon, joiden tarkoituksena on tarjota talousveden tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä julkisia palveluja sekä veden toimittaminen tällaiseen verkkoon.

Vesihuollosta säädetään vesihuoltolailla (119/2001). Päävastuu vesihuollon järjestämisestä on kunnilla, vesihuoltolaitoksilla ja kiinteistön omistajilla ja haltijoilla. Vesihuoltolaitoksella tarkoitetaan laitosta, joka huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta eli veden hankinnasta ja viemäröinnistä.

Vesihuoltolaitoksen tulee hakea terveydensuojelulain (763/1994) 18 §:n mukaan toimintansa hyväksymistä kunnan terveydensuojeluviranomaiselta viimeistään 3 kuukautta ennen suunniteltua toiminnan aloittamista. Vesihuollosta vastaavilla yksiköillä on luonnollinen monopoli, koska yhtä useamman laitoksen toiminta samalla alueella ei ole taloudellisesti kannattavaa. Lisäksi kunta hyväksyy alueellaan toimivalle vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen, jonka on oltava sellainen, että vesihuoltolaitoksen voidaan katsoa kykenevän huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti.

Suomessa on yli 1300 vesihuoltolain mukaista vesihuoltolaitosta, joista suurin osa on melko pieniä. Näistä yli 600 laitosta huolehtii vesihuollosta. Se sisältää veden hankinnan, viemäröinnin ja jätevesien käsittelyn. Vesihuoltolaitokset toimivat joko osana kunnallishallintoa virastoorganisaationa tai kunnan liikelaitoksena taikka ne ovat yksityisoikeudellisia osakeyhtiöitä tai osuuskuntia. Pääosa kunnallisista vesihuoltolaitoksista toimii edelleen osana kunnan teknistä toimialaa. Noin 30 suurinta vesihuoltolaitosta myy puolet Suomessa myydystä vedestä. Hyvin pieniä osuuskuntia, joissa vesihuolto hoidetaan lähes talkoovoimin, on noin 900. Nämä laitokset myyvät vajaan neljäsosan Suomessa myydystä vedestä.

Kuljetuspalvelut

Erityisalojen hankintalain kattamia toimintoja ovat rautateitse, raitioteitse, johdinautolla, linja-autolla tai metrolla tapahtuva julkisten palveluiden tarjoaminen. Lakia sovelletaan yksikköön, joka tarjoaa kuljetuspalveluita viranomaisen toiminnalle asettamien ehtojen mukaisesti. Ehdot voivat koskea liikennöitäviä linjoja, käytettävissä olevia liikennevälineitä ja vuorotiheyttä.

Rautateitse tapahtuvaa palvelua eli henkilökuljetusta tarjoaa Suomessa toistaiseksi ainoastaan valtion omistama VR Group. Linja-autoliikenteen ohella erityisalojen hankintalain piirissä olevaa raitiotie- ja metroliikennettä harjoittaa Suomessa toistaiseksi ainoastaan Helsingin kaupungin liikennelaitos (HKL). HKL asettaa samalla liikennöitäviä linjoja, liikennevälineitä ja vuorotiheyttä koskevat ehdot. Sekä HKL että muiden kaupunkien, kuten Turun ja Tampereen liikennelaitokset, kuuluvat lain soveltamisalaan.

Henkilöiden kuljettaminen linja-autolla ammattimaisesti maksua vastaan on luvanvaraista. Lupien saamisen edellytyksistä säädetään joukkoliikennelaissa (869/2009). Linja-autoliikenteen peruslupa on joukkoliikennelupa, joka oikeuttaa ajamaan tilaus- ja ostoliikennettä harjoittamaan linja-autolla liikennettä toimivaltaisen viranomaisen tai kunnan taikka kuntayhtymän kanssa tehdyn sopimuksen mukaan sekä tilausliikennettä koko maassa Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Joukkoliikenneluvan myöntää hakemuksesta Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Reittiliikennelupa oikeuttaa harjoittamaan reittiliikennettä eli säännöllistä markkinaehtoista liikennettä, jonka reitin päätepisteet, pysäkit tai tärkeimmät pysäkit sekä aikataulun vahvistaa viranomainen. Kutsujoukkoliikennelupa tarvitaan jatkuvaluonteisen paikallisen, seudullisen tai alueellisen liikenteen harjoittamiseen, jota ajetaan ainoastaan etukäteen tehdystä tilauksesta ja jonka reitti ja aikataulu määräytyvät näiden ennakkoon tehtyjen tilausten perusteella ja tilattujen kuljetusten yhdistelyn avulla. Reittiliikenneluvan myöntää toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimivalta-alueella reitti on. Kutsujoukkoliikenneluvan myöntää toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimivalta-alueella liikenteen toiminta-alue on.

Luvanvarainen liikenteenharjoittaminen ei kuulu erityisalojen hankintalain soveltamisalaan silloin, jos lupa voidaan vastaavilla ehdoilla myöntää kenelle tahansa toimijalle. Toimintaa ei tällöin harjoiteta erityis- tai yksinoikeuden nojalla vaan kilpailu alalla on avointa.

Joukkoliikennelain mukaan 1.7.2014 jälkeen alkava liikenne on järjestettävä joko markkinaehtoisesti ilman yhteiskunnan tukea tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1370/2007 mukaisesti siten, että toimivaltaiset viranomaiset tekevät maantieliikennettä ja muuta raideliikennettä kuin rautatieliikennettä koskevia hankinta- ja käyttöoikeussopimuksia toimittajien kanssa joukkoliikennelaissa säädetyin hankintamenettelyin. Käytännössä on esiintynyt epäselvyyttä siitä, mikä merkitys joukkoliikennelain kilpailuttamissääntöjen soveltamisella on palvelusopimusten osapuolina toimivien yksityisten yhteisöjen asemaan erityisalojen hankintayksikköinä.

Linja-autoliikenteen valtakunnallisen palvelutason määrittelee liikenne- ja viestintäministeriö. Liikennevirasto on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimiva keskushallinnon virasto, joka vastaa liikenteen palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä.

Satamat ja lentoasemat

Erityisalojen hankintalakia sovelletaan myös lentoasemien, meri- tai sisävesisatamien ylläpitoon tai muuhun lentoasemien, meri- tai sisävesisatamien tai terminaalipalvelujen saattamiseen lento-, meri- tai sisävesiliikenteen harjoittajien käyttöön.

Lait yksityisistä yleisistä satamista (1156/1994) sekä kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista (995/1976) on kumottu 1.1.2015 voimaan tulleella lailla (1213/2014). Lakien kumoamisen myötä satamanpito ei ole enää luvanvaraisuutta edellyttävä elinkeino Suomessa. Luvanvaraisuuden poistaminen vaikuttaa siihen, ovatko tietyt satamat yksin- tai erityisoikeuden haltijoita ja tätä kautta erityisalojen hankintalain mukaisia hankintayksiköitä.

Suomessa lentoasemaverkostoa ylläpitää valtion omistama Finavia Oyj. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi toimii ilmailun turvallisuusviranomaisena.

Postiala

Voimassa olevaa erityisalojen hankintalakia sovelletaan postilain (415/2011) mukaisten postipalvelujen tarjoamiseen. Postipalveluilla tarkoitetaan kirjelähetysten ja yleispalveluun kuuluvien postipakettien säännöllistä keräilyä, lajittelua, kuljetusta ja jakelua maksua vastaan postin lähettäjältä tai toiselta postiyritykseltä postin saajalle tai toiselle postiyritykselle. Postilain soveltamisalaan ei kuulu muun muassa lehtien tai osoitteettomien lähetysten jakelu, eivätkä myöskään pika- tai kuriiripalvelut ja yleispalvelun ulkopuoliset pakettipalvelut. Suomi on hakenut poikkeuslupaa postisektorille ja saanut tiettyjen toimintojen osalta poikkeusluvan erityisalojen hankintadirektiivin soveltamiselle komission päätöksellä 2007/564/EY Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Kyseiset soveltamisalasta vapautetut postipalvelut ovat osoitteeton suoramainonta, kotimaan ja kansainväliset peruspaketit yritysten välillä, kotimaan ja kansainväliset peruspaketit yrityksiltä kuluttajille, kotimaan ja kansainväliset pika- ja kuriiripaketit, kevyttavara (kappaletavara) ja rahti, sopimuslogistiikka sekä filatelia. Erityisalojen hankintayksiköiden tekemiin hankintoihin, joiden tarkoituksena on mahdollistaa näiden poikkeuslupapäätöksessä mainittujen palvelujen toteuttaminen, ei siten sovelleta erityisalojen hankintalakia.

Suomessa kirjelähetyksiä koskeva postitoiminta edellyttää toimilupaa. Toimilupaa postipalvelun tarjoamiseen haetaan valtioneuvostolta. Toimiluvanvaraista postitoimintaa harjoittaa tällä hetkellä Posti Oy toimialueenaan koko maa Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Alueellisia toimilupia on lisäksi myönnetty usealle alan toimijalle ja hakemuksia muista luvista on tehty. Pakettilähetysten markkinoilla on useita kilpailevia toimijoita, jotka tarjoavat erilaisia pakettilähetyspalveluita Suomessa sekä kuluttajille että yrityksille.

Postilaissa säädetään myös postipalvelujen yleispalvelusta, jota on oltava saatavilla tasapuolisin ehdoin koko maassa. Nämä yleispalvelut sisältävät enintään kahden kilon painoiset kirjelähetykset ja enintään kymmenen kilon painoiset postipaketit kotimaassa ja ulkomailla, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka voidaan jättää kuljetettavaksi postiyrityksen keräilypisteeseen tai toimipisteeseen tai muuhun soveltuvaan jättöpaikkaan ja noutaa postitoimipisteestä. Yleispalveluvelvoitteen asettaa Viestintävirasto ja se voidaan asettaa yhdelle tai useammalle postiyritykselle, jos markkinoiden arviointi osoittaa sen olevan välttämätöntä yleispalvelun turvaamiseksi. Velvoitteen asettamista koskevan päätöksen tulee perustua avoimuuden, suhteellisuuden ja syrjimättömyyden periaatteisiin. Velvollisuus tarjota yleispalvelua on asetettava sille postiyritykselle, jolla on siihen parhaat edellytykset. Viestintävirasto on nimennyt Posti Oy:n yleispalvelun tarjoajaksi kirjelähetysten ja kotimaan

pakettilähetysten osalta koko maassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta sekä maahan saapuvien lähetysten osalta 12 kunnan alueella.

2.3.15 Rikosrekisterilaki ja laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

Voimassa olevan rikosrekisterilain (770/1993) 3 §:n mukaan rikosrekisteriin merkityt tiedot on pidettävä salassa. Lainkohdan mukaan rekisteritietoja saa luovuttaa vain siten, kuin rikosrekisterilaissa säädetään. Rikosrekisteristä ei voida siten luovuttaa tietoja suoraan hankintayksiköille käytettäväksi arviointiin siitä, pitääkö tarjoaja sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle. Tiedot voidaan käytännössä saada vain yksityisten henkilöiden osalta rikosrekisterilain 6 §:n mukaista rekisteritietojen tarkastusoikeutta käyttämällä. Rikosrekisterilain esitöiden perustelujen (HE 368/1992 vp) mukaan yksityisten henkilöiden tarkastusoikeutta käyttämällä saatuja rikosrekisteritietoja ei voitaisi käyttää mainetodistuksena esimerkiksi siten, että työnantajat voisivat käytännössä vaatia työntekijää tai työhön pyrkivää henkilöä hankkimaan tarkastusoikeuteen vedoten oman rikosrekisterin otteensa ja esittämään se työnantajalle. Perustelujen mukaan jos tällainen menettely yleistyy, joudutaan erikseen harkitsemaan tarkastusoikeuden väärinkäytön säätämistä rangaistavaksi.

Voimassa olevan julkisuuslain 11 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan asianosaisella ei ole julkisessa hankinnassa oikeutta toisen ehdokkaan tai tarjoajan liike- tai ammattisalaisuutta koskeviin tietoihin. Lainkohdan mukaan tieto tarjousten vertailussa käytetystä hinnasta ja muusta tekijästä on kuitenkin aina annettava. Säännöksen soveltamiskäytännössä on käynyt ilmi, että säännöksen sanamuoto on aiheuttanut tulkintaongelmia. Soveltajille ei ole ollut selvää, pitääkö sinänsä liike- ja ammattisalaisuudeksi määritelty tieto antaa kuitenkin, mikäli sitä on käytetty tarjousten vertailussa. Voimassa olevan lain säännöstä on sovellettu muun muassa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 11.12.2015 taltio 3660.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU julkisista hankinnoista, parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/25/EU erityisalojen hankinnoista sekä parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/23/EU julkisista käyttöoikeussopimuksista.

Esityksen tavoitteena on hankintadirektiivien tavoitteiden mukaisesti nykyaikaistaa, yksinkertaistaa ja joustavoittaa julkisia hankintoja koskevaa oikeudellista kehystä. Tavoitteena on edelleen parantaa hankintojen laatua, tehostaa ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimista, parantaa pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuihin sekä kiinnittää huomiota asianmukaisiin menettelytapoihin, kuten harmaan talouden torjuntaan ja korruptioon liittyviin näkökohtiin. Tavoitteena on myös edistää innovaatioita ja innovatiivisten ratkaisujen huomioon ottamista julkisissa hankinnoissa.

Tavoitteena on lisäksi painottaa erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluhankintojen laatutekijöitä sekä edistää yhteiskunnan esteettömyyttä ja kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävää suunnittelua, lisätä hankintamenettelyjen tehokkuutta sähköisin tietojenvaihtomuodoin sekä tehostaa julkisten varojen käyttöä.

Edelleen tavoitteena on tehostaa hankintalainsäädännön noudattamista ja lisätä hankintamenettelyjen syrjimättömyyttä ja avoimuutta perustamalla Kilpailu- ja kuluttajavirastolle hankintalainsäädännön valvontatehtävän.

Hallitusohjelma

Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman kestävää kasvua ja julkista taloutta koskevassa jaksossa 3 todetaan kaikkien yritysten kannalta tärkeäksi se, että kilpailua lisätään ja julkisia palveluja avataan yritysten kilpailulle. Työllisyyttä ja kilpailukykyä koskevassa jaksossa 4 kilpailukyvyn vahvistamisen kärkihankkeen yhteydessä todetaan, että markkinoiden toimintaa, vapaata kilpailua ja pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia hankintaprosesseihin edistetään uudistamalla keskeistä lainsäädäntöä. Hyvinvointia ja terveyttä koskevassa jaksossa 6 todetaan palvelujen asiakaslähtöisyyden kärkihankkeen yhteydessä hankintalakia uudistettavan kansallista etua ja kansalaisten hyvinvointia tukevaksi. Kärkihankkeen osalta todetaan myös, että mahdollistetaan ihmisille omien valintojen tekeminen. Biotaloutta ja puhtaita ratkaisuja koskevassa jaksossa 7 todetaan suomalaisen ruoantuotannon kannattavuuteen ja kauppataseen nousuun liittyvän kärkihankkeen osalta, että lisätään suomalaisen ruoan käyttöä julkisissa hankinnoissa. Digitalisaatiota, kokeiluja ja normien purkamista koskevassa jaksossa 8 digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristön kärkihankkeen osalta todetaan tavoiteltavan viiden 5 prosentin innovatiivisten hankintojen osuutta kaikista julkisista hankinnoista.

Lakiehdotuksessa esitettäisiin kilpailun lisäämistä ja palvelujen avaamista yritysten kilpailulle muun muassa siten, että hankintayksikkö voi puuttua ehdokkaiden ja tarjoajien kilpailua vääristäviin menettelyihin sulkemalla ehdokkaat tai tarjoajat tarjouskilpailusta harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden nojalla. Pienten ja keskisuurten yritysten osallistumista hankintaprosesseihin edistetään siten, kuin asiasta on selostettu jaksossa 3.4.6. Hallitusohjelmassa mainittua kansallista etua ja kansalaisten hyvinvointia tuettaisiin asettamalla hyvin joustavat ja aiempaa vähemmän hallinnollista taakkaa hankintayksiköille synnyttävät säännöt EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa sekä sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa. Viimeksi mainituissa palveluhankinnoissa korostettaisiin edelleen palvelun asiakkaiden kuulemista sekä aineellisen lainsäädännön vaatimusten huomioon ottamista siten, että palveluhankintojen laatu tukisi kansalaisten hyvinvointia. Lisäksi laissa edellytettäisiin hankintayksikön perustelevan päätöksensä käyttää pelkästään halvinta hintaa tai edullisimpia kustannuksia kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena. Ihmisten omien valintojen tekemistä edistettäisiin selkeyttämällä hankintalainsäädännön soveltamisalasäännöksiä ja sitä, että asiakasvalintajärjestelmät kuten palvelusetelijärjestelmät jäisivät tietyin edellytyksin hankintalainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle. Hankintojen laatunäkökohtien huomioon ottamista koskevien uusien säännösten kautta hankintayksikköjä rohkaistaisiin esimerkiksi elintarvikehankinnoissa ottamaan huomioon nykyistä enemmän ruoan tuoreutta, maukkautta ja laatua koskevia näkökohtia. Yksi tehokkaimpia keinoja mahdollistaa myös alueen pienempien yritysten pääsy hankintoihin on sallia suurissa hankinnoissa osatarjousten tekeminen. Innovatiivisten hankintojen toteuttamista edistettäisiin laajentamalla neuvotteluja sisältävien menettelyjen käyttömahdollisuuksia sekä säätämällä uudesta innovaatiokumppanuusmenettelystä.

3.2 Lain rakenne ja yleiset säännökset

Esityksessä pyritään säilyttämään voimassa olevan hankintalainsäädännön rakenne ja systematiikka mahdollisimman laajasti esimerkiksi keskeisten osien osalta. Voimassa olevan hankintalainsäädännön rakenne on muokannut käytännön hankintatointa ja oikeudellista tulkintaa. Pysyttämällä mahdollisimman laajasti nykylainsäädännön systematiikka lainsäädännön soveltajien resurssit ja huomio voidaan keskittää uuden lainsäädännön muuttuneeseen sisältöön.

Uudet hankintadirektiivit ehdotetaan pantavaksi täytäntöön voimassa olevan hankintalainsäädännön systematiikan tavoin kahtena lakina, joista toinen on soveltamisalaltaan yleinen ja toinen koskee vesi- ja energiahuollon sekä eräiden liikenteen ja postipalvelujen alan eli erityisalojen hankintayksiköiden hankintoja. Julkisia käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin

määräykset sisällytettäisiin molempiin hankintalakeihin omaan lukuunsa. Voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain menettelysäännöt sisällytettäisiin hankintalakeihin. Lakiehdotuksilla kumottaisiin voimassa oleva hankintalaki ja erityisalojen hankintalaki, jolloin myös näiden lakien nojalla annettu julkisista hankinnoista annettu valtioneuvoston asetus kumoutuisi. Myös voimassa oleva sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annettu laki kumottaisiin.

Lain lukujen määrä joissakin osissa tulisi kasvamaan ja yksittäisten pykälien pituus kasvaisi nykyisestä. Joitakin käsitteitä, kuten kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous, muutettaisiin vastaamaan uusien hankintadirektiivien systematiikkaa, mutta pääosin vanhat käsitteet, joista keskeisimpiä on muun muassa tarjouspyyntö, säilytettäisiin ennallaan.

Ehdotetun hankintalain III osaan on kerätty säännökset, jotka koskevat kansallisia hankintamenettelyjä, sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintamenettelyjä sekä käyttöoikeussopimusten kilpailuttamismenettelyjä. Myös ehdotetussa erityisalojen hankintalaissa sosiaali- ja terveyspalveluhankintojen sekä käyttöoikeussopimusten säännöt sisällytettäisiin omaan osaansa. Tämä olisi keskeisin rakenteellinen muutos voimassa oleviin hankintalakeihin verrattuna.

3.3 Keskeiset toteuttamisvaihtoehdot

Hankintadirektiivit jättävät osin liikkumavaraa kansalliselle lainsäätäjälle. Liikkumavara mahdollistaa erilaisia kansallisen täytäntöönpanon vaihtoehtoja.

Kansalliset kynnysarvot

Hankintadirektiiveissä ei säännellä kansallisten kynnysarvojen tasoa, vaan ne ovat kansallisen lainsäätäjän harkinnassa. Harkinnassa on kuitenkin otettava huomioon, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan myös hankintadirektiivien soveltamisalan ulkopuolelle jäävissä hankinnoissa on otettava huomioon perustamissopimuksen perustavanlaatuiset säännöt, mikäli hankintaan liittyy selvä jäsenvaltioiden rajat ylittävä intressi. Valmistelun aikana, esimerkiksi hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmän mietinnöstä annetuissa lausunnoissa, kansallisten kynnysarvojen tasosta on esitetty erilaisia näkemyksiä.

Tavara- ja palveluhankintojen osalta näkemykset ovat jäljempänä tarkemmin esitetyllä tavalla vaihdelleet 50 000 – 60 000 euron välillä, mutta myös 100 000 euron kynnysarvo kaikille kansallisille hankinnoille on nostettu keskusteluun. Rakennusurakoiden kynnysarvon osalta on keskusteltu sen asettumisesta 100 000 – 200 000 euron tasolle. Koulutuspalveluissa, joita hankitaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisesti yhteishankintana työantajan kanssa, ei ole nähty tarvetta muuttaa voimassa olevan lain kynnysarvoa 100 000 euroa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta näkemyksissä on ollut enemmän hajontaa ja keskusteluissa on esitetty kansalliseksi kynnysarvoksi tältä osin useita näkemyksiä välillä 100 000-750 000 euroa. Käyttöoikeussopimusten osalta hajonta näkemyksissä oli suurin. Valmistelun aikana päädyttiin siihen, että käyttöoikeusurakoilla ja käyttöoikeuspalveluhankinnoilla olisi yhteinen kynnysarvo, ja näkemykset hajaantuivat 100 000- 1 000 000 euron välille. Kansallisten kynnysarvojen tasoa koskevia ehdotuksia käsitellään jaksossa 3.4.2.

Sidosyksiköiden toiminnan kohdistumista koskeva vaatimus

Hankintadirektiivin 12 artiklassa säädetään sidosyksikön toiminnan kohdistumisen vaatimuksesta siten, että yli 80 prosenttia sidosyksiköksi määritellyn toimijan toiminnoista tulee kohdistua siihen määräysvaltaa käyttävään tahoon. Valmistelun aikana toiminnan kohdistumista

koskevasta vaatimuksesta on esitetty erilaisia näkemyksiä: osa toimijoista kannatti direktiivin sallimaa liikkumavaraa (sallittu muihin kuin määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuva myynti 20 prosenttia) ja osa toimijoista kannatti sitä, että myyntiä muille kuin määräysvaltaa käyttäville tahoille ei pitäisi sallia lainkaan (0 prosenttia). Lisäksi keskusteltiin siitä, tulisiko kansallisesti pitäytyä direktiivin sanamuodossa vai esimerkiksi viitata kilpailulainsäädäntöön muihin kuin määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuvaa liikevaihtoa tarkastellessa. Toiminnan kohdistumista koskevia ehdotuksia käsitellään jäljempänä jaksossa 3.4.1.

Hankinnan jakaminen osiin

Hankintadirektiivin 46 artiklassa säädetään hankintojen jakamisesta osiin. Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää hankinnan jakamisen osiin pakolliseksi kaikissa EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Valmistelun aikana ei esitetty jakamisen laajentamista tällä tavoin eikä laajentamista ehdoteta tässä esityksessä.

Laadun huomioiminen kokonaistaloudellisen edullisuuden osana

Hankintadirektiivin 67 artiklassa säädetään tarjouksen valinnasta. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, etteivät hankintaviranomaiset saa käyttää pelkkää alinta hintaa tai kustannuksia. Jäsenvaltiot voivat kohdan mukaan myös rajoittaa niiden käytön tiettyihin viranomaisiin tai hankintasopimuksiin. Valmistelun aikana esitettiin näkemyksiä, joiden mukaan halvimman hinnan käyttäminen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena olisi sallittua vain tavarahankinnoissa ja näin ollen kiellettyä palveluhankinnoissa ja rakennusurakoissa. Toisaalta esitettiin vastakkaisia näkemyksiä, joiden mukaan tätä direktiivin tiukennusta ei tulisi ottaa käyttöön. Kokonaistaloudellista edullisuutta koskevaa ehdotusta käsitellään jaksossa 3.4.7.

Alihankinta

Hankintadirektiivin 71 artiklassa jätetään alihankintojen osalta usein kohdin jäsenvaltioille harkintavaltaa sääntelyn laajuudesta ja sitovuudesta.

Hankintadirektiivin 71 artiklan mukaan jäsenvaltio voi halutessaan muun muassa velvoittaa hankintayksikön pyytämään tietoa alihankintaosuuden laajuudesta sopimuksen toteuttamisessa, säätää suorista maksuista hankintayksiköltä pääsopimuskumppanin ohi alihankkijalle, säätää alihankkijoiden yksilöimisvelvollisuuden pitkälle alihankintaketjuun ja muihinkin kuin rakennusurakoihin ja direktiivissä tarkoitettuihin palveluhankintoihin, velvoittaa hankintayksikön vaatimaan alihankkijan vaihtamista harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden johdosta sekä säätää direktiiviin nähden tiukempia vastuusääntöjä alihankintaketjuun. Velvoitteilla estettäisiin myös harmaata taloutta. Näitä vaihtoehtoja ei ehdoteta otettavaksi hankintalakiin muun muassa hankintamenettelyn ja sopimuskauden ajallista suhdetta, sopimusoikeuden sopimussuhdetta koskevia perusperiaatteita sekä käytännön hankintojen toteuttamista koskevista syistä. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin hankintayksiköille velvollisuutta vaatia alihankkijan korvaamista, jos tarkastus on suoritettu ja pakollisia poissulkemisperusteita havaitaan. Esityksessä on lisäksi mahdollisuus alihankkijan korvaamisvaatimuksen esittämiseen muiden kuin pakollisten poissulkemisperusteiden yhteydessä.

Hankintasopimuksen erityisehdot

Esitystä valmisteltaessa arvioitiin kahta vaihtoehtoa työsuhteen vähimmäisehtojen sopimukseen kirjaamista koskeviksi säännöiksi. Hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmäs-

sä esitettiin yhtäältä, että työehtojen noudattamista koskevat sopimusehtojen kirjaamisvelvoitteet koskisivat valtion keskushallintoviranomaisten lisäksi muita hankintayksiköitä. Toisaalta kannatettiin nykytilan säilyttämistä, jonka mukaan kyseiset sopimusehtojen kirjaamisvelvoitteet koskisivat vain valtion keskushallintoviranomaisia, ja muiden hankintayksiköiden osalta velvollisuus kirjata sopimukseen erityisehto koskisi ainoastaan rakennusurakkasopimuksia. Erityisehtoja koskevaa ehdotusta käsitellään jäljempänä jaksossa 3.4.5.

Tiettyihin palveluihin varatut hankintasopimukset

Hankintadirektiivin 77 artiklassa säädetään tiettyihin palveluihin varatuista hankintasopimuksista. Sen mukaan hankintamenettelyihin osallistuminen joidenkin terveys-, sosiaali- ja kulttuuripalvelujen aloilla voitaisiin varata organisaatioille, jotka perustuvat työntekijäomistukseen tai työntekijöiden aktiiviseen osallistumiseen niiden hallintoon, ja olemassa oleville organisaatioille kuten osuuskunnille, jotka osallistuisivat näiden palvelujen suorittamiseen loppukäyttäjille. Säännöksen soveltamisala rajoittuu yksinomaan tiettyihin terveys-, sosiaali- ja vastaaviin palveluihin, joihinkin koulutuspalveluihin, kirjasto-, arkisto-, museo- ja muihin kulttuuripalveluihin, urheilupalveluihin ja kotitalouspalveluihin, eikä se koske mitään muutoin direktiivillä säädettyjä poikkeuksia.

Valmistelun aikana pohdittiin artiklan kansallista soveltamisalaa ja soveltuvuutta Suomen oloihin. Artiklan mukaisten järjestelyjen käytön edellytyksenä on, että hankintayksikkö ei ole tehnyt kyseisen organisaation kanssa asianomaisia palveluja koskevaa hankintasopimusta ko. artiklan mukaisesti viimeisten kolmen vuoden aikana. Lisäedellytyksenä on vielä se, että kyseistä kilpailutusta koskeva hankintasopimus saa olla voimassa vain kolme vuotta. Tämä tarkoittaisi käytännössä, että toimittajan tulisi vaihtua jokaisessa uudessa lainkohdassa tarkoitetussa hankinnassa. Näiden edellytysten katsottiin valmistelun aikana tosiasiallisesti rajoittavan artiklan käyttöä niin paljon, että säännöksen tuominen kansalliseen lakiin ei olisi tarkoituksenmukaista, sillä kolmen vuoden sopimuskausi voi olla lyhyt ajanjakso artiklan mukaisissa palvelukokonaisuuksissa. Kolmen vuoden sopimuskausi ei olisi myöskään omiaan turvaamaan hankintadirektiivin 76 artiklassa edellytettyä palvelujen jatkuvuuden erityispiirrettä.

Hankintojen valvonta

Valmistelun aikana hankintojen valvontaa arvioitiin monesta eri näkökulmasta. Voimassa olevassa hankintalaissa ei ole oikeusturvakeinojen ohella säännöksiä valvonnasta. Asia on ollut esillä hankintalain aiemmissa uudistuksissa, mutta siitä on luovuttu pitkälti resurssisyistä. Etenkin hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmän mietinnöstä annetussa lausuntopalautteessa valvontaan kiinnitettiin runsaasti huomiota, ja se nousi erääksi keskeisimmistä kysymyksistä. Erityisesti laittomien suorahankintojen valvontaa pidettiin riittämättömänä. Jatkovalmistelun tuloksena ehdotetaan valvontatehtävän antamista Kilpailu- ja kuluttajavirastolle siten kuin jaksossa 3.4.11 esitetään.

3.4 Keskeiset ehdotukset

3.4.1 Lain soveltamisala

Ehdotetussa hankintalaissa täsmennettäisiin useilta osin keskeisiä lain soveltamisalaan kuuluvia sääntöjä, käsitteitä ja määrittelyjä. Hankintalain soveltamisalassa erityisesti sidosyksiköitä ja hankintayksiköiden yhteistyötä koskevia soveltamisalapoikkeuksia ehdotetaan täsmennettäviksi ja konkretisoitaviksi tuomioistuinkäytännön perusteella. Ehdotuksessa tuotaisiin nämä oikeuskäytännön selvennykset lakiin. Lisäksi sidosyksikön muihin kuin siihen määräysvaltaa

käyttäviin hankintayksiköihin kohdistuvan niin kutsutun ulosmyynnin lain sallimaa osuutta laskettaisiin voimassa olevaan hankintalakiin nähden.

3.4.2 Kynnysarvot

Hankintalain uusiksi kansallisiksi kynnysarvoiksi ehdotetaan lain 25 §:ssä 60 000 euroa tavara- ja palveluhankinnoissa, 100 000 euroa eräissä koulutuspalveluhankinnoissa ja 150 000 euroa rakennusurakoissa. Rakennusurakoiden ja eräiden koulutuspalveluhankintojen hankinnoissa kynnysarvot pysyisivät voimassa olevan hankintalain tasolla. Sosiaali- ja terveyspalvelujen hankintoja koskevaksi kynnysarvoksi ehdotetaan 400 000 euroa ja eräiden muiden palveluhankintojen kynnysarvoksi 300 000 euroa. Julkisia käyttöoikeussopimuksia koskevaksi kynnysarvoksi ehdotetaan 500 000 euroa.

Kansalliset kynnysarvot ovat pitkälti jäsenvaltion päätettävissä, mutta harkinnassa on otettava huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan myös hankintadirektiivien ulkopuolelle jäävissä hankinnoissa on noudatettava syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteita. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteita on noudatettava, jos hankintaan liittyy selvä jäsenvaltioiden rajat ylittävä intressi. Tämä tarkoittaa käytännössä tilannetta, jossa muiden jäsenvaltioiden yritykset voivat olla kiinnostuneita hankinnan toteuttamisesta. Arvioitaessa, voiko hankinta kiinnostaa muiden jäsenvaltioiden toimijoita, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan huomioon on otettava ainakin hankinnan arvo ja luonne sekä sen suorituspaikka. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö sekä muiden EU-jäsenmaiden kansallisten kynnysarvojen taso huomioon ottaen voitaneen arvioida, että kynnysarvojen korottaminen nykytasosta ei aiheuttane ristiriitaa unionin oikeuden edellyttämän avoimuus- ja syrjimättömyysvelvoitteen kanssa. Hankintadirektiivin johdanto-osassa on todettu, että direktiivissä sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoille sekä muille erityisille palveluhankinnoille säädetyn 750 000 euron alittavat palveluhankinnat eivät yleensä kiinnosta muista jäsenvaltioista tulevia palveluntarjoajia, jollei päinvastaisesta ole konkreettista näyttöä, kuten unionin rahoittaessa rajat ylittäviä hankkeita.

Hankintadirektiivissä sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluja koskeva kynnysarvo on 750 000 euroa ja julkisista käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin kynnysarvo kaikille käyttöoikeussopimuksille on 5 186 000 euroa. Näitä palveluja ja käyttöoikeussopimuksia koskevia kynnysarvoja ehdotetaan laskettaviksi hankintalaissa kuitenkin siten, että näissä hankinnoissa ja käyttöoikeussopimuksissa olisi käytössä vain yksi kynnysarvo, jonka ylittävissä hankinnoissa sovellettaisiin hankintadirektiiviin ja käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin määräyksiä täysimääräisinä siten kuin ehdotetun lain 12 ja 13 luvuissa säädettäisiin. Tämä tarkoittaisi myös sitä, että näistä hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista tehtäisiin EU-laajuinen hankintailmoitus myös sellaisissa tilanteissa, joissa hankinnan tai käyttöoikeussopimuksen arvo alittaa hankinta- ja käyttöoikeussopimusdirektiivissä asetetut kynnysarvot.

3.4.3 Sähköiset viestintävälineet

Sähköiset tieto- ja viestintävälineet voivat merkittävästi yksinkertaistaa hankintamenettelyjä ja lisätä hankintojen tehokkuutta ja avoimuutta. Uudessa hankintadirektiivissä ja käyttöoikeussopimusdirektiivissä pyritään tekemään sähköisestä viestinnästä vakioväline hankintamenettelyihin liittyvässä tietojenvaihdossa. Vastaavasti esityksessä ehdotetaan, että hankintadirektiiveissä säädetyn siirtymäkauden päättyessä vuonna 2018 hankintamenettelyissä siirryttäisiin pääsääntöisesti sähköiseen tietojenvaihtoon niin hankintayksikön julkaisemien asiakirjojen ja tietojen kuten hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön kuin ehdokkaiden ja tarjoajien toimittamien asiakirjojen kuten osallistumishakemusten ja tarjousten osalta. Koska sähköisen tieto-

jenvaihdon käyttöönotto edellyttää investointeja ja koska sen edut ovat tehokkaampia arvoltaan suuremmissa hankinnoissa, esityksessä rajattaisiin sähköisen tietojenvaihdon edellytykset EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin. Laissa säädettäisiin tyhjentävästi niistä tilanteista, joissa sähköistä tietojenvaihtoa ei tarvitsisi käyttää.

3.4.4 Hankintamenettelyt

Esityksessä ehdotetaan, että hankintamenettelyjä koskevia säännöksiä yksinkertaistettaisiin, selkeytettäisiin ja tehtäisiin nykyistä joustavammiksi. Etenkin neuvotteluja sisältävien menettelyjen käyttöedellytyksiä laajennettaisiin vastaamaan monimutkaistunutta käytännön hankintatointa. Vastaavasti neuvotteluja sisältävien menettelyjen kulkua ohjaavat säännöt olisivat nykyistä täsmällisemmät ja niissä varmistettaisiin tehokkaammin tarjoajien tasapuolinen kohtelu. Esityksessä selvennettäisiin ja täsmennettäisiin myös etenkin yhteishankintayksiköille merkittävien puitejärjestelyn sekä dynaamisen hankintajärjestelmän menettelysääntöjä siten, että näiden menettelyjen soveltaminen käytännössä olisi aiempaa vaivattomampaa ja houkuttelevampaa.

Esityksessä ehdotettaisiin myös kahden uuden menettelyn luomista. Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö pyrkisi edistämään innovaatioiden kehittämistä ja käyttöönottoa neuvottelemalla menettelyyn valittujen kumppanien kanssa hankinnan ehdoista. Hankintayksikön ei tarvitsisi järjestää tarjouskilpailua tuotekehityksen perusteella tehtävästä hankinnasta, jos se tehdään tuotekehityksen tai idean kilpailutukseen osallistuneelta tarjoajalta. Sähköisten luettelojen kautta hankintayksiköt voisivat puolestaan joustavasti ja nopeasti poimia puitejärjestelyissä ja dynaamisissa hankintajärjestelmissä haluamiaan tuotteita tarjoajien toimittamista laajoista nimikeluetteloista.

3.4.5 Ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat

Ehdotetussa laissa selvennettäisiin EU:n hankintadirektiiviin ja käyttöoikeussopimusdirektiiviin perustuen, miten hankintayksiköt voivat edistää ympäristönsuojelua ja kestävää kehitystä varmistaen samalla, että ne saavat hankintasopimuksilleen parhaan mahdollisen hinta-laatusuhteen. Tavoitteena on tehostaa ympäristönsuojelua julkisten hankintojen kautta selostamalla hankintayksiköiden mahdollisuuksia ja lain asettamia puitteita aiempaa laajemmin, selkeämmin ja täsmällisemmin. Laissa korostettaisiin mahdollisuuksia ja vähennettäisiin epäselvyyttä aiheuttavia tai muita ympäristönäkökohtien huomioon ottamista rajoittavia tekijöitä.

Lakiehdotuksessa esitetään myös sosiaalisten tekijöiden huomioimiseen liittyvien säännösten laajentamista ja selkeyttämistä. Siten esimerkiksi tarjousten vertailussa ja hankintasopimusten erityisehdoissa voitaisiin käyttää sosiaalisia näkökohtia aiempaa laajemmin. Säännöksissä korostettaisiin myös kaikkien käyttäjien tarpeiden huomioimista hankinnan kohteen määrittelyssä. Lakiehdotus sisältää edelleen säännöt hankintasopimuksen toteuttamisen eritysehtojen asettamisesta. Hankintayksikkö voisi erityisehtoja asettamalla osaltaan varmistaa, että sopimuksen toteuttamisen aikana sopimuskumppani kiinnittää asianmukaisesti huomiota ympäristö- ja sosiaalisiin näkökohtiin kuten esimerkiksi tiettyjen ryhmien työllistämiseen tai työehtoihin. Sosiaalisiin näkökulmiin liittyy myös laatuun liittyvien näkökulmien korostaminen. Lakiehdotus mahdollistaa laatunäkökulmien huomioimisen hankintamenettelyn eri vaiheissa, kuten hankinnan kohteen määrittelyssä, tarjoajien soveltuvuusvaatimusten esittämisessä sekä tarjousten vertailuperusteiden asettamisessa.

Sosiaalisia näkökohtia voitaisiin huomioida ja sosiaalisesti vastuullisia julkisia hankintoja voitaisiin toteuttaa monimuotoisesti. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 22.11.2012 todetaan, että sosiaalisesti vastuullisissa hankinnoissa tavoitteena on asettaa hankinnan yhteydessä vaa-

timuksia, jotka saavat toimittajat varmistamaan, että sopimuskauden aikana toimitettavien tavaroiden ja palveluiden tuottamisessa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja työelämän perusoikeuksia. Tämä tarkoittaa, että toimittajan on noudatettava kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia kuten Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimuksia, Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien sopimusta, vähimmäispalkkoja ja työaikoja koskevaa tuotantomaan lainsäädäntöä sekä yleisiä ympäristö-, terveys- ja turvallisuusvaatimuksia.

Euroopan komission oppaassa sosiaalisesti kestävistä julkisista hankinnoista (*Sosiaalinen ostaminen: Opas sosiaalisten näkökohtien huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa 2010*) todetaan, että sosiaalisesti vastuullisilla hankinnoilla tarkoitetaan hankintatoimia, joissa otetaan huomioon yksi tai useampia seuraavista sosiaalisista näkökohdista: työllisyysmahdollisuudet, ihmisarvoinen työ, sosiaalisten oikeuksien ja työoikeuksien noudattaminen, sosiaalinen osallisuus mukaan lukien vammaiset henkilöt, yhdenvertaiset mahdollisuudet, kaikille sopiva suunnittelu, jossa otetaan huomioon kestävyysperusteet ja eettistä kauppaa koskevat kysymykset, laajempi yritysten yhteiskuntavastuun vapaaehtoinen noudattaminen sekä Euroopan unionin perussopimuksella ja hankintadirektiiveillä vahvistettujen periaatteiden noudattaminen.

Ympäristö- ja sosiaalisiin näkökohtiin sekä harmaan talouden torjuntaan liittyvät myös hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanoa koskevat ehdotukset. Hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava aiheellisia toimenpiteitä varmistaakseen, että talouden toimijat noudattavat hankintasopimuksia toteuttaessaan sovellettavia ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita, jotka on vahvistettu unionin oikeudessa, kansallisessa lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai direktiivin liitteessä X luetelluissa kansainvälisissä ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisissa säännöksissä. Direktiivin johdantoosan 37 perustelukappaleen mukaan ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisten velvoitteiden sisällyttämiseksi asianmukaisesti hankintamenettelyihin, jäsenvaltioiden ja hankintaviranomaisten on erityisen tärkeää toteuttaa toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että noudatetaan rakennusurakan tai palvelujen suorituspaikassa sovellettavaa ympäristö-, sosiaali- ja työlainsäädäntöä, joka on vahvistettu laeilla, asetuksilla ja päätöksillä sekä kansallisella että unionin tasolla sekä työehtosopimuksissa, edellyttäen, että tällaiset säännöt ja niiden soveltaminen ovat unionin oikeuden mukaisia.

Esityksessä ehdotetaan hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdan nojalla, että lain pakollisiin poissulkemisperusteisiin lisättäisiin rikoslain 47 luvussa tarkoitettuja työrikoksia ja että työ-, ympäristö- ja sosiaalioikeuden laiminlyöntejä voitaisiin huomioida myös alihankkijoita koskevissa toimenpiteissä sekä hankintasopimuksen toteuttamista koskevissa ehdoissa.

3.4.6 Pienten ja keskisuurten yritysten asema julkisissa hankinnoissa

Esityksessä ehdotetaan uuden hankintadirektiivin mukaisesti, että hankintamenettelyyn liittyviä tarjoajille ja ehdokkaille syntyviä selvitystoimenpiteitä yksinkertaistettaisiin. Esityksessä rajoitettaisiin tarjoajan soveltuvuutta koskevan vähimmäisliikevaihtorajan asettamista. Lisäksi rajattaisiin hankintayksikön mahdollisuuksia edellyttää ehdokkaita ja tarjoajia toimittamaan laajoja selvityksiä soveltuvuudestaan tarjouskilpailun aikana. Ehdokkaat ja tarjoajat voisivat osoittaa soveltuvuutta koskevien vaatimusten täyttymisen sekä poissulkemisperusteiden soveltumattomuuden toimittamalla hankintayksiköille yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan. Vasta tarjousten vertailun ja hankintapäätöksen jälkeen hankintayksikkö edellyttäisi voittaneelta tarjoajalta varsinaiset selvitykset. Mikäli hankintayksiköllä olisi pääsy edellä mainittuja selvityksiä sisältävään avoimeen tietopankkiin, tulisi hankintayksikön hankkia poissulkemisperusteita ja soveltuvuutta koskevat tiedot itse käyttäen hyväksi mainittua tietopankkia.

Esityksessä lisäksi kannustettaisiin hankintayksiköitä jakamaan julkiset hankintasopimukset osiin eli kilpailuttamaan hankinnat joko kokonaan pienempinä erinä tai sallimaan suurissa hankinnoissa osatarjoukset. Näin pienillä ja keskisuurilla yrityksillä olisi tarjoajina ja ehdokkaina nykyistä paremmat mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin. Uudistuksella luotaisiin julkisiin hankintoihin nykyistä tasapuolisemmat ja monimuotoisemmat kilpailuasetelmat, joissa myös Suomen yrityskannasta merkittävän osuuden muodostavat ja usein paikalliset pienet ja keskisuuret yritykset voisivat kilpailla reilusti kooltaan suurempien yritysten ja yhteisöjen kanssa.

Kansallisten menettelyiden keventämisen yksi keskeinen tavoite on pienten ja keskisuurten yritysten aseman parantaminen. Kun menettelyt yksinkertaistuvat ja niiden joustavuus lisääntyy, voivat hankintayksiköt ottaa nykyistä tehokkaammin huomioon pientenkin tarjoajayritysten olosuhteet. Säädösvalmistelun tueksi teetetyn selvityksen ”*Pk-yritysten osallistuminen, kokemukset ja näkemykset julkisissa hankinnoissa*” perusteella pienten ja keskisuurten yritysten asemaa voidaan parantaa hankintojen koon pienentämisen ohessa lain monimutkaisiksi koettuja menettelysääntöjä keventämällä.

3.4.7 Tarjousten vertailu ja valinta

Esityksessä ehdotetaan tarjouksen valintaa koskevaa systematiikkaa muutettavaksi siten, että tarjouksen valintaperusteena olisi aina kokonaistaloudellinen edullisuus. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena olisi jatkossa joko halvin hinta tai kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras ratkaisu. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa voitaisiin käyttää vertailuperusteita, joita asetettaessa voitaisiin huomioida myös hankinnan kohteeseen liittyviä yhteiskunnallisia, ympäristö- ja sosiaalisia ominaisuuksia.

Saapuneita tarjouksia voitaisiin aiempaa enemmän täsmentää ja täydentää. Tällä tavoiteltaisiin joustavuuden lisäämistä hankintamenettelyissä, sillä ehdokkaiden tai tarjoajien antamissa asiakirjoissa saattaa olla epäolennaisia puutteita, ristiriitoja ja virheitä, joiden täydentäminen tai täsmentäminen ei heikennä muiden ehdokkaiden tai tarjoajien asemaa tarjouskilpailussa. Laissa tuotaisiin esiin keskeiset reunaehdot täydentämiselle ja täsmentämiselle.

3.4.8 Kansalliset menettelyt

Kansallisten hankintojen menettelysääntöjä ehdotetaan kevennettäväksi huomattavasti. Esityksessä säädettäisiin ainoastaan keskeisimmistä menettelyjä koskevista seikoista. Näin halutaan lisätä hankintayksiköiden harkinnanmahdollisuuksia ja menettelyiden joustavuutta niin hankintayksiköiden kuin tarjoajienkin kannalta. Kansallisten hankintojen menettelysääntöjen keventäminen korostaisi yleisten periaatteiden eli avoimuuden, syrjimättömyyden, tasapuolisuuden ja suhteellisuuden merkitystä sekä antaisi aiempaa enemmän merkitystä hankintayksiköiden omille hankintaohjeistuksille.

3.4.9 Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palvelut

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi omat menettelysäännöt sosiaali- ja terveyspalveluhankintoja sekä muita erityisiä palveluhankintoja varten. Esityksessä säädettäisiin ainoastaan keskeisimmistä menettelyjä koskevista seikoista. Näin halutaan lisätä hankintayksiköiden harkinnanmahdollisuuksia ja menettelyiden joustavuutta niin hankintayksiköiden kuin tarjoajienkin kannalta sekä korostaa asiakkaiden aseman parempaa huomioimista osana hankintamenettelyjä.

3.4.10 Neuvonta ja tuki

Hankintadirektiivien mukaan hankintalainsäädännön noudattamista koskevaa neuvontaa tulee antaa veloituksetta sekä tarjoajille että hankintayksiköille. Tällä hetkellä tarjolla oleva runsas neuvonta täyttää pääosin direktiivin vaatimukset. Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi mahdollisuutta suunnata tällä hetkellä Suomen Kuntaliiton yhteydessä toimivalle julkisten hankintojen neuvontayksikölle annetun rahoituksen allokointia siten, että jatkossa sen turvin taattaisiin veloituksetonta neuvontaa hankintayksiköiden lisäksi myös toimittajille. Työ- ja elinkeinoministeriö rahoittaa jatkossa neuvontatehtäviä valtionavustuslain mukaisesti tai muutoin avoimesti siten, että hankintadirektiivien vaatimukset neuvonnasta täyttyvät. Rahoituksen järjestämisessä huomioidaan yhteistyö eri neuvontaa tarjoavien ja rahoittavien tahojen välillä. Neuvonnan tarvetta ja toteuttamistapoja arvioidaan tästä näkökulmasta.

Edellä kuvatut neuvontaa ja tukea koskevat toimenpiteet eivät edellytä lainsäädäntötoimia, minkä johdosta tässä lakiesityksessä ei ole hankintalainsäädännön neuvontaa koskevia sääntelyehdotuksia.

3.4.11 Valvonta

Hankintadirektiivin 83 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että julkisia hankintoja koskevien sääntöjen soveltamista valvotaan. Jos valvontaviranomaiset tai -rakenteet havaitsevat omasta aloitteestaan tai asiasta tietoja saatuaan erityisiä rikkomuksia tai järjestelmään liittyviä ongelmia, niillä on oltava valtuudet ilmoittaa ongelmista kansallisille tarkastusviranomaisille, tuomioistuimille tai muille asianmukaisille viranomaisille tai rakenteille, kuten oikeusasiamiehelle, kansallisille parlamenteille tai niiden valiokunnille. Valvontatoimien tulokset on asetettava julkisesti saataville asianmukaisten viestintävälineiden avulla ja niiden on oltava myös Euroopan komission käytettävissä. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle viimeistään 18 päivänä huhtikuuta 2017 ja sen jälkeen joka kolmas vuosi seurantaraportti, joka sisältää tarvittaessa tiedot vääränlaisen soveltamisen tai oikeudellisen epävarmuuden yleisimmistä syistä, muun muassa mahdollisista rakenteellisista tai toistuvista ongelmista sääntöjen soveltamisessa, pk-yritysten osallistumisesta julkisiin hankintamenettelyihin ja hankintoihin liittyvien petos-, korruptio- ja eturistiriitatapausten sekä muiden vakavien sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemisestä, havaitsemisesta ja asianmukaisesta raportoinnista. Euroopan komissiolle raportoitaviin tietoihin liittyvät velvoitteet tullaan täyttämään työ- ja elinkeinoministeriön koordinaatiovastuulla.

Suomessa esiintyvien valvontaa edellyttävien ongelmien osalta ei ole olemassa tarkkaa tietoa ongelmien laajuudesta ja merkittävyydestä. Erityisesti laittomien suorahankintojen nähdään kuitenkin muodostavan markkinoilla ongelman, johon täytyy jatkossa pystyä paremmin puuttumaan. Edellä esitetyn johdosta ehdotetaan, että Kilpailu- ja kuluttajavirastolle annettaisiin tehtävä ja toimivalta valvoa hankintalainsäädännön noudattamista. Hankintadirektiivien mukaisesti jokaisella olisi oikeus saattaa havaitsemansa lainvastaisuus Kilpailu- ja kuluttajaviraston tietoon. Virasto voisi myös omasta aloitteestaan tutkia ja selvittää lainvastaisuuksia. Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ehdotetaan annettavaksi mahdollisuus antaa havaitsemiensa lainvastaisuuksien johdosta hankintayksiköille huomautuksia sekä laittomissa suorahankinnoissa kieltää hankintapäätöksen täytäntöönpano tai esittää seuraamusten määräämistä markkinaoikeudessa. Virasto edelleen raportoisi toiminnastaan avoimesti siten, kuin hankintadirektiiveissä edellytetään.

3.4.12 Hankintasopimusten muuttaminen sopimuskaudella

Esityksessä laajennettaisiin hankintalain soveltamisalaa osin myös hankintasopimuskaudelle. Esityksessä määriteltäisiin, minkälaisia muutoksia hankintasopimukseen voi tehdä sen voimassaolon aikana ja minkälaiset muutokset tulkittaisiin olennaisiksi eli kielletyiksi sopimusmuutoksiksi. Lisäksi esityksessä säädettäisiin hankintasopimuksen irtisanomisesta erityistilanteissa.

3.4.13 Oikeussuojajärjestelmä

Julkisia hankintoja koskevaa oikeussuojajärjestelmää esitetään muutettavaksi siten, että jatkovalitusoikeus markkinaoikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Lisäksi hankintapäätöksiin, jotka koskevat dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä, ei saisi hakea valittamalla muutosta markkinaoikeudelta, jollei markkinaoikeus tällaisessa tapauksessa ota asiaa käsiteltäväkseen myöntäen muutoksenhakijalle hankintalaissa tarkoitetun käsittelyluvan.

Oikeussuojajärjestelmää esitetään muutettavaksi myös siten, että markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voitaisi saattaa hankintayksikön päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee sitä, että hankintaa ei jaeta osiin tai että kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia.

Hankintojen oikeussuojajärjestelmää ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että muutoksenhakujärjestelmän ja tuomioistuinseuraamusten tehokkuutta varmistavan odotusajan pituutta lyhennetään 21 päivästä 14 päivään. Odotusaikaa ehdotetaan lisäksi laajennettavaksi myös EU-kynnysarvot alittaviin hankintoihin. Hankintayksiköiden käytössä olevaa hankintaoikaisumahdollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että hankintaoikaisua voitaisiin käyttää myös muissa kuin lain soveltamiseen liittyvän virheen tilanteessa, minkä lisäksi odotusaika olisi hankintayksiköllä käytössä voimassa olevan hankintalain 60 päivän sijasta 90 päivän ajan.

3.4.14 Julkiset käyttöoikeussopimukset

Esityksessä muutettaisiin julkisten käyttöoikeussopimusten sääntelyä siten, että sekä palveluja että urakoita koskevat käyttöoikeussopimukset olisivat pääosin samojen menettelysääntöjen piirissä. Käyttöoikeussopimuksen tunnusmerkistöä ja määritelmiä täsmennettäisiin ja selkeytettäisiin lain määritelmäsäännöksissä ja soveltamisalapoikkeuksissa. Käyttöoikeussopimuksille säädettäisiin niin ikään yksi ja yhteinen kynnysarvo, jonka ylittäviin hankintoihin sovellettaisiin samoja käyttöoikeussopimusten direktiivin määräyksiin perustuvia sääntöjä. Kynnysarvon ylittäviin käyttöoikeussopimuksiin sovellettaisiin EU-laajuista ilmoittamisvelvoitetta ja jälki-ilmoitusvelvoitetta, mutta tarkat menettelysäännöt olisivat hankintayksiköiden itsensä päätettävissä syrjimättömyyden, avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteiden puitteissa. Käyttöoikeussopimusten hankintamenettelyjen määräaikasäännökset poikkeaisivat hankintasopimusten vastaavista. Lisäksi käyttöoikeussopimusten sopimuskauden pituutta ehdotetaan rajoitettavaksi käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin mukaisesti.

3.4.15 Erityisalojen hankintalaki

Esityksessä pyritään säilyttämään voimassa olevan hankintalainsäädännön rakenne ja systematiikka mahdollisimman laajasti. Voimassa olevan hankintalainsäädännön rakenne on muokannut käytännön hankintatointa ja oikeudellista tulkintaa. Pysyttämällä mahdollisimman laajasti nykylainsäädännön systematiikka lainsäädännön soveltajien resurssit ja huomio voidaan kes-

kittää uuden lainsäädännön muuttuneeseen sisältöön. Vaikka erityisalojen hankintadirektiivin ja viranomaissektorin hankintadirektiivin sisältö on uusien direktiivien myötä yhä yhdenmukaisempi, toiminnan, markkinoiden ja hankintayksiköiden sekä yksittäisten määräysten erityispiirteet tukevat edelleen erillistä erityisalojen hankintalakia.

Esityksessä pysytettäisiin voimassa olevan erityisalojen hankintalain soveltamisalaa koskeva rajaus, jossa lakia ei sovelleta erityisalojen hankintalain EU-kynnysarvon alittaviin hankintoihin.

Suurin osa voimassa olevaa erityisalojen hankintalakia koskevista tuomioistuinratkaisuista on käsitellyt lain soveltamisalaa sekä suhdetta viranomaissektorin hankintalakiin. Esityksellä pyrittäisiin vähentämään lain soveltamisalan epäselvyydestä johtuvia tuomioistuinkäsittelyjä selkeyttämällä merkittävästi soveltamisalan kannalta keskeisiä käsitteitä ja sääntöjä kuten yksin- ja erityisoikeudet, erityisalatoiminnot, erityisalojen soveltamisalapoikkeukset sekä sidosyritykset ja yhteisyritykset.

Esityksessä selkeytettäisiin erityisalojen hankintalain menettelyjä hankintalakia vastaavalla tavalla esimerkiksi dynaamista hankintajärjestelmää koskien. Esitys sisältää myös säännökset innovaatiokumppanuudesta sekä sähköisestä luettelosta. Erityisalojen hankintalain neuvottelumenettelyt pysyisivät kuitenkin edelleen voimassa olevan lain tavoin hyvin joustavina ja väljinä, sillä erityisalatoimijoiden vahvan yksityisoikeudellisen ja liiketaloudellisen luonteen vuoksi neuvottelumenettelyjä käytetään hyvin erilaisilla ja innovatiivisilla tavoilla. Voimassa olevan erityisalojen hankintalain verraten väljät neuvottelumenettelyjä koskevat säännöt eivät ole myöskään osoittautuneet ongelmallisiksi avoimuuden ja syrjimättömyyden kannalta lain soveltamiskäytännössä. Erityisalojen hankintadirektiivin mukaisesti puitejärjestelyä koskevia sääntöjä kuitenkin täsmennettäisiin vastaamaan voimassa olevaa erityisalojen hankintalakia enemmän viranomaissektorin hankintasääntöjä.

3.4.16 Muut lakiehdotukset

Rikosrekisterilain muuttaminen

Ehdotetussa hankintalaissa säädettäisiin, että ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava tarjoajaa, jonka kanssa se on päättänyt tehdä hankintasopimuksen toimittamaan asiantasaiset todistukset ja selvitykset muun muassa sen tutkimiseksi, koskeeko tarjoajaa niin kutsuttu pakollinen poissulkemisperuste eli onko tarjoajan johtohenkilöstö syyllistynyt tiettyihin hankintalaissa listattuihin rikosnimikkeisiin. Säännökset perustuvat hankintadirektiiviin, jossa hankintayksikölle on asetettu ehdoton velvollisuus vaatia tarjouskilpailun voittanutta tarjoajaa toimittamaan täydentävät asiakirjat. Hankintayksiköt eivät näin ollen voi olla selvittämättä hankintamenettelyjen yhteydessä pakollisten poissulkemisperusteiden käsillä oloa. Rikosrekisterilakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka nojalla hankintayksiköt voisivat täyttää velvollisuutensa siten, että ne vaativat valituksi tulleen tarjoajan johto- ja vastuuhenkilöiden rikostuomioista otteen rikosrekisteristä. Ehdokas tai tarjoaja saisi johto- tai vastuuhenkilöstöään koskevan ja pakollisina poissulkemisperusteina listatut rikosnimikkeet kattavan otteen rikosrekisteristä kyseisen henkilön suostumuksella. Ehdokas tai tarjoaja voisi luovuttaa otteen edelleen hankintayksikölle käytettäväksi hankintalaissa edellytettyyn selvitysten tarkastamiseen. Ote olisi maksullinen, joten vastaavasti muutettaisiin oikeusministeriön asetusta oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten maksullisista suoritteista vuosina 2016–2017 (1745/2015).

Julkisuuslain muuttaminen

Hankintalainsäädännön suhde julkisuuslakiin on osoittautunut ongelmalliseksi muun muassa liikesalaisuuksien suojan osalta. Julkisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tarjouskilpailuun osallistuneella toimittajalla tai muulla asianosaisella ei olisi julkisuuslaissa tarkoitettua oikeutta toisen ehdokkaan tai tarjoajan liike- ja ammattisalaisuuksia koskeviin tietoihin riippumatta siitä, onko tietoja hyödynnetty tai käytetty tarjousvertailussa.

Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttaminen

Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettua lakia (661/2012) ehdotetaan muutettavaksi siten, että ehdotetuissa hankintasäädöksissä Kilpailu- ja kuluttajavirastolle esitetyt tehtävät ja toimivalta olisivat myös kyseisessä laissa.

Kilpailulain muuttaminen

Kilpailulain (948/2011) 4 a luvun (595/2013) säännöksiä ehdotetaan selkeytettäviksi siten, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi valvoa yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan kilpailun tasapuolisuutta myös tilanteissa, joissa hankintalainsäädäntöä ei sovelleta sidosyksiköltä tehtävään hankintaan tai hankintayksiköiden yhteistyöhön liittyvään hankintaan.

Eräiden muiden lakien muuttaminen

Lakiesityksessä ehdotetaan muutettavaksi muissa laeissa olevia viittauksia hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin siten, että viittaukset kohdistuisivat uuden lain asianmukaisiin säännöksiin. Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia (1207/2010) muutettaisiin siten, että säännökset olisivat yhdenmukaisia hankintalakiehdotuksiin sisältyvien hankintayksiköiden tietojensaantioikeuksien kanssa.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutuksista yleisesti

Vaikutusten arviointi on jaoteltu pääasiassa yritysvaikutuksiin ja viranomaisten toimintaan kohdistuviin vaikutuksiin. Lisäksi oman otsikkonsa alla käsitellään valvontaa, hallinnollista taakkaa, sidosyksikkösääntelyä sekä kynnysarvojen noston vaikutuksia. Taloudellisia vaikutuksia yrityksiin ja viranomaisiin arvioidaan erikseen hallinnollisen taakan ja kynnysarvojen nostamisen vaikutuksen arvioimisen yhteydessä. Myös ympäristövaikutuksia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia on kuvattu lyhyesti. Lisäksi on arvioitu vaikutuksia käyttöoikeussopimusten, erityisalojen hankintalain ja esitykseen liittyvän rikoslain muutosesityksen osalta.

4.1.1. Vaikutusarviointiaineisto

Hankintadirektiivit perustuvat Euroopan komission tekemään vaikutusarvioon julkisten hankintojen lainsäädännön vaikutuksista ja tehokkuudesta (SEC(2011) 853 lopullinen). Lisäksi komissio kuuli laajasti sidosryhmiä vihreän kirjan julkaisemisen jälkeen. Vaikutusarvion mukaan hankintadirektiivit lisäävät avoimuutta ja tehokkuutta julkisissa hankinnoissa.

Julkisten hankintojen ilmoittamiskanava HILMA (www.hankintailmoitukset.fi) sisältää tilastointityökalun, jota käyttämällä saadaan kerättyä tietoa ilmoitettujen julkisten hankintojen määristä muun muassa eri hankintalajeissa tai jaoteltuina eri hankintamenettelyihin tai hankintayksikkötyyppeihin.

Komissio julkaisi helmikuussa 2014 tutkimuksen, jossa arvioitiin pk-yritysten asemaa julkisissa hankinnoissa (*SMEs' access to public procurement markets and aggregation of demand in the EU, a study commissioned by the European commission, DG Internal Market and Services, 2/2014*). Myös Yrittäjyys 2020-toimintasunnitelma (*komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, 9.1.2013 (KOM (2012) 795 lopullinen*) sisältää tiettyjen hankintamenettelyyn liittyvien toimenpiteiden vaikutusarviointia yrityksiin nähden.

Kansallisesti täytäntöönpanon vaikutuksia on täsmennetty teettämällä esityksen valmisteluvaiheessa kolme selvitystä tausta-aineistoksi hankintalainsäädännön uudistukselle. Suomen Yrittäjien tekemässä selvityksessä tarkasteltiin pienten ja keskisuurten yritysten osallistumista, kokemuksia ja näkemyksiä julkisissa hankinnoissa. Selvitys toteutettiin yrityksille suunnattuna kyselynä. Kyselyyn vastasi yhteensä 607 yritystä (*Pk-yritysten osallistuminen, kokemukset ja näkemykset julkisissa hankinnoissa, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky 54/2014).* Hansel Oy toteutti selvityksen keinoista nopeuttaa julkisia hankintoja koskevien valitusten käsittelyä (*Markkinaoikeuden käsittelyaikojen lyhentäminen julkisia hankintoja koskevissa valitusasioissa, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky, 6/2015*). Owal Group teki selvityksen kokemuksista sosiaalisten kriteerien käytöstä julkisissa hankinnoissa. Julkaisussa kuvataan kymmenen erilaisen hankintayksikön kokemuksia sosiaalisesti vastuullisista hankinnoista (*Kokemuksia sosiaalisten kriteerien käytöstä julkisissa hankinnoissa, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky, 18/2015*).

Selvitysten sisältöä selostetaan jaksossa 5.1.

4.1.2. Vaikutusten kohdistuminen

Ehdotuksen vaikutuksia on arvioitu hankintamenettelyn eri osapuolten eli hankintayksikön ja tarjouskilpailuun osallistuneiden toimittajien sekä oikeussuojaelinten kannalta. Hankintayksiköitä ovat valtio, kunnat ja kuntayhtymät sekä muut hankintalainsäädännössä määritellyt hankintayksiköt. Lisäksi vaikutuksia on arvioitu perustettavan valvonnan osalta Kilpailu- ja kuluttajavirastoon sekä tuomioistuinlaitokseen.

Lakiuudistuksen vaikutukset vaihtelevat osin suurestikin keskeisten asianosaisten välillä. Hankintayksiköille myönteiset vaikutukset esimerkiksi hallinnollisen taakan vähentymisen kautta voidaan nähdä kielteisinä vaikutuksina tarjouskilpailuun osallistuvien toimittajien näkökulmasta. Uusien hankintadirektiivien aiempaa lyhyemmät vähimmäismääräajat tarjousten jättämiselle jouduttavat hankintayksiköiden menettelyä, mutta voivat luoda haasteita, kun toimittajilla on entistä vähemmän aikaa valmistella tarjouspyynnön vaatimukset täyttäviä tarjouksia.

Esityksen vaikutuksia ei ole arvioitu julkisina hankintoina toteutettujen palveluiden käyttäjien näkökulmasta. Hankintalaki asettaa velvollisuuksia ja oikeuksia hankintayksiköille sekä tarjoajille. Hankintayksikön palveluiden käyttäjien asemaan vaikuttavat ratkaisut perustuvat yleensä esimerkiksi kunnan tarveharkintaan tai rahoituksellisiin näkökohtiin. Hankintalailla ei vaikuteta siihen, millaisia palveluja kunta asukkailleen ostaa.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotuksen budjettivaikutukset ehdotettujen hankintojen valvonnan perustamisen, neuvonnan ja rikosrekisterilain muutoksen osalta olisivat yhteensä 1 600 000 euroa. Vaikutuksia arvioidaan tarkemmin jaksoissa 4.8 Valvonta ja 4.12 Muiden lakiehdotusten vaikutukset.

Muilta osin ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia on arvioitu erikseen aina kyseisestä asiaa koskevan alaotsikon alla.

Uusi hankintadirektiivi edellyttää, että tuomioistuimeen tehtävän kantelun ohella hankintoja valvotaan tehokkaasti myös muilla keinoin, kuten erillisen valvontaviranomaisen tai muun hallinnollisen elimen toimesta. Keskeisimpiä valvottavia asioita ovat laittomat suorahankinnat, jotka tulevat ilmi vain harvoin tai siten, että asiasta voisi valittaa tavanomaiseen tapaan markkinaoikeuteen. Hankintamenettelyissä ilmenee myös muita tarjoajia syrjiviä menettelyjä, joihin valvontatoiminnassa on syytä puuttua. Suorahankinnasta tai muusta lainvastaisuudesta voisi kuka tahansa tehdä ilmoituksen Kilpailu- ja kuluttajavirastolle. Kantelumahdollisuus on erityisen tärkeä pienille ja keskisuurille yrityksille, joilla ei useinkaan ole muita keinoja vaikuttaa laittomiin suorahankintoihin. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulisi myös omasta aloitteestaan tehdä valvontaan liittyviä selvityksiä.

Valvonnan arvioidaan pidemmällä aikavälillä vähentävän tarvetta suorahankintoja koskeviin, markkinaoikeudelle tehtäviin valituksiin. Valvontatoiminnan tehokkuus edellyttää riittäviä resursseja, joten tähän toimintaan arvioidaan tarvittavan 5 henkilötyövuoden panostusta. Määrärahaa voitaisiin käyttää myös ulkopuolelta ostettaviin selvityksiin.

Osana Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvontatehtäviä olisi ehdotetun hankintalain 15 ja 16 §:ssä mainitun sidosyksikön ja hankintayksiköiden yhteistyöhön liittyvän markkinaehtoisen myynnin sallittavuuden arviointi. Odotettavissa on, että markkinaehtoista myyntiä, markkinapuutetta ja sidosyksikkösäännöksiä koskevia toimenpidepyyntöjä tehdään Kilpailu- ja kuluttajavirastolle runsaasti. Tämän ehdotetun hankintalain 15 ja 16 §:n säännöksiin liittyvän valvonnan järjestämiseksi Kilpailu- ja kuluttajavirastolle arvioidaan tarvittavan resursseja 2 henkilötyövuotta. Määrärahaa voitaisiin käyttää myös ulkopuolelta ostettaviin selvityksiin ja toimialakohtaisiin analyyseihin.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston arvioidaan tarvitsevan yhteensä 1 000 000 euron määrärahan sille annettavien uusien valvonta- ja arviointitehtävien hoitamiseen.

Uusi hankintadirektiivi edellyttää, että hankintayksiköiden ohella myös yrityksille on oltava tarjolla veloituksetonta neuvontaa ja ohjausta hankintalainsäädännön soveltamisesta. Erityisen tärkeää palvelu on pienille ja keskisuurille yrityksille, joilla ei ole aina riittävästi omaa osaamista tai mahdollisuutta ostopalvelujen käyttöön tarjousten tekemisessä.

Nykyisin neuvontaa on tarjolla vain hankintayksiköille. Neuvonta on järjestetty yhteisesti rahoitettuna Kuntaliiton yhteyteen perustetun neuvontayksikön toimesta. Työ- ja elinkeinoministeriön rahoitusosuus on ollut vuosittain noin 220 000 euroa. Yrityksille tarkoitettu neuvonta on tarkoitus järjestää verkostomaiseen malliin perustuen ja mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Yrityksille annettavaa neuvontaan tarvitaan 280 000 euroa, joten hankintayksiköille ja yrityksille tarkoitettuun neuvontaan arvioidaan tarvittavan yhteensä 500 000 euron määrärahaa.

Kahden viimeksi mainitun määrärahan tarve on pysyvä. Lisämäärärahatarpeisiin ei ole varauduttu julkisen talouden suunnitelmassa ja ne pyritään siksi ensisijaisesti kattamaan uudelleenkohdennuksin. Määrärahatarpeita arvioidaan osana vuoden 2017 talousarvioesityksen valmisteluprosessia.

Direktiivin edellyttämien rikosrekisteritietojen antamiseen aiempaa laajemmin edellyttää myös resursseja tietojärjestelmien kehittämiseen. Oikeusrekisterikeskuksen vuoden 2015 mää-

rärahatarve 100 000 euroa on otettu huomioon vuoden 2015 neljännessä lisätalousarvioesityksessä momentilla 25.01.05.

4.3 Vaikutukset yrityksiin ja muihin tarjoajiin

Ehdotuksen vaikutukset ulottuvat laajaan yritysten ja muiden yhteisöjen kuten järjestöjen joukkoon, joka tarjoaa julkisen sektorin hankintayksiköille tavaroita, palveluita ja rakennusurakoita. Yritysten, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten, aseman parantaminen julkisissa hankintamenettelyissä on yksi lakiuudistuksen keskeisistä tavoitteista.

Suomen Yrittäjien tekemässä selvityksessä ”*Pk-yritysten osallistuminen, kokemukset ja näkemykset julkisissa hankinnoissa*” kartoitettiin kyselyllä pienten ja keskisuurten yritysten kokemuksia ja näkemyksiä hankintamenettelyistä. Selvityksen mukaan pk-yritykset pitävät julkisen sektorin tilaajia kiinnostavina asiakkaina. Kaikista vastaajista 77,5 prosenttia katsoi julkisyhteisöjen olevan houkutteleva asiakasryhmä yritykselle. Kyselyn mukaan 82 prosenttia vastaajayrityksistä oli kokenut eriasteisia hankaluuksia julkisten hankintojen toteutuksessa ja 72,5 prosenttia vastaajista katsoi, että hankaluudet olivat joskus johtaneet siihen, että tarjouskilpailuun osallistuminen estyi. Yleisimpiä mainittuja ongelmia olivat hankintayksiköiden edellyttämien selvitysten laajuus, monimutkaiset menettelysäännöt, liian laajat hankintakokonaisuudet sekä tarjouspyyntöasiakirjojen epäselvyys. Vastaavia ongelmia on tuotu esiin komission teettämässä selvityksessä pienten ja keskisuurten yritysten osallistumisesta tarjouskilpailuihin (*SMEs' access to public procurement markets and aggregation of demand in the EU, a study commissioned by the European commission, DG Internal Market and Services, 2/2014*).

Esityksessä ehdotetaan muutoksia ja parannuksia selvityksessä mainittuihin ongelmiin. Esityksessä ehdotetaan hankintamenettelyjen kuten neuvottelumenettelyjen sääntöjen yksinkertaistamista ja selkeyttämistä. Tarjouskilpailuun osallistuvilta toimittajilta edellytettyjen selvitysten laajuus supistuu, kun toimittajat voivat antaa alustavan vakuutuksen relevanttien vaatimusten täyttymisestä. Liian laajoja hankintakokonaisuuksia pyritään ehkäisemään luomalla hankintayksiköille perusteluvelvollisuus EU-kynnysarvon ylittävien hankintojen jakamatta jättämisestä. Hankinnan suunnitteluvaiheen markkinakartoitusta, hankintamenettelyn aikaisia neuvotteluja, sähköistä tietojenvaihtoa sekä tarjousten täsmentämis- ja täydentämismahdollisuuksia koskevat uudet säännöt vähentänevät puolestaan tarjouspyyntöasiakirjojen epäselvyyden riskiä. Ehdotetun lainsäädännön myötä pienten ja keskisuurten yritysten ja yhteisöjen osallistumismahdollisuuksien voidaan arvioida parantuvan merkittävästi nykytilaan verrattuna.

Myös Euroopan komission Yrittäjyys 2020-toimintasuunnitelmassa todetaan, että julkisten hankintojen alalla pk-yrityksiä ja rajat ylittäviä tarjoajia haittaavat hallinnolliset vaatimukset (esimerkiksi todistusasiakirjojen toimittaminen), tiedonsaannin ongelmat ja joskus hankintaviranomaisten suhteettomat vaatimukset. Tärkein pk-yritysten osallistumiseen vaikuttava tekijä on toimintasuunnitelman mukaan sopimuksen koko, sillä nämä yritykset eivät pysty tekemään tarjouksia suuriin julkisiin hankintasopimuksiin tai täyttämään niiden ehtoja, ja yleisesti ottaen yli 300 000 euron arvoiset sopimukset ylittävät niiden valmiudet. Sopimusten jakaminen osiin lisäisi toimintasuunnitelman mukaan sellaisten sopimusten määrää, joista pk-yritykset voisivat kilpailla.

Esityksessä pyritään myös lisäämään avoimuutta kansalliset kynnysarvot alittavissa niin kutsutuissa pienhankinnoissa. Myös tämä tulee osaltaan lisäämään kilpailua julkisissa hankinnoissa ja parantamaan markkinoille pääsyä ja niiden toimivuutta.

Lisäksi ehdotuksella pyritään edistämään innovatiivisia hankintoja. Kun julkiset hankkijat antavat yrityksille tilaisuuden kehittää innovatiivisia ratkaisuja, on yritysten näihin referensseihin viitaten helpompi saada muita tilaisuuksia myös kansainvälisillä markkinoilla. Tällä voidaan arvioida olevan myönteisiä vaikutuksia yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin.

Edelleen ehdotuksessa pyritään edistämään julkisyhteisöjen ja yksityisten yhteisöjen toiminnan kilpailuneutraliteettia ja kilpailun toimivuutta markkinoilla siten, että hankintayksiköiden mahdollisuuksia tehdä kilpailuttamatta hankintoja sidosyksiköiltään rajoitettaisiin voimassa olevaan hankintalakiin nähden. Rajoitusten johdosta erityisesti liiketoiminnaltaan suuret sidosyksiköt voisivat nykyistä vähäisemmässä määrin harjoittaa liiketoimintaansa muiden kuin siihen määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden kanssa. Sama rajoitus koskisi hankintayksiköiden yhteistyötä koskevaa soveltamisalapoikkeusta. Rajoituksella estettäisiin hankintayksiköiltä kilpailuttamatta saatujen sopimusten hyödyntäminen laaja-alaisesti kilpailussa yksityisten yhteisöjen kanssa.

Muutokset oikeussuojakeinoissa sekä lainsäädännön yksinkertaistaminen ja joustavoittaminen voivat onnistuessaan parhaimmillaan johtaa myös markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden hankinta-asioiden käsittelyaikojen lyhenemiseen. Käsittelyaikojen lyheneminen lisäisi mahdollisesti myös yritysten tehokkuutta ja tuottavuutta vaikuttaen näin välillisesti myös niiden taloudelliseen tilaan.

Lain voimaantulon jälkeen ilmoituskanava HILMAssa (www.hankintailmoitukset.fi) julkaistavista ilmoituksista saadaan tietoa pk-yritysten osallistumisesta julkisiin hankintoihin, ja tämän avulla on mahdollista arvioida jälkikäteen muutoksen vaikutuksia määrällisesti pk-yritysten asemaan julkisissa hankinnoissa.

4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Hankintayksiköt

Lakien vaikutusten keskiössä ovat sen soveltajina toimivat julkisyhteisöt ja muut hankintayksiköt, kuten julkisoikeudelliset laitokset. Lainsäädäntö on yhtäältä entistä täsmällisempi ja luettavampi, sillä monet aiemmin tuomioistuinkäytännössä asetetut ja hankintatoimen käytäntöön vaikuttaneet oikeusohjeet on sisällytetty itse lakiin. Toisaalta aiempaa suurempi säädösmassa edellyttää hankintayksiköiltä laajan ohjeiston omaksumista.

Hankintamenettelyn tietojenvaihdon sähköistymisen voidaan arvioida sujuvoittavan hankintayksiköiden työtä pitkällä aikavälillä. Myös odotettavissa oleva sähköisten kilpailuttamismenettelyiden lisääntynyt käyttö voi vähentää esimerkiksi menettelyihin liittyvien virheiden syntymistä.

Tavoite joustavoittaa ja yksinkertaistaa menettelyjä tekee hankintalaista helpomman työkalun hankintayksiköille. Hankintayksiköille uudistuksesta syntyviä kustannuksia arvioidaan tarkemmin jaksossa 4.5 Vaikutukset hallinnolliseen taakkaan.

Tuomioistuimet

Uudet aiempaa tarkemmat ja laajemmat säännöt esimerkiksi lainsäädännön soveltamisalassa, hankintamenettelyissä sekä tarjousten käsittelyssä helpottavat tuomioistuinten tulkintatyötä, sillä merkittäviin ja monimutkaisiin oikeuskysymyksiin kuten julkisyhteisöjen yhteistyöjärjestelyihin voidaan soveltaa täsmällisempiä ja selkeämpiä sääntöjä.

Julkiset hankinnat sekä hankintasääntöjen soveltaminen ovat työllistäneet merkittävästi hankinta-asioita käsitteleviä tuomioistuimia eli markkinaoikeutta ja korkeinta hallinto-oikeutta voimassa olevan hankintalainsäädännön voimassaoloaikana. Vuonna 2014 markkinaoikeuteen saapui 591 valitusta hankinta-asioissa. Määrä oli 11 prosenttia enemmän kuin vuonna 2013. Julkisten hankintojen neuvontayksikön selvityksessä *"Hankintaprosessin virheet markkinaoikeuden käytännössä 07/2010 - 6/2011" (Suomen Kuntaliitto 2011)* tarkasteltiin 406 hankinta-asiaa koskevaa markkinaoikeuden päätöstä vuosina 2010 ja 2011. Markkinaoikeuden ratkaisuissa eniten virheellisiksi katsottuja menettelyjä tapahtui tarjouspyynnön laatimisessa ja etenkin tarjousten vertailuperusteiden asettamisessa. Tarjousten käsittelyvaiheessa eniten virheitä tapahtui puolestaan tarjousten vertailussa. Tarjousten käsittelyvaiheen toiseksi suurin ongelmakohta oli selvityksen mukaan tarjousten sulkeminen tarjouskilpailusta. Kansallisen kynnysarvon ja EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskeneiden ratkaisujen välillä ei ollut suuria eroja virheiden määrien tai tyyppien suhteen.

Ehdotuksessa esitetään uudistuneita ja täsmennettyjä sääntöjä edellä mainittuihin virheille alttiisiin hankintamenettelyn vaiheisiin. Ongelmakohtien selkeyttämisen voidaan arvioida vähentävän niitä koskevia riitoja tuomioistuimissa. Toisaalta uudet säännöt esimerkiksi innovaatiokumppanuudesta, sähköisistä luetteloista sekä yhteisestä eurooppalaisesta hankinta-asiakirjasta voivat luoda ainakin lain soveltamisen alkuvaiheessa uusia valituksia tuomioistuimiin.

Hankintalainsäädännön valvonta sekä siihen sisältyvä Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivalta ja velvollisuus esittää tietyissä tilanteissa hankintayksikölle seuraamuksia voi lisätä tuomioistuinten työmäärää etenkin suorahankinnoissa. Toisaalta valvonnan luominen voi osaltaan myös vähentää yritysten ja muiden elinkeinonharjoittajien tarvetta hakea itse muutosta suorahankintaan markkinaoikeudelta.

Uudistusten odotetaan kokonaisuutena vähentävän markkinaoikeuteen tehtävien valitusten määrää ja sitä kautta lyhentävän markkinaoikeudessa käsiteltävien hankinta-asioiden ruuhkaa ja käsittelyaikoja.

Lakiuudistuksen vaikutuksia tuomioistuinten käsittelyaikoihin voidaan mitata vasta, kun riittävä aika uudistuksesta on kulunut.

4.5 Vaikutukset hallinnolliseen taakkaan

Lakiuudistuksesta syntyvät hallinnolliset kustannukset voidaan jakaa viranomaisten hallinnollisiin kustannuksiin sekä yrityksille syntyviin kustannuksiin. Hallinnollista taakkaa on se osa yritysten kustannuksista, jota yrityksellä ei olisi ilman lainsäädäntöä. Viranomaisen hallinnollisena taakkana on tässä huomioitu myös hallinnollisen työn lisäys.

Viranomaisille syntyvät kustannukset

Osan ehdotetuista säännöksistä voidaan arvioida vähentävän hankintalain soveltamisesta syntyvää hankintayksiköiden hankintojen toteuttamiseen liittyvää hallinnollista taakkaa. Tällaisia säännöksiä ovat muun muassa kansallisten kynnysarvojen korottamisesta seuraava mahdollisuus pienhankintojen toteuttamiseen vapaamuotoisemmin. Tältä osin kustannusten vähenemistä arvioidaan tarkemmin jaksossa 4.6. Lisäksi hallinnollista taakkaa vähentää kansallisten hankintojen sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden ja muiden erityisten palveluhankintojen aiempaa yksinkertaisemmat ja joustavammat menettelyvaatimukset. Tällöin hankintayksiköltä hankinnan toteuttamiseen kuluvan ajan voidaan olettaa vähenevän ja tämä tuo kustannussäästöjä monella tasolla. Lisäksi uudet säännökset muun muassa uusista hankintamenettelyistä ku-

ten innovaatiokumppanuudesta tai elinkaarikustannusten huomioimisesta antavat hankintayksiköille lisää mahdollisuuksia toimia hankintamenettelyissä. Toisaalta uudet säännökset voivat tuoda kustannussäästöjä hankintojen hinnoissa, mutta toisaalta ne edellyttävät hankintatoimen kehittämistä, koulutusta ja osaamistason laajentamista hankintayksiköissä. Hallinnollista taakkaa vähentävät myös sähköisten tiedonvaihtomenettelyjen käyttöönotto helpottamalla menettelyjä pitkällä aikavälillä, tarjousten täsmentämis- ja täydentämismahdollisuus parantamalla riskien hallintaa mahdollisten tuomioistuinkäsittelyiden osalta sekä hankintaoikaisun helpottaminen.

Yritysten hallinnollisen taakan osalta on arvioitu syntyvän kustannussäästöjä sen johdosta, että jatkossa vain tarjouskilpailun voittajalta tulee pyytää asianmukaiset selvitykset ja todistukset, ja vähentyneen selvitysten käsittelyn voidaan olettaa tuovan kustannussäästöjä myös hankintayksiköille. Hankintayksiköille vähentyvästä työstä syntyvistä säästöistä ei ole esitetty euromääräisiä arvioita, mutta säästöt ovat oletettavasti huomattavasti pienemmät kuin yritysten säästöt, koska todisteiden käsittelemiseen kuluva aika on hankintayksiköissä niin ikään pienempi.

Osa ehdotetuista säännöksistä tulee todennäköisesti lisäämään hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Tällaisia ovat muun muassa hankintaan liittyvien yhteiskunnallisten kysymysten huomioiminen hankintojen valmistelussa, tarjouspyynnön laatimisessa sekä tarjousten vertailussa. Aiempaa velvoittavammat säännökset tarjoajien ja ehdokkaiden poissulkemisperusteiden selvittämisestä, korjaaviin toimenpiteisiin sekä niihin liittyvien selvitysten vaatimisesta ja arvioinnista tulevat todennäköisesti myös lisäämään hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Hallinnollista taakkaa lisäävät myös ehdotetut säännökset sopimusmuutoksista, koska hankintayksiköiden olisi välttämätöntä ennakoida mahdollisia sopimusmuutoksia jo hankintavaiheessa, laatia aiempaa täsmällisempiä muutosehtoja hankintasopimuksiin ja arvioida mahdollisten sopimusmuutosten olennaisuutta sopimuskauden aikana. Vaikka sähköiset tiedonvaihtomenettelyt saattavat nopeuttaa ja keventää hankintamenettelyjä, hankintayksiköille saattaa aiheutua muutos-, hankinta- tai prosessikustannuksia ehdotetun lain vaatimukset täyttävien tiedonvaihtomenettelyjen järjestämisestä. Hallinnollisen taakan lisääntymisellä on vaikutusta erityisesti pienissä hankintayksiköissä kuten esimerkiksi pienissä kunnissa sekä yhdistyksissä ja järjestöissä, jotka tulevat hankintayksiköiksi saamansa julkisen rahoituksen ja tehtäväkenttänsä vuoksi. Hallinnollisen taakan lisäys johtuu pääosin EU:n hankintadirektiiveistä tulevien määräysten täytäntöönpanosta.

Yritysten hallinnollinen taakka

Yritysten hallinnollista taakkaa keventää osaltaan siirtyminen käyttämään enemmän sähköisiä menetelmiä. Sähköisyys tehostaa hankintamenettelyjä ja näin vähentää myös yritysten kustannuksia. Menettelyt muuttuvat sujuvammiksi ja niihin kuluva aika vähenee. Hankintojen sähköistämisen ohella yritysten hallinnollista taakkaa vähentää myös lain yleinen joustavoittaminen ja yksinkertaistaminen.

Lisäksi kansallisten kynnysarvojen nostaminen tulee keventämään yrityksiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa. Kynnysarvojen nostamisen vaikutusta arvioidaan tarkemmin jaksossa 4.6.

Uuden lain myötä tarjouskilpailun edellytysten täyttymiseen liittyvät todistukset tulee EU:n kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa tarkistaa vain tarjouskilpailun voittajalta. Muilta osin hankintayksikkö hyväksyy yrityksen oman vakuutuksen siitä, että edellytykset täyttyvät. Nykyisin kaikkien tarjouskilpailuun osallistuneiden yritysten on tullut toimittaa hankintayksikölle todistukset edellytysten täyttymisestä. Muutoksen arvioidaan vähentävän yritysten hallin-

nollista taakkaa huomattavasti, ja tämä on ollut yksi direktiiviuudistuksen keskeisiä pyrkimyksiä.

Kun arvioidaan näiden tiedonantovelvoitteiden keventymisen taakkavaikutuksia, voidaan hyödyntää työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2010 tekemiä laskelmia EU:n kynnysarvot ylittävien hankintojen taakasta *(Työ- ja elinkeinoministeriön muistio julkisten hankintojen hallinnollisesta taakasta 10.12.2010)*. Laskelmat pohjautuvat sekä Euroopan komission teettämään selvitykseen EU:n kynnysarvot ylittävien hankintojen taakasta (*EU project on baseline measurement and reduction of administrative costs. Report on the Public Procurement Priority Area.5.3.2009)* että työ- ja elinkeinoministeriön teettämään kansalliset kynnysarvot ylittävien hankintojen taakkaselvitykseen *(Selvitys yrityksille ja hankintayksiköille aiheutuvista hallinnollisista kustannuksista –Julkiset hankinnat. Työ – ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Kilpailukyky 10/2010)*. On arvioitu, että EU:n kynnysarvot ylittävien hankintojen valintakriteereihin liittyvien todistusten toimittamisen taakka on 56 euroa/tarjous ja pakollisiin poissulkemiskriteereihin liittyvien todistusten toimittamisen hallinnollinen taakka noin 14 euroa/tarjous.

Kun valinta- ja poissulkemiskriteereihin liittyvät todistukset tarkistetaan jatkossa vain tarjouskilpailun voittajalta, EU-hankinnoissa yritysten taakka kevenee 1,7 miljoonalla eurolla, mikä on noin 23 prosenttia EU:n kynnysarvot ylittävien vuoden 2014 hankintojen kokonaistaakasta.

Mikäli vastaava muutos toteutuisi täysimääräisesti myös kansalliset kynnysarvot ylittävien hankintojen osalta eli viranomaistodistukset ja soveltuvuuden arvioinnissa käytettävät asiakirjat tarkistettaisiin vain tarjouskilpailun voittajalta, siihen liittyvää taakankevennystä voidaan arvioida kansalliset kynnysarvot ylittäviä hankintoja koskeneen taakkaselvityksen tietojen pohjalta. Selvityksessä arvioitiin vaadittavien viranomaistodistusten ja soveltuvuusarvioinnissa käytettävien asiakirjojen hankkimisesta yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Todistusten toimittamisen yrityksille aiheuttamat kustannukset vaihtelivat hankintalajeittain taakan ollessa pienin tavarahankinnoissa (noin euro/tarjous) ja suurin palveluhankinnoissa (34 euroa/tarjous). Keskimäärin hallinnolliset kustannukset olivat arviolta 33 euroa/tarjous ja taakka 22 euroa/tarjous.

Laskettuna vuoden 2014 hankintamäärillä ja sillä oletuksella, että kaikki tarjouskilpailuun osallistuvat yritykset toimittavat edellä mainitut todistukset, todistusten toimittamiseen liittyvästä velvoitteesta aiheutuu yrityksille vajaan 2 miljoonan euron hallinnolliset kustannukset ja 1,3 miljoonan euron taakka. Mikäli todistukset joutuisi jatkossa toimittamaan vain tarjouskilpailun voittaja, todistusten toimittamisen hallinnolliset kustannukset kevenevät 1,8 miljoonalla eurolla ja taakka 1,1 miljoonalla eurolla. Todistusten toimittamiseen liittyvät kustannukset kevenevät silloin karkeasti arvioiden lähes 90 prosenttia.

4.6 Kynnysarvojen nostamisen vaikutukset

Kansallisten kynnysarvojen nosto keventää sekä hankintayksiköiden että julkisiin tarjouskilpailuihin osallistuvien yritysten hallinnollista taakkaa, sillä hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle siirtyvät hankinnat voidaan toteuttaa pienhankintana kevyemmällä hankintamenettelyllä. Hankintayksiköt eivät ole pienhankintoja tehdessään velvoitettuja laatimaan laajoja ja yksityiskohtaisia hankinta-asiakirjoja samalla tavoin kuin hankintalainsäädännön piirissä. Tämä vähentää hankintamenettelyjen muotomääräyksiä ja tätä kautta nopeuttaa menettelyjä. Pienhankinnoista ei säädetä lailla, vaan hankinnat toteutetaan hankintayksiköiden omien ohjeistuksien ja toimintatapojen mukaan joko kevyellä kilpailutusmenettelyllä tai joissain tapauksissa suorahankintana. Pienhankinnoista aiheutuu vähemmän kustannuksia sekä yrityksille että hankintayksiköille, sillä ne voidaan toteuttaa vapaammin ilman hankintalainsäädännön yksityiskohtaisia määräyksiä ja velvoitteita. Toisaalta lain kynnysarvojen korottaminen luo

paineita hankintayksiköille luoda sisäisiä ohjeita lain ulkopuolelle jäävien hankintojen toteuttamiseen, mikä kasvattaa osin hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa.

Kynnysarvojen nostamisen vaikutuksia hankintamääriin voidaan arvioida HILMA-kanavassa julkaistujen hankintailmoitusten pohjalta. Luvut perustuvat hankintayksiköiden HILMA-kanavassa ilmoittamiin tarkistamattomiin tietoihin, joissa voi olla virhesyöttöjä ja arvojen päällekkäisyyttä. Arvioissa käytettiin pohjana uusimpia käytettävissä olevia tilastotietoja. Vuoden 2014 HILMA-kanavan tilastojen mukaan hankintalain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja, mukaan lukien kansalliset ja EU-hankintailmoitukset, tehtiin 14 107. Kansalliset kynnysarvot ylittäviä hankintoja tehdään siten vuosittain reilut 10 000 ja EU:n kynnysarvot ylittäviä hankintoja vajaat 4 000.

Kansallisten kynnysarvojen nostaminen siirtää hankintalainsäädännön soveltamisalaan kuuluvista noin 20 miljardin euron kokonaishankinnoista lain soveltamisalan ulkopuolelle hankintoja noin 103 miljoonan euron arvosta. Tarkasteltaessa hankintamääriä arviolta vajaat 1800 hankintaa eli 13 prosenttia siirtyy kynnysarvojen noston myötä kokonaan hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

Vuoden 2014 hankintamäärillä arvioiden hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle siirtyisi hankintoja hankintalajeittain tarkasteltuna seuraavasti:

- tavarat (30 000-59 999 €) 881 kpl; 36 688 536 €

- palvelut (30 000-59 999 €) 711 kpl; 29 954 472 €

- sosiaali- ja terveyspalvelut (100 000-399 999 €) 155 kpl; 33 222 390 €

- käyttöoikeussopimukset:

palvelut (30 000-499 999 €) 14 kpl; 2 329 000 €

urakat (150 000-499 999 €) 3 kpl; 600 000 €

Vuoden 2014 ilmoitusmäärillä arvioituna kansalliset kynnysarvot ylittävistä hankinnoista aiheutuu yrityksille hallinnollisia kustannuksia vuositasolla kaikkiaan 145 miljoonaa euroa ja taakkaa 17 miljoonaa euroa. Kynnysarvojen noston myötä julkisten hankintojen yrityksille aiheuttamat hallinnolliset kustannukset pienenevät 9 miljoonalla eurolla, mikä vastaa 6 prosenttia kansallisten kynnysarvojen ylittävien hankintojen hallinnollisista kustannuksista, ja hallinnollinen taakka noin 2 miljoonalla eurolla, mikä vastaa 12 prosenttia kansallisten kynnysarvojen ylittävien hankintojen taakasta.

Hankintayksiköille kansalliset kynnysarvot ylittävistä hankinnoista aiheutuu vuoden 2014 hankintamäärillä arvioituna vajaan 40 miljoonan euron hallinnolliset kustannukset ja 2,7 miljoonan euron taakka. Kynnysarvojen noston myötä kansalliset kynnysarvot ylittävien hankintojen hallinnolliset kustannukset kevenevät 3,9 miljoonaa euroa (vajaat 10 prosenttia hallinnollisista kokonaiskustannuksista) ja taakka hankintayksiköille kevenee yli puoli miljoonaa euroa (20 prosenttia hankintayksiköiden kokonaistaakasta).

4.7 Sidosyksikkösäännöt

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi hankintayksikön sidosyksiköltä tekemistä suorahankinnoista sekä hankinnoista toiselta hankintayksiköltä. Näihin hankintoihin ei sovellettaisi ehdo-

tettua hankintalakia. Poikkeussäännösten soveltamisedellytykset olisivat kuitenkin osin korkeammalla tasolla kuin EU:n hankintadirektiiveissä, sillä sidosyksikkö voisi harjoittaa toiminnastaan ainoastaan voimassa olevan hankintalain soveltamiskäytäntöön nähden pienemmän osan muiden kuin siihen määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden kanssa. Lisäksi hankintayksiköiden yhteistoiminnan piiriin kuuluvia palveluja voitaisiin tarjota avoimilla markkinoilla vain vastaava pieni osa.

Hankintayksiköiden mahdollisuudet tehdä kilpailuttamatta hankintoja sellaiselta sidosyksiköltään, joka voisi vähäistä laajemmin hyödyntää näitä sopimuksia liiketoiminnassaan muiden kuin määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden kanssa, olisivat voimassa olevaan hankintalakiin nähden rajatummat. Ehdotus kaventaisi jonkin verran julkisyhteisöjen ja muiden hankintayksiköiden mahdollisuuksia organisoida palvelujaan siten, että niitä tuottaisivat kilpailuttamatta valitut hankintayksikön määräysvallassa olevat yksiköt, jotka samalla harjoittaisivat liiketoimintaansa markkinoilla. Hankintayksikkö voisi edelleenkin ostaa suoraan palveluja tytär- tai osakkuusyhteisöltään, vaikka se toimiikin markkinoilla, jos markkinoilla toimiminen on vähäistä. Uudistus voisi edellyttää hankintayksiköiden toimintojen uudelleenorganisointia. Sääntelyssä otettaisiin kuitenkin huomioon se, että tietyillä toimialoilla muu lainsäädäntö edellyttää sidosyksiköiden harjoittavan tietyissä tilanteissa liiketoimintaa muiden kuin niihin määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden kanssa. Tällöin sallitun ulosmyynnin osuus olisi ehdotetun siirtymäkauden ajan suurempi. Ehdotettu uudistus ei myöskään tarkoittaisi sitä, että hankintayksiköillä ei voisi olla määräysvallassaan myös laaja-alaisesti markkinoilla toimivia yksiköitä. Ehdotettujen säännösten mukaan hankintayksiköt eivät kuitenkaan voisi enää tehdä hankintoja näiltä sidosyksiköiltä kilpailuttamatta. Hankintayksikön olisi siten valittava haluamansa toimintamalli, eli haluaako se palvelujensa tuottajan toimivan lähinnä sisäisenä, omistajiensa palveluja tarjoavana yksikkönä vai myös laajemmin markkinoille palveluja tarjoavana yksikkönä. Hankintayksikkö voisi halutessaan eriyttää eri toiminnot kahteen eri oikeushenkilöön. Yhtäaikainen merkittävä toiminta markkinoilla ja suorahankinnat omistajayhteisöltä eivät olisi aiemmassa mittakaavassa mahdollisia.

Ulosmyynnin rajoitukset kohdistuisivat erityisesti liikevaihdoltaan suurimpiin sidosyksiköihin, eikä rajoituksella estettäisi sidosyksiköiden pienehköä liiketoimintaa toimialoilla ja alueilla, jonne yritystoimintaa ei ole syntynyt. Näin julkisyhteisöjen määräysvallassa olevien sidosyksiköiden toimintaa voitaisiin edelleen pitää hyötykäytössä julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan kilpailun tasapuolisuutta vaarantamatta. Ehdotetun usean vuoden siirtymäkauden johdosta julkisyhteisöillä ja muilla hankintayksiköillä olisi lisäksi ennustettava ja riittävä aika uudelleen organisoida palvelujen tuottamisen ja konserniensa rakenteet sekä muokata olemassa olevista sopimuksista ehdotetun lain mukaisia.

Sidosyksiköiden ja yhteistyötä harjoittavien hankintayksiköiden ulosmyynnin aiempaa pienempi sallittu osuus vähentäisi sidosyksiköiden toiminnan haitallisia vaikutuksia markkinoihin, sillä nämä yksiköt voisivat aiempaa vähemmän hyötyä kilpailussa muiden markkinatoimijoiden kanssa muun muassa hankintayksiköltä tulevasta vakaasta kysynnästä, kilpailuttamatta jätetyn sopimuksen sisältämästä mahdollisesta ylikompensaatiosta, tarjouskilpailuun osallistumatta jäämisen eduista transaktiokustannuksissa sekä esimerkiksi hankintayksikön kanssa työskentelystä syntyvästä maine-eduista. Liikevaihdoltaan suurten hankintayksiköiden osalta aiempaa matalampi sallitun ulosmyynnin raja voisi tarkoittaa satoja tuhansia tai jopa miljoonia euroja pienempää markkinoita vääristävää liikevaihtoa avoimilla markkinoilla.

Sidosyksiköiden ja hankintayksiköiden yhteistyön haitallisten markkinavaikutusten vähentyessä kilpailun voidaan arvioida tehostuvan, mikä voi johtaa halvempiin hintoihin tai parempaan hinta-laatusuhteeseen ja siten julkisten varojen tehokkaampaan käyttöön. Etenkin paikallisen kilpailun ja yritystoiminnan voidaan arvioida tehostuvan, koska paikallisalueella usein

liiketoiminnaltaan merkittävä sidosyksikkö ei voisi enää nauttia aiemmassa määrin sidosyksikköhankintojen luomista kilpailueduista ja koska laaja-alaisesti markkinoilla toimivilta sidosyksiköiltä tehdyt hankinnat tulisi vaihtoehtoisesti avata markkinoille avoimin ja syrjimättömin hankintamenettelyin.

4.8 Valvonta

Esityksen mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoisi hankintalainsäädännön noudattamista erityisesti suorahankintojen eli kilpailuttamatta jätettyjen hankintojen osalta. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkittavaksi tulevien laittomien suorahankintojen määrää on vaikea ennakolta arvioida. Ongelman laajuudesta ei ole olemassa tilastotietoa. Vuonna 2014 HILMAssa ilmoitettujen hankintojen kokonaismäärä oli noin 14 000, joista suorahankintailmoituksia oli noin 260 kappaletta. Näistä luvuista ei kuitenkaan voida päätellä Kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkittavaksi tulevien tapausten määrää, koska tutkittavaksi tulisivat vain ne laittomat suorahankinnat, joista ei ole ilmoitettu. Markkinaoikeus käsitteli vuonna 2014 alle 20 suorahankintaa tai kilpailuttamisvelvoitetta koskevaa ratkaisua. Hankintalainsäädännön valvonnalla voidaan kuitenkin arvioida vähennettävän lainvastaisesti kilpailuttamatta jätettyjen julkisten hankintojen määrää, ehkäistä muitakin lainvastaisia menettelyjä sekä lisätä julkisten hankintojen avoimuutta ja tasapuolisuutta.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston resurssitarpeen osalta tulee huomioida, että laiton suorahankinta ei ole yksiselitteinen eikä helposti tutkittava ilmiö. Oletuksena on, että tutkittavaksi tulee todennäköisesti ilmeisen tarkoituksella tehtyjä suorahankintoja, joiden osalta selvitystoimenpiteet voivat olla suhteellisen nopeasti hoidettavissa. Lisäksi tutkittavaksi tullee tapauksia, joissa toimenpidepyynnön tekijän mielestä hankintayksikkö on arvioinut hankintalain suorahankintapykälien soveltamista väärin. Hankintayksikkö on tällaisessa tilanteessa todennäköisesti ainakin jotenkin dokumentoinut arvionsa siitä, miksi suorahankintaedellytykset täyttyisivät, ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi ottaa tämän arvion tutkintansa pohjaksi. Näiden lisäksi tulee todennäköisesti tilanteita, joissa hankintayksikkö ei ole mieltänyt toimivansa hankintalain soveltamisalan piirissä. Kyseeseen voi tulla virheellinen käsitys siitä, onko kyseessä ylipäänsä hankintasopimus tai hankintayksikkö taikka esimerkiksi virheellinen arviointi hankinnan ennakoidusta arvosta tai soveltamisalapoikkeuksista (mukaan lukien esimerkiksi sidosyksikkösääntely). Hankintayksikkö on myös voinut luulla, että kyse on hankinnan sijasta esimerkiksi avustuksesta tai luvan myöntämisestä yritykselle. Kaikki nämä tilanteet vaativat laajamittaista perehtymistä tapauksen yksityiskohtiin ja oikeudelliseen tulkintaan. Kilpailu- ja kuluttajavirastossa tutkinnassa olevista tapauksista todennäköisesti vain pieni osa päätyy markkinaoikeuden tutkittavaksi.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtäväksi annettaisiin myös valvoa lain 15 ja 16 §:ssä mainitun sidosyksikön ja hankintayksiköiden yhteistyön markkinaehtoisen myynnin sallittavuutta.

Resurssitarpeeseen vaikuttaa myös se, kuinka paljon Kilpailu- ja kuluttajavirasto tulee saamaan yhteydenottoja sellaisilta hankintayksiköiltä, jotka haluavat varmistaa oikeudellisen tulkinnan jo ennen kuin tekevät päätöksen. Vaikka Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtäviin ei ole tarkoitus lisätä varsinaisen neuvonnan antamista, kilpailuasioiden tutkimisen osalta saadun kokemuksen mukaan voidaan olettaa, että tämän tyyppinen työ vie hankintojenkin osalta runsaasti resursseja. Lisäksi on todennäköistä, että yritykset tulevat tekemään toimenpidepyyntöjä, joiden taustalla ei tarkemman tutkimisen jälkeen olekaan kyse laittomasta suorahankinnasta. Myös näiden tapausten tutkimiseen on varattava riittävät resurssit.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston resurssitarpeen lisäksi valvonnan perustamisella saattaa olla vaikutusta myös markkinaoikeuden työmäärään. Vaikutusta ei kuitenkaan pystytä arvioimaan

varmasti. Toisaalta on mahdollista, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston käsitellessä osan asioista markkinaoikeuden käsiteltäväksi tulee pitkällä aikavälillä vuositasolla vähemmän tapauksia. Todennäköisempää on kuitenkin, että kun yritykset alkavat hyödyntää mahdollisuutta tehdä kanteluita, tulee Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimesta markkinaoikeuden tutkittavaksi vuositasolla huomattavasti enemmän tapauksia kuin nykyiset noin 15 tapausta.

Koska Kilpailu- ja kuluttajavirastossa ei tällä hetkellä ole hankintalain tuntemusta, tulee virastolle säädettyjen tehtävien tehokkaaksi hoitamiseksi voida rekrytoida riittävästi osaavaa henkilöstöä. Hankintojen valvonnan ja markkinapuutteita koskevien selvitysten toteuttaminen edellyttäisi vähintään seitsemän henkilötyövuoden osoittamista Kilpailu- ja kuluttajavirastolle. Kun tämän lisäksi otetaan huomioon hallinnolliset kulut tarvittaisiin valvonnan järjestämiseksi noin 1 miljoonaa euroa.

Euroopan komission tiedonannossa Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle sisämarkkinoiden päivityksestä (SWD (2015) 202 ja 203 final) todetaan, että komissio laatii julkisten hankintojen muutoksenhakudirektiivien ns. REFIT-arviointiraportin. REFIT (Regulatory Fitness and Performance) on Euroopan komission ohjelma, jolla pyritään parantamaan EU:n sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta. Arvioinnista mahdollisesti seuraavan muutoksenhakusääntelyn uudistuksen yhteydessä on aiheellista tehdä arvio myös Kilpailu- ja kuluttajavirastolle annettujen tehtävien ja toimivallan osalta. Siinä vaiheessa toiminta on saatu hyvin käyntiin ja sen tuloksia sekä toimivallan laajuutta pystytään punnitsemaan tarkemmin.

4.9 Muut vaikutukset

4.9.1. Ympäristövaikutukset

Ehdotetussa laissa on useita ympäristönäkökohtien huomioon ottamista koskevia uusia säännöksiä ja mahdollisuuksia. Esimerkiksi ympäristömerkkien käyttö on aiempaa laajemmin mahdollista, minkä lisäksi elinkaarikustannuksia voidaan lain nimenomaisten säännösten mukaan arvioida esimerkiksi tarjousten vertailussa. Hankintayksiköt voivat myös nimenomaisen hankintalain säännöksen nojalla halutessaan sulkea ympäristölainsäädännön velvoitteita rikkoneiden henkilöiden johtamat yhteisöt tarjouskilpailun ulkopuolelle. Koska useimmat lakiehdotuksen uudet säännökset ympäristönäkökohtien huomioon ottamisesta ovat mahdollistavia eivätkä velvoittavia, ei näiden uudistusten tarkkoja vaikutuksia ympäristöön voida arvioida. Uudistusten voidaan kuitenkin yleisellä tasolla katsoa edesauttavan ympäristönäkökohtien huomioon ottamista aiempaa selkeämpien ja mahdollistavampien säännösten muodossa, mikä voi vähentää julkisyhteisöjen hankintojen haitallisia ympäristövaikutuksia esimerkiksi päästöjen muodossa.

4.9.2. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetuilla lakimuutoksilla voidaan arvioida olevan laajalti yhteiskunnallisia vaikutuksia. Esityksessä on useita yhteiskuntavastuun ja sosiaalisten näkökohtien huomioon ottamista koskevia uusia säännöksiä ja mahdollisuuksia. Koska tältäkin osin säännökset sosiaalisten ja yhteiskunnallisten näkökohtien huomioon ottamisesta ovat mahdollistavia eivätkä velvoittavia, ei näiden uudistusten tarkkoja vaikutuksia yhteiskuntaan voida arvioida. Uudistusten voidaan kuitenkin yleisellä tasolla katsoa edesauttavan sosiaalisten näkökohtien huomioon ottamista aiempaa selkeämpien ja mahdollistavampien säännösten muodossa, mikä voi edistää esimerkiksi eri ryhmien kuten pitkäaikaistyöttömien työllistämistä julkisten hankintojen kautta.

Sosiaaliset ja laatunäkökohdat

Vaikka hankintalaki on menettelytapalaki eikä siinä säädetä hankinnan sisällöstä, ehdotetussa laissa voidaan kuitenkin kiinnittää hankintayksiköiden huomiota laatutekijöihin. Ehdotetussa laissa lisäksi tuodaan esiin, että hankintayksikön tulee hankinnassa huomioida muu velvoittava lainsäädäntö kuten esimerkiksi sosiaalihuoltolaki (1301/2014) ja vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettu laki (380/1987) sekä käyttäjien erityistarpeet ja asiakkaiden kuuleminen siten kuin siitä muualla lainsäädännössä säädetään. Lisäksi ehdotetussa laissa tuodaan esiin, että hankintalaki ei velvoita kuntia kilpailuttamaan uudelleen tietyin väliajon vanhuksen tai vammaisen henkilön hoitopaikkaa vaan sopimuksen voi tehdä toistaiseksi voimassa olevaksi niin, että jatkuvuus turvataan. Lisäksi tarjoajia ja ehdokkaita voidaan sulkea tarjouskilpailusta sosiaali- ja työlainsäädännön noudattamatta jättämisen vuoksi. Julkisia hankintoja voidaan aiempaa laajemmin varata vammaisia henkilöitä ja muita heikommassa asemassa olevia henkilöitä työllistäville toimittajille.

Näiden säädösehdotusten vaikutuksena voidaan kokonaisuutena arvioiden olettaa olevan julkisten hankintojen loppukäyttäjien kannalta laadukkaammat palvelut ja parempi asiakasnäkökulman ja jatkuvuuden huomioiminen.

Alihankintaan liittyvä sääntely

Alihankintaan liittyvällä sääntelyllä voidaan arvioida olevan osaltaan positiivisia vaikutuksia harmaan talouden torjuntaan. Asettamalla hankintayksikölle lisää mahdollisuuksia ja velvoitteita käytettyjen alihankkijoiden valvomisen suhteen parannetaan huomattavasti hankintayksikköjen mahdollisuuksia harmaan talouden torjuntaan. Voidaan olettaa, että ehdotettua pidemmällekin menevillä vaatimuksilla positiivisia vaikutuksia olisi saatu vielä enemmän, mutta tällöin olisi vaarana, että menettelyt jäykistyessään ja hidastuessaan osoittautuisivat käytännössä myös kustannuksiltaan liian raskaiksi hankintayksiköille.

Poissulkemisperusteet

Hankintayksikkö voi sulkea epäluotettavaksi katsomansa tarjoajan hankintamenettelystä lukuisilla eri syillä, muun muassa ammattitoimintaan liittyvän virheen vuoksi. Lakiin lisättäisiin pakollisiin poissulkuperusteisiin rikoslain 47 luvun seuraavat työrikokset: työturvallisuusrikos, työaikasuojelurikos, työsyrjintä, työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaaminen ja luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttö. Tällä lisäyksellä on vaikutusta siihen, että tällaisiin rikoksiin syyllistyneet toimijat eivät voi jatkossa osallistua julkisiin hankintoihin. Tämän toivotaan vaikuttavan positiivisesti vähentäen kyseisen kaltaisia rikoksia. Lisäksi muutos suosii lakia noudattavien yritysten mahdollisuuksia julkisissa hankinnoissa.

Innovaatiot

Muutosten tavoitteena on myös innovaatioiden tukeminen. Uusi hankintamenettely innovaatiokumppanuus mahdollistaa uudenlaisia tapoja valita tuotekehityskumppani, jolta aikanaan ostetaan kehitelty palvelu tai tuote suoraan. Innovaatioiden tukemisella julkisissa hankinnoissa annetaan yrityksille mahdollisuuksia saada tärkeitä referenssejä, jotka hyödyttävät näitä muussa kaupallisessa toiminnassa. Lisäksi viranomaisilla on mahdollisuus hankkia uudenlaisia ja parempia palveluita, joita ne eivät olisi ehkä muuten osanneet ostaa.

Sähköisyyden lisääminen

Sähköisyyden lisääminen julkisten hankintojen menettelyn kaikissa vaiheissa – ilmoittaminen, tarjouspyyntöasiakirjat ja tarjousten vastaanottaminen – tuo osaltaan kustannussäästöjä ja sujuvoittaa menettelyjä. Tällä kehityksellä voidaan arvioida olevan vaikutusta julkisen talouden tuottavuuteen. Sähköistä tietojenvaihtoa koskevien uusien säännösten voidaan arvioida lisäävän alkuvaiheessa hankintayksiköiden kustannuksia esimerkiksi tarjousten vastaanottamisjärjestelmän hankkimisesta johtuen sekä hallinnollista taakkaa järjestelmän käytön opettelun osalta, mutta pitkällä aikavälillä tallennetun sähköisen tiedon uudelleenkäyttömahdollisuudet ja sähköisen tiedon nopea siirtokapasiteetti sekä käsittely voivat vähentää hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Sähköistä tietojenvaihtoa koskevien uusien säännösten voidaan arvioida vähentävän myös yritysten hallinnollista taakkaa, sillä tarjousten ja osallistumishakemusten sähköisen tiedon tuottaminen ja käsittely nopeuttaa ja tekee vaivattomammaksi keskeisen viestinnän toteuttamisen. Raskaasti toteutetut tietojärjestelmät esimerkiksi tarjousten vastaanottamisessa voivat kuitenkin lisätä myös yritysten hallinnollista taakkaa, mikäli tarvittava tieto joudutaan esimerkiksi jokaisessa yksittäisessä hankinnassa syöttämään manuaalisesti uudelleen.

4.10 Julkisten käyttöoikeussopimusten keskeiset vaikutukset

Julkisia käyttöoikeussopimuksia on säännelty jo voimassa olevassa hankintalainsäädännössä. Julkisia käyttöoikeussopimuksia on kuitenkin toteutettu verraten vähän Suomessa. Syynä vähäiseen määrään ovat voineet olla usein monimutkaisten käyttöoikeussopimusten toteuttamisen ongelmat, mutta myös käyttöoikeussopimusten määrittelyn haasteet. Käyttöoikeussopimuksia on saatettu luokitella hankintasopimuksiksi tai niitä ei ole kilpailutettu lainkaan lain mukaisesti. Esityksen sisältämät uudet säännöt selkeyttänevät käyttöoikeussopimusten asemaa itsenäisenä hankintalajina, ja käyttöoikeussopimusten määrän voidaan arvioida kasvavan.

Käyttöoikeussopimuksia koskevien uusien sääntöjen ja niiden aiempaa vahvemman itsenäisen aseman kautta käyttöoikeussopimusten houkuttelevuuden voidaan arvioida lisääntyvän. Käyttöoikeussopimukset voivat tarjota viranomaisille ja muille hankintayksiköille tehokkaan ja joustavan tavan antaa esimerkiksi julkisen palvelun velvoite yksityiselle toimijalle tai toteuttaa innovatiivinen kumppanuus- tai elinkaarihanke. Aiempaa selkeämmät ja täsmällisemmät säännöt vähentänevät myös järjestelyjen epäselvästä asemasta johtuvaa tai toteuttamisen epätäsmällisten sääntöjen aiheuttamaa hallinnollista taakkaa ja ennakoimattomuutta sekä julkisyhteisöille että yrityksille ja muille yhteisöille.

4.11 Erityisalojen hankintalain keskeiset vaikutukset

Erityisalojen hankintalain vaikutukset vastaisivat pääosin hankintalain vaikutuksia, sillä keskeisten ehdotusten ja säännösten sisältö on laeissa yhtenevä. Erityisalojen hankintalain soveltamisalasäännösten täsmentämisen voidaan arvioida selkeyttävän erityisalojen hankintayksiköiden toimintakenttää, lisäävän ennakoitavuutta ja vähentävän lainvalintaan liittyvistä kysymyksistä johtuvia oikeudellisia riskejä ja kysymysten selvittämisestä syntyvää hallinnollista taakkaa. Soveltamisalan selkeyttäminen voi myös vähentää erityisalojen hankintalain soveltamisalaan liittyvien hankinta-asioiden määrää markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallintooikeudessa.

Koska esityksessä säilytetään erityisalojen hankintalain menettelysääntöjen joustavuus hankintalakiin nähden, on arvioitavissa, että lain voimaantulo ei lisää erityisalojen hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Tätä arviota tukee myös se, että erityisalojen hankintalakiin ei ehdoteta alhaisempaa kansallista kynnysarvoa ja kansallisia menettelysääntöjä.

4.12 Muiden lakiehdotusten vaikutukset

Rikosrekisterilain muuttaminen

Rikosrekisterilakiin ehdotettu uusi 6 b § edellyttäisi rikosrekisterin päivittämistä siten, että tarjouskilpailuihin osallistuneet ehdokkaat ja tarjoajat saisivat johto- ja vastuuhenkilöstönsä osalta hankintalain pakollisten poissulkemisperusteiden rikosnimikkeitä koskevan otteen sähköisesti. Selvitysvelvollisuus koskisi ainoastaan EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja, liitteen E mukaisia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluja koskevia hankintoja ja erityisalojen hankintoja. HILMA-kanavan tilastolähteiden perusteella voidaan ennakoida, että EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja olisi noin 3 800 ja erityisalojen hankintoja noin 240 kappaletta vuodessa. Mikäli hankintamenettelyn voittaneelta tarjoajalta tarkistettaisiin keskimäärin viiden henkilön rikostaustat, tarkoittaisi tämä vuodessa noin 19 000 hakua rikosrekisteristä. Vaikka ote olisi maksullinen, Oikeusrekisterikeskuksen alustavien arvioiden perusteella muutoksen toteuttaminen aiheuttaisi noin 100 000 euron kustannusvaikutuksen Oikeusrekisterikeskukselle ja yhden henkilötyövuoden lisätarpeen.

Julkisuuslain muuttaminen

Julkisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tarjouskilpailuun osallistuneella toimittajalla tai muulla asianosaisella ei olisi 1 momentissa tarkoitettua oikeutta toisen ehdokkaan tai tarjoajan liike- tai ammattisalaisuutta koskeviin tietoihin. Voimassa olevassa julkisuuslain 11 §:n 2 momentin 6 kohdassa on säädetty lisäksi, että tieto tarjousten vertailussa käytetystä hinnasta ja muusta tekijästä on kuitenkin aina annettava. Voimassa olevan julkisuuslain kyseisen säännöksen sanamuoto on aiheuttanut tulkintaongelmia, minkä on esitetty aiheuttaneen taloudellisia ja oikeudellisia riskejä elinkeinonharjoittajille tärkeiden liike- ja ammattisalaisuuksien suojan murtumisesta yksinomaan siitä syystä, että niitä on tavalla tai toisella hyödynnetty tai käytetty tarjousvertailussa. Muutoksella vähennettäisiin edellä mainittuja riskejä sekä hankintayksiköille että niille yrityksille ja yhteisöille, joiden liike- ja ammattisalaisuuksista on kyse.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja – aineisto

Hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmän mietintö

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 11 päivänä marraskuuta 2013 julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta varten ohjausryhmän sekä valmistelusta vastaavan työryhmän.

Valmistelutyöryhmän tehtävänä oli valmistella EU:n uusien julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevien direktiivien perusteella hankintalainsäädännön kokonaisuudistus. Valmistelussa oli otettava huomioon myös Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman sekä Kataisen hallituksen 29.8.2013 hyväksymän rakennepoliittisen ohjelman kirjaukset julkisten hankintojen lainsäädännön uudistamisesta. Valmisteluryhmä raportoi työstään ohjausryhmälle. Ohjausryhmä linjasi vaikutuksiltaan ja asemaltaan merkittävimmät hankintalainsäädännön kokonaisuudistuksen ratkaisut, joiden perusteella valmisteluryhmä valmisteli kokonaisuudistusta ja hankintadirektiivien täytäntöönpanoa koskevat ratkaisut. Valmisteluryhmän tuli laatia työryhmien toimikauden päättymiseen mennessä mietintö hallituksen esityksen muotoon siten, että uudistus voidaan saattaa voimaan direktiiveissä asetettujen määräaikojen puitteissa vuoden 2016 keväällä. Työryhmien toimikausi päättyi 30.4.2015.

Valmisteluryhmässä ovat olleet työryhmän asettaneen työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi edustajat valtiovarainministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:sta, Suomen Yrittäjät ry:stä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:sta, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:stä, Suomen Kuntaliitto ry:stä, SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry:stä sekä Hansel Oy:stä. Ohjausryhmässä ovat olleet edustajat työ- ja elinkeinoministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, ulkoasiainministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä, valtioneuvoston kansliasta, oikeusministeriöstä, puolustusministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä, ympäristöministeriöstä, sisäministeriöstä, maa- ja metsätalousministeriöstä, Suomen Kuntaliitto ry:stä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:sta, Palvelualojen työnantajat PALTA ry:stä, Suomen Yrittäjät ry:stä, Keskuskauppakamarista, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:stä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:stä, Akava ry:stä, Barnavårdsföreningen i Finland rf:stä, Eläkeläiset ry:stä, Kehitysvammaisten palvelusäätiöstä, SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry:stä, Hansel Oy:stä, korkeimmasta hallinto-oikeudesta, Kilpailu- ja kuluttajavirastosta, Suomen Asianajajaliitosta sekä Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:sta. Valmistelu- ja ohjausryhmässä kuultiin kymmeniä asiantuntijoita eri aloilta.

Valmisteluryhmä luovutti hallituksen esityksen muotoon kirjoitetun mietintönsä työministerille 13.5.2015 *(Hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmän mietintö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky 37/2015)*. Mietinnön sisältämässä esityksessä ehdotettiin säädettäväksi uusi laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, joka korvaisi aiemman hankintalain, hankinta-asetuksen sekä lain sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä. Laissa säädettäisiin julkisyhteisöjen ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien yksiköiden hankintojen kilpailuttamismenettelyistä ja niihin liittyvistä oikeussuojakeinoista. Mietinnön esityksessä ehdotettiin säädettäväksi vastaavat kilpailuttamismenettelyt sisältävä laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, joka korvaisi aiemman erityisalojen hankintalain. Mietintöön sisältyvien ehdotusten tarkoituksena oli julkisten varojen käytön tehostaminen, hankintamenettelyjen yksinkertaistaminen, lain keskeisten käsitteiden selkeyttäminen, pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksien parantaminen tarjouskilpailuissa, ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimismahdollisuuksien parantaminen sekä kaikkien tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun turvaaminen julkisissa hankinnoissa ja käyttöoikeussopimuksissa. Mietinnön esityksen keskeisimmät, hankintadirektiiveistä johtuvat muutokset koskivat uusia hankintamenettelyjä, hankintojen jakamista osiin, hankintojen laadullisten näkökohtien huomioimista, hankintamenettelyjen sähköistä tietojenvaihtoa sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä muiden erityisten palvelujen omia menettelysääntöjään. Mietinnössä esitettiin voimassa olevan hankintalain mukaisesti hankintayksiköille harkintavaltaa pelkän hinnan käyttämisessä tarjousten arviointiperusteena. Mietinnön mukaan hankintayksiköiden tulisi kuitenkin muissa kuin tavarahankinnoissa perustella ratkaisunsa käyttää arviointiperusteena pelkkää halvinta hintaa tai alhaisimpia kustannuksia.

Mietinnössä ehdotettiin kevennettäväksi merkittävästi EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa noudatettavaa menettelyä. Menettelysääntöjen keventämisen johdosta kansallisiin kynnysarvoihin ehdotettiin tehtäväksi korotuksia siten, että tavara- ja palveluhankintoja koskeva kansallinen kynnysarvo kaksinkertaistettaisiin ja että sosiaali- ja terveyspalvelujen ja eräiden muiden palvelujen kansallinen kynnysarvo nostettaisiin 100 000 eurosta 300 000 euroon. Palveluja koskevien käyttöoikeussopimusten kynnysarvo esitettiin nostettavaksi 30 000 eurosta 500 000 euroon ja käyttöoikeusurakoiden kynnysarvo 150 000 eurosta 500 000 euroon.

Mietinnössä ei esitetty valvontatehtävän perustamista Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tai muulle taholle. Mietinnön perusteluluonnosten mukaan Suomessa olemassa olevat julkisten hankintojen valvontamuodot kuten muun muassa valtiontalouden tarkastusviraston, kuntien tilin-

tarkastajien sekä hallinnon yleisten laillisuusvalvojien harjoittama valvonta on riittävä täyttämään hankintadirektiivien määräykset valvonnasta, eikä tarvetta erilliselle hankintalainsäädännön valvonnalle ole.

Otakantaa.fi - palvelu

Työ- ja elinkeinoministeriö avasi oikeusministeriön hallinnoimassa Otakantaa.fi – palvelussa (www.otakantaa.fi) keskusteluryhmän aiheesta ”Miten hankintalakia pitää uudistaa?”. Keskustelua oli mahdollista käydä sivustolla 24.2.2014 – 31.3.2014. Kyseisenä ajanjaksona sivustolle syntyi 54 keskusteluketjua, joihin kirjoitettiin yhteensä 124 viestiä. Keskusteluissa esitettyjen monien näkemysten mukaan julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa ei ole otettu huomioon riittävällä tavalla hankinnan kohteen laatua. Erittäin useassa viestissä katsottiin, että hinta on liiallisessa määrin vaikutuksellinen tekijä tarjousten valinnassa ja vertailussa ja että laatutekijät jäävät perusteettomasti toissijaiseen asemaan. Julkisten hankintojen laadun riittämättömyys oli viestien perusteella nähtävissä myös tarjouspyyntöasiakirjojen epäselvyyksissä, hankittavien palvelujen asiakkaiden näkökulmasta liian usein kilpailutettavissa sopimuksissa sekä riittämättömällä tasolla olevissa hankintayksiköiden asettamissa vähimmäisvaatimuksissa. Osassa viestejä korostettiin, että laatua voidaan vaatia myös muutoin kuin asettamalla laatuvaatimuksia tarjousten vertailuperusteeksi, esimerkiksi hankinnan kohdetta koskevin vähimmäisvaatimuksin. Laatuongelmien korjaamiseksi viesteissä ehdotettiin pakollisia laatuvaatimuksia, laadun vähimmäispainoarvoa tarjousvertailussa sekä hankintayksiköille tarjottavan neuvonnan, koulutuksen ja hankintayksiköiden henkilöstöresurssien lisäämistä. Myös asiakkaiden kuulemisen ja asiakkaiden oman valinnan tehostamista esitettiin.

Otakantaa.fi – sivuston viestiketjuissa nostettiin vahvasti esiin myös pienten ja keskisuurten yritysten ja yhteisöjen asema nykyisissä julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa. Viestien mukaan pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on vaikeuksia osallistua osaan tarjouskilpailuista. Syinä hankaluuksille nostettiin esiin julkisten hankintojen suuret kokoluokat sekä ehdokkaille ja tarjoajille asetettujen vaatimusten korkea taso etenkin toimittajien kokemusta koskien. Esiin tuotiin myös se, että pienet yritykset eivät saa nykytilanteessa parhaalla mahdollisella tavalla tietoa hankintalain kansallisen kynnysarvon alittavista hankinnoista, joista laki ei velvoita ilmoittamaan avoimesti. Viesteissä ehdotettiin edellä mainittujen haasteiden poistamiseksi hankintojen jakamisen edistämistä sekä tarjoajille asetettujen vaatimusten rajoittamista lainsäädännössä. Yritysten ja yhteisöjen hallinnollisen taakan vähentämisen osalta esitettiin, että tarjouspyyntöasiakirjoissa vaadittuja selvityksiä tarkistettaisiin ainoastaan tarjouskilpailun voittaneelta toimittajalta.

Monet viestiketjussa esitetyistä näkemyksistä koskivat julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmää. Osassa viesteistä katsottiin, että julkisiin hankintoihin liittyvistä ratkaisuista voi voimassa olevan hankintalainsäädännön mukaan valittaa liian helposti, mikä on johtanut ruuhkiin tuomioistuimissa sekä hankintojen toteuttamisen viivästymiseen. Osassa viesteistä nähtiin ongelmana tuomioistuinkäsittelyjen pitkä kesto hankinta-asioissa. Osassa viesteistä pidettiin voimassa olevan hankintalain mukaista hankintaoikaisujärjestelmää tehokkaana oikeussuojakeinona; osassa katsottiin puolestaan, että oikaisumenettelyt eivät riittävällä tavalla johda virheellisten ratkaisujen korjaamiseen. Viesteissä ehdotettiin toimenpiteinä valituskynnyksen nostamista muun muassa valituslupaa, valitusten seulontaa, hankintojen valvonnan tehostamista sekä valittajalle kohdistettavia seuraamuksia koskevin keinoin.

Useissa viesteissä korostettiin hankintayksiköiden mahdollisuuksia ottaa huomioon ympäristöja sosiaalisia näkökohtia. Viesteissä esitettiin niin energiatehokkuuden, yritysten ja yhteisöjen yhteiskunnallisten velvoitteiden noudattamisen, eettisen ja kestävän kehityksen kuin työllistämisen kriteerien laajentamista julkisissa hankinnoissa.

Edelleen viestiketjuissa käytiin keskustelua hankintalainsäädännön kynnysarvoista. Tältä osin viesteissä esitetyt näkemykset poikkesivat suuresti toisistaan. Osassa viesteistä toivottiin hankintalain kansallisten kynnysarvojen nostamista; osassa puolestaan laskemista. Nostamista ehdottaneissa viesteissä korostettiin hankintalain soveltamisalasta vapautuvien hankintojen kasvavaa joustavuutta, lakiin nähden matalampaa hallinnollista taakkaa ja hankintayksikön laajempaa harkintavaltaa. Nostamista esitettiin erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluhankintojen osalta. Kynnysarvojen laskemista ehdottaneissa viesteissä korostettiin puolestaan käynnistyvien hankintojen ja siten liiketoimintamahdollisuuksien informoimisen merkitystä erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille ja yhteisöille.

Selvitykset

Valmisteluvaiheessa on teetetty tausta-aineistoksi kolme selvitystä. Suomen Yrittäjien työ- ja elinkeinoministeriölle toteuttamassa selvityksessä (*Pk-yritysten osallistuminen, kokemukset ja näkemykset julkisissa hankinnoissa, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky 54/2014)* tarkasteltiin pienten ja keskisuurten yritysten osallistumista, kokemusta ja näkemystä julkisissa hankinnoissa. Selvitys toteutettiin yrityksille suunnattuna kyselynä. Kyselyyn vastasi yhteensä 607 yritystä. Vastaajista alle 10 työntekijän mikroyrityksiä oli 61,6 prosenttia, 10-49 työntekijän pieniä yrityksiä 27,8 prosenttia ja 50-249 työntekijän keskisuuria yrityksiä 10,7 prosenttia.

Pk-yritysselvityksessä kartoitettiin laajasti eri menettelyihin liittyviä kysymyksiä ja tiedusteltiin, minkä arvoisista hankinnoista vastaajat olivat ensisijaisesti kiinnostuneita. Näihin kysymyksiin vastanneet yritykset eivät halunneet voimassa olevan hankintalain kynnysarvoja merkittävästi korkeampia kansallisia kynnysarvoja. Noin 82 prosenttia vastaajista katsoi, että menettelysääntöjen selvä keventäminen kannustaisi pieniä ja keskisuuria yrityksiä osallistumaan useammin julkisiin tarjouskilpailuihin. Selvityksessä esitettiin eräitä erityiskysymyksiä sosiaali- ja terveyspalvelusektorilla toimiville yrityksille. Näihin osioihin saatujen vastausten perusteella vastaajayritykset kokivat, että halvinta hintaa painotetaan liikaa tarjousten valinnassa.

Valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy toteutti työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen keinoista nopeuttaa julkisia hankintoja koskevien valitusten käsittelyä *(Markkinaoikeuden käsittelyaikojen lyhentäminen julkisia hankintoja koskevissa valitusasioissa, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky 6/2015).* Selvityksessä tarkasteltiin julkisia hankintoja koskevien valitusasioiden käsittelyaikoja Suomessa ja selvitykseen valituissa muissa EU-maissa (Viro, Ruotsi, Tanska, Saksa, Itävalta ja Englanti). Niiden maiden osalta, joissa käsittelyajat olivat huomattavasti Suomen käsittelyaikoja lyhyempiä, selvitettiin, millä lainsäädännöllisillä tai muilla keinoilla lyhyempiin käsittelyaikoihin oli päästy. Selvityksessä ei havaittu yhtä yksittäistä selittävää tekijää tarkasteltujen EU-maiden välisiin eroihin käsittelyajoissa. Oikeusvertailun perusteella selvityksessä kuitenkin tunnistettiin tiettyjä lainsäädännöllisiä keinoja, joilla julkisia hankintoja koskevien valitusasioiden käsittelyaikoja voitaisiin lyhentää. Tällaisia keinoja olivat sitovan määräajan asettaminen tuomioistuinkäsittelylle, tuomioistuimen ratkaisukokoonpanojen keventäminen, oikeudenkäyntimaksujen korottaminen sekä valituslupajärjestelmän käyttöönotto jatkovalituksissa.

Owal Group toteutti työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen kokemuksista sosiaalisten kriteerien käytöstä julkisissa hankinnoissa (*Kokemuksia sosiaalisten kriteerien käytöstä julkisissa hankinnoissa, työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky 18/2015*). Julkaisussa kuvataan kymmenen erilaisen hankintayksikön kokemuksia sosiaalisesti vastuullisista hankinnoista. Selvityksen mukaan sosiaalisten kriteerien sisältö ja painotukset poikkeavat toisistaan hankintayksiköittäin. Erilaiset painotukset johtuvat tyypillisesti hankittujen palvelujen ja tuotteiden erilaisesta luonteesta ja toisaalta organisaatioiden omista strategisista painotuksista.

Selvityksessä haastateltujen hankintayksiköiden kokemuksen mukaan sosiaalisten kriteerien käyttöä julkisissa hankinnoissa ovat tukeneet sosiaalisten kriteerien huomioon ottaminen strategiatasolla, johdon sitoutuminen ja tuki, luottamushenkilöiden ja kansalaismielipiteen luoma paine, teemasta innostuneet asiantuntijat sekä kriteerien käytön kohdistaminen hankintoihin, joihin ne todella sopivat. Selvityksessä hankintayksiköiden kokemusten johtopäätöksinä esitettiin muun muassa markkinavuoropuhelun lisäämistä hankinnoissa, kriteerien asettamista sopivassa suhteessa hankinnan arvoon nähden sekä käytännön mallien lisäämistä sosiaalisten kriteerien käytöstä.

Julkinen kuuleminen

Hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmien asettamispäätöksen mukaisesti valmistelun etenemisestä ja työryhmien alustavista linjauksista raportoitiin julkisesti järjestämällä kaikille avoin kuulemistilaisuus Säätytalolla 30.10.2014. Kuulemisessa nostettiin vahvasti esille hankintojen laadun merkitystä ja laatutekijöiden vahvistamista hankintalainsäädännössä. Monen kuulemistilaisuudessa esitetyn näkemyksen mukaan erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa hankinnan laadun asema on liian huono.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Edellä kuvattu hallituksen esityksen luonnoksen muotoon kirjoitettu hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmän mietintö oli lausuntokierroksella 13.5. – 6.7.2015. Lausunnon antamiseen annettiin lisäaikaa 23.7.2015 saakka.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoja 130 taholta. Lausuntokierroksella hyödynnettiin sähköistä Lausuntopalvelu.fi – palvelua, jota kautta tuli 41 lausuntoa. Työ- ja elinkeinoministeriön kirjaamoon tuli 192 lausuntoa. Yhteensä lausuntoja saatiin 233 kappaletta.

Lain rakenne

Mietinnön lakiesityksen systematiikkaa ja rakennetta pidettiin yleisesti lausunnoissa selkeinä ja kannatettavina. Usean lausunnonantajan mukaan lakiluonnoksen rakenne, jossa EU-kynnysarvot alittavia hankintoja ja sosiaali- ja terveyspalveluhankintoja koskevat säännöt ovat omissa luvuissaan, selkeyttää sääntelyä voimassa olevaan hankintalakiin nähden, jossa muiden kuin EU-kynnysarvon ylittävien hankintojen sääntelyssä on käytetty enemmän viittaussäännöksiä. Kannatusta sai myös se, että sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain menettelysäännöt on otettu osaksi hankintalakia.

Ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat

Useiden hankintayksiköiden edustajien lausunnoissa katsottiin, että mietinnön ehdotukset selkeyttävät ja edistävät ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimista hankinnoissa, mikä on kannatettavaa. Monen kansalaisjärjestön lausunnossa esitettiin, että sosiaalisten ja ympäristönäkökohtien huomioon ottamisesta tulisi säätää ehdotettua laajemmin hankintalaissa ja sen perusteluissa. Usean elinkeinoelämän edustajan lausunnossa todettiin puolestaan, että sosiaalisia kriteerejä ei saisi käyttää siten, että ne suosivat tiettyjä tarjoajia, lisäävät epävarmuutta tai aiheuttavat joillekin tarjoajille haittaa.

Useat kansalaisjärjestöt katsoivat, että hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdassa asetettu velvoite jäsenvaltioille varmistaa, että yritykset noudattavat hankintasopimuksia toteuttaessaan ympäristö-, sosiaali- ja työoikeuden säännöksiä, tulisi saattaa mietinnössä ehdotettua laajemmin kansalliseen hankintalainsäädäntöön. Täytäntöönpano tulisi lausuntojen mukaan toteuttaa

joko siten, että säännösten noudattamisesta säädetään nimenomaisesti erillisessä lainkohdassa, tai toissijaisesti siten, että säännösten noudattaminen varmistetaan ehdotettua useammissa hankintalain säännöksissä, esimerkiksi alihankintoja koskien. Sen sijaan elinkeinoelämän lausunnoissa kiinnitettiin huomiota siihen, että direktiivin 18 artiklan 2 kohdan määräykset ovat hankalasti yhteen sovitettavissa hankintalainsäädännön menettelyllisen perusluonteen kanssa.

Pk-yritysten asema

Lähes kaikki asiaa kommentoineista lausunnonantajista pitivät kannatettavana ja tervetulleena mietinnön ehdotuksia pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksien parantamisesta julkisissa hankintamenettelyissä.

Useat elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen edustajista pitivät mietinnön ehdotuksia hankinnan jakamisesta kannatettavina ja positiivisina ehdokkaiden ja tarjoajien ja etenkin pk-yritysten näkökulmasta. Samalla monessa lausunnossa korostettiin kuitenkin sitä, että jakaminen ei ole tarkoituksenmukaista tai mahdollistakaan kaikissa hankinnoissa. Hankintayksiköiden edustajien näkemysten mukaan jakamisen perustelua koskevat säännökset lisäävät hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Monen hankintayksikön edustajan näkemyksen mukaan perusteluvelvollisuuden asettaminen mietinnössä ehdotetulla tavalla on riittävä tapa panna täytäntöön hankintadirektiivin säännökset, eikä hankinnan jakamista osiin tulisi säätää pakolliseksi.

Soveltamisala

Osassa lausunnoista nostettiin esiin mietinnön uusi soveltamisalapoikkeus, jonka mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät väestönsuojelua, pelastuspalveluja ja vaarojen ehkäisyä koskevat palvelut silloin, kun ne tehdään voittoa tavoittelemattomilta järjestöiltä tai niiden yhteenliittymiltä. Erityisesti sairaankuljetuksen asemasta lausuttiin. Mietinnön esityksen mukaan kansallisen lain soveltamisalapoikkeuksen piiriin ei ulotettaisi sairaankuljetuspalveluja, sillä Suomessa näitä palveluja eivät tarjoa voittoa tavoittelemattomat järjestöt tai niiden yhteenliittymät. Monet hankintayksiköiden edustajat esittivät, että Suomessa yleishyödylliset yhteisöt kuten kuntayhtymät tarjoavat myös sairaankuljetuspalveluja. Näiden lausunnonantajien mukaan sairaankuljetuspalvelut, joista tulisi käyttää pikemminkin termejä ensihoitopalvelu ja ensivastetoiminta, tulisi sisällyttää poikkeuksen piiriin. Sen sijaan useat sairaankuljetusalan palveluja tarjoavat yksityiset yritykset ja yhteisöt esittivät, että sairaankuljetuspalvelut tulisi pysyttää mietinnön ehdotuksen mukaisesti hankintalain soveltamisalassa täysimääräisesti.

Lausuntojen perusteella esityksessä ehdotetaan, että ensihoito- ja ensivastepalvelut olisivat mukana lain 9 §:n 1 momentin soveltamisalapoikkeuksessa, mutta säännöksen sanamuotoa täsmennettäisiin siten, että se koskisi ainoastaan voittoa tavoittelemattomia järjestöjä.

Sidosyksikkösuhde

Mietinnön mukaan hankintalakia ei sovellettaisi hankintayksikön hankintoihin sen sidosyksiköltä. Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksikön tai – yksiköiden määräysvallassa olevaa erillistä oikeushenkilöä, joka harjoittaa liiketoimintaansa ainoastaan marginaalisesti muiden kuin siihen määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden kanssa. Mietinnössä esitettiin, että sidosyksikkö voisi harjoittaa liiketoimintaansa eli myydä palvelujaan omistajakentän ulkopuolelle 10 prosentin osuudella. Lausuntopyynnössä tiedusteltiin erikseen lausunnonantajien näkemyksiä asianmukaisesta ulosmyynnin tasosta.

Hankintayksiköistä kysymykseen vastanneista lähes kaikki katsoivat, että sidosyksiköltä sallitun ulosmyynnin osuuden tulisi olla hankintadirektiivin mukainen 20 prosenttia sidosyksikön liikevaihdosta. Sen sijaan elinkeinoelämän lausunnonantajista puolestaan lähes kaikki katsoivat, että sidosyksiköltä sallitun ulosmyynnin osuuden tulisi olla vain tilapäistä ja erittäin vähäistä siten, että prosenttiosuus olisi täysin tai lähes 0 prosenttia. Samat erot hankintayksiköiden ja elinkeinoelämän edustajien kannoissa olivat esillä myös lausuntojen kommenteissa julkisyhteisöjen yhteistyötä koskevaan soveltamisalapoikkeukseen.

Muun muassa saatujen lausuntojen perusteella sidosyksikön ulosmyynnin rajaksi ehdotetaan enintään 5 prosenttia tai enintään 500 000 euroa. Sidosyksikkösuhdetta koskevat keskeiset ehdotukset on esitelty edellä jaksossa 3.4.1.

Kynnysarvot

Hankintayksiköistä suurin osa asiaa kommentoineista katsoi, että mietinnössä ehdotettu 60 000 euron kansallinen kynnysarvo tavara- ja palveluhankinnoille on riittävä kynnysarvojen nosto. Myös elinkeinoelämän lausunnonantajista suuri osa katsoi tavaroiden ja palvelujen kansallisen kynnysarvon nostoehdotuksen riittäväksi. Osa elinkeinoelämän lausunnonantajista katsoi, että kynnysarvoa voitaisiin tältä osin myös nostaa korkeammaksi. Suurimmassa osassa kansalaisjärjestöjen asiaa sivunneista lausunnoista katsottiin, että mietinnön 60 000 euron kansallinen kynnysarvo tavara- ja palveluhankinnoille on liian matala.

Elinkeinoelämän lausunnonantajista suuri osa katsoi, että sosiaali- ja terveyspalvelujen kansallinen kynnysarvo oli mietinnössä asetettu liian korkeaksi (300 000 euroa). Moni elinkeinoelämän lausunnonantaja kannatti 100 000 euron kynnysarvoa sosiaali- ja terveyspalveluhankintoihin. Asiaa kommentoineista hankintayksiköistä suurin osa katsoi puolestaan, että sosiaali- ja terveyspalveluhankintojen kynnysarvoa tulisi korottaa mietinnön 300 000 eurosta EU:n hankintadirektiivien tasolle 750 000 euroon ja erityisalojen hankintalaissa 1 miljoonaan euroon. Useimmissa kansalaisjärjestöjen asiaa sivunneissa lausunnoissa pidettiin mietinnön sosiaali- ja terveyspalveluhankintojen kynnysarvoa niin ikään liian matalana. Näissäkin lausunnoissa esitettiin pääosin kansallisten kynnysarvojen nostamista direktiivien EU-kynnysarvojen tasolle.

Palveluja koskevien käyttöoikeussopimusten ehdotetun kynnysarvon osalta elinkeinoelämän lausunnot jakaantuivat siten, että osa piti mietinnön kynnysarvoa riittävänä ja osan mukaan kynnysarvo oli liian suuri. Asiaa kommentoineista hankintayksiköistä suurin osa piti mietinnön ehdotusta palveluja koskevien käyttöoikeussopimusten kynnysarvoksi riittävänä. Myös suurin osa asiaan kantaa ottaneista kansalaisjärjestöistä piti palveluja koskevien käyttöoikeussopimusten mietinnössä ehdotettua kynnysarvoa liian matalana.

Muun muassa saatujen lausuntojen perusteella sosiaali- ja terveyspalveluja koskevaksi kansalliseksi kynnysarvoksi ehdotetaan 400 000 euroa. Muutoin kynnysarvot ehdotetaan pysytettäväksi valmisteluryhmän mietinnössä esitetyllä tasolla. Kynnysarvoja koskevat keskeiset ehdotukset on esitelty edellä jaksossa 3.4.2.

Hankintamenettelyt

Hankintamenettelyjen osalta lausunnoissa kiinnitettiin huomiota erityisesti neuvottelumenettelyyn ja innovaatiokumppanuuteen. Asiasta lausuneet hankintayksiköt, elinkeinoelämän järjestöt ja kansalaisjärjestöt pitivät lähtökohtaisesti neuvottelumenettelyn käyttömahdollisuuden laajentamista tervetulleena uudistuksena. Myös innovaatiokumppanuuden käyttöönottoa pidettiin toivottuna ja hyvänä uutena tapana innovatiivisten hankintojen edistämiseen. Kumpaankin

menettelyyn liittyy lausuntojen mukaan kuitenkin ongelmia ja tulkinnanvaraisuutta, mikä pääosin johtuu hankintadirektiivien sisällöstä.

Useat hankintayksiköiden edustajista katsoivat, että mietinnössä ehdotetut lyhennykset tarjousten jättämisen vähimmäisaikoihin nopeuttavat hankintamenettelyä. Lausunnoissa tuotiin toisaalta esiin, että aiempaa lyhyempi vähimmäismääräaika tarjousten laatimiseen voi vaikuttaa tarjouskilpailun lopputulokseen ja sen laatuun etenkin, jos tarjoajilla ei ole laajoja resursseja tarjousten ja osallistumishakemusten laatimiseen.

Sähköinen tietojenvaihto

Hankintayksiköiden edustajien lausunnoissa pidettiin yleisesti yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan käyttöönottoa positiivisena sen vähentäessä sekä tarjoajien että hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Muilta osin sähköiseen tietojenvaihtoon siirtymisen nähtiin lisäävän hankintayksikön kustannuksia, vaikka sitä muuten pidettiin periaatteessa kannatettavana. Hankintamenettelyyn tarkoitetun sähköisen järjestelmän nähtiin lisäävän hallinnollista työtä useissa hankintayksiköissä, koska järjestelmän kautta kulkevat asiakirjat, kuten tarjouspyynnöt ja tarjoukset, on vietävä myös hankintayksikössä muutoin käytössä oleviin asianhallinta- ja arkistointijärjestelmiin, jolloin sama työ tehdään useaan kertaan. Osassa lausunnoista katsottiin puolestaan, että sähköisten välineiden käyttöönotto voi merkittävästi tehostaa ja nopeuttaa tarjousten käsittelyä ja vähentää virheiden syntymistä. Osin hankintayksiköt olivat jo ottaneet käyttöön sähköisiä järjestelmiä, jotka mahdollistavat uuden lain vaatimusten toteuttamisen. Sosiaali- ja terveyspalvelualan järjestöjen lausunnoissa tuotiin esiin, että sähköisen järjestelmän käytön edellyttäminen tilanteessa, jossa hankintayksikkö on pieni tai keskisuuri toimija, voi aiheuttaa hankinnan kokoon nähden kohtuuttomia kustannuksia.

Alihankinta

Hankintayksiköiden edustajat pitivät mietinnössä valittuja alihankintaan liittyviä kansallisen liikkumavaran sallimia linjauksia kannatettavina. Ratkaisuja pidettiin riittävinä ja oikeasuhtaisina tavoitteisiin nähden myös hallinnollisen taakan osalta. Elinkeinoelämän edustajien lausunnoissa todettiin alihankintojen osalta, että hankintalaissa ei tulisi olla tilaajavastuulakia pidemmälle meneviä vaatimuksia, eikä tältä osin olisi suotavaa aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa yrityksille tai hankintayksiköille. Alihankkijoiden käyttöä sopimusvelvoitteiden täyttämisessä ei lausuntojen mukaan tulisi tarpeettomasti vaikeuttaa. Lisäksi tuotiin esiin, että sääntelyn liiallinen tiukentaminen voisi johtaa siihen, että pienet ja keskisuuret yritykset eivät pääse julkisiin hankintoihin mukaan alihankintojen kautta.

Kansalaisjärjestöjen edustajien lausunnoissa katsottiin, että hankintadirektiivissä jäsenvaltioille annettu mahdollisuus valvoa ja rajoittaa alihankintaa tulisi hyödyntää kansallisessa lainsäädännössä mietinnössä esitettyä laajempana. Lausuntojen mukaan laissa tulisi ottaa tiukempi lähestymistapa säätämällä velvollisuuksia hankintayksiköille eikä niinkään jättää alihankkijoita koskevia asioita hankintayksiköiden harkintavaltaan.

Tarjousten ja osallistumishakemusten täsmentäminen

Monet hankintayksiköiden ja elinkeinoelämän edustajista katsoivat, että mietinnön sisältämät säännökset tarjousten ja osallistumishakemusten täydentämisestä ja täsmentämisestä ovat kannatettavia. Näiden näkemysten mukaan uudet säännökset lisäävät joustavuutta hankintamenettelyissä, vähentävät hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa ja voivat lisätä kiinnostusta osallistua tarjouskilpailuihin. Korkein hallinto-oikeus kiinnitti kuitenkin huomiota säännösten

suhteeseen hankintamenettelyn syrjimättömyyteen, EU-oikeuteen ja etenkin unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntöön.

Saapuneiden lausuntojen perusteella tarjousten ja osallistumishakemusten täsmentämisen syrjimättömyysvaatimuksia ja unionin tuomioistuimen relevanttia ratkaisukäytäntöä on korostettu mietintöön sisältyneeseen lakiehdotukseen nähden lain yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Poissulkemisperusteet

Erityisesti rikoslain 47 luvun työrikosten sisällyttäminen hankintalain pakollisten poissulkemisperusteiden joukkoon herätti kommentteja lausunnoissa. Useat palkansaajajärjestöt pitivät rikoslain 47 luvun rikosten lisäämistä kannatettavana uudistuksena, kun taas elinkeinoelämän edustajien näkemysten mukaan uudistus voi vaikeuttaa toimittajien osallistumista tarjouskilpailuihin ja luoda syrjimättömyysongelman Suomen rikoslain piirissä olevien suomalaisten yritysten ja yhteisöjen ja muihin EU-jäsenmaihin sijoittautuneiden toimittajien välille.

Osa kansalaisjärjestöistä sekä tuomioistuimista katsoivat, että pakollisten poissulkemisperusteiden tulisi olla mietinnössä ehdotetusta poiketen pakollisia ja hankintayksiköitä velvoittavia myös EU-kynnysarvon alittavissa kansallisissa hankinnoissa. Sen sijaan osa elinkeinoelämän edustajista katsoi kannatettavammaksi mietinnön lähtökohdan, jossa poissulkemisperusteita ei ole säädetty velvoittaviksi EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa.

Tarjousvertailu

Hankintalain kokonaisuudistuksen valmisteluryhmän mietinnössä ehdotetaan, että hankintayksikön tulisi palveluhankinnoissa ja rakennusurakoissa perustella päätöksensä käyttää ainoastaan halvinta hintaa kokonaistaloudellisen edullisuuden arviointiperusteena. Lausuntopyynnössä pyydettiin lausunnonantajia esittämään näkemyksensä kysymykseen siitä, tulisiko ainoastaan halvimman hinnan käyttäminen kieltää hankintalainsäädännössä vai ei.

Kysymykseen vastanneista hankintayksiköiden edustajista suurin osa katsoi, että pelkän halvimman hinnan käyttöä ei tulisi poistaa hankintalain arviointiperusteista. Hankintayksiköiden edustajien mukaan pelkän halvimman hinnan käyttäminen toimii osassa hankintoja käyttökelpoisena välineenä hankintayksiköillä ja vähentää valitusriskiä tuomioistuimissa. Lausunnoissa tuotiin esiin myös se, että hankinnan laatutaso voidaan varmistaa myös muilla vaatimuksilla kuin tarjousten arviointiperusteilla, esimerkiksi hankinnan kohteen vähimmäisvaatimuksissa. Elinkeinoelämän kysymykseen kantaa ottaneista lausunnoista monessa katsottiin, että pelkkä halvin hinta tulisi edelleen jättää hankintayksikön välinevalikoimaan kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena. Muutamassa elinkeinoelämän edustajan lausunnossa kannatettiin pelkästään halvimman hinnan käyttämisen poistamista arviointiperusteena ainakin joissain hankintalajeissa.

Kansalaisjärjestöjen kysymykseen vastanneista edustajista kaikki katsoivat, että pelkän halvimman hinnan käyttäminen tulisi poistaa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteista ainakin sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa. Osa kansalaisjärjestöjen edustajista esitti, että halvimman hinnan käyttäminen tulisi poistaa arviointiperusteista kaikissa palveluhankinnoissa ja rakennusurakoissa.

Hankintasopimuksen erityisehdot

Mietintöön sisältyneen lakiehdotuksen mukaan ja Maailman työjärjestön yleissopimuksen nro 94 mukaisesti valtion keskushallintoviranomaisten ja tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan väliseen hankintasopimukseen olisi kirjattava ehto, jonka mukaan Suomessa toteutettavassa hankintasopimukseen sisältyvässä työssä on noudatettava vähintään niitä työsuhteen vähimmäisehtoja, joita Suomen lain ja työehtosopimusmääräysten mukaan on noudatettava saman laatuisessa työssä. Ehto olisi kirjattava myös muiden hankintayksiköiden sopimuksiin silloin, kun kyse on rakennusurakoiden hankintasopimuksista. Lausuntopyynnössä tiedusteltiin, tulisiko ehdon kirjausvelvoite ulottaa valtion keskushallintoviranomaisista kaikkiin hankintayksiköihin ja muiden hankintayksiköiden osalta rakennusurakoista kaikkiin hankintalajeihin.

Kysymykseen vastanneista hankintayksiköiden edustajista suurin osa katsoi, että ehdon kirjaamisvelvoitetta ei tulisi laajentaa mietinnössä ehdotetusta. Kysymykseen vastanneista elinkeinoelämän edustajista osa katsoi, että kirjaamisvelvoitetta ei tulisi laajentaa mietinnön ehdotuksesta. Osa puolestaan kannatti laajentamista. Kysymykseen vastanneista kansalaisjärjestöistä kaikki katsoivat, että kirjaamisvelvoitetta tulisi laajentaa mietinnössä ehdotetusta.

Kansalliset menettelyt

Useat lausunnonantajat pitivät kannatettavana mietinnön ehdotusta kansallisia, EU-kynnysarvon alittavia hankintoja koskevien säännösten yksinkertaistamisesta. Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota kuitenkin siihen, että sääntelyn vähentyminen ja hankintayksiköiden harkintavallan lisääntyminen voivat johtaa hankintamenettelyyn liittyvien valitusten määrän kasvamiseen.

Hankintapäätökset ja sopimusmuutokset

Useat hankintayksiköiden edustajat katsoivat lausunnoissaan, että hankintapäätöksen perusteluvelvollisuuden laajuuteen mietinnössä esitetty väljennys on kannatettava. Sen sijaan korkein hallinto-oikeus sekä Suomen Asianajajaliitto näkivät uudistuksessa ongelmia unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, valitusten lukumäärän sekä hankintalainsäädännön oikeussuojajärjestelmän tehokkuuden näkökulmasta. Muutaman lausunnon mukaan perusteluvelvoitteen lieventäminen on omiaan lisäämään oikeudellista epävarmuutta, joka lisää puolestaan valitusten määrää.

Monet hankintayksiköiden edustajista toivat esiin, että sopimusmuutoksiin varautuminen erityisesti pitkissä sopimuksissa on hankalaa. Lisäksi sopimuskauteen kohdistuva sääntely on haastavasti yhteen sovitettavissa hankintalainsäädännön menettelyllisen luonteen vuoksi. Sääntelyä pidettiin kuitenkin pääosin kannatettavana tai ainakin ymmärrettävänä sen pohjautuessa hankintadirektiiveihin.

Valvonta

Useat valtion viranomaiset ja julkisoikeudelliset laitokset pitivät lausunnoissaan nykyistä valvontaa riittävänä. Lausunnoissa tuotiin monesti esiin, että valvonnan lisäämisen sijasta resursseja olisi tärkeämpää suunnata julkisia hankintoja koskevaan neuvontaan. Myös kuntasektorin lausunnonantajat pitivät nykytilaa riittävänä. Suomen Kuntaliiton lausunnon mukaan kunnat ja kuntayhtymät ovat viranomaisina jatkuvan ja monipuolisen valvonnan ja arvioinnin kohteena. Pitkälle ulotettu julkisuussääntely mahdollistaa kansalaisten ja median valvonnan. Kuntalaisten kantelujen perusteella yleiset laillisuusvalvojat (aluehallintovirastot, eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri) ottavat kantaa kunnan toimintaan. Myös kunnanhallitus on velvollinen käsittelemään kunnan viranomaiselle tehdyn kantelun. Kuntien tilintarkastajat ovat kiinnittäneet huomiota hankintojen suorittamiseen ja erityisesti kilpailuttamisvel-

voitteen noudattamiseen. Tilintarkastajien ja tarkastuslautakuntien huomautukset ja toimenpide-ehdotukset käsittelee valtuusto. Kertomukset ovat julkisia. Kuntien yhtiöissä julkisuus on asianosaisjulkisuutta ja konserniyhteisön tilintarkastusyhteisö on kuntalain mukaan oltava sama kuin emoyhteisöllä. Lausunnon mukaan erityisen hankintalain noudattamisen valvontaan keskittyvän viranomaisen perustamiseen on syytä suhtautua kriittisesti. Kapeisiin tehtäviin keskittyvällä valvontaviranomaisella ei todennäköisesti ole kykyä tai tarvetta arvioida toimintojen kokonaisuutta. Malli edistäisi niin sanottua hallinnon siiloutumista.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnossa kiinnitettiin huomiota siihen, että hankintadirektiivissä annetaan jäsenvaltioille päätösvalta siitä, miten seuranta toteutetaan käytännössä. Tämä puhuu sen puolesta, että valvontamenettelyn toteuttamiseksi ei tarvittaisi erillistä organisaatiota, ja toisaalta myös sen puolesta, että mietinnössä tehty ehdotus hankintamenettelyn valvonnan järjestämiseksi on riittävä.

Elinkeinoelämän sekä järjestöjen lausunnonantajista useat – Suomen Yrittäjät, Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari, STTK, SAK, PALTA, Sähkö- ja Teleurakoitsijaliitto STUL ry ja Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry – katsoivat lausunnoissaan, että nykyinen hankintamenettelyjen viranomaisvalvonta ei ole riittävää ja sitä tulee lisätä. Lausuntojen mukaan olemassa oleva julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmä ei poista tarvetta hankintasääntelyn noudattamisen puolueettomaan viranomaisvalvontaan, koska oikeusteitse pystytään puuttumaan rikkomuksiin vasta jälkikäteen, mikä tulee kalliiksi kaikille osapuolille. Valvontaviranomainen puolestaan voisi puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin jo varhaisemmassa vaiheessa hankintamenettelyä. Yksityisten markkinatoimijoiden oikeussuojajärjestelmän kautta toteuttama valvonta on lausuntojen mukaan ongelmallista senkin vuoksi, että markkinatoimijoilla on usein tosiasiallisia syitä, joiden vuoksi ne joutuvat kenties vakavankin rikkomuksen havaitessaan pidättäytymään viranomaisen haastamisesta oikeusprosessiin. Nykytila syrjii erityisesti pk-yrityksiä, joilla ei välttämättä ole resursseja lähteä tuomioistuinmenettelyyn, vaikka hankintayksikön menettelyrikkomus olisi ilmeinen. Tehokkaammalla valvonnalla saatettaisiin saada kilpailuttamisen piiriin satojen miljoonien eurojen arvosta nyt kilpailuttamatta jääviä sopimuksia, jolloin saavutettavat säästöt olisivat varovaisestikin arvioiden miljoonien eurojen suuruisia. Sääntelyn noudattamisen valvontaa tehostamalla saadaan säästöjä myös hankinta-asioiden määrän vähentyessä markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Lausunnoissa ehdotetaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle laajoja valtuuksia valvoa julkisten hankintojen lainsäädännön noudattamista ja tarpeellisista resursseista huolehtimista. Osassa lausunnoissa esitettiin hankintamenettelyjen valvontaa laajempaa myös hankintojen sisältöön ulottuvaa valvontaa.

Oikeussuojakeinot

Hankintayksiköiden lausunnoissa kannatettiin laajasti mietinnössä esitettyä valituslupajärjestelmää, joka koskisi valituksia markkinaoikeuden päätöksistä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus, Suomen Asianajajaliitto sekä oikeusministeriö korostivat kuitenkin uudistuksen suhdetta perustuslakiin sekä uudistuksen riittävän huolellista ja asianmukaista valmistelua.

Useat hankintayksiköiden edustajat katsoivat lausunnoissaan, että mietinnössä ehdotetut muutokset odotusajan pituuteen sekä hankintaoikaisun käyttömahdollisuuksiin ovat tervetulleita. Myös Suomen Asianajajaliiton mukaan odotusajan lyhentäminen EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa on kannatettava uudistus.

Monet kansalaisjärjestöt esittivät, että hankittavien palvelujen asiakkaita ja käyttäjiä edustaville järjestöille tulisi säätää valitusoikeus hankintalakiin.

Osa hankintayksiköiden edustajista kannatti mietinnössä ehdotettua valituskieltoa, joka koski muun muassa lakiluonnoksen 107 §:ssä säädettyä velvollisuutta ottaa huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon aineellinen lainsäädäntö. Monessa kansalaisjärjestön lausunnossa katsottiin puolestaan, että 107 §:stä tulisi voida valittaa markkinaoikeuteen hankintalain nojalla. Myös korkein hallinto-oikeus ja oikeusministeriö kiinnittivät huomiota valituskieltoa koskevan pykälän tarkkarajaisuuteen ja lainmukaisuuteen.

Saaduissa lausunnoissa esiin nostettujen mietinnön valituskieltoa koskevien ongelmien johdosta esityksessä ei ehdoteta mietinnön tavoin, että hankintalain tavoitteita, periaatteita sekä lakiluonnoksen 107 §:ää koskevia hankintayksikön ratkaisuja ei voitaisi saattaa valituksella markkinaoikeuden arvioitavaksi.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Perustuslain 76 §:n 1 momentin mukaan evankelis-luterilaisen kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta säädetään kirkkolaissa (1054/1993). Hankintatoimi kuuluu kirkon hallintoon ja siten hankintalainsäädännön soveltamisesta evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan tulee säätää ensisijaisesti kirkkolaissa. Kirkkolakia on tarkoitus muuttaa uuden hankintalain johdosta. Ehdotetun lain siirtymäsäännöksen mukaan jos jossakin viitataan ehdotetulla lailla kumottuun aikaisempaan hankintalakiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan uutta hankintalakia ja sen vastaavia lainkohtia. Siirtymäsäännös varmistaa, että ei synny epäselvyyttä ehdotetun lain soveltumisesta kirkollisten viranomaisten toimintaan, vaikka kirkkolaissa olevia säännöksiä ei olisikaan vielä lain voimaantullessa muutettu viittaamaan uuteen ehdotettuun lakiin.

Esityksen 17. lakiehdotuksen mukaan muutettaisiin Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momenttia. Eduskunnan käsiteltäväksi on annettu hallituksen esitys laeiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta, asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä ja eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 77/2016 vp), jossa niin ikään ehdotetaan muutettavaksi kyseistä momenttia siten, että muutos tulisi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

1 OSA **Yleiset säännökset**

1 Luku **Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät**

1 §. *Lain tarkoitus*. Pykälässä säädettäisiin julkisten hankintojen kilpailuttamisvelvollisuudesta.

Pykälän *1 momentin* mukaan valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden ehdotetun lain 5 §:ssä tarkoitettujen hankintayksiköiden olisi kilpailutettava hankintansa ja käyttöoikeussopimuksensa siten kuin ehdotetussa laissa säädetään. Kilpailuttamisvelvollisuus olisi lain keskeisin velvoite. Säädösehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan hankintalain 1 §:n 1 momentissa olevaa kilpailuttamisvelvoitetta. Lain tarkoitus säilyisi päävelvoitteen osalta ennallaan menettelytapalakina, joka velvoittaisi avoimeen ja tasapuoliseen kilpailuttamiseen. Laki ei sen sijaan sääntelisi edelleenkään lähtökohtaisesti sitä, mitä hankintayksiköt hankkivat tai millaisia ehtoja hankinnoille asetetaan, ellei näillä olisi liityntää tarjouskilpailujen tasapuolisuuteen ja avoimuuteen.

Pykälän *2 momentissa* tuotaisiin ilmi lakiehdotuksen liitynnät hankintadirektiiviin, julkisia tavarahankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettuun neuvoston direktiiviin 89/665/ETY, jäljempänä *valvontadirektiivi*, neuvoston direktiivien 89/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen parantamiseksi annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2007/66/EY, jäljempänä *oikeussuojadirektiivi* sekä julkisista käyttöoikeussopimuksista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2014/23/EU, jäljempänä *käyttöoikeussopimusdirektiivi*.

2 §. *Lain tavoitteet*. Pykälässä säädettäisiin lain tavoitteista. Lain tavoitteena olisi pykälän *1 momentin* mukaan ensinnäkin tehostaa julkisten varojen käyttöä. Tämä tavoite on luonteeltaan kansallinen. Hyödyntämällä markkinoiden kilpailua hankintamenettelyissä hankintayksiköt voivat saada selville hankinnan kohteelle kyseisen markkinatilanteen mukaisen optimaalisen hinnan tai hinta-laatusuhteen. Lain tavoitteena olisi myös edistää yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolisia mahdollisuuksia osallistua julkisten hankintojen tarjouskilpailuihin ja tätä kautta hankintojen toteuttamiseen. Tavoitteet vastaavat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden sekä sijoittautumisvapauden tavoitteita. Etenkin pienten ja keskisuurten kasvuyritysten pääsy ja osallistuminen julkisten hankintojen kilpailutuksiin voi luoda talouskasvua ja parantaa niin Suomen kuin Euroopan unionin markkinoiden kilpailukykyä. Laadukkaiden ja kestävien hankintojen tekeminen olisi lain tavoitteena voimassa olevan hankintalain 2 §:ssä säädetyn mukaisesti. Lainkohdassa esiteltäisiin uutena tavoitteena innovatiivisten hankintojen tekeminen. Innovaatiolla tarkoitettaisiin ensinnäkin hankinnan kohdetta, joka kattaa kaupallisesti tai yhteiskunnallisesti uudella tavalla hyödynnetyn tiedon ja osaamisen. Innovatiivisella hankinnalla tarkoitettaisiin varsinaisten innovaatioiden hankinnan ohella myös innovaatiomyönteisiä hankintoja, jossa hankintayksikkö määrittelee tarpeensa standardeihin viittaamisen sijasta toiminnallisina ominaisuuksina ja jossa tarjoajat voivat esittää myös uudenlaisia ratkaisukeinoja tarjouksissaan. Innovatiivisella hankinnalla voidaan edelleen tarkoittaa innovaatioihin sysäävää hankintaa, jossa hankintayk-

sikkö viestii tarpeensa markkinoille ja jossa tarjoajat joutuvat tuotekehittelyn kautta luomaan tarpeeseen vastaavan tarjouksen. Innovatiivisilla hankinnoilla voidaan tehostaa julkisia palveluja ja parantaa niiden laatua. Innovatiiviset hankinnat voivat auttaa hankintayksikköjä saavuttamaan laajempia taloudellisia, ympäristöön liittyviä ja yhteiskunnallisia hyötyjä tuottamalla uusia ideoita, muuttamalla ne innovatiivisiksi tuotteiksi ja palveluiksi ja edistämällä siten kestävää talouskasvua.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikön tulisi pyrkiä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Ympäristö- ja sosiaalisilla näkökohdilla tarkoitettaisiin erityisesti hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja velvoitteita. Direktiivin 18 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava aiheellisia toimenpiteitä varmistaakseen, että toimittajat noudattavat hankintasopimuksia tehdessään sovellettavia ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita, jotka on vahvistettu unionin oikeudessa, kansallisessa lainsäädännössä tai direktiivin liitteessä X luetelluissa kansainvälisissä säännöksissä.

Pykälän 2 momentti olisi suosituksenluontoinen. Tarkoituksena on korostaa hankintojen toteuttamisen julkiselle taloudelle aiheuttamia hallinnollisia kustannuksia ja niiden minimointia, hankintojen kestävyyttä sekä niiden vaikutuksia pieniin ja keskisuuriin yrityksiin ja yhteisöihin. Säännöksessä suositeltaisiin hankintatoimen järjestämistä ja toteuttamista lain tavoitteiden mukaisella tavalla. Hankintojen tarkoituksenmukaisin järjestämistapa ja hankinnan sisällön määrittäminen jäisivät kuitenkin hankintayksiköiden harkintavaltaan ja vastuulle.

Hankintatoimen järjestämisellä tarkoitettaisiin hankintayksiköiden strategista suunnittelua hankintojen toteuttamisen tavoista ja yksityiskohdista. Suunnitelmat voisivat kohdistua esimeriksi hankintatoimen organisointiin sekä hankintojen toteuttamiseen. Hankintojen ja hankintatoimen suunnitelmallinen kehittäminen edellyttää niiden huomioimista strategisen tason ohjauksessa. Hankintayksiköt voivat olla kooltaan, tehtäviltään ja rakenteeltaan hyvin erilaisia, joten strategisen tason ohjaus on arvioitava organisaatiokohtaisesti.

Hankintayksiköistä kunnalla tulee jo kuntalain 37 §:n mukaan olla kuntastrategia. Kunnalla on mahdollisuus luopua useista strategioista ja keskittää ja yksinkertaistaa strategiaansa. Strategiassa tulee huomioida muun muassa palvelujen järjestäminen ja tuottaminen, palveluvelvoitteet ja omistajapolitiikka. Yksi kuntastrategia voi siten sisältää aiemmin esimerkiksi palvelu-, elinkeino- tai hankintastrategiaan sisältyneitä linjauksia. Esimerkiksi kunnan hankintojen suunnittelussa huomioidaan useita strategian sisältämiä näkökohtia, kuten palvelujen laatu ja vaikuttavuus, palvelujen järjestäminen ja tuottaminen, omistajaohjaus, alueen elinvoiman kehittäminen ja palvelumarkkinoiden kehittäminen.

Taloudellisesti järjestetyssä hankinnassa tarjouskilpailu toteutetaan hankinnan kontekstiin ja tavoitteisiin nähden mahdollisimman tehokkaasti siten, että hankintamenettelyn tuloksena aikaansaadaan säästöjä julkiselle taloudelle. Säännöksessä kiinnitettäisiin huomiota myös hankintojen laatuun. Vaikka lain tarkoituksena ei olisi puuttua siihen, mitä hankintayksiköt hankkivat tai minkä sisältöisiä vaatimuksia tai ehtoja hankintamenettelyssä asetetaan, suositeltaisiin säännöksessä kiinnittämään laatuviittauksen kautta riittävästi huomiota siihen, että hankinnan lopputulos vastaa hankintayksikön ja hankinnan käyttäjien tarpeita ja tavoitteita muun lainsäädännön vaatimukset huomioon ottaen. Hankinnan lopputuloksen riittävän laadun saavuttamiseksi hankinnan suunnittelulla on suuri merkitys.

Hankinnoissa laadulla voidaan tarkoittaa lukuisia eri seikkoja. Erilaisia laatuun vaikuttavia tekijöitä voidaan huomioida osana hankinnan vertailua edeltäviä ja kaikille pakollisia vähim-

mäisehtoja, tai niitä voidaan ottaa mukaan myös vertailuperusteisiin. Vertailuun otettavia laatutekijöitä voidaan myös jaotella alaluokkiin, arvottaa ja pisteyttää lukuisilla eri tavoilla. Laatutekijöiden merkitys vaihtelee myös suuresti hankintatyypeittäin ja esimerkiksi sen mukaan, ostaako hankintayksikkö tuotteita tai palveluja omaan käyttöönsä vai asiakkaiden tai kuntalaisten käyttöön. Hankintalaissa ei näin ollen voi asettaa tarkkoja velvoitteita yksittäistä hankintaa koskevien laatutekijöiden ehdoista. Hankintalaissa muistutettaisiin kuitenkin siitä, että hankintayksikön tulisi jo hankintaa suunnitellessaan arvioida laatutekijöiden merkitystä hankinnassa ja selvittää riittävän ajoissa myös esimerkiksi ostettavan palvelun käyttäjien tarpeita siten kuin muualla lainsäädännössä on säädetty. Hankinnan riittävä suunnitteleminen varmistaa osaltaan, että hankintayksikön ja käyttäjien tarpeet tulevat riittävästi etukäteen selvitetyiksi ja että hankintamenettelyssä asetetut vaatimukset, ehdot ja kuvaukset vastaavat näitä tarpeita ja tavoitteita.

Vaikka laadun huomioimista koskeva säännös olisi suosituksenluontoinen, on huomattava, että muu lainsäädäntö voi velvoittaa hankintayksiköitä huomioimaan hankinnan sisällössä ja ehdoissa tiettyjä vähimmäisvaatimuksia tai laatutasoja. Viranomaisilla on velvollisuus noudattaa esimerkiksi rakentamismääräyskokoelman sääntöjä rakennusurakoissa ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) säännöksiä sosiaalipalvelujen hankinnassa. Hankintayksiköiden tulee hankinnoissaan ottaa huomioon nämä säädökset sekä niihin mahdollisesti liittyvät oikeussuojakeinot. Eduskunnan oikeusasiamies on ratkaisussaan *12.12.2013 Dnro 3987/4/12* katsonut, että kunnan sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä oli velvollisuus valvoa markkinoilta hankitun sosiaalipalvelun laadun toteutumista ja että kunnan asukas voi valvoa kunnan menettelyn lainmukaisuutta ostopalveluina hankittavien palvelujen järjestämisessä kuntalaissa säädettyjä muutoksenhakukeinoja käyttäen. Annettaessa julkisia hallintotehtäviä muiden kuin viranomaisten hoidettavaksi tulee myös varmistaa, että toiminnassa ylläpidetään kielilain (423/2003) 25 §:n edellyttämä palvelutaso. Kielilaissa säädetään yksilön kielellisistä oikeuksista (10 §) ja viranomaisten velvollisuudesta antaa palvelua kansalliskielillä ja toteuttaa oma-aloitteisesti kielellisiä oikeuksia (23 §). Näin ollen kun kaksikielinen viranomainen kilpailuttaa palveluitaan, on hankintamenettelyssä varmistettava, että hankinnan tulos eli yksityiseltä palveluntuottajalta ostettu palvelu, toimii valtiolla ja kaksikielisissä kunnissa ja kuntayhtymissä sekä suomen että ruotsin kielellä. Kielelliset oikeudet olisi otettava huomioon jo hankintaa suunniteltaessa.

Julkisyhteisöt voivat monin tavoin edistää ympäristönsuojeluun ja sosiaaliseen vastuullisuuteen liittyviä tavoitteitaan julkisten hankintojen avulla. Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätökset kestävistä julkisista hankinnoista (*Valtioneuvoston periaatepäätös uusien ja kestävien ympäristö- ja energiaratkaisujen, Cleantech-ratkaisut, edistämisestä julkisissa hankinnoissa 13.6.2013)* sekä sosiaalisen vastuullisuuden toteuttamisesta julkisten hankintojen kautta (*Valtioneuvoston periaatepäätös yhteiskuntavastuusta 22.11.2012*). Säännöksessä suositeltaisiin kiinnittämään huomiota tapoihin, joilla ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia voidaan huomioida hankintamenettelyssä. Laissa ei kuitenkaan edellytettäisi näin tehtävän, joten huomioiminen olisi lähtökohtaisesti hankintayksiköiden harkintavallassa.

Kilpailuolosuhteiden hyödyntämisellä tarkoitettaisiin voimassa olevan hankintalain 2 §:n mukaisesti markkinoiden ja markkinakilpailun hyödyntämistä parhaan lopputuloksen aikaansaamiseksi. Julkisia hankintoja koskevat menettelyt tulisi toteuttaa siten, että tarjouskilpailuissa saadaan aikaan todellista kilpailua, jolla optimaalinen hinta tai hinta-laatusuhde voidaan määrittää. Kilpailuolosuhteiden hyödyntämistä voidaan edesauttaa esimerkiksi helpottamalla pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuihin mahdollistamalla kooltaan pienempien osatarjousten tekeminen.

Pykälän *3 momentin* mukaan hankinnat olisi toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat olisi lisäksi pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin ja julkisten hankintojen toteuttamiseen

Hankintojen toteuttamisessa lähtökohtana on hankintayksikön näkemys toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisimmasta hankintakokonaisuudesta. Hankintayksikkö voisi huomioida myös vaihtoehtoisten hankintakokonaisuuksien vaikutuksia hankinnan suunnittelussa.

Hankintalainsäädännön uudistamisen keskeisiin tavoitteisiin sisältyy pienten ja keskisuurten yritysten sekä muiden pienten toimittajien aseman edistäminen siten, että julkisten hankintamenettelyjen toteuttamisessa ei perusteettomasti asetettaisi Suomen yrityskannasta suuren osan muodostavia pieniä ja keskisuuria toimittajia muita tarjoajia ja toimittajia heikompaan asemaan. Pykälässä asetettaisiin suosituksenluonteinen säännös hankintamenettelyn järjestämisestä siten, että pienet ja keskisuuret toimittajat pääsisivät tasapuolisesti muiden toimittajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Säännöksen kautta hankintayksiköitä kannustettaisiin kiinnittämään erityistä huomiota hankintamenettelyssä asetettujen vaatimusten vaikutuksiin pieniin yrityksiin. Hankintayksiköitä suositeltaisiin selvittämään muitakin tapoja, joilla pieniä ja keskisuuria yrityksiä voitaisiin ottaa laajemmin mukaan tarjouskilpailuihin. Tällaiset toimenpiteet voisivat tarkoittaa esimerkiksi lain soveltamisalan ulkopuolelle vähäisen arvonsa johdosta jäävien pienten hankintojen oma-aloitteista ilmoittamista internetissä tai muussa mediassa. Säännöksellä ei kuitenkaan tarkoitettaisi sitä, että hankintayksikön tulisi hankinnan kohteesta, kontekstista ja laadusta riippumatta määritellä, valmistella ja toteuttaa hankinta yksinomaan siinä tarkoituksessa, että mahdollisimman moni toimittaja pääsisi osallistumaan hankintamenettelyyn. Lainkohdan mukaan lain tarkoittamien kansallisten kynnysarvojen alittavissa hankinnoissa olisi myös pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys. Pienten ja keskisuurten toimittajien asemalle vaikutuksellisia säännöksiä sisältyisi myös ehdotetun lain hankintojen jakamista koskevaan 75 §:ään.

3 §. *Julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet.* Pykälässä säädettäisiin julkisissa hankintamenettelyissä noudatettavista periaatteista.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin ehdokkaiden ja tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun, avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteiden noudattamisesta julkisissa hankinnoissa. Momentti vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 2 §:n 1 momentissa säädettyä. Mainitut periaatteet vastaavat myös hankintadirektiivin 18 artiklassa ja johdanto-osan 1 kohdassa sekä käyttöoikeussopimusdirektiivin 3 artiklassa ja johdanto-osan 4 kohdassa mainittuja periaatteita.

Avoimuuden vaatimus ja avoimuusperiaate perustuvat unionin perustamissopimukseen ja sitä tulkitsevaan oikeuskäytäntöön sekä kansallisessa lainsäädännössä asetettuihin hallinnon avoimuutta koskeviin vaatimuksiin. Avoimuusperiaatteen sisältö ja vaikutukset pysyisivät ennallaan.

Suhteellisuusperiaate edellyttää nykylainsäädännön tavoin sitä, että hankintamenettelyssä asetetut vaatimukset ja kriteerit ovat oikeassa suhteessa tavoiteltavan päämäärän kanssa. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-358/12, Pascolo (EU:C:2014:2063)*, katsottiin, että vaatimusten ja kriteerien asettamisella ja muilla toimenpiteillä tulee suhteellisuusperiaatteen mukaan taata tavoitteen toteutuminen, eikä niillä saada ylittää sitä, mikä on tarpeen sen saavuttamiseksi. Suhteellisuusperiaate edellyttää, että hankintamenettelyn vaatimukset ovat oikeassa

suhteessa tavoiteltavan päämäärän kanssa. Siten esimerkiksi tarjoajien ja ehdokkaiden soveltuvuusehtojen asettamisessa on otettava huomioon hankinnan luonne ja arvo. Samaten tarjouspyynnön sisältöön tai hankintamenettelyn ehtoihin liittyvien vaatimusten tulisi olla oikeassa suhteessa hankinnan laatuun nähden. Suhteellisuusperiaatteesta on mainittu hankintadirektiivin johdanto-osan 1 perustelukappaleessa.

Suhteellisuusperiaatteen asemaa korostettaisiin monin osin ehdotetussa laissa. Esimerkiksi 11 luvun kansallisiin hankintoihin ja 12 luvun sosiaali- ja terveyspalveluhankintoihin ja muihin erityisten palvelujen hankintoihin sovellettavat säännöt olisivat voimassa olevaan hankintalakiin nähden yksinkertaisempia, lyhyempiä ja joustavampia. Tarkoituksena olisi, että hankintamenettelyn avoimuutta ja syrjimättömyyttä takaavat säännöt eivät olisi suhteettoman raskaita soveltaa arvoltaan vähäisissä ja erityispiirteitä sisältävissä hankinnoissa. Suhteellisuusperiaate on myös esimerkiksi ehdotetun 85 §:n 2 momentin liikevaihtovaatimuksen kohtuullista tasoa edellyttävän säännöksen taustalla.

Toimittajien, ehdokkaiden ja tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaate perustuu Euroopan unionin perustamissopimuksen sisämarkkinavapauksia ja erityisesti kansallisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa koskeviin periaatteisiin sekä hankintadirektiivin 18 artiklaan. Yhdenvertaisuuden ja syrjimättömän kohtelun periaate pysyisi samansisältöisenä kuin nykyisessä laissa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin tarjoajien yhdenvertaisesta kohtelusta hankintayksikön omistaman yhteisön tai laitoksen tai toisen hankintayksikön osallistuessa ensiksi mainitun hankintayksikön järjestämään tarjouskilpailuun. Ehdotettu laki ei voimassa olevan hankintalain tavoin estäisi viranomaisten ja muiden hankintayksiköiden osallistumista toisten hankintayksiköiden järjestämiin tarjouskilpailuihin Tällaista yksikköä tulisi kuitenkin kohdella samalla tavoin kuin muita tarjouskilpailuun osallistuvia. Säännös vastaa voimassa olevan hankintalain 2 §:n 3 momentissa säädettyä sekä hankintadirektiivin johdanto-osan 16 kohdan määräyksiä. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-305/08, CoNISMa (EU:C:2009:807)*, todettiin, ettei hankintadirektiivissä 2004/18/EY estetty muun muassa julkishallinnon yksiköistä koostuvien ryhmittymien osallistumista julkista palveluhankintaa koskevaan menettelyyn.

4 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin laissa esiintyviä käsitteitä. Määritelmät vastaisivat hankintadirektiivin 2 artiklassa, 8 artiklassa, 10 artiklan b alakohdassa, 44 artiklan 1 kohdassa, 83 artiklan 3 kohdassa sekä direktiivin liitteessä VII olevia määritelmiä.

Pykälän *1 kohdan* mukaan *hankintasopimuksella* tarkoitettaisiin kirjallista sopimusta, joka on tehty yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välillä ja, jonka sisältönä on rakennusurakan toteuttaminen, tavaran hankinta tai palvelun suorittaminen. Hankintasopimus on luonteeltaan yksityisoikeudellinen sopimus kahden erillisen oikeushenkilön välillä. Siten saman oikeushenkilön sisäisiä sopimuksia ei yleensä ole katsottava hankintasopimuksiksi, eivätkä ne siten kuulu lakiehdotuksen kilpailuttamisvelvoitteen alaan. Jos kuitenkin hankintayksikkö kilpailuttaa hankinnan, jonka se voisi toteuttaa myös omana työnä, mahdollista oman yksikön tarjousta on kohdeltava 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla samoin kuin muita tarjouksia.

Hankintasopimukseen kuuluu keskeisenä elementtinä sopimussuoritusten taloudellinen arvo. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-399/98, La Scala (EU:C:2001:401*) katsottiin, että toimittajien osallistumista tarjouskilpailuun motivoi nimenomaan mahdollisuus hankkia taloudellista etua siitä, että niiden tarjous hyväksytään. Ratkaisussa katsottiin, että hankintasopimuksesta voidaan puhua silloinkin, kun julkisyhteisö tai muu hankintayksikkö alentaa muu-

toin toimittajan kannettavaksi tulevien hallinnollisten tai muiden maksujen määrää toimittajan sopimussuoritusten johdosta. Myös vaihtokaupoissa voi kyseessä olla hankintasopimus. Se, että tarjouskilpailussa tiettyä palvelua tarjotaan hankintayksikölle veloituksetta, ei vielä tarkoita sitä, ettei sopimuksella olisi taloudellista arvoa.

Hankintasopimuksen määritelmä edellyttäisi hankintayksikön taloudellisen suorituksen ohella myös vastasuoritusta sopimuskumppanilta. Hankintadirektiivin johdanto-osan 4 perustelukappaleen mukaan hankintasäännöillä ei pyritä sääntelemään kaikkia julkisten varojen käytön muotoja vaan ainoastaan sellaista käyttöä, joka on tarkoitettu vastikkeelliseen rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen hankintasopimuksella. Hankkimisen käsite olisi ymmärrettävä laajasti hyötyjen saamisena kyseisistä rakennusurakoista, tavaroista tai palveluista, jolloin hankkiminen ei välttämättä edellytä omistusoikeuden siirtoa hankintaviranomaisille. Tällainen vastasuoritus olisi käsillä ensinnäkin silloin, kun hankintayksikön sopimuskumppani luovuttaa tavaran, suorittaa palvelun tai toteuttaa rakennustyön sopimuksen mukaisesti hankintayksikölle. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-451/08, Helmut Müller* (*EU:C:2010:168*), katsottiin, että hankintasopimukseen liittyy myös välitön taloudellinen intressi hankintayksikölle. Tällainen intressi on kyseessä muun muassa silloin, kun hankintayksikön on tarkoitus tulla rakennettavan kohteen omistajaksi tai jos hankintayksikkö saa taloudellisia etuja rakennettavan kohteen tulevasta käytöstä tai luovutuksesta. Välitöntä taloudellista intressiä voivat osoittaa myös hankintayksikön hankinnan kohteelle asettamat lukuisat tai yksityiskohtaiset vaatimukset ja muut ehdot, jolla hankintayksikkö käyttää vaikutusvaltaa hankinnan toteuttamisessa. Hankintadirektiivin johdanto-osan 4 perustelukappaleen mukaan pelkkä toiminnan rahoittaminen, esimerkiksi avustuksilla, ei yleensä kuitenkaan kuulu julkisia hankintoja koskevien sääntöjen soveltamisalaan, vaikka siihen liittyisi velvollisuus palauttaa saadut määrät, jollei niitä käytetä aiottuihin tarkoituksiin.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 4 perustelukappaleen mukaan tilanteita, joissa kaikilla tietyt edellytykset täyttävillä toimijoilla on erotuksetta oikeus harjoittaa tiettyä toimintaa, kuten asiakkaan valinnanvapauteen perustuvat järjestelmät ja palvelusetelijärjestelmät, ei olisi pidettävä hankintana vaan pelkästään lupajärjestelminä. Tällaisessa tilanteessa hankintayksikkö ei itse käytä valtaa tarjoajien valinnassa muutoin kuin asettamalla vähimmäisvaatimuksia valittavien piiriin pääsemiseksi. Jos hankintayksikkö asettaa runsaasti itse lainsäädäntöön perustumattomia yksityiskohtaisia vaatimuksia toimittajille, olisi järjestely lähempänä hankintasopimusta. Asiakkaita voisivat tässä yhteydessä olla luonnollisten henkilöiden ohella myös oikeushenkilöt, kun esimerkiksi yritys valitsee itse itselleen tietyn yritysten kehittämispalveluja koskevan palveluntarjoajan.

Edelleen hankintasopimuksen tunnusmerkkeihin kuuluisi sopimukseen perustuva täytäntöönpanokelpoisuus tuomioistuimessa. Näin ollen esimerkiksi lupien myöntäminen tai lainsäädäntöön perustuvat velvoitteet jäisivät lakiehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Käyttöoikeussopimusdirektiivin johdanto-osan 14 perustelukappaleen mukaan toisin kuin toimiluvissa, käyttöoikeussopimuksissa määrätään keskinäisesti sitovista velvoitteista, joiden mukaan kyseisten urakoiden ja palvelujen toteuttamiseen sovelletaan erityisiä hankintaviranomaisen tai hankintayksikön määrittelemiä vaatimuksia, jotka ovat oikeudellisesti täytäntöönpanokelpoisia. Vastaava piirre liittyy myös hankintasopimuksiin. Sopimuksen tulisi määritelmän mukaan olla myös kirjallinen. Etenkin suuremmissa hankinnoissa erillisen kirjallisen hankintasopimuksen vaatimus on luonnollinen ja vastaa käytännön menettelytapoja. Tarjouspyynnöstä ja tarjouksesta erillisen kirjallisen sopimuksen vaatimus liittyy myös tehokkaiden oikeusturvakeinojen käyttöön, sillä se mahdollistaa hankintapäätökseen kohdistuvat seuraamukset. Hankintasopimus ei lain mukaan synny vielä hankintapäätöksen antamisella tiedoksi vaan edellyttää kirjallista sopimusta.

Pykälän *2 kohdassa* määriteltäisiin *rakennusurakkasopimus*, jolla tarkoitettaisiin julkista hankintaa koskevaa sopimusta, jonka kohteena on lakiehdotuksen liitteen B mukaisen rakennustyön tai rakennusurakan toteuttaminen tai suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä taikka hankintayksikön asettamia vaatimuksia vastaavan rakennusurakan toteuttaminen millä tahansa tavalla. Määritelmä vastaa hankintadirektiivin sekä voimassa olevan hankintalain määritelmää. Rakennusurakkasopimuksella tarkoitettaisiin myös rakennusten vuokrasopimuksia, mikäli vuokrattavat tilat rakennetaan hankintayksikön määritelmien ja vaatimusten mukaisesti. Hankkiminen ei välttämättä edellytä omistusoikeuden siirtoa hankintayksikölle.

Tavarahankintasopimuksella tarkoitettaisiin *3 kohdassa* hankintadirektiivin mukaisesti hankintasopimusta, jonka tarkoituksena on tuotteiden ostaminen, leasing, vuokraus tai osamaksulla ostaminen. Tavarahankintasopimukseen voi sisältyä osto-optioita ja se voi sisältää myös tavaroiden lisäksi kokoamis- tai asennustöitä. Määritelmä vastaa voimassa olevan hankintalain 5 §:n 3 kohtaa.

Kohdassa 4 määritellyllä *palveluhankintasopimuksella* tarkoitettaisiin sopimusta, jonka kohteena on palvelujen suorittaminen. Määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 9 kohtaan ja vastaa voimassa olevan hankintalain 5 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

Pykälän *5-7 kohdassa* määriteltäisiin *käyttöoikeussopimus* eli konsessiosopimus hankintadirektiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Määritelmät vastaisivat osittain voimassa olevan hankintalain 5 §:n 5 ja 6 kohdassa säädettyä. Määritelmät eivät kuitenkaan voimassa olevan hankintalain mukaisesti viittaisi hankintasopimukseen vaan sisältäisivät itsenäisen määritelmän rakennusurakkaa ja palveluja koskevalle käyttöoikeussopimukselle. Uusien määritelmien tarkoituksena olisi selventää käyttöoikeussopimuksen ja hankintasopimuksen käsitteiden tulkintaa ja keskinäistä suhdetta. Pykälän 6 kohta sisältäisi *käyttöoikeusurakan* määritelmän. Määritelmä perustuu julkisista käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin 5 artiklan 1 kohdan a alakohtaa. Pykälän 7 kohta sisältäisi puolestaan *palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen* määritelmän, joka perustuu julkisia käyttöoikeussopimusdirektiivin 5 artiklan 1 kohdan b alakohtaan.

Julkiset käyttöoikeussopimukset olisivat hankintasopimusten tavoin vastikkeellisia sopimuksia yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välillä. Toimittajan suoritus hankintayksikölle sisältäisi urakkatyön toteuttamisen tai palvelujen tarjoamisen ja hallinnoimisen. Hankintayksikön suorituksena toimittajalle olisi yksinomaan rahavastikkeen sijasta kuitenkin joko rakennettavan kohteen käyttöoikeuden siirto taikka palvelukonsession osalta palvelujen käyttöoikeuden siirto. Käyttöoikeussopimuksen määritelmään kuuluisi myös järjestely, jossa hankintayksikkö siirtää käyttöoikeuden ohella rahavastikkeen tai maksun.

Käyttöoikeuden ohella käyttöoikeussopimuksissa siirtyisi joko rakennusurakan toteuttamiseen tai palvelujen tarjoamiseen ja hallinnoimiseen liittyvä toiminnallinen riski. Toiminnallisen riskin käsite on määritelty käyttöoikeussopimusdirektiivin 5 artiklan 1 kohdassa. Käyttöoikeuden siirrossa sen saajalle siirtyy myös toimintaan liittyvä taloudellinen riski siitä, ettei kaikkia urakoiden tai palvelujen toteuttamiseksi tehtyjä investointeja ja niistä aiheutuneita kustannuksia saada takaisin tavanomaisissa käyttöolosuhteissa, vaikka osa riskistä jäisikin hankintayksikölle. Mikäli hankintayksikkö vapauttaisi sopimuskumppanin mahdollisista tappioista takaamalla tälle vähimmäistulon, joka olisi yhtä suuri tai suurempi kuin tehdyt investoinnit, ei järjestelyssä siirtyisi lainkaan toiminnallista riskiä, eikä kyseessä olisi julkinen käyttöoikeussopimus. Tällöin kyseessä saattaa olla 1 kohdassa tarkoitettu hankintasopimus. Hankintayksikön yksinomaan korvaama järjestely olisi kuitenkin katsottava käyttöoikeussopimukseksi, jos sopimuskumppanin urakan toteuttamiseksi tai palvelun tarjoamiseksi tekemien investointien ja

urakasta tai palvelusta aiheutuneiden kustannusten takaisin saaminen riippuu palvelun tai kohteen tosiasiallisesta kysynnästä tai tarjoamisesta.

Riskin absoluuttisella määrällä ei olisi vaikutusta käyttöoikeussopimuksen määrittelyssä. Sopimus olisi voitava määritellä käyttöoikeussopimukseksi, vaikka riski olisi alun perin pieni. Näin voi olla esimerkiksi hintasäännellyillä aloilla tai aloilla, joilla toiminnallista riskiä rajoitetaan sopimalla osittaisesta korvauksesta tai korvauksesta käyttöoikeussopimuksen päättyessä ennenaikaisesti hankintayksiköstä johtuvista syistä tai ylivoimaisen esteen vuoksi.

Toiminnallisen riskin on johduttava tekijöistä, joihin sopimuspuolet eivät voi vaikuttaa. Esimerkiksi hallinnon ongelmiin, toimittajan puutteisiin sopimuksen toteuttamisessa tai ylivoimaisen esteen tilanteisiin liittyvät riskit eivät olisi ratkaisevia käyttöoikeussopimukseksi luokittelun kannalta, koska niitä sisältyy kaikkiin sopimuksiin. Toiminnallinen riski olisi ymmärrettävä riskiksi markkinoiden epävarmuustekijöille altistumisesta. Riski voi liittyä joko kysyntään, tarjontaan tai molempiin. Kysyntäriski tarkoittaisi sopimuksen kohteena olevien urakoiden tai palvelujen kysyntään liittyvää riskiä kuten riskiä asiakkaiden määrästä. Tarjontariski tarkoittaisi puolestaan sopimuksen kohteena olevien urakoiden toteuttamiseen tai palvelujen tarjoamiseen liittyvää riskiä kuten erityisesti riskiä siitä, että palvelujen tarjoaminen ei vastaa kysyntää. Arvioitaessa toiminnallista riskiä sopimuskumppanin kaikkien investointien, kustannusten ja tulojen nettonykyarvo olisi otettava huomioon johdonmukaisella ja yhdenmukaisella tavalla.

Jos esimerkiksi tienrakennusurakan toteuttajalle suoritetaan kiinteä maksu rakennustöistä tai tien ylläpidosta, olisi kysymys lähtökohtaisesti hankintasopimuksesta. Jos kyseessä on sen sijaan järjestely, jossa toimittajalle siirretään tien rakentamisesta ja ylläpidosta oikeus kerätä maksuja tien käytöstä asiakkailta siten, että toimittajalla on riski tulojen riittämättömyydestä kattamaan tämän investointi- ja muut kustannukset, olisi kyseessä lähtökohtaisesti käyttöoikeussopimus.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-458/03, Parking Brixen (EU:C:2005:605)* katsottiin, että palveluja koskeva käyttöoikeussopimus oli kyseessä järjestelyssä, jossa pysäköintialueen hallinnointipalvelujen tarjoajan saama korvaus oli peräisin kolmansien kyseisen pysäköintialueen käytöstä maksamista määristä. Ratkaisun mukaan järjestelyssä palvelujen tarjoaja otti myös vastatakseen kyseiseen palvelutoimintaan liittyvät riskit.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-274/09, Privater Rettungsdienst (EU:C:2011:130*) katsottiin, että palveluun liittyvä liiketoiminnallinen riski voi ilmetä muiden toimijoiden kilpailusta aiheutuvana riskinä, maksun suorittavien asiakkaiden maksukyvyttömyydestä aiheutuvana riskinä, riskinä siitä ettei tuloilla saada kokonaan katetuiksi toimintakustannuksia tai palvelun puutteellisuuteen perustuvasta vastuusta.

Julkisen käyttöoikeussopimuksen määritelmää ja riskin käsitettä on analysoitu myös unionin tuomioistuimen ratkaisuissa *asiassa C-324/98, Telaustria (EU:C:2000:669),* asiassa *C-382/05, komissio vastaan Italia (EU:C:2007:445),* asiassa *C-206/08, WAZW Gotha (EU:C:2009:540)* sekä asiassa *C-221/12, Belgacom (EU:C:2013:736).*

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO:2012:71* katsottiin, että kyse oli julkisista hankinnoista annetussa laissa tarkoitetusta käyttöoikeussopimuksesta, kun hankintayksikköinä toimineet kaupungit olivat kuljetuspalveluja koskevassa tarjouspyynnössä ilmoittaneet, että kuljetusten hoitaminen edellytti sitoutumista kaupunkien osoittamaan tilaustenvälitysjärjestelmään. Välitysjärjestelmän tuottaja oli yksilöity yritykseksi, jonka saama korvaus ei ollut peräisin kaupungeilta, vaan kuljetuksen tilanneilta asiakkailta.

Viranomaisten lupien myöntämistä ei määriteltäisi käyttöoikeussopimuksen tekemiseksi, kun viranomainen ainoastaan vahvistaa taloudellisen toiminnan harjoittamisedellytykset. Näissä tilanteissa lupa myönnetään yleensä tietyn yksityisen toimittajan pyynnöstä eikä hankintayksikön aloitteesta ja toimittajalla säilyy vapaus peruuttaa urakoiden tai palvelujen tarjoaminen.

Käyttöoikeussopimuksiksi ei tulisi katsoa myöskään sopimuksia, jotka koskevat tietyn toimittajan yksityis- tai julkisoikeudellista oikeutta käyttää tiettyjä julkisia alueita tai varoja kuten maata tai julkista omaisuutta erityisesti merenkulun, sisämaan satamien tai lentoasemien alalla. Tällöin viranomainen tai muu hankintayksikkö ainoastaan vahvistaa yleiset ehdot alueiden tai varojen käytölle, muttei hanki itselleen urakoita tai palveluja. Tämä koskee esimerkiksi julkisia alueita koskevia sopimuksia tai maanvuokraussopimuksia, joissa on yleensä ehtoja, jotka koskevat hallinnan siirtymisajankohtaa vuokralaiselle, vuokranantajan ja vuokralaisen velvollisuuksia kiinteistön ylläpidossa, vuokra-ajan pituutta, hallinnan luovutusta vuokranantajalle sekä vuokralaisen maksettavia kustannuksia. Jos maankäyttösopimus katsotaan kuitenkin sellaiseksi vastikkeelliseksi sopimukseksi, jossa hankintayksiköllä on välitön taloudellinen intressi sopimuksen kohteena oleviin palveluihin tai urakoihin, olisi sopimus luokiteltava joko hankintasopimukseksi tai käyttöoikeussopimukseksi.

Edelleen käyttöoikeussopimukseksi ei tulisi määritellä sopimusta, jolla myönnetään oikeuksia julkisen kiinteän omaisuuden käytöstä sellaisten kiinteiden linjojen tai verkkojen käyttöön antamista tai toimintaa varten, joiden tarkoituksena on tarjota yleisölle palveluja. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että hankintayksikkö ei aseta velvoitetta toimittaa palveluja itselleen tai loppukäyttäjille. Tällainen tilanne olisi käsillä erityisalojen hankintalain soveltamisalalla tällä hetkellä esimerkiksi sähkön kantaverkkoon liittymisessä. Kantaverkkoyhtiöllä eli Fingrid Oyj:llä on sähkömarkkinalaissa määritelty verkon kehittämis- ja liittämisvelvollisuus. Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat ja sähköntuotantolaitokset omalla alueellaan. Kantaverkkoliityntöjen tulee täyttää tekniset vaatimukset, jotka on esitetty Fingrid Oyj:n yleisissä liittymisehdoissa. Niitä noudattamalla varmistetaan järjestelmien tekninen yhteensopivuus. Liittymisehdoissa määritellään myös sopimuspuolten liityntää koskevat oikeuden ja velvollisuudet. Kyseessä ovat yleiset ehdot liittymiselle, eikä järjestelyyn liity Fingrid Oyj:n hankintaa itselleen tai verkon loppukäyttäjille.

Yleistä taloudellista etua koskevat palvelut (Services of General Economic Interest, SGEI), ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklassa tarkoitettuja palveluja, joiden saatavuuden turvaaminen katsotaan yhteiskunnallisesti niin tärkeiksi, että viranomainen voi asettaa palveluntuottajalle julkisen palvelun velvoitteen tuottaa ennalta määriteltyä palvelua. Tällaisen velvoitteen antaminen voidaan järjestää yhtäältä siten, että toimintaa rahoitetaan avustuksin. Tällöin avustuksen saaja ei suorita avustukseen kytkettyä palvelua hankintayksikölle eikä hankintayksiköllä ole välitöntä taloudellista intressiä palveluun. Julkisen palveluvelvoitteen myöntäminen voi joissain tapauksissa täyttää myös julkisen käyttöoikeussopimuksen tunnusmerkit, mikäli hankintayksikkö siirtää palvelunsuorittajalle oikeuden hyödyntää palvelua ja sopimuskumppani suorittaa palvelun hankintayksikölle siten, että hankintayksiköllä on välitön taloudellinen intressi palvelusuoritukseen. Jälkimmäisessä tilanteessa palveluvelvoitteen myöntämiseen tulisi soveltaa lähtökohtaisesti hankintalain käyttöoikeussopimusten kilpailuttamista koskevia menettelysäännöksiä. Mikäli toimenpide kuuluu hankintalain soveltamisalaan, hankintayksikkö ei voisi yleensä tehokkaasti vedota Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklaan kilpailuttamatta jättämisen perusteena, sillä hankintalain mukaisen hankintamenettelyn järjestäminen ei lähtökohtaisesti estä julkisen palveluvelvoitteen saajaa hoitamasta sille uskottua erityistehtävää. EU:n lainsäädännössä käyttöoikeussopimuksin annettujen palveluvelvoitteiden antamismenettelyistä on säädetty erityismääräyksiä esimerkiksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1370/2007 rautateiden

ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta. Hankintalain säännökset eivät kuitenkaan vaikuttaisi viranomaisten harkintavaltaan sen osalta, mikä palvelu määritellään yleistä taloudellista etua koskevaksi palveluksi.

Pykälän *8–10 kohdissa* määriteltäisiin käsitteet, jotka liittyvät hankintamenettelyn eri vaiheissa mukana oleviin toimittajiin. Määritelmät perustuvat hankintadirektiivin 2 artiklan 10–13 kohtaan ja vastaisivat voimassa olevan hankintalain 5 §:n 7–9 kohtia. Käsitteellä *toimittaja* tarkoitettaisiin taloudellista toimijaa, joka tarjoaa markkinoilla tavaroita, palveluja taikka rakennustyötä tai – urakoita. Toimittaja voi olla luonnollinen henkilö tai yksityisellä tai julkisella sektorilla toimiva oikeushenkilö. Ehdokas, tarjoaja tai toimittaja voi olla myös tällaisten tahojen yhdessä muodostama taho kuten lakiehdotuksen 92 §:ssä tarkoitettu ryhmittymä. Toimittaja – käsitteellä ehdotetaan nykyiseen tapaan selkeyden vuoksi korvattavaksi hankintadirektiivin 2 artiklan 10 kohdassa oleva käsite ”taloudellinen toimija”. *Ehdokkaalla* tarkoitettaisiin toimittajaa, joka on pyytänyt saada osallistua tarjouskilpailuun. Ehdokkaita olisivat siten esimerkiksi sellaiset toimittajat, jotka ovat tehneet osallistumishakemuksen rajoitettuna menettelynä, neuvottelumenettelynä tai kilpailullisena neuvottelumenettelynä toteutettavaan tarjouskilpailuun. *Tarjoajalla* tarkoitettaisiin toimittajaa, joka on tehnyt tarjouksen eli esimerkiksi avoimessa menettelyssä tarjouksen jättänyt taho taikka rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä sekä kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikön valitsema taho, jolta on pyydetty ja joka on antanut tarjouksen.

Pykälän *11 kohdassa* olisi uusi hankintadirektiivin 2 artiklan 13 kohtaan perustuva *hankinta-asiakirjan* käsite. Direktiivin mukaan hankinta-asiakirjoilla tarkoitetaan mitä tahansa asiakirjaa, jonka hankintayksikkö on tuottanut tai johon se viittaa kuvatakseen tai määrittääkseen hankinnan tai menettelyn eri osia. Käsite kattaisi ainakin tarjouspyynnöt sekä neuvottelumenettelyissä neuvottelukutsut. Hankinta-asiakirjalla voitaisiin viitata myös hankintailmoitukseen tai ennakkoilmoitukseen, kun ne sisältävät määritelmiä tai kuvauksia.

Pykälän 12–14 kohdissa määriteltäisiin yhteishankintoihin liittyvät keskeiset käsitteet. Määritelmät perustuvat hankintadirektiivin 2 artiklan 14–16 kohtiin ja ne olisivat yhteishankintayksikön määritelmää lukuun ottamatta uusia.

Pykälän *12 kohdassa* määriteltäisiin *yhteishankintayksikön* käsite. Yhteishankintayksikön määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 1 kohdan 16 alakohtaan. Yhteishankintayksikön tulisi ensinnäkin olla 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö. Yhteishankintayksikkö voisi siten olla esimerkiksi kunnan tai valtion viranomainen, liikelaitos taikka julkisoikeudellinen laitos, joka on perustettu yleisen edun tarkoituksessa ilman teollista tai kaupallista luonnetta ja, johon kunnan tai valtion viranomaisen tai muu hankintayksikkö käyttää valvonta- tai hallintavaltaa. Edellytys rajaisi käytännössä teollisen tai kaupallisen luonteen omaavat yksiköt yhteishankintayksikön määritelmän ulkopuolelle. Toiseksi, yhteishankintayksikön toiminnan perustana tulisi olla yhteishankintatoimintojen ja mahdollisesti hankintojen tukitoimintojen tuottaminen. Nämä toiminnot määriteltäisiin 13– ja 14–kohdissa.

Hankintadirektiivi ei edellytä yhteishankintayksikön toiminnan kohdistumista omistajiin eikä myöskään sitä, että yhteishankintayksikön tulisi olla perustettu nimenomaan yhteishankintatoimintoihin tai että niiden hoitamisesta tulisi olla säädetty tai määrätty. Näiltä osin tarkoituksena on säätää kansallisista yhteishankintayksiköihin liittyvistä lisäedellytyksistä, jotka vastaavat voimassa olevassa lainsäädännössä säädettyä. Yhteishankintayksiköiden toimintaan liittyy etuja, kuten keskittämisen tarkoittama ostovolyymien kokoaminen ja siihen liittyvät hankintojen yhtenäistämisen ja ostoetujen hyödyt sekä osaamisen keskittäminen ja ammattimaisuus. Toiminnan kohdistuminen omistajiin edistäisi tavoitteita omistajien sitoutumisesta yh-

teishankintayksiköiden käyttöön sekä yhteishankintayksiköiden toiminnan pitkäjänteisestä kehittämistä.

Yhteishankintayksikön toiminnan tulisi kohdistua sen suoraan tai välillisesti omistaviin hankintayksiköihin taikka yksiköihin, joiden oikeudesta käyttää yhteishankintayksikköä on erikseen säädetty. Yhteishankintayksikkö on yleensä itsenäinen oikeushenkilö. Osakeyhtiönä toimivan yhteishankintayksikön omistajia ovat yhtiön osakkeiden omistajat. Myös välillinen omistus olisi mahdollista. Tällöin toiminta voisi kohdistua niihin hankintayksiköihin, jotka suoraan tai välillisesti omistavat yhteishankintayksikön. Jos yhteishankintayksikkö on yhdistys, omistajiksi katsottaisiin yhdistyksen jäsenet taikka jäsenjärjestöt. Kysymykseen tulee myös toiminnan harjoittaminen esimerkiksi kuntayhtymänä tai osuuskuntana, jolloin omistajiksi voidaan katsoa kuntayhtymän tai osuuskunnan jäsenet. Välillinen omistus mahdollistaa hankintatoimen järjestämisen myös konsernin sisällä. Konsernin sisällä yhteishankintayksikkönä voi toimia esimerkiksi yksi tytäryhteisöistä tai emoyhteisö.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti yhteishankintayksikkö voisi olla myös lakiehdotuksen 15 §:ssä tarkoitettu sidosyksikkö. Hankintayksiköiden on mahdollista tehdä sidosyksiköltä 15 §:n mukaisesti hankintoja ilman kilpailuttamista, jos sidosyksikkö harjoittaa pääosaa toiminnastaan niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Jotta lainsäädäntö olisi neutraali näiden erilaisten järjestelyjen suhteen ja jotta tulkintaongelmia ei syntyisi, myös yhteishankintayksiköiden toiminnan edellytettäisiin kohdistuvan sen omistajiin. Tarkoituksena ei kuitenkaan olisi ulottaa sidosyksiköitä koskevia unionin oikeuden tulkintoja esimerkiksi määräysvallasta sellaisenaan yhteishankintayksikön määritelmään.

Yhteishankintayksikön tulisi toimia ja sen tulisi olla perustettu toimimaan yhteishankintayksikkönä tai sen tehtäviksi tulisi olla nimenomaisesti säädetty tai määrätty yhteishankintojen tekeminen. Ehdotus vastaisi tältä osin voimassa olevaa lainsäädäntöä. Aiemmassa kansallisessa oikeuskäytännössä on katsottu yhteishankintayksikön aseman voivan syntyä myös yksikön tosiasiallisen toiminnan perusteella ilman, että yksikkö olisi perustettu tätä tarkoitusta varten tai että sen tehtäviksi olisi määrätty yhteishankintojen tekeminen. Koska yhteishankintayksiköltä hankkiminen mahdollistaa lain kilpailuttamisvelvoitteesta poikkeamisen, yhteishankintayksikön aseman tulisi perustua nimenomaiseen tahdonilmaisuun kuten perustamista koskevaan säädökseen tai päätökseen. Toiminnan tulee lisäksi olla pysyvää, joten satunnaisia yhteishankintoja tekevää yksikköä ei voitaisi katsoa säännösehdotuksen tarkoittamaksi yhteishankintayksiköksi. Säännöksellä ei ole tarkoitus puuttua toimeksiantoina tehtäviin yhteis- ja muihin hankintoihin, jotka olisivat edelleen mahdollisia.

Yhteishankintayksikkö voisi käytännössä olla esimerkiksi yhden tai useamman kunnan tai kuntayhtymän perustama yksikkö, jolloin perustamisessa noudatetaan kuntalain menettelytapoja. Lain tarkoittama kuntien tai kuntayhtymien yhteishankintayksikkönä voisi käytännössä toimia myös esimerkiksi Suomen Kuntaliiton perustama yhteisö. Yksikön toimiala tulisi määritellä kunnallisen päätöksenteon yhteydessä sekä yksikön toimintaa koskevassa ohjesäännössä tai vastaavassa asiakirjassa. Yhtiömuotoisten yhteishankintayksiköiden toimialaa koskeva määräys on luontevaa tehdä myös kaupparekisteriin. Yhteishankintayksikkö voisi olla myös yhdistys, jolloin sen perustaminen tapahtuisi yhdistyslain mukaisesti ja yksikön toimialasta määrättäisiin esimerkiksi yhdistyksen säännöissä.

Pykälän *13 kohdan* mukaan *yhteishankintatoiminnolla* tarkoitettaisiin pysyväisluonteisia toimintoja, joiden tarkoituksena on hankintayksiköille tarkoitettujen tavaroiden tai palveluiden hankkimista taikka tavaroita, palveluja taikka rakennusurakoita koskevien hankintasopimusten, puitejärjestelyjen taikka dynaamisten hankintajärjestelmien tekeminen. Määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 1 kohdan 14 alakohtaan. Määritelmä vastaisi asiallisesti

voimassa olevan hankintalain 11 §:ssä olevaa määritelmää, joka koskee yhteishankintayksikön tehtäviä. Hankintadirektiivin johdantokohdan 69 mukaan yhteishankintayksiköt voivat toimia tukkuliikkeinä taikka hoitamalla hankintoihin liittyviä välittäviä tehtäviä. Tukkuliikkeenä toimivat yhteishankintayksiköt ostavat, varastoivat ja toimivat tavaroiden jälleenmyyjinä. Välittävä toiminta kattaa esimerkiksi sopimusten tekemisen, dynaamisten hankintajärjestelmien ja puitejärjestelyjen tekemisen hankintayksiköiden käyttöön. Yhteishankintayksikkö voisi hoitaa tätä välittävää tehtävää toteuttamalla hankintamenettelyjä itsenäisesti ilman hankintayksiköiden yksityiskohtaisia ohjeita, jolloin hankintasopimus, puitejärjestely tai dynaaminen hankintajärjestelmä tehtäisiin yleensä yhteishankintayksikön nimiin. Hankintayksiköt voisivat tämän jälkeen tehdä hankintoja käyttäen yhteishankintayksikön kilpailuttamaa sopimusta, puitejärjestelyä tai dynaamista hankintajärjestelmää. Direktiivin johdannon kohdan 69 mukaan yhteishankintatoiminta voi kattaa välittävän tehtävän toteuttamisen myös siten, että hankintamenettely toteutetaan toisten hankintayksiköiden ohjeiden mukaisesti, niiden puolesta ja niiden nimissä.

Hankintojen tukitoiminnolla tarkoitettaisiin pykälän *14 kohdassa* hankintoja tukevia toimintoja kuten hankintoihin liittyvän teknisen infrastruktuurin tarjoamista, hankintoihin liittyvää neuvontaa sekä hankintamenettelyjen valmistelua ja hallinnointia hankintayksiköiden nimissä ja puolesta. Tällöin hankintojen tukipalvelujen tarjoaja toteuttaa hankinnan toisen organisaation puolesta. Käsillä olisi siten erilainen tilanne kuin 21 §:n tarkoittamassa yhteishankinnassa, jossa hankintayksiköt toteuttavat hankinnan yhdessä. Käytännössä hankintojen tukitoimintoja olisivat esimerkiksi sähköisten kilpailutusjärjestelmien tarjoaminen taikka hankintoihin liittyvä neuvontapalvelu taikka asiantuntijapalvelu.

Hankintadirektiivin 2 artiklan 1 kohdan 17 alakohdassa on esitetty hankintapalvelujen tarjoajan määritelmä. Hankintapalveluilla tarkoitetaan direktiivissä samaa kuin edellä hankintojen tukipalveluilla. Hankintapalvelujen tarjoajalla tarkoitetaan direktiivin mukaan julkista taikka yksityistä tahoa, joka tarjoaa hankintojen tukitoimintoja markkinoilla. Koska direktiivissä taikka ehdotetussa laissa ei käytetä myöhemmin hankintapalvelujen tarjoajan käsitettä, ehdotetaan, ettei laissa säädetä käsitteestä. Hankintapalvelujen tarjoaja voi olla esimerkiksi yhteishankintayksikkö taikka markkinoilla palvelujaan tarjoava konsulttiyritys. Direktiivin johdannon kohdan 70 mukaan direktiiviä sovelletaan hankintojen tukitoimintoja koskeviin sopimuksiin, jos tukitoimintoja toteuttaa muu kuin yhteishankintayksikkö osana hankintayksikölle tarjottavaa yhteishankintatoimintaa. Tukipalvelujen tarjoaja voi olla myös julkinen tai yksityinen taho, jonka tehtävänä on antaa hankintatoimeen liittyvää neuvontaa. Tällaiset palveluhankinnat kuuluvat lähtökohtaisesti lainsäädännön kilpailuttamisvelvoitteen alaan, jos niistä maksetaan rahallinen vastike. Direktiivin johdannon kohdan 70 mukaan muuten kuin vastiketta vastaan tehdyt sopimukset eivät ole direktiivissä tarkoitettua hankintaa eivätkä ne siten kuulu direktiivin kilpailuttamisvelvoitteen soveltamisalaan.

Yhteisellä hankintanimikkeistöllä (Common Procurement Vocabulary, CPV) tarkoitetaan *kohdassa 15* yhteisestä hankintasanastosta (CPV) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2195/2002/EY mukaista viitenimikkeistöä. Hankintanimikkeistöä käytetään muun muassa hankinnan kohteen kuvaamisessa hankintailmoituksissa. Yhtenäisen nimikkeistön käyttäminen on edellytys sähköisten ilmoitustapojen toiminnalle, joten nimikkeistöä ehdotetaan, kuten voimassa olevassa hankintalaissa, ainoaksi julkisissa hankinnoissa käytettäväksi luokittelujärjestelmäksi. Yhteistä hankintanimikkeistöä on päivitetty Euroopan komission asetuksella (EY) N:o 213/2008, josta löytyvät viimeisimmät ja ajantasaiset viitenimikkeistöt.

Pykälän *16 ja 17 kohdassa* määriteltäisiin ilmaisut *kirjallinen* ja *sähköinen muoto*. Määritelmät perustuvat hankintadirektiivin 2 artiklan 18 ja 19 kohtaan ja ne vastaavat voimassa olevan hankintalain 5 §:n 27 ja 28 kohdassa säädettyä.

Pykälän *18 kohdassa* määriteltäisiin lakiehdotuksen 95 §:n säännöksiin liittyen *elinkaaren* käsite. Määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 20 kohtaan ja olisi uusi. Lainkohdassa tarkoitettuja vaiheita olisivat muun muassa toteutettava tutkimus ja kehittäminen, tuotanto, kauppa ja sen ehdot, kuljetus, käyttö ja ylläpito. Elinkaari kattaisi vaiheet raaka-aineiden ostosta tai resurssien kokoamisesta niiden uudelleen käyttöön, kierrättämiseen, hyödyntämiseen tai loppukäsittelyyn. Määritelmä selkeyttäisi elinkaarikustannusten arvioimista ja siten helpottaisi ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimisen mahdollisuuksia.

Suunnittelukilpailulla tarkoitettaisiin *kohdassa 19* menettelyä, jolla hankintayksikkö voi hankkia erityisesti kaavoitukseen, kaupunkisuunnitteluun, arkkitehtuuriin, tekniseen suunnitteluun tai tietojenkäsittelyyn liittyvän suunnitelman tai hankkeen. Kilpailun tuomaristo valitsee suunnittelukilpailun voittajan. Suunnittelukilpailun määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 21 kohtaan ja vastaa sisällöltään voimassa olevan hankintalain 5 §:n 16 kohdassa tarkoitettua suunnittelukilpailun määritelmää.

Pykälän *20 kohdassa* olisi uusi *innovaation* määritelmä. Määritelmä perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 22 kohtaan ja sen tarkoituksena olisi selkeyttää lakiehdotuksen 38 §:ssä säädetyn innovaatiokumppanuuden ja sen sisältämien innovatiivisten hankintojen säännösten soveltamista.

Pykälän *21 ja 22 kohda*ssa määriteltäisiin *merkin* ja *merkkivaatimuksen* käsite. Määritelmät perustuvat hankintadirektiivin 2 artiklan 23 ja 24 kohtaan ja ovat uusia. Hankintayksikkö voisi 72 §:ssä tarkemmin säännellyllä tavalla asettaa merkkeihin tai merkkivaatimuksiin liittyviä ehtoja hankinta-asiakirjoissa.

Pykälän *23–28 kohdassa* määriteltäisiin *tekniseen eritelmään* ja sitä kuvaavaan *standardiin*, *eurooppalaiseen tekniseen arviointiin*, *yhteiseen tekniseen eritelmään*, *tekniseen viitteeseen* ja *vaatimuksenmukaisuuden arviointilaitokseen* liittyvät käsitteet, jotka perustuvat hankintadirektiivin liitteen VII määritelmiin. Teknisiä eritelmiä käytetään hankintasopimuksen kohteena olevan tavaran, palvelun tai materiaalien teknisessä määrittelyssä. Tekniset eritelmät voivat liittyä erilaisiin ominaisuuksiin, kuten laatuun, ympäristönsuojeluun, turvallisuuteen, mittoihin, testausmenetelmiin tai tuotantoprosesseihin. Tällaisia ominaisuuksia ja vaatimuksia ovat muun muassa laatu, ympäristö- ja ilmastomyötäisyyden taso, kaikki vaatimukset täyttävä suunnittelu kuten esteettömyys vammaisille henkilöille, vaatimustenmukaisuuden arviointi, suorituskyky, tuotteen käyttö, turvallisuus tai mitat, menettelyt, jotka koskevat laadunvarmistusta, myyntinimitystä, termistöä, tunnuksia, testausta ja testausmenetelmiä, pakkausta, merkitsemistä, etiketöintiä ja käyttöohjeita sekä tuotantoprosesseja ja -menetelmiä kaikissa hankinnan elinkaaren vaiheissa. Julkisissa rakennusurakoissa teknisin eritelmin määriteltäviä ominaisuuksia ovat lisäksi suunnitteluun ja kustannuslaskentaan, testaukseen ja tarkastukseen liittyvät säännöt, työn hyväksymisehdot, rakennusmenetelmät ja -tekniikat sekä kaikki muut tekniset edellytykset, jotka hankintayksikön on mahdollista määrätä yleisen tai erityisen sääntelyn puitteissa ja jotka liittyvät valmiiseen työhön ja materiaaleihin tai niiden osiin. Hankinnan tekninen määrittely teknisin eritelmin on osa 71 §:ssä tarkoitettua hankinnan kohteen kuvausta, vaikka hankintadirektiivissä teknistä eritelmää on käytetty hankinnan kohteen kuvauksen synonyyminä. Standardeja, eurooppalaista teknistä arviointia, yhteistä teknistä eritelmää, teknistä viitettä ja vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosta koskevat määritelmät vastaavat Euroopan unionin standardisointityössä omaksuttuja käsitteitä. Määritelmät vastaisivat pääosin voimassa olevan hankintalain 5 §:n 19–25 kohtien määritelmiä.

Pykälän *29 ja 30 kohta* sisältäisivät määritelmän lakiehdotuksen 8 §:ssä soveltamisalapoikkeuksessa mainituista *yleisestä viestintäverkosta* sekä *sähköisestä viestintäpalvelusta*. Määritel-

mät perustuvat hankintadirektiivin 8 artiklaan ja ne olisivat uusia. Määritelmissä viitattaisiin tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 3 §:n määritelmiin.

Pykälän *31 ja 32 kohdassa* määriteltäisiin lakiehdotuksen 9 §:ssä säädetyn audiovisuaalisia palveluja koskevan soveltamispoikkeuksen keskeiset *audiovisuaalisen mediapalvelun* sekä *ohjelman* ja *ohjelmamateriaalin* käsitteet. Määritelmät perustuisivat hankintadirektiivin 10 artiklan b alakohtaan ja olisivat uusia. Määritelmissä viitattaisiin tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n määritelmiin.

5 §. *Hankintayksiköt.* Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisalaan kuuluvat yksiköt. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 1 kohdan 1–4 alakohtiin sekä 13 artiklaan. Säännös vastaisi eräitä tarkistuksia lukuun ottamatta voimassa olevan hankintalain 6 §:n säännöksiä.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaisia valtion viranomaisia olisivat muun muassa valtion keskus-, alue- ja paikallishallinnon viranomaiset. Lain soveltamisalaan kuuluisivat siten muun muassa ministeriöt, niiden alaiset virastot ja laitokset, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, aluehallintovirastot, TE-toimistot, eduskunta ja sen alainen hallinto sekä tuomioistuinlaitos.

Kuntien viranomaisia ovat muun muassa kunnanvaltuustot, kunnanhallitukset, lautakunnat, johtokunnat ja toimikunnat. Lain tarkoittamia hankintayksiköitä olisivat myös kuntayhtymät, kuten koulutuskuntayhtymät tai sairaanhoitopiirit. Kuntayhtymien mahdollisesti muodostamat toimielimet olisivat myös laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä. Kuntien liikelaitokset olisivat 1 momentin 1 kohdan mukaisia hankintayksiköitä, sillä ne kuuluvat välittömästi kuntien organisaatioon.

Vaikka ehdotetun lainkohdan mukaan hankintayksikköjä ovat valtion ja kuntien viranomaiset, on näiden viranomaisten välillä eroja toiminnan itsenäisyydessä sekä puhe- ja edustusvallassa. Esimerkiksi markkinaoikeuskäsittelyssä hankintamenettelyn lainmukaisuudesta vastuussa on pidetty kuntaa, vaikka hankintapäätöksen olisi tehnyt kunnan lautakunta. Valtion viranomaisten puhevallasta tuomioistuimissa on useimmiten säädetty kyseisiä viranomaisia koskevissa laeissa. Joissain tapauksissa puhevalta muodostuu käsiteltävän asian yhteydestä viranomaisen tehtäviin, vastuisiin tai muuhun asemaan. Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallituksen toimivaltaan kuuluu lähtökohtaisesti edustaminen ja puhevallan käyttäminen tuomioistuimissa. Ehdotetun lainkohdan hankintayksiköiden listasta ei näin ollen voitaisi vielä vetää johtopäätöksiä siitä, miten hankintayksikön edustus- ja puhevalta oikeustoimissa ja tuomioistuinkäsittelyissä määräytyy. Näissä kysymyksissä sovellettaisiin puhevaltaa koskevia asianomaisia sääntöjä ja yksityisoikeudellisia periaatteita edustamisesta.

Lain soveltamisalaan kuuluisivat momentin *2 kohdan* mukaisesti evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset. Perustuslain 76 §:n 1 momentin mukaan evankelis-luterilaisen kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta säädetään kirkkolaissa. Ehdotetussa laissa säädellään hankinnoissa noudatettavista menettelyllisistä seikoista, minkä vuoksi se kuuluu kirkkolain alaan samalla tavalla kuin esimerkiksi hallintolaki (434/2003) sekä muut vastaavat julkista sektoria koskevat yleislait. Ehdotetun lain soveltamisesta evankelis-luterilaiseen kirkkoon tulisi siten säätää kirkkolaissa, mitä koskeva viittaussäännös ehdotetaan otettavaksi 6 §:n 2 momenttiin. Nykyisen hankintalain soveltamisesta kirkollisissa viranomaisissa on säännös kirkkolain 25 luvun 5 a §:ssä. Evankelis-luterilaisen kirkon kuuluminen lain soveltamisalaan on edelleenkin perusteltua. Evankelis-luterilainen kirkko kuuluu julkishallintoon, sen seurakunnilla on verotusoikeus ja kirkko käyttää erilaisissa

asiayhteyksissä myös julkista valtaa, joten hankintalainsäädännön tulisi koskea sellaisenaan myös luterilaista kirkkoa.

Momentin *2 kohdassa* ehdotetaan selvyyden vuoksi mainittavan evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisten kuuluvan lain soveltamisalaan. Evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisia ovat kirkkohallitus, Kirkon keskusrahasto, sekä tuomiokapituli. Lain soveltamisalaan kuuluisivat seurakuntatasolla myös kirkkovaltuusto sekä seurakuntien neuvostot ja johtokunnat. Samassa asemassa olisivat myös seurakuntayhtymien yhteiset kirkkovaltuustot ja kirkkoneuvostot.

Koska ortodoksisella kirkkokunnalla ei ole itsenäistä lainsäädännöllistä asemaa, ehdotettu laki koskisi ortodoksista kirkkoa muiden yleislakien tavoin sellaisenaan.

Momentin *3 kohdan* mukaan hankintayksiköitä olisivat myös valtion liikelaitokset. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 6 §:n 1 momentin 3 kohtaa. Valtion liikelaitoslain (1062/2010) 2 §:n mukaan Senaatti-kiinteistöt on valtion liikelaitos. Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 1 §:n mukaan Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos, johon sovelletaan valtion liikelaitoslakia.

Momentin *4 kohdan* mukaan hankintayksiköitä olisivat myös julkisoikeudelliset laitokset. Säännös perustuu hankintadirektiivin 2 artiklan 1 kohdan 4 alakohtaan ja vastaa voimassa olevan hankintalain 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa olevaa määritelmää. Soveltamisala säilyisi siten tältä osin ennallaan. Julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan *2 momentissa* missä tahansa juridisessa muodossa toimivaa oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu huolehtimaan yleisen edun mukaisista tarpeista, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta. Edellytyksenä lisäksi on, että 1–4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö pääasiallisesti rahoittaa laitosta tai, että laitos on 1–4 kohdassa tarkoitetun hankintayksikön valvonnassa taikka jonka johto-, valvonta- tai hallintoelimen jäsenistä edellä mainittu hankintayksikkö nimittää yli puolet.

Julkisoikeudellisen laitoksen käsitteen ensimmäisen osan edellytysten olisi täytyttävä samanaikaisesti. Yksikön tulee olla oikeushenkilö, sen tulee olla perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita ja näiden tarpeiden on oltava luonteeltaan muita kuin teollisia tai kaupallisia. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-*360/96, Gemeente Arnhem (EU:C:1998:525),* katsottiin, että yleisen edun mukaisia muita kuin teollisia tai kaupallisia tarpeita ovat yleensä tarpeet, jotka tyydytetään muulla tavoin kuin tarjoamalla markkinoilla tavaroita tai palveluja. Julkisoikeudellisen laitoksen muut edellytykset ovat vaihtoehtoisia. Julkisoikeudelliset laitokset voivat olla muodollisesti valtiosta tai kunnista irrallisia oikeushenkilöitä, kuten osakeyhtiöitä, yhdistyksiä tai säätiöitä, joihin valtio, kunta tai liikelaitos harjoittaa määräysvaltaa valvonnan, rahoituksen tai päätösvaltaa käyttävien henkilöiden nimeämisen suhteen.

Julkisoikeudellisten laitosten yleisen edun mukaisuutta sekä kaupallisen luonteen puuttumista koskevan käsitteen edellytyksiä on käsitelty muun muassa unionin tuomioistuimen ratkaisuissa asioissa *C-44/96, Mannesmann (EU:C:1998:4), C-360/96, BFI Holding (EU:C:1998:525), C-94/99, ARGE (EU:C:2000:677), C-223/99 ja C-260/99, Agora (EU:C:2001:259), C-18/01, Varkauden taitotalo (EU:C:2003:300) sekä C-526/11, Ärtzekammer (EU:C:2013:543).* Vaikka direktiivin ja lain sanamuoto viittaavat itse tarpeiden luonteeseen, on vakiintuneessa oikeuskäytännössä usein tosiasiallisesti arvioitu tarkasteltavan yksikön toiminnan luonnetta eli tarpeiden tyydyttämisen tapaa. Yleisen edun mukaisiksi muiksi kuin teollisiksi ja kaupallisiksi tarpeiksi on vakiintuneessa unionin oikeudessa katsottu tarpeet, joita tyydytetään muilla tavoin kuin tarjoamalla markkinoilla tavaroita tai palveluja ja, jotka julkinen valta yleiseen etuun liittyvistä syistä päättää tyydyttää itse tai joiden osalta se haluaa säilyttää määräysvallan. Muun

kuin teollisen tai kaupallisen toiminnan harjoittamista koskevalla edellytyksellä pyritään täsmentämään yleisen edun mukaisten tarpeiden käsitettä. Luonteeltaan muiden kuin teollisten tai kaupallisten yleisen edun mukaisten tarpeiden ja luonteeltaan teollisten tai kaupallisten yleisen edun mukaisten tarpeiden välille on tehty ero. Luonteeltaan muiden kuin teollisten tai kaupallisten yleisen edun mukaisten tarpeiden käsitteen ulkopuolelle eivät kuitenkaan jää sellaiset tarpeet, joita myös yksityiset yritykset tyydyttävät tai voivat tyydyttää. Kehittyneen kilpailun olemassaolo voi kuitenkin olla merkki siitä, että kyseessä on teollinen tai kaupallinen yleisen edun mukainen tarve.

Teollisen tai kaupallisen luonteen arvioinnissa oikeuskäytännössä on merkityksellisiksi katsottu kilpailuolosuhteissa toimimisen lisäksi muun muassa laitoksen tehtävien kuuluminen julkisen viranomaisen tehtäviin, laitoksen voiton tavoittelu sekä taloudellisten riskien kantaminen. Yleisen edun mukaisten tehtävien lisäksi julkisoikeudellinen laitos voi huolehtia myös muista tehtävistä. Merkitystä ei tältä osin ole annettava sille, onko yleisen edun mukaisten tarpeiden täyttäminen laitoksen pääasiallinen tehtävä vai vähämerkityksellinen osa laitoksen tehtävistä, jos yksikön perustamisella ja toiminnalla on kuitenkin ollut yleisen edun mukainen tarkoitus. Siten myös laitoksen kaupalliseen toimintaan liittyvät hankinnat on kilpailutettava hankintalainsäädännön mukaisesti. Hankintadirektiivin johdanto-osan 10 perustelukappaleen mukaan olisi selvennettävä, että laitosta, joka toimii tavanomaisissa markkinaolosuhteissa, tavoittelee voittoa ja vastaa toimintansa harjoittamisesta aiheutuneista tappioista, ei olisi pidettävä julkisoikeudellisena laitoksena. Perustelukappaleen mukaan direktiivin henkilöllinen soveltamisala on tarkoitus säilyttää aiempaan nähden muuttumattomana ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisena.

Yleisen edun mukaiseksi toiminnaksi on katsottu muun muassa teollisen tai kaupallisen toiminnan kehittäminen (esimerkiksi kuntien elinkeinoyhtiöt), kansanterveyden ja ympäristönsuojelun kannalta välttämättömien tehtävien hoitaminen sekä valtion institutionaaliseen toimintaan liittyvien erityistä luottamuksellisuutta ja salassapitoa edellyttävien toimintojen harjoittaminen.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-526/11, Ärtzekammer (EU:C:2013:543)* katsottiin, että hankintalainsäädännössä asetetut rahoitusta, valvontaa ja johdon nimittämistä koskevat vaihtoehtoiset edellytykset merkitsevät kaikki läheistä riippuvuussuhdetta julkiseen valtaan. Ratkaisun mukaan kutakin mainituista edellytyksistä on tulkittava toiminnallisesti. Tapauksessa lääkärien ammattiyhdistyksen ei kuitenkaan katsottu täyttäneen julkisoikeudellisen laitoksen rahoitusta ja määräysvaltaa koskevaa edellytystä, koska yhdistyksen toiminta rahoitettiin pääosin sen jäsenten maksamilla jäsenmaksuilla ja koska yhdistyksellä oli muutoinkin vahva itsenäinen asema. Hankintadirektiivin johdanto-osan 10 perustelukappaleen mukaan julkisoikeudellisen laitoksen rahoittaminen pääosin tarkoittaa yli puolta rahoituksesta, minkä lisäksi rahoitukseen voi sisältyä myös käyttäjiltä saatavia maksuja, jotka määrätään, lasketaan ja peritään julkisoikeudellisten sääntöjen mukaisesti. Sen sijaan yksikön sopimusten perusteella saadut kaupallisten palvelujen myyntitulot eivät oikeuskäytännön mukaan ole lainkohdan tarkoittamaa rahoitusta. Valvonnan osalta oikeuskäytännössä on kiinnitetty huomiota muun muassa hankintayksikön mahdollisuuksiin vaikuttaa tarkasteltavan yksikön tekemiin julkisia hankintoja koskeviin päätöksiin.

Oikeuskäytännössä julkisoikeudellisiksi laitoksiksi on katsottu esimerkiksi Yleisradio Oy, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS sekä kaupungin omistama kiinteistöosakeyhtiö. Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO 589/09 katsottiin, että terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi toimiva ja muun muassa alansa tutkimus- ja kehittämistoimintaa tukeva ja harjoittava sosiaali- ja terveysalan järjestö, jonka toimintaa rahoitettiin pääosin valtionosuuksin sekä Ra-

ha-automaattiyhdistyksen rahoituksilla, oli hankintalaissa tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos.

Julkisoikeudellisen laitoksen asema ratkaistaan kuitenkin erikseen jokaisessa tapauksessa asian relevanttien erityispiirteiden nojalla. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-526/11, Ärtzekammer*, katsottiin, että tietyn ammattiyhdistyksen maininta hankintadirektiivin liitteessä julkisoikeudellisena laitoksena ei muodostanut kumoamatonta olettamaa siitä, että kyseinen yksikkö olisi tosiasiallisesti direktiivissä määritelty julkisoikeudellinen laitos.

Momentin *5 kohdan* mukaan lain soveltamisalassa olisi mikä tahansa taho silloin, kun se saa hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta 1–4 kohdissa tarkoitetulta hankintayksiköltä. Säännös vastaa voimassa olevan hankintalain 6 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädettyä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 13 artiklaan, mutta on soveltamisalaltaan laajempi. Mainitun artiklan soveltaminen rajoittuu eräiden rakennusurakoiden toteuttamiseen. Säännös on voimassa olevan hankintalain 6 §:n 1 momentin 5 kohdassa olevassa laajuudessa koettu käytännössä tärkeäksi, sillä se rajoittaa omalta osaltaan hankintalain velvoitteiden laiminlyöntiä julkista tukea myöntämällä. Säännös on myös kilpailupoliittisesti merkittävä ja tehostaa osaltaan avustusten käyttöä.

Julkisen tuen tulee kohdistua tiettyyn hankintaan, jotta tukea saava yksikkö katsottaisiin tällä perusteella hankintayksiköksi. Yleistä toiminta-avustusta ei olisi katsottava lainkohdassa tarkoitetuksi tueksi, mutta sillä voi olla merkitystä 1 momentin 4 kohdan julkisoikeudellisen laitoksen määrittelyssä ja arvioinnissa. Julkinen tuki voi olla luonteeltaan myös laina. Jos tuki muodostuu korkotuetusta lainasta tai korkotuesta, lakia olisi sovellettava, jos korkotuki tai muu rahoitukseen saatu palautumaton tukiosuus nousee yli puoleen hankinnan arvosta. Hankekohtaisen tuen osalta on käytettävä tapauskohtaista harkintaa arvioitaessa tuen kohdistumista tiettyyn hankintaan. Koska tuen eli rahoituksen olisi lainkohdan mukaan tultava 5 §:n 1 momentin 1-4 kohdassa tarkoitetulta hankintayksiköltä, Euroopan unionin instituutioiden suoraan myöntämiä tukia ei otettaisi huomioon momentin 5 kohdan soveltamisessa, eikä tällaisten tukien saajasta tulisi lain tarkoittamaa hankintayksikköä. EU:n tukia myönnettäessä voidaan asettaa erillisvaatimuksia tuen saajan hankintamenettelyistä, mutta tällaiset velvoitteet eivät vaikuttaisi hankintalainsäädännön soveltamiseen.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan perusteella hankintalain soveltamisalaan voisivat tulla myös julkista tukea hankintoihinsa saavat yksityiset tahot. Voi olla kuitenkin tilanteita, joissa tulisi voida poiketa tältä osin hankintalain soveltamisesta, esimerkiksi jos tuki myönnetään sosiaalisin perustein eikä se kohdistu elinkeinotoimintaan. Koska hankintalaki on yleislaki, voitaisiin lailla poiketa perustelluista syistä yleislain velvoitteista. Tällöin tulisi kuitenkin ottaa huomioon EU:n perustamissopimuksen ja hankintadirektiivien asettamat velvoitteet. Tällainen poikkeus sisältyy esimerkiksi maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) 20 §:ään (1507/2009).

2 luku Soveltamisala ja sen rajaukset

6 §. *Lain yleinen soveltamisala*. Pykälässä säädettäisiin lain yleisestä soveltamisalasta. Pykälä olisi uusi.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että lakia sovelletaan 5 §:ssä tarkoitetun hankintayksikön hankintoihin, siten kuin jäljempänä säädetään.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että lain soveltamisesta evankelisluterilaisen kirkon toimintaan säädetään kirkkolaissa ja maatalouden rakennetuista annetun lain mukaista tukea saa-

neisiin investointeihin ja muihin toimenpiteisiin viimeksi mainitussa laissa. Ehdotetun lain siirtymäsäännöksen mukaan jos jossakin viitataan ehdotetulla lailla kumottuun aikaisempaan hankintalakiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan uutta hankintalakia ja sen vastaavia lainkohtia. Siirtymäsäännös varmistaa, että ei synny epäselvyyttä ehdotetun lain soveltumisesta kirkollisten viranomaisten toimintaan vaikka kirkkolaissa olevia säännöksiä ei olisikaan vielä lain voimaantullessa muutettu viittaamaan uuteen ehdotettuun lakiin. Maatalouden rakennetuista annetun lain 20 §:ssä on säädetty erityisistä hankintamenettelysäännöistä lain mukaisen tuen saajan hankintoihin. Kyseessä on erityislain poikkeussäännös tähän yleislakiin tukea saaneen hankintayksikön hankintamenettelyistä.

7 §. *Sekamuotoisiin sopimuksiin sovellettava laki*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisalan määrittämistä koskevat säännökset tilanteisiin, joissa samaan hankintasopimukseen sisältyy joko useita erilaisia hankintalajeja tai lain soveltamisalaan kuuluvaa ja sen ulkopuolelle jääviä järjestelyjä. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 3 artiklaan ja on uusi. Asiaa on kuitenkin käsitelty osittain voimassa olevan hankintalain ennakoidun arvon laskemista koskevien säännösten yhteydessä.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin lain soveltamisesta tilanteessa, jossa samaan hankintaan kuuluu kaksi tai useampaa 4 §:n 2–4 kohdassa sekä liitteessä E tarkoitettua hankintalajia. Kyseessä voi olla esimerkiksi tilanne, jossa samaan hankintasopimukseen sisältyy sekä palveluja että rakennusurakoita. Jos sopimuksen pääasiallinen kohde olisi rakennusurakan toteuttaminen, sovellettaisiin koko sopimukseen hankintalain rakennusurakoita koskevia säännöksiä kuten esimerkiksi kynnysarvoja. Tavaroita ja palveluja sekä liitteessä E tarkoitettuja palveluja sekä muita palveluja sisältävissä hankinnoissa hankinnan pääasiallinen kohde määräytyisi osien ennakoidun arvon mukaisesti siten, että ennakoidulta arvoltaan suurin osuus muodostaisi hankinnan pääasiallisen kohteen.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin lain soveltamisesta tilanteessa, jossa samaan sopimukseen kuuluu sekä hankintalain soveltamisalaan kuuluvia hankintasopimuksia että soveltamisalan ulkopuolelle jääviä järjestelyjä. Tällainen sekamuotoinen sopimus voisi olla kyseessä esimerkiksi tapauksessa, jossa sopimukseen kuuluu sekä palvelujen hankintaa että toisaalta hankintayksikön omistamien tilojen vuokraamista sopimuskumppanille. Tilojen myynti tai vuokraus ei sellaisenaan kuuluisi hankintalain soveltamisalaan. Hankintalain soveltamisala-arvioinnissa tulisi ensiksi selvittää, voidaanko hankintalain piiriin ja sen ulkopuolelle jäävät osat objektiivisesti erottaa toisistaan. Jos osia ei voitaisi objektiivisesti erottaa toisistaan ja tämän lisäksi hankinnan pääasiallisena kohteena olisi muu järjestely kuin lain soveltamisalaan kuuluva hankintasopimus, sopimukseen ei sovellettaisi hankintalakia.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa yhdistetyissä asioissa C-*145/08 ja C-149/08, Club Hotel Loutraki (EU:C:2010:247*), arvioitiin hankintadirektiivien näkökulmasta muun muassa sopimusta, joka sisälsi välillisesti valtion omistaman yhtiön osakkeiden luovuttamista, yhtiön määräysvallan siirtämistä koskevia ehtoja sekä velvollisuuden vastata yhtiön toiminnasta ja tarjota niihin liittyviä palveluja. Edelleen sopimuksen kohteena oli kasinoa ympäröivien maa-alueiden kunnostus- ja parannustöitä. Ratkaisun mukaan sellaista sekamuotoista sopimusta, jonka eri osat liittyvät hankintailmoituksen perusteella erottamattomalla tavalla toisiinsa ja muodostavat näin jakamattoman kokonaisuuden, on tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena ja sitä on arvioitava sen pääasiallisena kohteena olevaan osaan tai sopimuksen hallitsevaan osatekijään sovellettavien säännösten perusteella.

Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisussa *KHO:2011:47* arvioitiin sopimusjärjestelyä, jonka tarkoituksena oli hankkia kunnan vaatimuksen mukaiset koulutilat. Sopimusjärjestelyyn liittyi myös palveluhankintasopimus. Samalla päätöksellä päätettiin edelleen muun

muassa vuokrata rahoittajalle tai sen määräämälle kiinteistöosakeyhtiölle koulujen ja päiväkodin tontit 40 vuodeksi. Sopimusjärjestely muodosti ratkaisun mukaan jakamattoman sopimuskokonaisuuden, jonka osat eivät olleet erotettavissa toisistaan. Kun sopimuskokonaisuus pääasialliselta tarkoitukseltaan kuului hankintalain piiriin, sopimusjärjestelyyn tuli soveltaa hankintalainsäädäntöä.

Jos sekamuotoisen sopimuksen osat voidaan objektiivisesti tarkastellen erottaa toisistaan, hankintayksikkö voisi joko jakaa sopimuksen yhtäältä lain soveltamisalaan kuuluvaksi ja lain menettelysääntöjen mukaan kilpailutettavaksi sopimukseksi sekä toiseksi sopimukseksi, johon ei sovellettaisi hankintalain sääntöjä. Jos osat voitaisiin objektiivisesti erottaa toisistaan, mutta tästä huolimatta hankintayksikkö ei erottaisi sopimuskokonaisuutta kahdeksi erilliseksi osaksi, sopimukseen sovellettaisiin hankintalain säännöksiä riippumatta 2 momentissa säädetystä pääasiallisen kohteen määräytymisperusteesta. Tällaisessa tilanteessa hankintayksikkö ei siten käyttäisi mahdollisuutta erottaa osat erillisiksi sopimuksiksi. Yhden erottamattoman sopimuksen tekemistä voisivat puoltaa esimerkiksi sopimuksen hallinnan vaivattomuuteen liittyvät tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat, jotka eivät kuitenkaan voisi toimia perusteina kokonaisuuden kilpailuttamatta jättämiselle.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin sovellettavan lain määräytymisestä tilanteessa, jossa samaan hankintaan kuuluu sekä hankintasopimuksia että julkisia käyttöoikeussopimuksia. Koska sopimukset ovat erilaisen sääntelyn piirissä, lainkohdassa säädettäisiin eri sääntöjen soveltamisen periaatteista. Soveltaminen määräytyisi pääosin samoilla periaatteilla kuin 2 momentissa. Jos hankintasopimuksia ja käyttöoikeussopimuksia sisältävää sopimusta ei voitaisi objektiivisesti erottaa osiksi, sovellettaisiin sopimuksen pääasialliseen kohteeseen sovellettavia sääntöjä. Jos sopimuksen erottaminen kahdeksi sopimukseksi sen sijaan olisi mahdollista, mutta hankintayksikkö tarkoituksenmukaisuussyistä toteuttaisi sopimuksen yhtenä kokonaisuutena, sovellettaisiin tiukempia eli hankintasopimuksiin sovellettavia säännöksiä.

8 §. *Yleiset soveltamisalan rajaukset*. Pykälässä säädettäisiin hankintadirektiivin mukaisesti lain soveltamisalan rajoituksista. Oikeuskäytännössä soveltamisalasta poikkeamisen edellytyksiä on tulkittu suppeasti. Hankintayksiköllä on perusteluvelvollisuus edellytyksen olemassaolosta.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan lain ulkopuolella olisivat hankinnat, jotka tehdään kansainvälisten sopimusten nojalla. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 9 ja 17 artiklaan sekä käyttöoikeussopimusdirektiivin 10 artiklan 4 ja 5 kohtaan, joiden määräykset yhdistettäisiin samaan kohtaan. Lainkohta vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyä. Säännöksessä täsmennettäisiin kuitenkin hankintadirektiivin mukaisesti muutamia lainkohdan soveltamiseen ja tulkintaan liittyviä yksityiskohtia. Momentin 1 kohdan johtolauseen mukaan kyseeseen tulisivat vain sellaiset menettelysäännöt, jotka poikkeavat hankintalaissa asetetuista. Hankintadirektiivin 17 artiklan ja käyttöoikeussopimusdirektiivin 10 artiklan 5 kohdassa on säädetty soveltamisalapoikkeuksesta koskien kansainvälisten sääntöjen mukaan tehtyjä tai järjestettäviä hankinta- ja käyttöoikeussopimuksia, joihin liittyy puolustus- ja turvallisuusnäkökohtia. Näitä määräyksiä vastaavat säännöt sisältyvät julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 kohtaan. Sikäli kuin kyse on puolustus- ja turvallisuusnäkökohtia sisältävästä hankinnasta tai käyttöoikeussopimuksesta, joka kuuluu ehdotetun hankintalain soveltamisalaan, sovellettaisiin ehdotetun 8 §:n 1 momentin 1 kohdan säännöksiä.

Momentin *1 kohdan a alakohdan* mukaan kyseeseen voisi ensinnäkin tulla Suomen ja yhden tai useamman Euroopan talousalueen ulkopuolisen eli niin kutsutun kolmannen maan tai näiden osien välinen kansainvälinen sopimus, joka koskee allekirjoittajavaltioiden yhteisen hank-

keen toteuttamiseen tai hyödyntämiseen tarkoitettuja hankintoja. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 9 artiklan 1 kohdan a alakohtaan. Muun muassa Suomen ja kehitysmaan väliseen yhteistä hanketta koskevaan kehitysyhteistyösopimukseen perustuvat hankinnat voivat olla säännöksessä tarkoitettuja hankintoja, silloin kun ne perustuvat Suomen solmimaan yhteistä hanketta koskevaan kansainväliseen sopimukseen. Vaikka tällaiset kehitysyhteistyösopimuksiin perustuvat hankinnat voitaisiin tällöin jättää hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle, kuten voimassa olevassa hankintalaissa on tehty, ehdotetaan 2 momentissa, että myös näihin ulkoasiainhallinnon hankintoihin sovellettavan ehdotettua lakia. Hankintalain säännösten soveltamisen myös näissä hankinnoissa katsotaan olevan sekä hankintayksikön että tarjoajien edun mukaista. Valtioiden välisiin kehitysyhteistyösopimuksiin perustuvat hankinnat ovat luonteeltaan pääsääntöisesti palveluhankintoja, joilla ostetaan asiantuntijapalveluita kehitysyhteistyön hankkeisiin ja ohjelmiin. Nämä hankinnat eivät luonteeltaan poikkea muista hankinnoista niin paljon, että olisi perusteltua jättää nämä hankinnat kokonaisuudessaan lakiehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Myös näitä hankintoja koskevien kilpailuttamissääntöjen tulisi olla lain tasolla säänneltyjä, sillä ne useimmiten ovat arvoltaan huomattavia. Tärkeää on, että myös näitä hankintoja koskevat päätökset voidaan saattaa markkinaoikeuden tutkittavaksi. Hankintadirektiivin 9 ja 17 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava kaikista kyseistä lainkohdassa tarkoitetuista oikeudellisista välineistä, sopimuksista ja järjestelyistä Euroopan komissiolle, joka voi kuulla niistä julkisia hankintoja käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa. Tämän vuoksi lainkohdassa säädettäisiin sopimuksia koskeva ilmoitusvelvollisuus työ- ja elinkeinoministeriölle.

Ulkoasiainhallinnon kehitysyhteistyösopimuksiin perustuviin hankintoihin ei kuitenkaan sovellettaisi pykälän 2 momentin mukaan ehdotettua lakia kokonaisuudessaan, vaan hankinnan arvosta riippumatta lakia sovellettaisiin 105 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Momentin *1 kohdan b alakohdan* mukaan kyseeseen voisivat tulla myös kansainvälisen järjestön toimesta asetetut ja hankintalaista poikkeavat menettelysäännöt. Kyseeseen voisivat tulla myös muut kuin hallitustenväliset järjestöt kuten esimerkiksi kansainväliset kansalaisjärjestöt. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 9 artiklan 1 kohdan b alakohtaan.

Momentin *1 kohdan c alakohdan* mukaan kyseeseen voisi tulla myös joukkojen sijoittamiseen liittyvä kansainvälinen sopimus, joka koskee jossakin Euroopan unionin jäsenmaassa tai kolmannessa maassa toimivia yrityksiä. Hankintadirektiivin mukaan hankintaan tulisi lisäksi liittyä puolustus- ja turvallisuusnäkökohtia. Joukkojen sijoittamiseen käytännössä aina liittyy näitä näkökohtia, joten liitynnästä ei säädettäisi erikseen. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 17 artiklan 1 kohdan b alakohtaan.

Momentin *2 kohdan* mukaan lain ulkopuolelle jäisivät myös hankinnat, jotka hankintayksikkö tekee tai järjestää kansainvälisen järjestön taikka kansainvälisen rahoituslaitoksen antamien menettelysääntöjen mukaisesti. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että kansainvälinen järjestö tai laitos on kokonaan rahoittanut hankinnan. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 9 artiklan 2 kohtaan. Lainkohdassa tarkoitettuja erityisiä menettelyjä ovat muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien ja sen alaisten järjestöjen sekä Maailmanpankin hankintasääntöjen alaiset hankinnat. Hankintadirektiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuolten on sovittava sovellettavista hankintamenettelyistä, jos on kyse hankintasopimuksista ja suunnittelukilpailuista, joihin kansainvälinen järjestö tai kansainvälinen rahoituslaitos antaa suurimman osan yhteisrahoituksesta. Säännöstä ei otettaisi kansalliseen hankintalakiin, sillä suomalaiset hankintayksiköt ja julkisyhteisöt eivät voi sitovasti sopia kansainvälisen järjestön tai rahoituslaitoksen kanssa jättävänsä noudattamatta Suomen hankintalainsäädäntöä. Hankintadirektiivin 9 ja 17 artiklan 1 kohdan mukaan hankintoja tai hankkeita koskevista kansainvälisistä sopimuksista on ilmoitettava Euroopan unionin komissiolle.

Momentin *3 kohdassa* säädettäisiin lain soveltamisalan rajauksista hankintoihin, joiden pääasiallisena tarkoituksena on se, että hankintayksikkö voi saattaa yleisiä viestintäverkkoja saataville tai pitää niitä yllä taikka tarjota yleisölle yhtä tai useampaa sähköistä viestintäpalvelua. Yleisen viestintäverkon ja sähköisen viestintäpalvelun käsitteet on määritelty lain 4 §:n 29 ja 30 kohdassa. Säännös perustuu hankintadirektiivin 8 artiklaan ja olisi uusi. Teletoimintaan liittyvät hankinnat suljettiin EU:n hankintadirektiivien soveltamisalan ulkopuolelle jo vuoden 2004 hankintadirektiiveissä, mutta soveltamisalapoikkeusta ei tuolloin sisällytetty kansalliseen hankintalainsäädäntöön. Soveltamisalapoikkeus ehdotetaan kuitenkin otettavaksi hankintalakiin uuden hankintadirektiivin johdonmukaisen täytäntöönpanon ja sääntelyn selkeyden vuoksi. Soveltamisalapoikkeuksen taustalla on teletoiminnan alan vapauttamiseen tähdänneiden unionin säännösten täytäntöönpanosta seurannut telealan tosiasiallinen kilpailutilanne. Alan tehokas kilpailutilanne ohjaa alalla toimivat hankintayksiköt kilpailuttamaan yleisiin viestintäverkkoihin liittyvät hankintansa.

9 §. *Palveluhankintoja koskevat soveltamisalan rajaukset.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalan rajauksista eräissä palveluhankinnoissa. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 10 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 8 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät sopimukset, jotka koskevat maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden hankintaa tai vuokrausta millä tahansa rahoitusmuodolla. Säännös vastaa voimassa olevan hankintalain 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyä. Tällaisiin sopimuksiin liittyy muun muassa eri maantieteellisten alueiden objektiivisen vertailun haastavuuteen liittyviä erityispiirteitä, joiden vuoksi niiden kilpailuttaminen hankintalainsäädännön menettelytapavaatimusten mukaisesti on epätarkoituksenmukaista. Hankintalainsäädännön ulkopuolella eivät kuitenkaan ole rakennusurakkasopimukset, joiden kohteena on hankintayksikön vaatimuksia vastaavan rakennusurakan toteuttaminen millä tahansa tavalla. Lakia sovelletaan myös kiinteän omaisuuden hankintaan tai vuokraukseen liittyviin rahoituspalvelujen hankintaan. Tällaisia rahoituspalveluja ovat esimerkiksi vakuutuspalvelut.

Myös maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden oikeuksien hankinta kuuluisi poikkeussäännöksen piiriin. Näin ollen hankintalakia ei sovellettaisi esimerkiksi asunto- tai kiinteistöosakkeiden hankintaan tai vuokraukseen.

Aika ajoin hankintalainsäädännön soveltamiskäytännössä on jouduttu arvioimaan, milloin kyseessä on kilpailutettava rakennusurakka ja milloin soveltamisalapoikkeuksen piirissä oleva jo rakennetun omaisuuden hankinta tai vuokraus. Kansallisessa oikeuskäytännössä (*MAO 182/03 ja 183/03, MAO 518/11*) on kiinnitetty huomiota muun muassa siihen, rakennetaanko kohde hankintayksikön hallinnoimalle maalle, sekä tilojen hankinta- tai vuokrasopimuksen pituuteen ja muihin ehtoihin.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-451/08, Helmut Müller* todettiin, että hankintasopimuksen käsitteeseen liittyvä hankintayksikön välitön taloudellinen intressi on käsillä yhtäältä silloin, kun hankintayksikön on tarkoitus tulla hankintasopimuksessa tarkoitetun rakennustyön kohteen omistajaksi. Tällainen intressi voidaan toisaalta todeta myös, jos hankintayksiköllä on tarkoitus olla sellainen oikeus, jonka avulla se voi varmistaa, että sopimuksessa tarkoitetut kohteet saadaan julkisen käyttötarkoituksen mukaiseen käyttöön. Taloudellinen intressi voi edelleen perustua sellaisiin taloudellisiin etuihin, jotka hankintayksikkö voi saada urakkakohteen tulevasta käytöstä tai luovutuksesta, siihen, että hankintayksikkö on osallistunut taloudellisesti urakan toteuttamiseen, taikka niihin riskeihin, jotka hankintayksikkö ottaa vastattavakseen urakan epäonnistuttua taloudellisesti.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-*213/13, Impresa Pizzarotti (EU:C:2014:2067)* arvioitiin, oliko sopimus, joka sisälsi rakentamattomien kiinteistöjen vuokraamista koskevan sitoumuksen, hankintasopimus vai hankintalainsäädännön ulkopuolelle jäävä tilojen vuokrasopimus. Ratkaisussa todettiin ensinnäkin, että suunnitellun sopimuksen luonnehdinnalla vuokrasopimukseksi ei ollut merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Koska hetkenä, jona rakennustyöstä vastaava yritys ehdotti hankintayksikölle sopimuksen tekemistä, sopimuksen kohteena olevan rakennuksen rakentamista ei ollut vielä aloitettu, mainitun sopimuksen pääasiallinen kohde oli ratkaisun mukaan rakennusurakan toteuttaminen. Rakennusurakan toteuttaminen oli myös todellisuudessa välttämätön edellytys kyseisen kohteen myöhemmälle vuokraamiselle. Sopimusasiakirjoihin sisältyi myös useita vaatimuksia, joissa muun muassa täsmennettiin suunnitellun kohteen tekniset ominaisuudet sekä tilojen käyttäjiksi tulevien viranomaisten tarpeet. Näiden vaatimusten johdosta hankintayksikkö oli ratkaisun mukaan asemassa, jossa se pystyi vaikuttamaan ratkaisevasti rakennettavan kohteen suunnitteluun. Näin ollen sopimuksen pääasiallisena kohteena oli hankintayksikön asettamia vaatimuksia vastaavan urakan toteuttaminen.

Momentin 2 ja 3 kohdassa säädettäisiin soveltamisalapoikkeuksesta audiovisuaalisten mediapalvelujen sekä radiotoiminnan palvelujen osalta. Hankintalainsäädännön menettelytapasäännöt eivät sovellu kyseisten hankintojen tekemiseen muun muassa kulttuurillisten ja yhteiskunnallisten tekijöiden vuoksi. Lakia ei 1 momentin 2 kohdan mukaan sovellettaisi palveluhankintoihin, jotka ovat mediapalvelujen tarjoajien itsensä tekemiä sopimuksia ja joiden tarkoituksena on käyttövalmiiden ohjelmien ja muiden valmistelevien palvelujen ostaminen, kehittäminen, tuotanto tai yhteistuotanto. Lakia ei 1 momentin 3 kohdan mukaan sovellettaisi myöskään radio- tai televisiolähetysajan tai ohjelmien toimittamiseen, kun ne tehdään audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajien kanssa. Säännökset perustuvat hankintadirektiivin 10 artiklan b alakohtaan ja vastaavat pääosin voimassa olevan hankintalain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyä. Ensiksi mainittu poikkeus koskisi hankintoja, joita audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajat itse tekevät. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi Yleisradio Oy:n ohjelmamateriaalin hankinta. Jälkimmäinen soveltamisalapoikkeus koskisi puolestaan hankintoja, jotka tehdään tällaisilta tarjoajilta. Tällainen tilanne olisi käsillä esimerkiksi silloin, kun hankintalain mukainen hankintayksikkö hankkisi ohjelmien toimittamispalveluja Yleisradiolta. Poikkeukset koskisivat samalla tavalla sekä radio- ja televisiotoiminnan palveluja että tilattavia audiovisuaalisia palveluja kuten suoratoistettavia tilausvideopalveluja. Poikkeukset eivät kuitenkaan koskisi ohjelmien tuotannossa tai lähettämisessä tarvittavien teknisten laitteiden hankintoja.

Soveltamisalapoikkeuksen sanamuotoa on yhdenmukaistettu Euroopan parlamentin ja neuvoston audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun direktiivin 2010/13/EU kanssa. Mainittu direktiivi on pantu täytäntöön Suomessa tietoyhteiskuntakaaressa (917/2014). Keskeisistä audiovisuaalisen mediapalvelun, ohjelman ja ohjelmamateriaalin määritelmistä säädettäisiin ehdotetun lain 4 §:n 31 ja 32 kohdassa.

Momentin 4 kohdan mukaan lain ulkopuolelle jäisivät välimies- ja sovittelupalveluja koskevat sopimukset, joiden kilpailuttamiseen hankintalainsäädännön menettelytavat eivät tarkoituksenmukaisella tavalla sovellu. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan c alakohtaan ja vastaa voimassa olevan hankintalain 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyä.

Momentin 5–8 kohdassa lain soveltamisalan ulkopuolelle säädettäisiin tietyt oikeudelliset palvelut. Hankintadirektiivin johdanto-osan 25 perustelukappaleen mukaan tällaisia oikeudellisia palveluja suorittavat laitokset tai yksittäiset toimijat nimetään tai valitaan tavalla, johon ei voida soveltaa hankintasääntöjä, kuten virallisten syyttäjien nimeäminen tietyissä jäsenvalti-

oissa. Nämä oikeudelliset palvelut olisi näin ollen jätettävä direktiivin ja ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Momentin 5 kohdassa lain ulkopuolelle säädettäisiin ensinnäkin oikeudenkäyntiasiamiespalvelut, jotka hankintaan luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011) tarkoitetuilta ja mainitun lain 2 §:ssä säädetyt luvan myöntämisen edellytykset täyttäneeltä oikeudenkäyntiasiamieheltä ja – avustajalta. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan d alakohtaan i ja ii kohtaan ja olisi uusi. Direktiivin sanamuodon mukaan direktiivin soveltamisalan ulkopuolella on neuvoston direktiivin 77/249/ETY 1 artiklassa tarkoitetun asianajajan suorittama asiakkaan oikeudellinen edustaminen välimies- tai sovittelumenettelyssä, viranomaisissa tai tuomioistuimessa sekä kansallisella, EU- että kansainvälisellä tasolla.

Suomessa oikeudenkäyntiasiamiespalveluja voivat tarjota asianajajien ohella myös muut luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa mainitut oikeudenkäyntiasiamiehet ja – avustajat. Mainitussa laissa on luvanvaraistettu oikeudenkäyntiasiamiehen tehtävä siten, että asiamiehille on säädetty velvollisuus noudattaa asiallisesti samansisältöisiä ammattieettisiä sääntöjä kuin asianajajat ja julkiset oikeusavustajat, luotu asiamiesten toiminnalle valvontamekanismi sekä säädetty asiamiehille samoja kurinpidollisia seuraamuksia kuin asianajajille ja julkisille oikeusavustajille. Soveltamisalapoikkeuksen hankintadirektiivin johdanto-osassa mainittu tavoite ja tarkoitus sekä toimittajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vaatimukset huomioon ottaen hankintadirektiivin soveltamisalapoikkeus pantaisiin täytäntöön asianajajaviittauksen sijasta viittauksella luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annettuun lakiin.

Hankintadirektiivin 10 artiklan d alakohdan ii kohtaan perustuen soveltamisalapoikkeuksen piirissä olisi myös oikeudenkäyntiasiamiespalveluihin välittömästi liittyvä oikeudellinen neuvonta. Hankintadirektiivin sanamuodon mukaan poikkeuksen piirissä olisi oikeudellisen edustamisen valmistelemiseksi suoritettu oikeudellinen neuvonta sekä muu neuvonta, jonka osalta on selvää näyttöä tai erittäin todennäköistä, että asiaa, johon neuvonta liittyy, käsitellään tuomioistuinmenettelyssä. Lisäedellytyksenä on, että tällaisen neuvonnan tarjoajana on sama 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tuomioistuinedustamiseen oikeutettu taho.

Momentin 6 kohdan mukaan lain soveltamisalan ulkopuolella olisivat myös julkisten notaarien suorittamat asiakirjojen varmentamis- tai todentamispalvelut. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 10 artiklan d alakohdan iii kohtaan ja olisi uusi. Julkisista notaareista annetun lain (420/2014) 1 §:n mukaan julkisia notaareita ovat maistraatin päällikkö ja hänen määräämänsä maistraatin virkamies sekä Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionviraston määräämät Ahvenanmaan valtionviraston virkamiehet. Lain 2 §:n mukaan julkisen notaarin tehtäviin kuuluu muun muassa asiakirjojen allekirjoitusten ja jäljennösten todistaminen oikeaksi sekä todistusten antaminen notaarille esitettyjen asiakirjojen sisällöstä sekä oikeudellisista ja taloudellisista olosuhteista.

Mainitun lain johdosta julkisen notaarin laissa säädettyjä tehtäviä ei voida antaa muille kuin laissa tarkoitetuille virkamiehille. Tällaisista tehtävistä ei siten voida Suomessa ylipäänsä tehdä hankintalaissa tarkoitettua hankintasopimusta markkinoilla toimivien palveluntarjoajien kanssa. Asian selkeyden vuoksi ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi mainittujen palvelujen soveltamisalapoikkeus.

Momentin 7 kohdan mukaan lain soveltamisalan ulkopuolella olisivat myös edunvalvojien suorittamat oikeudelliset palvelut sekä muut oikeudelliset palvelut, joiden suorittajan nimeää tuomioistuin tai joiden suorittaja nimetään laissa hoitamaan erityistehtäviä tuomioistuinten

valvonnassa. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan d alakohdan iv kohtaan ja on uusi.

Edunvalvontaan määräämisestä ja edunvalvojien valinnasta on säädetty holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999). Edunvalvojan tehtävät määräytyvät joko suoraan lain nojalla tai tuomioistuimen taikka holhousviranomaisen määräyksellä. Holhoustoimen edunvalvontapalvelujen järjestämisestä annetussa laissa (575/2008) on säädetty puolestaan edunvalvontapalvelujen järjestämisestä sekä tuottamisesta. Lain 1 §:n mukaan edunvalvontapalvelujen järjestämisellä tarkoitetaan huolehtimista siitä, että holhoustoimesta annetussa laissa tarkoitettuja edunvalvojan tehtäviä varten on saatavissa alueellisesti riittävä määrä edunvalvontapalveluita. Lain 2 §:n mukaan edunvalvontapalvelut tuottaa edunvalvonta-alueellaan valtion oikeusaputoimisto. Lainkohdan 3 momentin mukaan oikeusaputoimisto voi myös oikeusministeriön kanssa neuvoteltuaan ostaa edunvalvontapalveluja, jos se on edunvalvontapalveluiden alueellisen saatavuuden tai muun syyn vuoksi tarpeen. Laissa on lisäksi erityissäännöksiä siitä, keneltä palveluja voidaan ostaa. Edellä selostettujen säädösten johdosta hankintasopimuksilla voitaisiin ylipäänsä hankkia edunvalvontapalveluja ainoastaan holhoustoimen edunvalvontapalvelujen järjestämisestä annetun lain 2 §:n 3 momentin mukaisissa tilanteissa. Nämä ostopalvelut jäisivät kuitenkin soveltamisalapoikkeuksen johdosta hankintalain ulkopuolelle. Tilanne, jossa tuomioistuin tai holhousviranomainen määrää edunvalvonnan tarpeessa olevan luottohenkilön taikka yleisen edunvalvojan hoitamaan edunvalvontatehtäviä, kyseessä ei olisi lainkaan hankintasopimus.

Momentin 8 kohdassa säädettäisiin yleinen soveltamisalapoikkeus sellaisille oikeudellisille palveluille, jotka liittyvät julkisen vallan käyttöön. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 10 artiklan d alakohdan v kohtaan ja olisi uusi. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa vain lailla tai lain nojalla muulle kuin viranomaiselle, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Lainkohdan mukaan merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. Perustuslain rajoitusten soveltuessa julkisen vallan käyttöön liittyviä oikeudellisia palveluja sisältäviä tehtäviä ei siten voida edes antaa hankintalain tarkoittamin hankintasopimuksin kilpailuttamalla muille kuin viranomaisille. Asian selkeyttämiseksi ehdotetaan kuitenkin nimenomaisen poikkeussäännöksen säätämistä hankintadirektiivin mukaisesti. Mikäli oikeudellisia palveluja voidaan antaa muille kuin viranomaisille ja näitä palveluja myös hankitaan ostopalveluina, tulee nämä palveluhankinnat kilpailuttaa tämän lain mukaisesti.

Momentin 9 kohdan mukaan lain soveltamisalaan eivät kuuluisi keskuspankkipalvelut taikka arvopaperien tai muiden rahoitusvälineiden liikkeeseen laskemiseen, ostoon, myyntiin tai siirtoon liittyvät rahoituspalvelut. Lain ulkopuolella olisi myös rahan tai pääoman hankinta. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan e ja f alakohtaan ja vastaa sisällöltään voimassa olevan hankintalain 8 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädettyä. Hankintadirektiivin 10 artiklan e alakohdassa viitataan rahoitusvälineitä koskevan käsitteen määrittelyn osalta Euroopan parlamentin ja neuvoston rahoitusmarkkinadirektiiviin 2004/39/EY, jonka liitteen 1 kohdassa C on määritelty rahoitusinstrumentit eli -välineet. Hankintadirektiivin 10 artiklan f alakohdassa viitataan puolestaan lainoihin, riippumatta siitä, liittyvätkö ne arvopapereiden tai muiden rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskuun, ostoon, myyntiin tai siirtoon. Hankintadirektiivin johdanto-osan 26 perustelukappaleen mukaan direktiivissä tarkoitetulla rahoitusvälineiden käsitteellä on sama merkitys kuin muussa EU:n sisämarkkinalainsäädännössä. Tietyt rahoituspalvelut voisivat jäädä lain soveltamisalan ulkopuolelle myös muiden hankintalain soveltamisalapoikkeusten nojalla. Esimerkiksi eräiden valtion rahoituslaitosten liiketoimintaan liittyviin hankintoihin kuten luottojohdannaisiin ja jälleenvakuutuksiin voi sisältyä myös salassa pidettäviä seikkoja, minkä nojalla nämä hankinnat jäisivät lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Momentin 10 kohdan mukaan lakia ei sovellettaisi työsopimuksiin. Lainkohta vastaa voimassa olevan hankintalain 8 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädettyä. Hankintalainsäädännön menettelytavat eivät sovellu työntekijän työsuhteeseen ottamiseen. Nimenomainen poissuljenta on kuitenkin tarpeen, sillä työsopimukset voivat täyttää 4 §:n 1 kohdassa olevan hankintasopimuksen määritelmän. Työsuhteen tunnusmerkkien täyttymisen arvioinnissa lähtökohtana olisi työlainsäädäntö.

Momentin 11 kohdan mukaan lain soveltamisen ulkopuolelle jäisivät väestönsuojelua, pelastuspalveluja, vaarojen ehkäisemistä, ensihoitopalvelua ja ensivastetoimintaa koskevat hankinnat silloin, kun ne tehdään voittoa tavoittelemattomilta järjestöiltä tai niiden yhteenliittymiltä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan h alakohtaan ja on uusi. Hankintadirektiivissä soveltamisalapoikkeuksen piiriin kuuluvat palvelut on yksilöity viittaamalla yleisen hankintasanaston (CPV) nimikkeisiin ja niiden mukaisiin numerosarjoihin. Yhteinen nimikkeistö perustuu komission asetukseen (EY) N:o 213/2008 yhteisestä hankintasanastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2195/2002 sekä julkisista hankintamenettelyistä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta ja yhteisen hankintasanaston tarkistuksesta.

Säännöksessä mainitut palvelut olisivat sammutus- ja pelastuspalvelut (75250000-3), palokunnan palvelut (75251000-0), palonsammutustyöt (75251100-1), palontorjunta (75251110-4), metsäpalojen sammutuspalvelut (75251120-7), pelastuspalvelut (75252000-7), väestönsuojelu (75222000-8), ydinturvallisuuteen liittyvät palvelut (98113100-9) sekä sairaankuljetuspalvelut (85143000-3). Palvelut listattaisiin lain liitteessä A. Hankintadirektiivissä ja hankintasanastossa käytettyä sairaankuljetus-termiä ei käytetä voimassa olevassa terveydenhuolto- ja pelastuslainsäädännössä, joten hankintalain liitteessä A hyödynnettäisiin terveydenhuoltolain (1326/2010) 40 §:ssä säädettyä ensihoitopalvelun käsitettä. Lainkohdan mukaan ensihoitopalvelulla tarkoitetaan muun muassa äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan kiireellistä hoitoa ensisijaisesti terveydenhuollon hoitolaitoksen ulkopuolella lukuun ottamatta meripelastuslaissa (1145/2001) tarkoitettuja tehtäviä ja tarvittaessa potilaan kuljettaminen lääketieteellisesti arvioiden tarkoituksenmukaisimpaan hoitoyksikköön. Ensihoitopalvelun käsitteeseen on katsottu kuuluvan myös ensivastetoiminta, joka tarkoittaa hätätilapotilaan luokse lähetettävää lähintä mahdollista yksikköä, joka kykenee aloittamaan välittömät toimenpiteet potilaan peruselintoimintojen turvaamiseksi.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 28 perustelukappaleen mukaan voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden erityinen luonne olisi vaikea säilyttää, jos palvelujen suorittajat olisi valittava hankintadirektiivissä säädettyjen menettelyjen mukaisesti. Soveltamisalapoikkeus olisi kuitenkin rajattava siihen, mikä on ehdottoman tarpeellista, minkä vuoksi kiireettömiä sairaankuljetuspalveluja ei tulisi direktiivin johdanto-osan mukaan sulkea soveltamisalan ulkopuolelle. Suomessa kiireettömiä sairaankuljetuspalveluja vastaavat terveydenhuoltolain 73 §:ssä tarkoitetut ensihoitopalveluun kuulumattomat potilassiirrot, jotka eivät kuuluisi lainkohdan soveltamisalapoikkeuksen piiriin.

Vaikka hankintadirektiivin 10 artiklan h alakohdassa viitataan voittoa tavoittelemattomiin organisaatioihin, esitetään lainkohdassa käytettävän järjestön käsitettä, sillä direktiivin johdanto-osan 28 perustelukappaleen maininnat voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden erityisen luonteen säilyttämisestä ei ole relevantti sinänsä voittoa tavoittelemattomien viranomaisten osalta. Myöskään lainkohdassa tarkoitetut palvelut ja toimialat eivät ole sellaisia, joissa juuri viranomaisten asemaa tulisi erikseen hankintalain soveltamisalapoikkeuksin turvata. Rajausta tukevat edelleen julkisyhteisöjen ja yritysten välistä kilpailuneutraliteettia koskevat näkökannat.

Suomessa pelastuslain (379/2011) 25 §:n mukaan pelastustoimi voi käyttää pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan. Sopimuspalokunnilla tarkoitetaan pelastuslaissa sellaisia yhdistyksen muotoon perustuvia vapaaehtoisia palokuntia ja yrityksen tai laitoksen omaa tarvetta varten perustettuja palokuntia, joiden kanssa alueen pelastustoimi on tehnyt sopimuksen tietyn alueen pelastustoimen tehtävien hoitamisesta. Pelastuslain 51 §:n mukaan pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä ja pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä. Nämä tehtävät olisivat lainkohdassa tarkoitettuja palveluja koskevina soveltamisalapoikkeuksen piirissä.

Myös poliisilaissa (872/2011) on säännöksiä vapaaehtoistoiminnan käyttämisestä pelastuspalveluissa. Poliisilain 9 luvun 4 §:n mukaan poliisi voi käyttää vapaaehtoisjärjestöjä sekä vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 3 luvussa tarkoitettua Maanpuolustuskoulutusyhdistystä ja myös sanotussa laissa tarkoitettuun palveluun osallistuvia henkilöitä apunaan etsintätehtävissä sekä muissa sellaisissa avustustehtävissä, joihin ei sisälly merkittävää julkisen vallan käyttöä. Meripelastuslain 6 §:n mukaan edelleen meripelastustoimessa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia yhdistyksiä ja muita yhteisöjä muissa kuin sellaisissa tehtävissä, joihin liittyy merkittävää julkisen vallan käyttöä. Myös tällaisia palveluja koskevat sopimukset jäisivät hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

Momentin 12 kohdan mukaan lakia ei sovellettaisi poliittisiin kampanjoihin liittyvien palvelujen hankintaan, kun poliittinen puolue tekee palveluhankintasopimuksen vaalikampanjan yhteydessä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan j alakohtaan ja on uusi. Hankintadirektiivissä soveltamisalapoikkeuksen piiriin kuuluvat palvelut on yksilöity viittaamalla yhteisen hankintasanaston (CPV) nimikkeisiin ja niiden mukaisiin numerosarjoihin. Nämä nimikkeet viittaavat mainoskampanjapalveluihin (79341400-0), propagandaelokuvien tuotantoon (92111230-3) sekä propagandavideoiden tuotantoon (92111240-6). Palvelut listattaisiin lain liitteessä A.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 29 perustelukappaleen mukaan hankintadirektiivin määräyksiä ei yleensä sovelleta poliittisiin puolueisiin, sillä ne eivät ole hankintayksiköitä. Poliittiset puolueet voivat kuitenkin joissakin jäsenvaltioissa täyttää julkisoikeudellisen laitoksen tunnusmerkit, jolloin niiden hankinnat tulee kilpailuttaa. Edellä mainittujen soveltamisalapoikkeusten piiriin kuuluvat hankinnat eivät kuitenkaan olisi lain soveltamisalassa, sillä palvelut ovat niin erottamattomasti sidoksissa hankintapalvelujen tarjoajan poliittisiin näkemyksiin, että palvelujen tarjoajat valitaan vaalikampanjoiden yhteydessä tavallisesti tavalla, johon ei voida soveltaa hankintasääntöjä.

Momentin 13 kohdan mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös tutkimus- ja kehittämispalvelut, paitsi jos niistä saatava hyöty koituu yksinomaan hankintayksikölle sen toiminnassa käytettäväksi ja hankintayksikkö korvaa suoritetun palvelun kokonaan. Säännös perustuu hankintadirektiivin 14 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 8 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädettyä.

Säännöksellä pyritään edistämään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 179 artiklan mukaista tutkimuksen ja teknologian kehittämistä Euroopan unionissa.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 35 perustelukappaleen mukaan uuden säännöksen tarkoituksena on selventää, että hankintadirektiiviä sovelletaan ainoastaan silloin, kun kyseisenlaista osarahoitusta ei ole ja kun asianomainen hankintaviranomainen saa tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulokset hyödykseen. Tämä ei saisi kuitenkaan sulkea pois mahdollisuutta, että pal-

veluntarjoaja voi julkaista niistä tietoja, kunhan hankintayksikkö säilyttää yksinoikeuden käyttää tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuloksia omassa toiminnassaan.

Lainkohdan tarkoittamat tutkimus- ja kehittämispalveluhankinnat tulisi erottaa tutkimus- ja kehitystoiminnan avustuksista ja muista tuista, jotka eivät olisi lainkaan vastavuoroisiin sopimussuorituksiin perustuvia hankintasopimuksia ja siten lain soveltamisalassa. Soveltamisalapoikkeus olisi käsillä vain, jos kyse on sinänsä vastavuoroisesta hankintasopimuksesta, joka jäisi kuitenkin lain soveltamisalan ulkopuolelle lainkohdassa säädettyjen yhteisrahoitusta ja palvelun hyödyntämistä koskevien edellytysten johdosta. Arviointi tuen ja hankintasopimuksen välillä tulisi tehdä lain 4 §:n 1 kohdan hankintasopimuksen käsitteen ja tunnusmerkkien perusteella. Tutkimusrahoituksen myöntämismenettelyyn sovelletaan muita tasapuolisuuteen ja avoimuuteen pohjautuvia säädöksiä kuten esimerkiksi valtionavustuslakia (688/2001).

Soveltamisalasta olisivat käytännössä poissuljettuja esimerkiksi julkisten tiedeyhteisöjen, kuten korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten ja yksityisten tahojen yhteisesti rahoittamat tutkimusohjelmat. Myös muiden hankintayksiköiden tutkimusyhteistyö yksityisten tahojen kanssa kuuluisi poikkeuksen piiriin säännöksen edellytysten täyttyessä. Lainkohdassa tarkoitettujen tutkimushankkeiden tunnistamisessa merkityksellisiä tekijöitä ovat myös tutkimuksen avoimuus ja tutkimuksen hyödynnettävyys mahdollisimman laajasti. Hankintalaki tulisi sovellettavaksi lähinnä vain hankintayksikön täysin maksamaan ja yksinomaan hankintayksikön käyttöön tulevaan tutkimus- ja kehitystyöhön. Alihankintatyyppistä tutkimusta ovat muun muassa selvästi olemassa olevat palvelut, kuten laboratorio-, mittaus- ja testauspalvelut sekä tavanomaiset konsultointipalvelut, jotka voidaan hankkia useammalta eri toimittajalta. Näissä hankintayksikkö määrittelee yksin hankittavan palvelun sisällön ja vastaa kustannuksista kokonaisuudessaan. Lain soveltamisen ulkopuolelle jäisi yhteistyöluontoinen tutkimus, jossa molemmat osapuolet osallistuvat tutkimuksen tai kehityshankkeen sisällön määrittelemiseen ja sen rahoittamiseen, jakavat riskin tutkimus- ja kehittämistoiminnan onnistumisesta ja saavat tutkimuksen tulokset käyttöönsä. Hankintayksiköiden normaalit tavara- ja palveluhankinnat kuten asiantuntijapalvelujen, kehittämispalvelujen ja konsultointipalvelujen hankinnat olisivat lain kilpailuttamissäännösten piirissä. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten näennäinen jakaminen tai pelkästään symbolinen osallistuminen palveluntarjoajalle suoritettuun korvaukseen eivät kuitenkaan oikeuttaisi poikkeuksen soveltamiseen.

Hankintadirektiivissä soveltamisalapoikkeuksen piiriin kuuluvat palvelut on yksilöity viittaamalla yhteisen hankintasanaston (CPV) nimikkeisiin ja niiden mukaisiin numerosarjoihin. Näissä nimikkeissä on viitattu tutkimus- ja kehityspalveluihin sekä niihin liittyviin konsulttipalveluihin (73000000-2), tutkimuspalveluihin ja kokeellisiin kehityspalveluihin (73100000-3), tutkimuspalveluihin (73110000-6), tutkimuslaboratorioiden palveluihin (73111000-3), merentutkimuspalveluihin (73112000-0), kokeellisiin kehityspalveluihin (73120000-9), tutkimus- ja kehitystoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen (73300000-5) sekä puolustusalalla toteutettuihin ennakkototeutettavuustutkimukseen ja teknologiseen demonstrointiin (73420000-2) sekä testaukseen ja arviointiin (73430000-5). Palvelut lueteltaisiin lain liitteessä A.

Momentin 14 kohdan mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät Kioton pöytäkirjan (SopS 12/2005 ja 13/2005) mukaisten päästöyksiköiden hankinnat. Näissä on tarkoitus soveltaa unionin oikeuden yleisiä periaatteita ja muita menettelytapoja. Säännös vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 8:n 1 momentin 7 kohdassa säädettyä.

Momentin 15 kohdan mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi myös sellaisten lentoliikennepalveluiden hankinta, joihin sovelletaan yhteisön lentoliikenteen harjoittajien pääsystä yhteisön sisäisen lentoliikenteen reiteille annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 2408/92 (len-

toliikenneasetus). Säännös vastaa voimassa olevan hankintalain 8 §:n 1 momentin 8 kohdassa säädettyä.

Lakia sovellettaisiin pykälän *2 momentin* mukaan joukkoliikennelaissa tarkoitettuihin palvelu-hankintoihin vain siltä osin kuin mainitun lain 36 §:n 2 momentissa säädetään. Säännös perustuu hankintadirektiivin 10 artiklan i alakohtaan ja vastaisi voimassa olevan hankintalain 8 §:n 2 momentissa säädettyä. Joukkoliikennelailla on pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 1370/2007 (palvelusopimusasetus). Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan hankintadirektiivejä sovelletaan linja-autojen tai raitiovaunujen henkilöliikennepalveluja koskeviin hankintasopimuksiin, kun taas asetusta sovelletaan linja-autojen ja raitiovaunujen julkisen henkilöliikenteen käyttöoikeussopimuksiin. Vastaava säännös on voimassa olevan joukkoliikennelain 36 §:n 1 momentissa. Asetusta sovelletaan edelleen rautateiden ja metron julkisten henkilöliikennepalvelujen hankintasopimuksiin ja käyttöoikeussopimuksiin. Rautateiden ja metron julkisia liikennepalveluja koskevat hankinnat ovat näin ollen aina palvelusopimusasetuksen ja joukkoliikennelain kilpailuttamissäännösten piirissä ja hankintalakien ulkopuolella. Päällekkäisen sääntelyn ehkäisemiseksi säädettäisiin näin ollen, että hankintalakia ei sovellettaisi näiden palveluiden hankintaan.

10 §. *Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelualan hankinnat*. Pykälässä säädettäisiin, että lain ulkopuolella olisivat hankinnat, jotka koskevat vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, jäljempänä erityisalojen hankintalaki, mukaisiin toimintoihin tehtäviä hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia. Ehdotettua lakia ei myöskään sovellettaisi sellaisiin hankintoihin, jotka on suljettu esimerkiksi erityisalojen hankintalain 2 tai 3 luvun säännösten perusteella erityisalojen hankintalain ulkopuolelle.

Erityisalojen hankintalain soveltamisalaan kuuluvat toiminnot ehdotetaan määriteltävän mainitun lain 6-9 §:ssä. Ehdotettua hankintalakia ei sovellettaisi erityisalojen hankintalaissa tarkoitettuja toimintoja varten tehtäviin hankintoihin. Siten erityisalojen hankintalain tarkoittamia toimintoja varten tehtävät hankinnat eivät kuuluisi ehdotetun hankintalain soveltamisalaan silloinkaan, kun kysymyksessä on lakiehdotuksen 5 §:ssä tarkoitetun hankintayksikön tekemä hankinta. Sen sijaan lain soveltamisalaan kuuluisivat sellaisten erityisalojen hankintalain 5 §:n 1 momentissa mainittujen hankintayksiköiden, jotka vastaavat hankintalain 5 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdissa mainittuja yksiköitä, muuhun kuin erityisalojen hankintalaissa säädettyihin toimintoihin tekemät hankinnat. Erityisalojen hankintalain 12 §:ssä säädettäisiin useisiin toimintoihin kohdistuvista hankinnoista ja niihin sovellettavista säännöksistä.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös sellaiset hankinnat, jotka on suljettu erityisalojen hankintalain 6 §:n 6 momentin, 7 § 3 momentin sekä 19–29 §:n mukaisesti soveltamisalasta. Tällaiset hankinnat kuuluisivat lain soveltamisalan ulkopuolelle silloinkin, kun niitä tekisivät lain 5 §:ssä mainitut hankintayksiköt.

Lakiehdotuksen soveltamisalassa eivät olisi myöskään sellaiset hankinnat, jotka ovat erityisalojen hankintalain soveltamisalan ulkopuolella edellä mainitulla perusteella, silloinkaan kun hankinnan tekijä on hankintalain 5 §:ssä tarkoitettu viranomainen tai muu hankintayksikkö. Hankintalakia ei myöskään sovellettaisi sellaisiin erityisalojen hankintalain tarkoittamia toimintoja varten tehtäviin hankintoihin, joissa hankinnan arvo ei ylitä erityisalojen hankintalain soveltamisrajaksi asetettua EU – kynnysarvoa.

11 §. *Käyttöoikeussopimuksia koskevat erityiset soveltamisalan rajaukset*. Lainkohdassa ehdotetaan säädettäväksi käyttöoikeussopimuksia koskevista erityisistä soveltamisalapoikkeuksista. Lainkohta perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin 10 artiklaan.

Pykälän *1 momentin* mukaan lakia ei sovellettaisi 8 ja 9 §:ssä säädettyjen soveltamisalapoikkeusten ohella lentoliikennepalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka perustuvat ilmailulain (864/2014) 6 luvussa tarkoitetun liikenneluvan myöntämiseen. Ilmailulaissa on omat erityiset menettelysäännöksensä lupien myöntämisestä ja sopimusten tekemisestä, minkä vuoksi hankintalain käyttöoikeussopimuksia koskevia menettelysääntöjä ei sovellettaisi niihin silloinkaan, kun niihin kuluisi käyttöoikeussopimukseksi määriteltäviä osia. Hankintalakia ei sovellettaisi myöskään joukkoliikennelain 6 luvussa tarkoitettuihin henkilöliikennepalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin siten kuin 9 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi.

Pykälän *2 momentin* mukaan lakia ei sovellettaisi arpajaispalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka hankintayksikkö on tehnyt tietyn toimittajan kanssa yksinoikeuden perusteella. Tällaisen yksinoikeuden myöntäminen olisi julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Säännös perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin 10 artiklan 9 kohtaan ja olisi uusi. Säännöksen taustalla on direktiivin johdanto-osan 35 perustelukappaleen mukaan se, että direktiivi ei saisi vaikuttaa jäsenvaltioiden vapauteen valita unionin oikeuden mukaisesti menetelmiä, kuten lupajärjestelmiä, rahapelien ja vedonlyönnin järjestämistä ja valvontaa varten. Kansallisesti myönnetyt yksinoikeudet eivät mahdollista kilpailullisen menettelyn noudattamista käyttöoikeussopimuksen tekemisessä. Soveltamisalarajauksen perusteena on myös tarve taata jäsenvaltioille mahdollisuus säännellä pelialaa kansallisesti johtuen niiden yleisen ja yhteiskunnallisen järjestyksen ylläpitämiseen liittyvistä velvoitteista.

Rahapelejä koskevat tehtävät on Suomessa annettu arpajaislakiin (1047/2001) perustuvalla yksinoikeudella Raha-automaattiyhdistykselle, Veikkaukselle ja Fintotolle. Tällaisen toiminnan organisointi ei kuuluisi hankintalain käyttöoikeussopimuksia koskevien säännösten soveltamisalaan. Muilta osin arpajaistoiminta on Suomessa luvanvaraista. Arpajaiset ja niiden organisoiminen olisi suljettu hankintalain käyttöoikeussopimuksia koskevien säännösten soveltamisalasta myös niissä tapauksissa, joissa hankintayksiköt antaisivat arpajaistoimintaa koskevia tehtäviä käyttöoikeussopimuksin yksinoikeuden saaneille toimittajille. Tällöin markkinat olisivat rajoittuneet yhdelle toimijalle eikä tarjouskilpailua voitaisi järjestää. Lisäksi eri lupamuotoisissa arpajaispeleihin liittyvissä järjestelyissä ei voida katsoa luvan saajan toteuttavan palveluja hankintayksiköiden lukuun tai näiden intressissä vastikkeellisen käyttöoikeussopimuksen edellyttämällä tavalla. Säännöksen soveltamisalapoikkeuksen perusteella yksinoikeuden piiriin kuuluviin rahapeleihin liittyvät organisoimistoimet eivät näin ollen tulisi käyttöoikeussopimuksia koskevien säännösten piiriin missään tilanteissa.

Pykälän *3 ja 4 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi vesihuoltoa koskevien käyttöoikeussopimusten soveltamisalapoikkeuksesta. Lainkohta perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin 12 artiklaan. Käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin johdanto-osan 40 perustelukappaleen mukaan vesihuollon alalla tehtäviin käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan usein erityisiä ja monimutkaisia järjestelyjä, joihin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Huomioon olisi myös otettava se, että vesi on tärkeä julkinen hyödyke ja perusarvo kaikille Euroopan unionin kansalaisille. Tällaisten vesihuollon järjestelyjen erityisominaisuudet ovat peruste vesihuollon alalla tehtyjä käyttöoikeussopimuksia koskevalle soveltamisalapoikkeukselle. Suomessa vesihuoltoon liittyviä tehtäviä tai oikeuksia ei anneta julkisilla käyttöoikeussopimuksilla, eikä vesihuoltoa harjoittavien yksiköiden kuten kuntien vesilaitosten tai yksityisten vesiosuuskuntien kanssa tehdä yleensä muutoinkaan käyttöoikeussopimuksia. Lainkohdan merkitys jäänee siten Suomessa vähäiseksi.

12 §. *Puolustus- ja turvallisuushankinnat*. Pykälässä säädettäisiin lain suhteesta puolustus- ja turvallisuushankintoihin. Säännös perustuu hankintadirektiivin 15 artiklaan ja vastaa osin voimassa olevan hankintalain 7 §:n 1 momentissa säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan lakia ei sovellettaisi puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 5 §:ssä tarkoitettuihin hankintoihin. Puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 5 §:ssä määritellään puolustus- ja turvallisuushankintojen käsite hankintaviranomaisten ja hankintayksiköiden tekemien rakennusurakoita sekä tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta puolustus- ja turvallisuusalalla ja direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/81/EY eli puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivin mukaisesti. Lakia ei sovellettaisi myöskään sellaisiin puolustus- ja turvallisuushankintoihin, jotka jäävät puolustus- ja turvallisuushankintalain soveltamisalan ulkopuolelle kyseisen lain 6 §:n 2 momentin, 7 §:n 1 momentin, 8 §:n tai 13 §:n nojalla.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa kyse olisi muista kuin puolustus- ja turvallisuushankinnoista, jotka olisivat salassa pidettäviä tai joiden toteuttaminen edellyttäisi lakiin perustuvia erityisiä turvatoimenpiteitä. Tällaisiin hankintoihin ei sovellettaisi hankintalakia. Lakia ei sovellettaisi myöskään hankintaan jossa hankintalain soveltaminen velvoittaisi hankintayksikön toimittamaan tietoja, joiden julkistaminen on vastoin valtion keskeisiä turvallisuusetuja. Momentin säännösten soveltamisen edellytyksenä olisi se, että valtion keskeisten turvallisuusetujen suojaaminen ei olisi mahdollista suhteellisuusperiaatteen mukaisesti kilpailua ja toimittajien yhdenvertaista ja avointa osallistumista vähemmän rajoittavin toimenpitein kuin ehdotetun hankintalain soveltamatta jättämisellä. Säännös perustuu yhtäältä hankintadirektiivin 15 artiklan 3 ja 4 kohtaan, joissa käsitellään muun muassa salassa pidettäviä hankintoja sekä hankintoja, joiden toteuttaminen edellyttää lakiin perustuvia erityisiä turvatoimenpiteitä. Säännös perustuu myös 15 artiklan 2 kohtaan, jossa direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty muutkin hankinnat, joissa direktiivin soveltamisen esteeksi muodostuu valtion keskeisten turvallisuusetujen takaaminen. Salassapitotarvetta arvioitaisiin lähtökohtaisesti julkisuuslain perusteella. Salassapitotarve perustuisi usein lainkohdassa tarkoitettuihin turvallisuusintresseihin. Euroopan komissio on antanut 7.12.2006 tulkitsevan tiedonannon EY:n perustamissopimuksen 296 artiklan (nykyinen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 346 artikla) soveltamisesta puolustushankintoihin (KOM (2006) 779 lopullinen). Tiedonannon mukaan hankintayksikön tulisi valtion keskeisiä turvallisuusetuja koskevaan perustamissopimuksen 296 artiklaan vedotessaan pohtia muun muassa sitä, miksi julkisia hankintoja koskevan direktiivin noudattamatta jättäminen kyseisessä tapauksessa on välttämätöntä valtoin keskeisen turvallisuusedun turvaamiseksi. On todennäköistä, että suurimmassa osassa tilanteista, joissa valtion keskeiset turvallisuusedut puoltavat hankintalainsäädännön soveltamatta jättämistä, on kyse puolustus- ja turvallisuushankinnoista eikä tämän lain mukaisista siviilihankinnoista.

Hankintadirektiivin 15 artiklan 2 kohdan mukaan avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita kilpailuttamatta jättämistä vähemmän rajoittava toimenpide olisi hankinnan kilpailuttaminen hankintalainsäädännön mukaisesti siten, että hankintayksikkö asettaa kuitenkin vaatimuksia, joilla pyritään suojaamaan hankintaviranomaisen saataville antamien tietojen luottamuksellisuus esimerkiksi vaitiolovelvollisuuksin tai turvallisuutta koskevin velvoittein.

13 §. *Puolustus- tai turvallisuusnäkökohtia sisältäviin sekamuotoisiin sopimuksiin sovellettava laki.* Lainkohdassa ehdotetaan säädettäväksi julkisista hankinnoista annetun lain sekä julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain lainvalintaa määrittävistä periaatteista. Säännös perustuu hankintadirektiivin 16 artiklaan ja käyttöoikeussopimusdirektiivin 21 artiklaan ja olisi uusi.

Pykälän mukaan sopimukseen, johon sisältyisi sekä tämän lain että julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain mukaisia hankintoja, tulisi soveltaa puolustus- ja turvalli-

suushankinnoista annettua lakia, jos näitä erilaisia hankintasopimuksia koskevia osia ei voitaisi objektiivisesti erottaa toisistaan.

Pykälässä asetettuun objektiivisuuden vaatimukseen liittyy myös se, että hankintadirektiivin 16 artiklan 2 kohdan mukaan yhden hankintasopimuksen tekemistä koskevaa päätöstä ei saa tehdä siinä tarkoituksessa, että sopimuksiin ei sovellettaisi lainkaan hankintoja koskevien direktiivien säännöksiä.

14 §. *Käyttöoikeussopimuksia koskevien säännösten soveltaminen puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksiin.* Pykälässä säädettäisiin puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimusten menettelysäännöistä. Lain 13 luvun menettelysääntöjä sovellettaisiin käyttöoikeussopimuksiin, jotka hankintasopimuksina kuuluisivat puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain soveltamisalaan. Pykälän *1 momentin* mukaan sen estämättä, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, ehdotetun lain käyttöoikeussopimuksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin käyttöoikeussopimuksina toteutettaviin puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 5 §:ssä tarkoitettuihin rakennusurakoita ja palveluja koskeviin turvallisuus- ja puolustushankintoihin.

Pykälän *2 momentin* mukaan puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksiin soveltuisivat pääosin samat soveltamisalapoikkeukset kuin puolustus- ja turvallisuushankintalain mukaisiin puolustus- ja turvallisuushankintasopimuksiin. Näistä poikkeuksista on säädetty puolustus- ja turvallisuushankintalain 7 §:ssä. Puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimukset jäisivät ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolelle myös tilanteissa, joissa käyttöoikeussopimuksen tekemiseen voidaan soveltaa jotain ehdotetun lain soveltamisalapoikkeuksista. Säännös perustuu käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin 10 artiklan 5–7 kohtaan.

15 §. *Hankinnat hankintayksikön sidosyksiköltä.* Pykälässä säädettäisiin hankinnoista ja käyttöoikeussopimusten tekemisestä hankintayksikön sidosyksiköltä (in house –yksikkö). Pykälä perustuu hankintadirektiivin 12 artiklan 1–3 sekä 5 kohtaan ja käyttöoikeussopimusdirektiivin 17 artiklan 1–3 sekä 5 kohtaan.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin pääsääntö, jonka mukaan lakia ei sovelleta hankintasopimuksiin, jotka hankintayksikkö tekee sidosyksiköltään, sekä määriteltäisiin sidosyksikön käsite. Sidosyksikön käsite vastaisi pääosin sitä, mitä voimassa olevan hankintalain 10 §:ssä säädetään täsmennettynä hankintadirektiiviin tehdyillä muutoksilla. Sidosyksiköllä tarkoitettaisiin hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 12 artiklan 1 kohtaan. Samaan oikeushenkilöön kuuluvien yksiköiden tekemää hankintaa ei pidettäisi laissa tarkoitettuna hankintasopimuksena, vaan hankintayksikön oikeushenkilön sisällä tehtynä järjestelynä.

Valtio on perinteisesti katsottu yhdeksi oikeushenkilöksi, joka muodostuu toimielinten kokonaisuudesta. Valtioneuvosto puolestaan on ministeriöiden muodostama kokonaisuus, jonka sisäisestä toimivallan jaosta on säädetty valtioneuvoston ohjesäännössä. Valtion keskushallintoon katsotaan ministeriöiden lisäksi kuuluvan valtion virastot sekä muut valtakunnalliset hallintoelimet. Näiden yksiköiden voidaan siten katsoa kuuluvan samaan oikeushenkilöön, jolloin niiden välisissä suhteissa ei olisi yleensä kysymys hankintalainsäädännön alaan kuuluvista sopimuksista, vaan rakenteellisista syistä erillisiksi organisoitujen, valtion kokonaan rahoittamien toimintojen järjestelyistä.

Kunnat ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä, joiden organisaatio koostuu kunnan päätösvaltaa käyttäviin toimielimiin alisteisessa asemassa olevista yksiköistä. Kuntien sisäiset toimeksiannot niiden organisaatioon kuuluvilta osastoilta, liikelaitoksilta tai muilta yksiköiltä eivät olisi

yleensä lakiehdotuksen tarkoittamia hankintasopimuksia eivätkä ne siten kuuluisi kilpailuttamisvelvoitteen piiriin. Sitä vastoin kuntien yhtiöt ovat muodollisesti erillisiä omistajistaan. Niiden sidosyksikön asemaa koskeva harkinta olisi siten tehtävä valvontavaltaa ja toiminnan kohdistumista koskevien edellytysten perusteella.

Lisäksi *1 momentissa* tarkoitettuina sidosyksikön edellytyksenä olisi, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa. Määräysvallan täyttymisen osalta hankintayksikön katsotaan käyttävän määräysvaltaa samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa silloin, kun se käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa määräysvallan alaisen oikeushenkilön strategisiin tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin. Tällaista määräysvaltaa voi käyttää myös toinen oikeushenkilö, joka on samalla tavoin hankintayksikön määräysvallassa.

Edelleen edellytyksenä olisi, että sidosyksikkö harjoittaa ainoastaan vähäisessä määrin liiketoimintaansa muiden kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikön keskeisenä tehtävänä tulisi olla vain siihen määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden palveleminen. Hankintadirektiivissä määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuvan liikevaihdon sallittu prosentuaalinen osuus on asetettu 80 prosenttiin, mutta kansallisesti sidosyksikön erittäin vähäistä suuremman muihin kuin määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuvan myynnin on katsottu olevan ongelmallista hankintalainsäädännön ja kilpailuoikeuden kilpailun vääristämisen estämistä koskevien tavoitteiden näkökulmasta. Sidosyksiköt voisivat vähäistä suuremman tällaisen myynnin kautta vääristää kilpailua markkinoilla muiden toimittajien kanssa hyödyntämällä määräysvaltaa käyttäviltä hankintayksiköltä kilpailuttamatta saatuja ja sidosyksikölle edullisia hankintasopimuksia. Suurikokoisen sidosyksikön liiketoiminnasta muutamankin prosentin sallittu muihin kuin määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuva myynti voi tarkoittaa käytännössä sitä, että yksiköllä voisi olla miljoonien eurojen liiketoimintaa muiden kuin siihen määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden kanssa. Tämän vuoksi ehdotetun 1 momentin mukaan sidosyksikkö saisi harjoittaa liiketoiminnastaan enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden muiden kuin siihen määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden kanssa. Molempien edellytysten olisi täytyttävä. Näin ollen myös viittä prosenttia pienempi muihin kuin määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuvan myynnin osuus estäisi sidosyksikköaseman syntymisen, mikäli myynnin euromääräinen osuus on yli 500 000 euroa. Kansallisessa laissa voidaan ottaa käyttöön hankintadirektiiviin nähden matalampi prosenttiosuus eli laajempi kilpailuttamisvelvoite, sillä hankintadirektiivit eivät ole tältä osin täysharmonisoivia. Jäsenvaltioissa voidaan siis ulottaa hankintayksikön kilpailuttamisvelvoite sidosyksiköltä tehtyihin hankintoihin laajemmaksi kuin hankintadirektiiveissä säädetään.

Sidosyksikössä ei *1 momentin* mukaan saisi olla myöskään yksityistä eli muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa. Hankintadirektiivin 12 artiklan 1 kohdan c alakohdassa on edelleen täsmennetty, että määräysvallan alaisessa oikeushenkilössä ei ole suoria yksityisiä pääomaosuuksia lukuun ottamatta perussopimuksen mukaisia kansallisissa säännöksissä vaadittuja yksityisen pääomaosuuden muotoja ilman määräysvaltaa ja ilman suojaamista, jotka eivät vaikuta ratkaisevasti määräysvallan alaisen oikeushenkilön päätöksiin. Jos kansallisessa lainsäädännössä erikseen edellytettäisiin yksityistä omistusta tiettyyn toimijaan, ei tämä direktiivin mukaan siten välttämättä estäisi sen mahdollista sidosyksikköasemaa. Suomessa ei kuitenkaan ole sellaista lainsäädäntöä, joka edellyttäisi yksityistä pääomaa hankintayksiköiden sidosyksiköissä.

Kaikkien *1 momentissa* lueteltujen sidosyksikön edellytysten olisi täytyttävä samaan aikaan, jotta kyse olisi pykälässä tarkoitetusta sidosyksiköstä. Pykälässä tarkoitettu sidosyksikkö voisi olla esimerkiksi valtion tai kunnan omistama osakeyhtiö.

Sidosyksikön käsite on luotu unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä (muun muassa ratkaisu asiassa *C-107/98, Teckal; C-26/03, Stadt Halle; C-371/05, komissio vs. Italia; C-340/04, Carbotermo; C-295/05, Tragsa; C-324/07, Coditel ja C-573/07, SEA)* ja on hankintadirektiivitasolla uusi. Sidosyksikköhankinnoista on säädetty kuitenkin voimassa olevan hankintalain 10 §:ssä, jonka säännöksiä ehdotettu lainkohta vastaisi pääperiaateiltaan. Pykälässä tarkoitetut sidosyksikköä koskevat edellytykset vastaisivat myös pääosin unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä liiketoiminnan kohdistumista lukuun ottamatta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin 1 momentissa mainitun prosenttiosuuden laskemisen perusteista. Lainkohdan mukaan prosenttiosuutta määriteltäessä olisi käytettävä sopimuksen tekemistä edeltävien kolmen vuoden keskimääräistä kokonaisliikevaihtoa tai muuta vastaavaa toimintaan perustuvaa määrää. Pääsääntöisesti laskemisen perusteena olisi käytettävä liikevaihtoa. Hankintadirektiivin 12 artiklan 5 kohdan mukaan liikevaihdolle vaihtoehtoinen toimintaan perustuva määrä olisi esimerkiksi asianomaiselle oikeushenkilölle tai hankintayksikölle aiheutuneet kustannukset palvelujen, tavaroiden ja rakennusurakoiden osalta. Jos asianomaisen sidosyksikön tai hankintayksikön perustamisajankohdan tai toiminnan aloittamisen ajankohdan tai toiminnan uudelleenjärjestämisen vuoksi liikevaihtoa tai vaihtoehtoista toimintaan perustuvaa määrää kuten kustannuksia ei ole joko saatavilla kolmelta edeltävältä vuodelta tai niillä ei ole enää merkitystä, riittää, että toiminnan mittaus osoitetaan esittämällä tietoja tulevasta liiketoiminnasta.

Pykälän *1 momentissa* asetettu viiden prosentin rajoitus sidosyksikön muihin kuin määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuvan liiketoiminnan harjoittamiselle voi joissain tilanteissa olla suhteettoman rajoittava. Tietyissä tilanteissa hankintayksiköiden määräysvallassa oleva yksikkö voi olla tosiasiallisesti ainoa paikkakunnan, laajemman alueen tai valtakunnallisten markkinoiden palveluntarjoaja. Näillä markkinoilla palvelua ei välttämättä pystytä tarjoamaan lainkaan markkinaehtoisesti kannattavalla tavalla. Tällöin määräysvallassa olevan yksikön viittä prosenttia ja 500 000 euroa laajempi määräysvaltapiirin ulkopuolelle kohdistuva liiketoiminta ei myöskään vääristä markkinoita.

Edellä mainituista syistä pykälän *3 momentissa* ehdotetaan 1 momentissa tarkoitetun prosentuaalisen rajoituksen sijasta 10 prosentin rajoitusta tilanteessa, jossa sidosyksikön liiketoimintaa vastaavaa volyymiltään riittävää ja todellisen kilpailukykyisen vaihtoehdon tarjoavaa markkinaehtoista toimintaa ei ole.

Pykälän *3 momentissa* ehdotettu 10 prosentin rajoitus sallisi ainoan palveluntarjoajan toiminnan jatkumisen, mutta toisaalta estäisi toiminnan laajenemisen siinä määrin laajaksi, että toiminnan kilpailuvaikutukset ulottuisivat kilpailluille markkinoille. Prosenttiosuus vastaisi myös voimassa olevan hankintalainsäädännön vakiintuneen soveltamiskäytännön linjauksia. Markkinaehtoista toimintaa ei katsottaisi olevan käsillä, jos hankintayksikkö on julkaissut sen määräysvallassa olevan yksikön muille kuin määräysvaltaa käyttäville hankintayksiköille suunnitellusta myynnistä ehdotetun 58 §:n 3 momentissa tarkoitetun avoimuusilmoituksen, eikä hankintayksikkö saisi ilmoituksessa määritellyssä määräajassa lainkaan vastauksia sidosyksikkönä tarkastellun yksikön liiketoimintaa vastaavasta toiminnasta. Koska pykälän 1 momentissa tarkoitetun markkinoilla toimimisen rajoituksen tarkoituksena on estää sidosyksikön markkinoita vääristävää toimintaa, tällaisia haitallisia vaikutuksia ei olisi käsillä, jos niiden kohteena ei olisi vastaavaa palvelua tarjoavia yrityksiä tai yhteisöjä.

Momentissa tarkoitetulla ilmoittamismenettelyllä voitaisiin käytännössä osoittaa vastaavan toiminnan olemassaolo. Hankintayksikkö voisi osoittaa vastaavan toiminnan puuttumisen muillakin keinoilla, esimerkiksi samalla tavalla kuin ehdotetun 40 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun vain yhden toimittajan tilanteissa. Ilmoituksen tekemisvelvoitteella voidaan var-

mistaa sidosyksikköjärjestelyn riittävä avoimuus ja kartoittaa sidosyksikön liiketoimintaa vastaava toiminta markkinoilla. Ilmoituksessa hankintayksikkö kuvaisi ehdotetun 58 §:n 3 momentin mukaisesti sidosyksikön toimintaa ja muille kuin määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuvan liiketoiminnan luonnetta ja laajuutta sekä asettaisi vähintään 14 päivän määräajan vastausten antamiselle. Markkinoilla olevat toimittajat voisivat toimittaa hankintayksikölle vastauksen, jonka sisältönä olisi vastaavan markkinaehtoisen toiminnan osoittaminen. Vastauksessa volyymiltään riittävän ja todellisen vaihtoehdon tarjoavan markkinaehtoisen toiminnan olemassaolo tulisi osoittaa riittävällä selkeydellä ja varmuudella. Vastauksen laatimisessa voitaisiin tältä osin käyttää vertailukohtana avoimuusilmoituksessa olevaa kuvausta muihin kuin määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuvan liiketoiminnan osuudesta ja luonteesta. Jos hankintayksikkö ei saisi asetettuun määräaikaan mennessä lainkaan uskottavaa vastaavaa toimintaa osoittavia vastauksia, ilmoituksen kohteena olevan sidosyksikön sallitun määräysvaltapiirin ulkopuolelle suuntautuvan myynnin prosenttiosuus olisi momentissa tarkoitettu 10. Mikäli ilmoituksen sisällön johdosta hankintayksikkö sen sijaan saisi tällaisia vastauksia toimittajilta, ei momentissa tarkoitettua korkeampaa prosenttiosuutta voitaisi soveltaa. Jos ilmoitusta ei julkaistaisi, ei voitaisi myöskään soveltaa korkeampaa prosenttiosuutta. Jos sidosyksikkö harjoittaisi liiketoimintaansa 1 momentissa tarkoitettua laajemmin siitä huolimatta, että sidosyksikköön määräysvaltaa käyttävän hankintayksikön avoimuusilmoituksen johdosta hankintayksikkö on saanut tietää kilpailun olemassaolosta, voisi lainvastaiseen tilanteeseen puuttua joko valittamalla markkinaoikeuteen ehdotetun 16 luvun mukaisesti tai tekemällä toimenpidepyynnön Kilpailu- ja kuluttajavirastolle 15 luvussa tarkoitetulla tavalla.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston ehdotetussa 15 luvussa säädetyssä lain soveltamisen valvonnassa keskityttäisiin erityisesti lainvastaisiin kilpailuttamatta jättämistilanteisiin. Sidosyksikkösuhdetta koskevassa valvonnassa ja sen priorisoimisessa keskeistä olisi se, onko hankintayksikkö noudattanut toiminnassaan laissa asetettuja enimmäisrajoja määräysvaltapiirin ulkopuolelle suuntautuvassa liiketoiminnassa, ja tähän liittyen se, onko hankintayksikkö noudattanut prosenttirajoituksen tasoon vaikuttavaa 3 momentissa tarkoitettua ilmoitusmenettelyä. Samalla on huomioitava, että kilpailulain 4 a lukuun ehdotetun selvennyksen johdosta korostettaisiin kilpailulain mukaisen valvonnan mahdollisuutta myös tilanteissa, joissa sidosyksiköltä tehtävä hankinta jäisi ehdotetun 15 §:n nojalla hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle. Sidosyksiköitä koskevalla soveltamisalapoikkeuksella ei olisi myöskään poissulkevaa vaikutusta hankintayksikön tai sidosyksikön toiminnan arvioinnissa EU:n valtiontukisääntelyn näkökulmasta.

Pykälän *3 momentin* mukaan vastausten tekemistä koskevan määräajan olisi oltava vähintään 14 vuorokautta avoimuusilmoituksen julkaisemisesta. Momentissa säädettyä korkeampaa prosenttiosuutta sovellettaisiin avoimuusilmoituksen kohteena olevaan yksikköön kolme vuotta avoimuusilmoituksessa asetetun vastausmääräajan päättymisestä, jos yhtään uskottavaa kilpailua osoittavaa vastausta ei ole määräajan päättymiseen mennessä saapunut hankintayksikköön. Hankintayksikön olisi tarvittaessa osoitettava sille toimitettujen vastausten keskeinen sidosyksikkösäännösten soveltamiseen vaikuttava sisältö. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa sidosyksikköjärjestelyjen ennakoitavuus ja oikeusvarmuus siten, että markkinatilanteen lyhyen aikavälin muutokset eivät välittömästi vaikuttaisi sovellettavien säännösten sisältöön.

Pykälän *4 momentin* mukaan 1 momentissa tarkoitettua sallitun määräysvaltapiirin ulkopuolelle suuntautuvan myynnin prosentuaalista rajoitusta ei sovellettaisi silloin, kun muiden kuin määräysvaltaa sidosyksikköön käyttävien hankintayksiköiden kanssa harjoitetun liiketoiminnan arvo on sopimuksen tekemistä edeltävien kolmen vuoden ajalta keskimäärin alle 100 000 euroa vuodessa. Säännöksellä pyrittäisiin ehkäisemään tilanteita, joissa kokonaisliikevaihdoltaan hyvin pienten sidosyksiköiden sallitun määräysvaltapiirin ulkopuolelle suuntautuvan

myynnin osuus olisi euromääräiseltä arvoltaan niin pieni, että sallitun rajan ylittävää myyntiä olisi käytännössä erittäin vaikea ehkäistä tai kontrolloida. Erityisesti pienissä ja keskisuurissa hankintayksiköissä kuten pienissä kunnissa erittäin vähäisen muihin kuin määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin suuntautuvan myynnin kontrolloiminen voi synnyttää kohtuuttomasti hallinnollista taakkaa. Tällainen tilanne voisi olla käsillä esimerkiksi opetustoimintaa harjoittavien pienten sidosyksiköiden kahvilatoiminnassa. Vaikka tällaisilla pienillä sidosyksiköillä sallitun määräysvaltapiirin ulkopuolelle suuntautuvan myynnin osuus olisikin yli viisi prosenttia niiden liiketoiminnasta, ei 1 momentissa säädettyyn nähden laajemman myynnin voida arvioida vaikuttavan haitallisesti markkinoiden toimintaan, koska markkinatoiminnan absoluuttinen määrä olisi erittäin vähäinen. Momentissa ei säädettäisi nimenomaisesti hankintadirektiivin 12 artiklassa säädetystä 20 prosentin ylärajasta, sillä Suomessa ei käytännössä ole sidosyksiköitä, joiden alle 100 000 euron määräysvaltapiirin ulkopuolelle suuntautuva myynti muodostaisi enemmän kuin 20 prosenttia sidosyksikön kokonaisliiketoiminnasta ja joilta hankintayksiköt tekisivät ehdotetun lain kansallisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja. Hankintayksiköiden olisi kuitenkin huolehdittava, että sidosyksiköiden alle 100 000 euron muihin kuin määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin kohdistuva myynti ei muodosta tulevaisuudessakaan direktiivin määräysten vastaisesti 20 prosenttia sidosyksikön kolmen vuoden keskimääräisestä liikevaihdosta.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin usean hankintayksikön yhdessä käyttämän määräysvallan tarkemmista edellytyksistä. Hankintayksiköiden katsottaisiin yhdessä käyttävän määräysvaltaa 1 momentissa tarkoitettuun sidosyksikköön, jos sidosyksikön toimielimet koostuvat kaikkien hankintayksiköiden edustajista. Yksittäinen edustaja voisi kuitenkin edustaa useita tai kaikkia osallistuvia hankintayksiköitä sidosyksikön hallintotoimielimessä. Yhteisen määräysvallan edellytyksenä olisi myös, että hankintayksiköt voivat yhdessä käyttää ratkaisevaa päätösvaltaa sidosyksikön strategisiin tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin sekä se, että sidosyksikkö toimii määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden etujen mukaisesti. Yhteisen määräysvallan edellytyksiä on käsitelty muun muassa unionin tuomioistuimen ratkaisussa *C-573/07, SEA*. Usean hankintayksikön määräysvaltaa voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun sidosyksikkönä on kuntayhtymä tai valtion ja kuntien yhdessä omistama osakeyhtiö.

Pykälän *6 momentissa* säädettäisiin niin kutsutusta käänteisestä sidosyksikköhankinnasta sekä saman hankintayksikön omistamien sidosyksikköjen keskinäisistä hankinnoista (niin kutsuttu in-house sisters). Pykälän mukaan 1 momentissa säädettyä poikkeusta sovellettaisiin myös hankintoihin, joissa sidosyksikkö, joka on hankintayksikkö, tekee hankintasopimuksen määräysvaltaa käyttävän hankintayksikön kanssa tai saman hankintayksikön määräysvallan alaisen sidosyksikön kanssa. Tällaisia niin kutsuttuja käänteisiä sidosyksikköhankintoja olisivat esimerkiksi tilanteet, joissa kunnan sidosyksikköasemassa oleva yhtiö, joka olisi myös tässä laissa tarkoitettu hankintayksikkö, tekisi hankintasopimuksen kunnan kanssa esimerkiksi taloushallinnon palveluista. Saman hankintayksikön omistamien sidosyksikköjen keskinäisistä hankinnoista esimerkkinä voisi olla samaan konserniin kuuluvien sidosyksikköjen väliset hankinnat, edellyttäen, että sidosyksiköillä on sama omistaja.

16 §. *Hankinnat toiselta hankintayksiköltä*. Pykälässä säädettäisiin hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista toiselta hankintayksiköltä. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 12 artiklan 4 ja 5 kohtiin. Pykälä olisi uusi. Ehdotetun 15 §:n mukaisesti myös ehdotetun 16 §:n tarkoittamissa tilanteissa lähtökohtana olisi se, että kyseessä on kaksi tai useampi eri oikeushenkilö.

Pykälässä *1 momentissa* säädettäisiin, että lakia ei sovelleta hankintayksiköiden väliseen hankintasopimukseen, jolla hankintayksiköt toteuttavat yhteistyössä ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi niiden vastuulla olevat yleisen edun mukaiset julkiset palvelut. Pykälässä tarkoitetun niin kutsutun horisontaalisen yhteistyön edellytykset on luotu alun perin unionin tuomio-

istuimen ratkaisukäytännössä (muun muassa *C-480/06, komissio vastaan Saksa (EU:C:2009:357) sekä C-159/11, Lecce)*. Mitä pykälässä säädettäisiin hankintayksiköiden toteuttamasta yhteistyöstä niiden vastuulla olevista palveluista, tarkoitettaisiin samaa kuin hankintadirektiivin 12 artiklan 4 kohdan a alakohdassa, jossa todetaan, että ”sopimuksella käynnistetään tai toteutetaan siihen osallistuvien hankintaviranomaisten välinen yhteistyö tavoitteena varmistaa, että julkiset palvelut, jotka niiden on suoritettava, tarjotaan niiden yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi”. Mitä pykälässä säädettäisiin yleisen edun mukaisuudesta tarkoitettaisiin samaa kuin hankintadirektiivin 12 artiklan 4 kohdan b alakohdassa, jossa todetaan, että ”kyseisen yhteistyön toteuttamista ohjaavat ainoastaan yleiseen etuun liittyvät näkökohdat”. Kaikkien momentissa mainittujen edellytysten tulee täyttyä, jotta momentin tarkoittama yhteistyö olisi mahdollista.

Lainkohdan tarkoituksena on mahdollistaa todellinen yhteistyö hankintayksiköiden välillä ilman, että yhteistyön toteuttamisessa niiden olisi kilpailutettava lain mukaisesti hankintansa toisiltaan. Hankintadirektiivin johdanto-osan 33 perustelukappaleen mukaisesti hankintayksiköiden olisi voitava päättää suorittaa julkisia palvelujaan yhteisesti tekemällä yhteistyötä ilman, että niiltä vaadittaisiin kilpailuttamatta jättämisen perusteeksi tiettyä oikeudellista muotoa kuten esimerkiksi yhteistä sidosyksikköä. Yhteistyön tulisi olla todellista siten, että siihen osallistuvat hankintayksiköt toteuttaisivat yhteistyön piiriin kuuluvia palveluja myös ilman yhteistyötä. Direktiivin johdanto-osan mukaan yhteistyö voi sisältää kaikentyyppisiä toimintoja, jotka kuitenkin liittyvät osallistuville viranomaisille osoitettujen tai niiden suoritettavakseen ottamien palvelujen suorittamiseen ja velvollisuuksien hoitamiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi paikallis- tai alueviranomaisten pakolliset tai vapaaehtoiset tehtävät taikka palvelut, jotka on annettu julkisoikeudellisesti tietyille yksiköille. Osallistuvien eri viranomaisten suorittamien palvelujen ei tarvitse välttämättä olla samanlaisia, vaan ne voivat olla myös toisiaan täydentäviä. Lainkohdassa tarkoitetun yhteistyön edellytys ei direktiivin johdanto-osan mukaan tarkoita sitä, että kaikki osallistuvat viranomaiset vastaavat pääasiallisten sopimusvelvoitteiden suorittamisesta, kunhan ne ovat sitoutuneet tekemään osansa kyseisen julkisen palvelun suorittamisesta yhteistoiminnassa. Lisäksi direktiivin johdanto-osan mukaan vain yleiseen etuun liittyvät näkökohdat saisivat ohjata yhteistoiminnan toteuttamista sekä siihen sisältyviä hankintaviranomaisten välisiä varojen siirtoja. Yhteisen tehtävän ja yleisen edun edellytyksiä on käsitelty muun muassa unionin tuomioistuimen ratkaisussa *C-159/11, Lecce*.

Pykälässä tarkoitettuna yhteistyönä voidaan pitää esimerkiksi kuntien tai kuntayhtymien välistä kuntalain mukaista yhteistoimintaa tai valtion ja kunnan välistä yhteistoimintaa. Kuntien osalta kuntien välisen yhteistoiminnan ja ehdotetussa pykälässä tarkoitetun yhteistyön rajapintaa on käsitelty kuntalain 50 §:ssä ja sen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Pykälä ei kuitenkaan soveltuisi lakisääteiseen yhteistoimintaan eikä toimivallan tai järjestämisvastuun siirtoon niiden jäädessä jo muutenkin hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle (*KKO:2013:19*). Mitä 15 §:n perusteluissa on todettu hankinnan määrittelystä silloin, kun toimintaa harjoitetaan kunnan sisällä tai valtion keskushallinnon sisäisesti, soveltuisi myös ehdotetun pykälän arvioinnissa.

Lisäksi pykälässä tarkoitetun yhteistyön edellytyksenä olisi, että enintään viisi prosenttia ja enintään 500 000 euron osuus yhteistyön piiriin kuuluvista palveluista tuotetaan muita kuin sopimuksen osapuolia varten. Mitä pykälässä säädettäisiin sopimuksenalaisten palveluiden suuntautumisesta tarkoitettaisiin samaa kuin hankintadirektiivin 12 artiklan 4 kohdan c alakohdassa, jossa todetaan, että ”osallistuvat hankintaviranomaiset harjoittavat avoimilla markkinoilla alle 20 prosenttia yhteistyön piiriin kuuluvista toiminnoistaan.” Direktiivissä prosentuaalinen markkinoilla toimimisen osuus on määritelty 20 prosenttiin, mutta kansallisesti yhteistoimintasopimuksen piiriin kuuluvan ulosmyynnin katsotaan vaarantavan julkisen ja yksityisen välistä kilpailuneutraliteettia ja siksi prosenttiosuus laskettaisiin sidosyksikkösäännök-

sen tavoin viiteen prosenttiin. Hankintayksiköiden mahdollisuus myydä vähäistä suurempi osa yhteistoimintasopimuksen alaisista palveluista muille kuin sopimuksen osapuolille saattaisi myös vaarantaa todellisen yhteistyön luonteen. Olisi lisäksi otettava huomioon, että yhteistyön piiriin kuuluvien palvelujen myyntiä muille kuin yhteistyöhön osallistuville hankintayksiköille saattaa rajoittaa myös muu kansallinen lainsäädäntö, esimerkiksi kuntien osalta kuntalain 126 ja 127 §:n mukainen yhtiöittämisvelvoite silloin, kun kyse ei ole vähäisestä toiminnasta, tai kilpailulain (948/2011) 4 a luvun säännökset julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan kilpailuneutraliteetista. Sopimuksenalaisen ulosmyynnin osuus laskettaisiin hankintadirektiivin 12 artiklan 5 kohdan mukaisin perustein, jotka on kuvattu ehdotetun 15 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Pykälän *2 momentin* mukaan 1 momentissa tarkoitettu prosenttiosuus olisi 10 silloin, kun yhteistyön piiriin kuuluvissa palveluissa ei ole markkinaehtoista toimintaa. Markkinaehtoista vastaavaa toimintaa ei katsottaisi olevan käsillä, jos yhteistyöhön osallistuneet hankintayksiköt julkaisisivat yhteistyön piiriin kuuluvien palvelujen muille kuin yhteistyöhön osallistuville hankintayksiköille suuntautuvasta suunnitellusta myynnistä 58 §:n 3 momentissa tarkoitetun avoimuusilmoituksen, eivätkä hankintayksiköt saisi ilmoituksessa määritellyssä määräajassa yhtään vastausta yhteistyön piiriin kuuluvia palveluja koskevasta kilpailevasta markkinaehtoisesta toiminnasta. Yksi hankintayksikkö voisi julkaista ilmoituksen muiden puolesta. Vastausten tekemistä koskevan määräajan olisi oltava vähintään 14 vuorokautta avoimuusilmoituksen julkaisemisesta. Momentissa säädettyä korkeampaa prosenttiosuutta sovellettaisiin avoimuusilmoituksen kohteena olevan yhteistyön piiriin kuuluviin palveluihin kolme vuotta avoimuusilmoituksessa asetetun vastausmääräajan päättymisestä. Momentti vastaisi sisällöltään ehdotetun 15 §:n 4 momentissa säädettyä.

Pykälän *3 momentin* mukaan 1 momentissa tarkoitettua sallitun sopimuspuolten ulkopuolisille suuntautuvan myynnin prosentuaalista rajoitusta ei sovellettaisi silloin, kun muille kuin sopimuksen osapuolille tuotettujen ja yhteistyön piiriin kuuluvien palvelujen arvo on alle100 000 euroa vuodessa. Momentti vastaisi sisällöltään ehdotetun 15 §:n 4 momentissa säädettyä.

17 §. *Yksinoikeuteen perustuvat palveluhankinnat*. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviksi sellaiset palveluhankinnat ja palveluja koskevat käyttöoikeussopimukset, jotka tehdään toiselta hankintayksiköltä tai hankintayksiköiden yhteenliittymältä sille lailla, asetuksella tai hallinnollisella määräyksellä annetun yksinoikeuden perusteella. Säännös perustuu hankintadirektiivin 11 artiklaan ja käyttöoikeussopimusten direktiivin 10 artiklaan sekä vastaa voimassa olevan hankintalain 12 §:ssä säädettyä.

Yksinoikeuden haltijan tulisi säännöksen mukaan olla hankintayksikkö kuten valtion tai kunnan viranomainen, valtion liikelaitos tai julkisoikeudellinen laitos tai tällaisten yhteenliittymä. Siten muille tahoille myönnettyyn yksinoikeuteen perustuva palvelutuotanto tai siihen liittyvä palveluvelvoite ei oikeuttaisi poikkeamaan lain kilpailuttamissäännöksistä.

Yksinoikeuden tulisi perustua lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen, joiden on oltava Euroopan unionin perustamissopimusten mukainen. Yksinoikeuksien myöntämisestä säädetään erityisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 1 kohdassa. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla lainkohdassa mainituin edellytyksin. Perustuslain 18 §:ssä säädetään elinkeinovapaudesta, jonka rajoitukseksi yksinoikeus voidaan katsoa. Suomessa palvelujen tuottamista koskeva yksinoikeus voitaneen antaa siten vain painavasta syystä lailla tai lain nojalla. Hallinnolliseen määräykseen perustuvan yksinoikeuden nojalla tehtävät hankinnat tulisivat kysymykseen lähinnä silloin, kun suomalainen hankintayksikkö tekee hankinnan muualla kuin Suomessa palvelutuotantoa yksinoikeudella harjoittavalta muun Euroopan

unionin jäsenvaltion viranomaiselta. Käytännössä palvelutuotantoa koskeva yksinoikeus voisi olla lakiin perustuva toissijainen palveluvelvoite, jossa viranomaisella olisi velvoite tuottaa palvelua silloin, kun vastaavaa markkinaehtoista palvelua ei ole lainkaan tai ainakaan riittävästi saatavilla. Yksinoikeuden antaminen voisi perustua myös valtion turvallisuusintresseihin tai se voisi olla välttämätöntä huoltovarmuuteen liittyvistä syistä. Monissa lainkohdan tarkoittamissa tapauksissa hankintayksikkö voisi vedota myös lain 40 §:ssä säädettyyn suorahankintaperusteeseen, joka liittyy yksinoikeuden suojaamiseen. Yksinoikeuden johdosta hankinnan kilpailuttaminen ei ole mahdollista.

18 §. *Euroopan talousalueen ulkopuolisissa maissa toteutettavat hankinnat*. Pykälän mukaan lakia ei sovellettaisi hankintaan tai käyttöoikeussopimukseen, jonka kohde tulee käytettäväksi Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa ja jossa hankintayksikkö voi osoittaa, etteivät Suomeen, Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen sijoittautuneet toimittajat osallistuisi hankintamenettelyyn, mikäli siitä ilmoitettaisiin avoimesti näillä alueilla. Lisäedellytyksenä olisi se, että mainitun kolmannen maan kanssa ei ole tehty esimerkiksi Euroopan unionin toimesta kansainvälistä julkisten hankintojen vastavuoroisuutta koskevaa kauppasopimusta, jossa annettaisiin Euroopan unioniin sijoittautuneille toimittajille avoin pääsy maan hankintayksiköiden julkisten hankintojen tarjouskilpailuihin.

Lainkohta ei perustuisi hankintadirektiiviin ja olisi uusi. Lainkohdan kuvaamissa tilanteissa hankintalain mukaisen tarjouskilpailun järjestäminen olisi epätarkoituksenmukaista, sillä hankinnan relevantit markkinat eli hankinnasta kiinnostuneet toimittajat ovat sijoittautuneet Suomen, Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuoliseen eli niin kutsuttuun kolmanteen maahan. Näissä tilanteissa hankinnasta ilmoittaminen Suomessa tai Euroopan unionin virallisessa lehdessä ei toisi hankintamenettelyyn toimittajia. Koska kyseessä olisi poikkeus hankintalain kilpailuttamisvelvollisuudesta, säännöstä tulisi tulkita suppeasti. Hankintayksiköllä olisi velvollisuus osoittaa, että Suomessa, Euroopan unionissa, Euroopan talousalueella tai EU:n julkisia hankintoja koskevien kauppasopimusten kumppanimaissa ei ole hankinnasta kiinnostuneita toimittajia. Intressin selvittämiseksi hankintayksikkö voisi kartoittaa markkinoita esimerkiksi erilaisin avoimin tietopyynnöin tai ilmoituksin. Rahojen käytön tehokkuuden ja asianmukaisuuden turvaamiseksi hankintayksiköiden tulisi lainkohdan tarkoittamissa tilanteissa kuitenkin järjestää hankinnasta tilanteeseen soveltuva avoin ja syrjimätön tarjouskilpailu kyseisen kolmannen maan markkinoilla.

19 §. *Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat hankinnat.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan niin kutsutun GPA-sopimuksen (Agreement on Government Procurement) ehtojen noudattamisesta. Pykälän mukaan maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa olisi muista sopimuksen sopijavaltioista tuleviin tarjoajiin ja tarjouksiin sovellettava samoja ehtoja kuin mitä sovelletaan Euroopan unionin jäsenvaltioista tuleviin tarjoajiin ja tarjouksiin. Pykälä vastaa voimassa olevan hankintalain 4 §:ssä säädettyä. Julkisia hankintoja koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta säädetään laissa Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen ja sen liitesopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä sekä asetuksessa Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen ja sen liitesopimusten voimaansaattamisesta sekä näiden eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta (SopS 5/1995).

Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskeva niin kutsuttu GPA-sopimus on useammankeskinen sopimus, johon kuuluu osa maailman kauppajärjestön jäsenistä. Sopimuspuolia ovat tällä hetkellä muun muassa Euroopan unioni ja sen 28 jäsenvaltiota, Etelä-Korea, Islanti, Israel, Japani, Kanada, Norja, Sveitsi sekä Yhdysvallat. GPA-sopimuksen uudistukset tulivat voimaan 6.4.2014. Uudistettu sopimusteksti vastaa nykyajan vaatimuksia kattaen myös säh-

köiset hankinnat, parantaa avoimuutta sekä tekee sopimuksen entistä kiinnostavammaksi kehitysmaiden näkökulmasta. Uudistuneen GPA-sopimuksen määräykset on otettu huomioon uudessa EU:n hankintadirektiivissä ja tässä lakiehdotuksessa.

3 luku Yhteishankinnat ja hankintojen varaaminen

20 §. *Hankinnat yhteishankintayksiköltä*. Pykälässä säädettäisiin yhteishankintayksiköltä tehtävistä hankinnoista. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 37 artiklaan. Vaikka käyttöoikeussopimusdirektiivissä ei ole nimenomaisia määräyksiä yhteishankintayksiköistä, sovellettaisiin yhteishankintoja koskevia 20–22 §:ää myös käyttöoikeussopimuksiin. Säännöksissä täsmennettäisiin voimassa olevassa hankintalaissa säädettyä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin hankintayksiköiden mahdollisuudesta käyttää yhteishankintayksikön kilpailuttamia hankintasopimuksia, dynaamisia hankintajärjestelmiä sekä puitejärjestelyjä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 37 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat säätää hankintayksiköiden oikeudesta käyttää yhteishankintayksiköiden sopimuksia. Koska Suomessa yhteishankintayksiköiden toiminta on laajalti vakiintunutta ja yhteishankinnoilla on pitkät perinteet, lakiehdotuksessa ehdotetaan käytettävän jäsenvaltioille annettua mahdollisuutta säätää yhteishankintayksiköistä ja niiltä tehtävistä hankinnoista. Hankintadirektiivin 37 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että tiettyjen hankintojen tekemiseen on käytettävä yhteishankintayksiköitä tai yhtä tai useampaa tiettyä yhteishankintayksikköä. Suomen valtion osalta yhteishankinnoista on säädetty valtion talousarviolain 22 a §:ssä ja siihen perustuvissa säädöksissä, joissa velvoitetaan valtion talousarviotalouden piirissä olevat hankintayksiköt tekemään erikseen määritellyt tuote- ja palveluhankintansa käyttäen keskitetysti kilpailutettuja sopimuksia. Koska yhteishankintayksikön käyttöä koskevien velvoitteiden on Suomessa katsottu liittyvän talousarviolainsäädäntöön ja hankintastrategioihin, ehdotetaan, että yhteishankintayksiköiden käyttöön liittyvistä velvoitteista ei säädetä hankintalaissa vaan muussa lainsäädännössä. Hankintalainsäädännön uudistamisella ei ole välitöntä vaikutusta valtion talousarviolain 22 a §:n nojalla säädettyihin käyttövelvoitteisiin.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi hankkia tavaroita ja palveluita yhteishankintayksiköltä tai tehdä tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankintoja käyttäen yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, dynaamista hankintajärjestelmää taikka puitejärjestelyä.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikön katsottaisiin täyttävän hankintalakiin liittyvät velvoitteensa, kun se tekee hankintansa yhteishankintayksiköltä tai käyttäen yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, dynaamista hankintajärjestelmää tai puitejärjestelyä. Sääntely perustuu hankintadirektiivin 37 artiklan 2 kohtaan. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan hankintalain 11 §:n 1 momentissa säädettyä, mutta momentin sanamuotoa on täsmennetty. Voimassa olevan hankintalain mukaan hankintayksikön katsotaan noudattaneen hankintalakia, jos yhteishankintayksikkö on noudattanut hankinnassaan sitä. Sanamuoto on aiheuttanut tulkintaongelmia ja epävarmuutta, sillä yhteishankintayksikön mahdollisten kilpailuttamisen muotovirheiden on hankintapäätösten lainvoimaisuudesta huolimatta pelätty rasittavan kaikkia hankintayksiköiden yhteishankintayksikön sopimuksilla tehtäviä hankintoja sopimuskaudella. Säännös selkeyttäisi tältä osin oikeustilaa, sillä yhteishankintayksikön sopimuksia käyttävien hankintayksiköiden ei katsottaisi olevan vastuussa siitä onko yhteishankintayksikkö noudattanut hankintalainsäädäntöä kilpailuttaessaan hankintasopimuksia, puitejärjestelyjä taikka dynaamista hankintajärjestelmää. Yhteishankintayksikön hankintamenettelyihin liittyy 15 luvussa säädetyt oikeussuojakeinot. Yhteishankintayksikön hankintamenettelyyn liittyvien päätösten tultua lainvoimaiseksi, yhteishankintayksikköä käyttävien hankintayksiköiden hankinnoista ei olisi mahdollista valittaa sillä perusteella, että yhteishankintayksikkö ei olisi nou-

dattanut hankintalainsäädäntöä kilpailuttaessaan hankintasopimusta, puitejärjestelyä taikka dynaamista hankintajärjestelmää.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin yhteishankintayksikön ja sitä käyttävän hankintayksikön välisestä vastuunjaosta. Yhteishankintayksikkö olisi vastuussa toteuttamastaan kilpailuttamismenettelystä ja yhteishankintayksikön hankintasopimusta, puitejärjestelyä taikka dynaamista hankintajärjestelmää käyttävä hankintayksikkö itse toteuttamistaan vaiheista. Hankintayksikkö olisi siten vastuussa esimerkiksi tekemästään 43 §:n mukaisesta puitejärjestelyn sisäisestä hankinnasta kuten puitejärjestelyn sisäisestä kilpailuttamisesta taikka yhteishankintayksikön ylläpitämällä 49–52 §:n mukaisella dynaamisella hankintajärjestelmällä toteuttamastaan hankinnasta. Säännös perustuu hankintadirektiivin 37 artiklan 2 kohtaan. Säännös vastaisi yleistä käytäntöä ja oikeuskäytännön periaatteita, joiden mukaan yhteishankintayksikkö on vastuussa esimerkiksi puitejärjestelyn perustamiseen liittyvien menettelyvelvoitteiden noudattamisesta ja yhteishankintayksikön sopimusta käyttävä hankintayksikkö on vastuussa puitejärjestelyn sisäisen hankinnan tekemisestä.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin yhteishankintatoimintoja ja hankintojen tukitoimintojen tuottamista koskevan palvelusopimuksen tekemisestä. Säännöksen mukaan hankintalain menettelytapavelvoitteita ei sovellettaisi hankintayksikön ja yhteishankintayksikön väliseen yhteishankintatoimintoja ja hankintojen tukitoimintoja koskevaan palvelusopimukseen. Säännös perustuu hankintadirektiivin 37 artiklan 4 kohtaan. Käytännössä kaikki Suomessa toimivat yhteishankintayksiköt eivät ole tehneet erillisiä palvelusopimuksia yhteishankintatoiminnoista taikka hankintojen tukitoiminnoista. Säännöksen tarkoituksena olisi selventää sitä, ettei yhteishankintayksiköiden yhteishankintapalveluja taikka niihin liittyviä tukipalveluja tarvitse kilpailuttaa. Ehdotettu säännös ei velvoita hankintayksiköitä ja yhteishankintayksiköitä erillisten sopimusten tekemiseen. Esimerkiksi valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n asema perustuu lakiin Hansel Oy –nimisestä osakeyhtiöstä (1096/2008), jossa määritellään muun muassa yhtiön tehtävät ja asiakkaat. Hansel Oy ja valtiohallinnon hankintayksiköt eivät ole tehneet erillisiä sopimuksia yhteishankinnoista, vaan puitejärjestelyt ovat olleet laissa määriteltyjen ja puitejärjestelyä kilpailutettaessa määriteltyjen hankintayksiköiden käytettävissä erillisen liittymismenettelyn jälkeen. Kuntien yhteishankintayksikkönä toimii esimerkiksi KL-Kuntahankinnat Oy, jonka toimialana on toimia hankintalain tarkoittamana kuntien ja niiden omistamien yhteisöjen yhteishankintayksikkönä. KL-Kuntahankinnat Oy:n asiakkaita voivat olla suomalaiset kunnat, kuntayhtymät, hankintarenkaat, kunnalliset liikelaitokset sekä kuntien omistamat konserniyhtiöt.

Yhteishankintayksikön hankintamenettelyt olisi toteutettava sähköisin viestintävälinein 62 §:n mukaisesti. Säännös perustuu hankintadirektiivin 37 artiklan 3 kohtaan. Siten yhteishankintayksiköiden tulisi ottaa vastaan tarjoukset käyttäen sähköisiä viestintävälineitä lukuun ottamatta erikseen säädettyjä poikkeustapauksia. Sähköisten viestintävälineiden käyttöönottoa koskeva siirtymäaika päättyisi yhteishankintayksiköiden osalta 164 §:n mukaisesti 18.4.2017. Siirtymäaika perustuu hankintadirektiiviin 90 artiklan 2 kohtaan.

Hankintailmoituksissa, joissa ilmoitetaan yhteishankintayksikön hankintamenettelyistä on esitettävä tätä koskeva tieto hankintadirektiivin liitteen V:n C osan 4 kohdan mukaisesti.

21 §. *Muut yhteishankinnat*. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa hankintayksiköt tekevät yhdessä yksittäisen hankinnan. Direktiivin johdanto-osan 71 perustelukappaleen mukaan kysymys on yhteishankintayksikköön verrattuna vähemmän institutionalisoituneista ja järjestelmällisistä yhteishankintojen muodoista. Direktiivin tarkoituksena on selkeyttää tällaisten yhteishankintojen piirteitä, koska ne voivat olla merkittävässä asemassa erityisesti innovatiivisten hankkeiden yhteydessä. Tällaisia yhteishankintoja voidaan toteuttaa eri muodoissa, kuten

yhteisellä koordinaatiolla toteutetuilla hankinnoilla, yhteisen hankinnan kohteen kuvauksen laatimisella, useiden hankintayksiköiden identtistä hankintaa koskevilla itsenäisillä hankintamenettelyillä sekä yhden hankintayksikön valtuuttamisella hallinnoimaan hankintamenettelyä muiden hankintayksiköiden puolesta.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin tilanteesta, jossa hankinta toteutetaan kaikkien hankintaan osallistuvien nimissä ja niiden puolesta. Säännös perustuu hankintadirektiivin 38 artiklan 2 kohtaan. Tällaisessa yhteishankinnassa kaikki osallistuvat hankintayksiköt vastaisivat yhdessä hankintamenettelystä. Säännöstä sovellettaisiin myös tilanteessa, jossa yksi hankintayksikkö toteuttaa hankinnan omasta ja muiden puolesta. Hankintamenettelyn selkeyden ja tarjoajien oikeussuojan kannalta on tärkeää ilmoittaa yhteishankintaan osallistuvat hankintayksiköt sekä kuvata hankintayhteistyön luonne ja päätöksentekomenettelyt ja -valtuudet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Esimerkiksi kuntien yhteishankinnoissa epäselvyyttä on käytännössä aiheuttanut yhteistyöelimien rooli ja toimivaltuudet päätösten tekemisessä (MAO 275/12). Momentin tarkoittamassa yhteishankinnassa olisi riittävää, että mahdollista lainvastaista hankintamenettelyä koskeva hankintalakiin perustuva valitus kohdistettaisiin vain yhteen yhteishankinnassa mukana olevaan hankintayksikköön, vaikkakin kaikkien hankintayksiköiden yksilöiminen on suositeltavaa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin yhteishankinnasta, jossa hankintamenettelyä ei toteuttaisi osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja puolesta. Tällöin hankintayksiköt olisivat yhteisvastuussa ainoastaan niistä velvoitteista, jotka hankintayksiköt toteuttavat yhdessä. Muilta osin osallistuvat hankintayksiköt kantavat yksin vastuun menettelystään. Käytännön soveltamistilanteena on esimerkiksi yhteistyönä toteutettu puitejärjestely ja siihen perustuvat hankinnat. Hankintayksiköt olisivat yhteisvastuussa yhdessä toteutetusta puitejärjestelyn kilpailuttamisesta, mutta yksin vastuussa itsenäisesti toteuttamistaan hankinnoista puitejärjestelyn sisällä, kuten puitejärjestelyn sisäisistä kevennetyistä kilpailutuksista. Säännös perustuu hankintadirektiivin 38 artiklan 2 kohtaan.

Hankintailmoituksissa, jotka koskevat erilaisin pykälässä tarkoitettujen yhteistyömuodoin toteutettavia hankintoja, on esitettävä tätä koskeva tieto hankintadirektiivin liitteen V:n C osan 4 kohdan mukaisesti.

22 §. *Hankinnat toisen Euroopan unionin jäsenvaltion yhteishankintayksiköltä ja jäsenvaltioiden hankintayksiköiden yhteiset hankinnat*. Rajat ylittäviä yhteishankintoja koskevat säännökset olisivat uusia. Tarkoituksena olisi helpottaa eri maissa sijaitsevien hankintayksiköiden yhteistoimintaa ja poistaa oikeudellisia vaikeuksia, jotka johtuvat kansallisten lainsäädäntöjen ristiriitaisuuksista. Hankintaviranomaisten yhteistyön helpottamisella tavoitellaan sisämarkkinoiden parempaa hyödyntämistä luomalla rajat ylittäviä liiketoimintamahdollisuuksia tavarantoimittajille ja palveluntarjoajille.

Direktiivin 39 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio ei saa kieltää sen hankintaviranomaisia käyttämästä toisessa jäsenvaltiossa olevan yhteishankintayksikön yhteishankintatoimintoja. Direktiivin säännös ei velvoita yhteishankintayksikköä avaamaan palvelujaan toisesta jäsenvaltiosta oleville hankintaviranomaisille. Siten direktiivi mahdollistaa yhteishankintatoimintojen käytön silloin kun se on yhteishankintayksikön kansallisen lainsäädännön mukaan mahdollista ja jos yhteishankintayksikkö on kilpailutuksissaan huomioinut toisesta jäsenvaltiosta olevan hankintaviranomaisen sopimuksen käyttäjäksi. Perusteet rajoitukselle yhteishankintayksikön toimintojen avaamiselle muiden jäsenvaltioiden hankintayksiköiden käyttöön voivat perustua esimerkiksi lainsäädäntöön, toiminnan luonteeseen sekä kaupallisiin syihin. Asiallista kuitenkaan ei ole kieltää toisen jäsenvaltion hankintayksiköiden mahdollisuuksia käyttää yhteishankintayksikön palveluja yksinomaan sillä perusteella, että hankintayksiköt tulevat toi-

sesta jäsenvaltiosta. Yhteishankinnat toteutetaan yleisesti puitejärjestelyjä käyttäen. Ehdotetun 42 §:n mukaan puitejärjestelyjen kilpailutuksissa puitejärjestelyä käyttävät hankintayksiköt tulisi määritellä jo puitejärjestelyn tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa. Tämä velvollisuus koskisi myös tilannetta, jossa yhteishankintayksikön kilpailuttamaa puitejärjestelyä käyttäisivät eri jäsenvaltioista olevat hankintayksiköt.

Hankintadirektiivin 39 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin rajoittaa yhteishankintatoimintojen käyttöoikeuden koskemaan vain osaa yhteishankintatoiminnoista eli koskemaan joko tavaroiden tai palvelujen hankkimista yhteishankintayksiköltä taikka koskemaan tavara- tai palveluhankintoihin tai rakennusurakoihin liittyvien hankintasopimusten tai puitejärjestelyjen käyttöä. Hankintadirektiivin 39 artiklan 3 kohdan mukaan toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan yhteishankintayksikön suorittaessa yhteishankintatoimintoja noudatetaan yhteishankintayksikön sijaintivaltion kansallisia säännöksiä. Yhteishankintayksikön sijaintivaltion lainsäädäntöä sovelletaan myös dynaamisella hankintajärjestelmällä tehtäviin hankintoihin, puitejärjestelyn sisäiseen toimittajavalintaan sekä puitejärjestelyn sisäisiin kilpailutuksiin. Siten hankintaan, joka tehdään toisessa jäsenvaltiossa olevalta yhteishankintayksiköltä taikka yhteishankintayksikön sopimuksella, puitejärjestelyllä tai dynaamisella hankintajärjestelmällä, noudatetaan tämän toisen jäsenvaltion lainsäädäntöä.

Lähtökohtana on, että suomalaiset viranomaiset noudattavat toiminnassaan Suomen lainsäädäntöä. Viranomainen ei siten voi sopia siitä, että sen toimintaan sovellettaisiin jonkun toisen valtion julkisoikeutta. Suomalaisten hankintayksiköiden Suomessa harjoittamaan toimintaan ei siten voida lähtökohtaisesti soveltaa muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden hankintalainsäädäntöä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että hankintayksiköiden oikeus käyttää toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautuneen yhteishankintayksikön yhteishankintatoimintoja rajattaisiin direktiivin 39 artiklan 2 kohdan mukaisesti tavara- ja palveluhankintojen tekemiseen yhteishankintayksiköltä, jolloin yhteishankintayksikkö on kokonaan vastuussa hankinnan toteuttamisesta soveltaen hankintaan oman sijaintivaltionsa lainsäädäntöä. Ratkaisu rajoittaisi siten niitä tilanteita, joissa suomalaisen hankintayksikön hankintaan sovellettaisiin muun valtion hankintalainsäädäntöä.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi käyttää toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautuneen yhteishankintayksikön yhteishankintatoimintoja. Lakia ei sovellettaisi suomalaisen hankintayksikön tehdessä hankinnan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelta yhteishankintayksiköltä, sillä hankintadirektiivin 39 artiklan 3 kohdan mukaisesti tähän hankintaan sovellettaisiin yhteishankintayksikön sijaintivaltion lainsäädäntöä. Ehdotettua lakia ei sovellettaisi myöskään hankintaan, joka tehdään käyttäen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan yhteishankintayksikön perustamaa dynaamista hankintajärjestelmää, puitejärjestelyyn perustuvaa hankintaan, toimittajavalintaan eikä puitejärjestelyn sisäiseen kilpailutukseen. Toisen jäsenvaltion yhteishankintayksikön käyttö ei olisi kuitenkaan sallittu Suomen lainsäädännön välttämisen tarkoituksessa. Siten ei olisi sallittua käyttää toisen jäsenvaltion yhteishankintayksikköä esimerkiksi Suomen julkisuuslainsäädännön taikka hallintolainsäädännön välttämisen tarkoituksessa. Myös Euroopan unionin virasto voisi toimia sellaisena yhteishankintayksikkönä, jota hankintayksiköt voisivat hyödyntää. Tällainen voisi olla esimerkiksi Euroopan puolustusvirasto EDA.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin lain soveltamisalasäännösten kautta erilaisista tilanteista, jotka liittyvät toisessa jäsenvaltiossa olevan yhteishankintayksikön käyttöön. Ensinnäkin ehdotettua lakia sovellettaisiin hankintaan, jonka toiseen jäsenvaltioon sijoittautunut hankintayksikkö tekisi suomalaiselta yhteishankintayksiköltä taikka suomalaisen yhteishankintayksikön hankintasopimuksella, puitejärjestelyllä taikka dynaamisella hankintajärjestelmällä.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa yksittäiseen hankintaan osallistuu eri jäsenvaltioihin sijoittautuneita hankintayksiköitä. Säännös koskisi hankintasopimusten, puitejärjestelyjen ja dynaamisten hankintajärjestelmien tekemistä sekä puitejärjestelyyn sekä dynaamiseen hankintajärjestelmään perustuvien hankintojen tekemistä. Eri jäsenvaltioihin sijoittuneiden hankintayksiköiden yhteisissä hankinnoissa olisi tehtävä osapuolten välinen sopimus. Osallistuvat hankintayksiköt voisivat jakaa hankintamenettelyyn liittyviä tehtäviä, jolloin sopimuksessa olisi esitettävä ne kansalliset säännökset, joita tehtäviin sovelletaan. Sopimuksessa olisi sovittava myös hankintamenettelyn sisäiseen rakenteeseen ja menettelyjen hallinnointiin liittyvistä kysymyksistä sekä hankittavien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen jakamisesta ja hankintasopimusten tekemisestä. Tehtävien jaosta ja sovellettavista kansallisista säännöksistä olisi ilmoitettava myös hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa. Yhteishankintaan osallistuvan hankintayksikön katsottaisiin noudattaneen lain velvoitteita, kun se hankkii tavaroita tai palveluja hankintayksiköltä joka on vastuussa hankintamenettelystä. Suomessa sijaitseva hankintayksikkö voisi siten sopia vastuista, mutta ei sen sijan suoraan sovellettavasta hankintalainsäädännöstä.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin eri Euroopan unionin jäsenvaltioista olevien hankintayksiköiden perustamista yhteisistä yksiköistä. Yhteistä yksikköä perustettaessa hankintayksiköiden olisi sovittava yhteisen yksikön toimivaltaisen elimen, kuten yhtiökokouksen, päätöksellä yksikköön sovellettavasta lainsäädännöstä. Hankintadirektiivin mukaan hankintayksiköt voisivat sopia, että yhteisen yksikön tietyntyyppisiin hankintamenettelyihin sovelletaan määräajan taikka määräämättömän ajan yksikön kotipaikan lainsäädäntöä taikka yksikön toiminnan harjoittamispaikan lainsäädäntöä.

Suomen oikeusjärjestyksen perustana on alueperiaate, jonka mukaan Suomen lakeja sovelletaan valtion alueella harjoitettuun toimintaan. Viranomaiset eivät myöskään ole oikeutettuja sopimaan julkisoikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta. Suomen oikeusjärjestyksen periaatteiden mukaista ei siten ole se, että viranomainen voisi sopia yksikön toimintaan kohdistuvan lainsäädännön ajallisesta soveltamisesta tai siitä, että yksikön toimintaan sovellettaisi sen kotipaikan lainsäädäntöä, jos kotipaikka ei ole toiminnan harjoittamispaikka. Tämän vuoksi ehdotetaan, että suomalainen hankintayksikkö voisi osallistua Euroopan unionin jäsenvaltioiden yhteisen hankintayksikön perustamiseen vain, jos yhteisen yksikön hankintamenettelyihin sovittaisiin sovellettavaksi sen toiminnan harjoittamispaikan lainsäädäntöä.

Pykälän *3 ja 4 momentti* perustuvat hankintadirektiivin 39 artiklan 4 ja 5 kohtiin. Säännösten tarkoituksena on selkeyttää hankintayksiköiden rajat ylittävään hankintayhteistyöhön liittyviä kysymyksiä. Lainvalintaa koskevilla säännöksillä on tarkoitus täydentää sääntöjä, joista on säädetty Euroopan parlamentin ja neuvoston sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevassa asetuksessa N:o (EY) 593/2008. Kyseinen asetus koskee kuitenkin ainoastaan sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Asetus ei koske muun muassa hallintoasioissa noudatettavaa lakia. Koska hankintadirektiivin 39 artiklassa olevat säännökset eivät ole kaikilta osin Suomen oikeusjärjestyksen periaatteiden mukaisia, ehdotetaan direktiivin lainvalintaa koskevien säännösten voimaansaattamista osittain, mutta kuitenkin siten, että ne ovat sopusoinnussa Suomen oikeusjärjestyksen kanssa ja mahdollistaisivat direktiivin tavoitteena olevan rajat ylittävien yhteishankintojen tekemisen.

Hankintailmoituksissa, jotka koskevat erilaisin pykälässä tarkoitettujen yhteistyömuodoin toteutettavia hankintoja, on esitettävä tätä koskeva tieto hankintadirektiivin liitteen V:n C osan 4 kohdan mukaisesti viittaus asetukseen.

23 §. *Valtionapua saavan rakennusurakan kilpailuttaminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuudesta velvoittaa valtionavun saaja kilpailuttamaan valtionavulla toteutettava

rakennusurakka tämän lain mukaisesti. Säännös ei perustu hankintadirektiiviin, mutta se vastaa voimassa olevan hankintalain 13 §:ssä säädettyä. Kilpailutusvelvoite voitaisiin asettaa vain sellaiselle valtionavun saajalle, joka on lain 5 §:n mukainen hankintayksikkö. Velvoitteen asettamisella rajoitettaisiin avustuksen saajan harkintavaltaa sen suhteen, toteuttaako se rakennusurakan omana työnään vai hankinnoilla markkinoilta.

Säännöksen tavoitteena on tehostaa kilpailuolosuhteiden huomioimista ja hyödyntämistä sekä valtionavun käyttöä. Hankekohtaisella valtionavulla tarkoitettaisiin aiempaan tapaan välittömästi hankkeen perustamiskustannusten kattamiseen myönnettävää valtionosuutta tai – avustusta. Säännös kattaisi myös esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeissa noudatettavan menettelyn, jossa hankkeita ei lopullisesti yksilöidä vielä valtionosuusviranomaisen myöntäessä kunnalle tai kuntayhtymälle kiintiön vaan hankkeen valmistumisen jälkeen tehtävän selvityksen perusteella. Hankekohtaisella valtionavulla ei tarkoitettaisi tässä yhteydessä esimerkiksi aravalainaa tai korkotukena maksettavaa tukea, jossa valtionavun kohteena on lähinnä alikorkoisuushyöty.

Kilpailuttamisvelvoitteen asettaminen jätettäisiin valtionavustusta myöntävän tahon harkintaan. Jos kilpailuttamisvelvoitteen arvioidaan tehostavan valtionavun käyttöä ja mahdollistavan kustannussäästöjä, tulisi erityisesti harkita kilpailuttamisvelvoitteen asettamista. Valtionavun saajan oman yksikön osallistuminen tarjouskilpailuun olisi tällöin mahdollista samoin edellytyksin, kuin se muutenkin on mahdollista. Tilannekohtaisesti voi olla kuitenkin tarkoituksenmukaista sallia valtionavun saajan toteuttaa rakennusurakka omana työnään.

24 §. *Varatut hankintasopimukset*. Pykälässä säädettäisiin hankintojen varaamisista työkeskuksille taikka tapahtuvaksi työohjelmien puitteissa. Säännös perustuu hankintadirektiivin 20 artiklaan ja käyttöoikeussopimusdirektiivin 24 artiklaan. Lainkohta vastaisi pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan hankintalain 14 §:ää.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin varatuista hankintasopimuksista. Varatuilla hankinta- ja käyttöoikeussopimuksilla tarkoitetaan hankintadirektiivin 20 artiklan ja käyttöoikeussopimusten direktiivin 24 artiklan mukaan tarjouskilpailujen rajoittamista suojatyökeskuksille ja talouden toimijoille, joiden päätarkoituksena on vammaisten tai muiden heikommassa asemassa olevien henkilöiden integroiminen yhteiskuntaan ja työelämään. Varatuilla hankinta- ja käyttöoikeussopimuksilla tarkoitetaan artiklojen mukaan myös hankintasopimusten toteuttamista tapahtuvaksi sellaisten suojatyöohjelmien puitteissa, joissa vähintään 30 prosenttia työkeskusten, talouden toimijoiden tai ohjelmien työntekijöistä on vammaisia tai muita heikommassa asemassa olevia työntekijöitä. Tarjouskilpailukutsussa on oltava viittaus artikloihin. Hankintadirektiivin johdanto-osan 36 perustelukappaleen mukaan työpaikkojen luominen ja työllistäminen edistävät yhteiskuntaan sopeuttamista ja ovat keskeisiä tekijöitä pyrittäessä takaamaan yhdenvertaiset mahdollisuudet. Suojatyökeskukset voivat olla tässä yhteydessä merkittävässä asemassa. Sama koskee muita sosiaalisia yrityksiä, joiden päätavoitteena on tukea vammaisten ja muiden heikommassa asemassa olevien henkilöiden, kuten työttömien tai vähemmistöihin kuuluvien integroitumista yhteiskuntaan. Tällaiset työkeskukset tai yritykset eivät ehkä kuitenkaan tavanomaisissa kilpailuolosuhteissa pystyisi saamaan hankintasopimuksia. Tämän vuoksi on aiheellista säätää, että jäsenvaltiot voivat varata tällaisille työkeskuksille tai yrityksille oikeuden osallistua hankintamenettelyihin tai rajata hankintasopimusten toteuttamisen suojatyöohjelmien puitteissa tapahtuvaksi.

Ehdotettu säännös mahdollistaisi direktiivin mukaisesti aiempaa laajemmin hankintojen varaamisen heikommassa asemassa oleville työntekijöille. Säännös soveltuu tilanteessa, jossa suojatyökeskusten tai talouden toimijoiden päätarkoitus on heikommassa asemassa olevien integroiminen yhteiskuntaan. Säännös soveltuisi myös suojatyöohjelmiin, joissa vähintään 30

prosenttia työntekijöistä on heikommassa asemassa olevia. Voimassa olevan lain mukaan edellytyksenä on, että yli puolet työntekijöistä on vammaisia. Säännöksen soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että heikommassa asemassa olevien piiriin kuuluisivat vammaisten lisäksi myös muut heikommassa asemassa olevat kuten työttömät, heikommassa asemassa olevat vähemmistöt sekä sosiaalisesti syrjäytyneet.

Hankintojen tai käyttöoikeussopimusten varaaminen suojatyökeskuksille tai suojatyöohjelmien puitteissa toteutettavaksi tarkoittaisi sitä, että tarjouksia voisivat tehdä vain organisaatiot, jotka täyttävät suojatyökeskuksen määritelmän tai jotka toimivat suojatyöohjelman puitteissa. Kilpailu hankinnasta tai käyttöoikeussopimuksesta käydään siten näiden toimijoiden välillä. Varattuja hankinta- ja käyttöoikeussopimuksia koskeva säännös ei tarkoittaisi näiden hankintojen sulkemista lain soveltamisalasta taikka oikeuta hankintojen tekemiseen ilman kilpailuttamista.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintojen tai käyttöoikeussopimusten varaamisesta tulisi ilmoittaa hankintailmoituksessa, jotta säännöksessä tarkoitetut työkeskukset, muut potentiaaliset tarjoajat sekä toimialan yritykset saavat tiedon hankinnan varaamisesta.

Säännöksessä tarkoitettuja suojatyökeskuksia ovat Suomessa muun muassa sosiaaliset yritykset, jos niiden työntekijöistä vähintään 30 prosenttia ovat vammaisia tai muita heikommassa asemassa olevia työntekijöitä. Sosiaalisista yrityksistä säädetään sosiaalisista yrityksistä annetussa laissa (1351/2003). Kyseisen lain soveltamisalaan kuuluvat yritykset tarjoavat työntekomahdollisuuksia erityisesti henkilöille joiden vamma tai sairaus vaikeuttaa työllistymistä sekä pitkäaikaistyöttömille. Hankintoja voitaisiin varata myös sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 d §:n mukaiseen vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaan toimintaan.

4 Luku **Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen**

25 §. *Kansalliset kynnysarvot.* Pykälässä säädettäisiin hankinnan arvoon liittyvästä lain soveltamisalan rajauksesta. Jos hankinnan ennakoitu kokonaisarvo ylittää kansallisen kynnysarvon tai on sen suuruinen, mutta jää alle EU –kynnysarvon, hankinnan kilpailuttamisessa olisi noudatettava ehdotetun lain 11 luvun mukaista kansallista menettelyä. Pykälä vastaisi rakenteeltaan pääosin voimassa olevan lain 15 §:ää kansallisista kynnysarvoista. Pykälässä säädettyjä kynnysarvoja on osin kuitenkin nostettu arvoltaan. Kynnysarvon ylittymisen arvioinnissa käytetään hankintasopimuksen ennakoitua arvonlisäverotonta kokonaisarvoa. Sopimuksen ennakoidun arvon laskentasäännöistä ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 27–30 §:ssä. Kynnysarvojen nostolla pyritään vähentämään sekä hankintayksiköihin että tarjoajiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa. Hankintalain muotovaatimusten mukaisen kilpailuttamisen hankintayksikölle aiheuttamat välittömät ja välilliset kustannukset ovat usein kohonneet hankintojen arvoon nähden kohtuuttomiksi, jolloin kilpailuttamisesta saatavan taloudellisen hyödyn on arvioitu jäävän vähäiseksi. Hankintalain mukaisiin tarjouskilpailuihin osallistuminen aiheuttaa myös tarjoajille henkilöstö- ja muita kustannuksia, mikä on vähentänyt kiinnostusta julkisen sektorin tarjouskilpailuun osallistumiseen.

Kynnysarvot koskisivat kaikkia lain soveltamisen piiriin kuuluvia hankintayksiköitä ja hankintoja. Lakiehdotuksen 31 §:n kielto pilkkoa hankinta soveltuisi myös arvioitaessa kansallisen kynnysarvon ylittymistä. Siten markkinaoikeuden käsiteltäväksi voitaisiin saattaa myös kysymys hankinnan pilkkomisesta osiin keinotekoisella tai lain soveltamisen välttämiseen tähtäävällä tavalla.

Kansalliset kynnysarvot alittavat hankinnat rajattaisiin voimassa olevan lain tapaan hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle, jolloin kynnysarvon alittavat hankinnat voitaisiin toteuttaa

noudattamatta lakiehdotuksessa olevia menettelytapavaatimuksia. Hankintayksiköt voisivat siten toteuttaa pykälän soveltamisrajan alittavat hankinnat omien sisäisten hankintasääntöjen ja -ohjeiden, taloussääntöjen sekä työjärjestysten mukaisesti. Samaten sovellettavaksi voivat tulla toimintojen taloudellista tarkoituksenmukaisuutta sekä toimivaltasuhteita koskeva sääntely ja ohjeistus. Hankintalain soveltamisalan rajaamisesta huolimatta julkisten hankintojen toteuttamisessa noudatettaviksi voivat tulla muussa lainsäädännössä olevat velvoitteet. Siten esimerkiksi soveltuvat hallintolain ja kuntalain tasapuolisuus- ja avoimuusvelvoitteet sekä menettelytapavelvoitteet koskisivat edelleen myös hankintalain soveltamisalan ulkopuolella olevien hankintojen tekemistä. Kansallisen kynnysarvon alittavien hankintojen mahdollisissa oikaisu- ja valitustilanteissa olisi kuitenkin otettava huomioon kunnallis- ja hallintovalituksen erityispiirteet sekä kuntalain, hallintolain (434/2003) sekä hallintolainkäyttölain (586/1996) oikeussuojajärjestelmää koskevat säännöt. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 23.12.2014 taltio 4019* arvioitiin hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jääneen hankinnan toteuttamista kunnallisvalituksen johdosta. Asiassa oli ratkaistava, oliko kunta menettelyt hankinnasta päättäessään hallintolain 6 §:ssä määriteltyjen hallinnon oikeusperiaatteiden ja erityisesti yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisesti. Ratkaisussa katsottiin, että hankintalain soveltamisalaan kuulumattomaan hankintasopimukseen voivat tulla sovellettavaksi myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen perustavanlaatuiset säännöt ja yleiset periaatteet, erityisesti yhdenvertaista kohtelua ja kansalaisuuteen perustuvaa syrjinnän kieltoa koskevat periaatteet sekä niistä seuraava avoimuusvelvollisuus, mikäli kyseiseen hankintasopimukseen liittyy selvä rajat ylittävä intressi. Ratkaisun mukaan kansallisen kynnysarvon alle jäävää hankintaa koskeva kunnan viranomaisen päätös voitiin saattaa kunnallisvalituksena hallinto-oikeuden tutkittavaksi. Hallinto-oikeus oli siten toimivaltainen tutkimaan kunnallisvalituksena kysymyksessä olevaa kunnan viranomaisen hankintapäätöstä koskevan valituksen. Vaikka hankintalainsäädäntö ei soveltunutkaan asiaan, oli sen sisältämiä periaatteita koskevasta oikeuskäytännöstä saatavissa johtoa tulkittaessa hallinnon oikeusperiaatteita.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa kansallinen kynnysarvo nostettaisiin 60 000 euroon. Momentin *2 kohdan* mukaan rakennusurakoiden kansallinen kynnysarvo ehdotetaan pidettäväksi 150 000 eurossa. Momentin *3 kohdan* mukaan koulutuspalveluissa, joita hankitaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 7 §:n mukaisesti yhteishankintana työnantajan kanssa kynnysarvo pidettäisiin myös ennallaan 100 000 eurossa. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 7 §:n mukaan työvoimakoulutus voidaan toteuttaa yhdessä yhteishankintana muun muassa työnantajan kanssa siten, että tämä osallistuu koulutuksen rahoittamiseen, kun koulutus järjestetään määrätyn työnantajan palvelukseen tuleville tai palveluksessa oleville työntekijöille taikka vuokratyöntekijöille. Yhteishankinnat johtavat yleensä hyvään työllistymiseen koulutuksen jälkeen, kun työnantaja on voinut vaikuttaa hankittavan koulutuksen toteuttamiseen yrityksen tarpeiden mukaisesti.

Lainkohdasta poistettaisiin voimassa olevan hankintalain liitteen B mukaisiin terveydenhoito- ja sosiaalipalveluihin liittyvä kynnysarvo, koska uudessa hankintadirektiivissä liitteen B mukaiset palvelut on korvattu direktiivin liitteessä XIV luetelluilla ja 74 artiklassa tarkoitetuilla sosiaali- ja terveyspalveluilla sekä muilla erityisillä palveluilla. Momentin *4 kohdan* mukaan liitteen E 1–4 kohdassa tarkoitetuissa sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa kynnysarvo nostettaisiin 400 000 euroon ja *5 kohdan* mukaan liitteen E 5–15 kohdassa tarkoitetuissa muissa erityisissä palveluhankinnoissa kynnysarvo nostettaisiin 300 000 euroon. Näistä liitteen E palveluhankinnoista säädettäisiin tarkemmin ehdotetun lain 12 luvussa. Kynnysarvojen nostamisella pyrittäisiin vähentämään lain mukaisista hankintamenettelyistä syntyvää hallinnollista taakkaa sekä hankintayksikölle että tarjoajille. Kynnysarvojen nostamisella lisättäisiin myös arvoltaan pienten tai sosiaali- ja terveyspalveluhankintojen joustovaraa. Sosiaali- ja terveyspalvelut voitaisiin järjestää myös käyttöoikeussopimuksina, jolloin sovellettava kynnysarvo

olisi hankintasopimuksiin nähden korkeampi ja jolloin joustovaraa olisi edelleen enemmän hankintamenettelyjen toteuttamisessa.

Käyttöoikeussopimukset siirrettäisiin omaan kohtaansa. Momentin 6 kohdan mukaan käyttöoikeussopimuksien kynnysarvo nostettaisiin 500 000 euroon. Käyttöoikeussopimuksista säädettäisiin muutoin tarkemmin lain 13 luvussa.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintalakia ei sovellettaisi kansalliset kynnysarvot alittaviin hankintoihin. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan hankintalain 15 §:ssä säädettyä.

26 §. *EU-kynnysarvot*. Pykälässä säädettäisiin hankintadirektiivin soveltamisalaa määrittävistä EU-kynnysarvoista. Ehdotetun lain hankintadirektiiviin perustuvia II osan menettelysäännöksiä sovellettaisiin pykälässä mainitut kynnysarvot ylittäviin tai niiden suuruisiin hankintoihin. Kynnysarvon ylittymisen arvioinnissa käytettäisiin hankintasopimuksen ennakoitua arvonlisäverotonta kokonaisarvoa. Sopimuksen ennakoidun arvon laskentasäännöistä ehdotetaan säädettäväksi lain 27–30 §:ssä. Pykälä vastaisi muutoin pääosin voimassa olevan lain 16 §:ää EU-kynnysarvoista, mutta pykälää muutettaisiin kynnysarvojen määrien osalta vastaamaan hankintadirektiivin 4 artiklaa, siihen lisättäisiin puolustuksen alalla toimivia hankintaviranomaisia ja suunnittelukilpailuja koskevat maininnat sekä voimassa olevasta laista poiketen käyttöoikeusurakoille ei säädettäisi enää erikseen EU-kynnysarvoa.

Pykälän *1 momentissa* todettaisiin vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa niiden kynnysarvojen määräytymisperusteet ja euromääräiset arvot, joita koskevat hankintadirektiivistä johtuvat velvoitteet. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 4, 6 ja 87 artikloihin. Pykälä vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevan lain 16 §:ssä säädettyä. Momentin 1 ja 2 kohtaan on lisätty maininta puolustuksen alalla toimivien hankintaviranomaisten tekemistä hankinnoista sekä maininta suunnittelukilpailuista. Lisäys vastaa direktiivin 4 artiklaa eikä sillä ole tarkoitus muuttaa voimassa olevaa oikeuskäytäntöä. Momentin 3 kohta vastaa osin voimassa olevan lain 3 kohtaa, jossa säädetään rakennusurakoiden ja käyttöoikeusurakoiden kynnysarvoista. Ehdotetun 26 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin vain rakennusurakoista.

Pykälän *1 momentin 1 kohdassa* mainituilla valtion keskushallintoviranomaisilla, joiden velvollisuutena on noudattaa alempia kynnysarvoja, tarkoitetaan hankintadirektiivin I liitteessä mainittua luetteloa sekä luettelossa mainittujen yksiköiden tilalle tulleita yksikköjä. Luettelo kattaa muun muassa ministeriöt sekä niiden alaisia virastoja ja laitoksia. Luettelo on kuitenkin ohjeellinen, koska tosiasiallinen hankintayksikön toiminnan luonne on ratkaiseva harkittaessa sitä, onko kyseessä valtion keskushallintoviranomainen hankintadirektiivin ja hankintalain tarkoittamalla tavalla. Luettelon päivittymisen ja ohjeellisuuden vuoksi hankintalaissa ei säädettäisi nimenomaisesta valtion keskushallintoviranomaisten luettelosta.

Hankintadirektiivin 6 artiklan 7 alakohdan mukaan Euroopan komissio voi muuttaa direktiivin liitteen I keskushallintoviranomaisten luetteloja, jos se on tarpeen hankintaviranomaisten virheettömän tunnistamisen varmistamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää internet-sivuillaan yllä ohjeellista listaa valtion keskushallintoviranomaisista. Valtion keskushallintoviranomaisina pidetään muun muassa valtioneuvostoa, ministeriöitä, ministeriöiden välittömään alaisuuteen tai niiden hallinnonalalle muuten kuuluvia virastoja, laitoksia ja muita toimielimiä sekä eduskunnan alaisuuteen kuuluvia virastoja, laitoksia ja muita toimielimiä sekä tuomioistuimia.

Pykälän *2 momentin* mukaan arvoltaan 1 momentissa mainittujen kynnysarvojen suuruisiin tai arvoltaan suurempiin hankintoihin sovellettaisiin ehdotetun lain lukuja 1–10 ja 14–16. Lisäksi 2 momentin mukaan EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa olisi noudatettava jotain lain 5 luvussa määriteltyä menettelyä.

Pykälän *3 momentin* mukaan Euroopan komissio tarkistaa kynnysarvot asetuksella kahden vuoden välein hankintadirektiivin 6 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti ja julkaisee tarkistetut kynnysarvot Euroopan unionin virallisessa lehdessä, jolloin 1 momentin mukaisten arvojen tilalle tulevat Euroopan komission kulloinkin tekemien tarkistusten mukaiset arvot. Säännös vastaa muilta osin voimassa olevaa lakia, mutta kauppa- ja teollisuusministeriön tilalle muutettaisiin työ- ja elinkeinoministeriö sekä uuden lain myötä työ- ja elinkeinoministeriö ei enää ilmoittaisi EU-kynnysarvojen muutoksista virallisessa lehdessä. Muutokset ovat jatkossa löydettävissä HILMA-ilmoitusjärjestelmästä. Pykälän tarkoittamat kynnysarvot perustuvat Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevassa sopimuksessa (GPA) esitettyihin kynnysarvoihin. Sopimuksen kynnysarvot on ilmaistu sopimuksen liite-osassa erityisnosto-oikeuksin (SDR). Kun Euroopan komissio tarkastaa kynnysarvoja kahden vuoden välein vastaamaan GPA-sopimuksessa vahvistettujen kynnysarvojen euromääräisiä vasta-arvoja, hankintalakia ei muuteta vastaavasti, vaan kulloinkin voimassa olevat EU-kynnysarvot on löydettävissä virallisesta lehdestä. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää myös internet-sivuillaan yllä ajantasaista tietoa voimassa olevista kynnysarvoista.

27 §. *Hankinnan ennakoidun arvon laskeminen.* Pykälä koskisi hankinnan ennakoidun arvon laskemisessa noudatettavia yleisiä periaatteita. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan lain 17 §:ää. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 5 artiklan 1, 4 ja 7–10 kohtaan. Pykälässä täsmennettäisiin hankintayksikön urakoitsijan saataville asettamien tavaroiden tai palvelujen ennakoidun arvon huomioimista.

Hankintasopimuksen ennakoidun arvon laskeminen säilyisi aiempaan tapaan laskennallisena toimenpiteenä, jonka avulla pyritään selvittämään, miten hankinnan arvo suhteutuu hankintalainsäädännön kynnysarvoihin ja hankintaan sen arvon perusteella soveltuvat säännökset. Sopimuksen ennakoidun arvon laskentaan liittyviä säännöksiä sovellettaisiin arvioitaessa sekä EU-kynnysarvon että kansallisen kynnysarvon ylittymistä.

Pykälän *1 momentin* mukaan sopimuksen ennakoidun arvon laskemisessa olisi käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Ennakoidun arvon laskemisessa lähtökohtana pidettäisiin arvon pätemistä hankintailmoituksen julkaistavaksi toimittamishetkellä tai hankintamenettelyn muuna aloittamishetkenä. Tällainen muu aloittamishetki voisi olla esimerkiksi suorahankinnassa hankintayksikön ensimmäinen yhteydenotto mahdolliseen toimittajaan. Siten myöhemmin esimerkiksi hyödykkeiden hinnoissa tapahtuvien yllättävien muutosten johdosta hankintamenettelyä ei tarvitsisi keskeyttää tai muuttaa vastaamaan ennakoidun arvon muutosta tai esimerkiksi komission vahvistamaa EU-kynnysarvon muutosta. Mahdollisten tiedossa olevien hinnanmuutosten merkitys tulisi kuitenkin huomioida sopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa.

Kokonaiskorvaukseen laskettaisiin sisältyvän mm. optio- ja pidennysehdot sekä hankintamenettelyn kuluessa maksettavat palkkiot ja maksut mukaan lukien kulukorvaukset ehdokkaille ja tarjoajille. Arvoa laskettaessa huomioitaisiin myös mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat. Jos tarjouskilpailu järjestetään useamman hankintayksikön yhteishankintana, on sopimuksen ennakoidun arvon laskennassa otettava huomioon kaikkien hankintamenettelyyn osallistuvien hankintayksiköiden sopimuskokonaisuuksien arvo *(KHO 27.11.2002 taltio 3101*). Direktiivin johdannon 19 perustelukappaleen mukaan olisi selvennettävä, että sopimuksen arvon arviointia varten on otettava huomioon kaikki tulot siihen katsomatta, saadaanko ne hankintaviranomaiselta vai kolmansilta osapuolilta. Samoin olisi selvennettävä, että kynnysarvojen arviointia varten samanlaiset tavarat olisi ymmärrettävä tuotteiksi, jotka on tarkoitettu samaan tai samanlaiseen käyttöön, kuten tiettyyn ryhmään kuuluvat elintarvikkeet tai erilaiset toimistokalusteet.

Lähtökohtana olisi hankintayksikön oma arvio hankintasopimuksen arvosta. Toisaalta hankintayksikön on asianmukaisesti ja riittävän tarkasti asiaa selvittäen arvioitava hankinnan arvo, koska jos arvo on laskettu perusteettomasti väärin ja toteutuneiden tarjousten hinnat ylittävät merkittävästi hankintayksikön ennakoidun arvion ja kynnysarvo ylittyy, olisi hankinnasta julkaistava uusi ilmoitus *(MAO 476/08, MAO 287-291/10, MAO 389/08, MAO 437-438/09, MAO 306/09, MAO 603/09, MAO 16/11, MAO 144/11, MAO 366/11sekä MAO 47/12)*. Ratkaisussa *KHO 30.12.2011 taltio 4005* katsottiin, että ennakoidun arvon laskennassa olisi tullut ottaa huomioon tarjouspyyntöön sisältynyt optioehto, joka olisi tehnyt kansallisesta hankinnasta EU-kynnysarvon ylittävän EU-hankinnan.

Suunnittelukilpailua koskevan ennakoidun arvon laskemisen tapa riippuisi suunnittelukilpailun toteuttamisen tavasta. Jos suunnittelukilpailu toteutetaan palveluhankintaan koskevan menettelyn osana, hankinnan ennakoidussa arvossa huomioitaisiin arvonlisäveroton palveluhankinnan ennakoitu arvo huomioiden osallistumispalkkiot ja maksut. Jos taas suunnittelukilpailu toteutetaan siten, että osallistujille maksetaan maksuja tai palkkioita, suunnittelukilpailun ennakoituun arvoon laskettaisiin näiden maksujen ja palkkioiden arvonlisäveroton ennakoitu määrä sekä palveluhankinnan ennakoitu arvo, jos tällaisen tekemisestä on ilmoitettu ennalta. Suunnittelukilpailun ennakoidun arvon laskemista koskevat säännöt perustuvat hankintadirektiivin 78 artiklan 1 kohtaan ja ne vastaavat voimassa olevan hankintalain 18 §:n 4 ja 5 kohdassa säädettyä.

Työvoimaviranomainen ja työnantaja voisivat voimassa olevan lain tavoin hankkia työvoimapoliittista aikuiskoulutusta yhteishankintana, jolloin aina erikseen sovitaan työnantajan osuus rahoituksesta. Työvoimaviranomainen maksaa oman osuutensa koulutuspalvelujen tuottajalle ja työnantaja oman osuutensa suoraan palvelun tuottajalle. Kustannusjako vaihtelee yleensä 40–60 prosentin puitteissa tapauksesta riippuen. Julkisten hankintojen ennakoitua arvoa laskettaessa otetaan huomioon vain työvoimaviranomaisen osuus hankinnasta, koska vain se osuus on julkista hankintaa.

Pykälän *2 momentin* mukaan voimassa olevan lain tavoin rakennusurakan ennakoidun arvon laskennassa on otettava huomioon rakennustyön arvon lisäksi myös rakennusurakalle tarpeellisten tavarahankintojen ennakoitu arvo silloin, kun hankintayksikkö antaa tavarat urakoitsijan käyttöön. Kohtaa täsmennettäisiin kuitenkin hankintadirektiivin 5 artiklan 7 kohdan mukaisella edellytyksellä siitä, että hankintaviranomaisen urakoitsijan saatavilla asettamien tavaroiden tai palveluiden ennakoitu kokonaisarvo huomioidaan, jos ne ovat välttämättömiä rakennusurakan toteuttamiselle.

Pykälän *3 momentin* mukaan voimassa olevan lain tavoin erillisinä osina toteutettavissa hankinnoissa hankinnan ennakoidun arvon laskemisessa on otettava huomioon kaikkien osien ennakoitu arvo. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään kansallisen kynnysarvon tai EU-kynnysarvon suuruinen, olisi kyseisen kynnysarvon ylittäviin hankintoihin soveltuvia säännöksiä noudatettava jokaisen osan hankinnassa. Säännös perustuu rakennusurakoiden ja palveluhankintojen osalta hankintadirektiivin 5 artiklan 8 kohtaan, jonka mukaan, jos suunniteltu rakennusurakka tai suunniteltu palveluhankinta voi johtaa siihen, että hankintoja tehdään samanaikaisesti erillisinä osina, on otettava huomioon kaikkien näiden osien arvioitu yhteisarvo. Tavarahankintojen osalta 5 artiklan 9 kohdan mukaan ennakoidun arvon laskennassa on otettava huomioon samanlaisten tavaroiden ennakoitu yhteisarvo.

Säännös mahdollistaisi hankinnan toteuttamisen erillisinä osina, mutta edellyttäisi erien kilpailuttamisen toteutettavan erien yhteenlasketun arvon edellyttämällä tavalla. Hankinnan toteuttaminen erinä saattaa olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi markkinoilla olevien alan yritysten pienen koon vuoksi taikka tilanteissa, joissa hankinnan toteuttaminen yhdessä erässä voisi

olla hankintayksikölle riskialtista. Toisaalta hankinnan toteuttamisella puitejärjestelyllä voidaan yleensä vähentää mainittuja ongelmia.

Pykälän *4 momentti* vastaisi voimassa olevaa lakia. Säännöksen mukaan 3 momentin erien kilpailuttamista koskevasta velvoitteesta poiketen hankinnassa voidaan noudattaa EU-kynnysarvon alittavia hankintoja koskevien menettelytapavelvoitteita sellaisissa tavara- ja palveluhankintojen osien hankinnoissa, jotka alittavat 80.000 euroa sekä sellaisissa rakennusurakoiden osien hankinnoissa, jotka alittaisivat 1 miljoona euroa. Ehtona on, että osien yhteenlaskettu arvo on enintään 20 prosenttia kaikkien kyseiseen hankintaan kuuluvien osien yhteisarvosta. Jos osan ennakoitu arvo ylittäisi 25 §:ssä tarkoitetun kansallisen kynnysarvon, hankintayksikön olisi kuitenkin noudatettava kansallisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevia säännöksiä, jotka ovat ehdotetun lain 11 luvussa.

Pykälän *5 momentti* olisi uusi ja se perustuisi direktiivin 5 artiklan 2 ja 3 kohtiin sekä direktiivin johdanto-osan 20 perustelukappaleeseen. Pykälän 5 momentin mukaan jos hankintayksikkö koostuu erillisistä toiminnallisista yksiköistä, on hankinnan arvoa laskettaessa otettava huomioon kaikkien yksittäisten toiminnallisten yksiköiden hankintojen ennakoitu kokonaisarvo, kun ne muodostavat yhden kokonaisuuden. Jos erillinen toiminnallinen yksikkö vastaa itsenäisesti hankinnoistaan tai tietyistä hankintojen ryhmistä, arvot voidaan ennakoida asianomaisen yksikön tasolla.

Hankintayksikön erillisten toiminnallisten yksiköiden hankintojen arvoa arvioitaisiin yhdessä. Pääsääntönä olisi, että jos hankintayksikkö koostuu erillisistä toiminnallisista yksiköistä, on otettava huomioon kaikkien yksittäisten toiminnallisten yksiköiden hankintojen yhteenlaskettu ennakoitu kokonaisarvo. Säännöksen tarkoituksena olisi kannustaa hankintayksiköitä suunnitelmalliseen hankintatoimeen ja hankintojen kokoamiseen loogisiksi kokonaisuuksiksi. Kuitenkin erillisten toiminnallisten yksiköiden kyseessä ollessa hankinnan arvo voitaisiin tietyissä tapauksissa ennakoida asianomaisen yksikön tasolla. Poikkeusta tulisi kuitenkin tulkita suppeasti. Hankintadirektiivin mukaan hankinnan arvon arviointi saisi perustua hankinnan jakamiseen osiin ainoastaan silloin, kun se on objektiivisesti perusteltua. Perusteltua voisi olla esimerkiksi hankintasopimuksen arvon arvioiminen hankintayksikön erillisessä toimintayksikössä, kuten esimerkiksi koulussa, lastentarhassa, liikelaitoksessa tai virastossa edellyttäen, että kyseinen yksikkö vastaa itsenäisesti hankinnastaan. Näin voi olla, jos erillinen toiminnallinen yksikkö toteuttaa itsenäisesti hankintamenettelyn ja tekee ostopäätöksiä, sillä on käytössään kyseisiä hankintoja koskeva erillinen budjettikohta, se tekee sopimuksen itsenäisesti ja rahoittaa sen käytössään olevasta talousarviosta.

28 §. *Käyttöoikeussopimuksen ennakoidun arvon laskeminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi käyttöoikeussopimusten ennakoidun arvon laskemista. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin 8 artiklaan ja on uusi.

Pykälän *1 momentin* mukaan käyttöoikeussopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena olisi käytettävä hankintayksikön arviota käyttöoikeussopimuksen saajan sopimuksen voimassaoloaikana tuottamaa liikevaihtoa ilman arvonlisäveroa. Liikevaihto olisi otettava huomioon kuitenkin vain siltä osin, kuin se on vastikkeena sopimuksen kohteena olevasta urakasta tai palvelusta taikka näihin liittyvistä tavaroista. Arvion olisi perustuttava käyttöoikeussopimuksen ilmoittamisajankohtaan tai mikäli käyttöoikeussopimuksen tekemisestä ei julkaista ilmoitusta, muuhun hankintamenettelyn alkamishetkeen. Mikäli käyttöoikeussopimuksen arvo olisi sopimuksen tekohetkellä yli 20 prosenttia hankintayksikön ennakoimaa arvoa suurempi, kynnysarvon ylittymistä olisi arvioitava sopimuksen tekohetken arvon perusteella, vaikka hankintayksikkö kykenisi osoittamaan ennakoidun arvon perustuneen asianmukaiseen käyttöoikeussopimuksen hankintamenettelyn suunnitteluun.

Pykälän *2 momentissa* edellytettäisiin, että käyttöoikeussopimuksen arvon laskemismenetelmän tulisi olla objektiivinen ja se tulisi ilmoittaa etukäteen hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa. Ennakoitua arvoa laskettaessa olisi otettava erityisesti huomioon ensinnäkin mahdollisen option arvo ja mahdollisuus pidentää käyttöoikeussopimuksen kestoa (1 kohta) sekä tulos muista kuin hankintayksikön keräämistä rakennusurakoiden tai palvelun käyttäjien maksamista maksuista tai sakoista (2 kohta). Ennakoitua arvoa laskettaessa tulisi huomioida myös sekä hankintayksikön tai muun viranomaisen että kolmansien osapuolten käyttöoikeussopimuksen saajalle suorittamat maksut, avustukset tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet (3 ja 4 kohta). Edelleen tulisi ottaa huomioon käyttöoikeussopimukseen kuuluvien omaisuuserien kuten rakennusten tai tilojen myynnistä saadut tulot (5 kohta) sekä hankintayksikön käyttöoikeussopimuksen saajalle toimittamat tavarat ja palvelut edellyttäen, että ne ovat tarpeen urakan tai palvelun suorittamiseksi (6 kohta). Myös ehdokkaalle tai tarjoajalle hankintamenettelyn aikana suoritettavat palkkiot ja maksut tulisi huomioida käyttöoikeussopimuksen ennakoitua arvoa määritettäessä (7 kohta).

Pykälän *3 momentin* mukaan jos suunniteltu rakennusurakka tai palvelu johtaa siihen, että käyttöoikeussopimuksia tehdään erillisinä osina, ennakoitua arvoa laskettaessa olisi otettava huomioon kaikkien osien ennakoitu kokonaisarvo. Jos näiden osien yhteenlaskettu arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin käyttöoikeussopimusten 25 §:ssä tarkoitettu kynnysarvo, lain käyttöoikeussopimuksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin kuhunkin osaan.

29 §. *Eräiden palveluhankintojen ennakoidun arvon laskeminen.* Pykälä koskisi vakuutuspalvelujen, rahoituspalvelujen sekä suunnittelupalvelujen ennakoidun arvon laskemisessa huomioitavia maksuja ja korvauksia. Säännös perustuu hankintadirektiivin 5 artiklan 13 kohtaan ja vastaa pääosin voimassa olevan lain 18 §:ssä säädettyä. Pykälän 4 ja 5 kohdassa olisi pienehköjä sanamuodon täsmennyksiä voimassa olevaan hankintalakiin nähden.

Säännösehdotuksen mukaan edelleen mainituissa palveluhankinnoissa tulisi huomioida maksettavien maksujen ja korvausten lisäksi esimerkiksi pankkipalveluihin liittyvät korot. Suunnittelukilpailun ennakoidun arvon perusteella ratkaistaisiin muun muassa hankinnasta ilmoittamista koskevien säännösten soveltuvuus. Pykälän 3-5 kohdat koskisivat vain sopimuksen ennakoidun arvon laskemisessa noudatettavia periaatteita eikä säännöksellä ole tarkoitus ottaa kantaa hankinnan kilpailuttamisen tapoihin. Jos hankintayksikkö päättää kilpailuttaa suunnittelun ja toteutuksen erikseen, voitaisiin tämä huomioida sopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa.

30 §. *Ennakoidun arvon laskeminen sopimuskaudelta*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi pitkäaikaisissa hankintasopimuksissa noudatettavista ennakoidun arvon laskemissäännöistä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 5 artiklan 5, 6, 11, 12 sekä 14 kohtiin ja vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 19 §:ää. Säännös koskisi erityisesti sellaisia sopimustyyppejä, joissa maksut suoritetaan useassa erässä, esimerkiksi kuukausittain. Direktiivistä tuleva termi varainhoitokausi vaihdettaisiin kansallisesti käytetympään termiin talousarviokausi. Pykälään lisättäisiin dynaamisia hankintajärjestelmiä koskevaa sääntelyä ja uusi innovaatiokumppanuutta koskeva momentti.

Pykälän *1 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 19 §:n 1 momentissa säädettyä. Määräaikaisten sopimusten ennakoidun arvon laskennassa olisi edelleen käytettävä sopimuksen voimassaolon aikaista kokonaisarvoa jäännösarvo mukaan lukien. Toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan voimassa olevien hankintojen osalta sopimuksen ennakoiduksi arvon laskennassa tulisi käyttää sopimuksen kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48, jolloin huomioiduksi tulisivat neljän vuoden aikana tapahtuvat korvaukset.

Pykälän *2 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 19 §:n 2 momentissa säädettyä. Määräajoin uudistettavien sopimusten osalta ennakoidun kokonaisarvon laskennassa käytettäisiin edellisen vuoden tai tilikauden vastaavien hankintojen arvoa huomioiden ne ennakoidut muutokset, joita tulevalla sopimuskaudella on odotettavissa. Säännös perustuu luontevan hankintakokonaisuuden ajatukseen samalla tavoin kuin 31 § pilkkomiskiellosta. Hankintayksikkö voi tehdä sopimuksen vuodeksi kerrallaan esimerkiksi erilaisiin logistiikkaan, riskeihin, rahoitukseen tai muihin vastaaviin perustuvista syistä. Rahoitukseen liittyvä syy voi olla esimerkiksi, että rahoitusta on myönnetty juuri vuosi kerrallaan ja sen jatkuvuudesta ei ole varmuutta. Hankintoja ei voida kuitenkaan pilkkoa pelkästään siitä syystä, että näin vältetään hankintalain soveltuminen.

Pykälän *3 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 19 §: n 3 momentissa säädettyä.

Puitejärjestelyissä ja dynaamisissa hankintajärjestelmissä ennakoidun arvon laskennassa käytettäisiin *4 momentin* mukaan puitejärjestelyjen ja dynaamisten hankintajärjestelmien keston ajalle suunniteltujen hankintojen enimmäisarvoa. Dynaamisten hankintajärjestelmien lisääminen lain kohtaan vastaisi hankintadirektiivin 5 artiklan 5 kohtaa.

Pykälään lisättäisiin uusi *5 momentti*, jossa säädettäisiin innovaatiokumppanuuksissa huomioon otettavasta kokonaisarvosta. Kohta perustuu hankintadirektiivin 5 artiklan 6 kohtaan. Innovaatiokumppanuus sisältää usein hyvin erityyppisiä hankintakohteita, joiden innovaatio- ja uutuusarvo sekä menettelyn vaiheiden monimuotoisuus tekevät kokonaisuuden ennakoidun arvon määrittämisestä hankalaa. Hankintayksikön on siksi kiinnitettävä erityistä huomioita ennakoidun arvon laskemiseen.

31 §. *Kielto pilkkoa hankinta tai yhdistellä hankintoja keinotekoisesti.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 20 §:ää, mutta sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että se paremmin vastasi vakiintunutta terminologiaa.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevan lain tavoin nimenomainen kielto lain soveltamisen välttämisen tarkoituksessa tehtävästä hankinnan pilkkomisesta eriin, ennakoidun arvon laskemisesta poikkeuksellisin menetelmin sekä eri kynnysarvon omaavien hankintojen keinotekoisesta yhdistämisestä toisiinsa. Lisäksi pykälässä kiellettäisiin edelleen hankintojen yhdisteleminen esimerkiksi hankintalain soveltamisalan ulkopuolisiin hankintoihin poikkeuksellisin menetelmin, jotta hankintalain soveltamisesta vältyttäisiin kokonaisuudessaan.

Säännös koskisi voimassa olevan lain tavoin kaikkia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia. Hankinnan jakamisen osiin tulee perustua todellisiin taloudellisiin tai teknisiin seikkoihin, jotka hankintayksiköiden tulee pystyä näyttämään tarvittaessa toteen. Lähtökohtana arvioinnissa olisi luontevan hankintakokonaisuuden määrittely. Luontevasti samanaikaisesti kilpailutettavien samantyyppisten hankintojen tulisi katsoa kuuluvan samaan hankintakokonaisuuteen. Huomiota voidaan kiinnittää ajanjaksoihin, joiden aikana tehtäviä hankintaeriä kilpailutetaan kokonaisuuksina suunnitelmallisessa hankintatoimessa. Ehdotetun pykälän vastaista olisi siten esimerkiksi pilkkoa samanlaisista tavaroista koostuva hankinta osissa kilpailutettavaksi lain säännösten välttämisen tarkoituksessa.

Säännös ei kuitenkaan estäisi hankinnan jakamista osiin sellaisissa tapauksissa, joissa kunkin erän hankinta toteutetaan lakiehdotuksen menettelytapavaatimusten mukaisesti. Laajan hankinnan jakaminen osiin saattaa olla hankinnasta aiheutuvan taloudellisen tai teknisen riskin jakamisen tai kilpailuolosuhteiden huomioimisen kannalta perusteltua. Jotta tarjouskilpailuun osallistuisi riittävästi tarjoajia, on erityisesti yhteishankinnoissa pohdittava osatarjousten mahdollistamista. Tällöin myös pienet ja keskisuuret yritykset voivat osallistua tarjouskilpailuihin.

Hankinnan jakamisesta osiin säädetään tarkemmin ehdotetun lain 75 §:ssä. Menettely ei olisi tässä pykälässä tarkoitetun pilkkomiskiellon vastaista, jos sen tavoitteena ei ole lain velvoitteiden kiertäminen. Sitä vastoin ilman kilpailuttamista samanaikaisesti tai lyhyehkön ajan kuluessa tilattavien samanlaisten tavaroiden, palvelujen tai rakennustöiden osalta kysymyksessä voitaisiin katsoa olevan pilkkomiskiellon vastainen menettely. Toistuvat hankinnat voidaan toteuttaa esimerkiksi puitejärjestelyin.

II OSA EU-kynnysarvon ylittäviä tavara- ja palveluhankintoja, rakennusurakoita ja suunnittelukilpailuja koskevat säännökset

5 luku Hankintamenettelyt

32 §. *Avoin menettely.* Pykälässä säädettäisiin avoimesta menettelystä. Säännökset vastaisivat voimassa olevan hankintalain 5 §:n 10 kohtaa sekä perustuisivat hankintadirektiivin 27 artiklaan. Avoimessa menettelyssä kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat tehdä tarjouksen hankinnassa. Voimassa olevan hankintalain avointa menettelyä koskevat säännökset siirrettäisiin kuitenkin määritelmää koskevasta lainkohdasta omaksi pykäläkseen. Menettelyjä koskevien säännösten asettamisella erillisiksi lainkohdiksi pyrittäisiin lain selkeyden ja luettavuuden parantamiseen. Avoimen menettelyn tarjousten jättämisen vähimmäismääräajoista säädetään ehdotetussa 56 §:ssä.

Uusien sähköisten viestintävälineiden käyttövaatimukset vaikuttavat avoimen menettelyn etenemiseen siten, että avointa menettelyä koskevat hankinta-asiakirjat tulisi asettaa sähköisesti ja avoimesti kaikkien saataville jo hankintailmoituksen julkaisemispäivänä. Muutos ei estäisi sitä, että hankintayksikkö voisi edelleen voimassa olevan hankintalain mukaisesti lähettää hankinta-asiakirjat oma-aloitteisesti toimittajille.

33 §. *Rajoitettu menettely.* Pykälässä säädettäisiin rajoitetusta menettelystä. Pykälän *1 momentti* sisältäisi rajoitetun menettelyn määritelmän, joka vastaisi voimassa olevan hankintalain 5 §:n 11 kohtaa sekä hankintadirektiivin 28 artiklan 1 ja 2 kohtaa. Samoin kuin avoimessa menettelyssä, menettelyn määritelmä siirrettäisiin määritelmäpykälästä omaan erilliseen pykäläänsä lain selkeyden ja luettavuuden parantamiseksi. Rajoitetussa menettelyssä kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat pyytää osallistua menettelyyn toimittamalla hankintayksikölle osallistumishakemuksen.

Uusien sähköisten viestintävälineiden käyttövaatimukset vaikuttavat rajoitetun menettelyn etenemiseen siten, että rajoitettua menettelyä koskevat hankinta-asiakirjat tulisi asettaa sähköisesti ja avoimesti kaikkien saataville jo hankintailmoituksen julkaisemispäivänä. Näin ollen sellaisillakin toimittajilla, joita ei valita tarjoajien joukkoon ja jotka eivät ole myöhemmissä vaiheissa asianosaisia, olisi pääsy hankinta-asiakirjoihin. Poikkeuksellisesti pääsyä voitaisiin rajoittaa 62 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Säännös vastaisi voimassa olevan hankintalain 24 §:n 2 momenttia ja perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 1 kohtaan. Tarjoajiksi kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä, soveltuvissa tapauksissa ehdokkaiden enimmäismäärä sekä ehdokkaiden valinnassa noudatettavat perusteet tulisi ehdokkaiden tasapuolisen ja avoimen kohtelun takaamiseksi ilmoittaa etukäteen hankintailmoituksessa. Hankintayksikkö valitsisi osallistumishakemusten ja hankintailmoituksessa asettamiensa soveltuvuuteen liittyvien objektiivisten vaatimusten ja kriteerien perusteella ne ehdokkaat, jotka voivat tehdä tarjouksen. Lainkohdassa täsmennettäisiin, että ehdokkaiden valinta tarjoajiksi voi tapahtua sekä soveltuvuuteen liittyvien vähimmäisvaatimusten että arviointiperusteiden perusteella. Näitä pe-

rusteita käytettäisiin vähimmäisvaatimukset täyttävien ehdokkaiden kesken tehtävässä valinnassa. Kyseessä ei olisi kuitenkaan tarjousten vertaileminen, vaan ehdokkaiden vertaileminen toimittajaan liittyvien objektiivisten ja syrjimättömien kriteerien perusteella ehdokkaiden määrän karsimiseksi. Hankintayksikkö voisi vertailla ehdokkaita esimerkiksi ehdokkaiden referenssien, taloudellisen tilanteen taikka henkilöstön pätevyyden perusteella.

Pykälän *3 momentin* mukaan ehdokkaita olisi kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 2 kohtaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 24 §:n 3 momentissa säädettyä. Ehdokkaita olisi kutsuttava vähintään viisi, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Lainkohdassa selvennettäisiin menettelyä tilanteessa, joissa soveltuvia ehdokkaita olisi vähemmän kuin viisi. Tällöin hankintayksikkö voisi jatkaa menettelyä pyytämällä soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen. Hankintayksikön olisi ilmoitettava ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä etukäteen hankintailmoituksessa.

34 §. *Neuvottelumenettely*. Pykälässä säädettäisiin uudistetusta neuvottelumenettelystä, josta käytetään hankintadirektiivissä nimitystä tarjousperusteinen neuvottelumenettely. Neuvottelumenettelyn menettelysääntöjen muutokset liittyvät hankintadirektiiviuudistuksen tärkeimpiin tavoitteisiin yksinkertaistaa ja tehdä joustavammiksi hankintamenettelyjä. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 29 artiklaan.

Pykälän *1 momentissa* olisi neuvottelumenettelyn määritelmä, joka muiden menettelysääntöjen tavoin siirrettäisiin selkeyden vuoksi hankintalain määritelmiä koskevasta pykälästä omaan erilliseen pykäläänsä. Toisin kuin avoimessa ja rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voi neuvotella tarjoajien kanssa hankintasopimuksen ehdoista.

Pykälän *2 momentin* mukaan neuvottelumenettelyn käyttö olisi ensinnäkin sallittu, kun hankintayksikön tarpeita ei voida tyydyttää mukauttamatta olemassa olevia ratkaisuja (1 kohta). Neuvottelumenettelyn käyttö olisi sallittu myös hankinnassa, johon kuuluu suunnittelua tai innovatiivisia ratkaisuja (2 kohta). Edellytykset olisivat täysin uusia. Rakennusurakkasopimusten kohdalla neuvottelumenettelyn käyttö voi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun urakan kohteena on muita kuin tavanomaisia rakennuksia tai kun urakkaan kuuluu suunnittelua tai innovatiivisia ratkaisuja. Palvelujen ja tavaroiden edellyttäessä mukauttamista tai suunnittelua neuvottelumenettelyn tai 36 §:ssä tarkoitetun kilpailullisen neuvottelumenettelyn käyttö voi niin ikään olla monesti hyödyllistä. Mukauttaminen tai suunnittelu on erityisen tarpeellista, jos hankinnan kohteet ovat monimutkaisia, esimerkiksi pitkälle kehitettyjä tuotteita, aineettomia palveluja, esimerkiksi konsultointi-, arkkitehtuuri- tai insinööripalveluja, taikka laajamittaisia tieto- ja viestintäteknisiä hankkeita. Tällaisissa tapauksissa voidaan tarvita neuvotteluja sen varmistamiseksi, että kyseinen tavara tai palvelu vastaa hankintayksikön tarpeita. Neuvottelumenettelyä tai kilpailullista neuvottelumenettelyä ei pitäisi käyttää, kun kyseessä ovat käyttövalmiit palvelut tai tavarat, joita markkinoiden monet eri toimijat pystyvät tarjoamaan, esimerkiksi yksinkertaisena tavarahankintana toteutettu kopiopaperin tai toimistotarvikkeiden hankinta toimistoon.

Neuvottelumenettelyn käyttö olisi edelleen sallittua hankinnassa, jonka luonteeseen, monimutkaisuuteen tai oikeudelliseen ja rahoituksen muotoon liittyvistä syistä tai näihin liittyvien riskien vuoksi ei voida tehdä hankintasopimusta ilman edeltäviä neuvotteluja (3 kohta). Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain neuvottelumenettelyä koskevan 25 §:n 2 momentin 1 kohtaa. Lainkohdassa kuvattu tilanne olisi käsillä esimerkiksi monimutkaisissa rakennusurakoissa tai niin kutsutulla elinkaari- tai allianssimallilla toteutetuissa hankinnoissa, joissa hankinnan tarkkaa sisältöä, kustannusvaikutuksia tai hankkeeseen osallistuvien rahoitta-

jien asettamia ehtoja on etukäteen hankala arvioida. Näissä tilanteissa hankintayksiköt ovat voimassa olevan hankintalain aikana käyttäneet usein kilpailullista neuvottelumenettelyä.

Neuvottelumenettelyä voitaisiin käyttää lisäksi hankinnassa, jossa tarjouspyyntöä tai tehtävänmäärittelyjä ei voida laatia riittävän tarkasti viittaamalla standardiin, eurooppalaiseen tekniseen arviointiin, yhteiseen tekniseen eritelmään tai tekniseen viitteeseen (4 kohta). Säännös vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain neuvottelumenettelyä koskevan 25 §:n 2 momentin 2 kohtaa, mutta sitä sovellettaisiin kaikkiin hankintalajeihin. Säännöksessä viitattaisiin myös aiempaa vahvemmin standardien, teknisten määritelmien tai teknisten viitteiden käyttöön. Koska eurooppalaiset ja kotimaiset standardit on luotu helpottamaan hankittavan tuotteen, palvelun tai urakan määrittämistä, voi näiden standardien puuttuminen tai niiden riittämättömyys kuvaamaan tarvittavalla tasolla hankinnan vaatimuksia ja määrittelyjä muodostaa perustellun tarpeen neuvottelujen käymiselle.

Pykälän *3 momentin* mukaan neuvottelumenettelyn käyttö olisi myös sallittua tilanteessa, jossa avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä on jätetty vain tarjouksia, jotka eivät vastaa hankinta-asiakirjoja tai joita ei voida hyväksyä. Säännös vastaisi voimassa olevan hankintalain 25 §:n 1 momenttia sillä erolla, että kilpailullisesta neuvottelumenettelystä ei voitaisi enää siirtyä neuvottelumenettelyyn. Näissä tilanteissa neuvottelujen käymisen tarkoituksena olisi saada hankinta-asiakirjoja vastaavia ja hyväksyttäviä tarjouksia. Uutta hankintailmoitusta ei kuitenkaan tarvitsisi julkaista, jos neuvottelumenettelyyn otetaan mukaan kaikki ne tarjoajat, jotka täyttävät 79 –92 §:n mukaisesti asetetut vähimmäisedellytykset ja jotka ovat edeltävässä menettelyssä tehneet hankintamenettelyn muotovaatimusten mukaisen tarjouksen. Muotovaatimuksia olisivat muut kuin hankinnan tai tarjouksen sisältöön liittyvät vaatimukset kuten esimerkiksi vaatimus tarjouksen allekirjoittamisesta tai tarjouskappaleiden määrää koskevat vaatimukset.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka otetaan mukaan neuvotteluihin. Säännös vastaisi voimassa olevan hankintalain 24 §:n 2 momenttia ja perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 1 kohtaan. Hankintayksikkö valitsisi osallistumishakemusten ja hankintailmoituksessa asettamiensa soveltuvuuteen liittyvien objektiivisten vaatimusten ja kriteerien perusteella ne toimittajat, jotka osallistuvat neuvotteluihin. Lainkohdassa täsmennettäisiin, että toimittajien valinta tarjoajiksi voi tapahtua sekä soveltuvuuteen liittyvien vähimmäisvaatimusten että arvioitavien kriteerien perusteella. Näitä perusteita käytettäisiin vähimmäisvaatimukset täyttävien ehdokkaiden kesken tehtävässä valinnassa. Kyseessä ei olisi kuitenkaan tarjousten vertaileminen, vaan ehdokkaiden vertaileminen toimittajan soveltuvuuteen liittyvien vähimmäisvaatimusten ja arviointiperusteiden perusteella. Lainkohdan mukaan hankintayksikkö ei saisi ottaa menettelyyn toimittajia, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Pykälän *5 momentin* mukaan ehdokkaita olisi kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 2 kohtaan ja vastaisi osin voimassa olevan hankintalain 24 §:n 3 momentissa säädettyä. Ehdokkaita olisi kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Lainkohdassa selvennettäisiin menettelyä tilanteessa, joissa soveltuvia ehdokkaita olisi vähemmän kuin kolme. Tällöin hankintayksikkö voisi jatkaa menettelyä pyytämällä soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään alustavan tarjouksen. Hankintayksikön olisi ilmoitettava määrää koskevista ehdoista etukäteen.

35 §. *Neuvottelumenettelyn kulku*. Pykälässä säädettäisiin neuvottelumenettelyn kulusta. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan hankintalain 26 §:ää ja perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklaan.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin hankintayksikön velvollisuudesta määritellä etukäteen riittävän täsmällisesti hankinnan kohde sekä käytetyt kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet. Säännös olisi uusi ja perustuu hankintadirektiivin 29 artiklan 1 kohtaan. Koska hankinnan kohteen yksityiskohdat täsmentyvät neuvottelujen aikana, olisi ennakkoon tapahtuvassa määrittelyssä keskityttävä hankinnan kohdetta koskevien vaatimusten ohella myös hankintayksikön tarpeisiin. Vaikka tiedot täsmentyvät neuvottelujen aikana, tulisi esitettyjen tietojen olla siinä määrin täsmällisiä, että toimittajat voivat sen perusteella arvioida, ovatko he kiinnostuneita osallistumaan hankintamenettelyyn ja jättävätkö ne siten osallistumishakemuksen.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikön olisi pyydettävä neuvotteluihin otetuilta tarjoajilta alustavat tarjoukset, joiden pohjalta neuvottelut käytäisiin. Säännös olisi uusi ja perustuu hankintadirektiivin 29 artiklan 2 kohtaan. Voimassa olevan hankintalain neuvottelumenettelyä koskevassa 26 §:ssä ei säädetä yksityiskohtaisesti neuvottelujen kulusta. Ehdotetun lainkohdan mukaan neuvottelujen kulku olisi voimassa olevaan lakiin verrattuna tarkemmin säännelty siten, että mukaan otettujen ehdokkaiden tulisi tehdä alustava kirjallinen tarjous, joka toimisi neuvottelujen pohja-asiakirjana. Tilanteissa, joissa neuvottelumenettelyyn siirrytään edeltävästä avoimesta tai rajoitetusta menettelystä, alustavina tarjouksina voitaisiin pitää edeltäneessä menettelyssä saatuja tarjouksia. Alustavissa tarjouksissa tulisi vastata hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa esitettyihin vaatimuksiin, mutta niitä koskevat vaatimukset ja vaatimusten edellyttämä tietosisältö voisivat olla suppeampia lopullisiin tarjouksin ja tarjouspyyntöön nähden. Riittävää olisi, että alustavat tarjoukset antaisivat riittävät lähtötiedot neuvottelujen käynnistämiselle. Hankintayksikkö voisi myös suoraan vertailla ja valita kokonaistaloudellisesti edullisimman alustavan tarjouksen ilman neuvotteluja, jos tästä on ilmoitettu etukäteen hankinta-asiakirjoissa. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklan 4 kohtaan.

Lainkohdan mukaan hankintayksikön olisi neuvoteltava tarjoajien kanssa niiden jättämien alustavien ja mahdollisesti myöhemmin annettujen tarjousten perusteella tarjousten parantamiseksi. Lopullisista tarjouksista ei voitaisi kuitenkaan neuvotella. Hankintayksikkö voisi neuvottelujen aikana pyytää tarjoajilta uusia neuvottelujen perusteella mukautettuja tarjouksia. Prosessin avoimuuden ja jäljitettävyyden varmistamiseksi sen kaikki vaiheet olisi dokumentoitava asianmukaisesti, ja kaikki menettelyssä tehdyt tarjoukset olisi jätettävä kirjallisina tietojenvaihtoa koskevien säännösten mukaisesti. Näin ollen hankintamenettelyn viestintä tapahtuisi asianmukaisesti dokumentoitujen suullisten neuvottelujen ja niiden perusteella laadittujen uusien kirjallisten tarjousten kautta. Lainkohdassa täsmennettäisiin, että neuvottelujen perusteella sekä tarjoajien tarjouksia että hankintayksikön etukäteen asettamia määrittelyjä voitaisiin muuttaa, vähimmäisvaatimuksia lukuun ottamatta. Voimassa olevan hankintalain 26 §:ssä säädetään ainoastaan tarjousten mukauttamisesta hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä esitettyihin vaatimuksiin. Säännöksellä täsmennettäisiin hankintadirektiivissä säädettyä. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 24.10.2011 taltio 3040* on todettu, että neuvottelumenettelyllä toteutetun hankintamenettelyn luonne huomioon ottaen hankintayksikön menettelyä ei ollut pidettävä julkisia hankintoja koskevien oikeusohjeiden vastaisena pelkästään sen vuoksi, että se oli sallinut tarjoajille mahdollisuuden poiketa neuvottelujen pohjana olleen tarjouspyynnön vaatimuksista, pyytänyt toimittajilta tarjouksen täydentämistä tai luopunut hankintamenettelyn kuluessa itse edellyttämästään vaatimuksesta.

Lainkohdassa olisi rajoitus neuvottelujen käymiselle. Hankinta-asiakirjoissa esitetyistä vähimmäisvaatimuksista ja 93 §:ssä tarkoitetuista kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteista

tai hinta-laatusuhteen vertailuperusteista ei saisi neuvotella. Jos hankintailmoituksessa ilmoitetuista perusteista poiketaan, olisi hankinnasta julkaistava syrjimättömyysvaatimuksen mukaisesti uusi hankintailmoitus. Säännös olisi uusi ja perustuu hankintadirektiivin 29 artiklan 3 kohtaan. Hankintadirektiivin johdanto-osan 45 kohdan mukaan neuvottelumenettelyyn olisi liityttävä asianmukaiset takeet siitä, että yhdenvertaisen kohtelun ja avoimuuden periaatteita noudatetaan. Hankintaviranomaisten olisi johdanto-osan mukaan erityisesti ilmoitettava etukäteen vähimmäisvaatimukset, jotka koskevat hankinnan luonnetta ja joita ei pitäisi muuttaa neuvottelujen kuluessa. Myös kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden tai hinta-laatusuhteen vertailuperusteiden olisi direktiivin johdanto-osan mukaan säilyttävä muuttumattomina koko menettelyn ajan, eikä niistä pitäisi voida neuvotella, jotta taattaisiin kaikkien tarjoajien yhdenvertainen kohtelu. Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voisi kuitenkin ilmoittaa menettelyn alussa käytetyt vertailuperusteet sekä niiden painoarvon muita menettelyjä väljemmin. Tällöin vertailuperusteita ja niiden painoarvoja voitaisiin vähäisessä määrin tarkentaa neuvottelujen kuluessa. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi hankinnan kohteen energiatehokkuuteen tai suorituskykyyn liittyvä vertailuperuste, joka ei olisi neuvottelujen kohteena, mutta jonka tarkempi sisältö määriteltäisiin neuvottelujen päätyttyä lopullisessa tarjouspyynnössä. Hankintayksikkö voisi myös esittää esimerkiksi menettelyn alussa vertailuperusteet ja niiden painoarvojen vaihteluvälit ja neuvottelujen aikana täsmentää vertailuperusteiden lopulliset painoarvot, alatekijät ja alatekijöiden painoarvot.

Tässä yhteydessä hankinta-asiakirjoissa esitetyillä vähimmäisvaatimuksilla tarkoitettaisiin sellaisia edellytyksiä ja ominaisuuksia, jotka kaikkien tarjousten olisi täytettävä ja jotka niillä olisi oltava, jotta hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksen asettamiensa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden mukaisesti. Kaikki hankinta-asiakirjoissa asetetut vaatimukset, ehdot ja määrittelyt eivät näin ollen muodostaisi sellaisia vähimmäisvaatimuksia, joista ei voisi neuvotella. Epäselvyyksien välttämiseksi hankintayksiköiden tulisi hankinta-asiakirjoissa ilmoittaa riittävän selvästi, mitkä sen asettamista vaatimuksista, ehdoista ja määrittelyistä ovat pakollisia vähimmäisvaatimuksia, joista ei voida neuvotella, ja mitkä puolestaan sellaisia, joista voidaan neuvotella. Tässä arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota siihen, ettei hankinta saisi muodostua olennaisesti muuksi kuin alun perin on ilmoitettu. Neuvotteluja voitaisiin käydä hankittavien rakennusurakoiden, tavaroiden ja palvelujen kaikista ominaisuuksista, myös esimerkiksi niiden laadusta, määristä, ehdoista sekä sosiaalisista, ympäristöön liittyvistä ja innovatiivisista seikoista, elleivät ne kuulu pakollisiin vähimmäisvaatimuksiin.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-561/12, Nordecon (EU:C:2013:793)* todettiin muun muassa, että vaikka hankintaviranomaisella on hankintadirektiivin 2004/18/EY mukaisen neuvottelumenettelyn osalta neuvotteluvaltaa, se on aina velvollinen huolehtimaan siitä, että sellaisia hankintaan liittyviä vaatimuksia, jotka se on määrittänyt pakollisiksi, noudatetaan. Jos lainsäädännössä hyväksyttäisiin pakollisia ehtoja vastaamattoman tarjouksen ottaminen neuvotteluihin, tämä veisi ratkaisun mukaan kaiken merkityksen pakollisten ehtojen vahvistamiselta tarjouskilpailuilmoituksessa. Se ei myöskään mahdollistaisi sitä, että hankintaviranomainen voi neuvotella tarjoajien kanssa kyseisten ehtojen muodostamalta yhteiseltä perustalta ja siten kohdella tarjoajia yhdenvertaisesti.

Pykälän *3 momentin* mukaan neuvotteluja voitaisiin käydä vaiheittaisesti. Säännös vastaisi voimassa olevan hankintalain 26 §:n 2 momenttia ja perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklan 6 kohtaan. Neuvoteltavien ratkaisujen tai tarjousten määrän vähentämisessä neuvottelujen aikana käytettäisiin ennalta ilmoitettuja kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita ja mahdollisia hinta-laatusuhteen vertailuperusteita. Siten tarjoajien soveltuvuuteen liittyviä perusteita ei tule käyttää enää neuvoteltavien tarjousten määrän vähentämisessä. Hankintayksikkö voisi kuitenkin ilmoittaa eri vertailuperusteet ratkaisujen tai tarjousten määrän vähentämiselle kuin lopullisten tarjousten valinnalle ja vertailulle, kunhan perusteiden soveltamisesta ja kes-

kinäisestä suhteesta on ilmoitettu riittävän selkeästi etukäteen. Säännöksellä pyritään turvaamaan neuvottelumenettelyn puolueetonta toteuttamista ja avointa kulkua. Käytännön hankinnoissa toimivaksi on havaittu esimerkiksi järjestely, jossa neuvottelumenettelyllä toteutetussa hankinnassa mukana olevien tarjoajien määrä on neuvottelujen aikana karsittu käytettävyystestauksen kautta. Hankintayksikkö on etukäteen ilmoittanut karsimisen vertailuperusteeksi mainitun käytettävyystestauksen sekä testauksen tarkemmat arviointiperusteet. Testauksessa on lisäksi käytetty ulkopuolista asiantuntijaa. Asiantuntijan antaman pistemäärän perusteella huonoimmin menestyneet ratkaisut on karsittu neuvottelumenettelyn ulkopuolelle. Käytettävyystestauksen kautta hankintayksikkö on saanut jo neuvottelujen aikana tasapuolisesti havaintoja mukana olevien ratkaisujen laadusta ja soveltuvuudesta käyttötarkoitukseen. Menettelyn vaiheittaista toteuttamista koskevassa harkinnassa voitaisiin ottaa huomioon myös hankintamenettelyyn osallistumisesta aiheutuvat kustannukset tarjoajille, etenkin, jos menettelyn kuluessa edellytetään erityistä työpanosta edellyttävien suunnitelmien laatimista tai muiden töiden tekemistä.

Pykälän *4 momentin* mukaan hankintayksikön olisi kohdeltava tarjoajia tasapuolisesti neuvotteluissa. Hankintayksikkö ei saisi antaa tietoja tavalla, joka vaarantaa tarjouskilpailuun osallistuvien tasapuolisen kohtelun. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 26 §:n 3 momenttia. Lainkohdassa kuitenkin täsmennettäisiin, että hankintayksikön olisi ilmoitettava kirjallisesti kaikille neuvotteluissa mukana oleville tarjoajille kaikista hankinta-asiakirjojen sisältöä koskevista muista kuin vähimmäisvaatimuksia koskevista muutoksista. Mukana oleville tarjoajille olisi varattava riittävästi aikaa muuttaa tarjouksiaan ja esittää mukautetut tarjouksensa tarvittaessa uudelleen. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 24.10.2011 taltio 3040* tarjoajien tasapuolisen kohtelun vaatimuksen katsottiin edellyttävän, että kaikilla tarjoajilla on käytössään samanlaiset tiedot niistä olennaisista vaatimuksista, joita hankintayksikkö on asettanut hankinnan kohteelle neuvottelumenettelyn aikana.

Hankintayksikkö ei saisi lainkohdan mukaan myöskään paljastaa muille tarjoajille neuvottelujen aikana tai lopullisessa tarjouspyynnössä minkään neuvotteluihin osallistuvan ehdokkaan tai tarjoajan antamia luottamuksellisia tietoja ilman tämän suostumusta, jossa yksilöidään suostumuksen kohteena olevat tiedot. Pelkkä tarjoajan antama yleinen suostumus luottamuksellisten tietojen paljastamiseen ei näin ollen riittäisi. Lainkohdan tarkoittama luottamuksellinen tieto olisi esimerkiksi julkisuuslain 24 §:n 20 kohdassa tarkoitettu ja hankintayksikön toteama yksityinen liike- tai ammattisalaisuus. Julkisuuslain 26 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan viranomainen voi antaa salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tiedon, jos se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa.

Pykälän *5 momentti* koskisi neuvottelujen päättämistä. Hankintayksikön olisi päätettävä neuvottelut ilmoittamalla asiasta jäljellä oleville tarjoajille. Hankintayksikön olisi tämän jälkeen lähetettävä lopullinen tarjouspyyntö tarjoajille ja asetettava lopullisten tarjousten jättämiselle määräaika. Hankintayksikön olisi tarkistettava, että lopulliset tarjoukset ovat lopullisen tarjouspyynnön mukaisia ja valittava tarjouskilpailun voittaja asettamiensa vertailuperusteiden nojalla. Lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 29 artiklan 8 kohtaan ja olisi uusi suhteessa voimassa olevan hankintalain neuvottelumenettelyä koskeviin säännöksiin. Voimassa olevan hankintalain aikana on käytännössä ollut epäselvyyttä siitä, voiko hankintayksikkö käydä tiettyjen tarjoajien kanssa pidemmälle meneviä neuvotteluja ja vertailla näin eri tarjoajien eri vaiheissa antamia tarjouksia menettelyn lopussa. Ehdotetussa lainkohdassa täsmennettäisiin, että neuvottelut on päätettävä samanaikaisesti kaikkien niiden tarjoajien kanssa, joita ei ole aiemmissa vaiheissa karsittu tai suljettu tarjouskilpailun ulkopuolelle. Pyytämällä lopulliset, samaan hankintayksikön informaatioon perustuvat tarjoukset hankintayksikkö voi lisäksi varmistua siitä, että neuvottelujen jälkeen mukana olevat lopulliset tarjoukset ovat keskenään vertailukelpoisia. Säännöksen mukaan lopullisista tarjouksista ei voitaisi neuvotella. Ennen han-

kintasopimusten tekemistä hankintayksikkö voisi kuitenkin käydä sopimusneuvotteluja valitun toimittajan kanssa edellyttäen, että ehdot eivät muutu olennaisesti hankintamenettelyssä ilmoitetuista.

36 §. *Kilpailullinen neuvottelumenettely.* Pykälässä ehdotettaisiin säädettäväksi kilpailullisesta neuvottelumenettelystä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 30 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 29 §:ää.

Pykälän *1 momentti* sisältäisi kilpailullisen neuvottelumenettelyn määritelmän, joka muiden menettelysääntöjen tavoin siirrettäisiin selkeyden vuoksi hankintalain määritelmiä koskevasta pykälästä varsinaista menettelyä koskevaan pykälään. Kuten neuvottelumenettelyssä myös kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö neuvottelee menettelyyn hyväksyttyjen toimittajien kanssa. Kilpailullisen neuvottelumenettelyn neuvottelujen tarkoituksena olisi kuitenkin kartoittaa ja määritellä ylipäänsä ne keinot ja ratkaisuvaihtoehdot, joilla hankintayksikön tarpeet voidaan parhaiten täyttää. Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelujen tarkoituksena olisi siten hankinnan toteuttamisen ratkaisuvaihtoehtojen karsiminen yhteen tai useampaan. Näiden vaihtoehtojen pohjalta pyydettäisiin lopulliset tarjoukset. Neuvottelumenettelyssä neuvottelujen tarkoituksena olisi lopullisten, hankinnan toteutusta koskevien tarjousten saaminen.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin kilpailullisen neuvottelumenettelyn käyttöedellytyksistä. Säännöksessä viitattaisiin neuvottelumenettelyn käyttöedellytykset sisältävään 34 §:n 2 momenttiin. Hankintadirektiivin 26 artiklan 4 kohdassa neuvottelumenettelylle ja kilpailulliselle neuvottelumenettelylle on säädetty täysin samat käyttöedellytykset. Ehdotettu säännös poikkeaisi voimassa olevan hankintalain kilpailullista neuvottelumenettelyä koskevasta 29 §:stä, jossa käyttöedellytykset eroavat neuvottelumenettelyn käyttöedellytyksistä. Voimassa olevan hankintalain soveltamiskäytännön perusteella neuvotteluja sisältävät menettelyt eivät ole poikenneet toisistaan tarjoajien ja ehdokkaiden syrjimättömän kohtelun tai avoimuuden riskien osalta. Näin ollen ei ole enää perusteltua säätää menettelyille toisistaan poikkeavia käyttöedellytyksiä. Voimassa olevan hankintalain 29 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti kilpailullista neuvottelumenettelyä käytettäessä kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena olisi oltava 93 §:ssä tarkoitettu hinta-laatusuhde.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 42 perustelukappaleen mukaan neuvotteluja sisältävien menettelyjen käyttö on osoittautunut käyttökelpoiseksi tapauksissa, joissa hankintaviranomaiset eivät ole pystyneet määrittelemään, millä tavoin niiden tarpeet voitaisiin tyydyttää, tai arvioimaan, millaisia teknisiä, taloudellisia tai oikeudellisia ratkaisuja markkinat voisivat tarjota. Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun kyse on innovatiivisista hankkeista tai integroitujen liikenneinfrastruktuurihankkeiden, tietoverkkojen tai sellaisten hankkeiden toteutuksesta, joihin liittyy monimuotoista ja strukturoitua rahoitusta. Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kohteina voisivat olla myös vaativat palveluhankinnat, joissa ratkaisuvaihtoehtojen neuvotteluille olisi tarvetta.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta ennalta rajata niiden toimittajien määrää, jotka otetaan mukaan neuvotteluihin. Säännös vastaisi voimassa olevan hankintalain 24 §:n 2 momenttia ja perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 1 kohtaan. Hankintayksikkö valitsisi soveltuvuuteen liittyvien vaatimusten ja kriteerien perusteella ne toimittajat, jotka osallistuvat neuvotteluihin. Lainkohdassa täsmennettäisiin, että toimittajien valinta tarjoajiksi voi tapahtua sekä soveltuvuuteen liittyvien vähimmäisvaatimusten että vertailtavien kriteerien perusteella. Näitä perusteita käytettäisiin vähimmäisvaatimukset täyttävien ehdokkaiden kesken tehtävässä valinnassa. Kyseessä ei olisi kuitenkaan tarjousten vertaileminen,

vaan ehdokkaiden vertaileminen toimittajaan liittyvien syrjimättömien kriteerien perusteella ehdokkaiden määrän karsimiseksi.

Pykälän *4 momentin* mukaan ehdokkaita olisi kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 2 kohtaan. Ehdokkaita olisi kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Lainkohdassa selvennettäisiin menettelyä tilanteessa, joissa soveltuvia ehdokkaita olisi vähemmän kuin kolme. Tällöin hankintayksikkö voisi jatkaa menettelyä pyytämällä soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen tai aloittamaan neuvottelut.

37 §. *Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulku.* Pykälässä ehdotettaisiin säädettäväksi kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulusta. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 30 artiklaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 30 §:ää.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikön olisi määriteltävä hankintailmoituksessa hankintaa koskevat tarpeensa ja vaatimuksensa. Hankintayksikkö voisi laatia lisäksi hankinnan tavoitteita ja sisältöä tarkentavan hankekuvauksen. Hankintayksikön olisi vahvistettava hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa alustava aikataulu sekä asetettava hinta-laatusuhteen vertailuperusteet. Säännös aikataulun ilmoittamisesta on uusi ja perustuu hankintadirektiivin 30 artiklan 2 kohtaan.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin neuvottelujen tarkoituksesta. Neuvottelujen tavoitteena olisi kartoittaa ja määritellä keinot, joilla hankintayksikön etukäteen ilmoittamat tarpeet voitaisiin parhaiten täyttää. Keskeisin neuvotteluja sisältävien menettelyjen välinen ero on se, että kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelujen lopputuloksena on ratkaisuvaihtoehtojen karsiminen yhteen tai useampaan haluttuun ratkaisuvaihtoehtoon, kun taas neuvottelumenettelyssä neuvottelujen lopputuloksena ovat lopulliset tarjouspyyntö ja tarjoukset kaikkine yksityiskohtineen. Hankintayksikkö voisi kuitenkin neuvotella tarjoajien kanssa kaikista hankinnan näkökohdista. Momentin mukaan hankintayksikkö voisi korvata tarjouskilpailuun osallistumisesta tarjoajille aiheutuvat tavanomaista korkeammat kustannukset maksamalla palkkioita.

Pykälän *3 momentin* mukaan neuvotteluja voitaisiin käydä vaiheittaisesti. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 26 §:n 2 momentissa säädettyä ja perustuisi hankintadirektiivin 30 artiklan 4 kohtaan. Neuvoteltavien ratkaisujen tai tarjousten määrän vähentämisessä neuvottelujen aikana käytettäisiin ennalta ilmoitettuja hinta-laatusuhteen vertailuperusteita. Siten tarjoajien soveltuvuuteen liittyviä perusteita ei tule käyttää enää neuvoteltavien tarjousten määrän vähentämisessä. Säännöksellä pyritään turvaamaan neuvottelumenettelyn puolueetonta toteuttamista ja avointa kulkua.

Pykälän *4 momentin* mukaan hankintayksikön olisi kohdeltava tarjoajia tasapuolisesti neuvotteluissa. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 30 artiklan 4 kohtaan ja vastaisi voimassa olevan hankintalain 29 §:n 2 momentissa säädettyä. Hankintayksikkö ei saisi paljastaa muille tarjoajille minkään neuvotteluihin osallistuvan ehdokkaan tai tarjoajan antamia luottamuksellisia tietoja ilman tämän suostumusta, jossa yksilöidään suostumuksen kohteena olevat tiedot. Pelkkä tarjoajan antama yleinen suostumus luottamuksellisten tietojen paljastamiseen ei näin ollen riittäisi.

Pykälän *5 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi neuvottelujen päättämisestä. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 30 artiklan 6 kohtaan ja vastaisi osin voimassa olevan hankintalain 30 §:n 4 momenttia. Vaikka molemmissa neuvottelumenettelyissä on säännöksiä neuvottelujen

päättämisestä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelut tulisi päättää jo siinä vaiheessa, kun hankintayksikkö saa kartoitettua ja valittua ne ratkaisumallit, joilla kyetään täyttämään sen määrittelemät tarpeet. Käytännössä neuvottelujen päättämisen ja tarjousten valinnan jälkeen voi vielä nousta tarve käydä tarkentavia sopimusneuvotteluja hinta-laatusuhteeltaan parhaan tarjouksen antaneen toimittajan kanssa tarjousehtojen ja erityisesti tarjoukseen liittyvien rahoitussitoumusten viimeistelemiseksi. Tällainen neuvottelu olisi ehdotetun säännöksen mukaan mahdollista, jos se ei johda tarjouksen tai hankinnan olennaisten osien muuttumiseen tai uhkaa syrjiä toimittajia taikka vääristää kilpailua. Tällainen tilanne voisi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun kilpailullisella neuvottelumenettelyllä toteutetun elinkaarihankkeen tarjouskilpailussa ulkopuolinen rahoittaja täsmentäisi tarjoukseen vaikuttavia ehtojaan vasta sen jälkeen, kun tarjouskilpailun voittaja on tiedossa.

Pykälän *6 momentin* mukaan hankintayksikön olisi valittava tarjous hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa asetettujen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden mukaisesti. Hankintayksikön pyynnöstä voitaisiin tarjousvertailun jälkeen vielä neuvotella voittaneen tarjoajan kanssa tarjoukseen liittyvien rahoitussitoumusten tai muiden tarjouksessa olevien ehtojen viimeistelemiseksi, jos se ei johtaisi tarjouksen tai hankinnan olennaisten osien muuttumiseen tai uhkaisi syrjiä tarjoajia taikka vääristää kilpailua. Myös muiden sopimusehtojen osalta voitaisiin käydä hankintamenettelyn syrjimättömyyteen vaikuttamattomat tavanomaiset sopimuksen yksityiskohtia tarkentavat sopimusneuvottelut. Lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 30 artiklan 7 kohtaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 30 §:n 6 ja 7 momenttia.

38 §. *Innovaatiokumppanuus*. Pykälässä ehdotettaisiin säädettäväksi uudesta innovaatiokumppanuusmenettelystä. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 31 artiklaan.

Pykälän *1 momentissa* olisi innovaatiokumppanuuden määritelmä sekä menettelyn tavoitteet. Menettelyn tavoitteena olisi mahdollistaa entistä tehokkaammin julkisten hankintojen strateginen käyttö innovoinnin edistämiseksi. Innovaatiokumppanuudessa ei olisi kyse pelkästään tutkimuksen ja tuotekehityksen tukemisesta tai prototyypin hankinnasta vaan laajemmasta innovatiivisen uutuustuotteen tai palvelun hankinnasta. Tuotetta tai palvelua voitaisiin kehittää koko sen elinkaaren ajan. Innovatiivisten tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden hankkiminen vaikuttaa olennaisesti julkisten palvelujen tehostumiseen ja niiden laadun paranemiseen. Se auttaa saamaan parhaan vastineen julkisille varoille ja saavuttamaan entistä laajempia taloudellisia, yhteiskunnallisia ja ympäristöön liittyviä hyötyjä kannustamalla uusien ideoiden syntymistä, muuttamalla ideat innovatiivisiksi tuotteiksi ja palveluiksi ja edistämällä siten talouskasvua. Ehdotetussa menettelyssä hankintayksiköillä olisi mahdollisuus luoda pitkäaikaisia kumppanuuksia uusien, innovatiivisten tuotteiden, palvelujen tai rakennusurakoiden kehittämistä ja myöhempää hankkimista varten.

Ehdotetussa innovaatiokumppanuudessa hankintayksiköt voisivat yhdistää tutkimus- ja kehittämispalveluhankinnan sekä kyseisen työn lopputuloksena syntyneen idean tai prototyypin toteuttamista koskevan hankinnan samaan hankintamenettelyyn siten, että jälkimmäistä vaihetta ei tarvitsisi kilpailuttaa erikseen. Kehitystyö voisi kohdistua joko kokonaan uuteen tuotteeseen tai palveluun tai olemassa olevan tuotteen tai palvelun muuttamiseen olennaisesti toiseksi. Koska menettelyssä ensimmäisen vaiheen tarjouskilpailun voittajan tai voittajien ei tarvitsisi enää osallistua uuteen tarjouskilpailuun, jossa näiden kehittämät ideat olisivat vaarassa joutua kilpailijoiden tietoon, olisi innovaatiokumppanuusmenettely toimittajille ja näiden tuotekehitystyölle houkutteleva hanke.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin menettelyn käyttöedellytyksistä. Koska menettelyn tarkoituksena on edistää innovaatioiden syntymistä ja käyttöönottoa, hankintayksikkö voisi valita

menettelyn vain, jos sen tarpeita ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo olevia tavaroita, palveluja tai urakoita. Kyseeseen voisi tulla myös tilanne, jossa hankintayksikön tarpeita ei voida sellaisenaan tyydyttää markkinoilla olevilla ratkaisuilla ilman olennaisia muutoksia. Hankintayksiköllä olisi harkintavaltaa tarpeidensa määrittämisessä. Innovaatiokumppanuutta voitaisiin käyttää myös silloin, kun markkinoilla on hankintayksikön tarpeita lähellä olevia tavaroita, palveluja, urakoita taikka ratkaisuja, jotka eivät kuitenkaan täytä hankintayksikön tarpeita esimerkiksi laadun tason, asiakkaiden tarpeiden tai kehitysasteen osalta. Innovaatiokumppanuus voisi soveltua esimerkiksi mittaviin tietohallinnon hankkeisiin, joissa on jatkuvasti huomioitava alan tekninen kehitys. Suositeltavaa olisi selvittää markkinoita ja soveltuvaa menettelytapaa jo etukäteen teknisen vuoropuhelun avulla.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka otetaan mukaan neuvotteluihin. Säännös perustuu hankintadirektiivin 65 artiklan 1 kohtaan. Hankintayksikkö valikoisi osallistumishakemusten ja hankintailmoituksessa asettamiensa objektiivisten vaatimusten ja kriteerien perusteella ne ehdokkaat, jotka osallistuvat neuvotteluihin. Lainkohdassa täsmennettäisiin, että mukaan otettavien ehdokkaiden valinta voi tapahtua sekä vähimmäisvaatimusten että vertailtavien kriteerien perusteella. Näitä perusteita käytettäisiin vähimmäisvaatimukset täyttävien ehdokkaiden kesken tehtävässä valinnassa. Kyseessä ei olisi kuitenkaan tarjousten vertaileminen, vaan ehdokkaiden vertaileminen toimittajaan liittyvien objektiivisten ja syrjimättömien kriteerien perusteella. Innovaatiokumppanuudessa tarjoajien valintavaiheessa tulisi erityisesti arvioida ehdokkaiden valmiuksia tutkimuksen ja kehittämiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen ja toteuttamiseen. Tämä ei kuitenkaan estäisi hankintayksikköä asettamasta muita soveltuvuuteen liittyviä ja tämän lain mukaisia vaatimuksia ja perusteita. Innovaatiokumppanuutta koskevaan hankintamenettelyyn voisi osallistua esimerkiksi tarjoajien ryhmittymä, jonka osallistujista osa keskittyisi innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen ja osa kehitetyn tuotteen valmistukseen tai palvelun toteuttamiseen.

Pykälän *4 momentin* mukaan ehdokkaita olisi kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 65 artiklan 2 kohtaan. Ehdokkaita olisi kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Lainkohdassa selvennettäisiin menettelyä tilanteessa, joissa soveltuvia ehdokkaita olisi vähemmän kuin kolme. Tällöin hankintayksikkö voisi jatkaa menettelyä pyytämällä soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään alustavan tarjouksen.

39 §. *Innovaatiokumppanuuden kulku.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi innovaatiokumppanuusmenettelyn kulusta. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 31 artiklaan ja olisi uusi.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikön olisi määriteltävä menettelyn alussa hankintailmoituksessa innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan tarve. Koska hankinnan kohteen yksityiskohdat täsmentyvät neuvottelujen ja kumppanuuden aikana, olisi ennakkoon tapahtuvassa määrittelyssä keskityttävä hankinnan kohdetta koskevien vaatimusten ohella myös hankintayksikön tarpeisiin ja hankinnan tavoitteisiin. Esitettyjen tietojen tulisi olla siinä määrin täsmällisiä, että toimittajat voivat sen perusteella arvioida, ovatko he kiinnostuneita osallistumaan hankintamenettelyyn ja jättävätkö ne siten osallistumishakemuksen. Hankintaasiakirjoissa tulisi kuvata myös kehitystyön tulosten eli tuotantovaiheen hankintaa koskevat tarpeet, vaatimukset, määrittelyt, ehdot ja muut kriteerit sikäli kuin ne voidaan kuvata menettelyn alussa.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikkö aloittaisi 38 §:n 3 ja 4 momentin nojalla valittujen tarjoajien kanssa neuvottelut innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan kehittämiseksi ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden hankkimiseksi. Kumppanuuden menettely perustuisi neuvottelumenettelyä koskeviin säännöksiin. Innovaatiokumppanuuden tässä vaiheessa tulisi näin ollen ottaa huomioon neuvottelumenettelyn sääntöjen mukaisesti erilliset ehdokkaiden valinta- ja neuvotteluvaiheet sekä tarjousten vertailu- ja valintavaiheet. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena tulisi käyttää ainoastaan parasta hinta-laatusuhdetta, mikä mahdollistaa parhaiten innovatiivisia ratkaisuja koskevien tarjousten vertailun. Hinta-laatusuhteen vertailuperusteissa voitaisiin ottaa huomioon niin tutkimus- ja kehittämispalveluhankintaan kuin jälkimmäiseen kehitystyön tulosten eli tuotantovaiheen hankintaan liittyviä tekijöitä 93 §:n mukaisesti. Vertailussa voitaisiin huomioida esimerkiksi arvioitavissa olevia kehitystyön tulosten toiminnallisia ominaisuuksia ja tulokselliisuutta sekä vaikuttavuutta. Innovaatiokumppanuus jatkuisi kuitenkin vielä tarjousten vertailu- ja valintavaiheen jälkeen kumppanuus- tai sopimuskaudella. Tämä tarkoittaisi muun muassa sitä, että kumppaneita tulisi kohdella keskenään tasapuolisesti ja että sopimuksen ehtoja voitaisiin neuvottelumenettelyn sääntöjen mukaan tarkistaa ja täsmentää.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin innovaatiokumppanuuden perustamisesta, jakamisesta eri vaiheisiin, kumppanuuden päättämisestä ja kumppanien lukumäärän vähentämisestä kumppanuuden aikana tarjouksen tai tarjousten valinnan jälkeen. Momentin mukaan hankintayksikkö voisi perustaa innovaatiokumppanuuden yhden tai useamman tarjoajan kanssa. Ehdotetun säännöksen mukaan kumppanuuden menettelyllinen rakenne tulisi luoda selväksi siten, että hankintayksikkö jakaisi kumppanuuden peräkkäisiin vaiheisiin, jotka vastaavat tutkimus- ja innovaatioprosessin eri vaiheita. Hankintayksikön olisi lisäksi asetettava kumppanille tai kumppaneille välitavoitteita ja määrättävä korvauksen suorittamisesta näille kumppaneille. Vaikka ehdotetussa lainkohdassa viitattaisiin kumppanuuden lineaarisesti eteneviin vaiheisiin, olisi kohdan soveltamistilanteissa otettava huomioon, että innovaatiokumppanuuden vaiheet etenevät käytännössä usein monipolvisesti siten, että prosessin eri vaiheet sulautuvat yhteen. Kehittämisen ja toteutuksen toistuvassa vuorovaikutuksessa hankinta kehittyy koko ajan kohti lopullista muotoaan. Olisi mahdollista, että innovaatiokumppanuuden koko kesto aina sopimuksen päättymiseen saakka sisältäisi hankinnan kohteena olevien tavaroiden, palvelujen tai urakkatyön kehittämistä ja neuvotteluja hankintayksikön ja yhden tai useamman kumppanin kanssa.

Hankintayksikkö voisi kumppanuuden tavoitteiden perusteella päättää kunkin vaiheen jälkeen, että se päättää innovaatiokumppanuuden. Hankintayksikkö voisi usean kumppanin menettelyssä myös vähentää kumppanien lukumäärää päättämällä yksittäisiä kumppanuussopimuksia. Edellytyksenä on, että vaiheittaisuudesta ja sen käyttämisen ehdoista on ilmoitettu hankintaasiakirjoissa. Usean kumppanin menettelyssä hankintayksikkö soveltaisi etukäteen ilmoitettuja arviointiperusteita kumppanien vähentämisessä. Hankintayksikkö voisi kuitenkin halutessaan viedä kumppanuuden päätökseen useamman toimittajan kanssa karsimatta kumppaneita menettelyn aikana.

Pykälän *4 momentin* mukaan hankintayksikön ei tarvitsisi järjestää uutta tarjouskilpailua kehitystyön tulosten hankinnassa, jos hankinta tehdään menettelyyn otetuilta kumppaneilta ja jos kehitystyön tulokset sekä niitä koskeva hankinta vastaavat hankintayksiköiden ja kumppanin tai kumppanien sopimaa suoritustasoa ja sovittuja enimmäiskustannuksia. Suoritusten tasosta sekä enimmäiskustannuksista sopimalla pyritään estämään tilanne, jossa kumppani tai kumppanit veloittavat työstään tai toteuttaa tuotantovaiheen aikaisia suorituksia kohtuuttomasti tai ennakoimattomasti siten, että julkisten varojen käytön avoimuus tai syrjimättömyys vaarantuvat. Koska innovaatiokumppanuus on toisaalta useimmissa tapauksissa ajallisesti pitkäkestoinen ja joustava, olisi suoritustasosta ja enimmäiskustannuksista pyrittävä sopimaan ennakolta

siten, että tulevien vaiheiden toteuttamistapoja ei jouduttaisi kumppanuuden lopputuloksen kannalta perusteettomasti rajaamaan tai supistamaan.

Pykälän *5 momentin* mukaan hankintayksikön olisi määriteltävä hankinta-asiakirjoissa teollis- ja tekijänoikeuksia koskevista järjestelyistä. Myös käyttöoikeutta koskevista järjestelyistä ja käyttöoikeuden laajuudesta tulisi mainita. Kumppanuusmenettelyn riskit ja hyödyt olisi muutoinkin jaettava siten, että ne kannustavat molempia osapuolia kehittämään ja ottamaan käyttöön innovatiivisia ratkaisuja. Riskien jakamiseen liittyvät immateriaalioikeuksien siirtymisen ohella myös esimerkiksi kysymykset kumppaneille mahdollisesti maksettavista palkkioista, hankintasopimuksen vastikkeen maksuaikataulusta sekä kumppanuuden päättämisen tai kumppanien karsimisen mahdollisista ehdoista ja kriteereistä. Mikäli hankintayksikkö on valinnut menettelyyn useita kumppaneita, hankintayksikkö ei saisi ilmaista toisille kumppaneille ratkaisuja, joita yksi kumppaneista on ehdottanut, eikä muita menettelyn aikana saatuja luottamuksellisia tietoja ilman kyseisen kumppanin yksilöityä suostumusta. Luottamuksellisten tietojen ja liikesalaisuuksien suoja on olennainen tekijä menettelyn markkinavetoisuuden ja syrjimättömyyden takaamisessa.

Lopuksi *6 momentissa* säädettäisiin rajoituksista kumppanuuden kestoon, rakenteeseen ja arvoon. Näiden tulisi vastata ehdotetun ratkaisun innovatiivisuutta sekä tutkimus- ja innovaatiotoimien kokonaisuutta sellaisten innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseksi, joita ei ole vielä saatavilla markkinoilla. Tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu arvo ei saisi olla kohtuuttoman suuri suhteessa niiden kehittämiseksi tehtyyn investointiin. Innovaatiokumppanuus olisi sekä laajamittaisten hankkeiden että pienempien innovatiivisten hankkeiden osalta järjestettävä riittävän markkinavetoiseksi, jotta se kannustaisi innovatiivisen ratkaisun kehittämiseen sulkematta kuitenkaan markkinoita. Hankintayksiköt eivät saisi käyttää innovaatiokumppanuutta siten, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy. Joissain tapauksissa innovaatiokumppanuuden perustaminen useiden kumppanien kanssa voi auttaa ehkäisemään tällaisia vaikutuksia.

40 §. *Suorahankinta.* Pykälässä säädettäisiin suorahankinnasta ja sen käyttöedellytyksistä. Säännösehdotus perustuu hankintadirektiivin 32 artiklaan ja vastaisi voimassa olevan hankintalain 27 §:ää lukuun ottamatta eräitä täsmennyksiä käytettyihin termeihin.

Pykälän *1 momentissa* olisi suorahankinnan määritelmä, joka perustuu hankintadirektiivin 32 artiklan 1 kohtaan ja vastaa voimassa olevan hankintalain 5 §:n 1 momentin 13 kohtaa. Suorahankinnassa hankintayksikkö neuvottelisi julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta yhden tai useamman toimittajan kanssa hankintasopimuksen ehdoista. Lakiehdotuksen 40 ja 41 sekä 109 §:ssä esitetyt suorahankinnan edellytykset olisivat tyhjentäviä. Koska suorahankinta on poikkeus yleiseen ja avoimeen kilpailuttamisvelvollisuuteen, sen käyttöedellytyksiä on tulkittava suppeasti.

Pykälän *2 momentin 1 kohdan* mukaan suorahankinta olisi mahdollinen, jos edeltävässä avoimessa tai rajoitetussa hankintamenettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia. Tarjous ei olisi soveltuva esimerkiksi silloin, kun se ei lainkaan vastaa hankintayksikön tarvetta eikä hankinnan kohdetta. Edellytyksenä olisi myös, ettei alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja olennaisesti muuteta. Mikäli esimerkiksi tarjoajan soveltuvuutta koskevia vaatimuksia kevennettäisiin tai niistä luovuttaisiin, edellyttäisi se lähtökohtaisesti uutta ilmoitusta. Tilanteissa, joissa hankintailmoituksen perusteella ei ole tullut yhtään tarjousta, suorahankintamenettely voitaisiin aloittaa hankintayksikön valitseman toimittajan kanssa, joka täyttää tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa asetetut vaatimukset.

Suorahankintaan siirtyminen ilman hankintailmoitusta olisi mahdollista myös silloin, jos edeltävässä avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia. Pykälän *3 momentissa* olisi uusi määritelmä tarjoukselle ja osallistumishakemukselle, joka ei 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla olisi soveltuva. Säännös perustuu hankintadirektiivin 32 artiklan 2 kohdan a alakohtaan. Ehdotetun säännöksen mukaan tarjousta ei pidettäisi soveltuvana, jos se on hankintasopimuksen kannalta tarpeeton eikä ilmeisesti täytä hankinta-asiakirjoissa määriteltyjä hankintayksikön tarpeita ja vaatimuksia ilman, että sitä muutetaan olennaisesti. Osallistumishakemusta ei pidettäisi soveltuvana, jos asianomainen toimittaja on suljettava pois tai voidaan sulkea pois 80 § tai 81 §:n nojalla tai jos se ei täytä hankintayksikön vahvistamia 83 §:ssä tarkoitettuja valintaperusteita. Täsmennyksillä olisi tarkoitus selkeyttää mainitun suorahankintaperusteen suhdetta 34 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun perusteeseen siirtyä neuvottelumenettelyyn tai kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn. Suorahankinnan poikkeuksellisen luonteen vuoksi sen käytön edellytyksiä on tulkittava suppeasti. Kyseessä tulisi näin ollen olla merkittävästi hankinta-asiakirjojen vastainen tarjous, joka rinnastuisi siihen, että tarjousta ei olisi lähetetty lainkaan.

Hankintadirektiivin 32 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan Euroopan komissiolle on sen pyynnöstä toimitettava selostus suorahankinnan tekemisestä pykälän 2 momentin 1 kohdan tarkoittamissa tilanteissa.

Pykälän *2 momentin 2 kohdan* mukaan suorahankinta olisi mahdollinen, jos vain tietty toimittaja voisi toteuttaa hankinnan, koska kilpailua ei ole teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 32 artiklan 2 kohdan b alakohdan ii ja iii alakohtiin. Säännöksen sanamuoto eroaisi hieman voimassa olevan hankintalain 27 §:n 2 kohdasta, mutta tarkoituksena ei olisi muuttaa säännöksen sisältöä. Hankintadirektiivin johdanto-osan 50 perustelukappaleen mukaan jos kilpailun puute johtuu teknisistä syistä, nämä syyt olisi määriteltävä tarkasti ja perusteltava tapauskohtaisesti. Hankintayksikön olisi esimerkiksi osoitettava, että muun toimittajan on teknisesti lähes mahdotonta saavuttaa vaadittu suoritustaso tai että on tarpeen käyttää erityistä tietotaitoa, välineitä tai keinoja, joita ainoastaan yhdellä toimittajalla on käytettävissään. Tekniset syyt voivat aiheutua myös erityisistä yhteentoimivuusvaatimuksista, joiden on täytyttävä, jotta varmistettaisiin rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen yhteentoimivuus.

Yksinoikeuden suojaamisen vuoksi suorahankinta olisi mahdollinen esimerkiksi silloin, kun hankintaa ei voida kilpailuttaa ainoan mahdollisen toimittajan suojattujen immateriaalioikeuksien vuoksi. Säännöksen käyttötilanteiden tulisi olla perusteltuja. Hankintadirektiivin johdanto-osan 50 perustelukappaleen mukaan kyseessä tulee olla objektiivinen yksinoikeus siten, että hankintayksikkö ei ole itse saanut aikaan yksinoikeutta. Säännöksen tarkoittamana syynä ei voisi siten olla esimerkiksi hankintayksikön ilman pakottavaa syytä toteuttamat toimet tai tekemät sopimukset, joilla taataan tietylle palveluntarjoajalle yksinoikeus palvelujen tuottamiseen taikka hankintojen puutteellisesta suunnittelusta aiheutuvat tilanteet, jollainen voisi olla kysymyksessä muun muassa hankintatarpeen tultua vajavaisesti kartoitetuksi etukäteen. Suorahankintaa käyttävien hankintayksiköiden olisi perusteltava, miksi ne eivät voi käyttää vaihtoehtoja, vastaavia tai korvaavia tuotteita tai ratkaisuja. Suorahankintaperustetta ei saisi käyttää, jos kilpailun puuttuminen johtuu hankinnan ehtojen keinotekoisesta ja hankinnan tarpeisiin nähden perusteettomasta määrittelystä. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun *KHO 12.7.2006 taltio 1781* mukaan taidemuseon ulkopintojen korjausurakassa suorahankinta ei ollut mahdollista sillä perusteella, että kyseessä oli korjausmetodin ainutlaatuisuudesta johtuva urakan kohteen vaativuus ja että valittu toimittaja oli ollut mukana hankkeessa, jossa aiemman korjaustyön yhteydessä oli kehitetty uusi korjaustapa. Vaikka hankintayksikön tilaamassa asiantuntijalausunnossa todettiin, että asiantuntija saattoi suositella aiemmassa työssä mukana olleita yrityksiä näiden saaman uutta menetelmää koskevan osaamisen johdosta, ratkaisun mu-

kaan lausunnossa ei suljettu pois sitä mahdollisuutta, että jollakin muullakin toimittajalla olisi voinut olla edellytyksiä toteuttaa korjaustyö uudella menetelmällä. Ratkaisussa *KHO 7.4.2010 taltio 719* arvioitiin hanketta, jossa kuntaliitoksen yhteydessä kaupunki pyrki laajentamaan liittyvistä kunnista toisessa ollutta oppilastietojärjestelmää koko uuden kaupungin käyttöön kilpailuttamatta. Suorahankintaperusteena viitattiin muun muassa muutostilanteen hallittavuuden parantamiseen, koulutuksen tarpeen vähentymiseen sekä käyttökokemuksiin järjestelmästä. Ratkaisun mukaan kyseessä ei ollut tilanne, jossa teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja olisi voinut toteuttaa hankinnan, sillä asiassa esitetyn selvityksen mukaan markkinoilla oli tarjolla myös muiden toimittajien tarjoamia oppilashallintojärjestelmiä.

Momentin *3 kohdan* mukaan suorahankinta voitaisiin tehdä, kun hankinnan kohteena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen. Säännös perustuu hankintadirektiivin 32 artiklan b kohdan i alakohtaan ja vastaa sisällöltään voimassa olevan hankintalain 27 §:n 2 kohdassa säädettyä. Selkeyden vuoksi säännöksen sanamuoto mukautettaisiin uuden hankintadirektiivin kanssa, minkä lisäksi peruste siirrettäisiin omaksi lainkohdakseen. Lainkohdan tarkoittamien hankintojen kohteet olisivat taideteoksia tai taideteollisia esineitä, joissa taiteilijan henkilö määrää taideteoksen ainutlaatuisen luonteen ja arvon.

Momentin *4 kohdan* mukaan suorahankinta voitaisiin tehdä, jos määräaikojen noudattaminen olisi hankintayksikölle ennalta arvaamattomista syistä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi olisi mahdotonta ja hankinnan tekeminen olisi ehdottoman välttämätöntä. Kiireen tulisi ensinnäkin johtua hankintayksikön ulkopuolisista syistä, joten hankintayksiköstä johtuva syy ei hankintadirektiivin 32 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti voi olla peruste suorahankinnan tekemiseen. Perusteen on lisäksi oltava äkillinen ja sellainen, jota hankintayksikkö ei ole kohtuudella voinut ennakoida. Säännöksen tarkoittamaksi kiireeksi ei siten voitaisi katsoa hankintayksikön viivyttelyä hankinnan toteuttamisessa. Edellytyksenä suorahankinnan tekemiselle olisi lisäksi, että hankinnan tekeminen on ehdottoman välttämätöntä. Säännöksen vetoavan hankintayksikön on kyettävä näyttämään toteen poikkeamisperusteen soveltumisen edellytysten täyttyminen.

Unionin tuomioistuimen tuomiossa *C-24/91, komissio vs. Espanja (EU:C:1992:134)* säännökseen vetoaminen ei katsottu oikeutetuksi kun kysymyksessä oli yliopiston lisärakennuksen rakennusurakkaa koskeva hankinta, jonka toteuttamiselle tuli kiire yliopiston opiskelijamäärän kasvun ja lukuvuoden alkamisen johdosta. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 29.6.2011 taltio 1792* katsottiin, että työtaistelun uhka oli sinänsä ennalta arvaamattoman kiireen mukainen suorahankintaperuste, kun kyse oli rekrytointi- ja sijaistenhallintaohjelmistosta. Perusteen käyttöä ei tuomioistuimen mukaan kuitenkaan saa jatkaa pidemmälle tai laajemmin kuin mitä peruste ajallisesti edellyttää. Tapauksessa suorahankintaa koskeva sopimus oli allekirjoitettu työtaistelutoimenpiteen uhan jo poistuttua, minkä lisäksi sopimusta oli jatkettu toistaiseksi kolmen vuoden ajan. Ratkaisun mukaan suorahankintaperuste ei täyttynyt.

Komission tiedonannossa Euroopan parlamentille ja neuvostolle julkisia hankintoja koskevista säännöksistä nykyisessä turvapaikkakriisissä (KOM (2015) 454 lopullinen) on esitetty, että suorahankinnan perusteena oleva hankintayksiköstä riippumaton ja ennakoimaton, äärimmäinen kiire voi olla yksittäistapauksessa käsillä. Tiedonannon mukaan voidaan muun muassa yleisesti olettaa, että hankintaviranomainen ei voinut tietää etukäteen riittävän tarkasti, kuinka monelle turvapaikanhakijalle sen pitäisi suorittaa hankintoja. Tiedonannon mukaan on myös selvää, että eri jäsenvaltioihin saapuvien turvapaikanhakijoiden kaikkein välttämättömimmät tarpeet olisi tyydytettävä mahdollisimman nopeasti.

Momentin *5 kohdan* mukaan suorahankinta olisi mahdollinen, kun kysymys on tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten valmistettavasta tavarasta. Edellytyksenä on, ettei kyseessä ole tavaran massatuotanto tavaran valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi. Kysymykseen voisivat siten tulla esimerkiksi kehitysprojektit, joissa tavaraa valmistetaan yksittäiskappaleita kokeilua tai tuotekehitystä varten vain tilaajalle eikä kaupallista menekkiä silmällä pitäen sarjatuotantona. Säännöksen tarkoituksena on muun muassa estää valvotun valtion tuen ulkopuolisen julkisen hankinnan kanavointi tietyn yrityksen tuotekehittelykustannuksiin, jolloin saadulla epäsuoralla valtiontuella olisi muihin alalla toimiviin yrityksiin nähden kilpailua vääristävä vaikutus.

Momentin *6 kohdan* mukaan suorahankinta olisi mahdollinen hankittaessa perushyödykemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita. Kyseeseen tulisi esimerkiksi polttoaineiden tai maatalouden tuotteiden hankkiminen raaka-ainepörssistä tai vastaavasta avoimesta ja kattavasta julkiseen noteeraukseen perustuvasta kauppapaikasta. Säännöksen tarkoituksena olisi mahdollistaa suoraostot tällaisista reaaliaikaisesti tai muutoin markkinatilanteen mukaisesti muuttuvin hinnoin käytävistä ja valvotuista kauppapaikoista, joiden avoimuus takaa markkinahintaisuuden.

Momentin *7 kohdan* mukaan suorahankinta olisi mahdollinen hankittaessa tavaroita erityisen edullisin ehdoin liiketoiminnan lopettavalta taholta tai esimerkiksi konkurssipesän selvityksestä vastaavalta taholta maksukyvyttömyysmenettelyn, akordin tai vastaavan menettelyn seurauksena. Kysymykseen voisivat tulla esimerkiksi konkurssipesän realisointitilanteet taikka liiketoiminnan päättymisen johdosta tapahtuva tavaroiden myynti markkinahintoja alempaan, erityisen edulliseen hintaan.

Momentin *8 kohdan* mukaan suorahankinta olisi mahdollinen myös lakiehdotuksen 54 §:n mukaisesti toteutetun suunnittelukilpailun voittajan tai voittajien kanssa tehtävässä palvelu-hankinnassa. Perusteen soveltumisen edellytyksenä olisi suunnittelukilpailun toteuttaminen hankintalain ja suunnittelukilpailun sääntöjen mukaisesti. Unionin tuomioistuin on tuomiossaan *C-340/02, komissio vs. Ranska (EU:C:2004:623)* katsonut, että suunnittelukilpailun perusteella tehtävän palveluja koskevan suorahankinnan edellytyksiä on tulkittava suppeasti. Suunnittelukilpailun ja suorahankintana tehtävän sopimuksen välillä on oltava välitön toiminnallinen yhteys eikä suorahankinta myöskään voi koskea sisällöltään laajempaa hankintaa, kuin mikä on ollut suunnittelukilpailun kohteena.

41 §. *Suorahankinta lisätilauksissa.* Pykälässä säädettäisiin suorahankinnan käyttämisestä alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävissä lisätilauksissa. Säännös perustuu hankintadirektiivin 32 artiklan 3 kohdan b alakohtaan, 5 kohtaan sekä 72 artiklaan. Säännös vastaa voimassa olevan hankintalain 28 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan suorahankinta olisi mahdollinen alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävissä tavarahankintaa koskevien lisätilausten tekemisessä, jos tavarantoimittajan vaihtaminen johtaisi suhteettomiin teknisiin vaikeuksiin tai yhteensopimattomuuteen. Lisätilaukset olisivat mahdollista, kun alkuperäisen samoin kuin uudistettavien sopimusten voimassaoloaika voisi pääsääntöisesti olla enintään kolme vuotta. Säännös edellyttäisi poikkeuksellisuutta lisätilausten tekemisessä. Normaalitapauksissa myös mahdollisten lisätilausten tarve on otettava huomioon hankinnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Silloin, kun lisätilausmahdollisuus on optiona jo huomioitu asianmukaisesti yksilöiden osana kilpailutettavaa kokonaisuutta, ei ole kyse tässä pykälässä tarkoitetusta lisätilauksesta suorahankintana, vaan tavanomaisesta kilpailutetusta hankinnasta, jonka lopullinen toimitusmäärä tarkentuu vasta myöhemmin. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on tulkittu tiukasti tekniseen yhteensopimattomuuteen liit-

tyviä perusteita suorahankinnan tekemiselle. Tuomiossa C-*385/02, komissio vs. Italia (EU:C:2004:522)* tuomioistuin katsoi, että hankinnan kohteen vaikeus, arkaluonteisuus ja tekniseen yhteensopivuuteen liittyvät perusteet sopimuksen antamiselle vain yhdelle toimittajalle tulee pystyä yksityiskohtaisesti osoittamaan. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 7.4.2010 taltio 719* katsottiin ohjelmistohankinnassa, ettei tehtyä suorahankinaa voitu pitää hankintalain mukaisena lisätilauksena, koska suorahankinnan tarkoituksena oli kokonaan korvata toinen ohjelmisto. Pykälän 1 momentin säännöksen kanssa tavoitteeltaan yhdenmukainen säännös sisältyisi myös sopimusmuutoksia koskevan 136 §:n 2 momentin 2 kohtaan. Säännökset eroaisivat kuitenkin toisistaan siten, että 136 §:n 2 momentin 2 kohdan säännöksessä olisi kyse voimassa olevan hankintasopimuksen ehtojen muuttamisesta, kun taas tämän pykälän säännöksessä olisi kyse täysin uudesta ja edelliseen sopimukseen nähden erillisestä suorahankinnasta.

Pykälän *2 momentin* mukaan suorahankinta olisi mahdollinen myös silloin, kun kyseessä on alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä uusi rakennusurakkasopimus tai palveluhankinta, joka vastaa aikaisemmin tehtyä urakkaa tai palveluhankintaa. Edellytyksenä olisi, että alkuperäistä hankintaa koskevassa ilmoituksessa on mainittu mahdollisesta myöhemmästä suorahankinnasta ja että lisäpalvelun tai uuden rakennusurakan ennakoitu arvo on otettu huomioon laskettaessa alkuperäisen sopimuksen kokonaisarvoa. Uuden sopimuksen käyttöön liittyy kolmen vuoden aikarajoitus. Unionin tuomioistuimen tuomion *C-385/02, komissio vs. Italia (EU:C:2004:522*) mukaan kolmen vuoden ajanjakso alkaa hetkestä, jolloin alkuperäinen sopimus tehtiin eikä hetkestä jolloin sopimuksen kohteena oleva rakennustyö valmistui. Säännös mahdollistaisi etukäteen ilmoitettujen lisätilausten joustavan tekemisen. Lisätilausten tulisi olla kuitenkin ennalta ajallisesti ja sisällöllisesti määriteltyjä, jotta tarjoajien tasapuolinen asema tulisi turvatuksi. Säännös ei siten mahdollistaisi yleisten sisällöltään täsmentymättömien lisätilausten tekemistä suorahankintoina. Mikäli lisätilausten mahdollisuus on otettu huomioon käyttämällä alkuperäisen hankintasopimuksen tarkistuslausekkeita, voidaan tietyin edellytyksin soveltaa ehdotetun lain sopimusmuutoksia koskevaa 135 §:n 2 momentin 1 kohtaa. Joissain tapauksissa lisätilauksen kilpailuttamatta jättämistä voitaisiin perustella sekä lisätilausta koskevan että sopimusmuutoksia koskevien säännösten perusteella.

42 §. *Puitejärjestely.* Pykälässä säädettäisiin puitejärjestelyihin liittyvistä ehdoista sekä puitejärjestelyn perustamisesta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 33 artiklan 1 ja 2 kohtiin. Pykälä vastaa pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan hankintalain 31 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentissa* olisi puitejärjestelyn lyhyt määrittely. Puitejärjestelyllä tarkoitettaisiin yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvista tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat ehdot, kuten hinnat ja suunnitellut määrät.

Pykälän *2 momentin* mukaan toimittajien valinta puitejärjestelyyn tapahtuisi hankintalain hankintamenettelyjä noudattaen. Hankintamenettelyjen valinnassa sovellettaisiin 32–41 §:ssä säädettyjä eri hankintamenettelyihin liittyviä käyttöedellytyksiä ja menettelyvelvoitteita. Voimassa olevan hankintalain 31 §:n 1 momentin mukaan puitejärjestely voidaan perustaa kaikissa tapauksissa avoimella ja rajoitetulla menettelyllä sekä säädettyjen käyttöedellytysten täyttyessä neuvottelumenettelyllä taikka suorahankintana. Ehdotuksen mukaan puitejärjestelyn perustamisessa voitaisiin soveltaa myös muita hankintamenettelyjä edellyttäen, että niiden käyttöedellytykset täyttyvät. Puitejärjestelyjen perustamisessa olisi noudatettava hankintalain normaaleja käytettävään hankintamenettelyyn liittyviä kilpailuttamisen menettelyvelvoitteita, kuten ilmoittamisvelvoitteita, määräaikoja, hankinnan kohteen määrittelyä koskevia säännöksiä, ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuuteen ja valintaan liittyviä säännöksiä sekä tarjousten vertailuperusteiden ja vertailuun liittyviä säännöksiä. Hankinnan kohteen määrittelyssä noudatet-

taisiin hankinnan kohteen kuvauksesta sekä tarjouspyynnön sisällöstä säädettyä. Tarjouspyynnössä taikka hankintailmoituksessa olisi myös ilmoitettava puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen tekemisen menettelyt, kuten useamman toimittajan puitejärjestelyissä, joissa kaikki ehdot on vahvistettu, puolueettomat perusteet sen määrittämiseksi minkä toimittajan kanssa hankintasopimus tehdään sekä kevennettyyn kilpailutukseen perustuvissa puitejärjestelyissä kevennetyissä kilpailutuksissa noudatettavat tarjousten vertailuperusteet sekä vertailuperusteiden painoarvot taikka painoarvojen vaihteluväli. Tarjouspyynnössä olisi lisäksi oltava tiedot valittavien toimittajien määrästä, puitejärjestelyn käyttöön oikeutetuista hankintayksiköistä sekä mahdollisesta sähköisen luettelon taikka sähköisen huutokaupan käyttämisestä puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen tekemisessä.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin puitejärjestelyyn otettavien toimittajien määrästä. Ehdotuksen mukaan puitejärjestelyyn tulisi ottaa joko yksi toimittaja taikka useampi toimittaja. Puitejärjestelyyn otettavien toimittajien määrä on ilmoitettava ennalta hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Jos puitejärjestelyyn otettavien toimittajien määrä perustuu esimerkiksi toimittajien tarjoaman kapasiteettivaatimuksen täyttymiseen, olisi riittävää ilmoittaa ennalta säännöt, joiden perusteella valittavien toimittajien määrä ratkaistaan. Voimassa olevan hankintalain 31 §:n 1 momentin mukaan usean toimittajan kanssa tehtävään puitejärjestelyyn on valittava vähintään kolme toimittajaa. Ehdotus poikkeaa tältä osin nykyisestä laista, sillä toimittajien määrälle ei säädettäisi rajoituksia. Siten puitejärjestely voitaisiin tehdä myös kahden toimittajan kanssa. Muutos perustuu hankintadirektiivin 33 artiklaan.

Puitejärjestelyyn olisi otettava ennalta ilmoitettu määrä toimittajia, jos hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä esitetyt soveltuvuusvaatimukset täyttäviä tarjoajia, jotka ovat tehneet hyväksyttävän tarjouksen, on riittävästi. Jos soveltuvuusvaatimukset täyttäviä toimittajia tai hyväksyttäviä tarjouksia olisi vähemmän kuin ilmoitettu määrä, olisi hyväksyttävää ottaa mukaan ne toimittajat, jotka täyttävät vaatimukset ja joiden tarjous on tarjouspyynnön mukainen.

Pykälän *4 momentin* mukaan puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset olisi tehtävä valittujen toimittajien ja puitejärjestelyä perustettaessa ilmoitettujen hankintayksiköiden kesken. Siten puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat olisi tehtävä siihen valituilta toimittajilta eikä puitejärjestelyyn voida sen voimassaoloaikana ottaa uusia toimittajia, ellei toimittajan vaihtaminen perustu 136 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hyväksyttävään sopimusmuutokseen. Puitejärjestelyä kilpailutettaessa puitejärjestelyn tarjouspyynnössä on yksilöitävä ne hankintayksiköt, joilla on oikeus puitejärjestelyn käyttöön. Hankintadirektiivin johdanto-osan 60 perustelukappaleen mukaan puitejärjestelyn osapuolina olevat hankintaviranomaiset olisi ilmoitettava selkeästi joko nimeltä tai muulla keinoin, esimerkiksi viittaamalla tiettyyn hankintaviranomaisten ryhmään selkeäsi rajatulla maantieteellisellä alueella, jotta asianomaiset hankintaviranomaiset voidaan tunnistaa helposti ja yksiselitteisesti. Yhteishankintayksikön osalta puitejärjestelyn käyttöön oikeutetut hankintayksiköt voitaisiin merkitä direktiivin johdanto-osan mukaan rekisteriin, josta voidaan tarkistaa hankintaviranomaisen tiedot sekä päivämäärä, josta alkaen hankintaviranomaisella on oikeus käyttää yhteishankintayksikön tekemää puitejärjestelyä. Puitejärjestelyä käyttävien hankintayksiköiden yksilöimistä on käsitelty myös markkinaoikeuden ratkaisussa *MAO 122/12*, jossa todetaan, että yhteishankintana toteutettavaan puitejärjestelyyn liittyvien hankintayksiköiden määrällä ja niihin liittyvillä muilla tiedoilla voi olla merkitystä tarjoajalle tämän laatiessa tarjoustaan. Markkinaoikeus katsoi hankintayksikön antaneen riittävät tiedot, kun se oli tarjouspyynnössä nimennyt hankintaan sitoutuneet tahot, kiinnostuneiden hankintayksiköiden määrän sekä lisäksi varannut yksilöimättömille tahoille mahdollisuuden liittyä puitesopimukseen kesken sopimuskauden. Hankintadirektiivin johdanto-osan 61 perustelukappaleen mukaan puitejärjestelyssä ilmoitetut hankintaviranomaiset, jotka ovat oikeutettuja puitejärjestelyn käyttöön, eivät ole kuitenkaan velvoitettuja tekemään hankintojaan kyseistä puitejärjestelyä käyttäen. Siten olisi hyväksyttävää, että puitejärjestelyn

hankinta-asiakirjoissa yksilöidään ne hankintayksiköt, jotka voivat harkintansa mukaan tehdä hankintoja puitejärjestelyllä sen voimassaolon aikana. Puitejärjestelyn kaupallisen onnistumisen kannalta keskeistä kuitenkin on, että puitejärjestelyn kilpailutus perustuisi realistiseen näkemykseen puitejärjestelyä käyttävistä hankintayksiköistä sekä hankinnan volyymeistä.

Pykälän *5 momentin* mukaan puitejärjestelyn ehtoihin ei saa tehdä olennaisia muutoksia puitejärjestelyn voimassaoloaikana. Säännös perustuu hankintadirektiivin 33 artiklan 2 kohtaan ja se vastaa voimassa olevan hankintalain 31 §:n 2 momentissa säädettyä. Olennaisten sopimusmuutosten arvioinnissa noudatettaisiin 136 §:ssä esitettyä. Hankintadirektiivin 33 artiklan 2 kohdan mukaan erityisesti yhden toimittajan kanssa tehdyissä puitejärjestelyissä on huomioitava kielto puitejärjestelyn ehtojen olennaiseen muuttamiseen.

Momentissa säädettäisiin myös puitejärjestelyn kestosta. Puitejärjestely voisi olla voimassa enintään neljä vuotta. Yli neljän vuoden puitejärjestelyn kesto olisi mahdollinen perustelluissa tapauksissa, joissa hankinnan kohde sitä edellyttää. Säännös perustuu hankintadirektiivin 33 artiklan 1 kohtaan ja se vastaa voimassa olevan hankintalain 31 §:n 3 momentissa säädettyä. Hankintadirektiivin johdanto-osan 62 perustelukappaleessa selvennetään puitejärjestelyjen kestoon liittyviä kysymyksiä. Vaikka puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset olisi ensinnäkin tehtävä ennen puitejärjestelyn voimassaolon päättymistä, näiden hankintasopimusten keston ei tarvitse olla sama kuin kyseisen puitejärjestelyn kesto, vaan se voi olla lyhempi tai pidempi. Hankinnan kohteen edellyttäessä, puitejärjestelyyn perustuvien hankintasopimusten kesto voisi olla myös olennaisesti pidempi kuin puitejärjestely. Siten esimerkiksi vanhusten asumispalvelujen hankinnoissa hankintasopimus voitaisiin tehdä myös olemaan voimassa toistaiseksi ja riippumaan yksittäisen vanhuksen yksilöllisestä tarpeesta.

Puitejärjestelyn kesto voisi perustelluissa tapauksissa ylittää neljä vuotta. Pidempi kesto voisi olla perusteltu esimerkiksi tilanteissa, joissa hankintaan liittyvät hankintayksikön taikka toimittajan investoinnit tätä edellyttävät sekä tietojärjestelmähankinnoissa. Pidemmän keston arvioinnissa voitaisiin huomioida myös eri toimialojen yleisesti noudatettavat sopimusten kestoja koskevat käytännöt ja kaupalliset ehdot. Kestoon voi vaikuttaa esimerkiksi hankinnan toteuttamiseen tarvittava aika sellaisten laitteiden huollossa, joiden elinkaari on neljää vuotta pidempi taikka hankinnan toteuttamiseen tarvittavat henkilöstön koulutustarpeet. Neljää vuotta pidempi puitejärjestely olisi mahdollinen myös esimerkiksi tilanteissa, joissa laitteiden kuoletusaika edellyttää neljää vuotta pidempää sopimusta. Kansallisessa oikeuskäytännössä puitejärjestelyn yhdeksän vuoden kesto katsottiin hankinnan luonteen ja palveluun liittyvien investointien vuoksi perustelluksi vanhusten palveluasumiseen liittyvässä hankinnassa (*MAO 525–526/11*).

Puitejärjestelyn kesto sekä perustelut, jos puitejärjestelyn kesto ylittää neljä vuotta, on esitettävä hankintailmoituksessa hankintadirektiivin liitteen V:n C osan kohdan 10 a mukaisesti.

43 §. *Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat*. Pykälässä säädettäisiin puitejärjestelyihin perustuvista hankinnoista. Säännös perustuu hankintadirektiivin 33 artiklan 3–5 kohtiin. Säännös vastaa pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan lain 32 §:ssä säädettyä. Säännöksessä säädettäisiin hankintadirektiivin 33 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaisesti kuitenkin uudesta puitejärjestelyn toimintamallista, jossa puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat voidaan osittain tehdä kevennetyllä kilpailutuksella ja osittain noudattaen ennalta määrättyä muuta toimintamallia. Hankintadirektiivin tarkoituksena on lisätä puitejärjestelyn käytön joustavuutta etenkin niissä useamman toimittajan puitejärjestelyissä, joissa kaikki ehdot on vahvistettu.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin hankintojen tekemisestä puitejärjestelyssä, johon on otettu yksi toimittaja. Säännöksen mukaan puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat tehtäisiin tältä toi-

mittajalta noudattamalla puitejärjestelyssä vahvistettuja ehtoja. Käytännössä hankintojen tekeminen tapahtuisi yleensä tilauksin tai hankintasopimuksin, joissa noudatetaan puitejärjestelyn ehtoja. Säännöksen mukaan olisi kuitenkin myös mahdollista pyytää toimittajaa tarvittaessa kirjallisesti täsmentämään tai täydentämään tarjoustaan. Siten toimittajalta voitaisiin pyytää esimerkiksi täsmennetty tarjous, jossa sovelletaan puitejärjestelyn ehtojen mukaista hinnanmuodostumissääntöä hankintayksikön konkreettiseen hankintatarpeeseen huomioiden esimerkiksi hankinnan aikataulu ja työmäärä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen tekemisestä puitejärjestelyissä, joissa on useampi toimittaja ja joissa kaikki ehdot on vahvistettu. Tällaisissa puitejärjestelyissä hankinnat tehtäisiin noudattaen ennalta määriteltyjä puitejärjestelyn ehtoja ja tarjoajan valinnan määrittäviä puolueettomia perusteita, jotka olisi esitettävä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa ja joita tulisi soveltaa tehtäessä puitejärjestelyyn perustuvia hankintoja. Tällaisessa puitejärjestelyssä toimintamalli voi olla esimerkiksi ranking-malli, jossa puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat tehdään ensisijaisesti siltä toimittajalta, joka on tehnyt puitejärjestelyn kilpailutuksessa parhaan tarjouksen taikka siltä toimittajalta, jonka yhteishinta on hankintayksikön tarvitsemien tuotteiden osalta halvin. Rankingmallissa hankinnat tehdään toiseksi sijoittuneelta toimittajalta tilanteessa, jossa ensisijainen toimittaja ei pysty toimittamaan tuotteita. Puitejärjestelyissä, joissa kaikki ehdot on vahvistettu, hankinnat voivat perustua esimerkiksi myös menettelyyn, jossa hankinnat tehdään siltä toimittajalta, jonka palvelujen hinnat ovat alhaisemmat hankintayksikön hankkijaprofiilin mukaisissa hankinnoissa. Tällainen malli soveltuu esimerkiksi matkatoimistopalvelujen hankintaan, jolloin toimittajavalinnan ratkaisee hankintayksikön henkilöstön edellisen vuoden matkojen ja hankintayksikön tarvitsemien palvelujen luonne ja määrä. Keskeistä mallin käytölle on se, että kaikki toimittajavalinnassa käytettävät perusteet on ennalta ilmoitettu, toimittajavalinta on mekaaninen ja perustuu esimerkiksi laskenta-arkkiin eikä siinä käytetä subjektiivista harkintaa. Puitejärjestelyissä, jossa kaikki ehdot on vahvistettu, hankintojen tekeminen voi perustua johonkin muuhunkin selkeään, objektiiviseen ennalta määriteltyyn toimintamalliin. Hankintojen tekeminen puitejärjestelyyn otetuilta toimittajilta ei voisi perustua hankintayksikön vapaaseen harkintaan, vaan edellyttää ennalta ilmoitetun mekanismin noudattamista.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 61 perustelukappaleen mukaan niissä puitejärjestelyissä, joissa kaikki ehdot on vahvistettu ja joissa puitejärjestelyn tarkoituksena on luonnollisille henkilöille tarkoitettujen tavaroiden tai palvelujen toimittaminen, puitejärjestelyn sisäisissä hankinnoissa voidaan ottaa huomioon kyseisten luonnollisten henkilöiden tarpeet tai valinta. Puitejärjestelyyn perustuviin hankintoihin voitaisiin siten soveltaa momentissa säädettyä mahdollisuutta tehdä hankinta ilman kilpailutusta, jos puitejärjestelyn ehtojen mukaan hankittavan tavaran tai palvelun käyttäjänä oleva kansalainen tekisi valinnan puitejärjestelyyn otettujen toimittajien välillä. Tällainen tilanne voisi olla käsillä esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden, terveydenhuollon henkilökohtaisten apuvälineiden taikka työvoimakoulutuspalvelujen puitejärjestelyssä, jossa palvelujen asiakkaana oleva luonnollinen henkilö tekisi valinnan hankintayksikön hankintalain mukaisesti puitejärjestelyyn valitsemista tarjoajista. Säännös ei koskisi hankintayksikön henkilöstöön kuuluvien luonnollisten henkilöiden kuten virkamiesten suorittamaa valintaa, vaikka hankinnan kohteena oleva tavara tai palvelu olisi tarkoitettu heidän käyttöönsä

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen tekemisestä puitejärjestelyissä, joissa on useampi toimittaja ja joissa osa ehdoista on jätetty avoimiksi. Hankintadirektiivin mukaan puitejärjestelyn sisäisten kilpailutusten on perustuttava samoihin ehtoihin, joita sovelletaan puitejärjestelyn tekemisessä, tarvittaessa yksityiskohtaisemmin määriteltyihin ehtoihin taikka puitejärjestelyn hankinta-asiakirjoissa/tarjouspyynnössä tarkoitettuihin muihin ehtoihin. Ehdot, joita puitejärjestelyn sisäisessä kilpailutuksessa voidaan täsmen-

tää, tulisi siten ilmoittaa ennalta hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä taikka neuvottelukutsussa kilpailutettaessa puitejärjestelyyn valittavia toimittajia, mutta niiden ei tarvitse olla samoja kuin puitejärjestelyä kilpailutettaessa käytetyt valinta- ja vertailuperusteet. Avoimet ehdot voisivat liittyä esimerkiksi hankinnan tapauskohtaiseen hinnoitteluun, toimitusaikoihin, palvelutasoihin taikka asiantuntijapalvelun toteuttaviin henkilöihin.

Puitejärjestelyn sisäisten kilpailutusten tulisi *4 momentin* mukaan tapahtua kirjallisesti siten, että puitejärjestelyyn valituilta toimittajilta pyydetään tarjouspyynnöllä tarjoukset. Hankintayksikön tulisi antaa toimittajille hankinnan monimutkaisuuden ja tarjousten tekemisen kannalta riittävä tarjousaika. Tarjousten sisältö olisi pidettävä luottamuksellisena tarjousajan päättymiseen saakka. Hankintayksikön tulisi noudattaa tarjousten vertailussa vertailuperusteita ja painoarvoja, jotka on ilmoitettu puitejärjestelyn sisäisen kilpailutuksen tarjouspyynnössä. Tarjousten vertailuperusteet, niiden painoarvot taikka painoarvojen kohtuulliset vaihteluvälit on esitettävä ennalta hankinta-asiakirjoissa valittaessa toimittajia puitejärjestelyyn. Vertailuperusteiden ilmoittaminen jo toimittajia valittaessa puitejärjestelyyn on tärkeää toimittajien avoimen ja tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi ja myös käytännön syistä, kuten puitejärjestelyn kilpailutuksessa annettavien tarjousten hinnoittelua varten. Hankintayksikön olisi valittava paras tarjous noudattaen tarjouspyynnössä esitettyjä kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita. Tarjousten vertailun perusteella tehtävä hankintapäätös toimitettaisiin tarjouksen jättäneille toimittajille.

Puitejärjestelyn sisäiset kilpailutukset on tarkoitettu toteutettavan kevyin menettelyin. Siten niihin ei sovellettaisi esimerkiksi hankinta-asiakirjojen sisältöä ja yleisesti saataville saattamista, ilmoitusmenettelyjä tai määräaikoja koskevia menettelyvelvoitteita. Myöskään toimittajien soveltuvuuteen liittyvien uusien vaatimusten tekeminen ei olisi tarpeen tai sallittua, sillä tarjoajien soveltuvuus on arvioitu jo puitejärjestelyn kilpailutuksen yhteydessä. Puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekemisessä voitaisiin käyttää myös sähköistä luetteloa 53 §:n mukaisesti. Sähköisillä luetteloilla hankintayksikkö voi tehdä hankintoja joko pyytämällä hankintatarvettaan vastaavan päivitetyn sähköisen luettelon puitejärjestelyyn valituilta toimittajilta taikka poimimalla toimitetuista luetteloista hankintatarvettaan vastaavat tuotteet ja lähettämällä luettelon toimittajille hyväksyttäviksi. Puitejärjestelyn sisäinen kevennetty kilpailutus voidaan tehdä myös sähköisellä huutokaupalla ehdotetun 44–48 §:n mukaisesti, jos tästä on ennalta ilmoitettu puitejärjestelyä kilpailutettaessa.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin uudesta puitejärjestelyn sisäisestä toimintamallista, jossa osa puitejärjestelyn ehdoista on jätetty avoimiksi ja osa vahvistettu. Osa puitejärjestelyn sisäisistä hankinnoista voitaisiin siten tehdä 2 momentin mukaisesti ilman kilpailuttamista soveltaen ennalta ilmoitettuja tarjousten valintaan liittyvää toimintamallia ja osa puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista voitaisiin tehdä puitejärjestelyn sisäisellä kevennetyllä kilpailutuksella noudattamalla 3 ja 4 momentissa säädettyjä menettelyvelvoitteita. Objektiiviset perusteet, joilla ratkaistaan miten puitejärjestelyn sisäiset hankinnat tehdään, on ilmoitettava ennalta puitejärjestelyn kilpailutuksen hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa. Perusteena voisi olla esimerkiksi puitejärjestelyn arvioitu arvo tai hankintojen määrä, jolloin olisi mahdollista esimerkiksi määritellä, että tietyn ennakoidun arvon tai määrän alittavat hankinnat tehdään puitejärjestelyssä vahvistetuin ehdoin ranking-mallin mukaisesti ja arvon ylittävät hankinnat puitejärjestelyn sisäisellä kevennetyllä kilpailutuksella. Toimintamalli voisi perustua myös esimerkiksi palvelutasoehtoihin taikka tietoturvatasoihin. Tällöin puitejärjestelyssä olisi vahvistettu ehdot vakiopalvelutasolle taikka tietoturvavaatimuksille, jolloin puitejärjestelyn kilpailutuksessa parhaiten menestynyt toimittaja valittaisiin hankinnan toteuttajaksi. Jos hankintayksikkö edellyttäisi korkeampaa palvelutasoa tai tietoturvan tasoa, toimittaja valittaisiin puitejärjestelyn sisäisellä kevennetyllä kilpailutuksella. Puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekemisessä voitaisiin huomioida myös 25 §:ssä tavara- ja palveluhankinnoille säädettä-

väksi ehdotettu kansallinen kynnysarvo, jolloin kansallisen kynnysarvon alittava hankinta voitaisiin tehdä suoraan hankintayksikön valitsemalta toimittajalta ilman menettelyvelvoitteita.

Koska 25 §:ssä säädettäviksi ehdotettujen kansallisten kynnysarvojen alittavat hankinnat eivät kuulu ehdotetun lain soveltamisalaan, ei olisi myöskään tarkoituksenmukaista ulottaa puitejärjestelyjen sisäisten hankintojen tekemisen liittyviä toimintavelvoitteita näihin hankintoihin. Siten kansallisen kynnysarvon alittavat puitejärjestelyn sisäiset hankinnat voitaisiin tehdä vapaasti hankintayksikön valitsemalta puitejärjestelyyn otetulta toimittajalta. Näissä hankinnoissa ei olisi siten tarpeen järjestää kevennettyä kilpailutusta taikka noudattaa muutakaan puitejärjestelyn toimintavelvoitetta. Hankintayksiköiden tulisi kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekeminen johda tällöin 31 §:ssä tarkoitetun pilkkomiskiellon rikkomiseen.

44 §. *Sähköinen huutokauppa*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sähköisen huutokaupan menettelystä. Ehdotettu lainkohta perustuu hankintadirektiivin 35 artiklaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 2 ja 7 §:ää. Lain selkeyden ja luettavuuden parantamiseksi säännökset ehdotetaan liitettäväksi hankintalakiin.

Pykälän *1 momentti* sisältäisi sähköisen huutokaupan määritelmän. Tarjousten arvioinnin jälkeen käynnistettäisiin erityistä tietojärjestelmää käyttäen sähköinen huutokauppa, jonka tavoitteena olisi uusia hintoja tai muita matemaattisesti mitattavia arvoja käyttäen löytää hankintayksikölle edullisin lopputulos.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin sähköisen huutokaupan käytöstä eri hankintamenettelyissä. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 35 artiklan 2 kohtaan ja vastaa pääosin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 6 §:ssä säädettyä. Lain selkeyden ja luettavuuden parantamiseksi säännökset ehdotetaan liitettäväksi hankintalakiin.

Sähköistä huutokauppaa voidaan käyttää hankintadirektiivin 35 artiklan 2 kohdan mukaisesti avoimessa, rajoitetussa ja neuvottelumenettelyssä (1–3 kohta) sekä kun puitejärjestelyyn valitut toimittajat kilpailutetaan uudelleen 43 §:n nojalla (4 kohta). Lisäksi sähköistä huutokauppaa voitaisiin käyttää 52 §:ssä tarkoitetun dynaamisen hankintajärjestelmän puitteissa tehtävän hankinnan kilpailuttamisen yhteydessä (5 kohta). Hankintadirektiivin mukaan sähköistä huutokauppaa ei voida käyttää kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä.

Sähköinen huutokauppa olisi ehdotetun säännöksen mukaan vain osa hankintamenettelyä, ei itsenäinen hankintamenettely. Sähköistä huutokauppaa voitaisiin käyttää vasta kilpailuttamisen viimeisessä vaiheessa.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin sähköisen huutokaupan käytön yleisistä edellytyksistä. Edellytyksenä olisi, että hankintailmoituksen tai tarjouspyynnön sisältö ja erityisesti niihin sisältyvä hankinnan kohteen kuvaus voidaan laatia riittävän tarkasti. Säännöksen mukaan sellaiset rakennusurakat ja sellaiset palveluhankinnat, joiden sisältönä ovat aineettomat suoritukset, joita ei voida asettaa järjestykseen automaattisilla arviointimenetelmillä, eivät voi olla sähköisen huutokaupan kohteena. Tämä johtuu siitä, että sähköinen huutokauppa voidaan toimittaa vain käyttämällä sellaisia automaattiseen sähköiseen arviointiin soveltuvia tekijöitä, jotka ovat määrällisiä ja jotka voidaan ilmaista lukuina tai prosenttimäärinä ilman, että hankintayksikkö arvioi päivitettyjä tekijöitä. Sähköisen huutokaupan reaaliaikainen ja automatisoitu eteneminen eivät mahdollista henkilöiden suorittamaa arviointia. Sähköisen huutokaupan käytön tarkoituksenmukaisuus riippuu hankinnan kohteesta, arvosta sekä markkinoista ja vallitsevasta

kilpailutilanteesta. Sähköistä huutokauppaa voitaisiin käyttää myös teollis- tai tekijänoikeuksien hankinnassa. Sähköistä huutokauppaa ei saisi säännöksen mukaan käyttää siten, että sillä muutetaan etukäteen määriteltyä hankinnan kohdetta. Sähköiseen huutokauppaan osallistuvien tarjoajien määrää ei saisi myöskään enää vähentää huutokaupan aloittamisen jälkeen.

Huutokaupan kilpailu voi joissain tilanteissa johtaa siihen, että tietty toimittaja antaa sellaisen alihintaisen tarjouksen, jota se ei käytännössä kykene toteuttamaan sopimuskaudella tai jonka toteuttamiseksi se joutuu rikkomaan lakisääteisiä velvoitteitaan. Jotta hankintayksiköt huomioisivat paremmin tehostuneen kilpailun mahdolliset haitalliset vaikutukset hankinnan laadulle ja toimittajan suoriutumiskyvylle, erityisesti sähköistä huutokauppaa käytettäessä hankintayksikön tulisi kiinnittää huomiota siihen, että toimittajan soveltuvuutta koskevat ja hankinnan kohteen vähimmäisvaatimukset ovat riittävällä tasolla.

Pykälän *4 momentissa* määriteltäisiin sähköisen huutokaupan kohteena olevat tekijät. Säännös vastaa osin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 9 §:ssä säädettyä. Momentin mukaan sähköinen huutokauppa koskee joko ainoastaan halvinta hintaa, jos vertailuperusteena käytetään alhaisinta hintaa (1 kohta), tai tarjoukseen sisältyvien tekijöiden uusia arvoja taikka molempia, jos tarjouksen valintaperusteena on paras hinta-laatusuhde taikka alhaisimmat kustannukset (2 kohta). Hinta-laatusuhdetta käytettäessä huutokaupan kohteena voisivat olla laatutekijät kuten palvelun vasteaika. Alhaisimpia kustannuksia käytettäessä huutokaupan kohteena voisi olla esimerkiksi hankinnassa käytetyn ja etukäteen ilmoitetun kustannustehokkuusmallin mukaisesti arvioitu energiatehokkuus. Tekijöistä, uusista arvoista ja niiden esittämisestä tulisi selostaa etukäteen hankinta-asiakirjoissa. Huutokaupan kohteena voisivat olla vain sellaiset tekijät, jotka voidaan ilmaista määrällisinä lukuina. Hinnan lisäksi tällaisia voisivat olla esimerkiksi toimitusaika ja huoltotiheys.

Vaikka tulkintaa ja subjektiivista arviointia koskevat tekijät eivät voi olla suoraan sähköisen huutokaupan vertailussa mukana, tämä ei estä sitä, että hankintayksikkö käyttäisi tarjousvertailun pohjapisteiden muodostamisessa myös tämän kaltaisia laadullisia tekijöitä kuten esimerkiksi toimitusvarmuutta. Tämä tapahtuisi käytännössä siten, että hankintayksikkö vertailisi ja pisteyttäisi ensin tarjousten laatutekijät. Laatupisteitä käytettäisiin pohjapisteinä sähköisessä huutokaupassa, jolloin varsinaisen huutokaupan kohteena olisivat vain hinnat tai muut määrällisesti ilmaistavat tekijät.

45 §. *Sähköisen huutokaupan asiakirjat.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sähköisen huutokaupan ilmoitusvelvollisuudesta, hankinta-asiakirjoista sekä tarjousten arvioimisesta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 35 artiklan 4 ja 5 kohtaan ja vastaa osin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 8 ja 10 §:ää.

Pykälän *1 momentin* mukaan sähköisen huutokaupan käytöstä tulisi ilmoittaa hankintailmoituksessa. Sähköisen huutokaupan käytöstä tulee ilmoittaa hankintailmoituksessa eli vakiolomakeasetuksen liitteen II mukaisessa hankintailmoituksessa, jotka täytetään sähköisessä ilmoitusjärjestelmässä HILMAssa (www.hankintailmoitus.fi). Mikäli EU-kynnysarvon alittavassa hankinnassa käytetään sähköistä huutokauppaa, tulisi huutokaupan käyttämisestä ilmoittaa ehdotetussa 101 §:ssä tarkoitetussa kansallisessa hankintailmoituksessa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin ennen huutokaupan aloittamista tapahtuvasta tarjousten kokonaisarvioinnista. Kokonaisarvioinnin tulisi sisältää tarjouksen sisällön arvioinnin ja lisäksi myös avoimessa menettelyssä tarjoajan soveltuvuuden arvioinnin. Rajoitettuun ja neuvottelumenettelyyn ei voida ottaa ehdokkaita, jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vähimmäisvaatimuksia tai jotka eivät ole tehneet osallistumishakemusta. Näin ollen muiden kuin avoimen menettelyn osalta ehdokkaiden soveltuvuus on tullut arvioida jo kilpailuttamispro-

sessin alkuvaiheessa. Sähköisessä huutokaupassa arviointiperusteet voivat olla vain määrällisesti ilmaistavia, kun ennen huutokauppaa toteuttavassa kokonaisarvioinnissa perusteina voidaan käyttää myös muita kuin määrällisesti mitattavia arviointiperusteita.

46 §. *Kutsu sähköiseen huutokauppaan*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kutsusta sähköiseen huutokauppaan. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 35 artiklan 5 ja 6 kohtaan ja se vastaisi voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 12 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikön tulisi 79 §:n 1 momentissa tarkoitetun tarjousten alustavan kokonaisarvioinnin jälkeen pyytää hyväksyttävän tarjouksen tehneitä tarjoajia esittämään sähköisesti uusia hintoja tai uusia arvoja vertailtaville tekijöille. Hankintayksikön tulisi lähettää hyväksytyille yksilöidysti ja sähköisesti kutsu osallistua sähköiseen huutokauppaan. Hankintayksikön olisi tehtävä hankintamenettelyn aikana tehdyistä ratkaisuista sekä tarjouskilpailun ratkaisuista kirjallinen päätös ehdotetun lain 123 §:n mukaisesti.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin huutokauppaa koskevan kutsun sisällöstä. Kutsusta tulisi käydä ilmi kaikki tarjoajan huutokauppaan osallistumista varten tarvitsemat tiedot käytettävistä teknisistä yhteyksistä tai laitteista, alkamisajankohdasta, vaiheista mukaan lukien huutokaupan lopettaminen aina tarjoajien järjestystä määrittävään matemaattiseen kaavaan (1–6 kohta). Hankintayksikkö voisi järjestää myös erillisen perehdytystilaisuuden edellyttäen, että toimittajia kohdellaan syrjimättömästi, eivätkä sähköisen huutokaupan tarjoajat paljastu toisilleen.

Jotta tarjoajat saisivat riittävän tiedon myös huutokaupan lähtöasetelmista, olisi pykälän *3 momentin* mukaan huutokauppaa koskevaan kutsuun liitettävä myös 79 §:n 2 momentissa tarkoitetun kokonaisarvioinnin tulokset. Kokonaisarviointi voisi sisältää esimerkiksi hankintayksikön antaman pistemäärän tietylle tarjoajalle. Ennen huutokaupan alkamista hankintayksikön tulisikin antaa hyväksytyille tarjoajille tiedoksi tarkka tieto tarjoajan omasta sijoituksesta. Tiedosta voisi selvitä myös tarjoajien lukumäärä sekä yksittäisen tarjoajan sijoitus muihin tarjoajiin verrattuna kuitenkaan paljastamatta tarjoajien nimiä, jotta luottamuksellisuus säilyisi.

47 §. *Vähimmäismääräaika sähköisen huutokaupan aloittamiselle ja tietojen toimittaminen osallistujille.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi huutokaupan aloittamista ja tietojen toimittamista koskevasta vähimmäismääräajoista. Pykälä perustuisi hankintadirektiivin 35 artiklan 5 ja 7 kohtaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 13 §:ssä säädettyä. Pykälän mukaan sähköinen huutokauppa voisi alkaa aikaisintaan kahden arkipäivän kuluttua kutsujen lähettämisestä. Pykälässä myös säädettäisiin hankintayksikön velvollisuudesta toimittaa tietoja osallistujille. Hankintadirektiivin 35 artiklan 7 kohdan mukaan hankintayksikön tulee toimittaa sähköisen huutokaupan jokaisessa vaiheessa välittömästi hyväksytyille tarjoajille vähintään sellaiset tiedot, joiden perusteella nämä voivat milloin tahansa tarkistaa oman suhteellisen sijoituksensa. Käytännössä tämä voisi tapahtua esimerkiksi tietokoneohjelman avulla asettamalla tarjoajat sijoituslistalle, joka päivittyisi automaattisesti tarjoajien tekemien tarjousten mukaisesti. Hankintayksikön käyttämä huutokauppajärjestelmä voisi myös ilmoittaa suoraan kullekin tarjoajalle, onko sen tarjous johtava vai ei. Hankintayksikkö voisi toimittaa myös muita tietoja muista esitetyistä hinnoista tai arvoista edellyttäen, että tästä on ilmoitettu tarjouspyynnössä. Tietojen samanaikaisella toimittamisella tarjoajille turvataan syrjimätön kohtelu tarjoajien kesken.

Hankintayksikkö tai sen käyttämä huutokauppajärjestelmä voisi myös ilmoittaa milloin tahansa huutokauppavaiheiden aikana osallistuvien tarjoajien lukumäärän. Hankintayksikön tuli kohdella tarjoajia nimettöminä suhteessa toisiin tarjoajiin huutokaupan eri vaiheiden aikana.

Velvoite perustuu hankintadirektiivin 35 artiklan 7 kohtaan. Hankintayksikkö voisi kuitenkin ilmoittaa yksittäiselle tarjoajalle lähetettävässä kutsussa tämän sijoituksen muihin tarjoajiin nähden.

48 §. *Sähköisen huutokaupan lopettaminen*. Pykälässä säädettäisiin sähköisen huutokaupan lopettamisesta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 35 artiklan 8 kohtaan ja vastaa voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 14 §:ssä säädettyä. Pykälän mukaan hankintayksikkö voisi lopettaa sähköisen huutokaupan sitä koskevassa kutsussa ilmoitetun päivämäärän ja kellonajan mukaisesti (*1 kohta*), tai kun hankintayksikölle ei enää tarjota uusia hintoja tai arvoja, jotka täyttävät vaaditut hintojen tai arvojen vähimmäiserot (*2 kohta*). Lisäedellytyksenä 2 kohdassa tarkoitetulle lopettamistavalle olisi, että 46 §:ssä tarkoitetussa kutsussa on ilmoitettu aika, joka viimeisen tarjouksen jälkeen odotetaan uusia tarjouksia. Jatkoajalla käytävä huutokauppa mahdollistaisi sen, että huudot voivat jatkua niin kauan, kun tarjoajilla on halukkuutta alentaa hintojaan. Näin esimerkiksi huutokauppa, jonka kesto on 30 minuuttia 3 minuutin jatkoajoilla, saattaa todellisuudessa kestää esimerkiksi tunnin ja 15 minuuttia. Säännöksen tarkoituksena olisi välttää tilanteita, joissa edullisemman tarjouksen jättämiseen kykenevä tarjoaja ei ehtisi reagoimaan viimeksi annettuun ja toistaiseksi parhaaseen tarjoukseen.

Kolmantena lopettamisvaihtoehtona on päättää huutokappa, kun kutsussa vahvistettu huutokaupan eri vaiheiden määrä on täyttynyt (3 kohta). Huutokauppa voidaan direktiivien mukaan käydä useassa vaiheessa. Esimerkiksi ensin huutokauppa koskisi toimitusaikaa ja sen jälkeen näistä parhaiden kesken käytäisiin huutokauppa hinnasta.

49 §. *Dynaaminen hankintajärjestelmä*. Pykälässä säädettäisiin dynaamisesta hankintajärjestelmästä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 34 artiklaan ja vastaa osin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 2 ja 15 §:ssä säädettyä. Lain selkeyden ja luettavuuden parantamiseksi säännökset ehdotetaan liitettäväksi hankintalakiin.

Pykälän *1 momentissa* olisi dynaamisen hankintajärjestelmän määritelmä, joka vastaisi pääosin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 2 §:ssä olevaa dynaamisen hankintajärjestelmän määritelmää. Dynaamisen hankintajärjestelmän käytettävyyden parantamiseksi hankintadirektiivissä on yksinkertaistettu dynaamisen hankintajärjestelmän perustamista ja kulkua koskevia määräyksiä. Hankintadirektiivissä on luovuttu aiemman hankintalainsäädännön alustavia tarjouksia koskevista vaatimuksista, joiden on katsottu olevan yksi suurimmista aiemman hankintalainsäädännön dynaamisiin hankintajärjestelmiin liittyvistä rasitteista. Järjestelmään pääsemiseksi kiinnostuneiden toimittajien tulisi näin ollen toimittaa hankintayksikölle rajoitetun menettelyn mukaisesti ainoastaan osallistumishakemus, jonka sisältöä arvioidaan asetettujen soveltuvuusvaatimusten näkökulmasta. Momentin määritelmästä poistettaisiin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 2 §:ssä oleva viittaus alustavan tarjouksen antamiseen. Kaikki kiinnostuneet toimittajat voisivat pyytää osallistua järjestelmään sen keston ajan ja hankintayksikön olisi hyväksyttävä kaikki hankinta-asiakirjoissa asetetut soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat järjestelmään. Toisin kuin rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyissä sekä innovaatiokumppanuudessa, järjestelmään hyväksyttävien ehdokkaiden määrää ei saisi rajoittaa dynaamisessa hankintajärjestelmässä missään vaiheessa.

Lainkohdassa olisi lisäksi uusi maininta siitä, että hankintayksikkö voisi halutessaan jakaa dynaamisen hankintajärjestelmän tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin, jotka olisi määriteltävä objektiivisesti hankinnan eri ominaisuuksien perusteella. Ominaisuuksiin

voisivat kuulua tehtävien yksittäisten hankintojen suurin sallittu koko tai tietty maantieteellinen alue, jolla yksittäiset hankinnat toteutetaan.

Pykälän *2 momentissa* velvoitettaisiin hankintayksikkö käyttämään yksinomaan sähköisiä viestintätapoja dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisessa ja sitä käytettäessä. Sähköiseen viestintään sovellettavista säännöistä säädettäisiin ehdotetun lain 7 luvussa. Sähköisestä viestinnästä säädetään voimassa olevan hankinta-asetuksen 4 luvussa. Hankintadirektiivin 34 artiklan mukaan dynaamisen hankintajärjestelmän toteuttamiseksi on noudatettava rajoitetusta menettelystä säädettyä kaikissa järjestelmän vaiheissa hankintasopimuksen tekemiseen saakka. Säännös olisi uusi ja sen tarkoituksena olisi yksinkertaistaa menettelyä siten, ettei dynaamisessa hankintajärjestelmässä tarvitsisi enää antaa alustavaa tarjousta järjestelyyn mukaan pääsemiseen. Poiketen direktiivin sanamuodosta sovellettavia viestintää ja menettelyitä koskevia sääntöjä noudatettaisiin hankintapäätökseen, ei hankintasopimukseen asti. Hankintadirektiivin 34 artiklan 9 kohdan mukaisesti hankintayksikkö ei saisi periä toimittajilta tai järjestelmään osallistuvilta tarjoajilta käsittelymaksuja.

Toisin kuin puitejärjestelyissä kaikki kiinnostuneet toimittajat voisivat dynaamisessa hankintajärjestelmässä koko järjestelmän keston ajan pyytää päästä mukaan järjestelmään. Tämän vuoksi ehdotetussa dynaamisen hankintajärjestelmän sääntelyssä ei olisi riskejä markkinoiden keskittymiselle ja voimassa olevassa sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 15 §:ssä asetetusta neljän vuoden pääsääntöisestä rajoituksesta voitaisiin luopua.

50 §. *Dynaamisen hankintajärjestelmän perustaminen ja hankinta-asiakirjat.* Pykälässä säädettäisiin dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 34 artiklan 4 kohtaan ja se vastaisi osin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 15 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan dynaaminen hankintajärjestelmä tulisi voimassa olevan lain tavoin perustaa ilmoittamalla siitä hankintailmoituksella. Ilmoittamisesta on säädetty tarkemmin ehdotetun lain 58 §:ssä. Ilmoituksessa olisi mainittava, että kyseessä on dynaaminen hankintajärjestelmä sekä ilmoitettava, mikäli hankintayksikkö aikoo jakaa järjestelmän luokkiin. Ilmoituksessa olisi edelleen ilmoitettava dynaamisen hankintajärjestelmän kesto, jotta kiinnostuneet toimittajat tietävät, milloin heillä on mahdollisuus osallistua järjestelmään. Hankintalaissa ei rajoitettaisi dynaamisen hankintajärjestelmän keston pituutta. Koska kestoa koskeva tieto on keskeisimpiä toimittajien osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä, järjestelmän voimassaoloaikana tapahtuvasta kestoa koskevasta muutoksesta tulisi ilmoittaa uudella hankintailmoituksella. Jos järjestelmän voimassaolo on päättynyt, tulisi muutoksesta ilmoittaa jälki-ilmoituksella. Myös sähköisen huutokaupan käyttämisestä osana järjestelmää tulisi ilmoittaa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin hankinta-asiakirjojen vähimmäissisällöstä. Hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä tulisi ilmoittaa ainakin järjestelmän kohteena olevien suunniteltujen hankintojen luonne ja arvioitu määrä, kaikki tarvittavat tiedot dynaamisesta hankintajärjestelmästä sekä käytettävistä sähköisistä välineistä ja viestintäyhteyttä koskevista teknisistä järjestelyistä ja eritelmistä. Käytettävistä viestintää tai välineitä koskevista vaatimuksista ei saisi muodostua perusteettoman korkeita esteitä järjestelmään osallistumiselle.

51 §. *Dynaamiseen hankintajärjestelmään hakeminen ja hyväksyminen*. Pykälässä säädettäisiin dynaamiseen hankintajärjestelmään hakemisesta ja hyväksymisestä. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 34 artiklan 5 kohtaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 18 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisen jälkeen kaikki kiinnostuneet toimittajat voisivat pyytää koko menettelyn keston ajan osallistua järjestelmään. Hankintayksikön olisi myös hyväksyttävä järjestelmään kaikki sellaiset ehdokkaat, jotka täyttävät hankintailmoituksessa soveltuvuudelle asetetut vaatimukset. Järjestelmään pääsemisen sääntelyä yksinkertaistettaisiin voimassa olevaan lakiin nähden siten, että kiinnostuneiden toimittajien tulisi toimittaa hankintayksikölle rajoitetun menettelyn mukaisesti ainoastaan osallistumishakemus, jonka sisältöä arvioidaan asetettujen soveltuvuusvaatimusten näkökulmasta. Hankintayksikön tulisi puolestaan hyväksyä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttäneet ehdokkaat järjestelmään. Toisin kuin rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyissä sekä innovaatiokumppanuudessa, järjestelmään hyväksyttävien ehdokkaiden lukumäärää ei saisi rajoittaa dynaamisessa hankintajärjestelmässä. Hankintayksikkö voisi olla kuitenkin valitsematta ehdokkaita järjestelmään, jos ne eivät täytä asetettuja soveltuvuusvaatimuksia.

Jos hankintayksikkö on jakanut järjestelmän tuotteiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin 49 §:n 1 momentin mukaisesti, sen olisi täsmennettävä kuhunkin luokkaan sovellettavat ehdokkaiden soveltuvuusvaatimukset. Asetetut soveltuvuusvaatimukset voisivat olla erilaisia esimerkiksi hankinnan toteuttamispaikkoihin jaettujen luokkien välillä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymisestä. Hankintayksikön olisi tehtävä päätös ehdokkaan hyväksymisestä järjestelmään 10 työpäivän kuluessa dynaamista hankintajärjestelmää koskevan osallistumishakemuksen vastaanottamisesta.

Momentissa asetettu 10 työpäivän vähimmäismääräaika olisi lähtökohta osallistumishakemusten läpikäymiselle koko järjestelmän ajan, koska soveltuvuuden arviointi suoritettaisiin laissa säädettyjen yksinkertaistettujen asiakirjavaatimusten perusteella. Dynaamista hankintajärjestelmää perustettaessa hankintayksiköt saattavat kuitenkin saada hankintailmoituksen ensimmäisen julkaisemisen johdosta niin suuren määrän osallistumishakemuksia, että ne tarvitsevat enemmän aikaa osallistumishakemusten käsittelyyn. Tämän vuoksi hankintayksikkö voisi pidentää määräaikaa yksittäisissä tapauksissa 15 työpäivään, jos arvioinnissa olisi tarkasteltava laajasti täydentäviä asiakirjoja tai muutoin tarkistettava normaalia enemmän aikaa vievällä tavalla soveltuvuusvaatimusten täyttyminen taikka muusta perustellusta syystä. Hankintayksikkö voisi edelleen pidentää arviointiaikaa, jos dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävien hankintojen ensimmäistäkään tarjouspyyntöä ei ole julkaistu ennen kuin hyväksymistä koskevat ratkaisut on tehty. Tällainen tilanne voisi olla heti dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisen jälkeen, jos osallistumishakemuksia saapuu hankintayksikölle runsaasti. Hankintayksikkö voisi pidättäytyä dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtyjen hankintojen aloittamisesta ja keskittyä hyväksymisratkaisujen tekemiseen. Tällöin hankintayksikön olisi ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa pidennetyn arviointiajan kesto.

Lainkohdan soveltamisessa olisi otettava huomioon se, että määräajat koskevat osallistumishakemusten käsittelyä, kun taas lain 56 §:ssä on säädetty osallistumishakemusten toimittamisen vähimmäismääräajoista järjestelmän perustamisen yhteydessä. Molemmat määräajat olisi otettava huomioon dynaamisen hankintajärjestelmän keston alkuvaiheessa.

Ehdotetun säännöksen mukaan hankintayksikön olisi ilmoitettava mahdollisimman pian ehdokkaalle tämän hyväksymisestä tai hyväksymättä jättämisestä dynaamiseen hankintajärjestelmään. Ratkaisu olisi valituskelpoinen tässä laissa säädetyllä tavalla, mutta odotusaikaa tai täytäntöönpanokieltoa ei sovellettaisi kyseiseen ratkaisuun lain 150 §:n mukaisesti.

52 §. *Dynaamisen hankintajärjestelmän kulku*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi dynaamisen hankintajärjestelmän kulusta. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 34 artik-

lan 6 ja 7 kohtaan ja vastaisi osin voimassa olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain 19 ja 20 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan jokainen dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehty hankinta olisi kilpailutettava. Hankintayksikön olisi pyydettävä kaikkia järjestelmään 51 §:n mukaisesti hyväksyttyjä ehdokkaita esittämän tarjous jokaisesta järjestelmän sisällä tehtävästä hankinnasta. Vaikka pyynnön osalta hankintadirektiivin 34 artiklassa ei ole täsmällisiä vaatimuksia, on otettava huomioon hankintalainsäädännön yleiset periaatteet tasapuolisesta kohtelusta ja avoimuudesta sekä 67 ja 68 §:n säännöt tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen sisällöstä. Tasapuolisen kohtelun ja avoimuuden takaamiseksi pyynnöt tulisi lähettää kaikille ehdokkaille samanaikaisesti. Lain 56 §:ssä on säädetty tarjousten vastaanottamisen vähimmäismääräajasta, joka on vähintään 10 päivää päivästä, jona hankinta-asiakirjat on asetettu saataville. Määräaika tulisi ilmoittaa pyynnössä. Mikäli järjestelmä on jaettu luokkiin, hankintayksikön olisi pyydettävä kaikkia kuhunkin luokaan hyväksyttyjä tarjoajia esittämään tarjous kyseiseen luokkaan kuuluvasta hankinnasta.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi milloin tahansa dynaamisen hankintajärjestelmän keston aikana vaatia järjestelmään hyväksyttyjä ehdokkaita toimittamaan lain 87 §:ssä tarkoitetun uudistetun ja päivitetyn yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan tai poissulkemisen ja soveltuvuuden selvitykset viiden päivän kuluessa pyynnön esittämispäivästä. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että järjestelmässä mukana olevat ehdokkaat täyttävät koko järjestelmän keston ajan hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset ja että käsillä ei ole poissulkemisperusteita.

Pykälän *3 momentin* mukaan tarjouksen valintaan sovellettaisiin, mitä lain 93–96 §:ssä on säädetty kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta, liitynnästä hankinnan kohteeseen, elinkaarikustannuksista sekä poikkeuksellisen alhaisista tarjouksista. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 34 artiklan 6 kohdan toiseen kappaleseen, jonka mukaan hankintayksikön on tehtävä hankintasopimus sen tarjoajan kanssa, joka on esittänyt parhaan tarjouksen niiden valintaperusteiden mukaisesti, jotka mainitaan dynaamisen hankintajärjestelmän toteuttamiseksi käytetyssä hankintailmoituksessa. Lisäksi mainitussa kohdassa on todettu, että pyynnön yhteydessä voidaan täsmentää aiemmassa hankintailmoituksessa tai sen yhteydessä annetussa tarjouspyynnössä ilmoitettuja vertailuperusteita. Ehdotetussa lainkohdassa tarkennettaisiin säännöstä edellä mainitun.

53 §. *Sähköiset luettelot*. Pykälässä säädettäisiin uusista sähköisistä luetteloista. Lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 36 artiklaan ja olisi uusi.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi joko vaatia tai sallia, että tarjoukset esitetään sähköisen luettelon muodossa tai että niihin liitetään sähköinen luettelo. Sähköisissä luetteloissa tiedot esitetään ja järjestetään tavalla, joka on yhteinen kaikille mukana oleville tarjoajille ja jota voidaan käsitellä sähköisesti, kuten taulukon muodossa esitettävät tarjoukset. Luettelon muodossa esitettäviin tarjouksiin voitaisiin liittää myös muita tarjousta täydentäviä asiakirjoja kuten testausraportteja. Kyseessä ei olisi varsinainen hankintamenettely, vaan pikemminkin tapa antaa tarjous. Sähköisten luetteloiden sallimisella tai vaatimisella voitaisiin edistää kilpailua, yksinkertaistaa hankintamenettelyjä sekä vähentää hankintamenettelyn osapuolten hallinnollista taakkaa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin sähköisten luettelojen käytön ilmoittamisesta sekä hankinta-asiakirjoista. Sähköisten luetteloiden käytöstä olisi mainittava hankintailmoituksessa. Jotta tarjoajat antaisivat keskenään vertailukelpoisia tarjouksia muodoltaan ja jotta niitä voitaisiin teknisesti vastaanottaa ja käsitellä, hankintayksikön olisi ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa

luettelon muotoa, käytettäviä sähköisiä laitteita sekä viestintäyhteyttä koskevia teknisiä järjestelyjä ja eritelmiä koskevat tiedot. Luetteloon otettavat tuotteet tulisi määritellä noudattaen 71 §:ssä hankinnan kohteen kuvauksesta säädettyä. Hankinnan kohde olisi määriteltävä sillä tarkkuudella, että tarjouksia voidaan antaa sähköisen luettelon muodossa ja että puitejärjestelyn tai dynaamisen hankintajärjestelmän aikana luetteloa voidaan pykälän 3 ja 4 momentin mukaisesti päivittää.

Tarjoajat vastaisivat siitä, että sähköiset luettelot täyttävät hankintayksikön hankinta-asiakirjoissa asettamat vaatimukset sekä muotovaatimukset tarjouksille ja sähköisille luetteloille. Säännöksen mukaista ei olisi se, että tarjoajat toimittaisivat ainoastaan yleisen myyntiluettelonsa, vaan luettelot olisi mukautettava kutakin hankintaa varten. Mukauttamisella varmistettaisiin se, että tarjoajien tiettyyn hankintamenettelyyn toimittama luettelo sisältää vain niitä tavaroita, palveluja tai urakoita, jotka vastaavat hankintayksikön vaatimuksia. Sähköisten luetteloiden olisi lisäksi oltava 62 §:ssä asetettujen vaatimusten mukaisia. Luettelojen muotoa, laitteita ja viestintäyhteyttä koskevat vaatimukset eivät saisi asettaa perusteettomia esteitä toimittajien mahdollisuuksille osallistua hankintamenettelyihin.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin sähköisten luettelojen käytöstä useamman kuin yhden toimittajan kanssa tehdyissä puitejärjestelyissä. Hankintayksikkö voisi päättää, että puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttaminen tapahtuisi päivitettyjen sähköisten luettelojen perusteella. Näissä tilanteissa hankintayksikkö voisi momentin 1 kohdan mukaan kutsua tarjoajat esittämään uudelleen sähköiset luettelonsa, jotka on mukautettu puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan vaatimuksiin. Puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kevennetyssä kilpailutuksessa mukana olevat tarjoajat voisivat esimerkiksi päivittää uusimmat hinnat tai muut kilpailutuksessa huomioitavat ehdot luetteloon. Momentin 2 kohdan mukaan hankintayksikkö voisi myös koota jo toimitetuista sähköisistä luetteloista tiedot, joita tarvitaan puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan mukaisen tarjouksen muodostamiseksi. Tässä menettelyssä tarjoajien hallinnollinen taakka olisi pienempi, sillä niiden ei itse tarvitsisi koostaa toimitetuista luetteloista kuhunkin puitejärjestelyyn perustuvaan kilpailutukseen uutta tarjousta. Menettelyn voidaan arvioida olevan myös nopeampi kuin tapauksessa, jossa tarjoajat koostaisivat päivitetyn luettelonsa. Mikäli hankintayksikkö kokoaisi itse jo toimitetuista luetteloista tiedot puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa, sen olisi ilmoitettava menettelystä etukäteen hankinta-asiakirjoissa. Momentin tarkoittamissa tilanteissa ei sovellettaisi 56 §:ssä säädettyjä tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikoja.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin 3 momentin 2 kohdassa mainitun hankintayksikön suorittaman koonnin tarkemmasta menettelystä. Hankintayksikön olisi ennen kokoamista ilmoitettava tarjoajille menettelystä sekä päivä ja kellonaika, jolloin ne aikovat koota puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan mukaisen tarjouksen muodostamiseksi vaadittavat tiedot sähköisistä luetteloista. Hankintayksikkö voisi tehdä erillisen ilmoituksen jokaisesta yksittäisestä hankinta-erästä. Hankintayksikön olisi lisäksi annettava tarjoajille mahdollisuus kieltää tietojen kokoaminen. Näissä tilanteissa hankintayksikön olisi kutsuttava tarjoaja esittämään uudelleen mukautettu sähköinen luettelo 3 momentin 1 kohdan mukaisesti. Hankintayksikön olisi varattava riittävä aika ilmoittamisen ja tietojen kokoamisen välille. Hankintayksiköllä ei olisi kuitenkaan velvollisuutta tiedottaa aktiivisesti kaikille mukana oleville tarjoajille muiden tarjoajien osalta tehdyistä ratkaisuista luettelojen päivittämisessä tai päivittämättä jättämisessä. Ennen puitejärjestelyyn perustuvan hankintapäätöksen tekemistä hankintayksikön olisi esitettävä kokoamansa tiedot tarjoajalle ja annettava sille tilaisuus oikaista kerätyt tiedot tai vahvistaa, ettei tällä tavoin muodostetussa tarjouksessa ole asiavirheitä.

Pykälän *5 momentin* mukaan edellä 3 ja 4 momentissa puitejärjestelyjen osalta säädettyjä menettelyjä voitaisiin käyttää myös dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehdyissä hankinnoissa.

54 §. *Suunnittelukilpailu.* Lakia sovellettaisiin 4 §:n 19–kohdan mukaisiin suunnittelukilpailuihin, jotka järjestetään palveluhankintaan johtavan menettelyn osana sekä suunnittelukilpailuihin, joissa osallistujille maksetaan osallistumispalkkioita tai maksuja. Ehdotetut säännökset vastaisivat pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan hankintalain 33 ja 34 §:ssä säädettyä. Pykälässä säädettäisiin suunnittelukilpailuissa sovellettavista yleisistä periaatteista sekä suunnittelukilpailuun sovellettavista periaatteista. Suunnittelukilpailuista säädetään hankintadirektiivin III osaston II luvussa. Direktiivin 80 artiklan 1 kohdassa edellytetään direktiivin nimenomaisten suunnittelukilpailua koskevien säännösten lisäksi noudatettavan vain tiettyjä direktiivin menettelysääntöjä. Direktiivi mahdollistaa siten muita hankintamenettelyjä joustavammat menettelysäännöt.

Voimassa olevan hankintalain mukaisesti suunnittelukilpailun tulisi olla pääsääntöinen kilpailuttamismuoto erityisesti sellaisissa hankinnoissa, joiden kohteena on jo kilpailuttamisvaiheessa luovan työn tulos, kuten arkkitehtisuunnitelma taikka taideteosta koskeva suunnitelma, sillä suunnittelukilpailun menettelytapavelvoitteet turvaavat ehdotusten nimettömän ja tasapuolisen arvioinnin näissä hankinnoissa. Suunnittelukilpailun toteuttaminen mahdollistaisi palkkioiden maksamisen suunnittelukilpailuun osallistuville, mikä vähentäisi osallistumisesta ehdokkaille aiheutuvaa suhteetonta taloudellista rasitusta. Suunnittelukilpailun käyttämisellä ja palkkioiden maksamisella voidaan välttää myös osallistujille kohtuuttomia hankintamenettelyjä, joissa suunnitelmia on pyydetty tarjousten osiksi.

Pykälä mahdollistaisi suunnittelukilpailun toteuttamisen avoimena kilpailuna, jossa kaikki halukkaat ehdokkaat voivat osallistua kilpailuun sekä rajoitettuna kilpailuna, johon ehdokkaat valittaisiin noudattamalla ennalta ilmoitettuja perusteita. Suunnittelukilpailuun sisältyvä ehdotusten käsittely voitaisiin toteuttaa myös kaksivaiheisena esimerkiksi siten, että ensimmäisessä vaiheessa tuomaristo valitsee ennalta ilmoitetun määrän alustavia ehdotuksia, joista toisen vaiheen jatkotyöstämisen jälkeen valitaan voittaja tai voittajat 55 §:n mukaisesti.

Pykälän *1 momentin* mukaan suunnittelukilpailuun osallistujien määrää voitaisiin rajoittaa noudattamalla ennalta ilmoitettuja selkeitä ja ehdotetun 3 §:n mukaisia syrjimättömiä perusteita. Säännös perustuu hankintadirektiivin 80 artiklan 3 kohtaan ja se vastaa voimassa olevan hankintalain 33 §:n 2 momentissa säädettyä. Suunnittelukilpailun osallistujien määrän rajoittaminen olisi tehtävä selvien ja syrjimättömien sääntöjen perusteella ottaen huomioon riittävän kilpailun syntyminen. Osallistujien valinnassa olisi noudatettava niitä periaatteita, joista suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa on ilmoitettu. Osallistujien valinnassa voitaisiin käyttää soveltuvin osin tarjoajien soveltuvuuteen liittyviä perusteita, kuten tekniseen ja ammatilliseen pätevyyteen liittyviä perusteita. Sovellettaviksi voisivat tulla suunnittelupalvelujen hankintaan tarkoitetut eri alojen kilpailusäännöt, kuten arkkitehtuurikilpailujen ja insinööritaitokilpailujen säännöt. Kilpailusääntöjä sovellettaessa tulisi kuitenkin ottaa huomioon hankintalainsäädännön menettelytapavelvoitteiden ensisijaisuus.

Suunnittelukilpailuihin osallistuvilta voitaisiin edellyttää myös tiettyä ammatillista soveltuvuutta 86 §:n mukaisesti. Esimerkiksi rakennussuunnittelijan ja erityissuunnittelijan kelpoisuusvaatimuksista on säädetty maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 120 e §:ssä. Jos suunnittelukilpailun perusteella on tarkoitus tehdä 40 §:n 2 momentin 8 kohdassa tarkoitettu palveluhankinta, myös tämän palveluhankinnan toteuttamiseen liittyviä perusteita voidaan käyttää osallistujien valinnassa. Soveltuvuusvaatimusten ja osallistujien valinnassa käytettävien perusteiden tulisi olla oikeassa suhteessa suunnittelutehtävän ja mahdollisen palveluhankinnan vaa-

tivuuteen ja laajuuteen nähden. Vaatimusten asettamisessa olisi huomioitava kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kielto, joten esimerkiksi eri jäsenvaltioiden vastaavat ammatilliset pätevyydet tulisi huomioida.

Suunnittelukilpailuun osallistumista ei saisi rajoittaa alueellisin perustein esimerkiksi rajoittamalla osallistuminen tietyistä jäsenvaltiosta tai paikkakunnilta tuleviin henkilöihin tai yrityksiin. Suunnittelukilpailua ei myöskään saisi rajoittaa sillä perusteella, että osallistujien olisi oltava joko luonnollisia henkilöitä taikka oikeushenkilöitä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 80 artiklan 2 kohtaan.

Pykälän *2 momentin* mukaan suunnittelukilpailun perusteella tehtävän hankkeen jatkosuunnittelua tai toteuttamista koskeva palveluhankinta voitaisiin tehdä 40 §:n 2 momentin 8 kohdan mukaisesti suorahankintana, jolloin palveluhankinnan sisällöstä ja ehdoista voidaan neuvotella suunnittelukilpailun voittajan tai useamman voittajan kanssa. Palveluhankinnan toteuttaminen suorahankintana mahdollistaa neuvottelujen käymisen suunnittelukilpailun voittajan tai voittajien kanssa. Jos tarkoituksena on valita neuvottelujen perusteella suunnittelukilpailun voittajista yksi toteuttamaan lopullinen palveluhankinta, perusteet valinnalle olisi avoimuuden ja ehdokkaiden tasapuolisen kohtelun vuoksi ilmoitettava ennalta.

Suunnittelukilpailuun sovellettavista säännöistä olisi ilmoitettava suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa. Ilmoituksessa olisi ilmoitettava suunnittelukilpailuun sovellettavista keskeisistä kysymyksistä kuten tiedot hankkeen keskeisistä ominaisuuksista, palkinnoista ja maksuista, määräajoista, osallistujilta vaadittavasta ammattipätevyydestä, hankkeiden arviointiperusteista sekä siitä, tehdäänkö voittajan tai voittajien kanssa hankintasopimus. Velvoite mahdollisesta palveluhankinnasta ilmoittamiseen perustuu hankintadirektiivin 79 artiklan 1 kohtaan.

Suunnittelukilpailua koskevan ilmoituksen lisäksi hankintayksikkö voi kuvata tarjouspyyntöasiakirjoissa kuten kilpailukutsussa tai -ohjelmassa tarkempia tietoja suunnittelukilpailun kohteesta, menettelystä sekä suunnittelukilpailun säännöistä. Hankinta-asiakirjojen saataville saattamisessa noudatettaisiin 8 luvun säännöksiä. Siten suunnittelukilpailua koskevat kilpailusäännöt sekä muut tarkemmat tiedot sisältävät asiakirjat, kuten kilpailukutsu tai –ohjelma, tulisi julkaista tai saattaa ehdokkaiden saataville samanaikaisesti suunnittelukilpailua koskevan ilmoituksen kanssa. Hankintailmoituksessa olisi hankintadirektiivin liitteen 5 E-osan mukaisesti ilmoitettava hankintayksikön sähköposti- tai internet-osoite, tai muu tieto siitä, mistä hankinta-asiakirjat voi saada.

Pykälän *3 momentissa* selvennettäisiin niitä ehdotetun lain säännöksiä, joita suunnittelukilpailuihin sovellettaisiin. Hankintadirektiivin 80 artiklan 1 kohdan mukaan suunnittelukilpailuja järjestäessään hankintaviranomaisten on sovellettava menettelyjä, jotka on mukautettu I osaston ja suunnittelukilpailuja koskevan III osaston II luvun säännöksiin. Direktiivin I osaston säännökset koskevat säännösten soveltamisalaa, määritelmiä ja yleisiä periaatteita. Siten suunnittelukilpailuihin olisi sovellettava ehdotetun lain 1 ja 2 luvuissa säädettyä. Suunnittelukilpailuja koskevista ilmoitusvelvoitteista säädettäisiin 7 luvussa direktiivin 79 artiklan nojalla. Suunnittelukilpailuihin sovellettaisiin lisäksi lain 14 luvussa hankintapäätöksistä ja hankintasopimuksesta säädettyä, 15 luvussa valvonnasta säädettyä sekä 16 luvussa oikeussuojakeinoista säädettyä. Suunnittelukilpailuissa olisi edelleen sovellettava, mitä 62 §:ssä tietojenvaihdosta, 77 §:ssä alihankinnasta, 80–82 §:ssä poissulkemisesta, 91 ja 92 §:ssä ehdokkaiden ja tarjoajien oikeudellisesta muodosta ja ryhmittymänä tarjoamisesta sekä soveltuvin osin mitä, 83 §:ssä ja 93 §:ssä tarjouksen valinnasta säädetään. Koska hankintadirektiivin 80 artikla mahdollistaa direktiivin velvoitteiden mukauttamisen suunnittelukilpailuihin, olisi tarkoituksenmukaista mahdollistaa 83 §:n tarjoajien soveltuvuutta ja 93 §:n tarjouksen valintaa koske-

vien säännösten noudattaminen soveltuvin osin. Siten hankintayksikkö voisi esimerkiksi määritellä referensseihin ja muuhun kokemukseen liittyviä aikarajoja joustavammin taikka noudattaa esimerkiksi vertailuperusteiden painoarvojen asettamisessa suunnittelukilpailun luonteeseen soveltuvia käytäntöjä.

EU-kynnysarvon alittaviin suunnittelukilpailuihin sovellettaisiin 11 luvun kansallisten hankintojen säännöksiä. EU-kynnysarvot alittavista suunnittelukilpailuista julkaistaisiin suunnittelukilpailua koskeva ilmoitus 101 §:n mukaisesti. EU-kynnysarvon ylittävää suunnittelukilpailua koskeva ilmoitusvelvoite määräytyisi 58–60 §:n mukaisesti.

Voimassa olevassa laissa EU-kynnysarvon alittaviin suunnittelukilpailuihin ei ole säädetty erillisiä menettelyvaatimuksia eikä ilmoitusvelvoitteita. EU-kynnysarvot ylittävistä suunnittelukilpailutuksista ilmoitetaan kansallisen ilmoituskanavan (www.hankintailmoitukset.fi) sijaan suoraan Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosassa (TED, Tenders Electronic Daily).

55 §. *Suunnittelukilpailun tuomaristo ja sen päätöksenteko*. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 81 artiklaan ja se vastaa voimassa olevan hankintalain 34 §:ssä säädettyä. Pykälän *1 momentin* mukaan suunnittelukilpailulla olisi oltava tuomaristo, joka koostuu riippumattomista luonnollisista henkilöistä. Tuomariston jäsenten esteellisyyden arvioinnissa voitaisiin soveltuvin osin noudattaa mitä hallintolain 28 §:ssä säädetään esteellisyydestä. Jotta osallistujien ehdotusten käsittely olisi riittävän ammattitaitoista, ehdotetaan pykälässä säädettäväksi tuomariston jäsenten ammatilliseen pätevyyteen liittyvistä vaatimuksista. Jos osallistujilta vaaditaan tiettyä ammatillista pätevyyttä, tulisi tuomariston jäsenistä vähintään kolmasosalla olla vastaava ammatillinen pätevyys. Siten, jos esimerkiksi suunnittelukilpailuissa osallistujilta vaaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 120 e §:n 1 momentin 1-kohdan mukaista rakennussuunnittelijan ja erityissuunnittelijan kelpoisuutta, myös kolmasosalla tuomariston jäsenistä tulisi olla vastaava pätevyys.

Pykälän *2 momentin* mukaan tuomariston olisi oltava päätöksissään ja lausunnoissaan riippumattomia. Osallistujien ehdotusten vertailu tulisi tehdä ennalta suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa ilmoitetuilla perusteilla, jotka osallistujat ovat voineet ottaa huomioon ehdotuksia laatiessaan. Arvioinnissa käytettävien perusteiden määrittelemisessä tulisi soveltuvin osin noudattaa 91 ja 92 §:ssä säädettyä. Siten perusteiden tulisi olla objektiivisia ja syrjimättömiä ja niiden tulisi liittyä hankinnan kohteeseen. Perusteet voisivat liittyä esimerkiksi suunnitelman tekniseen toimivuuteen, esteettisiin ominaisuuksiin, arkkitehtityön kaupunkikuvalliseen yhteensopivuuteen sekä hankkeen hintaan. Ehdotusten arvioinnissa ei voitaisi käyttää muita perusteita, kuin niitä, joiden käyttämisestä suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa taikka kilpailukutsussa tai muissa tarjouspyyntöasiakirjoissa on ilmoitettu. Suunnittelukilpailun ehdotuksia olisi arvioitava nimettömästi ja nimettömyyden suojaa olisi noudatettava arviointimenettelyn loppuun saakka. Nimettömyyden suojalla pyritään takaamaan ehdotusten tasapuolinen ja objektiivinen arviointi ja osallistujien tasapuolinen kohtelu.

Pykälän *3 momentin* mukaan tuomariston olisi tehtävä ehdotusten arvioinnista pöytäkirja, joka sisältää muun muassa tiedot suunnittelukilpailun tuloksesta sekä ehdotusten ansioista. Tuomaristo voisi edellyttää osallistujien antavan lisätietoja suunnitelmistaan ja vastaavan tuomariston kysymyksiin. Tuomariston kysymykset sekä tuomariston ja osallistujien välinen viestintä olisi merkittävä yksityiskohtaisesti pöytäkirjaan. Tuomariston jäsenten ja osallistujien välinen viestintä on tehtävä esimerkiksi kilpailun sihteerin välityksellä tai muuten siten, että ehdokkaiden nimettömyys säilyy suunnittelukilpailun loppuun saakka.

6 luku **Määräajat**

56 §. *Vähimmäismääräajat ja määräaikojen laskeminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vähimmäismääräajoista ja määräaikojen laskemisesta. Ehdotettu lainkohta perustuisi vähimmäismääräaikojen osalta menettelyjä koskeviin direktiivin 27–34 artikloihin sekä määräaikojen asettamisen osalta 47 artiklaan.

Pykälän *1 momentissa* olisi säännökset määräaikojen laskemisen periaatteista. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 47 artiklan 1 kohtaan ja olisi uusi. Hankintamenettelyn määräaikoja asetettaessa olisi otettava huomioon hankinnan laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten laatimisen ja toimittamisen vaativa aika. Suurissa, monimutkaisiin määrittelyihin tai menettelyihin perustuvissa hankinnoissa osallistumishakemusten ja etenkin tarjousten laatimiseen kuluu yleensä pidempi aika kuin pienemmissä ja yksinkertaisemmissa hankinnoissa. Pykälän 2-4 momentissa säädetyt vähimmäismääräajat asettaisivat ainoastaan ehdottoman minimin, eivätkä niiden mukaiset tarjousten tai osallistumishakemusten määräajat ole riittävän pitkiä kaikissa hankinnoissa.

Momentissa säädettäisiin myös tarjousten vastaanottamisen määräaikojen asettamisesta erityistilanteissa. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 47 artiklan 2 kohtaan ja olisi uusi. Mikäli tarjousten tekeminen edellyttäisi hankinnan toteutuspaikkaan tutustumista tai hankintaasiakirjojen tarkastelua hankinnan toteuttamispaikalla tai hankintayksikön tiloissa, tarjousten vastaanottamisen määräajat olisi asetettava siten, että kaikki kiinnostuksensa ilmoittaneet toimittajat saavat tarjousten laatimiseksi tarvitsemansa tiedot. Tällöin tarjousten jättämisen määräaikojen olisi oltava pidempiä kuin 2–4 momentissa asetettujen vähimmäismääräaikojen.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin osallistumishakemusten ja tarjousten jättämisen vähimmäismääräajoista sekä niiden laskemisesta. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 27–34 artikloissa säädettyyn. Voimassa olevan hankintalain 36 §:ään nähden vähimmäismääräajat lyhenisivät voimassa olevaan hankintalakiin nähden tarjousten osalta monissa menettelyissä kymmenellä tai tätäkin useammalla päivällä. Vähimmäismääräaikojen lyhentämisellä on tarkoitus saattaa määräaikasäännökset aiempaa yhdenmukaisemmiksi Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan kauppasopimuksen (GPA-sopimus) määräaikasääntöjen kanssa.

Vähimmäismääräajat eroaisivat toisistaan menettelyittäin. Ehdotetun lainkohdan mukaan määräajat laskettaisiin osallistumishakemusten ja avoimessa menettelyssä tarjousten osalta siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi tai hankintalain 60 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, kun hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi osoitteessa http://simap.europa.eu/enotices/. Säännös poikkeaisi voimassa olevan hankintalain 36 §:ssä säädetystä, jonka mukaan määräajat lasketaan ilmoituksen lähettämispäivää seuraavasta päivästä. Muutoksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja selkeyttää määräaikojen laskemissääntöjä säädettyjen määräaikain laskemisesta annetun lain (150/1930) kanssa. Sekä mainitun lain 2 §:ssä että määräaikoihin, päivämääriin ja määräpäiviin sovellettavista säännöistä annetun neuvoston asetuksen N:o 1182/1971/ETY 3 artiklan 1 kohdassa säädetään, että päivää, josta laskien määräaika lasketaan, ei lasketa määräaikaan. Pykälässä ei olisi näin ollen tarvetta säätää asiasta hankintamenettelyjen osalta erikseen. Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, dynaamisessa hankintajärjestelmässä ja innovaatiokumppanuudessa tarjousten jättämisen määräaika laskettaisiin päivästä, jona tarjoajia on kutsuttu jättämään tarjoukset.

Pykälän *3 momentin* mukaan 2 momentissa tarkoitettuja avoimen ja rajoitetun menettelyn, neuvottelumenettelyn ja innovaatiokumppanuuden tarjousten jättämisen määräaikoja voitaisiin lyhentää viidellä päivällä, jos hankintayksikkö hyväksyy tarjousten jättämisen sähköisessä muodossa 62 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Momentti perustuu hankintadirektiivin 27 artiklan 4 kohtaan, 28 artiklan 5 kohtaan ja 29 artiklan 1 kohtaan ja on uusi. Muutoksen syynä

olisi lain 62 §:n 1 momentissa asetettu velvollisuus käyttää sähköistä viestintää hankintamenettelyissä. Voimassa olevan hankintalain vähimmäismääräaikoja koskevissa säännöksissä on huomioitu kirjelähetysten toimittamiseen kuluva aika. Sähköisten hankinta-asiakirjojen, osallistumishakemusten ja tarjousten käyttäminen nopeuttaa viestinvaihtoa perinteiseen kirjelähetyksiin verrattuna. Koska toimittajat saavat näin ollen keskimäärin nopeammin tietoonsa hankinta-asiakirjojen sisällön ja koska nämä voivat lähettää nopeammin omat osallistumishakemuksensa ja tarjouksensa hankintayksikölle, voidaan hankintamenettelyjä nopeuttaa vähimmäismääräaikoja lyhentämällä. Hankintayksikön olisi tästä huolimatta otettava huomioon edellä 1 momentissa säädetyt vaatimukset hankintamenettelyn määräaikojen asettamiselle. Ehdotetun 62 §:n 2 momentin mukaisissa tilanteissa tai ehdotetun lain 174 §:n mukaisella siirtymäkaudella, joissa hankintayksikkö voi olla ottamatta vastaan tarjouksia sähköisesti, ei momentissa tarkoitettu lyhennys olisi mahdollinen.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin muita kuin valtion keskushallintoviranomaisia koskevasta mahdollisuudesta asettaa rajoitetussa menettelyssä tarjousten vastaanottamisen määräaika hankintayksikön ja menettelyyn valittujen ehdokkaiden välisellä sopimuksella. Edellytyksenä olisi, että asetettu määräaika on sama kaikille tarjoajille. Jos tarjousten vastaanottamisen määräajasta ei päästäisi sopimukseen, määräajan olisi joka tapauksessa oltava vähintään 10 päivää siitä päivästä, jona ehdokkaille lähetettiin kutsu toimittaa tarjoukset lain 70 §:n mukaisesti. Säännöksen tarkoituksena olisi lisätä hankintadirektiivin 28 artiklan 4 kohdan mukaisesti hankintamenettelyn joustavuutta esimerkiksi kuntien tai julkisoikeudellisten laitosten hankinnoissa.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin 2 momentissa asetettujen vähimmäismääräaikojen pidentämisestä erityistilanteissa. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 47 artiklan 3 kohtaan ja olisi uusi. Hankintayksikön olisi pidennettävä tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikoja sellaisiksi, että kaikki asianosaiset toimittajat saavat kaikki tarjouksen laatimiseksi tarvittavat tiedot, ensinnäkin, jos hankintayksikkö ei toimita toimittajalle sen pyytämiä lisätietoja viimeistään kuusi päivää tai 57 §:ssä tarkoitetussa menettelyssä viimeistään neljä päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päättymistä (*1 kohta*). Vähimmäismääräaikoja tulisi myös pidentää, jos hankinta-asiakirjoihin tehdään merkittäviä muutoksia (*2 kohta*).

Pykälän *6 momentin* mukaan määräajan pidentämisen olisi oltava oikeassa suhteessa tietojen tai muutosten merkittävyyteen. Hankintayksikön ei tarvitsisi kuitenkaan pidentää määräaikoja, jos 5 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja lisätietoja ei ole pyydetty hyvissä ajoin tai jos lisätiedoilla ei ole merkitystä tarjouksen valmistelun kannalta.

57 §. *Nopeutettu menettely*. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta lyhentää tarjousaikaa sekä osallistumishakemuksen tekemisen määräaikaa. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 27 artiklan 2 kohtaan, 28 artiklan 3 kohtaan sekä 29 artiklan 1 kohtaan. Pykälän 1 momentti vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 38 §:ssä säädettyä. Nopeutettuun menettelyyn oikeuttavalta kiireeltä ei edellytetä samanlaista poikkeuksellisuutta ja äärimmäisyyttä kuin suorahankinnan edellytyksenä olevalta kiireeltä. Nopeutettu menettely on avoimempi ja siten sen käyttöedellytyksiä ei ole tulkittava yhtä ankarasti, kuin 40 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetun kiireeseen perustuvan suorahankinnan käyttöedellytystä.

Pykälän *2 momentin* mukaan avoimen ja rajoitetun menettelyn sekä neuvottelumenettelyn määräaikoja voitaisiin lyhentää, jos hankintayksikkö on julkaissut ennakkoilmoituksen 61 §:n mukaisesti. Lähtökohtana ovat ne tiedot, jotka hankintayksiköllä on ollut tiedossa ennakkoilmoituksen tekohetkellä. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 37 §:ssä säädettyjä mahdollisuuksia määräaikojen lyhentämiseen sillä erolla, että ehdotetussa laissa mahdollisuus olisi käytössä myös avoimessa menettelyssä. Ennakkoilmoitus voitaisiin ehdotetun

58 §:n 1 momentin mukaan tehdä myös liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevissa sopimuksissa sekä käyttöoikeussopimuksissa. Näissä hankinnoissa eri menettelyjen tarjousajan määräaikojen lyhentäminen ei olisi sidottu momentissa ehdotettuihin päiviin, koska liitteessä E tarkoitettuja palveluita koskevissa sopimuksissa ja käyttöoikeussopimuksissa hankintayksikkö voi noudattaa hankinnan kilpailuttamisessa tarkoituksenmukaista hankintamenettelyä 109 ja 118 §:ssä ehdotetulla tavalla. Mainittuihin hankintasopimuksiin ei myöskään sovellettaisi 56 §:n mukaisia vähimmäismääräaikoja. Näin ollen liitteessä E tarkoitettuja palveluita koskevissa sopimuksissa ja käyttöoikeussopimuksissa ennakkoilmoituksen julkaiseminen voitaisiin ottaa joustavammin huomioon asetettaessa tarjousten jättämiselle määräaikoja.

7 luku Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja ilmoitusmenettely

58 §. *Hankinnasta ilmoittaminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintojen ilmoitusvelvoitteesta. Säännös perustuu hankintadirektiivin 48–50 sekä 52 artikloihin. Ilmoitusvelvoitteet vastaavat pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan lain 35 §:ssä säädettyä. Pykälään lisättäisiin sallittuun julkaisuajankohtaan liittyviä säännöksiä.

Lainkohdassa ei olisi enää voimassa olevan lain 35 §:n 3 momentin mukaista viittausta ja valtuutusta valtioneuvoston asetukseen, jossa säädettäisiin tarkemmin ilmoitusvelvoitteista sekä viestinnästä. Voimassa oleva hankinta-asetus kumoutuisi samalla kun voimassa olevat lait kumottaisiin. Ilmoituksia koskevat tarkemmat säännökset otettaisiin asetuksen sijasta ehdotettuun lakiin.

Pykälän *1 momentti* hankintailmoituksen julkaisemisvelvoitteesta koskisi voimassa olevan lain tavoin suorahankintaa lukuun ottamatta kaikkia hankintamenettelyjä käyttäen tehtäviä hankintoja (*1–9 kohta*). Ilmoitusvelvollisuus koskee myös suunnittelukilpailua, sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja ja käyttöoikeussopimuksia. Jälki-ilmoitusvelvoitteella tarkoitettaisiin edelleen hankintasopimuksen tekemisen jälkeen julkaistavaa ilmoitusta tehdystä hankinnasta. Jälki-ilmoitusvelvoitteet liittyvät valvontatarkoituksiin sekä tilastollisiin tarkoituksiin. Jälki-ilmoitusvelvoite koskisi kaikkia hankintamenettelyjä käyttäen tehtyjä hankintoja. Momentin 8 ja 9 kohdan mukaan hankintayksikön olisi toimitettava julkaistavaksi myös korjausilmoitus, mikäli alkuperäiseen 1–5 kohdassa tarkoitettuun ilmoitukseen on kohdistunut muutoksia ilmoituksen julkaisemisen jälkeen, sekä hankinta- ja käyttöoikeussopimusten sopimuskauden aikaisia muutoksia koskeva ilmoitus ehdotetun 136 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista muutoksista.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi toimittaa julkaistavaksi ennakkoilmoituksen ja suorahankintailmoituksen 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetusta hankinnasta ja käyttöoikeussopimuksesta. Jos hankinta voidaan tehdä suorahankintana lain 40 tai 41 §:ssä säädetyin edellytyksin, velvollisuutta ilmoittamiseen ei olisi Lisäksi hankintayksikkö voisi julkaista ennakkoilmoituksen, jos se haluaa hyödyntää siitä seuraavia lyhyempiä määräaikoja. Ennakkoilmoituksella tarkoitettaisiin edelleen talousarviokauden alussa julkaistavaa ilmoitusta hankintayksikön seuraavan vuoden hankinnoista, jotka ylittävät ennakkoilmoitusrajan. Ennakkoilmoituksen tarkoituksena on antaa yrityksille alustavia tietoja hankintayksikön tulevista hankinnoista. Ennakkoilmoituksen julkaiseminen oikeuttaa hankintayksikön lyhentämään tarjousmenettelyn määräaikoja 57 §:n mukaisesti.

Ilmoituksissa vaadittavien tietojen sisällön määrittävistä vakiolomakkeista säädettäisiin ehdotetun lain 59 §:ssä. Eri ilmoituksissa käytettävistä vakiolomakkeista säädetään tarkemmin ehdotettavan lain 60 §:ssä. Hankintayksiköt voisivat kuitenkin julkaista hankintailmoituksia myös lain soveltamisalan ulkopuolella olevista hankinnoista. Tällöinkin tulee noudattaa tässä laissa säädettyjä menettelyjä. Hankintailmoituksen julkaisemisvelvollisuutta on tulkittu unio-

nin tuomioistuimen oikeuskäytännössä ankarasti (*C-323/96, komissio vs. Belgia (EU:C:1998:411) ja C-385/02, komissio vs. Italia (EU:C:2004:522).*

Pykälän *3 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi toimittaa julkaistavaksi myös yleisen avoimuusilmoituksen siitä, että sen määräysvallassa oleva yksikkö aikoo harjoittaa liiketoimintaansa muiden kuin siihen määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden kanssa tai että 16 §:ssä tarkoitetun yhteistyön piiriin kuuluvia palveluja aiotaan tarjota muille kuin yhteistyöhön osallistuville hankintayksiköille. Julkaistun ilmoituksen johdosta ehdotetun 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu määräysvalta- tai yhteistyöpiirin ulkopuolelle suuntautuvan liiketoiminnan prosentuaalinen rajoitus olisi 15 §:n 3 momentin ja 16 §:n 2 momentin mukaan 10 prosenttia. Lainkohdassa säädettäisiin myös ilmoituksen vähimmäissisällöstä. Ilmoituksessa olisi oltava vähintään hankintayksikön tai yksiköiden ja sidosyksikön yksilöintitiedot, kuvaus sidosyksikön liiketoiminnan tai yhteistyön piiriin kuuluvien palvelujen luonteesta, muille kuin määräysvaltaa käyttäville hankintayksiköille suunnatun liiketoiminnan arvioitu osuus, tiedot markkinaehtoista vastaavaa toimintaa koskevien vastausten tekemisen vähimmäismääräajasta sekä osoite, johon vastaukset olisi toimitettava. Hankintayksikön määräysvallassa olevan yksikön liiketoiminnan ja yhteistyön piiriin kuuluvien palvelujen kuvauksessa tulisi avoimuusperiaatteen mukaisesti kuvata sekä muille kuin määräysvaltaa käyttäville hankintayksiköille suunnatun toiminnan tai palvelujen luonne että yksikön hankintayksiköille tarjoamien ja yhteistyön piiriin kuuluvien muiden palvelujen luonne.

Pykälään otettaisiin direktiivin logiikan selventämiseksi uusi *4 momentti* siitä, että avoimessa menettelyssä hankintailmoitus toimii pyyntönä lähettää tarjous ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla. Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintailmoitus toimii pyyntönä lähettää osallistumishakemus ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla.

Pykälän *5 momenttiin* otettaisiin velvollisuus jälki-ilmoituksen toimittamisesta julkaistavaksi 30 päivän kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä, dynaamiseen hankintajärjestelmään perustuvan hankintasopimuksen tekemisestä tai puitejärjestelyn tekemistä koskevan päätöksen tekemisestä. Suunnittelukilpailujen osalta jälki-ilmoitusta vastaava ilmoitus olisi suunnittelukilpailun tuloksia koskeva ilmoitus. Julkisia käyttöoikeussopimuksia koskevat jälki-ilmoitukset olisi toimitettava julkaistavaksi 48 päivän kuluessa käyttöoikeussopimuksen tekemisestä. Hankintasopimuksilla ja käyttöoikeussopimuksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä myös 12 luvussa tarkoitettuja sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja. Hankintadirektiivin 50 artiklan 3 kohdan mukaan dynaamiseen hankintajärjestelmään perustuvan hankintasopimuksen tekemisestä ei kuitenkaan tarvitse lähettää erikseen jälki-ilmoitusta hankintamenettelyn tuloksista kustakin siihen perustuvasta hankintasopimuksesta. Hankintaviranomaisten on ilmoitettava tulokset yhteen koottuina neljännesvuosittain. Tällöin hankintaviranomaisten on lähetettävä kootut ilmoitukset 30 päivän kuluessa kunkin vuosineljänneksen päättymisestä. Puitejärjestelyjen osalta jälki-ilmoitus tulisi tehdä puitejärjestelystä, mutta ei kuitenkaan siihen perustuvista yksittäisistä hankintasopimuksista. Hankintadirektiivin 50 artiklan 4 kohdan mukaan kuitenkin tietyt hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn tekemistä koskevat tiedot voidaan jättää julkaisematta jälki-ilmoituksessa, jos julkaiseminen olisi esteenä lain soveltamisen varmistamiselle tai olisi muulla tavoin yleisen edun vastaista, haittaisi tietyn julkisen tai yksityisen talouden toimijan oikeutettuja kaupallisia etuja taikka voisi haitata yritysten välistä tervettä kilpailua.

Säännöksen mukaan hankintayksikön tulisi toimittaa jälki-ilmoitus myös silloin kun se keskeyttää hankinnan. Ilmoituksesta tulisi käydä ilmi perusteet hankinnan keskeyttämiselle. Han-

kintayksikön tulisi huomioida, että jälki-ilmoitusvelvollisuus koskee myös hankintoja, joista on julkaistu pelkästään ennakkoilmoitus eikä lainkaan hankintailmoitusta.

59 §. *Velvollisuus käyttää EU-vakiolomakkeita ja yhteistä viitenimikkeistöä (CPV).* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan lain tavoin hankintayksikön velvollisuudesta käyttää EU-vakiolomakkeita ja CPV-viitenimikkeistöä. Koska EU-vakiolomakkeet ja CPV-koodien käyttö on vahvistettu yhteisön asetuksilla, ne ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta.

Pykälän *1 momentissa* viitattaisiin komission vakiolomakeasetukseen, jolla on vahvistettu EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen ilmoittamisessa käytettävät lomakkeet. Pykälä vastaa voimassa olevan hankinta-asetuksen 7 §:ssä säädettyä. Vakiolomakkeiden tietosisältö vastaa hankintadirektiivissä ja sen liitteissä vaadittua tietosisältöä. Käytännössä vakiolomakkeiden käyttö tapahtuisi täyttämällä julkisten hankintojen ilmoituskanava HILMAssa olevat sähköiset ilmoituslomakkeet.

Pykälän *2 momentissa* viitattaisiin 4 §:n 15 kohdassa määriteltyyn yhteiseen hankintanimikkeistöön (CPV).

60 §. *Hankintailmoitusten julkaiseminen*. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankinta-asetuksen 8 §:ää. Pykälässä säädettäisiin EU-ilmoitusten julkaisemisesta.

Pykälän *1 momentin* mukaan osa EU-lomakkeista, eli keskeisimmät EU-ilmoitukset, olisi toimitettava julkaistavaksi sähköisessä ilmoituskanavassa HILMAssa (www.hankintailmoitukset.fi). Tällaisia olisivat EU-hankintailmoitus (*1 kohta*), sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja (*2 kohta*) sekä käyttöoikeussopimuksia (*3 kohta*) koskevat ilmoitukset, sosiaali- ja terveyspalveluja sekä erityisiä palveluja koskevia käyttöoikeussopimuksia koskeva ennakkoilmoitus (*4 kohta*), sopimusmuutoksia koskeva ilmoitus (*5 kohta*), korjausilmoitus (*6 kohta*) sekä 1–3 kohdassa tarkoitettuja hankintoja koskeva jälki-ilmoitus (*7 kohta*). HILMAsta ilmoitukset toimitettaisiin edelleen julkaistaviksi Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosassa (S-sarja) sekä TED-tietokannassa (Tenders Electronic Daily). Ilmoitukset julkaistaan HILMAssa vasta sen jälkeen kun ne on julkaistu EU-laajuisesti. Kun hankinnasta on tehty sopimus tai hankinta on keskeytetty, siitä on tehtävä jälki-ilmoitus. Kun hankintailmoitus on tehty EU-laajuisena, jälki-ilmoitusvelvollisuudesta muistutetaan hankintayksikköä TED -tietokannasta automaattisesti lähetettävällä sähköpostiviestillä.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi halutessaan toimittaa ennakkoilmoituksen (*1 kohta*) tai suorahankintaa koskevan ilmoituksen (*2 kohta*) tai yleisen avoimuusilmoituksen (*3 kohta*) julkaistavaksi HILMAssa.

Pykälän *3 momentin* mukaan muut vakiolomakeasetuksen mukaiset ilmoitukset tulisi täyttää suoraan Euroopan unionin virallisten julkaisujen toimiston ylläpitämillä internet-sivuilla osoitteessa http://simap.europa.eu/enotices. Momentissa tarkoitettuja lomakkeita ovat suunnittelukilpailua ja sen tuloksia koskevat ilmoituslomakkeet, hankkijaprofiilia koskeva ilmoituslomake sekä sosiaali- ja terveyspalveluja ja muita erityisiä palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen ilmoituslomake. Pykälän 3 momentin mukaan ilmoituksista on toimitettava kopio työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittamalle taholle tilastointia varten. Pykälässä tarkoitettu taho on tällä hetkellä Edita Publishing Oy. Mahdollisista muutoksista ilmoitetaan HILMAn sivuilla.

Pykälän *4 momentin* mukaan hankintayksikön olisi pyydettäessä osoitettava, minä päivänä se on lähettänyt ilmoituksen julkaistavaksi. Euroopan unionin julkaisutoimisto toimittaa hankintayksikölle vahvistuksen ilmoituksen vastaanottamisesta ja toimitettujen tietojen julkaisemi-

sesta mainiten julkaisupäivämäärän. Tämä vahvistus on osoitus tapahtuneesta julkaisemisesta. Momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi hankintadirektiivin 51 artiklan 2 kohdan mukaisesti ehdotetussa pykälässä tarkoitettujen ilmoitusten toimittamisesta edelleen Euroopan unionin julkaisutoimistolle.

Pykälään otettaisiin uusi *5 momentti*. Momentin mukaan hankintayksikkö voisi julkaista hankintailmoituksen tai sen sisältämiä tietoja myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä kuten sanoma- ja ammattilehdissä tai hankintayksikön verkkosivuilla. Momentin mukaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia ja niiden sisältämiä tietoja ei saisi julkaista kansallisesti HILMAssa ennen kuin ne on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Ilmoitusta ei saisi julkaista sanoma- ja ammattilehdissä tai hankintayksikön verkkosivuilla ennen kuin ilmoitus on julkaistu HILMA-kanavassa. Hankintadirektiivin 52 artiklan 1 kohdan mukaan ilmoituksen voi julkaista muualla kuin Euroopan unionin virallisessa lehdessä ennen virallisen lehden julkaisua, jos hankintayksikölle ei ole ilmoitettu julkaisemisesta 48 tunnin kuluessa ilmoituksen vastaanottamista koskevasta vahvistuksesta. Koska Suomessa lähes kaikki hankintailmoitukset lähetettäisiin julkaistavaksi EU:n virallisessa lehdessä HILMA-kanavan kautta, direktiivin kyseiset määräykset pantaisiin täytäntöön luomalla HILMA-kanavaan 48 tunnin ajastettu ilmoituksen julkaisemisautomatiikka. HILMA-kanavan ilmoitukset julkaistaisiin, mikäli HILMA-kanavan ylläpito ei olisi saanut ilmoitusta julkaisusta 48 tunnin kuluessa ilmoituksen vastaanottamista koskevasta vahvistuksesta. Hankintalaissa ei säädettäisi erikseen hankintayksiköiden ilmoittamismahdollisuudesta muualla 48 tunnin aikana, sillä hankintayksiköt voisivat ilmoittaa hankinnasta muualla heti HILMA-ilmoituksen julkaisun jälkeen. Pykälän 3 momentissa tarkoitettujen ja suoraan EU:n järjestelmiin tehtyjen ilmoitusten osalta ilmoitusta ei saisi julkaista muualla ennen kuin ilmoitus on julkaistu EU:n virallisessa lehdessä. Momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön olisi ylläpidettävä sähköistä järjestelmää, josta hankintayksikkö saa tiedon ilmoituksen julkaisemisesta HILMA-järjestelmässä.

Pykälään otettaisiin uusi *6 momentti*. Kansallisella tasolla julkaistuissa ilmoituksissa ei saisi olla muita tietoja kuin ne, jotka ovat Euroopan unionin julkaisutoimistolle lähetetyissä ilmoituksissa. Direktiivin 51 artiklan 3 kohdan mukaan EU:lle lähetetty ilmoitus on ainoa todistusvoimainen teksti.

61 §. *Ennakkoilmoitus*. Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pitkälti voimassa olevassa hankinta-asetuksessa säädettyä. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 48 artiklaan. Voidakseen lyhentää hankintalain määräaikoja, hankintayksikön olisi toimitettava julkaistavaksi ennakkoilmoitus. Määräaikojen lyhentämisestä säädettäisiin tarkemmin ehdotetun lain 57 §:ssä.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi julkaista ennakkoilmoituksen yhdestä tai useammasta seuraavien kuukausien aikana toteutettavasta hankinnasta, joiden ennakoitu arvo on vähintään EU-kynnysarvon suuruinen.

Pykälän *2 momentin* mukaan ennakkoilmoitus olisi toimitettava julkaistavaksi vähintään 35 päivää ja enintään 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen lähettämistä. Sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskevissa hankintasopimuksissa ennakkoilmoituksen kattama ajanjakso voisi olla pidempi kuin 12 kuukautta. Ennakkoilmoituksessa olisi annettava ennakkoilmoituksen tekohetkellä hankintayksikön tiedossa olevat 59 §:ssä tarkoitetussa vakiolomakkeessa edellytetyt tiedot.

8 luku **Tietojenvaihto**

62 §. *Sähköinen tietojenvaihto hankintamenettelyssä*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintamenettelyn tietojenvaihdosta ja viestinnästä. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 22 artiklaan ja käyttöoikeussopimusdirektiivin 29 artiklaan. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan hankinta-asetuksen 19 §:ssä säädettyä. Ehdotetun 116 §:n viittaussäännöksen johdosta pykälää sovellettaisiin myös käyttöoikeussopimuksissa. Vaikka käyttöoikeussopimusdirektiivin 29 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus myös postin tai faksin käyttämisen sallimiseen hankintamenettelyjen tietojenvaihdossa, on lainkohdan mukaan tästä huolimatta hankintailmoitukset julkaistava sähköisesti sekä hankinta-asiakirjat asetettava sähköisesti saataville. Koska suuriarvoisille käyttöoikeussopimuksille ei olisi perusteltua luoda erillistä joustovaraa ainoastaan tarjousten ja osallistumishakemusten vastaanottamisen tietojenvaihtoon, sovellettaisiin sääntelyn selkeyden ja johdonmukaisuuden vuoksi hankintadirektiivin 22 artiklaan perustuvaa pääsääntöä myös käyttöoikeussopimuksia koskeviin menettelyihin.

Lakiehdotuksen 174 §:n 1 momentin mukaan 8 luvun säännöksiä sovellettaisiin hankintayksiköihin vasta 18 päivästä lokakuuta 2018 ja yhteishankintayksiköihin 18 päivästä lokakuuta 2017. Hankintayksiköt eivät olisi näin ollen velvoitettuja jo ehdotetun lain voimaantullessa käyttämään laaja-alaisesti sähköistä tietojenvaihtoa hankintamenettelyissä. Siirtymäkauden loppuun saakka hankintayksiköt soveltaisivat voimassa olevan hankintalain ja –asetuksen viestintää ja tietojenvaihtoa koskevia säännöksiä.

Pykälän *1 momentin* mukaan tarjoukset ja osallistumishakemukset sekä muu hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto olisi toimitettava hankintayksikölle sähköistä muotoa käyttäen. Säännös perustuu hankintadirektiivin 22 artiklan 1 momenttiin. Hankintadirektiivin tarkoituksena on tehdä sähköisistä tieto- ja viestintävälineistä vakiovälineitä hankintamenettelyihin liittyvässä tietojenvaihdossa, sillä ne voivat merkittävästi yksinkertaistaa hankintamenettelyjen tehokkuutta ja avoimuutta sekä lisätä toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyihin kaikkialla Euroopan unionin alueella. Lainkohdan vaatimus ei kuitenkaan velvoittaisi hankintayksiköitä käsittelemään tai arvioimaan tarjouksia tai osallistumishakemuksia sähköisesti tai automaattisesti. Säännökset eivät myöskään edellyttäisi sähköistä tietojenvaihtoa tai sähköisiä välineitä hankintasopimuksen tekemisen jälkeisissä vaiheissa. Lainkohta ei kuitenkaan estäisi hankintayksiköitä ottamasta vapaaehtoisesti käyttöön sähköisiä järjestelmiä sekä tarjousten käsittelyyn ja arviointiin että esimerkiksi laskutukseen tai tilausten tekemiseen.

Sähköisessä muodossa tapahtuvassa viestinnässä käytettävien välineiden ja laitteiden sekä niiden teknisten ominaisuuksien olisi oltava syrjimättömiä, yleisesti saatavilla ja yhteentoimivia yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa, eivätkä ne saisi rajoittaa toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyyn. Viestintävälineissä olisi otettava huomioon mahdollisuuksien mukaan myös esteettömyys vammaisille henkilöille. Hankintayksikön olisi ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa sähköistä tietojenvaihtoa koskevista mahdollisista vaatimuksista koskien esimerkiksi hankintayksikön sähköisissä järjestelmissä tuettuja selaimia.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin mahdollisuudesta käyttää muuta kuin sähköistä muotoa hankintamenettelyn tietojenvaihdossa. Momentissa tyhjentävästi listatuissa tilanteissa hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto voitaisiin toimittaa postitse tai muulla vastaavalla toimitustavalla taikka näiden ja sähköisten välineiden yhdistelmänä, jos sähköisten viestintämuotojen käyttö edellyttäisi erikoisvälineitä, -laitteita tai tiedostomuotoja, jotka eivät ole yleisesti saatavilla tai jos asianomaiset viestit voitaisiin välittää ainoastaan erikoislaitteiden avulla (*1 kohta*). Tällaisia poikkeustapauksia olisi esimerkiksi suurikokoisten tulostinten käyttö tarjousten tai osallistumishakemusten laatimisessa. Tietojenvaihto voitaisiin toteuttaa muulla kuin 1 momentissa tarkoitetulla tavalla myös tilanteessa, jossa tarjouksen tekemisessä käytetty sovellus käyttää tiedostomuotoja, joita ei voida käsitellä millään muulla avoimella tai yleisesti saa-

tavilla olevalla sovelluksella tai jota tarjoaja ei voi sovellusten lisensointiin liittyvistä syistä antaa hankintayksikön saataville latausta tai etäkäyttöä varten (*2 kohta*). Lainkohdan mukainen tilanne olisi edelleen se, jossa sähköisen viestintämuodon käyttö edellyttäisi erikoislaitteita, joita ei ole yleisesti hankintayksikön saatavilla (*3 kohta*). Tällainen tilanne olisi käsillä silloin, jos tarjousten käsittely edellyttäisi erikoislaitteita, joita hankintayksiköillä ei ole käytössään. Joissakin hankinnoissa saatetaan vaatia toimittamaan myös fyysinen tai pienoismalli, jota ei voida toimittaa hankintayksikölle sähköisillä välineillä (*4 kohta*). Tällainen tilanne olisi käsillä myös, kun hankintayksikkö vaatisi tarjouksen yhteydessä fyysisen mallikappaleen tarjotusta tuotteesta. Edelleen kyseessä voisivat olla tietokoneavusteista suunnittelua (CAD) sisältävät hankinta-asiakirjat tai tarjoukset, joiden käsittely yleisesti käytössä olevin sähköisin välinein ei olisi mahdollista. Tällaisissa tapauksissa malli olisi toimitettava postitse tai muulla soveltuvalla toimitustavalla. Lainkohdassa tarkoitettu tilanne olisi käsillä, kun muiden kuin sähköisten viestintämuotojen käyttö on tarpeen sähköisten viestintämuotojen turvallisuuden loukkauksen vuoksi (*5 kohta*). Tällainen loukkaus olisi esimerkiksi rikoslain (39/1889) 38 luvun 8 §:ssä tarkoitettu tietomurto tai 8 a §:ssä tarkoitettu törkeä tietomurto, jonka johdosta ehdotetun lain 64 §:ssä asetettujen tietoturvallisuutta koskevien vaatimusten toteutumista ei voitaisi varmistaa. Kyseeseen voisi tulla myös tilanne, jossa hankinta-asiakirjojen, tarjousten tai osallistumishakemusten sisältämien tietojen salassapidon turvaaminen estäisi sähköisen muodon käyttämisen tietojenvaihdossa (*6 kohta*). Esimerkiksi tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen (681/2010) 19 §:n mukaan asetuksen tarkoittamaan suojaustasoon I tai II kuuluvaa asiakirjaa ei saa siirtää yleisessä tietoverkossa.

Pykälän *3 momentin* mukaan hankintayksikön, joka toimittaa hankintamenettelyn tietojenvaihdon muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja viestintävälineitä käyttäen, olisi esitettävä syyt muun muodon käyttämiselle. Perustelut tulisi esittää hankintapäätöksen perusteluissa tai 124 §:ssä tarkoitetussa hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa. Säännös mahdollistaisi perustelujen laajan avoimuuden ja muiden viestintämuotojen käytön valvonnan.

Pykälän *4 momentin* mukaan hankintamenettelyn tietyissä osissa voitaisiin käyttää 1 momentin estämättä myös suullista tietojenvaihtoa edellyttäen, että suullisen viestinnän sisältö dokumentoidaan riittävällä tavalla. Etenkin neuvotteluja sisältävissä menettelyissä suullinen tietojenvaihto on tarpeen ja perusteltua menettelyn tehokkaan etenemisen ja joustavuuden varmistamiseksi. Tarjouspyyntöasiakirjoja ja muita hankinta-asiakirjoja sekä osallistumishakemuksia ja tarjouksia ei saisi kuitenkaan toimittaa tai vaatia toimittamaan suullisessa muodossa, sillä kyseisten asiakirjojen sisältämien tietojen avoimuus ja syrjimättömyys edellyttävät niiden yksiselitteisyyttä ja kontrolloitavuutta.

63 §. *Sähköinen tietojenvaihto erityistapauksissa.* Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta toimittaa hankintamenettelyn tietojenvaihdon sellaisilla sähköisillä välineillä, jotka eivät ole 62 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla yleisesti saatavilla. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 22 artiklan 5 kohtaan ja olisi uusi.

Pykälän mukaan edellytyksenä muiden kuin yleisesti saatavilla olevien sähköisten välineiden käytölle olisi se, että hankintayksikkö tarjoaa näiden välineiden kautta ehdokkaille ja tarjoajille mahdollisuuden osallistua hankintamenettelyyn lainkohdassa tyhjentävästi listatuilla tavoilla. Tällöin muiden kuin yleisesti saatavilla olevien sähköisten muotojen käyttäminen ei muodostuisi hankintamenettelyn syrjimättömyyttä ja tasapuolisuutta vaarantavaksi.

Pykälän *1 kohdan* mukaan muu osallistumistapa olisi ensinnäkin se, että hankintayksikkö antaa osallistumista varten tarvittavat viestintävälineet ja –laitteet vapaasti, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa hankintailmoituksen julkaisupäivästä lukien. Kyseessä olisi esimerkiksi tilanne, jossa hankintayksikkö asettaa avoimesti saataville internet-

osoitteen, josta kiinnostuneet toimittajat voivat käydä lataamassa hankinta-asiakirjojen käsittelyä tai tarjousten laatimista varten tarvittavan tietokoneohjelman.

Pykälän *2 kohdan* mukaan hankintayksikkö voisi myös antaa ehdokkaille tai tarjoajille, joilla ei itsestään johtumattomista syistä ole pääsyä tarjouskilpailuun osallistumista varten tarvittaviin välineisiin ja laitteisiin, väliaikaisia ja maksuttomia tunnistevälineitä, joilla pääsee osallistumaan tarjouskilpailuun. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi tilanne, jossa muuhun EU-jäsenmaahan sijoittautuneelta toimittajalta tai sen työntekijöiltä edellytettäisiin sähköisen tarjouksen jättämiseksi hankintayksikön jäsenmaan mukainen yritystunnus tai sosiaaliturvatunnus, jota näillä ei ulkomaalaisina ole. Näissä tilanteissa hankintayksikkö voisi antaa tarjoajalle tai sen työntekijälle väliaikaisen tunnuksen hankintamenettelyyn osallistumiseksi. Kyseessä voisi olla myös tilanne, jossa kirjautuminen hankintamenettelyä koskevaan sähköiseen järjestelmään edellyttäisi vahvistuskoodin, jonka tarjoaja saisi erikseen hankintayksiköltä esimerkiksi tekstiviestitse.

Pykälän *3 kohdan* mukaan hankintayksikkö voisi tarjota myös muun vaihtoehtoisen kanavan tarjousten sähköistä toimittamista varten. Tällainen tilanne olisi käsillä esimerkiksi silloin, kun hankinnan salassapito- tai tietoturvavaatimukset olisivat niin korkealla, että tarjoajat ja ehdokkaat eivät pääsisi tutustumaan hankinta-asiakirjoihin internetin kautta. Tällöin hankintayksikkö voisi tarjota ehdokkaille tai tarjoajille pääsyn hankintamenettelyyn esimerkiksi erillisen päätteen kautta.

64 §. *Tietoturvallisuus*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintamenettelyjen tietoturvasta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 22 artiklaan sekä direktiivin liitteeseen IV. Pykälän sisältö vastaisi pääosin voimassa olevan hankinta-asetuksen 18 ja 19 §:ää.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintamenettelyyn liittyvässä tietojenvaihdossa ja tietojen tallentamisessa olisi varmistettava, että tietojen eheys sekä osallistumishakemusten ja tarjousten luottamuksellisuus säilyy. Hankintayksikön olisi lisäksi varmistettava, ettei tarjousten tai osallistumishakemusten sisältö paljastu ennen tarjousajan tai osallistumishakemusten esittämisen määräajan päättymistä. Ehdokkaiden ja tarjoajien toimittamien asiakirjojen sisällön paljastuminen hankintamenettelyn aikana muille toimittajille voi vaarantaa merkittävästi menettelyn syrjimättömyyden ja tarjouskilpailun tehokkuuden sekä luoda riskejä korruptiosta. On olennaisen tärkeää, että ehdokkaat ja tarjoajat eivät tiedä toistensa tarjousten ja osallistumishakemusten sisältöä ennen kuin näiden toimittamiselle varattu määräaika on päättynyt.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikön olisi määriteltävä turvallisuustaso, joka sähköisiltä viestintämuodoilta vaaditaan hankintamenettelyn eri vaiheissa Turvallisuustason olisi oltava oikeassa suhteessa kuhunkin vaiheeseen liittyviin riskeihin. Hankintayksikön tulisi arvioida yhtäältä sitä, miten voidaan riittävällä tavalla varmistaa asianomaisten tietojen lähettäjien oikea ja luotettava tunnistaminen sekä tietojen sisällön eheys, sekä toisaalta riskiä siitä, että viestien lähettäjä ei ole sama kuin on ilmoitettu. Turvallisuustaso voisi olla erilainen saman hankintamenettelyn sisällä esimerkiksi siten, että itse tarjoukselta edellytetään korkeampaa turvallisuustasoa kuin esimerkiksi sähköpostilta, jossa pyydetään vahvistamaan tiedotustilaisuuden tarkka osoite. Useimmissa suomalaisten hankintayksiköiden hankintamenettelyissä ei ole erityisiä turvallisuustarpeita, eikä hankintayksiköillä ole syytä olla luottamatta siihen, että tarjouksen, osallistumishakemuksen tai muun viestin lähettänyt taho ei olisi se, kuka väittää olevansa. Näin ollen useimmissa hankintamenettelyissä olisi riittävää noudattaa 62 ja 63 §:ssä ja tämän pykälän 1 ja 3 momentissa säädettyjä yleisiä sähköistä viestintää ja tietoturvaa koskevia säännöksiä.

Hankintadirektiivin 22 artiklan 6 kohdan b alakohdan mukaan hankintayksiköiden tulisi määritellä hankintamenettelyn turvallisuustaso jäsenvaltioiden vahvistamissa yleisissä puitteissa. Tietoturvallisuudesta valtiohallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ssä on säännelty tietoturvallisuuden perustasosta. Pykälän mukaan tietoturvallisuuden toteuttamiseksi valtionhallinnon viranomaisen on esimerkiksi huolehdittava siitä, että viranomaisen toimintaan liittyvät tietoturvallisuusriskit kartoitetaan, asiakirjojen käsittelyä koskevat tehtävät ja vastuut määritellään ja tietojen luvaton muuttaminen ja muu luvaton tai asiaton käsittely estetään käyttöoikeushallinnan, käytön valvonnan sekä tietoverkkojen, tietojärjestelmien ja tietopalvelujen asianmukaisilla ja riittävillä turvallisuusjärjestelyillä ja muilla toimenpiteillä. Asetuksella annetaan kattavat puitteet hankintamenettelyjen turvallisuustason määrittämiseen valtionhallinnon hankintayksiköissä. Muissa viranomaisissa kuten kunnissa hankintamenettelyjen tietoturvallisuuden asettamiselle puitteita on annettu esimerkiksi arkistolaissa (831/1994), henkilötietolaissa (523/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), julkisuuslaissa sekä tietoyhteiskuntakaaressa. Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmän VAHTIn ohjeistuksessa ICT-varautumisen vaatimuksista (VAHTI-ohjeet 2/2012) on annettu ohjeita myös julkishallintoon sopimussuhteessa oleville yrityksille tietoturvallisuudesta.

Hankintadirektiivin 22 artiklan 6 kohdan c alakohdan mukaan jos jäsenvaltion vahvistamissa yleisissä puitteissa toimivat hankintaviranomaiset katsovat, että hankinnassa määritelty turvallisuustaso edellyttää Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 1999/93/EY määriteltyjä kehittyneitä sähköisiä allekirjoituksia, hankintaviranomaisten on hyväksyttävä sellaiset kehittyneet sähköiset allekirjoitukset, jotka perustuvat sähköiseen varmenteeseen, ottaen huomioon se, onko nämä varmenteet antanut varmennepalvelujen tarjoaja, joka sisältyy Euroopan komission päätöksessä 2009/767/EY säädettyyn luotettavaan luetteloon ja jotka on luotu turvallisilla allekirjoitusten luomismenetelmillä tai ilman niitä. Suomessa edellä mainittujen EU-säädösten määräykset on pantu täytäntöön laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009). Viestintävirasto ylläpitää Suomessa julkista rekisteriä sähköiseen allekirjoitukseen liittyvistä laatuvarmenteita myöntävistä varmentajista. Hankintamenettelyssä ei yleensä olisi tarvetta sen turvallisuuden varmistamiseksi edellyttää ehdokkailta tai tarjoajilta kehittyneitä sähköisiä allekirjoituksia tai muuta vahvaa sähköistä tunnistamista, mutta hankintayksikkö voisi poikkeuksellisissa tapauksissa turvallisuuden sitä edellyttäessä vaatia hankintadirektiivin 22 artiklan 6 kohdan c alakohdan ja vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain mukaisesti ehdokkailta ja tarjoajilta kehittynyttä sähköistä allekirjoitusta.

Pykälän *3 momentin* mukaan hankintamenettelyssä ja suunnittelukilpailussa toimitettavien osallistumishakemusten, tarjousten sekä suunnitelmien sähköiseen vastaanottamiseen käytettävien välineiden ja laitteiden on täytettävä lainkohdassa (*1–8 kohta*) listatut vaatimukset. Vaatimusten tarkoituksena on turvata 1 momentissa säädettyjen edellytysten toteutumista muun muassa siten, että hankintayksikön edustajat eivät itsekään pääse toimitettuihin tietoihin ennen asetettujen määräaikojen päättymistä. Edellytysten toteutumista turvaavat myös vaatimukset tarjousten avaamisesta ja käsittelystä vastaavan henkilön nimeämisestä.

9 luku **Hankinnan valmistelu, tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen kuvaus**

65 §. *Markkinakartoitus*. Pykälässä säädettäisiin markkinakartoituksista, joita hankintayksikkö voi käyttää ennen hankintamenettelyn aloittamista. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 40 artiklaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten ja antaa tietoa toimittajille tulevaa hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan. Momentissa tarkoitettua

markkinakartoitusta ei ole määritelty tyhjentävästi ehdotetussa laissa. Yleisesti sillä tarkoitettaisiin kaikkea sitä markkinoilla olevaa tietoa, jota hankintayksikön on mahdollista saada ja hyödyntää hankintaa suunnitellessaan. Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää erilaisia keinoja ja muotoja: se voi tehdä tietopyynnön internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi (HILMA), jossa se pyytää kyseisen alan toimittajia käymään vapaamuotoista dialogia sen kanssa hankinnan kohteesta ja sen määrittelystä. HILMAssa voidaan myös esittää kutsu tarkempaan tekniseen vuoropuheluun. Hankintayksikkö voi myös itse selvittää markkinoilla olevia vaihtoehtoja. Hankintayksikkö voi edelleen kutsua toimittajia esittelemään tuotteitaan hankintayksikölle. Markkinakartoitus ei siten ole yksipuolista, vaan markkinakartoituksen aikana tai sen osana hankintayksikkö voi antaa tietoa toimittajille hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan.

Markkinakartoituksen tarkoituksena on yleensä lisätä hankintayksikön markkinatuntemusta ja saada tarkempi käsitys siitä, miten hankinnan kohde kannattaisi tarjouspyynnössä määritellä, esimerkiksi sen perusteella, minkälaisia sopimusehtoja tai tuotteiden hinnoittelumekanismeja tietyllä alalla esiintyy. Markkinakartoituksen tulosten perusteella hankintayksikkö voi myös harkita tarkemmin esimerkiksi sitä, millaisessa ehdotetun lain 5 luvun mukaisessa menettelyssä hankinta on syytä kilpailuttaa tai millaisista 75 §:n mukaisista osista hankittava kokonaisuus luontevasti koostuisi. Markkinakartoitus on osa hankinnan suunnittelua ja se sijoittuu aikaan ennen varsinaisen hankintamenettelyn aloittamista. Jotta toimittajien kanssa käytävästä markkinakartoituksesta olisi hankintayksikölle hyötyä, on sen perusteltua hahmotella omaa hankintatarvettaan jo ennen markkinakartoituksen tekemistä. Hankintatarpeen määrittelyssä voidaan apuna käyttää esimerkiksi asiakkaita, joiden käyttöön jokin palvelu tulisi. Huolellisella suunnittelulla on olennainen rooli hankinnan onnistumisen kannalta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää riippumattomia asiantuntijoita, muita viranomaisia tai toimittajia. Hankintayksikkö voisi siis esimerkiksi käyttää ulkopuolisia konsultteja tai asiantuntijoita, kysyä vinkkejä ja neuvoja toiselta hankintayksiköltä tai käyttää apuna alan toimittajia esimerkiksi siten, kuin edellä on 1 momentin perusteluissa kuvattu. Jos hankintayksikkö käyttää apuna ulkopuolista asiantuntemusta, tulisi sen kuitenkin itse varmistua siitä, että mikään mukana oleva taho ei pääse liikaa vaikuttamaan esimerkiksi siihen, miten hankinnan kohde kuvataan tarjouspyynnössä tai miten se suunnitelmien mukaan toteutetaan. Siksi momentissa todettaisiin, että kyseisten tahojen neuvojen käyttäminen ei kuitenkaan saa johtaa kilpailun vääristymiseen eikä ehdotetun lain 3§:ssä tarkoitettujen avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteiden vastaiseen menettelyyn.

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tarjoajan osallistuminen tarjouskilpailun valmisteluun tai muu hankintayksikön avustaminen hankintamenettelyssä saattaa vaarantaa hankintamenettelyn avoimuuden tai tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaatteiden toteutumisen hankinnassa. Mainittujen periaatteiden vaarantumista on kuitenkin aina arvioitava kunkin yksittäistapauksen erityispiirteet huomion ottaen. Markkinaoikeuden ratkaisussa MAO 771/14 voittanut tarjoaja oli ennen lopullisten tarjouspyyntöasiakirjojen laatimista toimittanut hankintayksikölle aikaisempaan vastaavaan hankintaan liittynyttä materiaalia. Hankintayksikkö oli ilmoituksensa mukaan laatinut tarjouspyyntöasiakirjat ainakin osaksi mainittujen voittaneen tarjoajan sille toimittamien asiakirjojen pohjalta. Ratkaisun mukaan voittaneen tarjoajan osallistuminen hankinnan valmisteluun oli ollut omiaan vaarantamaan avoimuuden periaatteen toteutumisen sekä tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun.

66 §. *Ehdokkaan tai tarjoajan osallistuminen hankinnan valmisteluun*. Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä, joilla ehdokas tai tarjoaja voi osallistua hankinnan valmisteluun. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 41 artiklaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälän mukaan hankintayksikön olisi varmistettava ettei ehdokkaan, tarjoajan tai tarjoajaan liittyvän yrityksen osallistuminen hankinnan valmisteluun vääristä kilpailua. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ehdokkaan tai tarjoajan osallistuminen hankinnan valmisteluun voi johtaa tarjoajien tasapuolisen syrjimättömän kohtelun periaatteiden vaarantumiseen siten, kuin ehdotetun 65 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on kuvattu. Siksi hankintayksikön olisi osaltaan varmistettava, että mikään hankinnan valmisteluun osallistunut taho ei saa sellaista etulyöntiasemaa, joka johtaisi hankintamenettelyssä tasapuolisen ja syrjimättömän kilpailutilanteen vaarantumiseen. Tällainen varmistustoimenpide on hankintadirektiivin 41 artiklan mukaan muun muassa sellaisen tiedon toimittaminen muille ehdokkaille ja tarjoajille, jonka hankinnan valmisteluun osallistunut taho on saanut hankinnan valmistelussa tai joka on valmisteluun osallistumisen tulosta. Tällä toimenpiteellä olisi tarkoitus saattaa muut ehdokkaat ja tarjoajat tiedollisesti samalle tasolle kuin hankinnan valmisteluun osallistunut yritys. Hankintadirektiivissä tarkoitettu varmistustoimenpide olisi myös se, että hankintayksikkö ottaa huomioon valmisteluun osallistuneen tarjoajan saaman lisätiedon asettaessaan ehdotetun 56 §:n mukaisesti riittävän määräajan tarjousten jättämiselle. Tarkoituksena olisi, että kaikilla ehdokkailla ja tarjoajilla olisi tasapuolisesti mahdollisuus valmistella osallistumishakemuksensa tai tarjouksensa samojen tietojen pohjalta.

67 §. *Tarjouspyyntö*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yleisistä tarjouspyyntöön liittyvistä vaatimuksista. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 40 §:ssä säädettyä. Ehdotetun lainkohdan terminologia eroaisi jossain määrin hankintadirektiivistä, jossa tarjouspyynnön ja neuvottelukutsun kaltaisista hankintayksikön laatimista asiakirjoista käytetään yleisnimitystä hankinta-asiakirjat. Vaikka hankinta-asiakirjojen käsite on määritelty lain 4 §:n 11 kohdassa, käytettäisiin hankintalaissa edelleen soveltamiskäytännössä vakiintuneesti käytettyä termiä tarjouspyyntö sekä neuvottelumenettelyjen osalta neuvottelukutsu. Hankintadirektiivin viittaukset hankinta-asiakirjoihin pantaisiin täytäntöön hankintalaissa hyödyntämällä tarjouspyynnön, sen liitteiden sekä neuvottelukutsun käsitteitä.

Pykälän *1 momentin* mukaan tarjouspyynnön ja neuvottelukutsun tarkoituksena on hankinnan kohteen ja sen toteuttamiseen liittyvien seikkojen kuvaaminen siten, että sen perusteella saadaan lopullisia, yhteismitallisia ja vertailukelpoisia tarjouksia, joiden perusteella tarjouksia voidaan tasapuolisesti verrata. Tarjouspyyntöjen sisällön puutteellisuudesta johtuva tarjousten vertailukelvottomuus on oikeuskäytännössä katsottu yhdeksi merkittävimmistä hankintamenettelyjä koskevaksi yksittäiseksi ongelmaksi. Yhteismitattomat tarjoukset ovat käytännössä johtaneet tarpeeseen täsmentää tarjouspyyntöä tai tarjouksia hankintamenettelyn aikana tarjoajien tasapuolisen kohtelun vaarantavalla tavalla.

Tarjouspyyntö täydentää hankintailmoitusta. Käytännössä hankintailmoituksessa ei voida tila- ja muiden rajoitteiden vuoksi kuvailla hankintaan liittyviä asioita kovin täsmällisesti, joten tarjouspyyntö laaditaan erikseen. Voimassa olevan hankintalain 40 §:n 2 momentin mukaisesti säädettäisiin pykälän *2 momentissa*, että tilanteissa, joissa hankintailmoitus ja tarjouspyyntö eroavat sisältönsä puolesta, hankintailmoituksen sisältö on ratkaiseva.

68 §. *Tarjouspyynnön sisältö*. Pykälässä säädettäisiin tarjouspyynnön ja sen liitteiden sekä neuvottelumenettelyjen osalta neuvottelukutsun ja sen liitteiden vähimmäissisällöstä. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 41 §:ssä säädettyä. Voimassa olevan hankintalain 41 §:ään nähden uusia olisivat 6, 7 ja 11 kohta. Lainkohdassa käytettäisiin hankintadirektiivistä poiketen erilaista systematiikkaa ja termistöä hankintayksikön laatimista asiakirjoista. Hankintadirektiivissä hankintayksikön asiakirjojen systematiikka on toteutettu siten, että hankintayksikön on direktiivin 53 artiklan mukaan hankintamenettelyn alkaessa asetettava hankinta-asiakirjat ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa. Avoimessa menettelyssä nämä hankinta-asiakirjat sekä hankintailmoitus, joka si-

sältää pyynnön lähettää tarjous, muodostavat yhdessä voimassa olevan hankintalain 41 §:ssä tarkoitettua tarjouspyyntöä vastaavan kokonaisuuden. Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintayksikön on hankinta-asiakirjojen saataville asettamisen ohella kutsuttava direktiivin 54 artiklan mukaan valitut ehdokkaat jättämään tarjouksensa tai osallistumaan neuvotteluihin. Näissä menettelyissä edellä mainittu kutsu yhdistettynä hankinta-asiakirjoihin muodostaa voimassa olevan hankintalain 41 §:ssä tarkoitettua tarjouspyyntöä vastaavan kokonaisuuden. Koska hankintalaissa tarkoituksena on käyttää edelleen direktiivin systematiikasta poiketen hankintalainsäädännön soveltamiskäytännössä vakiintuneita tarjouspyynnön ja neuvottelukutsun termejä, on hankintalaissa käytettävä myös direktiivistä poikkeavaa sääntelyrakennetta.

Ehdotetun lainkohdan mukainen tarjouspyynnön vähimmäissisältö kattaisi ensinnäkin hankintadirektiivin liitteessä IX listatut tiedot kuten viittaus julkaistuun hankintailmoitukseen (*2 kohta*), määräaika tarjousten tekemiselle (*3 kohta*), tarjousten toimitusosoite (*4 kohta*), kieli tai kielet, joilla tarjoukset on laadittava (*5 kohta*), kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelujen alkamispäivä sekä neuvottelujen kieli tai kielet (*7 kohta*), soveltuvuusvaatimukset sekä yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja tai luettelo soveltuvuusselvityksistä (*8 kohta*) sekä tarjousten vertailuperusteet (*9 kohta*). Lainkohdan mukaan tiedot olisi ilmoitettava tarjouspyynnössä vaikka direktiivin mukaan liitteessä IX esitettyjen vähimmäistietojen olisi oltava direktiivin 54 artiklan mukaisessa ehdokkaille esitetyssä kutsussa. Tämän tietosisällön käyttötarkoituksen katsottaisiin toteutuvan tehokkaammin käytännössä vakiintuneen aseman saavuttaneissa tarjouspyyntöasiakirjoissa kuin täysin uudessa ehdokkaille esitetyssä kutsussa, jota ei myöskään annettaisi lainkaan avoimessa menettelyssä. Tarkoituksena olisi listata myös kaikki muut tarjousten tekemistä ja neuvottelujen käymistä varten tarvittavat vähimmäistiedot kuten hankinnan kohteen kuvaus (*1 kohta*), tarjousasiakirjojen esittämistä ja muotoa koskevat muut vaatimukset (*6 kohta*), tarjousten voimassaoloaika (*10 kohta*) sekä keskeiset sopimusehdot (*11 kohta*). Tarjouspyyntö sekä neuvottelumenettelyissä neuvottelukutsu muodostaisivat liitteineen käytännössä hankintadirektiivin ja ehdotetun lain 4 §:n 11 kohdan mukaista hankinta-asiakirjojen käsitettä vastaavan kokonaisuuden lukuun ottamatta hankintailmoitusta. Pykälän 2 kohdassa tarkoitettu viittaus voisi kohdistua esimerkiksi ilmoituksen tunnistenumeroon HILMA-järjestelmässä tai se voisi sisältää viittauksen ilmoituksen julkaisuajankohtaan ilmoitusjärjestelmässä.

Tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa tulisi edellä mainittujen tietojen lisäksi ilmoittaa myös sellaiset muut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä sekä tarjouksen tekemisessä (*12 kohta*). Tarjouspyynnössä ilmoitettavat tiedot riippuvat hankinnan sisällöstä, koosta ja luonteesta. Lähtökohtana on 67 §:n 1 momentin mukaisesti, että tarjoajilla on riittävät tiedot vertailukelpoisten tarjousten tekemiseen. Koska vertailukelpoisten tarjousten tekeminen on riippuvainen tarjouspyynnöstä ja koska tarjouspyynnön sisältö vaikuttaa myös toimittajien kiinnostukseen osallistua tarjouskilpailuun, olennaisista muutoksista tarjouspyynnössä tulisi ilmoittaa alkuperäisen hankintailmoituksen korjausilmoituksella HILMA-palvelussa. Vähäisistä tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen muutoksista tulisi ilmoittaa tarjouskilpailuun osallistuneille toimittajille. Tarjouspyynnössä ilmoitettavia muita tietoja olisivat muun muassa tieto vaihtoehtoisten tarjousten esittämisen sallittavuudesta, osatarjousten sallittavuudesta sekä hankinnan vaihtoehtoisiin toteutustapoihin liittyvät vähimmäisvaatimukset, jos vaihtoehtoja halutaan sallia.

69 §. *Tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen asettaminen ehdokkaiden ja tarjoajien saataville.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarjouspyynnön ja neuvottelukutsun sekä näiden liitteiden ja muiden ehdotetun lain 4 §:n 11 kohdassa tarkoitettujen hankinta-asiakirjojen asettamisesta ehdokkaiden ja tarjoajien saataville. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 53 artiklaan ja olisi uusi. Lainkohdan tarkoituksena olisi edistää sähköisten tieto- ja viestintäväli-

neiden käyttöä hankintamenettelyissä ja siten lisätä hankintaprosessien tehokkuutta ja avoimuutta.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikön olisi asetettava tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet sekä muut hankinta-asiakirjat ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa. Rajoituksettoman saataville asettamisen vaatimus ei estäisi hankintayksikköä edellyttämästä yksinkertaista sähköistä rekisteröitymistä hankinta-asiakirjojen saamiseksi.

Hankinta-asiakirjat olisi asetettava saataville siitä päivästä, jona hankintailmoitus on julkaistu. Hankintailmoituksessa olisi mainittava internet-osoite, jossa nämä asiakirjat ovat saatavilla. Asiakirjat voitaisiin julkaista esimerkiksi hankintayksikön internet-sivuilla. Pykälän 1 momentin vaatimukset koskisivat myös rajoitettua menettelyä, neuvottelumenettelyä ja muita menettelyjä, joissa hankintayksikkö valitsee tarjoajat tai neuvotteluihin otettavat toimittajat. Hankintayksikkö ei voisi näissä menettelyissä siten antaa tarjouspyyntöä tai muita hankinta-asiakirjoja ainoastaan menettelyyn valituille toimittajille valinnan jälkeen, vaan hankinta-asiakirjojen olisi oltava avoimesti saatavilla kaikille toimittajille jo hankintailmoituksen julkaisemishetkellä. Jos esimerkiksi neuvottelumenettelyn aikana hankinta-asiakirjoja muutetaan, ei myöhemmin menettelyssä muutettuja asiakirjoja tarvitsisi kuitenkaan enää julkaista avoimesti verkossa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa hankinta-asiakirjoja ei voida asettaa sähköisesti saataville siitä syystä, että sähköisen muodon käyttäminen ei lain 62 §:n 2 momentin 1–5 nojalla ole mahdollista. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi tilanne, jossa hankinta-asiakirjat sisältävät fyysisiä malleja. Tällöin hankintayksikkö voisi ilmoittaa hankintailmoituksessa, että kyseiset asiakirjat toimitetaan ehdokkaille tai tarjoajille muulla tavoin kuten postitse. Tällöin tarjousten jättämisen määräaikaa olisi pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 57 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin tilanteesta, jossa hankinta-asiakirjoja ei voitaisi asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan sähköisessä muodossa saataville johtuen 62 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetusta asiakirjojen sisältämien tietojen luottamuksellisuudesta. Tällöin hankintayksikön olisi asetettava hankintailmoituksessa tietojen luottamuksellisuuden suojaamista koskevia vaatimuksia ja ilmoitettava, miten luottamuksellisia tietoja sisältäviin asiakirjoihin voi tutustua. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi kutsu hankintayksikön suojattuihin tiloihin tutustumaan asiakirjoihin. Myös näissä tilanteissa tarjousten jättämiselle varattua määräaikaa olisi pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 57 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

Pykälän *4 momentin* mukaan hankintayksikön olisi toimitettava 1 momentissa tarkoitettuihin asiakirjoihin kuten tarjouspyyntöön liittyvät lisätiedot viimeistään kuusi päivää tai 57 §:ssä tarkoitetussa nopeutetussa menettelyssä viimeistään neljä päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päättymistä, jos lisätiedot on pyydetty riittävän ajoissa. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 42 §:n 3 momentissa säädettyä.

70 §. *Ehdokkaille osoitettu kutsu*. Lainkohdassa ehdotetaan säädettäväksi ehdokkaille osoitetusta kutsusta rajoitetussa menettelyssä ja muissa menettelyissä, joissa hankintayksikkö valitsee tarjoajat tai neuvotteluihin kutsuttavat toimittajat. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 54 artiklaan ja olisi uusi.

Pykälän mukaan rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintayksikön olisi 69 §:ssä säädetyn tarjous-

pyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen saataville asettamisen lisäksi kutsuttava yhtäaikaisesti ja kirjallisesti valitut ehdokkaat jättämään tarjouksensa tai osallistumaan neuvotteluihin. Avoimessa menettelyssä vastaava kutsu sisältyy hankintadirektiivin 49 artiklan ja ehdotetun 58 §:n 4 momentin mukaan hankintailmoitukseen. Neuvottelumenettelyssä kutsu koskisi alustavien tarjousten jättämistä. Pykälässä poikettaisiin hankintadirektiivin 54 artiklan ja liitteen IX systematiikasta siten, että ehdokkaille osoitettu kutsu ei sisältäisi tarjousten tekemistä tai neuvotteluihin osallistumista varten tarvittavia tietoja, vaan ainoastaan yksilöidyn kutsun jättää tarjous tai osallistua neuvotteluihin. Kaikki muu tarvittava tieto kuten soveltuvuusvaatimukset, hankinnan kohteen kuvaus ja vertailuperusteet tulisi asettaa saataville lain 67 ja 68 §:n mukaisesti tarjouspyynnössä, neuvottelukutsussa ja näiden liitteissä. Tätä varten lainkohdan tarkoittamassa kutsussa olisi mainittava internet-osoite, jossa tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat on asetettu saataville sähköisessä muodossa. Jos lain 62 §:n 2 momentin nojalla asiakirjoja ei ole asetettu sähköisesti saataville, kutsuun olisi liitettävä tarjouspyyntö sekä muut hankinta-asiakirjat.

Kun hankintayksikkö valitsee tarjoajia puitejärjestelyyn ja dynaamiseen hankintajärjestelmään, sen ei tarvitsisi asettaa saataville tai liittää kutsuun puitejärjestelyyn perustuvien tai dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävien hankintojen tarjouspyyntöä tai muita hankinta-asiakirjoja, sillä kyseisiä hankintoja ei ole vielä toteutettu.

71 §. *Hankinnan kohteen kuvaus*. Pykälässä säädettäisiin hankinnan kohteen kuvaamisesta määrittelemällä hankinnan kohde. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 42 artiklaan. Voimassa olevassa hankintalaissa hankinnan teknisestä määrittelystä on säädetty 44 §:ssä. Voimassa olevan lain termiä ”tekninen eritelmä” kuvaavampaa olisi käyttää arkikielen ilmauksia hankinnan kohteen kuvaus ja hankinnan kohteen määrittely. Hankinnan tekninen määrittely teknisin eritelmin on vain osa hankintakokonaisuuden kuvausta, ja esimerkiksi palveluhankinnoissa ei välttämättä voida kuvata hankinnan kohdetta vain teknisin termein. Tämän vuoksi hankintadirektiivin 42 artiklassa ja liitteen VII 1 kohdassa sekä ehdotetun 4 §:n 23 kohdassa tarkoitetut tekniset eritelmät esitettäisiin vain yhtenä mahdollisena osana lainkohdassa mainitun hankinnan kohteen kuvaamista. Hankinnan kohteen kuvaus liittyy sekä tavarahankintojen, rakennusurakoiden että palveluhankintojen sisällön määrittelyyn. Hankinnan kohde tulee määritellä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä, neuvottelukutsussa tai näiden liitteissä. Käytettäessä neuvottelumenettelyä tai kilpailullista neuvottelumenettelyä hankintayksikkö voisi määritellä hankinnan sisältöä koskevat vaatimukset hankintamenettelyn aikana esitettyjen ratkaisuehdotusten perusteella. Ehdotetun lain 4 §:n 23 kohdassa olisi edellä selostetusta huolimatta määritelty teknisen eritelmän käsite, sillä hankintadirektiivissä ja esimerkiksi ehdotetun lain neuvottelumenettelyä koskevassa 34 §:ssä käytetään teknisen eritelmän käsitettä.

Hankinnan kohteen ominaisuuksia määritellessä niissä voitaisiin viitata myös tiettyyn rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen tuotantoprosessiin tai -menetelmään tai tiettyyn prosessiin tai menetelmään rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen suorittamisessa taikka tiettyyn prosessiin niiden elinkaaren jossakin muussa vaiheessa silloinkin, kun kyseiset tekijät eivät kuulu niihin fyysisenä osana edellyttäen, että ne liittyvät hankinnan kohteeseen ja ovat oikeasuhteisia sopimuksen arvoon ja tavoitteisiin nähden.

Pykälän *1 momentti* vastaisi sisällöltään pitkälti voimassa olevan lain 44 §:n 1 momenttia. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 42 artiklan 1 kohtaan. Lainkohdan mukaan hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät olisi esitettävä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä, neuvottelukutsussa tai niiden liitteissä. Hankinnan kohdetta kuvaavia määritelmiä ei saisi laatia siten, että ne luovat perusteettomia esteitä julkisten hankintojen avaamiselle kilpailulle. Kyseessä on yleinen tarjoajien tasapuolista kohtelua sekä kilpailua turvaava säännös (*MAO:317/11 ja MAO:519/12)*.

Ehdotettu säännös ottaisi aiempaa voimakkaammin huomioon vammaisten käyttäjien tarpeet. Esteettömyys ja kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu tulisi huomioida aina asianmukaisesti perusteltuja tapauksia lukuun ottamatta. Ehdotetun säännöksen tavoitteena olisi huomioida sosiaaliset näkökohdat aiempaa vahvemmin. Vaatimukset voisivat liittyä esimerkiksi liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden pääsyyn rakennuksiin tai teknisten laitteiden käyttöominaisuuksiin. Määritelmien laatimisessa olisi huomioitava muualla lainsäädännössä olevat velvoitteet, joihin esimerkiksi yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) on viitattu. Myös muun muassa sosiaalihuoltolain (1301/2014) 30 §:n mukaan asiakkaiden käytössä olevien sosiaalipalvelujen toimitilojen suunnittelussa ja käytössä on huomioitava asiakkaiden yksilölliset tarpeet ja edellytykset sekä esteettömyys. Jos pakolliset esteettömyysvaatimukset vahvistetaan unionin säädöksellä, hankinnan kohde tulisi kuvata viittaamalla kyseiseen säädökseen, kun on kyse esteettömyydestä vammaisten henkilöiden kannalta tai kaikkien käyttäjien tarpeet huomioon ottavasta suunnittelusta.

Perusteltuina tapauksina, jolloin hankinnan määrittelyssä ei olisi tarpeen huomioida erityisesti vammaisten käyttäjien tarpeita, voidaan mainita tilanteet, joissa hankintayksikkö on selvittänyt, että edellä mainittuja käyttäjiä ei ole tai kyseessä on tuote, jonka ominaisuuksilla ei ole haitallisia vaikutuksia. Esimerkkeinä voidaan maininta tilanteet, joissa hankintayksikkö hankkii henkilökunnalleen atk-laitteita ja henkilökunnan joukossa ei ole vammaisia käyttäjiä, tai tilanne, jossa hankintaan kopiopaperia, joka on tuotteena sellainen, että sen kohdalla ei ole tarpeen arvioida esteettömyyttä. Hankintayksikön tulisi kartoittaa tapauskohtaisesti minkälaisia tarpeita niillä käyttäjillä on, joiden käyttöön hankinnan kohde on tarkoitettu. Hankintayksiköllä olisi kuitenkin harkintavalta sen suhteen, mitä se päättää hankkia.

Hankinnan kohteen kuvauksessa voitaisiin huomioida muillakin tavoilla sosiaalisia ja myös ympäristönäkökohtia. Esimerkiksi elintarvikehankinnoissa voitaisiin edellyttää, että hankittava liha on peräisin tiloilta, joissa eläimiä kohdellaan asianmukaisesti eläintensuojelulainsäädäntöä noudattaen. Tekstiilihankinnassa voitaisiin asettaa vaatimuksia tuotteen kestävyydelle, sillä mitä pidempään tuotetta pystytään käyttämään, sitä pienempi on sen ympäristökuormitus. Siivoustuotteiden hankinnassa voitaisiin edelleen vaatia, että tuotteet eivät saisi sisältää syöpää aiheuttavia, perimää vaurioittavia tai lisääntymiselle haitallisia aineita (CRM-aineet).

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin niistä tavoista, joilla hankinnan kohteen määrittely tulisi tehdä. Ehdotetun säännöksen sisältö vastaisi pääosin voimassa olevan lain 44 §:n 2 momenttia. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi kuitenkin muuttaa aiempi standardien etusijaan perustunut käytäntö. Uuden säännöksen mukaan eri tapoja ei asetettaisi ensisijajärjestykseen vaan säännöksen mukaan määritelmät olisi laadittava jollain mainituista tavoista. Säännöksen ei olisi tarkoitus rajoittaa pakollisten kansallisten teknisten sääntöjen soveltamista, sikäli kuin ne ovat unionin oikeuden mukaisia.

Hankinnan kohde voitaisiin momentin *1 kohdan* mukaan määritellä esittämällä hankinnan kohteelta edellytettäviä suorituskykyä ja toiminnallisia ominaisuuksia koskevia vaatimuksia. Tällöin tarjoajat voivat esittää tarjouksia, jotka perustuvat moniin erilaisiin teknisiin ratkaisuihin. Tarjousten vertailukelpoisuus ja tarjoajien syrjimätön kohtelu edellyttävät, että suorituskykyyn ja toiminnallisiin ominaisuuksiin liittyvät vaatimukset ovat riittävän täsmällisiä.

Jos hankintayksikkö käyttää kohdassa säädettyä mahdollisuutta laatia hankinnan kohteen kuvaus suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten perusteella, se ei saisi hylätä tarjousta rakennusurakoista, tavaroista tai palveluista, jotka ovat kansallisesti voimaan saatetun eurooppalaisen standardin, eurooppalaisen teknisen hyväksynnän, yhteisen teknisen eritelmän, kansainvälisen standardin tai eurooppalaisen standardointielimen laatiman teknisen viitejärjestelmän mukaisia, jos nämä eritelmät koskevat hankintaviranomaisen asettamia suorituskykyä

koskevia tai toiminnallisia vaatimuksia. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-489/06, komissio vs. Kreikka (EU:C:2009:165*) todettiin, että hankintayksikkö ei voi hylätä tarjouspyyntöä vastaamattomana tarjousta, joka täyttää arvioiduin osin EU:n CE -tyyppimerkinnän ominaisuuksista. Suorituskykyä koskevissa tai toiminnallisissa vaatimuksissa voitaisiin huomioida esimerkiksi ympäristövaatimukset.

Hankinnan kohteen sisältö voitaisiin momentin *2 kohdan* mukaan esittää viittaamalla hankinnan kohdetta kuvaaviin määritelmiin sekä kansallisiin standardeihin, joilla saatetaan voimaan eurooppalaisia standardeja, eurooppalaisiin teknisiin arviointeihin, yhteisiin teknisiin eritelmiin, kansainvälisiin standardeihin, muihin eurooppalaisten standardointielinten laatimiin teknisiin viitejärjestelmiin tai jos näitä ei ole, kansallisiin standardeihin, kansallisiin teknisiin hyväksyntöihin tai kansallisiin rakennusurakoiden suunnitteluun, laskentaan ja toteuttamiseen sekä tavaroiden käyttöön liittyviin teknisiin määritelmiin. Käytettäessä tällaista viittausta standardiin tai muuhun tekniseen määrittelyyn, myös sellaiset tuotteet, palvelut tai materiaalit, jotka eivät ole viitatun standardin tai muun teknisen määrittelyn mukaisia, mutta jotka täyttävät niissä asetetut, hankinnan kohteeseen liittyvät vaatimukset, olisi hyväksyttävä. Tämän vuoksi viittaukseen tulisi liittää ilmaisu ”tai vastaava”. Jos hankintayksikkö käyttää mahdollisuutta viitata kohdassa tarkoitettuihin määrittelyihin, se ei saisi hylätä tarjousta sillä perusteella, että tarjotut rakennusurakat, tavarat tai palvelut eivät ole niiden määrittelyjen mukaisia, joihin se on viitannut, jos tarjoaja osoittaa tarjouksessaan jollakin asianmukaisella tavalla, että sen ehdottamat ratkaisut täyttävät teknisten määrittelyjen vaatimukset vastaavalla tavalla. Muutoinkin hankintayksikön olisi varmistettava, että standardeihin tai eurooppalaiseen tekniseen arviointiin viitattaessa ei rajoitettaisi kilpailua tai perusteettomasti syrjittäisi tai suosittaisi tiettyjä ehdokkaita tai tarjoajia. Mikäli tällainen viittaaminen johtaa syrjivään lopputulokseen, olisi hankintayksikön harkittava hankinnan kohteen kuvaamista muulla tavalla.

Määritelmät voitaisiin momentin *3 kohdan* mukaan laatia viittaamalla osittain standardeihin tai muihin määritelmiin ja osittain suorituskykyä ja toiminnallisia ominaisuuksia koskeviin vaatimuksiin. Hankintayksikkö voisi lisäksi ilmoittaa pitävänsä tiettyjä standardeja tai muita määrittelyjä olettamana suorituskykyä tai toiminnallisia ominaisuuksia koskevien vaatimusten täyttymisestä.

Määritelmät voitaisiin momentin *4 kohdan* mukaan laatia myös viittaamalla 2 kohdassa tarkoitettuihin määritelmiin tiettyjen ominaisuuksien osalta ja 1 kohdassa tarkoitettuihin suorituskykyä koskeviin tai toiminnallisiin vaatimuksiin muiden ominaisuuksien osalta.

Tarjoajan olisi osoitettava tarjouksessaan jollakin asianmukaisella tavalla, että standardin mukainen rakennusurakka, tavara tai palvelu täyttää hankintaviranomaisen asettamat suorituskykyä koskevat tai toiminnalliset vaatimukset.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin voimassa olevan hankintalain 44 §:n 3 momentin mukaisesti, ettei hankinnan sisällön kuvauksessa saa mainita tiettyä valmistajaa tai tiettyä alkuperää olevia tavaroita, eikä siinä myöskään saa viitata tavaramerkkiin, patenttiin, tuotetyyppiin, alkuperään, erityiseen menetelmään tai tuotantoon siten, että viittaus suosii tai syrjii tiettyjä tarjoajia tai tavaroita. Tällainen viittaus olisi sallittu vain, jos hankintasopimuksen kohdetta ei ole mahdollista riittävän täsmällisesti ja selvästi kuvata muulla tavoin. Viittaukseen olisi tällöin liitettävä ilmaisu ”tai vastaava”. Oikeusohje on vahvistettu muun muassa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa *C-359/93, komissio vs. Alankomaat (EU:C:1995:14*). Unionin tuomioistuin on katsonut tuomioissaan asiassa *C-59/00, Vestergaard (EU:C:2001:654)* Euroopan unionin perustamissopimuksen tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien säännösten edellyttävän, että myös hankintadirektiivien soveltamisalan ulkopuolisissa hankinnoissa on kiellettyä edellyttää tietynmerkkisiä tuotteita liittämättä vaatimukseen ilmausta ”tai vastaava”.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 29.1.2010 taltio 174* syrjiviksi katsottiin koulun ompelukoneiden hankinnassa vaatimukset siitä, että koneet ovat tyypiltään esimerkiksi tiettyä merkkiä. Vaikka maininta oli esimerkinluonteinen, menettely oli suosinut kyseistä valmistajaa.

Hankinnan kohteen määritelmät voisivat koskea myös tuotantomenetelmää, jos tuotantomenetelmää koskevalla vaatimuksella on välitön liittymä hankinnan kohteena olevan palvelun, tavaran tai rakennustyön laatuun tai muihin ominaisuuksiin. Siten hankintayksikkö voisi edellyttää esimerkiksi ympäristöystävällistä tuotantomenetelmää, silloin kun vaatimus liittyy hankinnan kohteeseen. Tällaisia sallittuja tuotantomenetelmää koskevia vaatimuksia ovat esimerkiksi elintarvikkeiden tuottaminen luonnonmukaisella viljelyllä sekä sähkön tuottaminen uusiutuvia energianlähteitä käyttäen.

Hankinnan kohteen kuvauksen laatimista varten hankintayksikkö voisi käydä markkinakartoituksen osana teknisiä vuoropuheluja esimerkiksi potentiaalisten tarjoajien ja teknisten asiantuntijatahojen kanssa. Tällainen vuoropuhelu tulisi ensisijaisesti tapahtua kirjallisesti, esimerkiksi lausuntomenettelyllä, jolloin tulisi selkeästi ilmoittaa, ettei kysymys ole hankintapäätökseen johtavasta tarjouskilpailusta. Tekninen vuoropuhelu ei saa johtaa kilpailun estymiseen tai vaarantaa tarjoajien tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua.

Pykälässä säädetty koskisi vain hankittavalta rakennusurakalta, palvelulta tai tuotteelta vaadittavia ominaisuuksia. Näiden ominaisuuksien lisäksi hankintayksikön on tärkeää miettiä myös hankintaan liittyviä kaupallisia ehtoja kuten maksuaikoja, sopimusehtoja ja immateriaalioikeuksien hallintaa. Hankintayksikön tulisi esimerkiksi tapauskohtaisesti harkita mahdollisten immateriaalioikeuksien merkitystä hankinnan kohteelle ja mainita yksiselitteisesti, edellytetäänkö niiden siirtoa. Kaupallisten ehtojen täsmentämättömyys saattaa johtaa yhteismitattomiin tarjouksiin ja ongelmiin sopimuskaudella.

72 §. *Merkkien käyttö hankinnan kohteen kuvauksessa*. Pykälässä säädettäisiin hankinnan kohteen kuvaamisessa käytettävistä apuvälineistä kuten ympäristöominaisuuksiin, sosiaalisiin ominaisuuksiin tai muihin ominaisuuksiin liittyvistä merkeistä. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 43 artiklaan ja vastaa pitkälti voimassa olevan lain 45 §:ää. Uudessa säännöksessä mahdollistettaisiin kuitenkin voimassa olevaa lakia laajemmin viittaaminen ympäristömerkkien lisäksi myös sosiaalisiin ominaisuuksiin tai muihin ominaisuuksiin perustuviin merkkeihin. Lisäksi uusi säännös mahdollistaisi suoraan tietyn merkin vaatimisen sen perusteisiin viittaamisen sijaan. Muutoksen tavoitteena olisi korostaa ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimista, yksinkertaistaa menettelyjä ja vähentää hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Säännöksen tarkoituksena ei kuitenkaan olisi ohjata hankintayksikköä vaatimaan tiettyä merkkiä. Jotta merkin vaatiminen ei sulkisi tarjoajien joukosta pk –yrityksiä, joilla ei aina ole varaa hankkia vaadittavaa merkkiä, olisi hankintayksikön syytä käyttää tapauskohtaista harkintaa välttääkseen markkinan kaventumisen. Hankintayksiköllä ei olisi siis velvollisuutta viitata merkkiin, vaan se voisi edelleen muutoin määritellä ne ominaisuudet, jotka hankinnan kohteella tulee olla. Hankintayksikkö voisi esimerkiksi määritellä hankinnan kohteen asettamalla tietyt vaatimukset ja todeta mitkä merkit ainakin täyttävät vaaditut ominaisuudet, asettamatta vaatimukseksi kuitenkaan kyseisiä merkkejä.

Pykälässä säädetyn kaltaisina merkkeinä voisi tulla kyseeseen muun muassa Euroopan unionin ympäristömerkki EU-kukka ja pohjoismaiden virallinen ympäristömerkki Joutsen-merkki.

Pykälän *1 momentissa* esitettäisiin lista ehdoista, jotka vaaditun merkin tulee täyttää. Edellytyksenä tietyn merkin vaatimiselle olisi, että kaikki listassa mainitut ehdot täyttyvät. Lista poikkeaisi osin sanamuodoltaan voimassa olevasta säännöksestä, mutta tarkoituksena ei olisi

muuttaa merkittävästi säännöksen tulkintaa. Lakiehdotuksen mukaan olisi sallittua esittää vaatimuksia tietystä merkistä. Momentin *1 kohdan* mukaan merkin vaatimisen ehdoksi asetettaisiin edelleen se, että merkille asetetut vaatimukset koskevat ainoastaan perusteita, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen. Momentin *2 kohdan* mukaan merkille asetettavien vaatimusten tulisi perustua puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin ja *5 kohdan* mukaan ne laatisi kolmas osapuoli, jonka suhteen merkkiä hakeva toimija ei voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa. Lisäksi *3 kohdan* mukaan merkit tulee vahvistaa avoimessa menettelyssä, johon kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät voivat osallistua ja *4 kohdan* mukaan kaikkien asianomaisten osapuolten on oltava mahdollista saada merkki.

Pykälän *2 momentin* mukaan jos hankintayksikkö ei edellytä hankinnan kohteen täyttävän kaikkia merkille asetettuja vaatimuksia, tai merkkiin sisältyisi vaatimuksia, jotka eivät liity hankinnan kohteeseen, hankintayksikkö ei saisi vaatia kyseistä merkkiä vaan sen tulisi yksilöidä merkille asetetuista vaatimuksista ne, joita hankintayksikkö hankinnan kohteelta vaatii. Hankintayksiköt voisivat määritellä hankinnan kohteen viittaamalla kyseisen merkin yksityiskohtaisiin eritelmiin tai tarvittaessa niiden osiin, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen ja soveltuvat kyseisen kohteen ominaisuuksien määrittelemiseen. Säännöksen tarkoituksena olisi taata, että kaikille tarjoajille olisi selvää, mitä ominaisuuksia hankinnan kohteelta vaaditaan. Edelleen tiettyä merkkiä vaativan hankintayksikön olisi hyväksyttävä kaikki vaatimaansa merkkiä vastaavat merkit. Säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin tarjoajan mahdollisuudesta käyttää muita asianmukaisia todistuskeinoja kuten valmistajan tekniset asiakirjat edellyttäen, että tarjoaja pystyy todistamaan sen toimittamien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palveluiden täyttävän tietylle merkille asetetut vaatimukset tai hankintayksikön ilmoittamat tietyt vaatimukset. Poikkeussäännöksen soveltuminen edellyttäisi, että tarjoajalla ei ole todistettavasti ollut mahdollisuutta saada hankintayksikön ilmoittamaa erityistä merkkiä tai vastaavaa merkkiä määräajan kuluessa itsestään riippumattomista syistä.

73 §. *Testausraportit, sertifikaatit ja muu tekninen selvitys.* Pykälässä säädettäisiin siitä, miten tarjoaja voi todistaa tarjouksen täyttävän hankinnan kohteen määritelmässä asetetut vaatimukset tai perusteet ja, että se on tarjouksen vertailuperusteiden tai sopimuksen toteuttamisen ehtojen mukainen. Pykälä on uusi ja se perustuu hankintadirektiivin 44 artiklaan. Hankintayksiköiltä saattaa puuttua tarvittava erityisosaaminen esimerkiksi teknisesti monimutkaisissa asioissa, jolloin niiden tulee voida hyödyntää kolmansien tahojen tarjoamia sertifikaatteja ja testauksia.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksiköt voisivat vaatia, että tarjoajat esittävät arviointilaitoksen laatiman testausraportin tai tällaisen laitoksen antaman todistuksen näyttönä siitä, että tarjous täyttää hankinnan kohteen määritelmässä asetetut vaatimukset tai perusteet ja että se on hankintasopimuksen tekoperusteiden, eli tarjouksen vertailuperusteiden, tai sopimuksen toteuttamisen ehtojen mukainen. Jos hankintayksikkö vaatii erityisen tai tietyn arviointilaitoksen antamien todistusten esittämistä, olisi sen myös hyväksyttävä vastaavien muiden arviointilaitosten antamat todistukset.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikön olisi hyväksyttävä myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu asianmukainen näyttö, kuten valmistajan tekniset asiakirjat, jos todistukset tai testausraportit eivät ole olleet asianomaisen tarjoajan käytettävissä eikä tällä ole ollut mahdollisuutta saada niitä asetettujen määräaikojen kuluessa. Lisäedellytyksenä olisi, että käyttömahdollisuuden puuttuminen ei johdu asianomaisesta tarjoajasta ja edellyttäen, että asianomainen tarjoaja todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat ja palvelut täyttävät hankinnan

kohteen kuvauksessa edellytetyt vaatimukset tai perusteet, hankintasopimuksen tekoperusteet tai sopimuksen toteuttamisen ehdot. Säännöksen tarkoituksena olisi suojella sellaisia yrityksiä, joilla ei perustellusti ole ollut mahdollisuutta hyödyntää sertifikaatteja tai testauslaitoksia.

Pykälän *3 momentin* mukaan silloin, kun hankintayksikkö määrittelee hankinnan kohteen ehdotetun 71 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, se ei saisi hylätä tarjousta tavaroista, palveluista tai rakennusurakoista, jotka ovat kansallisesti voimaan saatetun eurooppalaisen standardin, eurooppalaisen teknisen hyväksynnän, yhteisen teknisen eritelmän, kansainvälisen standardin tai eurooppalaisen standardointielimen laatiman teknisen viitejärjestelmän mukaisia. Edellytyksenä olisi lisäksi, että nämä eritelmät koskevat hankintayksikön asettamia suorituskykyä koskevia tai toiminnallisia vaatimuksia. Tarjoajan olisi osoitettava tarjouksessaan, että standardin mukainen tavara, palvelu tai urakka täyttää hankintayksikön asettamat vaatimukset. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 42 artiklan 6 kohtaan.

Pykälän *4 momentin* mukaan tilanteessa, jossa hankintayksikkö määrittelee hankinnan kohteen 71 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, hankintayksikkö ei saisi hylätä tarjousta tarjouspyyntöä vastaamattomana, jos tarjoaja osoittaa tarjouksessaan jollakin asianmukaisella tavalla, että sen tarjoama tavara, palvelu tai urakka täyttää hankinnan kohteen kuvauksessa määritellyt vaatimukset vastaavalla tavalla. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 42 artiklan 5 kohtaan.

74 §. *Tarjouksen ja osallistumishakemuksen vaatimustenmukaisuuden osoittaminen*. Pykälässä säädettäisiin tarjoajan velvollisuudesta osoittaa tarjouksen olevan hankinta-asiakirjojen mukainen sekä siitä, miten hankinta-asiakirjoissa esitettyjen vaatimusten täyttyminen voitaisiin osoittaa. Pykälässä säädettäisiin myös hankintayksikön mahdollisuudesta pyytää ehdokkaita tai tarjoajia toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään tarjousten ja osallistumishakemusten puutteellisia tai virheellisiä tietoja ja asiakirjoja. Lainkohta vastaisi velvollisuuden osalta voimassa olevan hankintalain 46 §:n 1 momentissa säädettyä. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 56 artiklan 1 kohtaan, 42 artiklan 5 ja 6 kohtiin sekä 56 artiklan 3 kohtaan.

Pykälän *1 momentissa* vahvistettaisiin tarjoajan näyttövelvollisuus siitä, että tarjottu tavara, palvelu tai rakennustyö on tarjouspyynnön mukainen. Myös voimassa olevan hankintalain soveltamiskäytännössä on vakiintuneesti katsottu tarjoajien tasapuolisen kohtelun vaatimuksen edellyttävän tarjousten olevan hankinta-asiakirjoissa asetettujen ehtojen, kriteerien, kuvausten ja vaatimusten mukaisia. Tarjousten hankinta-asiakirjojen mukaisuus on varmistanut osaltaan myös keskenään vertailukelpoisten tarjousten saamisen ja tarjousvertailun tasapuolisuuden. Lainkohdan nojalla hankintayksikön tulisi lähtökohtaisesti hylätä sellaiset tarjoukset, jotka eivät vastaa hankinta-asiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia. Tarjous tulisi hylätä hankintamenettelyn ehtoja vastaamattomana, jos se on saapunut myöhässä. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun KHO 19.3.2010 taltio 568 mukaan tarjouspyyntöä vastaamattoman tarjouksen hyväksyminen merkitsee syrjivää kohtelua paitsi muiden tarjouskilpailuun osallistuneiden tarjoajien osalta myös niiden mahdollisten tarjoajien osalta, jotka luottaen siihen, että hankintayksikkö noudattaa tarjouspyynnön ehtoja, ovat jättäytyneet tarjouskilpailun ulkopuolelle.

Myös ehdokkaan hankintayksikölle toimittaman osallistumishakemuksen ja sen sisällön tulisi vastata hankintailmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa asetettuja vaatimuksia. Lain 79 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan tarjoukset on valittava edellyttäen, että tarjouksen on antanut tarjoaja, jota ei ole suljettu menettelyn ulkopuolelle ja joka täyttää hankintayksikön asettamat vaatimukset toimittajan soveltuvuudelle. Osallistumishakemuksen tulisi näin olen lähtökohtaisesti sisältää hankinta-asiakirjoissa vaaditut tiedot, vakuutukset ja asiakirjat, jotka annettaisiin lähtökohtaisesti yhteisessä eurooppalaisessa hankinta-asiakirjassa. Ehdokkaan tulisi niin ikään vakuuttaa hankinta-asiakirjoissa asetettujen vaatimusten täyttyminen.

Pykälän *2 momentissa* annettaisiin hankintayksiköille nykyistä laajemmat mahdollisuudet pyytää ehdokkaita ja tarjoajia toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja tai asiakirjoja hankintayksikön asettamassa määräajassa. Säännös perustuu hankintadirektiivin 56 artiklan 3 kohtaan. Vaikka lähtökohtana hankintamenettelyissä on 1 momentin mukaisesti osallistumishakemusten ja tarjousten lopullisuus, tarjousmenettelyn joustavuuden ja sujuvuuden kannalta olisi tarkoituksenmukaista mahdollistaa ehdokkaiden ja tarjoajien antamissa asiakirjoissa olevien epäolennaisten puutteiden, ristiriitojen ja virheiden korjaaminen. Säännös mahdollistaisi myös sen, ettei hankintayksiköllä olisi velvollisuutta hylätä tarjouksia kokonaisuuden kannalta vähämerkityksellisten virheiden tai puutteiden takia.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-599/10, EVL Slovensko (EU:C:2012:191),* katsottiin, että tuolloin voimassa ollut hankintadirektiivi 2004/18/EY ei ollut esteenä sille, että tarjouksen yksittäisiä kohtia voitaisiin korjata tai täydentää etenkin sen vuoksi, että niitä on selvästi vain täsmennettävä. Ratkaisun mukaan tarjouksen täsmennyspyyntö on lähtökohtaisesti kuitenkin osoitettava samalla tavalla kaikille samanlaisessa tilanteessa oleville tarjoajille. Lisäksi kyseisen pyynnön on koskettava tarjouksen kaikkia kohtia, jotka edellyttävät täsmennystä. Kyseinen pyyntö ei myöskään saa johtaa siihen, että asianomainen tarjoaja esittää tosiasiallisesti uuden tarjouksen. Muutoinkin hankintayksikön on tarjousten täsmennyspyyntöjä esittäessään kohdeltava tarjoajia yhdenvertaisesti siten, että hankintamenettelyn päätyttyä ja sen lopputuloksen valossa täsmennyspyynnöstä ei voi saada sellaista vaikutelmaa, että sillä on perusteettomasti suosittu tai syrjitty ehdokkaita tai tarjoajia.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-336/12, Manova A/S (EU:C:2013:647)* katsottiin, että myös osallistumishakemuksia voidaan pyytää täydentämään. Ratkaisun mukaan täydentämismahdollisuuden antaminen on hankintalainsäädännön mukainen, kunhan täsmentämispyyntö koskee yrityksen julkaistun taseen kaltaisia seikkoja tai tietoja, joiden voidaan objektiivisesti todeta olevan peräisin ajalta ennen osallistumishakemusten määräajan päättymistä. Tällöin täsmentämismahdollisuuden antamisella ei anneta ehdokkaille mahdollisuutta parantaa soveltuvuustasoaan, vaan ainoastaan toimittaa jälkikäteen selvitys tilanteesta, joka on ollut vallitseva jo ennen osallistumishakemusten jättöajan päättymistä.

Tarjousten täsmentäminen ja täydentäminen olisi sallittua, jos kysymys olisi epäolennaisesta puutteesta, ristiriidasta taikka virheestä. Sallittua olisi esimerkiksi pyytää tarjoajaa korjaamaan tarjouksessa oleva muotovirhe, kuten puuttuva allekirjoitus taikka täydentämään puuttuva tarjouksen voimassaoloa koskeva tieto. Sallittua olisi lisäksi pyytää tarjoajaa täsmentämään hinnoittelua koskeva virhe, kuten väärä valuutta taikka hinnoitteluyksikkö taikka ilmeinen hinnan suuruusluokkaa koskeva virhe kuten pilkkuvirhe, joka on esimerkiksi pääteltävissä muusta tarjouksesta. Samaten hankintayksikkö voisi antaa tarjoajan täydentää tarjoustaan sellaisten puuttuvien hintojen osalta, jotka eivät ole kokonaisuuden kannalta olennaisia. Tällaisia olisivat esimerkiksi hinnat, joita ei käytetä tarjousten vertailussa taikka osahinnat, joiden merkitys hintavertailussa on hyvin pieni. Tarjoajaa voitaisiin pyytää myös täsmentämään tarjoustaan sellaisten tarjouspyynnön vastaisuuksien vuoksi, jotka eivät ole olennaisia. Tällainen voisi olla esimerkiksi tarjouspyynnöstä poikkeava maksuehto. Hankintayksikkö voisi pyytää tarjoajaa myös toimittamaan tarjouksesta puuttuvan liitteen, jota ei käytetä tarjousten vertailussa ja jolla ei ole olennaista merkitystä, mutta joka on tarpeen esimerkiksi hankintasopimuksen tekemistä varten.

Hankintayksikön ei kuitenkaan tulisi sallia osallistumishakemusten taikka tarjousten olennaista muuttamista. Sallittua ei olisi pyytää täsmennyksiä, korjauksia ja täydennyksiä siten, että menettelyllä olisi olennainen vaikutus ehdokkaan tai tarjoajan asemaan. Siten hankintayksikön ei olisi sallittua pyytää tarjoajaa täydentämään tarjousta tarjousajan päättymisen jälkeen esi-

merkiksi pyytämällä tarjoajaa vaihtamaan tarjotun tarjouspyynnön vastaisen tuotteen taikka toimittamaan tarjousten vertailussa käytettävän merkityksellisen hinta- tai puuttuvan laatutiedon. Hankintayksikkö ei voisi myöskään pyytää tarjoajaa toimittamaan kokonaan puuttuvaa olennaista asiakirjaa, joka olisi tullut liittää tarjoukseen. Tarjoajaa ei tulisi sallia myöskään poistamaan tarjouksessa esitettyä selkeää ja tietoista varaumaa, joka liittyy esimerkiksi tarjouspyynnön sopimusehtojen hyväksymiseen taikka tarjouksen hinnoitteluun. Varauman poistamista voidaan kuitenkin arvioida toisin, jos tarjouksessa on ilmeinen ristiriita. Näin voi esimerkiksi olla, jos tarjousasiakirjassa on varauman lisäksi myös sopimusehtojen hyväksymistä koskeva tarjoajan tahdonilmaisu. Myöhästyneiden tarjousten hyväksyminen ei olisi säännöksen nojalla sallittua.

Hankintamenettelyn asiakirjojen täsmentämisessä ja täydentämisessä tulisi noudattaa ehdokkaiden ja tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jonka mukaisesti täsmentämis- ja täydentämismahdollisuus tulisi antaa samalla tavalla kaikille samassa asemassa oleville ehdokkaille tai tarjoajille.

Hankintayksiköllä olisi mahdollisuus pyytää täsmentämään ja täydentämään kaikkia hankintamenettelyssä annettuja asiakirjoja, kuten osallistumishakemuksia, tarjouksia sekä niihin liitettäviä selvityksiä ja liitteitä. Koska soveltuvuusvaatimusten täyttyminen todistettaisiin hankintamenettelyn aikana yleensä yhteisellä eurooppalaisella hankinta-asiakirjalla annetulla vakuutuksella, osallistumishakemusten täsmentäminen ja täydentäminen voisi koskea lähinnä eurooppalaisella hankinta-asiakirjalla annettuja tietoja sekä hankintamenettelyn aikana pyydettyjä ja toimitettuja soveltuvuuteen liittyviä selvityksiä. Soveltuvuuteen liittyvien asiakirjojen täydentämiseen ja täsmentämiseen sovellettaisiin samoja periaatteita kuin tarjouksiin. Siten tarjoajien ei olisi sallittua tehdä olennaisia muutoksia toimittamiinsa tietoihin ja asiakirjoihin. Esimerkiksi ehdokkaan tai tarjoajan ei tulisi sallia vaihtaa sellaista referenssiä, joka ei täytä hankintayksikön esittämiä vaatimuksia, mutta hankintayksikkö voisi pyytää ehdokkailta tai tarjoajalta lisäselvitystä referenssin sisällöstä.

Hankintayksiköllä olisi harkintavaltaa siitä pyytääkö se ehdokkaita tai tarjoajia täsmentämään tai täydentämään asiakirjoja. Hankintayksiköllä ei sitä vastoin olisi velvollisuutta antaa ehdokkaille tai tarjoajille oikeutta täsmentää tai täydentää tarjouksia tai osallistumishakemuksia eikä tarjoajalla olisi oikeutta vaatia lisäaikaa ja mahdollisuutta tarjouksen loppuunsaattamiseksi hankinta-asiakirjojen vaatimalle tasolle.

Jos tarjousten täsmentämisen tarve johtuu hankintayksikön vastuulla olevan asiakirjan, kuten tarjouspyynnön, virheestä taikka tulkinnanvaraisuudesta, hankintayksikön tulisi korjata taikka selventää tarjouspyyntöä ja ilmoittaa tästä tarjoajille. Olennaisten muutosten tekeminen hankinta-asiakirjoihin edellyttää usein hankintailmoituksen korjaamista korjausilmoituksella. Jos kaikki tarjoukset ovat tarjouspyynnön vastaisia, hankintayksiköllä olisi lisäksi mahdollisuus siirtyä neuvottelumenettelyyn 34 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisesti taikka keskeyttää hankinta 125 §:n mukaisesti.

75 §. *Hankintasopimuksen jakaminen osiin*. Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen jakamisesta osiin. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 46 artiklan 1–3 kohtiin. Pykälä olisi uusi.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin pääsäännöstä, jonka mukaan hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksen erillisinä osina ja määritellä kyseisten osien koon ja kohteen. Jakamisella tarkoitettaisiin luontevan hankintakokonaisuuden jakamista osiin esimerkiksi siten, että kokonaisuuden eri osista voisi suorittaa esimerkiksi erillisen kilpailutuksen tai siten, että samassa tarjouskilpailussa hankintayksikkö voisi määritellä, millaisista osista tarjoaja voi antaa oman osatarjouksensa. Hankintadirektiivin johdanto-osan 78 perustelukappaleen mukaan hankinta-

viranomaisen olisi voitava vapaasti määritellä osien koko ja kohde, ja sen olisi hankintojen ennakoidun arvon laskentaa koskevien sääntöjen mukaisesti voitava myös tehdä joitakin osia koskevat sopimukset soveltamatta tämän direktiivin menettelyjä. Hankintaviranomaisella olisi oltava velvollisuus arvioida, onko sopimusten jakaminen osiin asianmukaista, ja sen olisi voitava vapaasti tehdä itsenäinen päätös asianmukaiseksi katsomastaan syystä ilman, että siihen kohdistetaan hallinnollista tai oikeudellista valvontaa.

Pykälässä tarkoitettu hankinnan jakaminen osiin olisi siis hankintalain mukaan sallittua ja se olisi siksi erotettava tämän lain 31 §:n mukaisesta hankintojen pilkkomiskiellosta. Pilkkomisen ja jakamisen eroa on käsitelty edellä 31 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Kun hankinta jaetaan osiin siten, että tarjoajat voivat antaa osatarjouksia, jakaminen ei vaikuta hankintakokonaisuuden ennakoituun arvoon, sillä kaikki osatarjoukset on otettava huomioon ennakoitua arvoa laskettaessa. Silloin kun hankinta jaetaan osiin täysin erillisiksi kilpailutuksiksi, olisi kuitenkin otettava huomioon, ettei jakamisesta muodostu lainvastaista hankinnan pilkkomista hankintalainsäädännön soveltamisen välttämiseksi.

Lisäksi *1 momentissa* säädettäisiin, että mikäli hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, tulisi sen kertoa päätöstä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, 123 §:ssä tarkoitetussa hankintapäätöksessä taikka 124 §:ssä tarkoitetussa hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa. Hankintadirektiivin johdanto-osan 78 perustelukappaleessa todetaan, että jos hankintaviranomainen päättää, että sopimuksen jakaminen osiin ei olisi asianmukaista, erillisessä selvityksessä tai hankinta-asiakirjoissa olisi mainittava pääasialliset syyt hankintaviranomaisen valintaan. Syitä voisivat olla esimerkiksi se, että hankintayksikön näkemyksen mukaan jakaminen saattaisi rajoittaa kilpailua tai tehdä sopimuksen toteuttamisesta teknisesti liian vaikeaa tai liian kallista, tai se, että tarve koordinoida osien eri sopimuskumppaneita voisi vakavasti vaarantaa sopimuksen asianmukaisen toteuttamisen. Perusteena voisi edelleen olla hankinnan jakamisesta syntyvä eri osien yhteensopimattomuus tai sen riski.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin menettelysääntöjä koskien jakamista osiin ja osatarjousten mahdollistamista. Hankintayksikön olisi ilmoitettava hankintailmoituksessa, voiko tarjouksen antaa yhdestä, useammasta vai kaikista osista. Jos tarjouksia voi antaa useammasta tai kaikista osista, hankintayksikkö voi rajoittaa niiden osien määrää, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa niiden osien enimmäismäärä, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä puolueettomat ja syrjimättömät perusteet, joita se soveltaa ratkaistessaan mihin osaan tarjoajan tarjous tulee valituksi, jos tarjoajan tarjous tulisi valituksi hankintailmoituksessa ilmoitettua enimmäismäärää useampaan osaan.

Hankintayksikön tulisi siis etukäteen ilmoittaa, minkälaisista osista sen hankintakokonaisuus muodostuu ja minkälaisista osista tarjoaja voi jättää osatarjouksen. Hankintayksiköllä on harkintavaltaa siinä, miten se määrittelee eri osat sekä siinä, kuinka moneen osaan saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Momentissa tarkoitettuja menettelysääntöjä pitäisi voida noudattaa myös huolimatta siitä, missä menettelyssä hankinta suoritetaan. Avoimessa ja rajoitetussa menettelyssä, neuvottelu- tai kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä tai puitejärjestelyiden osalta jakaminen voitaisiin toteuttaa esimerkiksi siten, että hankittavat tuotteet tai palvelut jaettaisiin erilaisiin tuote- tai palveluryhmiin taikka jakamalla hankintaa alueellisesti. Urakoissa jakaminen olisi mahdollista esimerkiksi osaurakoiden avulla. Puitejärjestelyissä jakaminen olisi mahdollista suorittaa myös siten, että puitejärjestelyissä otettaisiin puitejärjestelyyn useampi toimittaja, joita voitaisiin valikoida edellä mainittujen edellytysten mukaisesti.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että hankintayksikkö voi yhdistää useampia osia tai kaikki osat samaan hankintasopimukseen. Hankintayksikön olisi ilmoitettava hankintailmoituksessa, mitkä osat tai osien ryhmät se voi yhdistää.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 79 perustelukappaleen mukaan tavoite helpottaa pienten ja keskisuurten yritysten pääsyä julkisten hankintojen markkinoille saattaisi vaikeutua, jos hankintaviranomaisten olisi pakko tehdä sopimus osina, vaikka sen vuoksi olisikin hyväksyttävä merkittävästi huonompia ratkaisuja verrattuna sopimuksen tekemiseen niin, että useita osia tai kaikkia osia käsitellään yhdessä. Jos tällaisen menetelmän soveltamismahdollisuus on selkeästi ilmoitettu etukäteen, hankintaviranomaisten olisi voitava tehdä tarjouksista vertaileva arvio sen selvittämiseksi, täyttävätkö tietyn tarjoajan jotakin erityistä osayhdistelmää koskevat tarjoukset kokonaisuudessaan direktiivin mukaisesti vahvistetut kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet kyseisten osien osalta paremmin kuin yksittäisiä osia koskevat erilliset tarjoukset. Siinä tapauksessa hankintaviranomaisen olisi voitava tehdä sopimus yhdistämällä kyseiset osat tarjoajalle. Direktiivin mukaan olisi selvennettävä, että hankintaviranomaisten olisi tehtävä tällainen vertaileva arvio määrittämällä aluksi, mitkä tarjoukset parhaiten täyttäisivät kunkin yksittäisen osan osalta vahvistetut sopimuksen tekoperusteet, ja vertaamalla niitä sitten jonkin tietyn tarjoajan tiettyä osayhdistelmää kokonaisuudessaan koskeviin tarjouksiin.

76 §. *Vaihtoehtoiset ja rinnakkaiset tarjoukset*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankinnan vaihtoehtoisia toteuttamistapoja koskevien tarjousten hyväksymisen edellytyksistä. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 45 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan lain 47 §:ää. Pykälään lisättäisiin kuitenkin säännös rinnakkaisista tarjouksista.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksiköllä olisi mahdollisuus sallia tarjoajien esittää vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa hankinta. Voimassa olevasta hankintalaista poiketen hankintayksiköllä olisi lisäksi mahdollisuus vaatia tarjoajia esittämään vaihtoehtoja. Edellytyksenä olisi, että vaihtoehtojen olisi liityttävä hankinnan kohteeseen. Muutokset perustuvat hankintadirektiivin 45 artiklan 1 kohtaan. Vaihtoehtojen pyytäminen voisi olla perusteltua esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa hankintayksikkö ei tarkalleen tiedä markkinoilla olevia tuotteita ja haluaa antaa tarjoajille mahdollisuuden esittää useampia vaihtoehtoja tai tilanteissa, joissa hankintayksikkö toivoo tarjoajien esittävän uusia innovatiivisia ratkaisuja hankinnan kohteen toteuttamiseksi. Vaihtoehtojen salliminen voisi käytännössä olla tarkoituksenmukaista myös silloin, jos hankintayksikkö epäilee, ettei se saa korkeiden ympäristö- tai muihin näkökohtiin liittyvien vaatimusten johdosta riittävää määrää tarjouksia aidon kilpailun aikaansaamiseksi. Vaihtoehtoja olisi mahdollisuus käyttää myös silloin kun hankintayksikkö harkitsee vaihtoehtoisesti esimerkiksi autojen ostoa tai leasing-sopimuksen tekemistä.

Hankintayksikön tulisi hankintailmoituksessa ilmoittaa hyväksyykö se vaihtoehdot. Jos näin ei ole ilmoitettu, vaihtoehtoja ei saisi hyväksyä. Vaihtoehtojen salliminen edellyttäisi käytännössä sitä, että hankintayksikkö laatii sopimuksen kohteen yleismääritelmän, joka sisältää hankinnan kohdetta koskevat vähimmäisvaatimukset. Tämän lisäksi hankintayksikkö laatisi vaihtoehtoisia sopimuksen kohteen määrittelyjä, joissa esitetään esimerkiksi korkeampia ympäristönäkökohtiin tai teknisiin ominaisuuksiin liittyviä vaatimuksia.

Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi maininta, että hankintailmoituksesta tulisi ilmetä, onko vaihtoehtojen esittäminen sallittua ainoastaan silloin, kun on esitetty myös tarjous, joka ei itse ole vaihtoehto. Muutos perustuu hankintadirektiivin 45 artiklan 2 kohtaan. Tarkoituksena olisi, että tarjoajan tulee tietää, voiko se halutessaan tehdä tarjouksen vain vaihtoehdosta, eikä lainkaan hankintayksikön laatimasta perusvaihtoehdosta. Vaihtoehtojen tulisi liittyä hankinnan kohteeseen, minkä lisäksi hankintayksikön olisi muutoinkin varmistettava, että 93 §:ssä tar-

koitettuja kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita voidaan soveltaa sekä vaihtoehtoisiin tarjouksiin että muihin tarjouksiin.

Pykälän *2 momentin* mukaan vaihtoehtoisen tarjouksen tulisi täyttää tarjouspyynnössä esitetyt vähimmäisvaatimukset sekä vaatimukset vaihtoehtojen esittämiselle. Vaihtoehtoa ei saisi hylätä pelkästään sen takia, että se johtaisi eri hankintalajiin kuuluvan hankinnan toteuttamiseen. Säännöksellä pyrittäisiin edistämään uusien innovatiivisten ratkaisujen hyväksikäyttöä julkisissa hankinnoissa.

Rakennusurakan vaihtoehtoisten toteuttamistapojen hyväksymistä on käsitelty unionin tuomioistuimen tuomiossa *C-243/89, Storebelt (EU:C:1993:257)*. Tuomioistuin katsoi sallituksi menettelyn, jossa siltaurakka voitiin toteuttaa kolmen vaihtoehtoisen mallin mukaan edellyttäen tarjoajan maksavan vaihtoehtoisten suunnitelmien piirustuskulut.

Pykälän *3 momentti* olisi uusi. Rinnakkaisista tarjouksista on kyse silloin, kun tarjoaja jättää useamman tarjouksen, jotka vastaavat samaa hankintayksikön laatimaa hankinnan kohteen kuvausta. Tällainen tilanne voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun tarjoaja edustaa useampaa tuotemerkkiä ja haluaa tarjota niitä kaikkia. Jos hankintayksikkö haluaa kieltää useamman tarjouksen jättämisen, tulee sen ilmoittaa tästä selkeästi tarjouspyynnössä. Markkinaoikeus on ottanut kantaa rinnakkaisiin tarjouksiin muun muassa ratkaisussa *MAO 368/08*.

77 §. *Alihankinta*. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta sekä velvollisuudesta vaatia suunniteltuja alihankintoja koskevia tietoja. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 71 artiklaan ja pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain 48 §:n 1 momenttia. Hankintayksikön harkintavallassa on määritellä kussakin hankinnassa sille hankinnan kannalta merkitykselliset alihankkijat, joita koskevista tiedoista on kyse siten, että tästä ei aiheudu tulkintaongelmia. Alihankkijaksi tulisi katsoa vain konkreettisesti tavaran tai palvelun tuottamiseen osallistuva toimittaja. Esimerkiksi palveluntarjoajan tavarantoimittajan tai tilintarkastusyhteisön kaltaisia yhteistyökumppaneita ei olisi tarkoituksenmukaista katsoa alihankkijoiksi.

Pykälän *1 momentissa* säädetyn osalta on direktiivissä jätetty jäsenvaltioille harkintavaltaa. Jotta hankintayksikölle jäisi asiassa harkintavaltaa, ehdotetaan, ettei säännös olisi pakottava. Lainkohdan mukaan hankintayksikkö voisi vaatia tarjoajia ilmoittamaan tarjouksessaan, minkä osan sopimuksista se aikoo antaa alihankintana kolmansille, sekä ehdotetut alihankkijat. Tällainen ilmoitus ei kuitenkaan rajoittaisi pääasiallisen tarjoajan vastuuta hankinnan toteuttamisesta. Hankintayksikkö ei voisi kuitenkaan kieltää tarjoajia käyttämästä alihankkijoita, ellei tähän ole erityistä syytä (esimerkiksi tuomiot *C-176/98, Holst Italia (EU:C:1999:593) ja C-314/01, Siemens ja ARGE Telekom (EU:C:2004:159*). Hankintayksiköllä olisi siten oikeus vaatia tarjoajia ilmoittamaan jo tarjouksessaan alihankintoina teetettävien sopimuksen osuudet sekä ehdotetut alihankkijat. Tieto alihankintana teetettävien olennaisten töiden osuudesta ja työt suorittavien alihankkijoiden nimet voivat olla merkittäviä hankintayksikölle taloudellisten ja muiden riskien hallinnan vuoksi. Hankintayksikkö voi käyttää näitä tietoja tarjoajan teknisen ja taloudellisen kelpoisuuden arvioinnissa. Tarjoajalla säilyisi edelleen kuitenkin päävastuu hankinnasta siinäkin tapauksessa, että se on tarjouksessaan nimennyt alihankkijat.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin hankintaviranomaisen velvollisuudesta vaatia pääsopimuskumppania ilmoittamaan sellaisten alihankkijoiden nimet, yhteystiedot ja lailliset edustajat, jotka työskentelevät rakennusurakassa tai hankintayksikön välittömässä valvonnassa olevissa tiloissa suoritettavissa palveluissa. Alihankkijat olisi ilmoitettava viimeistään hankintasopimuksen toteuttamisen alkaessa, jos ne ovat tänä ajankohtana pääsopimuskumppanin tiedossa. Pääsopimuskumppania tulisi vaatia ilmoittamaan kaikki muutokset näihin tietoihin hankintasopimuksen voimassaoloaikana sekä mahdolliset uudet alihankkijat. Tietojen pyytä-

minen toisi kaivattua läpinäkyvyyttä pääsopimuskumppanin käyttämien alihankkijoiden ketjuun. Hankintadirektiivin johdanto-osan 105 perustelukappaleen mukaan alihankintaketjun avoimuuden lisäämisen johdosta hankintayksiköt saavat tietoa siitä, kuka on paikalla urakoiden rakennuskohteissa, tai mitkä yritykset suorittavat palveluja rakennuksissa, infrastruktuureissa tai alueilla, kuten koulut, urheilukeskukset, satamat tai moottoritiet, joista hankintayksiköt vastaavat tai jotka ovat näiden välittömässä valvonnassa. Velvollisuus ei kuitenkaan koskisi pääsopimuskumppanin tavarantoimittajien tietojen ilmoittamista.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin mahdollisuudesta ilmoituksen pyytämiseen laajemmin kuin 2 momentissa säädetään. Laajemman ilmoitusvaatimuksen osalta hankintadirektiivi jättää asiasta säätämisen jäsenvaltion harkintaan. Jotta hankintayksikölle jäisi harkintavaltaa, ehdotetaan, että hankintaviranomaiset voisivat laajentaa tietojen pyytämisen myös tavarahankintasopimuksiin, muihin palveluhankintasopimuksiin kuin 2 momentissa tarkoitettuihin taikka rakennusurakka- tai palveluhankintoihin osallistuviin tavarantoimittajiin sekä lisäksi alihankkijoihin pidemmällekin alihankintaketjussa. Alihankintana tehtyjen töiden seuranta ja läpinäkyvyys mahdollistavat sen, että hankintayksikkö pystyy paremmin kiinnittämään huomiota harmaan talouden torjuntaan. Hankintayksikön tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota suhteellisuusperiaatteeseen siten, että se ei vaadi yrityksiltä sellaisia selvityksiä, jotka näiden on erittäin vaikea hankkia. Hankintayksikön tulisi myös kiinnittää huomiota siihen, että erittäin pitkälle toimitusketjuun kohdistuvat vaatimukset eivät kaventaisi markkinoita ja vähentäisi tarjousten määrää.

Pykälän *4 momentti* on uusi ja se perustuu direktiivin 63 artiklan 2 kohtaan. Säännös mahdollistaisi sen, että hankintayksikkö kieltää pääsopimuskumppaniaan käyttämästä alihankkijoita silloin, kun kyseessä on erityisen kriittiset työt. Erityisen kriittisiä töitä voisivat olla esimerkiksi hyvin vaativat, vaaralliset tai muutoin riskeiltään merkittävät rakennusurakkaan tai palveluun sisältyvät työt, joissa mahdollisimman lyhyt valvonta- tai vastuuketju on perusteltu. Töiden kriittisyys voisi johtua myös laadunvarmistukseen, sopimuskumppanin kokemukseen ja osaamiseen sekä sopimusoikeuteen liittyvistä syistä.

78 §. *Alihankkijoiden poissulkeminen*. Pykälässä säädettäisiin hankintaviranomaisen oikeudesta harkintansa mukaan tarkistaa tarjoajan lisäksi myös alihankkijoiden osalta mahdolliset poissulkemisperusteet sekä vaatia näiden korvaamista. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 71 artiklaan ja olisi uusi. Asiasta säätäminen on direktiivissä jätetty jäsenvaltion päätettäväksi. Jotta hankintayksikölle jäisi asiassa harkintavaltaa, ehdotetaan, ettei säännös olisi pakottava. Kuitenkin silloin, kun hankintayksikkö on päätänyt tarkastaa alihankkijan poissulkemisperusteet ja pakollinen poissulkemisperuste havaitaan, tulee sen vaatia alihankkija korvattavaksi.

10 luku **Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta sekä tarjouksen valinta**

79 §. *Tarjousten ja tarjoajien tarkistaminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yleisistä menettelytavoista tarjousten ja tarjoajien valinnassa. Ehdotettu lainkohta perustuisi hankintadirektiivin 56 artiklaan ja vastaisi osin voimassa olevan hankintalain 52 §:ssä säädettyä. Säännöksessä kuvattaisiin kuitenkin voimassa olevaa lakia kattavammin samassa pykälässä kaikki tarjoajien valintaa koskevat hankintayksikön ratkaisut ja menettelyvaiheet tarjoajien soveltuvuuden ja poissulkemisperusteiden arvioimisesta tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuuden tarkasteluun ja tarjousten vertailuun. Säännöksessä viitattaisiin jokaisen relevantin vaiheen osalta asianomaisiin hankintalain pykäliin, joissa vaiheen menettelystä on säädetty tarkemmin.

Pykälän *1 momentin* mukaan tarjoukset olisi valittava tarjousten valintaa ja vertailua koskevan 93 §:n mukaisesti edellyttäen, että hankintayksikkö on tarkistanut edellytysten täyttymisen sekä tarjoajan soveltuvuuden että tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuuden osalta. Momentin 1

kohdassa säädettyjen edellytysten tarkistamisella varmistettaisiin, että kaikki vertailuun otettavat tarjoukset ovat tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen mukaisia ja siten keskenään vertailukelpoisia. Lain 74 §:n mukaan tarjoaja on vastuussa siitä, että sen tarjous tai osallistumishakemus on hankinta-asiakirjoissa asetettujen vaatimusten mukainen. Hankinta-asiakirjojen vastaiset tarjoukset on 74 §:n nojalla hylättävä. Momentin 2 kohdassa säädettyjen edellytysten tarkistamisella varmistettaisiin puolestaan, että tarjousvertailuun osallistuvat tarjoajat ovat muun muassa taloudellisen tilansa tai henkilöstön pätevyyden osalta soveltuvia toteuttamaan hankintasopimuksen ja että toimittajat ovat täyttäneet lainsäädännön mukaiset velvollisuutensa. Tarjouksen vaatimustenmukaisuudesta säädettäisiin tarkemmin 74 §:ssä.

Pykälän *2 momentissa* annettaisiin hankintayksiköille mahdollisuus avoimessa menettelyssä vertailla tarjouksia ja arvioida tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuutta ennen 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tarjoajien soveltuvuuden ja poissulkemisperusteiden käsillä olemisen tarkistamista. Tarkoituksena olisi lisätä joustavuutta hankintamenettelyissä. Voimassa olevan hankintalain 52 §:n mukaan ehdokas tai tarjoaja on suljettava tarjouskilpailusta, ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuus muuten arvioitava sekä tarjoajat valittava ennen tarjousten vertailua. Käytännön hankintamenettelyissä voi nousta esiin tarvetta ensin vertailla tarjoukset ja vasta tämän jälkeen selvittää niiden antajien soveltuvuutta koskevien vaatimusten täyttyminen sekä poissulkemisperusteiden käsillä oleminen. Ehdotetun lain yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa koskevat säännökset vaikuttavat hankintamenettelyyn siten, että soveltuvuuden arviointi tulee tarjouskilpailun aikana pääsääntöisesti olemaan nykyistä nopeampi ja vaivattomampi toimenpide. Hankintayksikkö lähinnä tarkistaisi tarjoajien vakuutuksen siitä, ettei poissulkemisperusteita ole ja että soveltuvuusvaatimukset täyttyvät. Kun varsinaiset selvitykset soveltuvuudesta arvioidaan pääsääntöisesti vasta voittajan ollessa selvillä, on jo lain 88 §:n 1 momentin nojalla käytäntö tällöin melko lähellä tilannetta, jossa tarjoukset käytännössä vertaillaan ennen soveltuvuuden tosiasiallista selvittämistä. Laissa asetettaisiin kuitenkin nimenomainen vaatimus varmistaa edellytysten täyttymisen tarkistamisen puolueettomuus ja avoimuus siten, että hankintasopimusta ei tehtäisi soveltumattoman tarjoajan kanssa. Ehdotetun mahdollisuuden ei voida arvioida luovan riskiä siitä, että ensin tarkastellun tarjouksen edullisuus johtaisi hankintayksikön arvioimaan soveltuvuusvaatimusten täyttymistä kyseisen tarjoajan osalta normaalia väljemmin. Myös julkisyhteisömuotoisten hankintayksiköiden virkamiehiä ja luottamushenkilöitä koskevat muun muassa valtion virkamieslaissa (750/1994) sekä rikoslaissa (39/1889) asetetut säännöt edellyttävät, että esimerkiksi tarjouksen edullinen hinta tai muu tekijä ei voi vaikuttaa tarjouksen antaneen tarjoajan edellytysten arvioinnissa.

Pykälän *3 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi päättää olla tekemättä hankintasopimusta 93 §:n mukaisesti kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen jättäneen tarjoajan kanssa, jos tehdyn arvioinnin perusteella tarjous ei olisi 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädettyjen velvoitteiden mukainen. Ehdotetussa 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisista velvoitteista, joiden täyttymistä arvioitaisiin pykälän 3 momentin mukaan kuitenkin tarjousten eikä tarjoajien osalta.

80 §. *Pakolliset poissulkemisperusteet*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien poissulkemisesta tarjouskilpailusta. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 53 §:ssä säädettyä. Hankintadirektiivin 57 artiklassa luetellaan unionin säädökset, jotka koskevat pakolliseen poissulkemiseen velvoittavia rikoksia. Seuraavissa säädöksissä ja sopimuksissa on lueteltu poissulkemiseen velvoittavat rikokset: neuvoston puitepäätöksen 2008/841/YOS 2 artikla, sellaisen lahjonnan torjumista, jossa on osallisena Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, koskevan yleissopimuksen 3 artikla, neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS 2 artiklan 1 kohta, Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 1 artikla, neuvoston puitepäätöksen 2002/475/YOS 1, 3 ja 4 artikla, Euroopan parlamentin ja neu-

voston direktiivin 2005/60/EY 1 artikla sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/36/EU 2 artikla. Direktiivin 57 artiklan listassa on mainittu myös hankintayksikön tai toimittajan kansallisessa oikeudessa määritelty korruptio. Hankintayksiköllä olisi poissulkemisvelvollisuus missä tahansa hankintamenettelyn vaiheessa, jos käy ilmi, että ehdokasta tai tarjoajaa rasittaa lainkohdassa tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste joko ennen hankintamenettelyä tai sen aikana toteuttamiensa tai toteuttamatta jättämien toimien johdosta.

Pykälän 1 momentin 1–7 kohdassa listattaisiin edellä unionin säädöksissä mainittuja rikoksia vastaavat Suomen rikoslain säännökset. Nämä rikoslain säännökset ovat 16 luvun 13 §:n mukainen lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 §:n mukainen törkeä lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 a §:n mukainen lahjuksen antaminen kansanedustajalle, 16 luvun 14 b §:n mukainen törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle, 17 luvun 1 a §:n mukainen osallistuminen järjestäytyneen rikollisjärjestön toimintaan, 25 luvun 3 §:n mukainen ihmiskauppa, 25 luvun 3 a §:n mukainen törkeä ihmiskauppa, 29 luvun 1 ja 2 §:n mukaiset veropetokset, 29 luvun 4 a ja 4 b §:n mukaiset työeläkevakuutusmaksupetokset, 29 luvun 5 §:n mukainen avustuspetos, 29 luvun 6 §:n mukainen törkeä avustuspetos, 29 luvun 7 §:n mukainen avustuksen väärinkäyttö, 30 luvun 7 §:n mukainen lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 7 a §:n mukainen törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 §:n mukainen lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 a §:n mukainen törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu, 32 luvun 8 §:n mukainen salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 32 luvun 9 §:n mukainen tuottamuksellinen rahanpesu, 34 a luvun 1 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:n mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:n mukainen terroristiryhmän toiminnan edistäminen, 34 a luvun 4 a §:n mukainen koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:n mukainen värväys terrorismirikoksen tekemiseen, 34 a luvun 5 §:n mukainen terrorismin rahoittaminen. Uusia rikosnimikkeitä voimassa olevaan hankintalakiin nähden olisivat muun muassa rikoslain 16 luvun 14 a §:n mukainen lahjuksen antaminen kansanedustajalle ja 30 luvun 8 §:n mukainen lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, 29 luvun 4 a §:n mukainen työeläkevakuutusmaksupetos, 32 luvun 8 §:n mukainen salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi ja 32 luvun 9 §:n mukainen tuottamuksellinen rahanpesu, 34 a luvun terrorismirikokset sekä 25 luvun ihmiskauppaan liittyvät rikokset.

Hankintayksiköllä ei olisi harkintavaltaa 1 momentissa tarkoitettuun rikokseen syyllistyneen ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisessa, vaan sen olisi suljettava tarjouskilpailusta edellä mainittuihin rikoksiin syyllistynyt ehdokas tai tarjoaja. Poissulkeminen edellyttäisi lainvoimaista tuomiota, joten hankintayksiköllä ei ole velvollisuutta sulkea tarjoajaa meneillään olevan esitutkinnan tai vireillä olevan, mainittuja rikoksia koskevan, oikeudenkäynnin vuoksi.

Pykälän *1 momentin* mukaan mainittuja rikoksia koskeva tuomio tulisi ilmetä rikosrekisterin otteesta, mikä rajaisi poissulkemisperusteen käyttömahdollisuuden tilanteessa, jossa tieto rikosta koskevasta tuomiosta on poistettu rikosrekisteristä. Rikosrekisterilain 10 §:n mukaan tieto ehdollisesta vankeudesta poistetaan rikosrekisteristä viiden vuoden kuluttua, tieto ehdottomasta enintään kahden vuoden vankeusrangaistuksesta kymmenen vuoden kuluttua ja tieto ehdottomasta yli kahden vuoden vankeusrangaistuksesta kahdenkymmenen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Sakkorangaistus ei yleensä velvoittaisi poissulkemisperusteen käyttöön, sillä sakkorangaistukset eivät pääsääntöisesti ilmene rikosrekisteristä.

Julkisissa hankinnoissa noudatettavan suhteellisuusperiaatteen ja pykälän johtolauseen rikosrekisterirajauksen vuoksi edellä mainittujen rikosten lievät tekomuodot eivät voisi tulla kysymykseen pakollisina poissulkemisperusteina, mutta rikoksen laadusta riippuen poissulkeminen

voi olla mahdollista 81 §:n 1 momentin 3 tai 5 kohdassa tarkoitetun poissulkemisperusteen nojalla.

Mainittuja rikoksia koskeva tuomio voisi olla annettu 1 momentin mukaan tarjouskilpailuun osallistumishakemuksen tai tarjouksen tehneelle ehdokkaalle tai tarjoajalle tai sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenelle, kuten toimitusjohtajalle, varatoimitusjohtajalle, hallituksen puheenjohtajalle tai vastaavassa asemassa olevalle henkilölle sekä myös ehdokkaan tai tarjoajan muulle edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävälle henkilölle.

Käytännössä 1 momentissa tarkoitettuja henkilöitä olisivat yrityksen pää- tai toimitusjohtaja, yrityksen varatoimitusjohtaja, yhteisön kuten osakeyhtiön tai osuuskunnan hallituksen puheenjohtaja ja nimenkirjoittajat, prokuralain (130/1979) tarkoittama prokuristi, yhdistyksen puheenjohtaja, yksityinen elinkeinonharjoittaja, avoimen yhtiön yhtiömiehet sekä kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies. Asiassa voitaisiin huomioida myös muut yhtiön tai muun oikeushenkilön kuten säätiön edustajat. Hankintayksikkö voisi lähtökohtaisesti luottaa ehdokkaan tai tarjoajan antamaan selvitykseen lainkohdan osalta relevantista henkilöpiiristä, jonka osalta rikosrekisterimerkinnät selvitettäisiin.

Lainkohdan mukaan hankintayksikön tulisi sulkea tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja myös silloin, kun ehdokas tai tarjoaja itse on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta rangaistukseen. Oikeushenkilön osalta kyseeseen voisi tulla rikoslain 9 luvussa tarkoitettu yhteisösakko. Rikosrekisterilain 2 §:n 4 momentin mukaan oikeushenkilöstä ja sille tuomitusta yhteisösakosta merkitään rikosrekisteriin muun muassa yrityksen tai yhteisön nimi, kotipaikka sekä rikos, jonka johdosta oikeushenkilö on tuomittu yhteisösakkoon.

Pykälän *2 momentin* mukaan tarjouskilpailusta olisi suljettava myös ehdokas tai tarjoaja, jonka johto- tai valvontahenkilö on tuomittu rikosrekisteristä ilmenevällä tavalla rikoslain 47 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta työturvallisuusrikoksesta, 2 §:ssä tarkoitetusta työaikasuojelurikoksesta, 3 §:ssä tarkoitetusta työsyrjinnästä, 3 a §:ssä tarkoitetusta kiskonnantapaisesta työsyrjinnästä, 5 §:ssä tarkoitetusta työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta sekä 6 a §:ssä tarkoitetusta luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä. Säännökset perustuisivat hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan a alakohtaan, jonka mukaan hankintaviranomaiset voivat sulkea talouden toimijan pois hankintamenettelystä tai jäsenvaltiot voivat vaatia sen poissulkemista, kun hankintaviranomainen voi asianmukaisesti osoittaa hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sovellettavien velvoitteiden rikkomisen. Hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava aiheellisia toimenpiteitä varmistaakseen, että talouden toimijat noudattavat hankintasopimuksia toteuttaessaan sovellettavia ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita, jotka on vahvistettu unionin oikeudessa, kansallisessa lainsäädännössä tai direktiivin liitteessä X luetelluissa kansainvälisissä ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisissa säännöksissä. Kansallisessa hankintalaissa työoikeuden säännösten rikkominen rikoslain 47 luvun edellä kuvattujen rikosten tunnusmerkistön täyttävällä tavalla tuotaisiin pakollisten poissulkemisperusteiden joukkoon hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan sallimalla tavalla. Poissulkemisperusteet olisivat uusia voimassa olevan hankintalain pakollisia poissulkemisperusteita koskevaan 53 §:ään nähden kiskonnantapaista työsyrjintää lukuun ottamatta. Säännösten tarkoituksena olisi tehostaa harmaan talouden torjuntaa. Kuten muissakin pakollisissa poissulkemisperusteissa, rikoslain 47 luvun rikokset tulisi näyttää toteen lainvoimaisella tuomiolla, minkä ohella rikoksen tulisi olla merkittynä rikosrekisteriin. Toisin kuin 1 momentissa tarkoitetuissa poissulkemisperusteissa, 2 momentin rikosnimikkeiden osalta ei otettaisi huomioon tarjoajan itse saamia tuomioita kuten yhteisösakkoja.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin muuhun jäsenmaahan kuin Suomeen sijoittautuneen ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisesta vastaavasta rikoksesta annetun lainvoimaisen tuomion perusteella. Säännöksessä listattaisiin hankintadirektiivin 57 artiklassa mainitut rikosnimikkeitä koskevat EU-säädökset, joiden perusteella rikosnimikkeet ja niiden vastaavuus voitaisiin yksilöidä muissa maissa. Säännös vastaisi rakenteeltaan voimassa olevan hankintalain 53 §:ssä säädettyä. Muissa maissa tehtyjen rikostuomioiden selvittämisessä voitaisiin hyödyntää EU:n sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmiä (Internal Market Information System IMI), joiden osalta hankintayksiköiden yhteyspisteenä toimii työ- ja elinkeinoministeriö. Muiden EU-maiden rikosnimikkeiden vastaavuutta koskevassa selvitystyössä voitaisiin hyödyntää myös neuvoston eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) perustamisesta antamassa päätöksessä 2009/316/YOS olevaa rikosnimikkeiden luokittelua koskevaa yhteistä taulukkoa sekä Oikeusrekisterikeskuksen asiantuntemusta rikosnimikkeiden vastaavuudesta.

Pykälän *4 momentin* mukaan hankintayksikön olisi suljettava tarjouskilpailusta myös ehdokas tai tarjoaja, joka on lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla todettu laiminlyöneen velvollisuutensa maksaa Suomen tai sijoittautumismaansa veroja tai sosiaaliturvamaksuja. Säännös olisi uusi ja perustuisi hankintadirektiivin 57 artiklan 2 kohtaan. Voimassa olevan hankintalain 54 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti on säädetty ainoastaan harkinnanvaraiseksi poissulkemisperusteeksi. Verojen ja sosiaaliturvamaksujen asianmukainen maksaminen on olennaista julkistalouden toimintakyvylle etenkin heikon talouskehityksen aikoina. Hankintadirektiivin 57 artiklan 2 kohdassa verojen ja sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti on säädetty pakolliseksi poissulkemisperusteeksi, jos laiminlyönti on todettu lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla. Pakollinen poissulkeminen ei olisi kuitenkaan käsillä, jos ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten.

Suomessa Verohallinto antaa pyynnöstä todistuksen verojen maksamisesta tai verovelkatodistuksen. Todistuksista ilmenee verojen maksamisen tilanne sen antamishetkellä. Todistus verojen maksamisesta annetaan, jos Verohallinnon asiakas on antanut veroja koskevat ilmoitukset oikeaan aikaan sekä maksanut veronsa ajoissa ja oikeamääräisinä. Verovelkatodistus annetaan muun muassa, jos Verohallinnon asiakkaalla on arvonlisäveroa, ennakonpidätystä tai työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevia ilmoituksia antamatta tai maksuja tilittämättä, erääntyneitä veroja suorittamatta (verojäämiä), verovastuuseen perustuvaa verovelkaa taikka verovelkaa yrityssaneerauksessa tai yksityishenkilön velkajärjestelyssä. Varsinainen verotuspäätös tehdään vuosittain niin luonnollisten henkilöiden kuin yhteisöjenkin osalta. Tämä päätös saa lainvoiman, mikäli siitä ei ole valitettu tai jos tuomioistuin on antanut päätöstä koskevan lainvoimaisen ratkaisun. Suomessa ei tällä hetkellä ole hallinnosta saatavaa vakioselvitystä, josta ilmenisivät lainvoimaisella tuomiolla tai päätöksellä vahvistetut verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönnit. Koska verotuspäätökset tehdään kerran vuodessa, tällaisiin päätöksiin sidotut tiedot ovat useimmiten jo vanhentuneita päätöksen jälkeen toteutetussa hankintamenettelyssä. Hankintayksikkö ei siis voisi useimmissa tapauksissa selvittää verojen maksamista koskevaa tilannetta Suomessa lainvoimaiseen päätökseen tai tuomioon pohjautuen, eikä hankintayksikön katsottaisi myöskään rikkoneen kyseistä lainkohtaa, mikäli se ei olisi selvittänyt verojen maksamista tällä tavalla. Lähtökohtaisesti verojen ja sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti toimisi suomalaisten tarjoajien osalta edelleen voimassa olevan hankintalain tavoin 81 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuna harkinnanvaraisena poissulkemisperusteena, sillä mainitut velvoitteensa laiminlyönyt ehdokas ja tarjoaja voitaisiin tällöin sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle myös tilanteessa, jossa laiminlyönti osoitetaan verovelkatodistuksella tai muulla muuhun kuin lainvoimaiseen päätökseen tai tuomioon sidotulla selvityksellä. Muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa voi kuitenkin olla saatavissa lainvoimaiseen tuomioon perustuvia ja ajantasaisia selvityksiä verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksamatta jättämisestä kyseiseen valtioon sijoittautuneista tarjoajista.

Hankintayksiköllä ei olisi oikeutta sulkea tarjouskilpailusta ehdokasta tai tarjoajaa 1 momentin 4 kohdan nojalla, mikäli ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten ja noudattanut tätä järjestelyä.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin pakollisen poissulkemisperusteen vaikutuksen enimmäiskestosta. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 57 artiklan 7 kohtaan ja olisi uusi. Hankintadirektiivin 57 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden olisi määriteltävä poissulkemisen enimmäiskesto siinä tapauksessa, että toimittaja ei toteuta 57 artiklan 6 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä luotettavuutensa osoittamiseksi. Jos poissulkemisen kestoa ei ole vahvistettu lainvoimaisella tuomiolla, se ei saa direktiivin mukaan olla pidempi kuin viisi vuotta lainvoimaisen tuomion antamisesta 57 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen pakollisten poissulkemisperusteiden osalta. Säännöksellä varmistettaisiin suhteellisuusperiaatteen mukaisesti, että pakollisiksi poissulkemisperusteiksi säädetyt tapahtumat eivät estäisi ehdokasta tai tarjoajaa osallistumasta hankintamenettelyihin rajoittamattomaksi ajaksi. Toisaalta säännöksellä pyritään varmistamaan, että lainkohdassa listatut ja harmaan talouden kannalta merkittävät rikostuomiot otettaisiin huomioon riittävässä laajuudessa.

81 §. *Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet*. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta sulkea ehdokkaita ja tarjoajia tarjouskilpailusta muiden kuin 80 §:ssä säädettyjen poissulkemisperusteiden johdosta. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 2 ja 4 kohtaan ja vastaa osin voimassa olevan hankintalain 54 §:ssä säädettyä. Hankintayksiköllä olisi poissulkemismahdollisuus missä tahansa hankintamenettelyn vaiheessa, jos käy ilmi, että ehdokasta tai tarjoajaa rasittaa lainkohdassa tarkoitettu harkinnanvarainen poissulkemisperuste joko ennen hankintamenettelyä tai sen aikana toteuttamiensa tai toteuttamatta jättämien toimien johdosta.

Ehdotetun pykälän tarkoituksena on vähentää toimittajan heikosta taloudellisesta asemasta, lainsäädännön vastaisesta toiminnasta tai muista vastaavista tekijöistä johtuvia riskejä hankinnan toteuttamiselle. Hankintayksiköllä olisi voimassa olevan hankintalain 54 §:n mukaisesti edelleen harkintavalta poissulkemisperusteen käyttämisessä. Perusteen käyttäminen ei edelleenkään edellyttäisi siitä mainittavan hankinta-asiakirjoissa. Hankintayksikön olisi pykälässä säädettyjä poissulkemisperusteita soveltaessaan kiinnitettävä erityistä huomiota suhteellisuusperiaatteeseen. Ehdokas tai tarjoaja olisi vain poikkeuksellisesti suljettava menettelyn ulkopuolelle vähäisten rikkomusten perusteella. Toistuvat vähäisetkin sääntöjenvastaisuudet voisivat kuitenkin kyseenalaistaa ehdokkaan tai tarjoajan luotettavuuden hankinnan toteuttamisessa, jolloin poissulkeminen voisi olla perusteltua. Hankintayksikkö voisi huomioida harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden näyttönä myös muuta aineistoa kuin lainvoimaisia päätöksiä tai tuomioita. Hankintayksikkö vastaisi kuitenkin siitä itsestään johtuvan virheellisen poissulkemispäätöksen seurauksista.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan heikon taloudellisen tilan johdosta tarjouskilpailusta voitaisiin sulkea sellainen ehdokas tai tarjoaja, joka on konkurssissa, keskeyttänyt liiketoimintansa, jolle on vahvistettu akordi, velkajärjestely tai velkasaneerausohjelma. Tarjouskilpailusta sulkeminen olisi *2 kohdan* mukaan mahdollista myös, jos vireillä on edellä mainittu menettely.

Momentin *3 kohdan* mukaan ehdokas tai tarjoaja voitaisiin sulkea menettelystä myös, jos se on ammattitoiminnassaan syyllistynyt sen luotettavuuden kyseenalaistavaan vakavaan virheeseen, jonka hankintayksikkö voi näyttää toteen. Tällainen vakava virhe kyseenalaistaisi toimittajan luotettavuuden niin, että sitä ei voitaisi valita hankintasopimuksen sopimuspuoleksi riippumatta siitä, että sillä olisi muutoin tekniset ja taloudelliset resurssit sopimuksen toteuttamiseksi. Hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan c alakohdan sanamuoto eroaa hieman voimas-

sa olevan hankintalain 54 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetystä. Tarkoituksena ei olisi kuitenkaan muuttaa säännöksen sisältöä.

Ammattitoiminnan vakava virhe voisi olla esimerkiksi kilpailulainsäädännön, liiketoimintakiellon tai teollis- tai tekijänoikeuksien rikkominen. Ammattitoiminnan vakavaksi virheeksi voitaisiin katsoa myös muun muassa yksityisen sosiaali- tai terveydenhuollon valvontamenettelyssä havaitut ja toimittajan luotettavuuden kyseenalaistavat epäkohdat palvelujen tuottamisessa. Yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) 4 luvussa sekä yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 20–22 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai aluehallintoviraston toimivallasta puuttua palvelujen tuottamista koskeviin epäkohtiin, antaa määräyksiä puutteellisuuksien korjaamisesta, velvoittaa sakon uhalla noudattamaan annettuja määräyksiä, kieltää toimintayksikön tai sen osan käyttö taikka keskeyttämään palvelujen tarjoaminen. Edellä mainitut valvontatoimenpiteet voivat oikeuttaa ehdokkaan tai tarjoajan sulkemiseen tarjouskilpailusta ammattitoimintaan liittyvän vakavan virheen vuoksi.

Ammattitoimintaan liittyväksi vakavaksi virheeksi voitaisiin katsoa edelleen tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006, tilaajavastuulaki) 5 §:ssä tarkoitetun selvitysvelvollisuuden toistuva laiminlyönti tai muu toistuva lain 9 §:ssä tarkoitettu toiminta. Aluehallintovirasto valvoo tilaajavastuulain noudattamista ja voi lain 9 §:n nojalla määrätä mainituista laiminlyönneistä laiminlyöntimaksun tilaajalle. Toistuvasti samalle ehdokkaalle tai tarjoajalle määrätty laiminlyöntimaksu voitaisiin katsoa osoitukseksi ammattitoimintaan liittyvästä vakavasta virheestä.

Ammattitoimintaan liittyväksi vakavaksi virheeksi voitaisiin katsoa myös yrityksen tai yhteisön laiminlyönti rekisteröityä esimerkiksi ennakkoperintärekisteriin, työnantajarekisteriin tai arvonlisäverovelvolliseksi taikka vakuutusmaksuverovelvolliseksi silloin, kun yrityksen tai yhteisön tulee lain mukaan rekisteröityä näihin rekistereihin. Samoin yrityksen perustamisilmoituksen laiminlyönti voitaisiin katsoa ammattitoiminnan vakavaksi virheeksi. Edelleen ammattitoimintaan liittyvänä vakavana virheenä voitaisiin pitää eläke-, työttömyys- ja tapaturmavakuutusmaksujen laiminlyöntejä sekä tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, vakuuttamis-, ilmoittamis- tai maksamisvelvollisuuksien laiminlyöntejä.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-465/11, Forposta (EU:C:2012:801*), katsottiin, että käsite ”virhe ammattitoiminnassa” kattaa kaikenlaisen virheellisen menettelyn, joka vaikuttaa kyseisen toimijan ammatilliseen luotettavuuteen ja että hankintayksiköt voivat todeta virheen ammattitoiminnassa millä tahansa perusteltavissa olevalla keinolla. Perusteen käyttö ei edellytä ratkaisun mukaan myöskään lainvoimaista tuomiota.

Momentin *4 kohdassa* säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta sulkea hankintamenettelystä ehdokas tai tarjoaja, jonka osalta hankintayksikkö voi osoittaa, että se on laiminlyönyt velvollisuutensa maksaa veroja tai sosiaaliturvamaksuja. Säännös perustuu hankintadirektiivin 54 57 artiklan 2 kohdan toiseen kappaleeseen ja vastaa voimassa olevan hankintalain 54 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädettyä. Toisin kuin 80 §:n 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, momentin 4 kohdan poissulkemisen edellytyksenä ei olisi laiminlyönnin osoittaminen lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla. Hankintayksikkö voisi näin ollen nykykäytännön mukaisesti käyttää poissulkemisen perustana Verohallinnon antamaa verovelkatodistusta.

Ehdotettua lainkohtaa sovellettaessa hankintayksikkö voisi kiinnittää huomiota suhteellisuusperiaatteeseen. Hankintayksikkö voisi olla sulkematta ehdokasta tai tarjoajaa tarjouskilpailusta, jos poissulkeminen olisi selvästi kohtuutonta esimerkiksi maksamatta olevan määrän vähäisyyden tai muun poikkeuksellisen syyn vuoksi. Toisaalta hankintayksikkö voisi myös halu-

tessaan sulkea ehdokkaan tai tarjoaja menettelystä riippumatta edellä mainituista taustatekijöistä.

Momentin *5 kohdan* mukaan hankintayksikkö voisi sulkea tarjouskilpailusta ehdokkaan tai tarjoajan, joka on laiminlyönyt ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteitaan. Lisäedellytyksenä olisi, että hankintayksikkö voi näyttää rikkomuksen toteen. Säännös perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan a alakohtaan ja on uusi. Säännöksen tarkoituksena olisi 3 kohdan ammattitoiminnan vakavan virheen poissulkemisperusteen tavoin ehkäistä tarjoajan tai ehdokkaan lainsäädännön vastaisten toimien ja epäluotettavuuden synnyttämiä riskejä hankintasopimuksen toteuttamiselle. Samaa rikkomusta tai laiminlyöntiä voitaisiin joissain tapauksissa pitää sekä 3 että 5 kohdassa tarkoitettuna poissulkemisperusteena. Ehdotetun 5 kohdan tarkoittamia rikkomuksia voisivat olla esimerkiksi tasa-arvolainsäädännön rikkominen, rikoslain 48 luvun mukaiset ympäristörikokset, vammaisten henkilöiden esteettömyyttä koskevien sääntöjen, työoloja tai työturvallisuutta koskevien sääntöjen tai työ- tai virkaehtosopimusten noudattamatta jättäminen.

Kuten muidenkin 80 ja 81 §:ssä lueteltujen poissulkemisperusteiden kohdalla, myös 5 kohdassa kuvattujen poissulkemisperusteiden täyttyminen edellyttää rikkomuksen olennaisuutta ja vakavuutta. Työehtosopimuksista käytävät tuomioistuinprosessit ovat verraten yleisiä. Työehtosopimuksen velvoitteet ja määräykset voivat olla tulkinnanvaraisia, niin että osapuolten on välttämätöntä hakea asiassa tuomioistuimen tulkinta. Lainkohtaa sovellettaessa kyseeseen voisivat tulla lähinnä sellaiset rikkomustilanteet, jotka osoittavat työnantajayrityksessä selvää piittaamattomuutta työehtosopimuksen yksiselitteisistä ja selvistä määräyksistä sekä velvoitteista. Useimmiten tämä edellyttänee, että rikkomuksen on todennut tuomioistuin.

Momentin *6 kohdan* mukaan tarjouskilpailusta voitaisiin sulkea pois toimittaja, joka on ollut osallisena kilpailua vääristävässä sopimuksessa ja hankintayksikkö voi näyttää tämän toteen. Säännös on uusi ja se perustuu direktiivin 57 artiklan 4 kohdan d alakohtaan. Säännös vastaisi kuitenkin lähtökohtaisesti soveltamisalaltaan voimassa olevan lain 54 §:n 1 momentin 4 kohdan säännöstä ammattitoimintaan liittyvästä vakavasta virheestä siltä osin kuin sitä on sovellettu kilpailulainsäädännön rikkomiseen. Säännöksellä ei olisi tarkoitus muuttaa oikeuskäytäntöä tältä osin. Säännös antaisi hankintayksikölle mahdollisuuden sulkea pois yritykset, jotka ovat osoittautuneet epäluotettavaksi.

Kilpailua vääristävää sopimusta ei määriteltäisi tässä laissa tarkemmin, mutta oikeuskäytännön mukaan mahdollisuus poissulkemiseen ei rajoittuisi vain tarjouskartelleihin ja voisi tulla kyseeseen myös silloin kun rikkomus ei olisi kohdistunut juuri kyseiseen hankintayksikköön tai ylipäänsä liittynyt julkiseen hankintaan (asia *C-470/13, Generali-Providencia Biztosító (EU:C:2014:2469)*. Kohta ei kuitenkaan sanamuotonsa mukaan soveltuisi yrityksen yksipuoliseen toimeen, vaikka yritys olisi tuomittu esimerkiksi määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä.

Jos kilpailunrikkomuksesta ei ole lainvoimaista tuomiota, tulisi hankintayksikön tapauskohtaisesti harkita, onko käsillä riittävän uskottava näyttö. Hankintayksiköllä olisi oikeus harkintansa perusteella päättää milloin rikkomuksesta on riittävän uskottava näyttö, mutta sen on kuitenkin huomioitava, että se vastaa mahdollisen virheellisen päätöksensä seurauksista.

Poissulkemista olisi mahdollista käyttää esimerkiksi tilanteissa, joissa kilpailunvastainen toiminta vaarantaa yrityksen luotettavuuden niin, että hankintayksikkö ei katso voivansa valita tätä sopimuskumppaniksi. Poissulkemisesta ei olisi kuitenkaan tarkoituksenmukaista muodostua kartelliin osallistuneelle yritykselle automaattisesti seuraavaa lisärangaistuksen kaltaista seuraamusta, vaan sitä voitaisiin käyttää lähinnä silloin, kun hankintayksikkö arvioisi, että yri-

tyksen rikkomus vaikuttaa optimaaliseen tulokseen pääsemiseen hankinnassa. Hankintayksikön tulee huomioida tasapuolisuuden ja suhteellisuuden periaatteet. Hankintayksikön tulisi harkita periaatteiden vaarantumista esimerkiksi, jos se sulkee pois vain osan kartellista tuomituista yrityksistä tai ryhtyy poissuljentaan muun vähäisen rikkomuksen vuoksi. Hankintayksikkö voisi kuitenkin toisaalta kiinnittää huomiota poissuljennan vaikutuksiin kilpailutuksessa varsinkin, jos markkinalla on vain vähän toimijoita.

Jos hankintayksikkö harkitsee poissulkemista tilanteessa, jossa se epäilee uskottavan näytön perusteella tarjouskartellia meneillään olevassa kilpailutuksessa, olisi sen suositeltavaa olla ensin yhteydessä Kilpailu- ja kuluttajavirastoon. Tällöin varmistettaisiin, että hankintayksikkö ei paljastaisi yrityksille kartelliepäilyä tilanteessa, jossa Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on näytön hankkimiseksi suunnitteilla kilpailulain 35 §:n mukainen yllätystarkastus kyseisiin yrityksiin. Epäilyn paljastuminen voisi johtaa siihen, että yritykset ehtisivät tuhota näytön ennen tarkastusta.

Momentin *7 kohdan* mukaan hankintayksikkö voisi sulkea tarjouskilpailusta toimittajan, jonka eturistiriitaa hankintamenettelyssä ei voida tehokkaasti poistaa muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan e alakohtaan sekä 24 artiklaan ja on uusi. Direktiivin 24 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että hankintaviranomaiset toteuttavat asianmukaiset toimenpiteet hankintamenettelyissä esiintyvien eturistiriitojen tosiasialliseksi estämiseksi, havaitsemiseksi ja poistamiseksi, jotta vältetään kilpailun vääristyminen ja varmistetaan kaikkien talouden toimijoiden yhdenvertainen kohtelu. Eturistiriidoilla tarkoitetaan direktiivin 24 artiklan mukaan ainakin tilanteita, joissa hankintaviranomaisen tai sen puolesta toimivan hankintapalvelun tarjoajan palveluksessa olevilla henkilöillä, jotka osallistuvat hankintamenettelyn toteuttamiseen tai jotka voivat vaikuttaa menettelyn tulokseen, on välitön tai välillinen rahallinen, taloudellinen tai muu henkilökohtainen intressi, jonka voitaisiin nähdä vahingoittavan heidän puolueettomuuttaan ja riippumattomuuttaan hankintamenettelyssä.

Suomessa virkamiesten esteellisyydestä on säädetty hallintolain 27 ja 28 §:ssä. Esteellisyyssäännökset estävät virkamiehen osallistumisen esimerkiksi sellaisen hankintapäätöksen tekemiseen tai valmisteluun, joka koskee tarjouskilpailua, johon on osallistunut virkamiehen tai tämän läheisen johtama, hallinnoima tai omistama yritys. Hankintayksikköinä on kuitenkin myös yksityisiä oikeushenkilöitä, minkä ohella hankintapäätöksen tekemiseen tai valmisteluun voi osallistua myös työsuhteessa olevia henkilöitä. Näissä tilanteissa hankintayksikkö voi poistaa eturistiriidan syntymisen henkilöstö- ja organisatorisilla toimenpiteillä. Ottaen huomioon voimassa olevan hallintolain säännökset esteellisyydestä ja erityisesti hankintalainsäädännön suhteellisuusperiaatteen, olisi ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemista käytettävä poikkeuksellisesti viimesijaisena toimenpiteenä estämään hankintadirektiivin tarkoittaman eturistiriidan syntymisen hankintamenettelyssä. Lähtökohtaisesti hankintayksikön tulisi ehkäistä eturistiriidan syntyminen etukäteen muulla toimenpiteellä kuin ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisella. Toimittajan poissulkeminen 7 kohdan nojalla tilanteessa, jossa hankintayksikkö olisi voinut muilla keinoin ehkäistä eturistiriidan syntyminen, voi olla myös hankintalain syrjimättömyysvaatimuksen vastaista.

Momentin *8 kohdan* mukaan hankintayksikkö voisi sulkea tarjouskilpailusta ehdokkaan tai tarjoajan, jonka osallistuminen hankintamenettelyn valmisteluun on vääristänyt kilpailua, eikä vääristymää voida poistaa muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä. Säännös perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan f alakohtaan ja on uusi. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on ehkäistä kilpailua vääristäviä tilanteita, joissa toimittaja voisi tarjouskilpailun valmisteluun osallistumisella joko kyetä vaikuttamaan siihen, mitä hankintayksikkö hankkii ja asettaa vaatimukseksi tarjouskilpailussa, tai saada osallistumisen aikana sellaista lisätietoa, jo-

ta se voi hyödyntää kilpailuetuna tarjouskilpailussa. Molemmissa tilanteissa edellytyksenä on lisäksi se, että hankinnan valmisteluun osallistunut toimittaja myös osallistuu varsinaiseen tarjouskilpailuun. Osallistumisesta hankinnan valmisteluun säädettäisiin myös ehdotetussa 66 §:ssä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO:2003:74* katsottiin, että tarjouskilpailun suunnitteluun osallistumisesta voi syntyä sellainen etu, joka vääristää merkityksellisellä tavalla hankintaa koskevan tarjouskilpailun muiden tarjoajien vahingoksi. Tasapuolisen kohtelun ja kilpailun aikaansaamisen vaatimukset voivat tällöin edellyttää, että suunnitteluun osallistunut yritys jää tarjouskilpailun ulkopuolelle. Kysymys olisi ratkaisun mukaan kuitenkin ratkaistava ottaen huomioon kunkin asian erityispiirteet kuten esimerkiksi suunnitteluun osallistumisen merkitys hankinnassa sekä suunnittelun ja tarjouskilpailun välinen ajallinen yhteys.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa yhdistetyissä asioissa *C-21/03 ja C-34/03, Fabricom (EU:C:2005:127*) katsottiin, ettei toimittajaa saanut sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle ilman tälle varattua mahdollisuutta osoittaa, että suunnitteluun osallistuminen ei ollut johtanut kilpailuedun tai muun tasapuolista kohtelua vääristävän vaikutuksen syntymiseen. Säännöksen soveltamisessa tulisi kiinnittää huomiota suhteellisuusperiaatteeseen. Säännöstä ei tulisi soveltaa siten, että se estäisi tai ehkäisisi hankintojen laadun kannalta tärkeiden hankintayksikön ja toimittajien välisen teknisen vuoropuhelun ja hankinnan valmisteluvaiheen keskustelujen käymistä.

Tästä poissulkemisperusteesta olisi erotettava tilanteet, joissa hankintayksikkö jo hankinta-asiakirjoissa toteaa, että tiettyyn suunnittelupalvelun tai muun hankinnan valmisteluun liittyvän konsulttipalvelun kilpailutukseen osallistuvilta tarjoajilta kielletään osallistuminen suunnitteluun perustuvaan kokonaan toiseen tarjouskilpailuun. Tällaisen ehdon hankintalain mukaisuus arvioidaan hankinnan kohteen kuvauksen ja hankinta-asiakirjojen sopimusehtojen syrjimättömyyttä koskevassa erillisessä arvioinnissa. Joissain tapauksissa hankintayksiköillä voi olla perusteltu tarve esittää tällaisia tarjouskilpailun ehtoja tai sopimusehtoja, jos esimerkiksi hankintayksikkö hankkii valvojaa tai ulkopuolista arvioijaa toiseen tekemäänsä hankintaan.

Ennen poissulkemista ehdokkaalle ja tarjoajalle olisi annettava mahdollisuus osoittaa, ettei sen osallistuminen hankinnan valmisteluun ole johtanut tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn vaarantumiseen.

Momentin *9 kohdan* mukaan hankintayksikkö voisi sulkea tarjouskilpailusta ehdokkaan tai tarjoajan, jonka suorituksissa aikaisemmissa hankintasopimuksissa tai käyttöoikeussopimuksissa on ollut merkittäviä tai toistuvia puutteita jonkin keskeisen vaatimuksen toteuttamisessa. Lisäedellytyksenä olisi, että puutteet ovat johtaneet kyseisen aikaisemman sopimuksen ennenaikaiseen irtisanomiseen, purkamiseen, vahingonkorvauksiin tai muihin vastaaviin sanktioihin. Tällaisia sanktioita voisivat olla myös sopimussakkojen periminen sekä hinnanpidätysehtojen käyttäminen. Poissulkeminen olisi mahdollista myös niissä tilanteissa, joissa hankintayksiköllä olisi ollut oikeus esimerkiksi irtautua sopimuksesta mutta joissa hankinnan toteuttamisen kriittisyyden vuoksi sopimusta ei ole voitu irtisanoa tai purkaa. Säännös perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan g alakohtaan.

Ehdotetun lainkohdan tarkoittamia puutteita voisivat olla esimerkiksi hankintasopimuksen olennaisten osien toimittamatta tai suorittamatta jättäminen tai toimitetun tavaran tai palvelun merkittävät puutteet, joiden vuoksi sitä ei voida käyttää aiottuun tarkoitukseen. Puutteena voitaisiin pitää myös sellaista sopimuskumppanin aiempiin sopimuksiin liittyvää toimintaa, joka kyseenalaistaisi vakavasti kyseisen toimittajan luotettavuuden.

Ehdotettua säännöstä sovellettaessa tulisi varmistaa, että aiempien sopimusten puutteet on riittävästi dokumentoitu ja että puutteet ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisesti riittävän vakavia. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 25.5.2009 taltio 1294* katsottiin, että hankintayksikön aiempien negatiivisten kokemusten käyttäminen voi sinänsä olla mahdollista ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisperusteena. Koska hankintayksikön reklamaatioluettelo oli epätäsmällinen ja koska osa esitetyistä puutteista oli pienehköjä ja alalla tavanomaisia, esitetyt puutteet eivät ratkaisun mukaan oikeuttaneet hankintayksikköä sulkemaan toimittajaa tarjouskilpailusta.

Ehdotettua poissulkemisperustetta sovellettaessa voitaisiin ottaa huomioon myös ehdokkaan tai tarjoajan muiden hankintayksiköiden kanssa tehdyissä sopimuksissa ilmenneet vakavat puutteet, mikäli ne on dokumentoitu riittävästi ja täyttävät muutoin säännöksen edellytykset. Tällaisia vakavia puutteita voisivat olla esimerkiksi toistuvat ja vakavat viivästykset tai virheet sopimussuoritusten toteuttamisessa. Lainkohdan tarkoituksena olisi mahdollistaa se, että julkisen hankkijan ei tarvitsisi ryhtyä sopimuksiin sellaisten toimittajien kanssa, joita huolellisesti toimiva ja asiantunteva yksityinen yhteisökään ei ottaisi itse sopimuskumppanikseen. Aiempiin puutteisiin liittyvä poissulkemisperuste on kuitenkin erotettava tilanteista, joissa hankintayksikkö käyttää positiivisia kokemuksiaan ehdokkaista ja tarjoajista tarjousvertailussa. Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisussa (*KHO:2010:35*) katsottiin, että hankintayksikön aikaisempien hyvien kokemusten käyttäminen tarjousvertailussa ei ollut omiaan turvaamaan tarjoajien tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua tilanteessa, jossa hankintayksiköllä ei ollut kokemuksia kaikista tarjotuista tuotteista.

Momentin *10 kohdan* mukaan hankintayksikkö voisi sulkea tarjouskilpailusta ehdokkaan tai tarjoajan, joka on syyllistynyt olennaisesti väärien tietojen antamiseen ilmoittaessaan hankintayksikölle ehdokkaiden ja tarjoajien sekä tarjousten valintaan liittyviä tietoja tai laiminlyönyt vaadittavien tietojen antamisen. Säännös perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan h alakohtaan ja vastaa voimassa olevan hankintalain 54 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädettyä.

Momentin *11 kohdassa* säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle ehdokas tai tarjoaja, joka on pyrkinyt vaikuttamaan epäasianmukaisesti hankintayksikön päätöksentekoon, saamaan luottamuksellisia tietoja, joiden avulla se voi saada perusteetonta etua hankintamenettelyssä tai tarkoituksellisesti antamaan harhaanjohtavia tietoja, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti tarjoajan tai tarjouksen valintaa koskeviin päätöksiin. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 57 artiklan 4 kohdan i alakohtaan ja on uusi. Epäasianmukainen vaikuttaminen voi liittyä esimerkiksi 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettuun hankinnan suunnitteluvaiheen poissulkemisperusteeseen, sillä useissa tapauksissa vaikuttaminen tai luottamuksellisten tietojen saaminen tapahtuu tietyn toimittajan osallistuessa hankinnan valmisteluvaiheeseen. Vaikuttaminen ja luottamuksellisten tietojen saaminen korostunee tarjouskilpailun aikana neuvotteluja sisältävissä menettelyissä, joissa vapaamuotoinen suullinen yhteydenpito on sallittu.

Pykälän *2 momentin mukaan* 1 momentin 3, 5 ja 6 kohdassa säädettyä sovellettaisiin myös silloin, kun virheeseen tai rikkomukseen syyllistynyt tai velvollisuuden laiminlyönyt on ehdokkaan tai tarjoajan sijasta sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö. Kyseeseen voisi tulla myös luonnollinen henkilö. Oikeushenkilöiden osalta kysymykseen voisi tulla rikos, josta oikeushenkilö on tuomittu rikoslain 9 luvun mukaiseen yhteisösakkoon. Lainkohdan mukaan ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemista koskevassa arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon muun muassa harkinnanvaraisena poissulkemisperusteena huomioidun rikkomuksen tai laiminlyönnin vakavuus, yhteys hankinnan kohteeseen, rikkomuksesta tai laiminlyönnistä kulunut aika sekä mahdolliset muut aiheutuneet seuraamukset.

Pykälän *3 momentin* mukaan hankintayksiköllä ei olisi oikeutta sulkea tarjouskilpailusta toimittajaa 1 momentin 4 kohdan nojalla, mikäli ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten. Ehdokkaan tai tarjoajan tulisi myös noudattaa kyseistä järjestelyä. Sitovasta järjestelystä ei olisi kyse maksukyvyttömyysmenettelyissä kuten yrityssaneerauksessa, josta on säädetty erikseen harkinnanvaraisena poissulkemisperusteena. Säännös perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 2 kohdan kolmanteen kappaleeseen ja olisi uusi. Säännös poikkeaisi voimassa olevan hankintalain aikaisesta tuomioistuinkäytännöstä, jossa hankintayksikön on katsottu voivan tietyissä tilanteissa sulkea toimittaja tarjouskilpailun ulkopuolelle sen tekemästä maksujärjestelystä huolimatta (*KHO:2011:29*).

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin poissulkemisperusteen vaikutuksen enimmäiskestosta. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 57 artiklan 7 kohtaan ja olisi uusi. Hankintadirektiivin 57 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden olisi määriteltävä poissulkemisen enimmäiskesto siinä tapauksessa, että toimittaja ei toteuta 57 artiklan 6 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä luotettavuutensa osoittamiseksi. Jos poissulkemisen kestoa ei ole vahvistettu lainvoimaisella tuomiolla, se ei saa direktiivin mukaan olla pidempi kuin kolme vuotta asiaankuuluvasta tapahtumasta 57 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden osalta. Suomessa tuomioistuimet eivät anna tuomioita, joissa määrättäisiin tietyn toimittajan sulkemisesta tarjouskilpailujen ulkopuolelle. Näin ollen säännöksessä asetettaisiin kolmen vuoden enimmäiskesto. Säännöksellä varmistettaisiin suhteellisuusperiaatteen mukaisesti, että poissulkemisperusteiksi säädetyt toimenpiteet ja laiminlyönnit eivät estäisi ehdokasta tai tarjoajaa osallistumasta hankintamenettelyihin rajoittamattomaksi ajaksi. Lainkohdassa tarkoitettu tapahtuma olisi ajankohta, jona hankintayksikkö on saanut tai sen olisi asianmukaista huolellisuutta noudattaen tullut saada tietoonsa toimittajaa rasittava kyseinen poissulkemisperuste.

82 §. *Ehdokkaan ja tarjoajan korjaavat toimenpiteet.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ehdokkaan tai tarjoajan korjaustoimenpiteistä tilanteessa, jossa sitä rasittaa 80 tai 81 §:ssä säädetty poissulkemisperuste. Ehdotettu lainkohta perustuu hankintadirektiivin 57 artiklan 6 kohtaan ja on uusi.

Pykälän *1 momentin* mukaan ehdokkaalla tai tarjoajalla, jonka osalta käsillä on pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkemisperuste, olisi oikeus esittää hankintayksikölle näyttöä luotettavuudestaan. Jos hankintayksikkö katsoisi näytön perusteella luotettavuuden poissulkemisperusteen käsillä olemisesta huolimatta riittäväksi, kyseistä ehdokasta tai tarjoajaa ei saisi sulkea tarjouskilpailusta. Tarkoituksena olisi lisätä hankintamenettelyn joustavuutta sekä tarjouskilpailussa mukana olevien hyväksyttävien toimittajien määrää antamalla toimittajille mahdollisuus poistaa poissulkemisperusteista ilmenevät epäilyt ja riskit, jotka liittyvät hankintasopimuksen asianmukaiseen toteuttamiseen. Hankintayksiköllä ei olisi velvollisuutta vaatia tai pyytää näyttöä luotettavuudesta.

Lainkohdan mukaista näyttöä tulisi ensisijaisesti käyttää ja arvioida itse hankintamenettelyssä. Hankintayksikkö voisi edellyttää hankinta-asiakirjoissa, että tiettyjen yksilöityjen poissulkemisperusteiden osalta mahdollinen korjaavia toimenpiteitä koskeva selvitys esitetään jo tarjousten ja yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan jättämisen yhteydessä. Jos näin ei tehdä, olisi hankintayksikön suositeltavaa joka tapauksessa ilmaista toimittajille aikeensa ennen poissulkemista koskevan ratkaisun tekemistä ja antaa niille näin mahdollisuus esittää näyttöä luotettavuuden osoittamiseksi ehdotetun lainkohdan mukaisesti. Näin ehkäistäisiin myös tilanne, jossa näyttöä korjaavista toimenpiteistä esitettäisiin vasta hankintayksikön poissulkemisratkaisun jälkeen mahdollisessa tuomioistuinkäsittelyssä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin näytöstä riittävän luotettavuuden osoittamiseksi. Luotettavuuden osoittamiseksi voitaisiin esittää näyttöä sellaisista toimenpiteistä, joilla on tarkoitus korjata rikosten tai virheiden seuraukset ja näin estää poissulkemisperusteissa tarkoitetun toiminnan toistuminen. Tällaiset voivat olla erityisesti henkilöstöä ja organisaatiota koskevia toimenpiteitä, kuten yhteyksien katkaiseminen henkilöihin tai organisaatioihin, jotka ovat osallistuneet asiattomaan toimintaan, asianmukaiset henkilöstön uudelleenorganisointitoimet, raportointi- ja valvontajärjestelmien käyttöönotto, sisäisen tarkastusrakenteen perustaminen valvomaan säännösten noudattamista sekä sisäisten vastuu- ja korvaussääntöjen antaminen. Näyttöä voitaisiin esittää myös siitä, että ehdokas tai tarjoaja on maksanut tai sitoutunut maksamaan korvauksen kaikista vahingoista, joita rangaistavasta teosta tai virheestä on aiheutunut taikka selvittänyt tosiasiat ja olosuhteet kattavasti toimimalla aktiivisesti yhteistyössä tutkintaviranomaisten kanssa. Kyseeseen voisi tulla edelleen kilpailulain (948/2011) 14 §:ssä tarkoitettu tilanne, jossa kilpailunrajoitukseen osallistunut elinkeinonharjoittaja toimittaa tietoja tai todisteita, joiden perusteella Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi toimittaa kilpailulain 35 tai 36 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen tai joiden perusteella Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi todeta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen rikkomisen. Ehdokasta tai tarjoajaa ei saisi enää sulkea pois poissulkemisperusteiden nojalla, jos tällaisilla toimenpiteillä saadaan riittävät takeet sen luotettavuudesta.

Pykälän *3 momentin* mukaan ehdokkaan tai tarjoajan toteuttamat korjaavat toimenpiteet olisi arvioitava ottaen huomioon rangaistavan teon, virheen tai laiminlyönnin vakavuus sekä niihin liittyvät olosuhteet. Kyseessä olisi kokonaisarviointi, jossa otetaan huomioon muun muassa edellä 2 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa mainittuja tekijöitä. Jos ehdokkaalla tai tarjoajalla on 81 §:n 3 momentin mukaisesti verojen maksamista koskeva maksusuunnitelma, tämä olisi riittävä osoitus myös asiaa koskevista korjaavista toimenpiteistä.

83 §. *Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset.* Pykälässä säädettäisiin ehdokkaan tai tarjoajan ominaisuuksiin liittyvien vaatimusten esittämisestä. Ehdotettu pykälä perustuu hankintadirektiivin 58 artiklan 1 kohtaan ja vastaa osittain voimassa olevan hankintalain 56 §:ssä säädettyä.

Pykälän mukaan hankintayksikkö olisi valittava ehdokkaat ja tarjoajat etukäteen ilmoitettujen puolueettomien perusteiden mukaisesti. Hankintayksikön olisi suljettava tarjouskilpailusta tarjoajat tai ehdokkaat, jotka eivät täytä näitä ehtoja. Neuvottelumenettelyssä hankintayksikön olisi tarvittaessa vähennettävä valittujen tarjoajien määrää etukäteen ilmoitettujen perusteiden mukaisesti.

Ehdotetun 3 §:n 1 momentin syrjimättömyysperiaatteen ja erityisalojen hankintadirektiivin 76 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdan mukaisesti hankintayksikkö ei saisi valitessaan tarjoajia rajoitettuun menettelyyn, neuvottelumenettelyyn, kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn tai innovaatiokumppanuuteen taikka valitessaan toimittajia toimittajarekisteriin asettaa hallinnollisia, teknisiä tai rahoitukseen liittyviä ehtoja vain osalle toimittajista tai vaatia sellaisia testejä tai näyttöä, jotka ovat päällekkäisiä jo olemassa olevan objektiivisen näytön kanssa.

Pykälän mukaan hankintayksiköllä olisi mahdollisuus asettaa ehdokkaiden ja tarjoajien rekisteröitymistä, taloudellista ja rahoituksellista tilannetta sekä teknistä ja ammatillista pätevyyttä koskevia soveltuvuusvaatimuksia. Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevilla vaatimuksilla hankintayksikkö pyrkii varmistumaan tavarantoimittajan, palveluntuottajan tai urakoitsijan kyvystä toteuttaa hankinta. Rajoitetussa menettelyssä, tarjousperusteisessa neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä sekä innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö valitsee soveltuvuuteen liittyviä arviointiperusteita käyttäen ne tarjoajat, jotka otetaan mukaan tarjouskilpailuun.

Ehdokkaiden ja tarjoajien ominaisuuksiin liittyvillä vaatimuksilla voidaan edistää laatuun liittyvien tekijöiden huomioimista hankinnan toteuttamista. Erityisesti palveluhankinnoissa ehdokkaiden ja tarjoajien ammattitaitoon, pätevyyteen ja kokemukseen liittyvät vähimmäisvaatimukset voivat parantaa palvelun laatua. Hankintayksiköllä on laajaa harkintavaltaa ehdokkaiden ja tarjoajien ominaisuuksiin liittyvien soveltuvuusvaatimusten asettamisessa. Vaatimusten tulee liittyä ehdokkaiden tai tarjoajien mahdollisuuksiin toteuttaa hankinta eikä niillä saa vaarantaa ehdokkaiden tai tarjoajien tasapuolista kohtelua. Hankintayksikkö voi halutessaan edellyttää siten myös esimerkiksi lakisääteistä ammatillista pätevyyttä korkeampaa pätevyyttä.

Pykälän mukaan ehdokkaiden tai tarjoajien rekisteröitymiseen, taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen sekä tekniseen suorituskykyyn ja ammatilliseen pätevyyteen liittyvien vaatimusten olisi liityttävä hankinnan kohteeseen siten, että ne osoittavat ehdokkaiden tai tarjoajien mahdollisuudet toteuttaa hankinta. Niiden tulisi lisäksi oltava suhteellisia, puolueettomia ja perusteltavissa hankinnan kohteen kannalta. Soveltumattomat tai liian ankarat vaatimukset voivat rajoittaa tarpeettomalla tavalla kilpailua ja estää erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten ja yhteisöjen osallistumisen tarjouskilpailuun. Ehdokas tai tarjoaja, joka ei täytä esitettyjä vähimmäisvaatimuksia, olisi suljettava tarjouskilpailusta.

84 §. *Selvitys oikeudesta harjoittaa ammatti- tai elinkeinotoimintaa*. Pykälässä säädettäisiin ehdokkaan tai tarjoajan ammatti- tai elinkeinotoiminnan harjoittamisoikeutta koskevien selvitysvaatimusten esittämisestä. Ehdotettu pykälä perustuu hankintadirektiivin 58 artiklan 1 kohtaan ja vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 57 §:ssä säädettyä.

85 §. *Taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintayksikön asettamista ehdokkaan ja tarjoajan taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevista vaatimuksista. Ehdotettu lainkohta perustuu hankintadirektiivin 58 artiklan 3 kohtaan ja vastaa osin voimassa olevan hankintalain 58 §:ssä säädettyä. Ehdotettu lainkohta eroaisi voimassa olevasta hankintalaista siten, että siinä säädettäisiin taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevista vaatimuksista eikä niiden täyttymistä osoittavista selvityksistä.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi asettaa vaatimuksia, joilla varmistetaan, että ehdokkailla ja tarjoajilla on hankintasopimuksen toteuttamiseen tarvittavat taloudelliset ja rahoitukselliset voimavarat. Vaatimukset voisivat koskea esimerkiksi riittävää luottokelpoisuutta, riittävän vastuuvakuutuksen olemassaoloa tai varojen ja velkojen välistä suhdetta. Jos hankintayksikkö asettaa varojen ja velkojen välistä suhdetta koskevia vaatimuksia, hankintayksikön olisi määriteltävä tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa vaatimusten täyttymisen arviointia koskevat menetelmät ja perusteet, joiden olisi oltava avoimet, puolueettomat ja syrjimättömät. Vaatimukset voisivat koskea myös vähimmäisliikevaihtoa. Vaatimusten tulisi liittyä ehdokkaan tai tarjoajan mahdollisuuksiin toteuttaa hankinta ja niiden pitäisi olla avoimia, syrjimättömiä ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Koska lain liitteessä D ei ole tyhjentävästi lueteltu niitä taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen liittyviä asiakirjoja, joita ehdokas tai tarjoaja voi esittää vaatimusten täyttymisen selvittämisessä, voi hankintayksikkö asettaa myös sellaisia taloudellista ja rahoituksellista asemaa koskevia vaatimuksia, joiden täyttymisen selvittämiseksi tarvittavaa asiakirjaa ei ole lueteltu liitteessä. Toimittajan vakavaraisuuden osoittamiseksi voitaisiin hyödyntää myös riskiluokka-analyyseja. Hankintayksikkö ei saisi syrjimättömyyden ja suhteellisuuden vaatimusten johdosta asettaa soveltuvuusvaatimuksia kuten referenssejä koskevia vaatimuksia siten, että niissä huomioitaisiin perusteettomasti vain tietyn alueen referenssit.

Pykälän *2 momentin* mukaan ehdokkailta tai tarjoajilta vaadittava vuotuinen vähimmäisliikevaihto voisi olla enintään kaksi kertaa hankintasopimuksen ennakoidun arvon suuruinen. Han-

kintayksikkö voisi asettaa vähimmäisvaatimuksen korkeammalle, jos korkeammalle liikevaihdolle voidaan esittää asianmukaisesti perusteltu syy. Tällaisissa tapauksissa saattaa olla kyse hankintasopimuksen toteuttamiseen liittyvistä suurista riskeistä tai siitä, että hankintasopimuksen oikea-aikainen ja asianmukainen toteuttaminen on ratkaisevan tärkeää esimerkiksi sen vuoksi, että se on välttämätön edellytys muiden hankintasopimusten toteuttamiselle. Vähimmäisliikevaihtovaatimuksen sijasta hankintayksikkö voisi arvioida ehdokkaiden ja tarjoajien taloudellista kantokykyä myös muilla tavoilla kuten varojen ja velkojen suhdetta tai luottoluokitusta tarkastelemalla.

Jos hankinta on jaettu osiin ehdotetun 75 §:n mukaisesti, 2 momentissa tarkoitettua vähimmäisliikevaihtoa koskevaa vaatimusta sovellettaisiin pykälän *3 momentin* mukaan kuhunkin osaan. Hankintayksikkö voisi kuitenkin asettaa vähimmäisliikevaihtoa koskevan vaatimuksen osien ryhmille tapauksissa, joissa saman tarjoajan kanssa tehdään hankintasopimus useista samanaikaisesti toteutettavista osista.

Pykälän *4 momentin* mukaan vähimmäisliikevaihtoa koskeva vaatimus olisi 43 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa puitejärjestelyyn perustuvissa kevennetyissä kilpailutuksissa asetettava samanaikaisesti toteutettavien hankintasopimusten ennakoidun enimmäisarvon perusteella. Jos enimmäisarvoa ei tiedetä, tulisi vähimmäisliikevaihtoa koskeva vaatimus asettaa koko puitejärjestelyn ennakoidun arvon perusteella. Ehdotetun lain 49 §:ssä tarkoitetussa dynaamisessa hankintajärjestelmässä vuotuista vähimmäisliikevaihtoa koskeva vaatimus olisi asetettava järjestelmässä tehtävien sopimusten oletetun enimmäisarvon perusteella.

86 §. *Tekninen suorituskyky ja ammatillinen pätevyys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintayksikön asettamista ehdokkaan ja tarjoajan teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevista vaatimuksista. Ehdotettu lainkohta perustuu hankintadirektiivin 58 artiklan 4 kohtaan ja vastaa osin voimassa olevan hankintalain 59 §:ssä säädettyä. Ehdotettu lainkohta eroaisi voimassa olevasta hankintalaista siten, että siinä säädettäisiin teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevista vaatimuksista eikä niiden täyttymistä osoittavista selvityksistä.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi asettaa vaatimuksia, joilla varmistetaan, että ehdokkailla ja tarjoajilla on hankinnan toteuttamisessa tarvittavat henkilöstö- ja tekniset voimavarat ja kokemusta hankintasopimuksen toteuttamiseksi hankintayksikön edellyttämällä tasolla. Hankintayksikkö voisi vaatia, että riittävä kokemus osoitetaan viittaamalla aiemmin toteutettuihin sopimuksiin. Lainkohdassa tarkoitetut vaatimukset voisivat koskea esimerkiksi ehdokkaiden ja tarjoajien aikaisempaa kokemusta hankinnan kohteena olevan urakan, palvelun tai tavarantoimituksen kaltaisista sopimuksista, ehdokkaan tai tarjoajan johtohenkilöiden tai palvelun tai urakan suorittamisesta vastaavien henkilöiden koulutusta ja ammatillista pätevyyttä, ehdokkaan tai tarjoajan teknisiä laitoksia, laadunvarmistusmenetelmiä, tuotantokapasiteettia sekä työvoimaa. Lain liitteessä D on tyhjentävästi lueteltu teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevat selvitykset, joilla hankintayksikkö voi pyytää ehdokasta tai tarjoajaa osoittamaan teknisen suorituskykynsä ja ammatillisen pätevyytensä. Liitteessä rajattu selvitysten käyttö ohjaa välillisesti myös teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevien vaatimusten asettamista, koska asetettujen vaatimusten tulisi olla sellaisia, että niiden täyttyminen voidaan osoittaa liitteessä D mainituilla selvityksillä.

Myös teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevien vähimmäisvaatimusten tulisi liittyä ehdokkaan tai tarjoajan mahdollisuuksiin toteuttaa hankinta ja niiden pitäisi olla avoimia, syrjimättömiä ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankinnoissa, joiden kohteena on kokoonpano- tai asennustoimia edellyttäviä tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita, ehdokkaiden ja tarjoajien ammatillinen pätevyys palvelujen suorittamiseksi tai asennustoimien taikka rakennusurakan toteuttamiseksi voitaisiin arvioida ammattitaidon kokemuksen ja luotettavuuden perusteella.

87 §. *Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja.* Pykälässä säädettäisiin uudesta yhteisestä eurooppalaisesta hankinta-asiakirjasta, jolla ehdokkaat ja tarjoajat osoittaisivat yhtäältä sen, että poissulkemisperusteet eivät ole käsillä, ja toisaalta sen, että hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset täyttyvät. Säännös perustuu hankintadirektiivin 59 artiklaan. Asiakirjaa koskevien säännösten tarkoituksena olisi vähentää tarjouskilpailuun osallistumisesta etenkin pienille ja keskisuurille yrityksille ja yhteisöille syntyvää hallinnollista taakkaa, joka syntyy lukuisten vaadittavien selvitysten, todistusten ja muiden asiakirjojen toimittamisesta hankintamenettelyn yhteydessä. Antamalla yhteisessä eurooppalaisessa hankinta-asiakirjassa vakuutuksen soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä ja siitä, että poissulkemisperusteet eivät ole käsillä, toimittaja välttyy hankintamenettelyn yhteydessä suuren asiakirjamäärän hankkimiselta ja edelleen toimittamiselta hankintayksikölle. Tarkoituksena on tätä kautta myös edistää pienten ja keskisuurten yritysten ja yhteisöjen osallistumista julkisiin tarjouskilpailuihin. Asiakirja toimisi nimensä mukaisesti osoituksena soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä koko Euroopan unionin ja ETA-maiden alueella.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikön on vaadittava käytettäväksi yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa hankintamenettelyn aikana alustavana näyttönä siitä, että ehdotetun lain 80 tai 81 §:ssä tarkoitetut poissulkemisperusteet eivät rasita ehdokasta tai tarjoajaa (*1 kohta*) sekä siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat 83 §:ssä tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset (*2 kohta*). Lähtökohtaisesti hankintayksikön tulisi luottaa toimittajan yhteisessä eurooppalaisessa hankinta-asiakirjassa antamiin tietoihin ja vakuutuksiin. Tarjoaja vastaisi kuitenkin antamiensa tietojen vaatimustenmukaisuudesta. Tarjoaja tai tarjous voitaisiin sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle 74 §:n mukaisesti, mikäli ne eivät vastaa hankinta-asiakirjoissa asetettuja vaatimuksia.

Pykälän *2 momentin* mukaan ehdokas ja tarjoaja voisi käyttää samaa yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa useassa hankintamenettelyssä osoituksena soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä sekä osoituksena siitä, että käsillä ei ole poissulkemisperusteita. Edellytyksenä olisi se, että ehdokas tai tarjoaja vahvistaa kussakin hankintamenettelyssä asiakirjasta ilmenevien tietojen ja vakuutusten olevan edelleen voimassa ja vastaavan hankintayksikön asettamia vaatimuksia. Säännöksen tarkoituksena olisi edelleen vähentää toimittajien tarjouskilpailuun osallistumisesta syntyvää hallinnollista taakkaa siten, että samaa yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa voitaisiin käyttää useissa hankintamenettelyissä. Jotta säännös ei kuitenkaan johtaisi soveltuvuudeltaan riittämättömien tai poissulkemisperusteiden rasittamien toimittajien valikoitumiseen hankintayksiköiden sopimuskumppaneiksi, olisi hankintayksikön pyydettävä ehdokkaalta tai tarjoajalta nimenomainen vahvistus sille, että jo aiemmin samalle hankintayksikölle toimitettu tai toimittamishetkellä yli 3 kuukautta aiemmin päivätty asiakirja on edelleen voimassa. Useimmissa tilanteissa hankintamenettelyt eroavat toisistaan käytettyjen soveltuvuusvaatimusten osalta, joten täysin samansisältöisen yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan uudelleenkäyttö olisi käytännössä harvinaista.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan muodosta. Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja olisi laadittava sähköisesti käyttäen yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan vakiolomakkeen vahvistamisesta annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2016/7 vahvistettua vakiolomaketta. Lain 174 §:n mukaisesti sähköisyyden velvollisuus astuisi voimaan vasta 18. lokakuuta 2018 ja yhteishankintayksiköiden osalta 18. huhtikuuta 2017. Asetuksen liitteenä oleva asiakirja olisi sähköisesti ladattavis-

sa esimerkiksi Euroopan unionin lainsäädäntöä sisältävistä verkkopalveluista ja se voitaisiin lähettää esimerkiksi tarjouspyynnön sähköisenä liitteenä. Hankintayksiköt voisivat hyödyntää myös Euroopan komission luomaa ja lain voimaantullessa valmiina olevaa internet-verkkopalvelua, jota käyttämällä tarjouskilpailuun osallistuvat toimittajat voisivat täyttää yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan. Hankintayksiköt voisivat edelleen rakentaa yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan käyttämänsä sähköisen kilpailutusjärjestelmän yhteyteen, kunhan ne varmistavat, että sen sisältö vastaa komission täytäntöönpanoasetuksessa 2016/7 vahvistettua vakiolomaketta.

88 §. *Poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittäminen.* Pykälässä säädettäisiin poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittämisestä. Ehdotettu lainkohta perustuu hankintadirektiivin 59 ja 60 artiklaan ja vastaisi osin voimassa olevan hankintalain 55, 58 ja 59 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikön olisi ennen hankintasopimuksen tekemistä vaadittava tarjouskilpailun voittanutta tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset sen selvittämiseksi, koskeeko sitä 80 §:ssä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste ja täyttyvätkö hankintayksikön asettamat 83 §:ssä tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset. Jos hankintayksikkö vetoaa 81 §:n 1 momentin 1, 2 tai 4 kohdassa tarkoitettuun maksukyvyttömyyttä tai verojen ja sosiaaliturvamaksujen laiminlyöntiä koskevaan harkinnanvaraiseen poissulkemisperusteeseen, sen olisi ennen hankintasopimuksen tekemistä vaadittava valittua tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset kyseisen harkinnanvaraisen poissulkemisperusteen olemassaolon tutkimiseksi. Näin ollen selvitysten hankkimisen ja edelleen toimittamisen hallinnollinen taakka kohdistuisi ainoastaan tarjouskilpailun voittaneeseen toimittajaan. Muiden kuin 81 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden selvittämisessä voitaisiin käyttää mitä tahansa asianmukaista selvitystä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa (*KHO 16.9.2005 taltiot 2392 ja 2393*) katsottiin, että hankintayksikön asettama edellytys kuntoutuspalveluja koskevassa hankinnassa psykologihenkilöstön resursseja koskevan vaatimuksen täyttymisestä jo ennen sopimuskauden alkua oli syrjivä. Korkeimman hallinto-oikeuden pysyttämässä markkinaoikeuden ratkaisussa (*MAO 421/07, KHO 31.12.2009*) todettiin riittäväksi, että tarjoaja on osoittanut hankintayksikölle luotettavalla todennäköisyydellä, että sillä sopimuksen täyttämisen alkaessa on siihen edellytykset. Kuljetuspalveluja koskevassa hankinnassa korkein hallinto-oikeus katsoi (*KHO 11.4.2014 taltio 1243)*, että edellytystä siitä, että tarjoajalla olisi käytössään riittävät resurssit ja tarvittavat luvat jo ennen varsinaisen sopimuskauden alkamista, on lähtökohtaisesti pidettävä uusia alalle pyrkiviä yrityksiä syrjivänä ja kilpailua rajoittavana.

Hankintadirektiivissä ei oteta kantaa tilanteeseen, jossa tarjouskilpailun voittaja ei toimittaisi vaatimuksista huolimatta tarvittavia selvityksiä tai jossa voittaneen tarjoajan toimittamista selvityksistä kävisi ilmi, että se ei täytäkään asetettuja vaatimuksia tai että käsillä on poissulkemisperuste. Tällaisissa tilanteissa hankintayksiköllä ei ole hankintadirektiivin 57 artiklan 1 kohdan nojalla oikeutta tehdä voittaneen tarjoajan kanssa hankintasopimusta. Toisaalta tarjousvertailu on tällaisessa tapauksessa jo suoritettu ja annetut tarjoukset eivät välttämättä ole enää voimassa. Menettely voi myös viivästyä, sillä alkuperäinen hankintapäätös tulisi poistaa hankintaoikaisumenettelyä käyttämällä. Ongelmien välttämiseksi hankintayksikkö voisi pyytää selvitykset tarjouskilpailun voittajaksi alustavaksi yksilöidyltä tarjoajalta ennen hankintapäätöksen tekemistä. Hankintadirektiivissä ei ole säädetty tarkemmin ajankohdasta, jolloin täydentävät asiakirjat vaaditaan ennen sopimuksen tekemistä. Menettelyssä hankintayksikkö yksilöisi ensin tarjouskilpailun voittajan. Kyseessä ei olisi kuitenkaan vielä 123 §:ssä tarkoitettu hankintapäätös, joka tulisi antaa tiedoksi lain 127 §:n mukaisesti. Tämän jälkeen yksilöidyltä voittajalta vaadittaisiin täydentävät asiakirjat. Mikäli toimittaja voidaan täydentävien

asiakirjojen perusteella valita sopimuskumppaniksi, tehtäisiin tämän jälkeen varsinainen lain 123 §:ssä tarkoitettu hankintapäätös. Mikäli asiakirjat osoittaisivat tarjoajan aiemmin toimittamasta vakuutuksesta poiketen puutteita soveltuvuudessa, hankintayksikkö voisi vaatia toiseksi parhaan tarjouksen tehneeltä tarjoajalta täydentävät asiakirjat. Edelleen olisi siten mahdollista toimia esimerkiksi siten, että päätöksen valmistelija pyytää vertailun voittaneelta tarjoajalta soveltuvuuden täyttymistä osoittavat selvitykset. Selvitysten tarkistamisen jälkeen hankintayksikkö tekisi hankintapäätöksen. Toinen toteuttamistapa olisi se, että hankintayksikkö tekisi hankintapäätöksen, jossa se yksilöisi tarjouskilpailun voittajan. Mikäli selvityksissä olisi puutteita tai ongelmia soveltuvuudessa, hankintayksikkö voisi käyttää 123 §:ssä tarkoitettua hankintaoikaisua ja poistaa virheelliseen selvitykseen perustuneen alkuperäisen hankintapäätöksensä.

Pykälän *2 momentin* mukaan 1 momentin pääsääntöä sovellettaisiin myös puitejärjestelyyn perustuviin ja dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtyihin hankintoihin, jos selvityksiä ei ole vaadittu silloin, kun tarjoajat on valittu järjestelyyn tai järjestelmään. Jos puitejärjestelyyn perustuva hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista, ei 1 momentissa säädettyä sovellettaisi lainkaan.

Pykälän *3 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi halutessaan milloin tahansa hankintamenettelyn aikaan pyytää ehdokkaita tai tarjoajia toimittamaan kaikki tai osan 1 momentissa tarkoitetuista selvityksistä, jos se on tarpeen menettelyn asianmukaisen kulun varmistamiseksi. Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun hankintayksikkö asettamalla osallistumishakemukset etusijajärjestykseen valitsee rajoitetussa tai neuvottelumenettelyissä ne ehdokkaat, jotka voivat jättää tarjouksensa. Tällainen tarkempi valinta ja osallistumishakemustenvertailu edellyttää usein varsinaisten selvitysten antamista pelkän vakuutuksen sijasta. Hankintayksikkö voisi pyytää ehdokkaita tai tarjoajia toimittamaan selvityksiä myös, jos se on saanut median kautta tai muutoin perustellun epäilyksen tietyn yhteisessä eurooppalaisessa hankinta-asiakirjassa esitetyn vakuutuksen paikkansapitävyydestä.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin pakollisten poissulkemisperusteiden osalta se näyttö, jonka hankintayksikön on hyväksyttävä voittaneelta tarjoajalta. Pakollisten poissulkemisperusteiden osalta näytöksi olisi hyväksyttävä ehdotetuissa rikosrekisterilain 6 §:n 8 momentissa ja 6 b §:ssä tarkoitettu ote rikosrekisteristä taikka ehdokkaan tai tarjoajan tai sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävän henkilön alkuperämaan tai sijoittautumismaan toimivaltaisen viranomaisen antama ote rikosrekisteristä. Rikostaustan selvittämiseksi esitetty rikosrekisteriote ei saisi olla kahtatoista kuukautta vanhempi. Ehdokas tai tarjoaja saisi sen johto- tai valvontatehtävissä olevaa henkilöä koskevan rikosrekisteriotteen kyseisen henkilön suostumuksella Oikeusrekisterikeskukselta. Ehdokas tai tarjoaja voisi toimittaa saamansa otteen hankintayksikölle ottaen huomioon ehdotetun lain säännökset ja hankinta-asiakirjojen vaatimukset tietojenvaihdosta hankintamenettelyssä. Hankintayksikköön saapuneen rikosrekisteriotteen tiedot ovat rikosrekisterilain 3 §:n nojalla salassa pidettävä, eivätkä hankintayksikkö tai tarjoaja saisi ottaa otteesta jäljennöstä tai tallentaa sitä. Hankintayksikön olisi poissulkemisperusteiden selvittämisen jälkeen hävitettävä rikosrekisteriote tai palautettava se henkilölle, jota se koskee. Sähköisesti talletettu rikosrekisteriote olisi tuhottava laitteesta, tietovälineeltä tai tietojärjestelmästä ja pidettävä huolta, että tietojärjestelmien käytön yhteydessä mahdollisesti syntyneet rikosrekisteritietoja sisältävät väliaikaistiedostot poistetaan. Rikosrekisteristä ilmeneviä tietoja ei saisi ilmaista muille kuin sellaisille henkilöille, jotka välttämättä tarvitsevat niitä poissulkemisperusteiden selvittämiseksi.

Hankintadirektiivin 59 artiklan 4 kohdan toisessa kappaleessa on asetettu hankintayksikölle ehdoton velvollisuus vaatia tarjouskilpailun voittanutta tarjoajaa toimittamaan täydentävät asiakirjat. Näin ollen hankintayksiköt eivät enää voisi olla selvittämättä pakollisten poissul-

kemisperusteiden käsillä oloa. Lakiehdotuksessa esitetään rikosrekisterilakia tämän vuoksi muutettavaksi siten, että tarjoaja, jonka osalta pakollisten poissulkemisperusteiden käsillä oloa arvioidaan, saisi itseään tai johto- ja valvontahenkilöstöään koskevan otteen rikosrekisteristä esitettäväksi hankintayksikölle. Otteeseen merkittäisiin tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla hänet on tuomittu ehdotetun hankintalain 80 §:n 1 momentissa tarkoitetuista rikoksista. Verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksamista koskevia lainvoimaisia päätöksiä tai tuomioita ei tarvitsisi vaatia, sillä ne eivät Suomen Verohallinnon järjestelmissä tarjoaisi ajantasaista tietoa veroja ja sosiaaliturvamaksuja koskevasta pakollisesta poissulkemisperusteesta. Hankintayksikön tulisi otteet ja sen sisältämät tiedot saatuaan haltuunsa ottaa asianmukaisesti huomioon tietojen luotettavuuden ja salassapidon turvaaminen omassa toiminnassaan.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden osalta näyttö, jonka hankintayksikön on hyväksyttävä voittaneelta tarjoajalta. Harkinnanvaraisista poissulkemisperusteista verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksamisen sekä konkurssin ja muun maksukyvyttömyyden osalta näytöksi olisi hyväksyttävä toimivaltaisen viranomaisen antama todistus, joka voisi olla myös ote rekisteristä.

Ehdotetun lain 81 §:ssä tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden osalta hankintayksiköllä olisi harkintavaltaa sen ratkaisemisessa, päättääkö se soveltaa tiettyä harkinnanvaraista poissulkemisperustetta ja vaatiiko se tällöin voittaneelta tarjoajalta täydentävän asiakirjan kyseisen harkinnanvaraisen poissulkemisperusteen selvittämiseksi. Jos hankintayksikkö ei aio sulkea tarjoajia tai ehdokkaita tietyn harkinnanvaraisen poissulkemisperusteen nojalla tarjouskilpailusta, sen ei tarvitsisi vaatia tarjouskilpailun voittajalta täydentäviä asiakirjoja. Harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden osalta hankintayksikön voisi hankintadirektiivin 60 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti vaatia tarjouskilpailun voittaneelta tarjoajalta esimerkiksi Verohallinnon todistuksen verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksamisesta, viranomaisten päätöksiä taikka tuomioistuinasiakirjoja. Jos hankintayksikkö harkitsee tarjoajan poissulkemista harkinnanvaraisella poissulkemisperusteella esimerkiksi tarjoajan yhteisellä eurooppalaisella hankinta-asiakirjalla antaman taikka hankintayksiköllä muuten olevan tiedon perusteella, hankintayksikkö voisi hankkia erilaisia tietoja ja asiakirjoja myös muilta tahoilta, kuten tietoja tarjoajan sopimuskumppaneilta sopimusrikkomuksista taikka tietoja ammattitoimintaan liittyvästä vakavasta virheestä tahoilta, joilla tällaisia tietoja on. Harkinnanvaraisiin poissulkuperusteisiin liittyvät tiedot joudutaan usein hankkimaan jo soveltuvuusvaatimusten täyttymisen arvioinnissa hankintamenettelyn aikana 3 momentin mukaisesti.

Jollei ehdokkaan tai tarjoajan sijoittautumismaassa anneta 4 ja 5 momentissa tarkoitettuja otteita tai todistuksia, 4 ja 5 momentin mukaan niiden sijasta näytöksi olisi voimassa olevan hankintalain 55 §:n 3 momentin mukaisesti hyväksyttävä ehdokkaan tai tarjoajan edustajan sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valaehtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Pykälän 6 ja 7 momentissa säädettäisiin hankintayksikön asettamien soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittämisestä. Ehdotetut säännökset perustuvat hankintadirektiivin 60 artiklan 3 ja 4 kohtaan ja ne vastaisivat pääosin voimassa olevan hankintalain 58 ja 59 §:ssä säädettyä. Pykälän 6 momentin mukaan taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevien soveltuvuusvaatimuksen selvitykset lueteltaisiin lain liitteessä D. Selvityksiä olisivat esimerkiksi luottolaitosten lausunnot luottokelpoisuudesta, tieto asianmukaisesta vastuuvakuutuksesta, yrityksen tilinpäätöstiedot tai liikevaihtoa koskevat tiedot. Tilinpäätöstietoja ei olisi kuitenkaan mahdollista vaatia silloin, jos tietoja ei ole julkaistava toimittajan sijoittautumismaassa. Taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevia selvityksiä voisivat olla myös yrityksen riskiluokkaa koskevat selvitykset. Pykälän 7 momentin mukaan ehdokkaan tai tarjoajan teknisestä pätevyydestä voitaisiin antaa näyttö yhdellä tai useammalla lain liitteessä D luetelluista tavoista.

Pykälän *8 momentin* mukaan hankintayksikkö ei saisi vaatia voittanutta tarjoajaa toimittamaan 1 momentissa tarkoitettua näyttöä, jos se voi saada todistukset, selvitykset ja muut tiedot käyttämällä Suomessa tai muissa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen valtioissa olevaa maksutonta tietokantaa. Suomessa tällainen maksuton tietokanta olisi Patentti- ja rekisterihallituksen ja Verohallinnon yhteinen yritys- ja yhteisötietojärjestelmä (YTJ), josta käy ilmi maksutta muun muassa se, onko yritys tai yhteisö kauppa-, ennakkoperintä- tai työnantajarekisterissä. Järjestelmästä käy myös ilmi veloituksetta yrityksen oikeudellinen tilanne eli tieto mahdollisesta konkurssista, selvitystilasta tai saneerausmenettelystä. Hankintayksikkö voisi halutessaan hakea 1 momentissa tarkoitettua näyttöä myös käytössään olevista maksullisista rekistereistä.

Tarjouskilpailun voittanutta tarjoajaa ei myöskään saisi vaatia toimittamaan 1 momentissa tarkoitettuja täydentäviä asiakirjoja, jos hankintayksiköllä on jo mainitut asiakirjat hallussaan esimerkiksi kyseisen toimittajan osallistumisesta aiempaan hankintamenettelyyn. Hankintayksikön olisi kuitenkin varmistettava nimenomaisesti kussakin hankintamenettelyssä kyseiseltä ehdokkaalta ja tarjoajalta, että hankintayksikön hallussa olevat selvitykset, todistukset ja muut asiakirjat sisältävät edelleen ajantasaista tietoa. Mikäli selvitykset ja muut asiakirjat eivät ole enää ajantasaisia, tulisi voittaneen tarjoajan toimittaa uudet täydentävät asiakirjat. Hankintayksikön olisi otettava asianmukaisesti huomioon henkilötietojen ja salassa pidettävien tietojen suojaaminen sekä hyvä tiedonhallintatapa, kun se pitää hallussaan sille aiemmin toimitettuja soveltuvuutta koskevia asiakirjoja.

89 §. *Sähköinen todistushakemisto*. Pykälässä säädettäisiin Euroopan komission perustamaan sähköiseen todistushakemistoon kuuluvien todistusten ja muiden asiakirjojen käytöstä poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen tarkastamisessa. Säännös perustuisi hankintadirektiivin 61 artiklaan ja on uusi. Todistushakemistoon on koottu tietoa eri jäsenvaltioiden soveltuvuus- ja poissulkemisselvityksistä. Tarkoituksena on antaa yli rajojen hankintayksiköille mahdollisuus varmistaa tietyn ulkomaisen toimittajan antaman selvityksen oikeellisuus vertaamalla sitä e-Certis – palvelun tietoihin. Suomesta järjestelmään on toimitettu tiedot mm. rikosrekisteriotteesta, kaupparekisteriotteesta, otteesta konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä, verotoimiston todistuksesta sekä sosiaalivakuutuslaitosten todistuksista.

Pykälän *1 momentissa* velvoitettaisiin hankintayksiköt pyytämään ensisijaisesti e-Certis – todistushakemistoon kuuluvia todistuksia, jotta asiakirjojen todentaminen olisi mahdollisimman tehokasta ja vaivatonta jäsenvaltioiden rajat ylittävissä tarjouskilpailuissa. Koska todistushakemisto ei sisällä eikä voi sisältää kaikkia hankintatoimessa tarvittavia muun muassa oppilaitosten koulutus- tai pätevyystodistuksia kaikkialta ETA-alueelta, hankintayksikkö ei rikkoisi lainkohdan säännöksiä, jos e-Certis –todistushakemistossa ei olisi kyseisiä vaadittuja todistuksia ja muita asiakirjoja.

Pykälän *2 momentin* säännöksillä pyrittäisiin varmistamaan niin ikään sähköisen todistushakemiston mahdollisimman tehokas, toimiva ja laajamittainen käyttö. Työ- ja elinkeinoministeriön tai sen määräämän tahon olisi varmistettava, että komission perustamaan sähköiseen todistushakemistoon syötetyt tiedot asiakirjanäytöstä pidetään jatkuvasti ajan tasalla. Suomessa työ- ja elinkeinoministeriö johtaa e-Certis – hakemiston päivittämisen työryhmää, jossa on edustus muun muassa tärkeimmistä rekistereistä sekä julkisten hankintojen sidosryhmistä. Työryhmän käytöllä varmistetaan, että Suomessa viranomaisten ja muiden tahojen antamat tiedot toimitetaan ajantasaisina järjestelmään ja että mahdolliset muutokset päivitetään nopeasti hakemistoon.

90 §. *Ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet*. Pykälässä säädettäisiin ympäristövaikutusten hallintaa koskevista toimenpiteistä sekä laadunvarmistustoimenpiteistä

ja näihin liittyvistä järjestelmistä, standardeista sekä todistuksista. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 62 artiklaan ja sen sisältö vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 59 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyä. Pykälän 3 momentti olisi uusi.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi vaatia ympäristönäkökohtiin liittyviä selvityksiä rakennusurakoissa tai palvelun suorittamisessa toteutettavista ympäristövaikutusten hallintaa koskevista toimenpiteistä. Selvitysten vaatiminen edellyttäisi vastaavaa liittymää hankinnan kohteeseen kuin mitä vaaditaan muiltakin selvityksiltä. Ympäristöasioiden hallintaa koskevien standardien vaatimusten osalta hankintayksikön olisi viitattava ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS) tai olemassa oleviin eurooppalaisiin tai kansainvälisiin asianmukaisiin standardeihin. Ehdokas tai tarjoaja voi osoittaa täyttävänsä ympäristöasioiden hallintaa koskevat vaatimukset ympäristöjärjestelmän rekisteröinnillä, asianmukaisella sertifikaatilla tai vaihtoehtoisesti omalla kuvauksellaan toimenpiteistä ympäristönsuojelun varmistamiseksi. Tällaisessa tilanteessa ehdokkaalla tai tarjoajalla olisi näyttövelvollisuus siitä, että toimenpiteet takaavat samantasoisen ympäristönsuojelun tason. Toisaalta hankintayksikön olisi perusteltava epäilyksensä siitä, etteivät ehdokkaat tai tarjoajan toimenpiteet takaa ympäristöjärjestelmää vastaavaa tasoa ympäristönsuojelussa.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikön vaatiessa selvitystä laadunvarmistustoimenpiteistä sen tulisi viitata alan eurooppalaisiin standardisarjoihin perustuviin laadunvarmistusjärjestelmiin. Hankintayksikön on hyväksyttävä muiden jäsenvaltioiden toimielinten vastaavat todistukset sekä ehdokkaiden ja tarjoajien kuvaukset laadunvarmistuksen tasosta.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa ehdokkaasta tai tarjoajasta riippumattomista syistä sillä ei olisi mahdollisuutta saada lainkohdassa tarkoitettuja todistuksia joko lainkaan tai todistusten myöntämiselle tarkoitettujen määräaikojen puitteissa. Näissä tilanteissa hankintayksikön olisi hyväksyttävä myös muu näyttö ympäristönhallinta- tai laadunvarmistustoimenpiteistä edellyttäen, että ehdokas tai tarjoaja osoittaa tällaiseen muuhun näyttöön perustuvien ympäristövaikutusten hallintaa koskevien toimenpiteiden tai laadunvarmistustoimenpiteiden vastaavan ympäristöasioiden hallintajärjestelmää koskevien standardien tai laadunvarmistusstandardien vaatimuksia.

91 §. *Ehdokkaan ja tarjoajan oikeudellinen muoto sekä ilmoitus vastaavista henkilöistä*. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 60 §:ssä säädettyä. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 19 artiklaan. Ehdokkaiden tai tarjoajien oikeudellista muotoa koskevat vaatimukset määräytyisivät ensisijaisesti sen sijoittumismaan lainsäädännön mukaisesti.

Pykälän *1 momentin* mukaan ehdokasta tai tarjoajaa, joka saa tarjota hankinnan kohteena olevia palveluja sijoittautumismaansa lainsäädännön mukaan, ei saisi hylätä pelkästään sillä perusteella, että sen on muun lain mukaan oltava joko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Siten, jos ehdokas tai tarjoaja on sijoittautumismaassaan oikeutettu palvelujen tarjoamiseen, sitä ei voida hylätä sillä perusteella, että se ei täytä hankintayksikön sijoittumismaan lainsäädännön vaatimusta palvelujen tarjoamisesta luonnollisena henkilönä tai oikeushenkilönä.

Hankintayksiköllä olisi kuitenkin oikeus vaatia selvitystä palvelujen suorittamisesta vastaavista henkilöistä ja heidän ammatillisesta pätevyydestään. Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikkö voi palveluhankinnoissa ja rakennusurakoissa sekä sijoittamis- tai asennustoimia sisältävissä tavarahankinnoissa velvoittaa ehdokkaat ja tarjoajat ilmoittamaan tarjouksissaan tai osallistumishakemuksissaan kyseisen palvelun tai rakennusurakan suorittamisesta vastaavien henkilöiden nimet ja ammatilliset pätevyydet.

92 §. *Tarjouskilpailuun osallistuminen ryhmittymänä ja muiden yksiköiden voimavarojen käyttö.* Pykälässä säädettäisiin tarjouskilpailuun osallistumisesta ryhmittymänä sekä muiden yksiköiden voimavarojen käyttämisestä hankinnan toteuttamisessa. Pykälä vastaisi pitkälti voimassa olevan lain 61 §:ää. Termi muiden tahojen voimavarojen käyttö muutettaisiin muotoon muiden yksiköiden voimavarojen käyttö vastaamaan paremmin käytännön terminologiaa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännöksiä, jotka liittyvät taloudellisiin ja rahoituksellisiin vaatimuksiin, voimavarojen allokoimiseen, poissulkemiseen ja vastuiden jakautumiseen. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 19 ja 63 artikloihin.

Pykälän *1 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 61 §:n 1 momentissa säädettyä. Lainkohdan mukaan toimittajat saavat tehdä tarjouksia tai ilmoittautua ehdokkaaksi ryhmittymänä. Ryhmittymillä tarkoitetaan toimittajien yhteistyötä hankintasopimuksen saamiseksi. Pykälässä tarkoitettu ryhmittymä voi olla esimerkiksi tilapäinen yhteenliittymä. Ryhmittymiä voidaan käyttää erityisesti mittavissa, eri alojen ammattitaitoa tai resursseja edellyttävissä hankinnoissa, kuten laajoissa rahoitusta edellyttävissä rakennushankkeissa. Ryhmittymänä tarjoaminen voi mahdollistaa myös pienten yritysten yhteisen pääsyn laajempiin hankintoihin. Tarjoajien tulee kuitenkin huomioida kilpailulain säännökset kilpailijoiden välisestä yhteistyöstä. Kapasiteetiltaan suurten kilpailevien yritysten yhteistarjouksessa voi olla vaarana, että kielletyn kilpailunrajoituksen tunnusmerkistö täyttyy, jos yritysten kapasiteetti olisi riittänyt yksinkin tarjouksen tekemiseen.

Hankintayksikkö ei saisi edellyttää ehdokkaiden tai tarjoajien ryhmittymältä tiettyä oikeudellista muotoa tarjouksen tai osallistumishakemuksen tekemistä varten. Ryhmittymältä voitaisiin kuitenkin edellyttää tiettyä oikeudellista muotoa sopimusaikana, jos se on tarpeen hankintasopimuksen asianmukaiseksi toteuttamiseksi. Siten hankinnan sitä edellyttäessä, hankintayksikkö voisi edellyttää ryhmittymän toimivan esimerkiksi osakeyhtiönä taloudellisiin ja oikeudellisiin velvoitteisiin ja vastuisiin liittyvien tekijöiden vuoksi.

Momenttiin otettaisiin direktiivin 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti hankintayksikölle mahdollisuus asettaa ryhmittymille lisäehtoja hankintayksikön asettamien 85 §:ssä tarkoitettua taloudellista ja rahoituksellista tilannetta tai 86 §:ssä tarkoitettua teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevien vaatimusten taikka 98 §:ssä tarkoitettujen erityisehtojen täyttämisestä ryhmittymänä. Ryhmittymien toteuttamat hankintasopimukset saattavat edellyttää sellaisten ehtojen asettamista, joita ei sovelleta yksittäisiin osallistujiin. Tällaisten ehtojen olisi oltava objektiivisesti perusteltuja ja oikeasuhteisia, ja niitä voisivat olla esimerkiksi vaatimus nimetä yhteinen edustaja tai johtava kumppani hankintamenettelyä varten taikka tietojen vaatiminen niiden muodostamisesta.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-425/14, Impresa Esilux Srl (EU:C:2015:721),* katsottiin unionin oikeuden suhteellisuusperiaatteen vastaiseksi ehdokkailta ja tarjoajilta edellytetty ilmoitus siitä, että ne eivät ole määräysvalta- tai assosiaatiosuhteessa toisiin ehdokkaisiin tai tarjoajiin tai että ne eivät ole tehneet tai aio tehdä sopimuksia toisten hankintamenettelyyn osallistuvien toimittajien kanssa.

Pykälän *2 momentin* mukaan ehdokas tai tarjoaja voisi käyttää myös muiden yksiköiden voimavaroja hankinnan toteuttamiseksi. Samaten ryhmittymä voisi käyttää ryhmittymään kuuluvien tahojen taikka sen ulkopuolella olevien tahojen voimavaroja hankinnan toteuttamiseen. Mikäli ryhmittymä ei käytä sen ulkopuolella olevien tahojen voimavaroja, ryhmittymällä tulisi kuitenkin kokonaisuudessaan olla vaaditut voimavarat. Pykälässä tarkoitettuja muiden yksiköiden voimavaroja voivat olla esimerkiksi tarjouskilpailuun osallistuvan yrityksen omistajayritysten, samaan konserniin kuuluvien yritysten taikka yrityksen kumppanuusyritysten taloudelliset tai tekniset voimavarat. Tarjoajan oikeutta vedota emoyhtiön tai tytäryhtiön voima-

varoihin ja mahdollisuuteen esittää tämän sitoumus siitä, että voimavarat ovat tarjoajan käytössä, on arvioitu muun muassa unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-218/11, Mávépcell (EU:C:2012:643*) sekä korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa *KHO 27.4.2015 taltio 1078.*

Pykälän *2 momenttiin* otettaisiin säännös siitä, että muiden yksiköiden henkilöstön pätevyyteen ja kokemuksen liittyviä voimavaroja voidaan käyttää hyväksi vain, jos kyseiset muut yksiköt suorittavat hankinnan kohteena olevat rakennusurakat ja palvelut tai osan niistä. Lisäys perustuisi hankintadirektiivin 63 artiklan 1 kohtaan. Tällöin tarjoaja ei voisi viitata sellaisiin voimavaroihin, joita sillä ei ole käytössään juuri siinä osassa hankintaa, johon kohdistuen hankintayksikkö on niitä vaatinut. Nimenomaan henkilöstöä koskevissa vaatimuksissa on tärkeää, että viitattu toinen toimittaja myös tosiasiallisesti toteuttaa hankintasopimuksen sisältämät työt.

Näyttövelvollisuus hankintayksikön esittämien taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen, tekniseen ja ammatilliseen pätevyyteen sekä muiden vaatimusten täyttämisestä on siihen vetoavalla ehdokkaalla, tarjoajalla tai niiden ryhmittymällä. Näyttönä voidaan käyttää esimerkiksi yritysten välisiä sopimuksia tai muita sitoumuksia, joilla osoitetaan, että vaaditut edellytykset täyttävät voimavarat ovat ehdokkaiden tai tarjoajien taikka ryhmittymän käytettävissä. Hankintayksikön tulisi arvioida näytön riittävyys vaatimusten täyttymisestä. Unionin tuomioistuin on käsitellyt muiden yksiköiden voimavaroihin vetoamista asiassa *C-176/98, Holst Italia (EU:C:1999:593)*. Tapauksessa tarjouskilpailuun osallistunut yritys osoitti vuosiliikevaihtoa koskevan vaatimuksen täyttymisen osaomistajansa liikevaihtoa koskevalla näytöllä. Tuomioistuin katsoi sallituksi sen, että sellainen palvelujen suorittaja, joka ei täytä tarjouskilpailuun osallistumisen vähimmäisedellytyksiä, voi vedota kolmannen suorituskykyyn, johon se voi turvautua hankinnan toteuttamisessa. Tarjouskilpailuun osallistuvan yrityksen on osoitettava näyttö resurssien käytettävyydestä. Hankintayksikön on vastaavasti tarkastettava takeet siitä, että resurssit ovat käytettävissä koko sen ajan jonka sopimus kattaa.

Pykälän *3 momentti* olisi uusi ja se perustuu hankintadirektiivin 63 artiklan 1 kohtaan. Säännöksen mukaan hankintayksikön tulisi vaatia ehdokasta tai tarjoajaa korvaamaan sellainen toimittaja, jonka voimavaroja se käyttää hyväkseen, jos kyseistä toimittajaa koskee pakollinen poissulkemisperuste tai jos toimittaja ei täytä hankintayksikön asettamia soveltuvuusvaatimuksia. Harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden osalta korvaamisvaatimuksen asettaminen jätettäisiin hankintayksikön harkintavaltaan. Jos ehdokas tai tarjoaja ei korvaisi alihankkijaa hankintayksikön vaatimusten mukaisesti, hankintayksikkö voisi sulkea ehdokkaan tai tarjoajan tarjouskilpailun ulkopuolelle.

Pykälän *4 momentti* olisi myös uusi. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 63 artiklan 1 kohtaan ja sen mukaan hankintayksikön olisi mahdollista vaatia, että ehdokas ja tarjoaja ja kyseiset muut yksiköt ovat yhdessä vastuussa hankintasopimuksen toteuttamisesta. Selvennyksen olisi tarkoitus varmistaa, että hankintayksikkö voi luottaa pääsopimuskumppanin taloudellisten voimavarojen mahdollisesti ehtyessä muiden vastaavan hankinnan suorittamisesta.

93 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta*. Pykälässä säädettäisiin kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 67 artiklaan. Voimassa olevassa hankintalaissa tarjouksen valinnasta säädetään 62 §:ssä. Nyt ehdotettava pykälä muuttaisi voimassa olevan lain systematiikkaa tarjouksen valinnasta. Pykälän mukaan tarjouksen valintaperusteena olisi jatkossa aina kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Voimassa olevan lain termillä ”kokonaistaloudellisesti edullisin” tarkoitettaisiin samaa kuin ehdotetussa laissa termillä ”hinta-laatusuhteeltaan paras”.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet. Hankintayksikön olisi valittava tarjouksista se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteeksi olisi mahdollista valita joko halvin hinta, kokonaiskustannuksiltaan edullisin ratkaisun tai paras hinta-laatusuhde. Valinta näiden välillä olisi aina hankintayksikön harkinnassa. Kustannuksiltaan edullisimmalla ratkaisulla tarkoitetaan myös muuta kuin varsinaista hankintahintaa, esimerkiksi 95 §:n mukaisia elinkaarikustannuksia.

Lisäksi *1 momentissa* säädettäisiin, että jos hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen olisi esitettävä tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, 123 §:n mukaisessa hankintapäätöksessä taikka 124 §:n mukaisessa hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa. Kyseinen perusteluvelvollisuus olisi kansallinen lisäys eikä se perustu suoraan hankintadirektiiviin, vaan sen tavoitteeseen korostaa hankintojen laatuun liittyviä näkökohtia. Lainkohdan tarkoituksena olisi kiinnittää hankintayksikön huomiota erityisesti hankinnan laadullisiin näkökohtiin. Esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa ja elintarvikehankinnoissa rohkaistaisiin hankintayksiköitä harkitsemaan laatunäkökohtien käyttämistä tarjousten arvioinnin perusteina. Jos hankintayksikkö päättäisi käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena muissa kuin tavarahankinnoissa ainoastaan hintaa, tulisi sen tehdä läpinäkyväksi se, miten laadulliset näkökohdat on huomioitu hankittavassa kokonaisuudessa esimerkiksi kuvaamalla, miten se on ottanut laadun huomioon asettamissaan tarjoajan soveltuvuusvaatimuksissa, hankinnan vähimmäisvaatimuksissa, hankintasopimuksen erityisehdoissa tai muuten hankinnan kohteen kuvauksessa. Tavarahankinnat on jätetty perusteluvelvollisuuden ulkopuolelle, koska tavaroiden laatuun liittyvät tekijät ovat yleensä olennainen osa tuotteen määrittelyä, joka ollen sisältää laadulliset tekijät. Lainkohta jättäisi hankintayksikön harkintaan sen, miten se tämän perustelun tekee ja missä hankinta-asiakirjassa. Kohdan tarkoittama perustelu voitaisiin siis esittää esimerkiksi tarjouspyynnössä tai sen liitteissä, hankintapäätöksessä taikka tämän lain 124 §:n mukaisessa kertomuksessa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että jos hankintayksikkö on päättänyt käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena parasta hinta-laatusuhdetta, se voisi asettaa hinta-laatusuhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- tai sosiaalisiin näkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin. Voimassa olevasta hankintalaista poiketen vertailuperusteet liittyisivät siis jatkossa hinta-laatusuhteen arvioimiseen. Momentti sisältäisi esimerkinomaisen luettelon siitä, minkälaisia laatuun liittyviä perusteita hankintayksikkö voisi käyttää. Näitä olisivat esimerkiksi tekniset ansiot, esteettiset ja toiminnalliset ominaisuudet, esteettömyys, kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu, käyttökustannukset, kustannustehokkuus, myynnin jälkeinen palvelu ja tekninen tuki, huolto ja toimitusehdot kuten toimituspäivä tai toimitus- tai toteutusaika.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikkö voi ottaa huomioon myös hankintasopimuksen toteutukseen osoitetun henkilöstön pätevyyden ja kokemuksen sekä henkilöstön organisoinnin, jos osoitetun henkilöstön laadulla voi olla merkittävä vaikutus hankintasopimuksen toteuttamisessa. Hankintadirektiivin johdanto-osan 94 perustelukappaleessa todetaan, että henkilöstön laadulla voi olla myös vaikutus tarjouksen taloudelliseen arvoon. Näin saattaa olla esimerkiksi sellaisissa sopimuksissa, joiden kohteena on immateriaalisia palveluja, kuten konsultointi- tai arkkitehtuuripalvelut. Jos hankintayksikkö haluaa käyttää tätä mahdollisuutta, tulisi sen varmistaa asianmukaisilla sopimusoikeuden keinoilla, että tarjouksessa hankintasopimuksen toteuttamiseen osoitettu henkilöstö tosiasiallisesti täyttää määritellyt laatuvaatimukset ja että kyseinen henkilöstö voidaan korvata vain hankintaviranomaisen suostumuksella. Tässä tapauksessa hankintayksikön pitää voida tarkistaa, että korvaava henkilöstö on laatutasoltaan vastaavaa. Henkilöstön pätevyyteen liittyvää arviointia on käsitelty muun muassa Eu-

roopan unionin tuomioistuimen ratkaisussa *C 601/13, Ambisig (EU:C:2015:204).* Momentin tarkoittaman tarjouksen vertailuun liittyvän henkilöstön pätevyyden ja kokemuksen arviointi on kuitenkin erotettava itse tarjoajaan liittyvien ominaisuuksien ja referenssien arvioinnista. Nämä arviointikategoriat olisi lähtökohtaisesti edelleen säilytettävä erillään toisistaan. Euroopan unionin tuomioistuin on tuomiossaan *C-315/01, Geschellshaft für Abfallentsorgnungs-Technik (EU:C:2003:360)* katsonut, ettei tarjousten vertailuperusteina tule käyttää tarjoajan muille asiakkaille tarjoamien tuotteiden referenssien lukumäärää, vaan kysymyksessä on peruste, jolla varmistetaan tarjoajan soveltuvuus sopimuksen täyttämiseen. Tarjoajan referenssit voivat kuitenkin tapauskohtaisesti olla myös hankinnan kohteeseen liittyviä ja siten vertailuperusteina sallittuja, kunhan samoja tekijöitä ei käytetä sekä tarjoajan soveltuvuusvaatimuksena että hinta-laatusuhteen vertailuperusteena.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että hankintayksikkö voisi esittää hinta-laatusuhteen kustannustekijät myös kiinteän hinnan tai kustannusten muodossa, jolloin tarjoajat kilpailevat ainoastaan laatuun liittyvillä perusteilla. Tällä tarkoitetaan niin sanottua käänteistä kilpailutusta tai ranskalaista urakkaa, jossa hankintayksikkö määrittelee hinnan tai kustannukset, jotka se on valmis maksamaan valitulle toimittajalle. Tarjoajien välinen kilpailu käydään tällöin yksinomaan laatuun liittyvillä perusteilla. Käänteistä kilpailutusta käyttäessään hankintayksikön tulisi kiinnittää erityistä huomiota hinnan määrittelyyn, jotta se tosiasiallisesti saisi sellaisia tarjouksia, jotka vastaavat sen tarpeita myös laadullisesti.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että hankintayksikön olisi ilmoitettava käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste tai parhaan hinta-laatusuhteen mukaiset vertailuperusteet hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä, tai neuvottelukutsussa. Hankintayksikön olisi yksilöitävä vertailuperusteiden suhteellinen painotus hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksiköllä olisi momentin mukaan harkintavaltaa siinä, miten se ennakkoon ilmoittaa käyttämänsä vertailuperusteet. Hankintayksikön pitäisi vähintään ilmoittaa varsinaiset vertailuperusteet kuten esimerkiksi hinta ja tekniset ominaisuudet ja niiden painoarvot kuten esimerkiksi ”hinta 50 prosenttia” ja ”tekniset ominaisuudet 50 prosenttia”. Hankintayksikkö voi esittää käyttämiensä laadullisten vertailuperusteiden alakriteerit painoarvoineen, mutta mikäli ne ovat pikemminkin varsinaisten vertailuperusteiden kuvailua tai määrittelyä kuin itsenäisiä alakriteerejä, ei kuvailun tai määritelmien painoarvoja tarvitsisi ilmoittaa. Painotus voidaan ilmaista myös ilmoittamalla kohtuullinen vaihteluväli. Jos vertailuperusteiden suhteellista painotusta ei perustellusta syystä voida määritellä, vertailuperusteet olisi ilmoitettava tärkeysjärjestyksessä. Hankintayksikkö ei kuitenkaan saisi kesken tarjouskilpailun tai tarjousten vertailuvaiheessa lisätä, poistaa tai muuttaa etukäteen asettamiaan vertailuperusteita, niiden osatekijöitä ja painotuksia. Kuitenkin tämän lain 34, 36 ja 38 §:ien mukaisissa neuvotteluja sisältävissä menettelyissä vertailuperusteisiin voitaisiin tehdä pieniä täsmennyksiä neuvottelujen kulun aikana. Tällöin hankintayksikön on erityisesti huolehdittava, etteivät täsmennykset johda ehdotetun pykälän 5 momentin vastaiseen menettelyyn. Vertailuperusteiden asettamista ja soveltamista on käsitelty muun muassa unionin tuomioistuimen ratkaisuissa *C-532/06, Lianakis (EU:C:2008:40), C-470/99, Universale Bau (EU:C:2002:746), C-331/04, ATI EAC (EU:C:2005:718) sekä C-87/94, komissio vs. Belgia (EU:C:1996:161).* Kansallisessa oikeuskäytännössä liian yleisinä ja yksilöimättöminä vertailuperusteina on pidetty esimerkiksi ilmaisuja ”käyttökustannukset”, ”yhteistyökyky”, ”palvelun järjestämisen toimintamalli”, ”työturvallisuus”, ”huoltopalvelut, tekninen tuki, toimitus”, ”toimintavarmuus” ja ”koneen tekniset ominaisuudet”.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin, että vertailuperusteiden olisi liityttävä hankinnan kohteeseen ehdotetun lain 94 §:n mukaisesti, ne eivät saisi antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta ja niiden olisi oltava syrjimättömiä ja varmistettava todellisen kilpailun mahdollisuus. Unionin tuomioistuin on vahvistanut edellä mainitut periaatteet muun muassa

tuomioissaan *C-31/87, Beentjes (EU:C:1988:422), C-324/93, Evans Medical ja Macfarlan Smith (EU:C:1995:84), C-513/99, Concordia Bus Finland (EU:C:2002:495) sekä C-19/00, SIAC Construction (EU:C:2001:553).* Vertailuperusteiden tulisi olla myös syrjimättömiä. Siten sallittua ei olisi esimerkiksi käyttää vertailuperusteita, jotka suosivat tiettyjä tarjoajia, edellyttävät aiempaa sopimussuhdetta hankintayksikön kanssa tai suosivat paikallista toimittajaa. Hankinnan kohteen sitä vaatiessa voidaan kuitenkin edellyttää esimerkiksi paikallistuntemusta. Tällaiselle perusteelle ei kuitenkaan saa antaa sellaista painoarvoa, joka estäisi uusien yrittäjien alalle pääsyä.

Lisäksi 5 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikön olisi asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Vaatimuksen taustalla on Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu asiassa *C-448/01, EVN Wienstrom (EU:C:2003:651),* jonka mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukkaa se, jos hankintaviranomainen määrää sopimuksentekoperusteesta eli vertailuperusteesta ilmoittaen, ettei se voi tarkistaa eikä kykene tarkistamaan tarjoajien antamien tietojen paikkansapitävyyttä. Ratkaisun mukaan tällaisella perusteella ei taata hankintamenettelyn avoimuutta eikä objektiivisuutta. Olisi siten riittävää, että hankintayksikön käyttämä vertailuperuste mahdollistaa tarjoajan kirjallisessa tarjouksessaan antamien tietojen tarkistamisen. Tarjoajalta olisi lisäksi edelleen mahdollista etenkin suurissa hankinnoissa pyytää lyhyt ”kyllä” tai ”ei” – vastaus sellaisen ominaisuuden olemassaolosta, jota ei arvioida vertailussa yksityiskohtaisesti tai syvällisesti. Lainkohdalla ei myöskään ole tarkoitettu sulkea pois subjektiivisen arvioinnin käyttämistä tarjousten vertailussa. Ainoastaan epäselvissä tapauksissa, joissa hankintayksiköllä on syytä epäillä kirjallisessa tarjousaineistossa olevan tiedon paikkansapitävyyttä, hankintayksikön olisi myös tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

94 §. *Liityntä hankinnan kohteeseen.* Pykälässä säädettäisiin vertailuperusteen liitynnästä hankinnan kohteeseen. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 67 artiklan 3 kohtaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälässä säädettäisiin, että hinta-laatusuhteen vertailuperuste liittyy hankinnan kohteeseen, jos se liittyy kyseisen sopimuksen perusteella toimitettaviin rakennusurakoihin, tavarahankintoihin tai palveluihin liittyvään sopimukseen miltä tahansa osin ja missä tahansa niiden elinkaaren vaiheessa. Hankintadirektiivin 67 artiklan 3 kohdan mukaan myös sellaisten tekijöiden voidaan katsoa liittyvän hankinnan kohteeseen, jotka ovat osana urakoiden, palvelujen tai tavaroiden tiettyä tuotanto-, suorittamis- tai kaupankäyntiprosessia tai tiettyä prosessia niiden elinkaaren muussa vaiheessa. Tätä sovellettaisiin myös tilanteisiin, joissa vertailuperusteina mainitut tekijät eivät kuulu hankinnan kohteeseen sen fyysisenä osana. Liityntää hankinnan kohteeseen on käsitelty Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä esimerkiksi ratkaisussa asiassa *C-513/99, Concordia Bus Finland ja C-368/10, komissio vs. Alankomaat (EU:C:2012:284).*

95 §. *Elinkaarikustannukset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi elinkaarikustannusten arvioimisesta tarjousten vertailussa. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 68 artiklaan ja on uusi. Pykälän tavoitteena on edistää älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun Eurooppa 2020 – strategian tavoitteita kestävistä ja innovatiivisista julkisista hankinnoista. Lainkohdan avulla hankintayksiköt voivat huomioida tarjousvertailussa hankinnan vaikutuksia myös laajemmin kuin pelkän hankintakustannuksen osalta.

Pykälän *1 ja 2 momentissa* määriteltäisiin kustannukset, jotka laskettaisiin kokonaan tai osin elinkaarikustannuksiin. Elinkaarikustannuksen käsite sisältäisi 1 momentin mukaan kaikki rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen elinkaaren aikaiset kustannukset. Tämä merkitsee

hankintayksikön sisäisiä tai käyttäjille aiheutuvia kustannuksia, kuten tutkimus-, kehitys-, tuotanto-, kuljetus, käyttö-, ylläpito- ja käytöstä poistokustannuksia. Käyttökustannuksia olisivat esimerkiksi energian ja muiden resurssien kulutuksen kustannukset ja elinkaaren lopun kustannuksia esimerkiksi keräys-, jäte- ja kierrätyskustannukset. Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen elinkaarikustannusten laskemisessa voitaisiin käyttää esimerkiksi valtion energiatehokkuuden asiantuntijayksikön Motivan hankintapalvelun, kuntien kansainvälisen kestävän kehityksen järjestön ICLEIn sekä Ruotsin kilpailuviranomaisen internet-sivujen elinkaarikustannusten laskentatyökaluja eri tuoteryhmille.

Elinkaarikustannukset voisivat *2 momentin* mukaan sisältää myös kustannuksia, jotka johtuvat ulkoisista ympäristövaikutuksista, kuten tuotteessa käytettyjen raaka-aineiden hankkimisesta aiheutuvista saasteista taikka itse tuotteen tai sen valmistuksen aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta, jos kyseisiä kustannuksia voidaan arvioida rahallisesti ja seurata. Ulkoisilla ympäristövaikutuksilla eli ulkoiskustannuksilla tarkoitetaan siis kaupankäynnin tai taloudellisen toiminnan vaikutuksia, jotka koskevat kolmansia osapuolia, jotka eivät osallistu tehtävään päätökseen. Tällaisiin kustannuksiin voivat sisältyä edelleen kasvihuonepäästöjen ja muiden epäpuhtauspäästöjen kustannukset sekä muut ilmastonmuutoksen hillitsemisen kustannukset. Lainkohdassa listatut esimerkit eivät olisi tyhjentäviä. Elinkaarikustannuksiin liittyvä elinkaaren käsite on määritelty elinkaarikustannuksiin nähden johdonmukaisesti lain 4 §:n 18 kohdassa siten, että sillä tarkoitettaisiin tuotteen olemassaolon tai rakennusurakan tai palvelun suorittamisen kaikkia peräkkäisiä tai toisiinsa liittyviä vaiheita.

Elinkaarikustannukset voitaisiin lain 93 §:n mukaan huomioida tarjousvertailussa. Hankintalaissa ei kuitenkaan asetettaisi velvollisuutta kustannusten huomioimiseen. Muualla lainsäädännössä on sen sijaan voitu asettaa velvollisuuksia elinkaarikustannusten huomioimiseen.

Pykälän *2 momentissa* asetettaisiin lisäedellytyksiä ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvien kustannusten arviointimenetelmälle. Menetelmät olisi määriteltävä ennakolta riippumattomalla ja syrjimättömällä tavalla, niiden tulisi perustua puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin ja niiden olisi oltava kaikkien asianomaisten osapuolten saatavilla. Menetelmät voitaisiin määritellä kansallisesti, alueellisesti tai paikallisesti, mutta tietyille toimittajille tai tuotteille räätälöidyistä menetelmistä johtuvan kilpailun vääristymisen välttämiseksi ne olisi pidettävä yleisinä, eli niitä ei lähtökohtaisesti saisi perustaa erityisesti tiettyä hankintaa varten. Jos tällaisia kuitenkin päädytään käyttämään, tiettyä hankintaa varten perustetut menetelmät eivät saisi perusteettomasti suosia tai syrjiä tiettyjä toimittajia. Lisäksi kustannusten laskemiseksi vaadittavien tietojen toimittaminen ei saisi vaatia kohtuuttomia ponnistuksia tavanomaista huolellisuutta noudattavilta toimittajilta.

Pykälän *3 momentin* mukaan hankintayksikön olisi varsinaista elinkaarikustannusmallia käyttäessään ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa, mitkä tiedot tarjoajien ja ehdokkaiden on toimitettava kustannusten laskemista varten ja mitä menetelmää se käyttää elinkaarikustannusten laskennassa. Hankintayksikkö voi myös itse selvittää, mitkä ovat hankinnan elinkaaressa tärkeimmät kustannuksia aiheuttavat tekijät ja itse määritellä, mitkä seikat otetaan huomioon elinkaarikustannuksia vertailtaessa.

Hankintadirektiivin 68 artiklan 3 kohdan mukaan elinkaarikustannusten arvioinnissa on käytettävä Euroopan unionin lainsäätämisjärjestyksessä hyväksyttävällä säädöksellä pakolliseksi säädettyä menetelmää. Tällainen menetelmä on asetettu pakolliseksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/33/EY puhtaiden ja energiatehokkaiden tieliikenteen moottoriajoneuvojen edistämisestä, joka on pantu täytäntöön lailla ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa (1509/2011). Pakollinen laskentamenetelmä sisältyy valtion keskushallintoviranomaisten osalta myös Euroopan parlamentin ja

neuvoston asetukseen N:o 106/2008 toimistolaitteiden energiatehokkuutta osoittavia merkintöjä koskevasta yhteisön ohjelmasta. Energy Star – energiamerkintäohjelma on muutoin vapaaehtoinen, mutta asetuksen 6 artikla sisältää keskushallintoviranomaisia koskevan velvoitteen käyttää toimistolaitteiden hankinnoissa vähintään Energy Star –tason energiatehokkuusvaatimuksia. Edellä mainittujen säädösten mukaisia menetelmiä olisi käytettävä siinä tapauksessa, että hankintayksikkö valitsee ajoneuvojen tai toimistolaitteiden käytöstä aiheutuvien energia- ja ympäristövaikutusten kriteeriksi elinkaarikustannukset.

96 §. *Poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset*. Säännös perustuu hankintadirektiivin 69 artiklaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 63 §:ssä säädettyä. Ehdotettu lainkohta poikkeaisi voimassa olevasta hankintalaista muun muassa siten, että se velvoittaisi hankintayksiköitä pyytämään selvitystä poikkeuksellisen alhaisista tarjouksista. Voimassa olevan lain mukaan hankintayksiköllä on selvitysvelvollisuus vain ennen poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen hylkäämistä. Toinen muutos liittyy pyydettäviin selvityksiin, jotka voivat ehdotuksen mukaan koskea myös ympäristö-, sosiaali- ja työlainsäädännön velvoitteiden noudattamista sekä velvoitteeseen sulkea tarjous tarjouskilpailusta, jos tarjouksen alhainen hinta johtuu mainittujen velvoitteiden laiminlyömisestä.

Uuden hankintadirektiivin 69 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on hallinnollisen yhteistyön puitteissa asetettava pyynnöstä muiden jäsenvaltioiden saataville kaikki käytettävissään olevat artiklan 2 kohdassa lueteltujen seikkojen osalta esitettyjä todisteita ja asiakirjoja koskevat tiedot, kuten lait, asetukset, yleisesti sovellettavat työehtosopimukset tai kansalliset tekniset standardit. Tällaista yhteistyötä tehdään muun muassa sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmä IMI:n (Internal Market Information System) puitteissa. IMI mahdollistaa muun muassa tietopyyntöjen ja toimenpidepyyntöjen tekemisen sekä muun tietojenvaihdon viranomaisten välillä, tiedottamisen kansallisen lainsäädännön vaatimuksista ja toimijoita koskevien varoitusten saattamisen muiden viranomaisten tietoon sekä tietojen tallentamisen IMI:n tietokantoihin.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksiköllä olisi velvollisuus pyytää selvitystä ja tarjoajalla velvollisuus antaa selvitys hankintayksikön pyynnöstä aina kun kysymyksessä on poikkeuksellisen alhaiselta vaikuttava tarjous. Tarjotun hinnan tai kustannusten poikkeuksellisuuden arvioiminen on olisi kuitenkin hankintayksiköiden harkintavallassa. Hinnan tai kustannusten poikkeuksellisuutta arvioitaessa voidaan kiinnittää huomiota muun muassa hankinnan laatuun ja laajuuteen sekä toimitusaikaan, hankinnan oikeudellisiin, taloudellisiin sekä teknisiin tekijöihin, muiden tarjoajien antamiin hintoihin sekä toimialalla tyypilliseen hinnoitelurakenteeseen. Toisin kuin poissulkemisperusteissa ja soveltuvuusvaatimuksissa, joissa selvitykset vaaditaan vasta tarjouskilpailun voittajalta, hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisten tarjousten taustojen selvittäminen olisi tehtävä kaikilta tarjoajilta, joiden tarjoukset ovat hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisia.

Momentin mukaan pyydettävät selvitykset voisivat liittyä muun muassa valmistusmenetelmään, taloudellisiin tai teknisiin ratkaisuihin, tarjoajan käytettävissä oleviin poikkeuksellisen edullisiin hankinnan ehtoihin sekä tarjottavien ratkaisujen omintakeisuuteen. Selvitykset voisivat liittyä myös 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisten velvoitteiden noudattamiseen sekä alihankintoihin ja alihankkijoiden vastaavien velvoitteiden noudattamiseen. Pyydettävät selvitykset voivat koskea edelleen esimerkiksi työsuojelua, sosiaalimaksujen maksamista, ylitöiden maksamista, työturvallisuutta sekä laittoman työn kieltoon liittyvien säädösten soveltamista. Hankintayksikkö voisi pyytää selvityksiä myös sovellettavien työehtosopimusten noudattamisesta sekä ehdotetun lain liitteessä C mainittujen kansainvälisten sopimusten noudattamisesta direktiivin 18 artiklan soveltamista koskevan johdantokappaleen 37 mukaisesti. Selvitykset pyydettäisiin pääsääntöisesti tarjoajalta.

Tietoja voidaan pyytää myös muilta tahoilta, jolloin hankintayksikön olisi kuultava tarjoajaa. Tarjoajan olisi pyynnöstä annettava selvitys myös saamastaan valtiontuesta.

Momentissa oleva selvitettäviä asioita koskeva luettelo ei olisi tyhjentävä, vaan tarjoajilta voitaisiin pyytää ja niillä olisi oikeus antaa selvitys myös muista seikoista. Unionin tuomioistuimen tuomion *C-599/10, SAG ELV Slovensko* mukaan hankintaviranomaisen tulee tarkastaa poikkeuksellisen alhaisten tarjousten pääkohdat ja pyytää ehdokkaita toimittamaan tarvittavat selvitykset sen osoittamiseksi, että kyseiset tarjoukset ovat varteenotettavia. Myös direktiivi edellyttää hankintayksikön ja tarjoajan välistä kontradiktorista menettelyä, jotta tarjoaja voi osoittaa, että sen tarjous on varteenotettava. Kyseisen tuomion mukaan hankintayksikkö ei voi päättää olla pyytämättä poikkeuksellisen alhaista hintaa koskevia selvityksiä ennen tarjouksen hylkäämistä. Tuomion *C-285/99 ja 286/99, Impresa Lombardini (EU:C:2001:640)* mukaan selvitysmahdollisuuden tulee olla mahdollisimman laaja ja täydellinen ja tarjoajan on voitava esittää tarjouksensa tueksi kaikki hankinnan luonteen ja ominaispiirteet huomioiden tarpeelliseksi katsomansa selvitykset. Hankintayksikön on otettava huomioon kaikki selvitykset, jotka yrittäjä on esittänyt, ennen kuin se tekee päätöksen kyseisen tarjouksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen hylkäämisestä. Hankintadirektiivin johdanto-osan 103 kohdan mukaan tarjoukset saattavat perustua teknisesti, taloudellisesti tai oikeudellisesti epäterveisiin oletuksiin ja käytäntöihin, joten hankintayksiköillä olisi oltava oikeus hylätä tarjous, jos se harkitsee, ettei tarjoajan selitys tarjouksensa perusteista ole riittävä. Hankintayksiköllä olisi siten pääsääntöisesti harkintavalta poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen hylkäämisessä, jos se arvioi, että tarjouksen hyväksyminen tarkoittaisi riskiä toimituksen laiminlyömisestä taikka puutteellisuudesta. Tarjoajalta voidaan arvioida puuttuvan edellytykset hankinnan toteuttamiseen myös esimerkiksi tilanteessa, jossa hankintayksikkö arvioi tarjouksen hinnoittelun perustuneen virheelliseen käsitykseen tarjouspyynnön sisällöstä. Tarjouksen hylkääminen olisi mahdollista edelleen tilanteessa, jossa hankintayksiköllä olisi perusteltu syy uskoa, että alhaisen tarjoushinnan syynä on tarjoajan tarkoitus tarjoushinnan myöhempään nostamiseen. Hankintayksikön harkintavaltaa tarjouksesta koituvien riskien arvioimisessa on vahvistettu muun muassa markkinaoikeuden ratkaisuissa *MAO 165/14, MAO 85/12 ja MAO 557-560/11.*

Momentin mukaan hankintayksiköllä olisi edellä esitetystä harkintavallasta poiketen velvollisuus poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen hylkäämiseen tilanteessa, jossa tarjouksen alhainen hinta johtuu 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetusta ympäristö-, sosiaali- tai työlainsäädännön velvoitteiden laiminlyömisestä.

Pykälän *3 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi hylätä tarjouksen myös tilanteessa, jossa alhainen tarjoushinta johtuu tarjoajan saamasta laittomasta valtiontuesta vain, jos tarjoaja ei pysty hankintayksikön asettamassa riittävässä määräajassa näyttämään toteen, että valtiontuki on myönnetty laillisesti. Hankintayksikön olisi ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle tarjouksen hylkäämisestä tässä momentissa tarkoitetusta syystä. Työ- ja elinkeinoministeriö puolestaan ilmoittaisi hylkäämisestä hankintadirektiivin 69 artiklan 4 kohdan mukaisesti Euroopan komissiolle.

97 §. *Hankintayksikön antaman tuen huomioon ottaminen tarjousten vertailussa.* Pykälässä säädettäisiin tarjoajien yhdenvertaisesta kohtelusta hankintayksikön omistaman yhteisön tai laitoksen osallistuessa tarjouskilpailuun. Pykälä ei perustu hankintadirektiiviin. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 64 §:ää.

98 §. *Hankintasopimuksen erityisehdot*. Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen erityisehdoista. Pykälän *1 momentti* perustuu hankintadirektiivin 70 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan hankintalain 49 §:ssä säädettyä. Hankintadirektiivin 70 artiklan mukaan hankintaviranomaiset voivat vahvistaa hankintasopimuksen toteuttamista koskevia erityisehtoja, jos ne liittyvät hankinnan kohteeseen 67 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja jos niistä ilmoitetaan tarjouskilpailukutsussa tai hankinta-asiakirjoissa. Näihin ehtoihin voi kuulua taloudellisia tai sosiaalisia taikka innovointiin, ympäristöön tai työllisyyteen liittyviä näkökohtia.

Hankintasopimuksen erityisehdoilla tarkoitettaisiin hankintasopimukseen otettavia sopimuslausekkeita. Erityisehtojen olisi oltava siten riittävän täsmällisiä ja yksiselitteisiä, jotta sopimuksen osapuolilla olisi yhteneväinen käsitys niistä. Erityisehdoilla, kuten työllistämistä koskevilla ehdoilla on yleensä lisäksi hintavaikutus, joten tarjoajien olisi pystyttävä arvioimaan ehdon hintavaikutuksia. Ehtojen noudattamattomuus olisi lähtökohtaisesti sopimusrikkomus, johon voitaisiin soveltaa sopimuksen sanktiomekanismeja. Siten erityisehtojen käyttämiseksi hankintayksiköillä olisi oltava mahdollisuus, osaaminen ja resurssit niiden tehokkaaseen valvontaan.

Hankintadirektiivin johdanto-osan 104 perustelukappaleen mukaan hankintasopimuksen toteuttamisen ehdoissa vahvistetaan sopimuksen toteuttamiseen liittyvät erityiset vaatimukset. Hankintasopimuksen toteuttamisen ehdot ovat yhteensopivia direktiivin kanssa, jos ne eivät ole suoraan tai epäsuorasti syrjiviä ja jos ne liittyvät hankintasopimuksen kohteeseen, johon sisältyvät kaikki tiettyyn tuotantoprosessiin, toimittamiseen tai kaupallistamiseen liittyvät tekijät. Niihin kuuluvat hankintasopimuksen toteuttamisen ehdot, mutta eivät yrityksen yleistä toimintapolitiikkaa koskevat vaatimukset. Direktiivin johdanto-osan 97 perustelukappaleen mukaan yhteyttä hankinnan kohteen kanssa koskeva ehto sulkee pois yrityksen yleiseen toimintapolitiikkaan liittyvät perusteet ja ehdot, koska niitä ei voida pitää ostettavien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen tietylle tuotantoprosessille tai toimittamiselle ominaisena tekijänä. Pykälän 1 momentti ei mahdollistaisi siten vaatimuksia esimerkiksi siitä, että yritys noudattaa tiettyä yleistä työhönotto- tai ympäristöpolitiikkaa myös tehtävään hankintaan liittymättömässä toiminnassaan taikka tiettyä toimintapolitiikkaa esimerkiksi investoinneissaan.

Hankintasopimuksen erityisehdot voisivat liittyä esimerkiksi ympäristö-, sosiaali- ja työllisyysnäkökohtiin. Hankintadirektiivin johdanto-osan 98 perustelukappaleen mukaan ehtojen tarkoituksena voi esimerkiksi olla naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen työ- paikalla, naisten osallistumista työmarkkinoihin ja työn ja yksityiselämän yhteensovittaminen, ympäristönsuojelun sekä epäedullisessa asemassa olevien henkilöiden työllistämisen edistäminen. Erityisehto voi liittyä siten esimerkiksi vammaisten, työttömien, maahanmuuttajien taikka nuorten palkkaamiseen kyseisen hankinnan toteuttamiseksi taikka työssäoppimispaikan tarjoamisesta opiskelijalle tietyksi ajaksi. Hankintasopimuksen erityisehto voi olla myös esimerkiksi vaatimus toimitettavan tuotteen tuottamisesta hankinnan kohteeseen liittyvien reilun kaupan periaatteiden mukaisesti esimerkiksi täyttäen vaatimuksen tuottajille maksettavasta vähimmäishinnasta ja hinnanlisästä. Kyseessä voisi olla myös sopimuksessa asetettu velvoite työllistää maahanmuuttajia. Erityisehtojen soveltaminen on katsottu voimassa olevan hankintalainsäädännön mukaan mahdolliseksi, joten pykälässä vahvistetaan nykyisinkin olemassa olevat mahdollisuudet erityisehtojen käyttöön. Erityisehtojen käyttämistä koskee unionin tuomioistuimen tuomio *31/87, Beentjes (EU:C:1988:184),* jonka mukaan pitkäaikaistyöttömien palkkaamista koskeva ehto on unionin oikeuden mukainen, jos ehto ei syrji suoraan tai epäsuorasti muista jäsenvaltioista tulevia tarjoajia.

Hankintadirektiivin 18 artiklan 2 kohta koskee myös kansainvälisten ympäristö-, työ- ja sosiaalialan sopimusten noudattamista. Voimassa oleva hankintalaki mahdollistaa Kansainvälisen työjärjestön (ILO) sopimusten mukaisten velvoitteiden vaatimisen. Hankintadirektiivi täsmen-

tää niiden kansainvälisten sopimusten piiriä, joihin ILO:n sopimusten noudattamiseen liittyvät vaatimukset voivat kohdistua. Direktiivin johdanto-osan 37 perustelukappaleen mukaan hankintasopimusten toteuttamisessa olisi noudatettava direktiivin liitteessä X luetelluissa kaikkien jäsenvaltioiden ratifioimissa kansainvälissä sopimuksissa määrättyjä velvoitteita. Tämä ei kuitenkaan saisi estää työntekijöille edullisempien työehtojen ja -olojen soveltamista. Hankintadirektiivin liite X on ehdotetun lain liitteenä C. Hankintayksiköillä olisi oikeus vaatia liitteessä mainittujen kansainvälisten sopimusten mukaista toimintaa silloin, kun kysymys on kaikkien jäsenvaltioiden ratifioimista sopimuksista.

Erityisehdossa voitaisiin edellyttää myös, että toimittaja ja sen alihankkijat noudattavat työsuhteissaan rakennusurakan tai palvelujen suorituspaikassa taikka tavaroiden tuottamispaikassa sovellettavaa yleissitovaa työehtosopimusta sekä lainsäädännössä tai yleissitovassa työehtosopimuksessa säädettyä vähimmäispalkkaa koskevia ehtoja. Sen sijaan hankintayksikkö ei voisi edellyttää hankintayksikön sijaintivaltiossa sovellettavien säännösten ja määräysten noudattamista, jos toimittaja ja sen alihankkijat ovat sijoittautuneet eri jäsenvaltioon. Periaate on vahvistettu unionin tuomioistuimen tuomioissa *C-549/13, Bundesdruckerei (EU:C:2014:2235)*. Tuomioistuin katsoi, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 56 artikla on esteenä lainsäädännölle, jossa velvoitetaan tarjoaja, joka aikoo tuottaa palvelut käyttäen ainoastaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen aliurakoitsijan palveluja, maksamaan aliurakoitsijan työntekijöille hankintayksikön sijaintivaltion lainsäädännössä määriteltyä vähimmäispalkkaa.

Pykälä mahdollistaisi lähetettyjä työntekijöitä koskevaan direktiiviin 96/71/EY soveltamisen lähetettyjen työntekijöiden työehdoille ja -oloille hankintasopimuksia kilpailutettaessa. Hankintadirektiivin johdanto-osan 37 perustelukappaleen mukaan toimenpiteet olisi toteutettava unionin oikeuden perusperiaatteita noudattaen erityisesti yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. Toimenpiteitä olisi toteutettava Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/71/EY mukaisesti ja niin, että varmistetaan yhdenvertainen kohtelu syrjimättä suoraan tai välillisesti talouden toimijoita ja työntekijöitä, jotka tulevat muista jäsenvaltioista. Direktiivin johdanto-osan 38 perustelukappaleen mukaan palvelut olisi katsottava tarjottaviksi paikassa, jossa palvelulle ominaiset suoritukset toteutetaan. Kun palveluja suoritetaan etäpalveluina, kuten esimerkiksi puhelinpalvelukeskusten palvelut, nämä palvelut olisi katsottava tarjottaviksi paikassa, jossa ne toteutetaan, riippumatta paikoista ja jäsenvaltioista, joille palvelut on kohdistettu. Lähetettyjen työntekijöiden direktiiviä sekä yhdenvertaisen kohtelun ja syrjimättömyyden vaatimuksia on sovellettu julkisten hankintojen yhteydessä muun muassa unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-346/06, Rüffert (EU:C:2008:189)*. Tuomion mukaan hankinnoissa sovellettavien lähetettyjä työntekijöitä koskevien sosiaalisten näkökohtien on myös oltava EU-oikeuden mukaisia ja erityisesti lähetetyistä työntekijöistä annetun direktiivin mukaisia.

Pykälän *2 ja 3 momenteissa* edellytettäisiin, että hankintasopimuksiin otettaisiin työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamista koskeva ehto. Pykälän 2 momentin mukaan valtion keskushallintoviranomaisen ja tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan väliseen hankintasopimukseen olisi otettava ehto, jonka mukaan Suomessa toteutettavassa kyseistä hankintaa koskevassa työssä olisi noudatettava vähintään niitä työsuhteen vähimmäisehtoja, joita Suomen lain ja työehtosopimusmääräysten mukaan on noudatettava samanlaatuisessa työssä. Pykälän 2 momentti perustuu Kansainvälisen Työjärjestön (ILO) sopimukseen 94, jonka 1 ja 2 artiklan mukaan keskushallintoviranomaisten olisi otettava hankintasopimuksiin ehto, jonka mukaan toimittajan olisi noudatettava vähintään niitä työsuhteen vähimmäisehtoja, joita työn suorittamispaikalla on sovellettava. Englanninkielinen sopimus koskee sen 1 artiklan mukaan seuraavia hankintoja: “the construction, alteration, repair or demolition of public works; the manu-

facture, assembly, handling or shipment of materials, supplies or equipment; the performance or supply of services".

Lainkohdan tarkoittama ehto olisi otettava myös niihin hankintasopimuksiin, jotka tehdään tarjouskilpailun voittaneen ja toiseen jäsenmaahan sijoittautuneen yrityksen tai yhteisön kanssa. Vähimmäisehtoja tulisi tällöin soveltaa Suomessa toteutettavassa työssä esimerkiksi silloin, kun toiseen jäsenvaltioon sijoittunut yritys lähettää työntekijöitä tai vuokratyövoimaa Suomeen.

Pykälän *3 momentin* mukaan myös muun hankintayksikön tulisi ottaa rakennusurakkaa koskevaan hankintasopimukseen vastaava työsuhteiden vähimmäisehtoja koskeva sopimuslauseke. Säännös vastaisi pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan lain 49 §:n 3 momentissa säädettyä. Voimassa olevan lain säännös liittyi tilaajavastuulain muutokseen. Tarkoituksena oli saattaa valtion ja kunnan sekä muiden hankintayksiköiden rakennusurakkaa koskevat hankinnat samanlaisen sääntelyyn piiriin.

Pykälän tarkoituksena ei ole muuttaa markkinaoikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden toimivaltaa. Erityisehtojen osalta noudatettaisiin edelleen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännössään vahvistamaa oikeusohjetta, jonka mukaan mahdollisten sopimusrikkomusten seuraamukset eivät kuulu julkisista hankinnoista annetun lain soveltamisalaan. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun *KHO 3.12.2009 T 3482* mukaan hankintalaki ei sääntele hankintasopimusten rikkomuksia, eikä markkinaoikeuden toimivaltaan kuulu sopimusrikkomusten tulkinta. Momentissa mainitun lausekkeen rikkomisen seuraamukset määräytyvät sopimusoikeudellisin perustein.

III OSA **Kansallisia hankintoja, sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja sekä käyttöoikeussopimuksia koskevat menettelyt**

11 Luku **Kansalliset menettelyt**

99 §. *Kansallisiin hankintoihin sovellettavat säännökset*. Pykälässä säädettäisiin luvun menettelysäännösten soveltamisalasta. Luvun säännöksiä sovellettaisiin tavara- ja palveluhankintoihin, suunnittelukilpailuihin sekä rakennusurakoihin, jotka ovat arvoltaan 26 §:ssä säädetyt EU-kynnysarvon alittavia, mutta vähintään 25 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettujen kansallisten kynnysarvojen suuruisia. Luvun säännöksiä sovellettaisiin lisäksi 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin kehitysyhteistyösopimuksiin perustuviin ulkoasiainhallinnon hankintoihin. Luvun säännösten lisäksi kansallisiin hankintoihin sovellettaisiin ehdotetun lain I osaa eli lukuja 1 (Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät), 2 (Soveltamisala ja sen rajaukset), 3 (Yhteishankinnat ja hankintojen varaaminen) ja 4 (Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen) sekä IV osaa eli lukuja 14 (Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus), 15 (Hankintojen valvonta), 16 (Oikeussuojakeinot) sekä 17 (Erinäiset säännökset), sikäli kuin ne koskevat hankintasopimuksia. Näin ollen käyttöoikeussopimuksia koskevia sääntöjä kuten 28 §:n käyttöoikeussopimuksen ennakoidun arvon laskemista koskevia säännöksiä ei sovellettaisi kansallisiin hankintasopimuksiin. Myöskään ehdotetun lain 26 §:n EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen kilpailuttamisvelvollisuutta koskevia säännöksiä ei sovellettaisi kansallisiin hankintoihin. Lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetut kehitysyhteistyösopimuksiin perustuvat ulkoasiainhallinnon hankinnat rinnastuisivat lain soveltamisalan osalta kansallisiin hankintoihin riippumatta siitä, ylittävätkö hankinnat EU-kynnysarvot. Näin ollen 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin ja arvoltaan sinänsä EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin ei sovellettaisi esimerkiksi 58 §:n 4 momentissa tarkoitettua jälki-ilmoitusvelvoitetta koskevia säännöksiä, lain 14 luvun odotusaikasäännöksiä tai 16 luvun säännöksiä tehottomuusseuraamuksesta.

100 §. *Hankintamenettely.* Pykälässä säädettäisiin kansallisissa hankinnoissa käytettävistä hankintamenettelyistä. Voimassa olevassa hankintalaissa kansallisista hankintamenettelyistä säädetään 65 ja 66 §:ssä. Pykälässä muutettaisiin voimassa olevan lain menettelyjä koskevia sääntöjä.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikön olisi noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on 3 §:ssä tarkoitettujen syrjimättömyyden, avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteiden mukainen. Lainkohdassa jätettäisiin siis hankintayksikön harkintavaltaan se, minkälaista menettelyä se haluaa käyttää hankinnan kilpailuttamisessa. Hankintayksikkö voisi halutessaan käyttää samanlaisia menettelyjä kuin ehdotetun lain EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa, mukauttaa niitä tai se voisi käyttää voimassa olevan lain kansallisia menettelyjä. Halutessaan hankintayksikkö voisi käyttää myös muunlaista menettelyä, jonka se on itse määritellyt. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi varsinaista neuvottelumenettelyä väljempi, neuvotteluja sisältävä menettely taikka ehdotetussa erityisalojen hankintalaissa tarkoitettuun toimittajarekisteriin perustuva järjestelmä. Momentin mukaan hankintayksikön olisi kuitenkin kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Kuvaus tulisi esittää siten, että toimittajat pystyvät sen perusteella ennakoimaan käytetyn hankintamenettelyn luonnetta ja kulkua sekä tietävät oman roolinsa menettelyssä. Vaikka kansallisissa menettelyissä ei ole säädetty pakollisia määräaikoja tarjousten tai osallistumishakemusten jättämiseen, hankintayksikön tulisi varata toimittajille ja tarjoajille näitä varten riittävä määräaika.

Hankintayksiköllä olisi laaja harkintavalta menettelyn käytön valinnassa ja soveltamisessa. Menettelyn valinnassa ja määrittelyssä olisi kuitenkin otettava huomioon se, ettei siitä muodostu ehdotetun lain 3 §:ssä tarkoitettujen periaatteiden vastainen esimerkiksi siten, että se selvästi syrjii joitakin toimittajia tai estää niiden osallistumisen hankintamenettelyyn.

Hankintayksikkö voisi toteuttaa hankintamenettelyn EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa kevyemmin ja joustavammin säännöksin kuin EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen ratkaisukäytännön mukaan myös hankintadirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle esimerkiksi arvon johdosta jäävissä hankinnoissa olisi noudatettava perustamissopimuksen perustavanlaatuisia oikeussääntöjä, mikäli hankinnassa on käsillä jäsenvaltioiden rajat ylittävä intressi. Tällaisia sääntöjä ovat unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan esimerkiksi 101 §:ssä tarkoitettu hankinnasta ilmoittaminen (unionin tuomioistuimen ratkaisu asiassa *C-324/98, Telaustria*) sekä 136 §:ssä tarkoitettu hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskaudella (unionin tuomioistuimen ratkaisu asiassa *C-91/08, Wall AG)*. Kaikkia EU:n hankintadirektiivin ja ehdotetun lain II osan säännöksiä ei olisi kuitenkaan tarkoitus soveltaa sellaisinaan EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa, koska tällöin EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa ei toteutuisi lakiehdotuksella tavoiteltu kevyt ja joustava sääntely.

Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-95/10, Strong (EU:C:2011:161),* katsottiin, että hankintadirektiivi 2004/18/EY ei asettanut jäsenvaltioille velvollisuutta soveltaa kyseisen direktiivin muiden yksiköiden voimavaroihin viittaamisoikeutta koskevia 47 artiklan 2 kohdan määräyksiä hankinnassa, johon ei sovellettu direktiivin kyseistä artiklaa. Jos perustamissopimuksen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltamisala käsitettäisiin niin laajaksi, että myös direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle pääosin jääviin hankintoihin sovellettaisiin hankintadirektiivin olennaisia määräyksiä, vaarannettaisiin tällä ratkaisun mukaan hankintadirektiivin tarkoitus ulottaa tietyt säännöt vain direktiivin täysimääräiseen soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin. Koska myös ehdotetussa hankintalaissa on tarkoitus säännellä 11 luvun hankintoja kevyesti ja joustavasti, hankintayksiköllä olisi II osan säännöksiin nähden laajemmat mahdollisuudet esimerkiksi neuvotella hankinnan vaatimuksista ja vertailuperusteista

neuvottelua sisältävissä menettelyissä. Puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen kilpailuttamisessa voitaisiin soveltaa ehdotetun erityisalojen hankintalain kevyitä säännöksiä. Hankintayksikkö ei olisi myöskään EU-kynnysarvon ylittävien hankintojen tavoin sidottu hankintadirektiivin liitteissä listattuihin sähköisen tietojenvaihdon erityisvaatimuksiin. Hankintayksikkö voisi edelleen asettaa II osan säännöksiin nähden tiukempia vaatimuksia ehdokkaille ja tarjoajille esimerkiksi tarjousten jättämisen määräajoissa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että suorahankinnat olisivat sallittuja vain ehdotetun lain 40 ja 41 §:ssä mainituilla perusteilla. Momentin tarkoituksena olisi korostaa, että vaikka hankintayksiköllä on harkintavaltaa menettelyn valinnassa, ei se tarkoita kuitenkaan sitä, että hankintayksikkö voisi käyttää suorahankintaa pääsääntöisenä hankintakeinona. Perusteeton tai laaja-alainen suorahankinnan käyttö olisi selvästi hankintojen syrjimättömyyden vaatimusten vastaista. Siksi myös kansallisissa hankinnoissa tulisi noudattaa samoja suorahankintaperusteita kuin EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.

Luvun soveltamisalaan kuuluvat suunnittelukilpailut voitaisiin toteuttaa 54 ja 55 §:ssä tarkoitetulla menettelyllä, jolloin menettelyssä tulisi huomioida soveltuvin osin 54 ja 55 §:n säännökset muun muassa menettelyyn osallistumisen tasapuolisuudesta ja suunnittelukilpailun tuomariston riippumattomuudesta. Kansallisista suunnittelukilpailuista julkaistaisiin suunnittelukilpailua koskeva kansallinen hankintailmoitus ehdotetun 101 §:n mukaisesti.

101 §. *Hankinnasta ilmoittaminen*. Pykälässä säädettäisiin ilmoittamisvelvoitteesta EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa. Lainkohta vastaa monin osin voimassa olevan hankintalain 68 §:ssä ja hankinta-asetuksen 4–6 §:ssä säädettyä. Koska useat voimassa olevan hankinta-asetuksen 4 ja 5 §:ssä asetetuista vaatimuksista voidaan toteuttaa muun muassa viittauksella ehdotetun lain 4 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun hankintasopimuksen määritelmään, ei erillistä listaa eri hankintalajeista, joissa ilmoitusta tulee käyttää, asetettaisi lainkohdassa. Toisin kuin voimassa olevan hankinta-asetuksen 4 §:n 2 momentin 4 ja 6 kohdassa on säädetty, käyttöoikeussopimukset eivät olisi kansallisen ilmoitusvelvoitteen piirissä, vaan näiden ilmoittamisesta EU-laajuisesti säädettäisiin ehdotetun lain 58 §:ssä.

Pykälän *1 momentin mukaan* hankintayksikön olisi toimitettava luvun mukaisesta hankinnasta ja suunnittelukilpailusta julkaistavaksi ilmoitus sähköisesti suomen- tai ruotsinkielisenä osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen kansalliselle hankintailmoitukselle tarkoitettua lomaketta. Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi julkaista ilmoituksen myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä sen jälkeen, kun ilmoitus on julkaistu 1 momentissa tarkoitetussa ilmoituspalvelussa. Kehitysyhteistyösopimuksiin perustuvista ulkoasiainhallinnon hankinnoista tulisi tehdä 99 §:n nojalla kansallinen hankintailmoitus, vaikka kyseisen hankinnan ennakoitu arvo ylittäisikin EU-kynnysarvot.

102 §. *Hankintailmoituksen sisältö*. Pykälässä säädettäisiin EU-kynnysarvot alittavia hankintoja koskevan ilmoituksen vähimmäissisällöstä. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankinta-asetuksen 5 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentissa* olisi lista tiedoista, jotka on vähintään sisällytettävä HILMA-palvelussa täytettävään kansalliseen hankintailmoitukseen (*1–10 kohta*). Pykälän *2 momentin* mukaan hankinnan sisällön määrittelyssä olisi käytettävä yhteisestä hankintasanastosta (CPV) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2195/2002 vahvistettua viitenimikkeistöä. Pykälän *3 momentin* mukaan käytettäessä soveltuvuusvaatimuksia ilmoituksessa olisi mainittava vaatimusten asettamisesta sekä siitä, mistä tarkemmat tiedot mahdollisista vaatimuksista ja niiden todentamiseksi vaadittavista asiakirjoista ovat saatavilla. Hankintailmoituksessa olisi edelleen ilmoitettava, rajoitetaanko ehdokkaiden määrää. Hankintailmoi-

tuksessa mainittuja tietoja voitaisiin täydentää muualta saatavissa olevilla tiedoilla, mistä on ilmoitettava hankintailmoituksessa.

103 §. *Tietojenvaihto kansallisissa menettelyissä*. Pykälässä säädettäisiin EU-kynnysarvot alittavien hankintojen tietojenvaihdosta. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan hankintaasetuksen 18 §:ssä säädettyä. Kuten EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa, myös kansallisissa hankinnoissa valittujen viestintävälineiden olisi pykälän *1 momentin* mukaan oltava yleisesti käytettävissä, eikä välineen valinta saisi vaarantaa tai estää toimittajan mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyyn. Ehdotettu lainkohta kuitenkin poikkeaisi EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja koskevista säännöistä siten, että kansallisissa hankinnoissa ei olisi velvoitetta toteuttaa hankintamenettelyjen tietojenvaihtoa yksinomaan sähköiseen muotoon perustuen, vaan muutkin muodot olisivat vapaasti hankintayksiköiden käytettävissä. Mikäli hankintayksikkö kuitenkin päätyisi käyttämään sähköistä muotoa, sovellettaisiin pykälän *2 momentin* mukaan sähköiseen tietojenvaihtoon, mitä 62 §:ssä on asiasta säädetty.

104 §. *Tarjouspyyntö ja tarjous*. Pykälässä säädettäisiin tarjouspyynnön ja tarjouksen reunaehdoista sekä tarjouksen käsittelystä. Voimassa olevassa hankintalaissa tarjouspyynnöstä ja tarjouksesta säädetään 69 ja 70 §:ssä. Pykälä lieventäisi tarjouspyynnön vaatimuksia suhteessa voimassa olevaan lakiin ja sen tarkoituksena olisi joustavoittaa sekä tarjouspyyntöön että tarjoukseen liittyviä vaatimuksia.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että hankintayksikön on hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä pyydettävä toimittajia määräaikaan mennessä esittämään tarjouksensa. Tarjouspyyntö olisi näin edelleen hankintailmoitusta täydentävä asiakirja. Hankintayksikkö voisi kuitenkin voimassa olevan hankintalain 69 §:n tavoin EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa ilmoittaa tarjouspyynnössä edellytetyt tiedot suoraan hankintailmoituksella. Tarjouspyyntö olisi tehtävä kirjallisesti ja laadittava siten, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Momentissa muutettaisiin voimassa olevan lain käytäntöä, jonka mukaan tarjouspyynnön voi tehdä poikkeuksellisesti suullisesti. Momentissa ei määriteltäisi tarkemmin tarjouspyynnön sisältöä. Tarjouspyynnön keskeisenä tarkoituksena on kuvata hankinnan kohde syrjimättömällä tavalla sekä pyytää toimittajia määräaikaan mennessä esittämään tarjouksensa. Voimassa olevan hankintalain 69 §:ssä tarjouspyynnön sisällölle on esitetty seuraavia vaatimuksia: hankinnan kohteen kuvaus; ehdokkaiden tai tarjoajien taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen, tekniseen kelpoisuuteen ja ammatilliseen pätevyyteen liittyvät ja muut vaatimukset sekä luettelo asiakirjoista, joita ehdokkaan tai tarjoajan on tätä varten toimitettava; tarjouksen valintaperuste sekä mahdolliset vertailuperusteet; määräaika tarjousten tekemiselle; osoite, johon tarjoukset on toimitettava sekä tarjousten voimassaoloaika. Hankintayksikkö voisi hyödyntää tätä listaa soveltuvin osin. Tarjouspyynnössä olisi ilmoitettava ne tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjouksen tekemisessä, kuten esimerkiksi ehdotetun lain 100 §:n mukainen hankintayksikön käyttämä hankintamenettely taikka hankintayksikön käyttämät 105 §:n mukaiset tarjoajan soveltuvuutta koskevat ehdot, jos näitä ei ole kuvattu jo hankintailmoituksessa. Tarjouspyyntö olisi laadittava niin selkeäksi, että tarjoajat voivat antaa sen perusteella vertailukelpoisia tarjouksia. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jos hankintailmoitus ja tarjouspyyntö eroavat sisällöltään toisistaan, noudatetaan sitä, mitä hankintailmoituksessa ilmoitetaan.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että tarjoajan tulisi tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavaran, palvelun tai rakennusurakan olevan hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen. Momentin periaate jatkaisi voimassa olevaa käytäntöä siitä, että tarjoaja vastaa tarjouksestaan ja siitä, että se on hankintayksikön asettamien vaatimusten mukainen. Hankintayksikön olisi suljettava hankintailmoitusta, tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset pois tarjouskilpailusta. Hankintayksikkö voisi kuitenkin

pyytää täydennyksiä ja täsmennyksiä tarjouksiin ja osallistumishakemuksiin 74 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

105 §. *Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen*. Pykälässä säädettäisiin tarjoajan soveltuvuuteen liittyvien ehtojen asettamisesta sekä poissulkemisperusteiden käytöstä. Voimassa olevassa hankintalaissa tarjoajan valinnasta säädetään 71 §:ssä.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Soveltuvuutta koskevat vaatimukset voivat liittyä toimittajien taloudelliseen ja rahoitukselliseen asemaan sekä ammatilliseen ja tekniseen pätevyyteen tai muihin perusteisiin. Soveltuvuutta koskevat vaatimukset olisi kuitenkin laadittava siten, että ne ovat oikeassa suhteessa hankinnan kohteeseen. Kuten ehdotetun 83 §:n perusteluissa on kuvattu, soveltuvuutta koskevilla ehdoilla pyritään ennakollisesti varmistumaan siitä, että tarjoaja kykenee suoriutumaan hankinnan kohteen toteuttamisesta. Jos ehdot asetetaan liian tiukaksi, voi se johtaa tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn vaarantumiseen. Soveltuvuutta koskevilla ehdoilla voidaan myös tarvittaessa karsia tarjoajiksi otettavia ehdokkaita, jos käytetty hankintamenettely on luonteeltaan sellainen, että vain hyväksytyt tarjoajat voivat jättää tarjouksen.

Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin, että hankintayksikön tulisi ilmoittaa käyttämänsä vaatimukset hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Momentin mukaan hankintayksikön olisi suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa hankintayksikön asettamia soveltuvuusvaatimuksia. EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa ei asetettaisi velvollisuutta käyttää yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa. Soveltuvuutta koskevien ehtojen osalta hankintayksikkö voisi kuitenkin vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksensa osana vapaamuotoisen vakuutuksen siitä, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista hankintayksikön tulisi tarkistaa voittaneen tarjoajan osalta, että sen antaman vakuutuksen tiedot pitävät paikkansa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että ehdokkaiden ja tarjoajien sulkemisessa tarjouskilpailun ulkopuolelle ja soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamisessa voitaisiin noudattaa, mitä 80–86 §:ssä säädetään. Lainkohta vastaisi voimassa olevan hankintalain 71 §:n 2 momentissa säädettyä. Säännös tarkoittaisi muun muassa sitä, että kansallisissa hankinnoissa hankintayksiköllä ei olisi velvollisuutta sulkea ehdokasta tai tarjoajaa sitä rasittavan pakollisen poissulkemisperusteen johdosta. Velvoitteen rajauksella pyritään vähentämään hankintayksikön ja tarjoajan hallinnollista taakkaa siinä, että jokaisessa EU-kynnysarvon alittavassa hankinnassa ei olisi velvollisuutta selvittää poissulkemisperusteiden olemassaoloa. Hankintayksikkö voisi kuitenkin halutessaan selvittää poissulkemisperusteiden olemassaolon ja sulkea tarjoajan näiden vuoksi tarjouskilpailusta. Ehdotetun lain 80–86 §:n soveltamisen mahdollisuus soveltuvin osin ei tarkoittaisi sitä, että lain II osan hankintadirektiivistä johtuvia säännöksiä olisi sovellettava kansallisissa hankinnoissa sellaisinaan. Kuten hankintamenettelyä koskevia säännöksiä, myös soveltuvuusehtoja ja poissulkemisperusteita koskevia säännöksiä voitaisiin soveltaa II osan säännöksiin nähden väljemmin. Hankintayksikkö ei olisi EU-kynnysarvon ylittävien hankintojen tavoin sidottu esimerkiksi hankintadirektiivin liitteissä listattuihin soveltuvuusselvityksiin. Hankintayksikkö voisi edelleen ottaa huomioon soveltuvuusarvioinnissa toimittajan referenssejä II osassa säädettyyn nähden pidemmältä ajalta.

106 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta*. Pykälässä säädettäisiin kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta. Voimassa olevassa hankintalaissa tarjouksen valinnasta säädetään 72 §:ssä. Pykälässä muutettaisiin voimassa olevan lain systematiikkaa myös kansallisissa hankinnoissa uuden hankintadirektiivin systematiikkaa vastaavaksi ja pykälä vastaisi pääosin ehdotetun lain 93 §:ssä ja kyseisen pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyä.

Pykälän mukaan hankintayksikön olisi valittava tarjouksista se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena parasta hinta-laatusuhdetta, olisi sen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden liityttävä hankinnan kohteeseen ja mahdollistettava tarjousten puolueeton arviointi. Vertailuperusteiden asettamista on kuvattu 93 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Kansallisissa hankinnoissa vertailuperusteiden asettamista väljennettäisiin siten, että vertailuperusteiden alakriteerien painoarvoja ei tarvitsisi yksilöidä. Lisäksi hankintayksikkö voisi asettaa vertailuperusteet teemoittain siten, että se kuvaisi yleisemmällä tasolla sen, mitä se tulee vertailemaan. Kansallisissa hankinnoissa hankintayksiköllä ei olisi velvollisuutta esittää perusteluja halvimman hinnan tai alhaisimpien kustannusten käyttämiselle kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin, että hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä hinta-laatusuhdetta käytettäessä myös vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

12 luku **Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat**

107 §. *Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintoihin sovellettavat säännökset.* Pykälässä säädettäisiin luvun säännösten soveltamisalasta. Luvun säännökset soveltuisivat ehdotetun lain liitteessä E lueteltuihin palveluhankintoihin, jotka ovat arvoltaan vähintään 25 §:n 1 momentin 4 tai 5 kohdassa säädettyjen kynnysarvojen suuruisia. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 74 artiklaan ja liitteeseen XIV. Pykälä olisi uusi.

Lain liitteessä E yksilöitäisiin CPV-koodein kaikki luvun tarkoittamat palvelut. Liitteen yksilöimä lista on luonteeltaan tyhjentävä. Hankintayksikön olisi tarkistettava aina erikseen, että kyseinen palvelu kuuluu ehdotetun luvun mukaisiin palveluihin. Luvun säännösten lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä muihin erityisiin palveluhankintoihin sovellettaisiin ehdotetun lain I osaa eli lukuja 1 (Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät), 2 (Soveltamisala ja sen rajaukset), 3 (Yhteishankinnat ja hankintojen varaaminen) ja 4 (Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen) sekä IV osan lukuja 14 (Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus), 15 (Hankintojen valvonta), 16 (Oikeussuojakeinot) sekä 17 (Erinäiset säännökset) sikäli kuin ne koskevat hankintasopimuksia. Näin ollen käyttöoikeussopimuksia koskevia sääntöjä kuten 28 §:n käyttöoikeussopimuksen ennakoidun arvon laskemista koskevia säännöksiä ei sovellettaisi sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluja koskeviin hankintasopimuksiin. Myöskään ehdotetun lain 26 §:n EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen kilpailuttamisvelvollisuutta koskevia säännöksiä ei sovellettaisi liitteessä E lueteltuja palveluja koskeviin hankintoihin.

108 §. *Palvelujen käyttäjien tarpeiden huomioon ottaminen hankinnoissa*. Pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä muissa erityisissä palveluhankinnoissa huomioitavista erityistekijöistä . Pykälä perustuu osittain hankintadirektiivin 76 artiklan 2 kohtaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälän *1 momentin* mukaan luvun tarkoittamissa palveluhankinnoissa hankintayksikön olisi otettava huomioon kyseistä palvelua koskeva lainsäädäntö. Momentilla muistettaisiin hankintayksikköjä siitä, että vaikka hankintalain säännökset koskevat vain hankintamenettelyä, sitoo hankinnan kohteen määrittelyssä usein hankintayksikköä velvoittava palvelun sisältöä koskeva lainsäädäntö. Hankintayksikkö ei voisi hankintoja suorittaessaan jättää huomiotta muun lainsäädännön sisällöllisiä velvoitteita.

Lisäksi momentissa säädettäisiin, että sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnassa palvelun käyttäjien yksilöllisten ja pitkäaikaisten sekä toistuvien hoito- tai sosiaalipalvelujen turvaamiseksi hankintayksikön olisi otettava huomioon käyttäjien erityistarpeet ja kuuleminen siten kuin asiasta muualla lainsäädännössä säädetään. Säännöksellä on haluttu korostaa sitä, että erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden hankinnassa hankintayksikön tulisi jo esimerkiksi hankinnan suunnitteluvaiheessa huomioida kyseisten palveluiden käyttäjät ja näiden mahdolliset erityistarpeet.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että hankintayksikön olisi pyrittävä sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa ottamaan huomioon palvelujen laatuun, jatkuvuuteen, esteettömyyteen, kohtuuhintaisuuteen, saatavuuteen ja kattavuuteen, eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin liittyvät, käyttäjien osallistumiseen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä innovointiin liittyvät tekijät. Momentissa listattaisiin luettelomaisesti sellaisia erityispiirteitä, joita voidaan katsoa sisältyvän ehdotetun luvun tarkoittamien palveluiden hankintaan. Luettelo perustuu hankintadirektiivin 76 artiklan 2 kohtaan, jossa kyseiset erityispiirteet on listattu.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevissa sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa hankintayksikön olisi pyrittävä määrittämään sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia palvelujen asiakkaille. Tällä kiinnitettäisiin hankintayksikön huomiota nimenomaisesti siihen, että sosiaali- ja terveyspalvelut ovat keskeisesti asiakkaita varten tuotettavia palveluja. Näin ollen jotkin palvelukokonaisuudet saattavat olla luonteeltaan sellaisia, joissa asiakkaalle kokonaisuudesta muodostuu pitkäaikainen hoito- tai hoivasuhde. Tällaisten palveluiden kilpailuttamisessa hankintayksiköitä muistutettaisiin kiinnittämään huomiota hankinnan sopimuskauden pituuteen sekä muihin keskeisiin ehtoihin siten, ettei hankinnan lopputulos johtaisi asiakkaan kannalta kohtuuttomuuteen tai epätarkoituksenmukaisuuteen. Tällaisia palveluita voisivat olla esimerkiksi muistisairaiden vanhusten, mielenterveyskuntoutujien tai vammaisten henkilöiden palvelut taikka lastensuojeluun liittyvät palvelut. Hankintalainsäädäntö ei pääsääntöisesti aseta rajoituksia hankintasopimusten pituudelle, vaan esimerkiksi toistaiseksi voimassa olevien sopimusten tekeminen on useimmissa tilanteissa lain mukaan mahdollista.

Keskeisen sosiaali- ja terveyspalvelujen laatua ja asiakkaan oikeuksia turvaavan lainsäädännön muodostavat perustuslain säännösten ohella lait sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) sekä palvelujen sisällöstä säätävinä lainsäädäntöinä sosiaalihuoltolaki ja terveydenhuoltolaki sekä niitä täydentävä erityislainsäädäntö, kuten esimerkiksi laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987), laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977), laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012), lastensuojelulaki (417/2007), erikoissairaanhoitolaki (1062/1989), mielenterveyslaki (1116/1990) ja tartuntatautilaki (583/1986).

Edellä mainitussa sosiaalihuollon yleis- ja erityislainsäädännössä säädetään velvoittavasti muun muassa palvelun käyttäjän edun ja hänen tarpeidensa huomioon ottamisesta sekä käyttäjän osallistumisesta ja kuulemisesta palveluprosessissa, joka kattaa palvelutarpeen arvioinnin ja palvelujen suunnittelun, päätöksenteon sekä palvelujen tosiasiallisen järjestämisen eli toteuttamisen. Jos kunta järjestää palvelut hankkimalla ne muilta toimijoilta kilpailuttamalla, olisi sen otettava huomioon edellä mainittu palvelujen sisältöä sekä palveluprosessia koskeva lainsäädäntö, mukaan lukien palvelun käyttäjien oikeuksien toteutuminen.

109 §. *Hankintamenettely.* Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sekä muissa erityisissä palveluissa. Pykälä perustuu osittain hankinta-

direktiivin 76 artiklan 1 kohtaan. Pykälä vastaisi ehdotetun lain 100 §:ssä kansallisten hankintojen osalta säädettyä.

Pykälän *1 ja 2 momenttia* vastaavien säännösten sisältöä on kuvattu edellä 100 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Tähän täydennyksenä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintamenettelyn osalta hankintayksikkö voisi jo menettelyvaiheessa ottaa huomioon esimerkiksi asiakaskunnan, jolle kyseinen palvelu on suunnattu. Tämä voitaisiin huomioida osana jotakin hankintayksikön käyttämää perinteistä menettelyä tai vaihtoehtoisesti hankintayksikkö voisi luoda oman, asiakaslähtöisen hankintamenettelyn kyseisten palveluiden hankintaan. Lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluissa käyttökelpoinen voisi olla EU-menettelyissä kuvattu puitejärjestely, jossa asiakas tekee lopullisen valinnan palveluntuottajien välillä. Pykälän tarkoituksena on mahdollistaa joustavammat hankintamenettelyt luvun tarkoittamiin hankintoihin, joilla voi olla suurta merkitystä asiakkaan kannalta, kunhan lainkohdassa säädetyistä reunaehdoista huolehditaan.

110 §. *Suorahankinta erityistilanteissa*. Pykälässä säädettäisiin erityistilanteissa tapahtuvasta suorahankinnasta. Pykälä vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan hankintalain 67 §:ssä säädettyä.

111 §. *Ilmoittaminen*. Pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankinnasta ilmoittamisesta. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 75 artiklaan. Pykälä olisi uusi. Kyseessä olisi viittaussäännös, joten sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden ilmoittaminen tulisi toteuttaa siten, kuin lain 7 luvussa säädetään.

112 §. *Tietojenvaihto*. Pykälässä säädettäisiin tietojenvaihdosta tämän luvun mukaisten palveluhankintojen menettelyissä. Sisällöllisesti pykälä vastaisi ehdotetussa 103 §:ssä säädettyä. Pykälä olisi uusi.

113 §. *Tarjouspyyntö ja tarjous*. Pykälässä säädettäisiin tarjouspyynnön ja tarjouksen reunaehdoista sekä tarjouksen käsittelystä. Pykälä olisi uusi, mutta se vastaisi ehdotetussa 104 §:ssä säädettyä.

114 §. *Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen*. Pykälässä säädettäisiin tarjoajan soveltuvuuteen liittyvien ehtojen asettamisesta sekä poissulkemisperusteiden käytöstä. Pykälä olisi uusi.

Pykälän *1 momentti* vastaisi sisällöltään ehdotetun 105 §:n 1 momentissa säädettyä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että hankintayksikön tulisi soveltaa 80 §:n mukaisia pakollisia poissulkemisperusteita ja se voisi soveltaa 81 §:ssä mainittuja harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita. Ehdotetun 80 §:n 1 momentin poissulkemisperusteet olisivat siten pakollisia myös liitteen E mukaisia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluja koskevissa hankinnoissa toisin kuin 11 luvun kansallisia hankintoja koskevassa 105 §:n 2 momentissa. Luvun mukaisissa hankinnoissa ei olisi velvollisuutta käyttää yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa. Tarjoaja voisi osoittaa kuitenkin 1 momentissa tarkoitetulla vakuutuksella, että sitä eivät rasita kyseiset poissulkemisperusteet. Hankintayksikön tulisi tarkistaa vakuutuksen tietojen paikkansapitävyys tarjouskilpailun voittajalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

Luvun tarkoittamissa hankinnoissa voitaisiin noudattaa soveltuvin osin myös, mitä ehdotetuissa 82–86 §:ssä säädetään ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuuden arvioinnista. Lainkohta vastaisi tältä osin ehdotetun 105 §:n 2 momentissa säädettyä.

115 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta*. Pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä muiden erityisien palvelujen hankinnan kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta. Pykälä olisi uusi, mutta se vastaisi pääosin sisällöltään ehdotetun lain 106 §:ssä kansallisista hankintamenettelyistä säädettyä.

Pykälän *1 momentti* vastaisi ehdotetun lain 106 §:n 1 momentissa kuvattua.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on esitettävä tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä taikka hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa. Laadun kuvaamiseen liittyvää perusteluvelvollisuutta on kuvattu ehdotetun lain 93 §:n 1 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa.

13 luku **Käyttöoikeussopimukset**

116 §. *Käyttöoikeussopimuksiin sovellettavat säännökset*. Pykälässä säädettäisiin luvun säännösten soveltamisalasta. Luvun säännökset soveltuisivat ehdotetun 4 §:n 5 kohdassa määriteltyjen käyttöoikeussopimusten kilpailuttamiseen. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusdirektiiviin. Pykälä olisi uusi.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että luvun mukaisia säännöksiä sovellettaisiin käyttöoikeussopimuksiin, jotka ovat ennakoidulta arvoltaan yhtä suuria tai suurempia kuin 25 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetty tarkoitettu kynnysarvo. Luvun säännösten lisäksi käyttöoikeussopimuksiin sovellettaisiin lain I osan lukujen 1 (Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät), 2 (Soveltamisala ja sen rajaukset) ja 4 (Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen), II osan lukuja 8 (Tietojenvaihto) sekä IV osan lukuja 14 (Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus), 15 (Hankintojen valvonta), 16 (Oikeussuojakeinot) sekä 17 (Erinäiset säännökset) säännöksiä hankintasopimuksista ja käyttöoikeussopimuksista. Ehdotetun lain 2 luvun 12 §:n 1 momenttia (puolustus- ja turvallisuushankintojen vain hankintasopimuksia koskeva soveltamisalapoikkeus), 14 luvun 124 §:ää (hankintamenettelyä koskeva kertomus) sekä 17 luvun 170 §:ää (hankintasopimusten säilyttäminen) ei kuitenkaan sovellettaisi käyttöoikeussopimuksiin. Lisäksi käyttöoikeussopimuksiin sovellettaisiin jo sanamuotonsa ja sisältönsä johdosta sovellettavaksi tulevien 25 §:n (kansalliset kynnysarvot) ja 28 §:n (käyttöoikeussopimusten ennakoidun arvon laskeminen) lisäksi lainkohdan viittaussäännöksen mukaan 31 §:ää (kielto pilkkoa hankinta tai yhdistellä hankintoja keinotekoisesti), 67–69 §:ää (tarjouspyyntö, tarjouspyynnön sisältö sekä tarjouspyynnön asettaminen ehdokkaiden ja tarjoajien saataville), 71 §:ää (hankinnan kohteen kuvaus), 73 §:ää (testausraportit, sertifikaatit ja muu tekninen selvitys), 77–83 §:ää (alihankinta, alihankkijoiden poissulkeminen, tarjousten ja tarjoajien valinta, pakolliset ja harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet, ehdokkaan ja tarjoajan korjaavat toimenpiteet sekä ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset), 91 §:ää (ehdokkaan ja tarjoajan oikeudellinen muoto sekä ilmoitus vastaavista henkilöistä) ja 92 §:ää (tarjouskilpailuun osallistuminen ryhmittymänä ja muiden yksiköiden voimavarojen käyttö).

Pykälän *2 momentin* mukaan lain säännöksiä sovellettaisiin 1 momentin mukaisesti myös lain liitteessä E mainittuja sosiaali- ja terveyspalveluja ja muita erityisiä palveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, mikäli niiden arvo on vähintään 25 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetyn käyttöoikeussopimusten kynnysarvon suuruinen. Käyttöoikeussopimusdirektiivin 19 artiklan mukaan näihin palveluihin sovelletaan vain direktiivin ilmoittamista koskevia 31 artiklan 3 kohtaa ja 32 artiklaa sekä 46 ja 47 artiklassa säädettyjä oikeussuojakeinoja. Sääntelyn kokonaisuuden selkeyden säilyttämiseksi ehdotettaisiin kuitenkin, että liitteessä E mainittuja palveluja koskevia käyttöoikeussopimuksia koskevat säännökset eivät pääosin eroaisi muiden käyttöoikeussopimusten säännöksistä. Lain sosiaali- ja terveyspalveluhankintoja sekä eräitä muita

palveluhankintoja koskevasta ehdotetusta 12 luvusta sovellettaisiin kuitenkin 108 §:n säännöksiä palvelun käyttäjien tarpeiden huomioon ottamisesta hankinnoissa ja hankinnan sisällöstä sekä 110 §:n säännöksiä suorahankinnasta erityistilanteissa.

117 §. *Käyttöoikeussopimuksen kesto*. Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksen määräaikaisuudesta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusten direktiivin 18 artiklaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden olisi oltava määräaikainen. Pykälässä ei kuitenkaan tarkemmin säänneltäisi sitä, kuinka kauan kyseinen sopimus voi olla määräaikaisena voimassa, vaan se jäisi hankintayksikön harkintaan. Käyttöoikeussopimusten direktiivin johdanto-osan 52 kohdan mukaan käyttöoikeussopimuksen keston olisi oltava rajoitettu, jotta vältetään muiden sulkeminen pois markkinoilta ja kilpailun rajoittaminen. Lisäksi hyvin pitkäaikaiset käyttöoikeussopimukset johtavat todennäköisesti markkinoiden sulkeutumiseen ja voivat näin haitata palvelujen vapaata liikkumista ja sijoittautumisvapautta. Pitkäaikainen kesto voi kuitenkin olla perusteltu, jos se on tarpeen, jotta käyttöoikeuden saaja voi saada takaisin sopimuksen toteuttamiseksi tekemänsä investoinnit ja sijoitetulle pääomalle tuoton. Näin ollen yli viisivuotisten käyttöoikeussopimusten kesto olisi rajattava kauteen, jonka aikana käyttöoikeuden saaja voi kohtuudella odottaa saavansa takaisin urakoiden ja palvelujen toteuttamiseksi tekemänsä investoinnit ja sijoitetulle pääomalle tuoton tavanomaisissa käyttöolosuhteissa ottaen huomioon sopimuksen nimenomaiset tavoitteet, joihin käyttöoikeuden saaja on sitoutunut esimerkiksi laatuun ja hintaan liittyvien edellytysten toimittamiseksi käyttäjille. Arvion olisi pädettävä käyttöoikeussopimuksen tekohetkellä. Siihen olisi voitava sisältyä käyttöoikeussopimuksen toteuttamiseksi tarpeellisiksi katsottuja alkuvaiheen ja jatkoinvestointeja, erityisesti infrastruktuurista, tekijänoikeuksista, patenteista, laitteistosta, logistiikasta, vuokrista, henkilöstön koulutuksesta koituvia menoja ja sekä alkuvaiheen kuluja. Käyttöoikeussopimuksen enimmäiskesto olisi ilmoitettava sopimusasiakirjoissa, jollei kestoa käytetä sopimuksen yhtenä tekoperusteena. Hankintayksiköiden olisi aina voitava tehdä käyttöoikeussopimus lyhyemmäksi ajaksi, kuin mikä on tarpeen investointien takaisin saamiseksi, edellyttäen, että siihen liittyvä korvaus ei poista toiminnallista riskiä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että yli viisi vuotta kestävien käyttöoikeussopimusten enimmäiskesto ei saa ylittää aikaa, jona käyttöoikeuden saaja voisi kohtuudella odottaa saavansa takaisin tekemänsä investoinnit urakoiden tai palvelujen toteuttamiseksi ja saadakseen tuoton sijoitetulle pääomalle ja sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tehdyille investoinneille. Laskelmaa varten huomioon otettaviin investointeihin olisi sisällytettävä sekä alkuinvestoinnit että käyttöoikeussopimuksen kuluessa tehtävät lisäinvestoinnit.

118 §. *Käyttöoikeussopimuksen tekemisessä sovellettava menettely*. Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyistä käyttöoikeussopimusten tekemisessä. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusten direktiivin 30 ja 37 artiklaan.

Pykälän *1 momentti* vastaisi pääosin ehdotetun lain 100 §:n 1 momenttia. Momentissa asetettaisiin kuitenkin velvollisuus ilmoittaa tarjouspyyntöön tehdyistä muutoksista hankintamenettelyyn osallistuville tehtävällä ilmoituksella ja hankintailmoitukseen tehdyistä muutoksista uudella ilmoituksella. Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta rajoittaa tarjoajien määrää. Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin mahdollisuudesta käydä neuvotteluja hankintamenettelyn aikana. Käyttöoikeussopimuksen kohteesta, kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteista ja vähimmäisvaatimuksista ei saisi kuitenkaan neuvotella.

119 §. *Suorahankinta.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksia koskevasta suorahankinnasta ja sen käyttöedellytyksistä. Lainkohta perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin 31 ar-

tiklan 4 ja 5 kohdassa säädettyyn. Lainkohta vastaisi sisällöltään pääosin ehdotetun 40 §:n 2 momentin 1–3 kohtien hankintasopimuksia koskevia suorahankintasäännöksiä.

120 §. *Ilmoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimusten tekomenettelyn ilmoittamisesta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusten direktiivin 31–33 artikloihin. Pykälä olisi uusi. Kyseessä olisi viittaussäännös, joten käyttöoikeussopimusten ilmoittaminen tulisi tehdä kuten ehdotetun lain 7 luvussa säädetään.

121 §. *Määräajat*. Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimusten hankintamenettelyjen tarjousten ja mahdollisten osallistumishakemusten määräajoista. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksia koskevan direktiivin 39 artiklaan. Niin käyttöoikeussopimusdirektiivissä kuin lakiehdotuksessakaan ei ehdoteta yksilöityjen hankintamenettelyjen säätämisestä, vaan 118 §:n mukaisesti hankintayksiköt voisivat itse päättää, minkälaista tarkoituksenmukaista, avointa ja syrjimätöntä menettelyä käyttöoikeussopimuksen hankinnassa käytetään. Koska käyttöoikeussopimusten kilpailutusten onnistumisen edellytyksenä on kuitenkin kaikissa tilanteissa osallistuvien toimittajien antamat tarjoukset, säädettäisiin lainkohdassa tarjouksia koskevista vähimmäismääräajoista sen varmistamiseksi, että laadukkaiden ja vertailukelpoisten tarjousten tekemiseen on riittävästi aikaa riippumatta käytetystä menettelymuodosta. Niissä tapauksissa, joissa hankintayksikkö toteuttaa käyttöoikeussopimusten hankintamenettelyn rajoitetun tai neuvottelumenettelyn tavoin siten, että hankintayksikkö valitsee etukäteen ne toimittajat, jotka voivat antaa tarjouksen, säädettäisiin lainkohdassa myös ehdokkaiden osallistumishakemusten jättämisen vähimmäismääräajoista.

Pykälän *1 momentin* mukaan tarjousten jättämiselle olisi varattava vähintään 30 päivää hankintailmoituksen lähettämispäivästä lukien. Jos menettely toteutetaan siten, että hankintayksikkö ensin valitsee osallistumishakemusten perusteella ehdokkaat, jotka voivat antaa tarjouksen, osallistumishakemusten jättämiselle olisi varattava vähintään 30 päivää hankintailmoituksen lähettämispäivästä lukien ja tällöin tarjousten jättämisen vähimmäismääräaika olisi edellä mainitusta 30 päivän määräajasta poiketen 22 päivää ehdokkaille osoitetun kutsun lähettämispäivästä.

Pykälän *2 momentin mukaan* 1 momentissa tarkoitettuja tarjousten jättämisen määräaikoja voitaisiin lyhentää viidellä päivällä, jos hankintayksikkö hyväksyy tarjousten jättämisen sähköisessä muodossa 62 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Ehdotetun 116 §:n mukaan myös käyttöoikeussopimusten hankintamenettelyissä olisi käytettävä tarjousten toimittamisessa sähköistä muotoa lain 62 §:n mukaisesti, joten useimmissa tilanteissa määräaikoja voitaisiin lyhentää. Koska hankintayksikkö voi 62 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa myös käyttää muuta kuin sähköistä muotoa, olisivat näissä tilanteissa tarjousten jättämisen vähimmäismääräajat 1 momentissa tarkoitetulla tasolla.

Pykälän *3 momentin* mukaan hankintayksikön olisi määräaikoja asettaessaan otettava huomioon käyttöoikeussopimuksen ja siihen valitun menettelyn laatu, monitahoisuus sekä tarjousten ja osallistumishakemusten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika.

122 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimusten hankintamenettelyn kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta. Pykälä perustuu osittain käyttöoikeussopimusten direktiivin 41 artiklaan. Pykälä olisi uusi, mutta se vastaisi pääosin sisällöltään ehdotetussa 106 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan tarjouksista olisi valittava se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulisi liittyä hankinnan kohteeseen

ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi, eivätkä ne saisi antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta. Hankintayksikön tulisi ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön olisi asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön olisi tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys. Hankintayksikön vertailuperusteiden asettamista ja soveltamista sekä tietojen todennettavuutta on kuvattu ehdotetun 93 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Pykälän *2 mom*entti poikkeaisi ehdotetusta 106 §:stä siten, että hankintayksikön olisi lueteltava käyttämänsä vertailuperusteet alenevassa tärkeysjärjestyksessä. Ehdotetun 93 §:n tavoin vertailuperusteet voitaisiin asettaa myös painoarvoineen, mistä myös tärkeysjärjestys ilmenee. Hankintayksikkö voisi muuttaa ilmoittamaansa tärkeysjärjestystä, jos se saisi tarjouskilpailussa tarjouksen, jossa ehdotetaan sellaista poikkeuksellisen tasokkaan toiminnallisen suorituskyvyn omaavaa innovatiivista ratkaisua, jota huolellinen hankintayksikkö ei olisi voinut ennakoida. Tällöin hankintayksikön olisi ilmoitettava kaikille tarjoajille tärkeysjärjestyksen muuttumisesta ja lähetettävä uusi tarjouspyyntö noudattaen ehdotetussa 121 §:ssä tarkoitettuja vähimmäismääräaikoja. Tärkeysjärjestyksen muuttaminen ei saisi kuitenkaan johtaa tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vaarantumiseen.

Käyttöoikeussopimusdirektiivin johdanto-osan 73 kohdan mukaan hankintayksiköiden olisi arvioitava tarjouksia sopimuksen yhden tai useamman tekoperusteen pohjalta. Avoimuuden ja yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi käyttöoikeussopimusten tekoperusteiden olisi aina oltava eräiden yleisten vaatimusten mukaisia. Niissä voidaan viitata tekijöihin, jotka eivät ole pelkästään taloudellisia vaan vaikuttavat tarjouksen arvoon hankintaviranomaisen tai hankintayksikön näkökulmasta ja joiden perusteella hankintaviranomainen tai -yksikkö voi yksilöidä sen saaman taloudellisen kokonaishyödyn. Perusteet olisi ilmoitettava ennakolta kaikille mahdollisille hakijoille tai tarjoajille, niiden olisi liityttävä sopimuksen kohteeseen ja ne eivät saisi antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta. Niiden olisi annettava mahdollisuus todelliseen kilpailuun, ja niihin olisi liitettävä vaatimuksia, jotka mahdollistavat tarjoajan esittäminen tietojen tosiasiallisen tarkistamisen. Hankintayksikön tulisi voida sisällyttää sopimuksen tekoperusteisiin muun muassa ympäristöön tai innovointiin liittyviä taikka sosiaalisia perusteita. Hankintayksiköiden olisi myös ilmoitettava sopimuksen tekoperusteet alenevassa tärkeysjärjestyksessä mahdollisten tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi niin, että nämä voivat olla tietoisia kaikista huomioon otettavista seikoista tarjouksia valmistellessaan.

IV OSA **Yhteiset säännökset hankintapäätöksestä, hankintasopimuksesta, valvonnasta ja oikeussuojakeinoista sekä erinäiset säännökset**

14 luku **Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus**

123 §. *Hankintaa koskeva päätös*. Pykälässä säädettäisiin hankintaa koskevasta päätöksestä ja sen perusteluvelvollisuudesta. Pykälän säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan hankintalain 73 §:ssä säädettyä. Hankintadirektiivi ei muuta oikeussuojaa koskevia määräyksiä, joten nämä pysyisivät pääosin ennallaan julkisten hankintojen valvonta- ja oikeussuojadirektiivin mukaisina.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikön olisi tehtävä kaikista ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä hankintamenettelyn ratkaisusta kirjallinen päätös, joka olisi perusteltava.

Pykälän *2 momentin* mukaan päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista olisi käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita olisivat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet, sekä keskeiset perusteet, joilla hyväksyttyjen tarjousten vertailu on tehty. Hankintapäätöksen tulisi siten edelleen sisältää olennaiset tiedot tarjouskilpailun ratkaisemisesta kuten voittaneen tarjoajan nimi sekä tiedot vertailuperusteiden soveltamisesta. Päätöksessä tulisi edelleen esittää tarjousvertailua koskevat perustelut sillä tarkkuudella, että tarjoajalle käy ilmi oman tarjouksensa sijoittuminen suhteessa muihin. Vertailuperusteiden soveltamisesta saatu pistemäärä tulisi perustella ja vertailusta tulisi ilmetä, miten kutakin tarjousta on arvioitu kunkin vertailuperusteen osalta.

Pykälän *2 momentissa* täsmennettäisiin kuitenkin päätöksen perusteluvelvollisuutta siten, että hankintapäätöksen perusteluissa olisi riittävää kertoa vain keskeisimmät perusteet, joilla hyväksyttyjen tarjousten vertailu on tehty. Hankintayksikön ei näin ollen tarvitsisi esimerkiksi yksilöidä, mihin konkreettiseen tarjouksesta ilmenevään seikkaan tarjouksen kustakin vertailuperusteesta saama pistemäärä perustuu, kunhan tarjouksen ansiot ja saadun pistemäärän perusteet käyvät muutoin ilmi perusteluista. Erityisen laajoissa, kymmeniä tai satoja tuotteita sisältävissä hankinnoissa hankintayksikön ei tarvitsisi yksilöidä erikseen, miten kutakin vertailuperustetta on sovellettu kuhunkin tarjoukseen jokaisessa tuotteessa tai tuoteryhmässä, vaan piste-eroja voitaisiin kuvata tätä yleisemmällä mutta hankinnan luonteeseen nähden riittävän kuvaavalla tasolla. Lainkohdan perusteena olevan hankintadirektiivin 55 artiklan 2 kohdan mukaan hankintapäätöksen perusteluvelvollisuus tarjousten vertailun osalta kattaa valitun tarjouksen ominaisuuksien ja suhteellisen edun selostamisen. Yksinomaan tarjousten vertailun ja pisteytyksen perustelemiseen liittyviä kysymyksiä on käsitelty runsaasti voimassa olevan hankintalain aikana tuomioistuimissa. Perusteluvelvollisuuden keventämisellä pyritään vähentämään hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa sekä vähentämään yksinomaan hankintapäätösten perusteluvelvollisuutta koskevia valituksia markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Hankintapäätöksen perustelujen tulisi kuitenkin olla riittäviä, jotta asianosaiset voivat asianmukaisesti arvioida päätösten oikeellisuutta ja näin ollen valitustarpeensa.

Momentin mukaan puitejärjestelyyn perustuvaa hankintaa koskevassa päätöksessä olisi riittävää todeta seikat, jotka osoittavat, että tarjousten valinta- ja vertailuperusteita on sovellettu ehdotetussa 43 §:ssä edellytetyllä tavalla. Jos hankinnassa on noudatettava odotusaikaa, päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista olisi lisäksi käytävä ilmi, minkä ajan kuluttua hankintasopimus voidaan tehdä.

Pykälän *3 momentin* mukaan hankintayksikön ei tarvitsisi tehdä pykälässä tarkoitettua päätöstä 41 §:ssä tarkoitetusta lisätilauksesta tai 153 §:ssä tarkoitetusta hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä. Momentti vastaisi voimassa olevan hankintalain 73 §:n 3 momentissa säädettyä.

Pykälän *4 momentin* mukaan puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa hankintayksikön ei tarvitsisi tehdä pykälässä tarkoitettua päätöstä, jos hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista (1 kohta) tai jos puitejärjestelyyn perustuvassa kilpailutuksessa hankinnan arvo ei ylitä EU-kynnysarvoa (2 kohta). Lainkohta vastaisi voimassa olevan hankintalain 73 §:n 4 momentissa säädettyä.

124 §. *Hankintamenettelyä koskeva kertomus*. Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyä koskevasta kertomuksesta. Pykälä olisi uusi. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 84 artiklaan.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikön olisi hankintadirektiivin 84 artiklan mukaisesti laadittava kustakin EU-kynnysarvon ylittävästä hankintasopimuksesta sekä 25 §:ssä tarkoitetun kansallisen kynnysarvon ylittävästä liitteen E palveluhankinnan hankintasopimuksesta,

puitejärjestelystä ja dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta erillinen kertomus. Säännöstä ei sovellettaisi julkisiin käyttöoikeussopimuksiin. Kertomuksen laatiminen on mahdollista vaihtoehtona hankintapäätökselle niiltä osin kuin jotakin seikkaa ei ole tarpeen ilmoittaa varsinaisessa hankintapäätöksessä. Hankintayksikkö voisi siten valita, kirjaako se kaikki ehdotetussa pykälässä mainitut tiedot hankintapäätöksen perusteluihin, jolloin erillistä kertomusta ei tarvittaisi. Vaihtoehtoisesti kertomus voisi täydentää hankintapäätöstä siltä osin, kun päätöksessä ei mainita kaikkia hankintamenettelyn kulkuun vaikuttaneita seikkoja. Näin ollen kertomusta ei ole välttämätöntä liittää hankintapäätökseen, jos se ei samalla muodosta osaa päätöksestä. Estettä ei olisi myöskään sille, että hankintayksikkö laatisi kattavan kertomuksen hankintamenettelystä, vaikka osa tiedoista olisikin mainittu myös hankintapäätöksen perusteluissa.

Direktiivin 84 artiklan 1 kohdassa luetellaan vähimmäistiedot, jotka on dokumentoitava jokaisesta hankintasopimuksesta, puitejärjestelystä tai dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta. Nämä tiedot listattaisiin momentin *1–11 kohdassa*. Voimassa olevassa hankintalaissa useimmat vastaavat tiedot on tullut sisällyttää osaksi hankintapäätöksen perusteluja eikä erillistä kertomusta ole ollut mahdollista tehdä. Hankintapäätöstä täydentävä erillinen kertomus hankintamenettelystä mahdollistaisi hankintapäätöksen perusteluja joustavamman tavan kuvata erilaisia hankintaan liittyviä vaiheita, kuten tilastotietoja hankinnan koosta ja arvosta, tietoja voittajaksi valitun toimittajan suunnittelemista alihankinnoista, vaihtoehtoisten viestintätapojen käytöstä sekä muista menettelyteknisemmistä seikoista, joista ei ole tarpeen mainita hankintapäätöksen perusteluissa. Hankintayksikkö voi halutessaan laatia kertomuksen myös laajemmin ja muistakin hankintamenettelyyn liittyvistä seikoista esimerkiksi tilastotarkoituksia varten. Kertomusta voidaan siten käyttää yhtenä työkaluna hankintatoimen kehittämisessä ja tilastotietojen keruussa.

Pykälän *2 momentin* mukaan 1 momentissa tarkoitettua kertomusta ei tarvitsisi tehdä puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa, jos hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista.

Pykälän *3 momentin* mukaan kertomuksen laatimista varten hankintayksikön tulisi dokumentoida kattavasti hankintamenettelyn eri vaiheet. Direktiivin 84 artiklan 2 kohdan mukaan hankintayksikön on pidettävä kirjaa kaikkien hankintamenettelyjen edistymisestä riippumatta siitä, toteutetaanko ne sähköisesti. Sen olisi huolehdittava riittävästä kirjanpidosta, esimerkiksi toimittajien tai ehdokkaiden kanssa käytävistä neuvotteluista, omista sisäisistä neuvotteluistaan tarjouspyyntöjen valmistelussa, teknisestä vuoropuhelusta toimittajien kanssa taikka tarjoajien tai tarjousten valintaa koskevista sisäisistä neuvotteluistaan. Kertomus olisi yksi hankintamenettelyn asiakirja, joten siihen sovellettaisiin normaaliin tapaan julkisuuslain säännöksiä.

Momentin mukaan edellytettäisiin hankintadirektiivin edellyttämällä tavalla, että kertomus ja sen tausta-asiakirjat ja muu sisäinen dokumentaatio säilytetään vähintään kolmen vuoden ajan hankintasopimuksen tekemisestä. Direktiivi ei kuitenkaan edellytä, että kertomus laadittaisiin heti tai että kertomusta säilytettäisiin erillisenä dokumenttina. Mahdollista on myös sekin, että tiedot ovat esimerkiksi hankintayksikön tietojärjestelmässä, josta ne ovat helposti ja viivytyksettä tarvittaessa poimittavissa erillistä kertomusta varten.

Hankintamenettelyä koskeva kertomus tai sen tiivistelmä olisi pyynnöstä toimitettava tiedoksi Euroopan komissiolle ja kansalliselle viranomaiselle, joka olisi Suomessa työ- ja elinkeinoministeriö. Mikäli hankintayksikkö ei laadi hankinnasta erillistä kertomusta, tulee kertomusta vastaavat tiedot olla saatavilla myös päätöksen perusteluista tai muista hankinta-asiakirjoista.

125 §. *Hankintamenettelyn keskeyttäminen*. Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyn keskeyttämisestä. Pykälä säilyisi muuttumattomana voimassa olevan hankintalain 73 a §:ään nähden.

126 §. *Valitusosoitus ja oikaisuohje*. Pykälässä säädettäisiin hankintapäätöksiin liitetyistä valitusosoituksesta ja oikaisuohjeesta. Pykälä säilyisi muuttumattomana voimassa olevan hankintalain 74 §:ään nähden.

127 §. *Hankintapäätöksen tiedoksianto*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintapäätöksen tiedoksiannosta. Pääasiallisena tiedoksiantotapana säilyisi voimassa olevan hankintalain 75 §:n mukaisesti sähköinen tiedoksianto, joka perustuisi hankintamenettelyn eri osapuolten käytössä oleviin yleisimpiin sähköisiin asiointitapoihin eli sähköpostin ja telefaksin sekä sähköisten kilpailutusratkaisujen viestinvaihdon käyttöön. Sähköisen tiedoksiannon vaihtoehtona voitaisiin edelleen käyttää kirjeitse tapahtuvaa tiedoksiantoa. Sähköisen tiedoksiannon käyttäminen ei edelleenkään edellyttäisi asianosaisen suostumusta. Voimassa olevan hankintalain 75 §:n mukaisesti päätöksen tiedoksisaantiajankohta olisi *1 momentin* mukaan päivä, jona asiaa koskeva sähköinen asiakirja on viestin vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että sähköistä viestiä voidaan käsitellä. Säännös poikkeaisi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) sähköistä tiedoksiantoa koskevasta 19 §:stä (924/2010), jonka mukaan tavallista tiedoksiantoa käytettäessä asiakirja katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jos muuta ei näytetä. Lisäksi mainitun lain 19 §:n mukaan tavalliseen sähköiseen tiedoksiantoon tarvitaan asianosaisen lupa. Voimassa olevan hankintalain 75 §:n mukainen tiedoksisaantisäännös on osoittautunut käytännössä toimivaksi ja nopeuttanut hankintasopimuksen toteuttamisen aloittamista. Tämän vuoksi hankintalaissa ei olisi tarvetta yhdenmukaistaa tiedoksisaantisäännöksiä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain kanssa.

Pykälän *2 momentin* mukaan päätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje voitaisiin antaa tiedoksi myös postitse kirjeenä siten kuin hallintolaissa säädetään. Ehdokkaan ja tarjoajan katsottaisiin saaneen päätöksestä oheisasiakirjoineen tiedon seitsemäntenä päivänä niiden lähettämisestä, jollei ehdokas tai tarjoaja näytä tiedoksiannon tapahtuneen myöhemmin. Momentti vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 75 §:n 2 momenttia. Lainkohdassa käytettäisiin kuitenkin voimassa olevan lain 75 §:n 2 momenttiin verrattuna yhdenmukaisempia termejä hallintolain tiedoksiantosäännöksiin nähden.

128 §. *Hankintasopimuksen tekeminen*. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön velvollisuudesta tehdä hankintapäätöksen jälkeen erillinen hankintasopimus. Pykälän sisältö vastaisi voimassa olevan hankintalain 76 §:ssä säädettyä.

129 §. *Odotusaika.* Pykälässä säädettäisiin EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevasta odotusajasta ennen sopimuksen tekemistä. Odotusaikasääntelyn piiriin tulisivat myös lain soveltamisalaan kuuluvat julkiset käyttöoikeussopimukset. Käyttöoikeussopimuksia koskeva laajennus perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin 46 artiklaan, jolla on muutettu hankintojen valvontadirektiiviä 89/665/ETY. Odotusaikaa tulisi noudattaa edelleen 25 §:ssä tarkoitetun kynnysarvon ylittävissä liitteen E mukaisten palvelujen hankinnassa.

Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että odotusajan pituutta lyhennettäisiin voimassa olevan hankintalain 21 päivästä 14 päivään. Voimassa olevan hankintalain 21 päivän pituutta määriteltäessä on otettu huomioon 14 vuorokauden määräaika asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi sekä seitsemän päivän aika, jona hankintayksiköllä on mahdollisuus selvittää muutoksenhakuprosessin ja siten valituksen lykkäävän vaikutuksen alkaminen. Käytännössä muutoksenhakuprosessin selvittäminen on osoittautunut edellä mainittua

seitsemää päivää merkittävästi nopeammaksi yhtäältä markkinaoikeuden verkkosivuille viivytyksettä tulevien käsittelytietojen ja toisaalta hankintayksikön laajana käytäntönä olevien nopeiden varmistusyhteydenottojen johdosta. Kun edelleen otetaan huomioon, että hankintayksikkö kantaa riskin vakavien seuraamusten kuten tehottomuusseuraamuksen määräämisestä tilanteissa, joissa hankintasopimus on tehty tuomioistuinkäsittelyn aikana, ei 21 päivän odotusaika ole enää perusteltu. Muutos olisi linjassa myös muihin hankintamenettelyn määräaikoihin kuten tarjousten jättämistä koskeviin vähimmäismääräaikoihin tehtyjen lyhennysten kanssa.

Pykälän *2 momentin* mukaan dynaamiseen hankintajärjestelmään ja puitejärjestelyyn perustuvissa hankinnoissa odotusaika olisi 1 momentissa säädettyä lyhyempi eli 10 päivää. Vaikka ehdotetun 130 §:n 1 ja 3 kohdan nojalla näissä tilanteissa ei tarvitsisi lainkaan odottaa odotusaikaa, määriteltäisiin 2 momentissa hankintadirektiivien mukaisesti odotusajan pituudessa niitä tilanteita varten, joissa hankintayksikkö haluaisi odottaa hankintasopimuksen tekemisessä.

Pykälän *3 momentin* mukaan odotusaikaa ei sovellettaisi suorahankinnassa. Pykälän *4 momentissa* viitattaisiin ehdotetun lain 150 §:ään, jossa säädetään muutoksenhaun vaikutuksesta hankintasopimuksen tekemiseen.

130 §. *Poikkeukset odotusajan noudattamisesta*. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa 129 §:ssä tarkoitettua odotusaikaa ei tarvitsisi noudattaa. Odotusajan noudattaminen voisi vaikuttaa pykälässä mainituissa tilanteissa hankintamenettelyllä tavoiteltuun tehokkuuteen ja joustavuuteen. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 78 §:ssä säädettyä. Myös odotusajan noudattamisen poikkeusta koskevia sääntöjä sovellettaisiin 25 §:ssä tarkoitetut kynnysarvot ylittäviin julkisiin käyttöoikeussopimuksiin käyttöoikeussopimusdirektiivin 46 artiklan mukaisesti. Samoin odotusajan poikkeuksia koskevia sääntöjä sovellettaisiin lain liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevassa ja lain soveltamisalaan kuuluvassa hankinnassa.

131 §. *Suorahankinnasta ilmoittaminen ja hankintasopimuksen tekeminen*. Pykälässä säädettäisiin suorahankintojen vapaaehtoisesta ilmoittamisesta. Pykälä perustuu hankintojen valvontadirektiivin 2 d artiklan 4 kohtaan ja vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 79 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan 26 §:ssä tarkoitetun EU-kynnysarvon ylittävässä suorahankinnassa sekä 25 §:ssä tarkoitetun kynnysarvon ylittävässä suorahankintana toteutetussa liitteen E palveluhankinnassa ja käyttöoikeussopimuksessa hankintayksikkö voisi hankintapäätöksen jälkeen toimittaa julkaistavaksi suorahankintaa koskevan ilmoituksen ennen hankintasopimuksen tekemistä. Säännöksen tavoitteena on lisätä suorahankintojen avoimuutta ja oikeussuojakeinojen tehokkuutta ennen kuin hankintasopimus on tehty. Ilmoitusmenettely on sidoksissa oikeussuojadirektiivin hankintasopimuksen tehottomuussääntelyyn. Suorahankintojen avoimuutta koskeva sääntely ja sopimuksen tehottomuussääntely ovat toistensa vaihtoehtoja siten, että suorahankintaa koskevan ilmoituksen julkaiseminen ja määräajan noudattaminen ilmoituksen julkaisemisen jälkeen estävät muutoksenhakuviranomaista toteamasta hankintasopimusta tehottomaksi. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-19/13, Fastweb (EU:C:2014:2194)* katsottiin, että tuomioistuimen on tehottomuusseuraamuksen ja suorahankintailmoituksen suhdetta arvioidessaan valvottava tehokkaasti sitä, täyttyvätkö kaikki hankintojen valvontadirektiivin 2 d artiklan 4 kohdassa suorahankintailmoitukselle asetetut edellytykset. Tuomioistuimen on muun ohella arvioitava, onko hankintayksikkö toiminut huolellisesti perustellessaan suorahankinnan käyttöä.

Oikeussuojadirektiivin sääntelyä täydentävästi kansallisesti säädettäisiin, että suorahankintaa koskeva valitus tulisi tehdä määräajan puitteissa 147 §:n 4 momentissa ehdotetulla tavalla. Näin ollen ilmoitusmenettelyä käyttämällä, suorahankinnan asianmukaisesti ja lainmukaisesti

perustelemalla ja pykälässä ehdotettua 14 päivän määräaikaa noudattamalla hankintayksikkö varmistaisi, että hankintasopimuksen sitovuuteen ei voisi muutoksenhaulla puuttua.

Suorahankinnan edellytyksistä EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa säädetään ehdotetun lain 40 ja 41 §:ssä. Näissä tilanteissa hankintayksikkö voisi tehdä suorahankintaa koskevan ilmoituksen. Suorahankintaa koskevassa ilmoituksessa tulisi hankintayksikön nimen ja yhteystietojen lisäksi olla ainakin kuvaus hankinnan kohteesta, tiedot suorahankintaperusteesta ja tarjoajasta, jonka hyväksi hankintapäätös on tehty. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-19/13, Fastweb* katsottiin, että suorahankintailmoitusten perusteluista olisi ilmettävä selkeästi ja yksiselitteisesti syyt, joiden vuoksi hankintayksikkö on katsonut voivansa tehdä hankintasopimuksen ilman hankintailmoitusta. Ilmoitukset on tehtävä vakiolomakeasetuksessa vahvistettuja vakiolomakkeita käyttäen. Käytännössä suorahankintaa koskeva ilmoitus toimitettaisiin julkaistavaksi kansallisessa hankintojen sähköisessä ilmoitusjärjestelmässä internetosoitteessa www.hankintailmoitukset.fi, josta ilmoitukset toimitettaisiin edelleen sähköisessä muodossa julkaistavaksi Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *2 momentti*, jonka mukaan myös EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa voisi julkaista suorahankintailmoituksen osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi lisätä suorahankintojen avoimuutta myös EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa. Momentissa säädettäisiin kansallisen suorahankintailmoituksen vähimmäistietosisällöstä. Myös EU-kynnysarvot alittavissa suorahankinnoissa hankintayksikön olisi odotettava 14 vuorokautta suorahankinnan ilmoittamisesta ennen hankintasopimuksen tekemistä. Vastaavasti lain 147 §:n 4 momentissa säädettäisiin 14 vuorokauden valitusaika EU-kynnysarvon alittavan suorahankinnan ilmoittamiseen.

132 §. *Hankintaoikaisun tekeminen*. Pykälässä säädettäisiin hankintaoikaisusta ja sen tekemisestä. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 80 §:ssä säädettyä. Pykälän *1 momentin* säännöksiä muutettaisiin kuitenkin siten, että hankintaoikaisu olisi lain soveltamisessa tapahtuneen virheen ohella käytössä myös silloin, jos asiassa on tullut hankintapäätöksen tekemisen jälkeen sellaista uutta tietoa, joka voi vaikuttaa päätökseen, ratkaisuun tai hankintasopimuksen tekemisen edellytyksiin. Tällainen tilanne olisi käsillä esimerkiksi silloin, jos hankintapäätöksen tekemisen jälkeen osoittautuu, että tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan vakuutus soveltuvuuden täyttymisestä ei saatujen selvitysten perusteella pitänytkään paikkaansa. Hankintaoikaisua voitaisiin käyttää myös tilanteessa, jossa hankintapäätöksen tekemisen jälkeen sopimusneuvottelut valitun tarjoajan kanssa kariutuvat tai kyseinen tarjoaja ei kykenekään toteuttamaan hankintaa. Pykälän *2 momentin* säännöksiä muutettaisiin puolestaan siten, että voimassa olevan hankintalain 80 §:n 2 momentista poiketen hankintapäätös tai muu ratkaisu voitaisiin korjata myös tilanteissa, joissa hankintasopimus on tehty. Osapuolia sitova voimassa oleva sopimus estää hankintayksikköä jo sopimusoikeudellisesti muuttamasta yksipuolisesti sopimuksen tekemiseen johtanutta ratkaisuaan. Jos osapuolet kuitenkin irtautuvat tehdystä sopimuksesta sopimusehtojen mukaisesti ja hankintaoikaisulle varattu määräaika on tämän jälkeen edelleen voimassa, voisi hankintayksikkö käyttää hankintaoikaisua.

133 §. *Hankintaoikaisun vireilletulo.* Pykälässä säädettäisiin hankintaoikaisun tekemisestä ja vireilletulosta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 81 §:ssä säädettyä. Pykälän *2 momenttia* muutettaisiin kuitenkin siten, että hankintaoikaisu olisi hankintayksikön käytettävissä 90 päivää hankintapäätöksen tai muun ratkaisun tekemisestä. Tarkoituksena on lisätä hankintamenettelyn ja hankintasopimusten tekemisen joustavuutta tilanteissa, joissa hankintapäätöksen jälkeen osoittautuu, että sopimuksen tekeminen ei olekaan mahdollista esimerkiksi valitun tarjoajan puutteellisen soveltuvuuden tai pitkälle edenneiden sopimusneuvottelujen kariutumisen johdosta.

134 §. *Hankintaoikaisun käsittelyn vaikutus markkinaoikeuden käsittelyyn*. Pykälässä säädettäisiin hankintaoikaisun vaikutuksesta markkinaoikeuden käsittelyyn. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 82 §:ssä säädettyä.

135 §. *Hankintaoikaisun soveltaminen muihin hankintoihin*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi 132 §:ssä tarkoitetun hankintaoikaisun soveltamisesta ja käytöstä myös muissa kuin hankintalain soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 83 §:n 1 momentissa säädettyä.

Hankintaoikaisua koskeneen lakimuutoksen (321/2010) voimaantulon jälkeen tuomioistuinkäytännössä on annettu ratkaisuja, joiden mukaan hankintalain kansallisen kynnysarvon alle jäävää hankintaa koskeva kunnan viranomaisen päätös voidaan saattaa kunnallisvalituksena hallinto-oikeuden tutkittavaksi ja hallinto-oikeus on toimivaltainen tutkimaan kunnallisvalituksena kunnan viranomaisen hankintapäätöstä koskevan valituksen (*KHO:2014:189, KHO 29.10.2014 taltio 3336*). Ratkaisukäytännön mukaan hankintalainsäädännön sisältämiä periaatteita koskevasta oikeuskäytännöstä on hankintalain soveltamatta jäämisestä huolimatta saatavissa johtoa tulkittaessa hallintolain 6 §:ssä määriteltyjä hallinnon oikeusperiaatteita.

Kunnallishallinnossa voi edellä mainitun johdosta esiintyä tilanteita, joissa hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävään tarjouskilpailuun osallistuneen toimittajan käytössä olisi sinänsä sekä hankintalain tarkoittama hankintaoikaisu että kuntalain mukainen kunnallinen oikaisuvaatimus. Hankintalain tarkoittamien asianosaisten osalta hankintalain hankintaoikaisua koskevat säännökset tulisivat kuitenkin erityislainsäädäntöön sisältyvinä ensisijaisesti sovellettaviksi. Muiden kuin hankintalain tarkoittamien asianosaisten kuten kuntalaisten osalta käytössä olisi ainoastaan kuntalain mukainen oikaisuvaatimus. Sekä hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen että kuntalain mukaisen oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun kunnan viranomaisen antamaan päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin kuntalaissa on kunnallisvalituksesta säädetty.

136 §. *Hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskauden aikana*. Pykälässä säädettäisiin, minkälaisia muutoksia hankintasopimukseen voi tehdä sopimuskauden aikana ilman uutta hankintamenettelyä. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 72 artiklaan ja käyttöoikeussopimusten direktiivin 43 artiklaan. Pykälä olisi uusi. Lainkohtaa sovellettaisiin EU-kynnysarvot ylittäviin hankintasopimuksiin sekä 25 §:n kynnysarvot ylittäviin liitteen E palveluhankintoihin sekä käyttöoikeussopimuksiin.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin pääsäännöstä, jonka mukaan hankintasopimusta tai puitejärjestelyä ei saisi muuttaa olennaisesti sopimuskauden aikana ilman uutta hankintamenettelyä. Hankintadirektiivin 72 artiklan 4 kohdassa on määritelty, minkä kaltaisia muutoksia pidetään olennaisina muutoksina ja millaisten muutosten pitäisi näin ollen johtaa uuteen hankintamenettelyyn. Direktiivin mukaan hankintasopimukseen tai puitejärjestelyyn sen voimassaoloaikana tehtyä muutosta pidetään merkittävänä muutoksena, jos hankintasopimus tai puitejärjestely on sen seurauksena luonteeltaan huomattavasti erilainen alun perin tehtyyn sopimukseen verrattuna. Tätä voidaan pitää myös momentin tarkoittamana pääsääntönä olennaisesta muutoksesta. Hankintasopimuksen muuttamista on käsitelty esimerkiksi Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuissa *C-496/99, P Succhi di Frutta (EU:C:2004:236) ja C-454/06, Pressetext (EU:C:2008:351).*

Pykälän *1 momentissa* esitettäisiin luettelo, jonka tarkoittamia muutoksia ei saisi hankintasopimuksiin tehdä niiden sopimuskaudella. Luettelon muutoksista yhdenkin kohdan täyttyminen tarkoittaisi sitä, että sopimukseen on tehty olennainen muutos. Momentin mukaan olennaisena muutoksena pidettäisiin ainakin muutosta, jossa muutoksella otetaan käyttöön ehtoja, jotka,

jos ne olisivat alun perin kuuluneet hankintamenettelyyn, olisivat mahdollistaneet muiden kuin alun perin valittujen ehdokkaiden osallistumisen menettelyyn tai muun kuin alun perin hyväksytyn tarjouksen hyväksymisen tai jotka olisivat tuoneet hankintamenettelyyn lisää osallistujia (*1 kohta*). Olennaisena muutoksena pidettäisiin myös muutosta, jossa hankintasopimuksesta tai puitejärjestelystä tulee muutoksen jälkeen taloudellisesti edullisempi toimittajalle sellaisella tavalla, jota alkuperäisessä hankintasopimuksessa tai puitejärjestelyssä ei ollut määritetty (*2 kohta*). Edelleen olennaisena muutoksena pidettäisiin tilannetta, jossa muutos laajentaa hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn soveltamisalaa huomattavasti (*3 kohta*) tai jossa sopimuskumppani, jonka kanssa hankintayksikkö on alun perin tehnyt hankintasopimuksen, korvataan uudella sopimuskumppanilla (*4 kohta*). Sopimuskumppanin alihankkijaa koskevat muutokset olisivat mahdollisia ilman uutta hankintamenettelyä, mikäli muutokset eivät vaikuta hankintamenettelyssä asetettujen vaatimusten täyttymiseen tai tarjousvertailun lopputulokseen. Useissa tilanteissa alihankkijoita koskevat muutokset perustuvat myös 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin täsmällisiin ja yksiselitteisiin sopimusehtoihin. Huomioon olisi otettava niin ikään se, että ehdotetun 78 §:n mukaan hankintayksikön on vaadittava tarjoajaa korvaamaan alihankkija, mikäli kyseistä alihankkijaa koskee 80 §:ssä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste.

Sellainen sopimusmuutos, joka sen arvosta riippumatta ei täyttäisi 1 momentissa tarkoitettuja olennaisuuden tunnusmerkkejä, ei johtaisi uuden hankintamenettelyn toteuttamisvelvollisuuteen. Hankintadirektiivin 72 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan muutos on mahdollinen ilman uutta hankintamenettelyä, jos muutokset eivät niiden arvosta riippumatta ole 4 kohdassa tarkoitettuja merkittäviä muutoksia. Saman artiklan 5 kohdan mukaan uusi hankintamenettely on käynnistettävä, jos hankintasopimukseen tai puitejärjestelyyn tehdään sen voimassaoloaikana muita kuin 1 ja 2 kohdassa säädettyjä muutoksia. Nämä kaksi määräystä ehdotetaan pantavaksi täytäntöön hankintalaissa siten, että kumpaakaan ei aseteta nimenomaiseksi säännökseksi 136 §:ään. Ehdotetun 136 §:n 1 momentin nojalla muut kuin momentissa tarkoitetut olennaiset muutokset eivät johtaisi uudelleenkilpailuttamiseen, kun taas 2 momentin tarkoittamissa tilanteissa uudelleenkilpailuttamisvelvoitetta ei olisi myöskään sinänsä olennaisten sopimusmuutosten yhteydessä. Uudelleenkilpailuttaminen olisi tehtävä, mikäli kyseessä olisi sellainen 1 momentissa tarkoitettu olennainen sopimusmuutos, johon ei voida soveltaa mitään 2 momentissa tarkoitettua poikkeussäännöstä.

Momentissa tarkoitetun olennaisen sopimusmuutostilanteen tunnistaminen olisi hankintayksikön kannalta erittäin merkityksellistä. Hankintadirektiivin johdanto-osan 109 kohdan mukaan hankintaviranomaiset saattavat kohdata ulkoisia olosuhteita, joita ne eivät ole voineet ennakoida hankintasopimusta tehdessään, erityisesti kun hankintasopimus toteutetaan pitkällä ajanjaksolla. Tällöin tarvitaan tietynasteista joustavuutta, jotta hankintasopimus voidaan mukauttaa kyseisiin olosuhteisiin ilman uutta hankintamenettelyä. Ennalta arvaamattomien olosuhteiden käsite viittaa olosuhteisiin, joita hankintaviranomainen ei olisi voinut ennakoida alkuperäisen hankintasopimuksen tekemisen asiaankuuluvan huolellisesta valmistelusta huolimatta, ottaen huomioon hankintaviranomaisen käytettävissä olevat keinot, hankkeen luonne ja ominaisuudet, alan hyvät toimintatavat sekä tarve varmistaa, että voimavarat, joita käytetään valmisteltaessa hankintasopimuksen tekoa, ovat asianmukaisessa suhteessa hankintasopimuksen ennakoitavissa olevaan arvoon. Tätä ei voida kuitenkaan soveltaa tapauksissa, joissa muutos muuttaa koko hankinnan luonteen esimerkiksi siten, että hankittavat rakennusurakat, tavarat tai palvelut korvataan jollakin muulla tai hankintatyyppiä muutetaan perusteellisesti, koska tällaisessa tilanteessa muutoksen voidaan olettaa vaikuttavan tulokseen.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin poikkeuksista 1 momentissa mainittuun pääsääntöön. Momentin mukaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, hankintasopimukseen ja puitejärjestelyyn voitaisiin tehdä muutos ilman uutta hankintamenettelyä momentissa listatuissa

tilanteissa. Muutokset olisivat sallittuja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa riippumatta siitä, täyttääkö muutos 1 momentissa määritellyt olennaisuuden tunnusmerkit. Momentin *1 kohdan* mukaan muutos olisi sallittu, jos se perustuu hankintamenettelyn aikana tiedossa olleisiin sopimusehtoihin niiden arvosta riippumatta ja nämä ehdot ovat selkeät, täsmälliset ja yksiselitteiset ja ne eivät muuta hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn yleistä luonnetta. Momentissa tarkoitetuilla tiedossa olleilla sopimusehdoilla tarkoitettaisiin esimerkiksi hankintasopimuksen optiolausekkeita. Hankintadirektiivin johdanto-osan 111 perustelukappaleen mukaan hankintaviranomaisilla olisi oltava mahdollisuus määrätä muutoksista tarkistuslausekkeilla tai optioehdoilla itse hankintasopimuksissa, mutta tällaiset lausekkeet eivät saisi antaa niille rajatonta harkintavaltaa. Johdanto-osan mukaan riittävän selkeästi laadituissa tarkistuslausekkeissa tai optioehdoissa voidaan esimerkiksi edellyttää hintojen indeksointia tai varmistaa esimerkiksi se, että tietyn määräajan kuluessa toimitettavat viestintälaitteet ovat edelleen sopivia myös siinä tapauksessa, että protokolla vaihtuu tai tehdään muita teknisiä muutoksia. Riittävän selvästi laadituilla lausekkeilla pitäisi myös voida tehdä hankintasopimukseen mukautuksia, jotka ovat tarpeen käytön tai huollon aikana ilmenneiden teknisten vaikeuksien vuoksi. Lisäksi hankintasopimuksessa voitaisiin esimerkiksi edellyttää sekä säännöllistä huoltoa että ylimääräisiä huoltotoimenpiteitä, jotka voivat olla tarpeen julkisen palvelun jatkumisen varmistamiseksi.

Momentin *2 kohdan* mukaan sopimusmuutos olisi sallittu, jos alkuperäisen sopimuskumppanin on tarpeen suorittaa lisätöitä tai -palveluja taikka ylimääräisiä tavarantoimituksia, jotka eivät sisältyneet alkuperäiseen hankintasopimukseen, ja jos sopimuskumppanin vaihtaminen ei ole mahdollista taloudellisista tai teknisistä syistä ja aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten merkittävää päällekkäisyyttä hankintayksikölle. Hankintadirektiivin johdanto-osan 108 perustelukappaleen mukaan hankintaviranomaiset voivat joutua tilanteisiin, joissa tarvitaan lisää rakennusurakoita, tavaroita tai palveluja. Tällaisissa tapauksissa alkuperäisen hankintasopimuksen muuttaminen ilman uutta hankintamenettelyä voi olla perusteltua erityisesti, jos lisäsuoritukset on tarkoitus toteuttaa joko jo sovittujen palvelujen, tavaroiden tai asennusten osittaisena korvaamisena tai lisäyksenä, kun suorittajan vaihto edellyttäisi sitä, että hankintaviranomainen hankkii materiaaleja, urakoita tai palveluja, joilla on erilaiset tekniset ominaisuudet, mistä voi aiheutua yhteensopimattomuutta tai kohtuuttomia teknisiä vaikeuksia toiminnan ja huollon osalta.

Momentin *3 kohdan* mukaan sopimusmuutos olisi sallittu, jos muutoksen tarve johtuu olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei olisi voinut ennakoida eikä muutos vaikuta hankintasopimuksen yleiseen luonteeseen.

Momentin *2 ja 3 kohdassa* tarkoitettujen sopimusmuutosten osalta säädettäisiin 58 §:ssä hankintayksikölle velvollisuus tehdä ilmoitus sopimusmuutoksesta.

Momentin *4 kohdan* mukaan sopimusmuutos olisi sallittu, jos alkuperäinen sopimuskumppani korvataan uudella sopimuskumppanilla momentin 1 kohdan mukaisella yksiselitteisellä tarkistusehdolla tai jos alkuperäisen sopimuskumppanin asema siirtyy yhtiön rakennejärjestelyjen, yritysostojen, sulautumisten ja määräysvallan muutosten tai maksukyvyttömyyden seurauksena kokonaan tai osittain toiselle toimittajalle, joka täyttää alun perin vahvistetut laadulliset soveltuvuusvaatimukset edellyttäen, ettei tästä aiheudu muita olennaisia muutoksia hankintasopimukseen eikä tällä pyritä kiertämään tämän lain soveltamista. Lainkohta olisi nimenomainen poikkeus pykälän 1 momentin 4 kohdasta. Hankintadirektiivin johdanto-osan 110 perustelukappaleen mukaisesti yhdenvertaisen kohtelun ja avoimuuden periaatteiden mukaisesti sopimuspuoleksi valittua tarjoajaa ei saisi korvata toisella talouden toimijalla, esimerkiksi jos hankintasopimus irtisanotaan sen toteuttamisessa ilmenneiden puutteiden vuoksi, kilpailuttamatta hankintasopimusta uudelleen. Valitun tarjoajan, joka toteuttaa hankintasopimuksen, olisi kuitenkin voitava tehdä hankintasopimuksen toteuttamisen aikana tiettyjä rakenteellisia muutok-

sia, kuten puhtaasti sisäisiä uudelleenjärjestelyjä, yritysostoja, sulautumisia ja määräysvallan muutoksia, erityisesti jos hankintasopimus on tehty useamman kuin yhden yrityksen kanssa. Tällaiset rakenteelliset muutokset eivät saisi automaattisesti johtaa siihen, että kaikki kyseisen tarjoajan toteuttamat hankintasopimukset joutuvat uusien hankintamenettelyjen kohteiksi.

Momentin *5 kohdan* mukaan sopimusmuutos olisi sallittu, jos kyse on sellaisesta vähäarvoisesta sopimusmuutoksesta, joka alittaa lain liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevissa hankinnoissa sekä käyttöoikeussopimuksissa 25 §:ssä vahvistetut kynnysarvot tai muissa hankinnoissa EU-kynnysarvot eikä vaikuta sopimuksen yleiseen luonteeseen.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun sallitun muutoksen enimmäisarvosta. Momentin mukaan tehdyn muutoksen arvo ei saisi olla enempää kuin 50 prosenttia alkuperäisen hankintasopimuksen arvosta. Jos 2 tai 3 kohdassa tarkoitettuja muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvioidaan jokaista muutosta itsenäisenä. Tällaisten muutosten tavoitteena ei saisi olla hankintalain säännösten kiertäminen. Käytännössä kyseinen kirjaus tarkoittaisi siis sitä, että jos sopimusta muutettaisiin momentin mukaisesti useampia kertoja peräkkäin, lasketaan muutos kuitenkin aina alkuperäisen hankintasopimuksen arvosta, eikä muutoksille aseteta varsinaisesti numeerista kattoa.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetun sallitun muutoksen enimmäisarvosta. Momentin mukaan tehdyn muutoksen arvo tulee olla pienempi kuin 10 prosenttia alkuperäisen palvelu- tai tavarahankintasopimuksen tai palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen arvosta ja 15 prosenttia alkuperäisen rakennusurakkasopimuksen tai käyttöoikeusurakan arvosta. Jos 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvo arvioitaisiin peräkkäisten muutosten kumulatiivisen nettoarvon perusteella. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että momentissa tarkoitettu muutosten arvo voisi olla yhdessä korkeintaan edellä mainittu 10 tai 15 prosenttia sopimuksen arvosta.

Pykälän *5 momentin* mukaan ja hankintadirektiivin 72 artiklan 3 kohtaan perustuen pykälän 3 ja 4 momentissa tarkoitetun sallitun muutoksen laskemista varten tarkistettu hinta olisi viitearvo silloin, kun hankintasopimukseen sisältyy indeksilauseke. Arvon muutosta ei tällöin verrattaisi alkuperäisen sopimuksen alkuperäiseen hintaan, vaan sitä voitaisiin verrata esimerkiksi sopimuksen siihen hintaan, jota on sopimuskauden aikana korotettu sopimuksen mukaisin indeksiehdoin.

137 §. *Hankintasopimuksen irtisanominen erityistilanteissa*. Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen irtisanomisesta erityistilanteissa. Pykälä perustuisi hankintadirektiivin 73 artiklaan ja käyttöoikeussopimusten direktiivin 44 artiklaan. Pykälä olisi uusi.

Sopimusoikeuden periaatteiden mukaan hankintasopimuksessa on mahdollista määritellä sen irtisanomista koskevat ehdot. Toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia koskee pääsääntöisesti irtisanomisvapaus. Sopimuksen osapuoli voi irtisanoa sopimuksen haluamanaan ajankohtana, eikä se edellytä erityisiä perusteita, ellei perusteesta ole erikseen laissa säädetty tai sopimuksessa sovittu. Ehdotetun lainkohdan mukaan hankintayksiköillä olisi sopimukseen kirjatuista ehdoista riippumatta aina oikeus irtisanoa hankintasopimus päättymään välittömästi lainkohdassa luetelluissa erityistilanteissa.

Lainkohdassa ei käytettäisi sopimuksen purkamisen termiä, sillä sopimuksen purkamiseen liittyy yleensä, erityisesti irtaimen kaupassa, velvollisuus palauttaa myös jo toteutuneet sopimussuoritukset siltä osin, kun osapuolten toisilleen tekemät suoritukset ovat palautettavissa. Tilanteessa, jossa esimerkiksi 136 §:n vastaiseksi osoittautuneen sopimusmuutoksen jälkeen myös ennen muutosta tehdyt ja hankintalain mukaiset sopimussuoritukset jouduttaisiin palautta-

maan, ei olisi lainkohdan tarkoituksen mukaista. Sopimuksen irtisanomisessa tulisi ottaa huomioon sen vaikutusten kohdistuminen tasapuolisesti osapuolten toisiaan vastaaviin täyttämättä oleviin velvoitteisiin, vaikka osapuolten sopimusvelvoitteiden käytännön suorittaminen ajoittuisi irtisanomisen ajankohdan eri puolille. Toisaalta sopimuksen irtisanomiseen johtavat lainkohdassa tarkoitetut tilanteet ovat moninaisia. Joskus sopimus irtisanotaan selvästi toisesta sopijapuolesta johtuvasta syystä. Jos hankintayksikkö esimerkiksi irtisanoo sopimuksen tämän lainkohdan nojalla sen sopijakumppanin pakollisista poissulkuperusteista antamien virheellisten tietojen johdosta, voi tämä johtaa sopimuskumppanin velvollisuuteen korvata sopimuksen päättymisestä hankintayksikölle aiheutuneet vahingot yleisten varallisuusoikeudellisten oppien perusteella.

Pykälän *1 kohdan* mukaan hankintayksiköllä olisi oikeus yksipuolisesti irtisanoa hankintasopimus päättymään välittömästi, jos hankintasopimukseen on tehty 136 §:ssä tarkoitettu olennainen muutos, joka olisi edellyttänyt 136 §:n nojalla uutta hankintamenettelyä. Jos sopimus esimerkiksi siirretään kolmannelle osapuolelle 136 §:n 1 momentin 4 kohdan tarkoittamalla tavalla, eivätkä 136 §:n 2 momentissa tarkoitetut poikkeusperusteet sovellu, sopimus muuttuu olennaisesti toiseksi kuin alkuperäinen hankintasopimus. Hankintayksiköllä tulisi olla tällöin mahdollisuus irtisanoa muuttunut sopimus päättymään välittömästi ja välttää näin ollen riski laittomasta suorahankinnasta. Hankintasopimuksiin on kirjattu vastaavia sopimuksen päättämistä koskevia ehtoja jo voimassa olevan hankintalain aikana. Useissa tilanteissa hankintayksikkö voisi kuitenkin estää lainkohdan tarkoittaman hankintalain vastaisen sopimusmuutoksen tapahtumisen kieltäytymällä sopimusmuutoksesta.

Hankintayksikkö voisi irtisanoa sopimuksen päättymään välittömästi myös tilanteessa, jossa toimittajaa on koskenut jokin 80 §:ssä säädetyistä pakollisista poissulkemisperusteista hankintasopimuksen tekohetkellä (*2 kohta*). Käytännössä ehdon soveltamistilanteessa keskeistä on se, miten tieto pakollisen poissulkemisperusteen täyttymisestä tulee hankintayksikön tietoon. Tällainen voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa hankintayksikön hallussa on toimittajan työntekijää koskeva vanha rikosrekisteriote, joka hyväksytään osaksi uutta kilpailutusta eikä uutta otetta pyydetä. Soveltuvuutta koskeva arviointi tehdään tällöin vanhan otteen perusteella, vaikka työntekijä olisi voinut syyllistyä johonkin vakavaan rikokseen sen jälkeen, kun edellinen rikosrekisteriote on toimitettu hankintayksikölle. Näin ollen mikäli kyseinen henkilö ei täyttäisikään hankintalain edellytyksiä ja tämä tulisi hankintayksikön tietoon vasta myöhemmin sopimuskaudella, olisi sopimus irtisanottavissa kohdan mukaisesti. Ehto ei kuitenkaan edellyttäisi hankintayksiköltä tavanomaista laajempaa selonottovelvollisuutta toimittajaa koskevista soveltuvuuden edellytyksistä, vaan ne voitaisiin arvioida normaalissa menettelyssä ja niiden tietojen perusteella, mitä hankintayksikölle on toimitettu.

Kolmantena pykälässä tarkoitettuna irtisanomistilanteena (*3 kohta*) olisi se, että hankintasopimusta ei olisi voinut tehdä toimittajan kanssa, koska Euroopan unionin tuomioistuin on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 258 artiklan mukaisessa menettelyssä todennut hankintayksikön rikkoneen vakavasti perussopimusten ja hankintadirektiivin mukaisia velvoitteita. Kohdan taustalla on unionin tuomioistuimen ratkaisu asiassa *C-503/04, komissio vs. Saksa (EU:C:2007:432*), jonka mukaan jäsenvaltio ei voinut vedota muun muassa oikeusvarmuuden, luottamuksensuojan tai sopimuksen sitovuuden periaatteisiin taikka omistusoikeuden suojaan perustellakseen sellaisen unionin tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanon laiminlyöntiä, jossa todetaan EY 226 artiklan (nykyinen SEUT 258 artikla) mukainen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen.

138 §. *Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen*. Pykälässä säädettäisiin asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltamisesta hankinta-asioissa. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 84 §:ssä säädettyä.

15 luku **Hankintojen valvonta**

139 §. Valvontaviranomainen *ja toimenpiteisiin ryhtyminen lainvastaisen menettelyn tutkimiseksi.* Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain noudattamisen valvonnasta, yleisestä oikeudesta tehdä hankinta-asiassa toimenpidepyyntö sekä hankintojen valvonnassa noudatettavasta menettelystä. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 83 artiklan 2 kohtaan ja käyttöoikeussopimusdirektiivin 45 artiklan 2 kohtaan. Hankintadirektiivin 83 artiklan 2 kohdan mukaan valvontaviranomaisilla tai – rakenteilla on oltava valtuudet ilmoittaa ongelmista kansallisille tarkastusviranomaisille, tuomioistuimille tai muille asianmukaisille viranomaisille tai rakenteille, jos valvontaviranomaiset tai – rakenteet havaitsevat omasta aloitteestaan tai asiasta tietoja saatuaan erityisiä rikkomuksia tai järjestelmään liittyviä ongelmia. Hankintadirektiivin johdantoosan 122 perustelukappaleen mukaan kansalaisten, asianomaisten sidosryhmien, niiden järjestäytymisestä riippumatta, ja muiden sellaisten henkilöiden tai elinten, jotka eivät voi käyttää direktiivin 89/665/ETY mukaisia muutoksenhakumenettelyjä, oikeutetun edun mukaista veronmaksajina on kuitenkin, että hankintamenettelyt ovat asianmukaiset. Sen vuoksi niille olisi annettava mahdollisuus ilmoittaa hankintadirektiivin mahdollisesta rikkomisesta toimivaltaiselle viranomaiselle tai elimelle muulla tavoin kuin käyttämällä direktiivin 89/665/ETY mukaista muutoksenhakujärjestelmää ja ilman, että niille olisi aina annettava asema tuomioistuimissa.

Pykälän *1 momentin* mukaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtävänä olisi hankintalain noudattamisen valvonta. Ensisijaisesti valvonnan tarkoituksena olisi puuttua täysin lain säännöksistä piittaamatta tehtyihin suorahankintoihin, joista ei ole lainkaan ilmoitettu, sekä muihin merkittäviin suorahankintoihin rinnastuviin menettelyltään karkeasti virheellisiin tai syrjiviin hankintoihin.

Valvonta-asian käsittelyssä olisi tärkeää huomioida viranomaisen resurssien käyttö ja suuntaaminen ja pyrkiä välttämään valvonnan johtaminen tarpeettoman joustamattomaan ja raskaaseen käsittelyyn. Tavoitteena olisi Kilpailu- ja kuluttajaviraston voimavarojen suuntaaminen hankintalainsäädännön keskeisten periaatteiden kuten avoimuuden ja syrjimättömyyden kannalta kaikkein merkittävimpiin virheisiin ja laiminlyönteihin. Toimenpiteisiin ryhdyttäisiin ensisijaisesti sellaisissa suorahankinnoissa, jotka on tehty ilman hankintalaissa säädettyä perustetta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto huomioisi kokonaisarviossaan näkökohdat hankintalain noudattamisen, oikeusturvan sekä julkisten hankintojen avoimuuden ja syrjimättömyyden turvaamisen kannalta. Lain noudattamisen kannalta keskeisimmät lainvastaisuudet julkisissa hankinnoissa liittyvät hankintojen kilpailuttamatta ja ilmoittamatta jättämiseen. Avoimuuden ja syrjimättömyyden kannalta keskeisiä hankintalain menettelyvelvoitteita olisivat esimerkiksi hankinnasta ilmoittaminen sekä toimittajien tasapuolinen pääsy osallistumaan tarjouskilpailuun. Silloin kun hankintayksikkö olisi tarkoituksella laatinut niin puutteellisen tai epäselvän hankintailmoituksen, että sen perusteella kilpailuolosuhteet jäävät hyödyntämättä ja hankinta rikkoo perustavanlaatuisella tavalla syrjimättömyyden vaatimusta, rinnastuisi menettely laittomaan suorahankintaan. Huomiota tulisi kiinnittää myös hankintojen lainmukaisuuden selvittämiseen käytettyjen resurssien oikeasuhtaisuuteen. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi tehtäviä priorisoidessaan harkita esimerkiksi toiminnan vaikutusten vähäisyyttä. Säännös antaisi virastolle laajan harkintavallan laajamittaiseen tai yksityiskohtaiseen käsittelyyn otettavien asioiden valinnassa.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvonta ja sen käytössä olevat toimenpiteet eivät vaikuttaisi tarjoajien ja muiden asianosaisten mahdollisuuteen hakea muutosta säännönmukaisin muutoksenhakukeinoin taikka muiden tahojen mahdollisuuteen tehdä hallintolain mukainen hallintokantelu muulle viranomaiselle. Ehdotetun valvonnan ei olisi tarkoitus johtaa siihen, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto hakee muutosta hankintamenettelyissä tapahtuneisiin lainvastaisuuk-

siin yritysten ja muiden tarjoajien puolesta. Valvonta täydentäisi säännönmukaista muutoksenhakumenettelyä varmistamalla yleisen edun sekä veronmaksajien ja julkisten varojen käytön tehokkuuden näkökulmasta julkisten hankintojen menettelyjen avoimuuden ja syrjimättömyyden sekä tehokkaasti kilpailutettujen hankintamenettelyjen toteuttaminen. Valvonnan voidaan kuitenkin arvioida pitkällä aikavälillä vähentävän hankintalain vastaisia menettelyjä ja siten välillisesti vähentävän tarjoajien tarvetta tehdä valituksia markkinaoikeuteen.

Pykälän *2 momentin* mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle voisi tehdä hankintalain soveltamisalaan kuuluvassa asiassa toimenpidepyynnön jokainen, joka katsoo hankintayksikön menetelleen hankintalain vastaisesti. Toimenpidepyynnön tekemiseen ja käsittelyyn sovellettaisiin mitä hallintolain 8 a luvussa säädetään hallintokantelusta. Toimenpidepyynnön käsittely raukeaisi, jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto kokonaisarvioon perustuvan harkinnan johdosta katsoisi, että teon olisi aiheellista johtaa muihin seuraamuksiin kuin hallintolain 8 a luvussa säädetään. Näitä muita seuraamuksia olisivat hankintalain osalta ehdotetussa luvussa säädetyt päätökset ja seuraamusesityksen tekeminen markkinaoikeudelle.

Toimenpidepyyntö tulisi hallintolain 8 a luvun säännösten mukaisesti tehdä lähtökohtaisesti kirjallisesti, minkä lisäksi toimenpidepyynnön tekijän tulisi esittää näkemyksensä siitä, millä perusteella tämä pitää menettelyä virheellisenä ja mahdollisuuksien mukaan tieto arvostelun kohteena olevan menettelyn tai laiminlyönnin ajankohdasta.

Lainkohdassa tarkoitettu toimenpidepyyntö poikkeaisi osin hallintolain 8 a luvun hallintokantelusta. Toimenpidepyynnön käsittelyyn ei vaikuttaisi se, onko sen tekijällä käytössään säännönmukaiset muutoksenhakukeinot. Hankintalain mukainen Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tehty toimenpidepyyntö voisi viraston kokonaisarvioon perustuvan harkinnan mukaan johtaa käytännössä myös lain vastaisesti tehdyn hankintasopimuksen määräämiseen tehottomaksi sekä hankintapäätöksen kumoamiseen. Vaikka lainkohdassa viitattaisiin hallintolain hallintokantelua koskevaan 8 lukuun, tarkoituksena ei olisi ottaa kantaa siihen, onko hankintayksikkö hallintolain 53 a §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla julkista hallintotehtävää hoitava.

Tarkoituksena olisi, että käsittelymenettely jakautuisi Kilpailu- ja kuluttajavirastossa menettelyllisesti kahteen osaan. Kilpailu- ja kuluttajaviraston olisi ensin perehdyttävä toimenpidepyyntöön tai omasta aloitteesta käsiteltäväksi otettuun valvonta-asiaan ja tehtävä siitä alustava oikeudellinen kokonaisarvio ja punnittava asian merkittävyyttä. Tämän jälkeen viraston olisi ryhdyttävä tekemänsä alustavan arvion perusteella niihin ehdotetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin, joihin se katsoisi olevan aihetta.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulisi tapauskohtaisesti harkita millaisia toimenpiteitä yksittäinen toimenpidepyyntö edellyttää. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulisi yhtäältä turvata niiden oikeudet, joita valvonta-asia välittömästi koskee. Toimenpidepyynnön välittömänä kohteena olevalle hankintayksikölle olisi varattava tilaisuus tulla toimenpidepyynnön johdosta kuulluksi, jos on syytä olettaa, että asia saattaa johtaa tähän kohdistuviin toimenpiteisiin. Kuuleminen olisi ratkaistava tapauskohtaisesti ottaen huomioon hankintayksikön oikeusturva ja toimenpidepyynnön johdosta mahdollisesti tehtävien toimien sisältö. Myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätöksen perusteluvelvollisuus korostuisi etenkin ratkaisuissa, joissa on todettu hankintayksikön lainvastainen menettely tai laiminlyönti. Toisaalta hallintomenettelyn säännökset eivät tulisi kaikilta osin sovellettaviksi toimenpidepyyntöasioissa, koska toimenpidepyynnön käsittelyssä ei päätetä sen tekijän oikeudesta, edusta tai velvollisuudesta. Koska hankinta-asioissa asianosaisiksi katsottavilla toimittajilla on olemassa säännönmukaiset muutoksenhakumahdollisuudet markkinaoikeuteen ja koska muiden kuin asianosaisten osalta kyse ei olisi näiden omasta asiasta, ei toimenpidepyynnön tekijälle olisi yleensä tarpeen varata tilaisuutta vasti-

neen esittämiseen. Toimenpidepyyntö voisi jäädä summaarisen käsittelyn kohteeksi ja virasto voisi alustavan arvion perusteella todeta, että se ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi olla ryhtymättä toimenpiteisiin esimerkiksi silloin kun ei voida pitää todennäköisenä, että hankinnassa on kyse laittomasta suorahankinnasta tai muusta hankintalain vastaisesta menettelystä, asiaa koskevat Kilpailu- ja kuluttajaviraston tietoon tuodut seikat eivät vaikuta todenperäisiltä tai ei ole todennäköistä, että laittoman suorahankinnan tai muun lainvastaisen menettelyn vaikutukset julkisten varojen tehokkaalle käytölle tai markkinoiden avoimuudelle ja kilpailulle ovat merkittävät (vrt. PeVL 12/2010 vp). Jos hankintayksikkö Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksen aikana luopuisi suorahankinnasta tai muutoin toteuttaisi tarkastelun kohteena olevan hankinnan järjestämällä hankintalain mukaisen tarjouskilpailun, voisi Kilpailu- ja kuluttajavirasto päättää niin ikään asian käsittelyn ryhtymättä toimenpiteisiin. Tällaisissa tapauksissa toimenpidepyynnön tekijälle voitaisiin viivytyksettä vastata lyhyesti ja todeta perusteet, miksi toimenpidepyyntö ei johtanut toimenpiteisiin. Toimenpidepyynnön tekijälle voitaisiin tarvittaessa antaa ohjausta varsinaisten hankintalain oikeussuojakeinojen käyttämisestä, jos ne olisivat edelleen laillisesti tämän käytettävissä.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi toimenpidepyynnön johdosta ja havaittuaan hankintayksikön rikkoneen tai laiminlyöneen hankintalain säännösten noudattamisen kiinnittää hallintolain 8 a luvun 53 c §:n mukaisesti hankintayksikön huomioita hyvän hallinnon vaatimuksiin, saattaa tämän tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai antaa tälle huomautuksen. Asiassa ei päätettäisi toimenpidepyynnön tehneen tahon tai valvottavan oikeudesta, edusta tai velvollisuudesta ja ratkaisu ei siten olisi valituskelpoinen päätös.

Ehdotetussa 140 ja 141 §:ssä tarkoitetut seuraamukset on sidottu suorahankintaan, joka on tehty ilman laissa säädettyä perustetta. Kilpailu- ja kuluttajavirastolla ei olisi näin ollen mahdollisuutta käyttää kieltopäätöstä tai markkinaoikeusesitystä esimerkiksi tilanteessa, jossa hankintamenettely on toteutettu muutoin kuin suorahankintana, mutta jossa hankintayksikkö on toiminut muutoin lainvastaisesti esimerkiksi suosimalla selvästi tiettyä tarjoajaa tarjousvertailussa. Tällöin hallintolain 53 c §:n mukainen hallinnollinen ohjaus olisi viraston käytettävissä. Kyseeseen voisi tulla myös muu tilanne, jossa tarjoajia on kohdeltu hankintamenettelyssä ilmeisen syrjivästi kuten esimerkiksi tilanne, jossa hankintayksikkö on tietoisesti ja perusteettomasti asettanut soveltuvuusvaatimukset tai määritellyt hankinnan kohteen siten, että jotkut toimittajat eivät pääse osallistumaan hankintamenettelyyn. Hallinnollisen ohjauksen käytöstä säätämistä tukee hankintadirektiivin 83 artiklan 2 kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että julkisia hankintoja koskevien säännösten soveltamista valvotaan laajasti ja myös muiden säännösten kuin suorahankintaa koskevien artiklojen osalta. Muihinkin kuin laittomiin suorahankintoihin puuttuminen palvelisi edelleen hankintadirektiivin 83 artiklan 3 kohdassa asetettua velvollisuutta raportoida laajasti hankintojen valvonnan tuloksista Euroopan komissiolle. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi käyttää hallinnollista ohjausta edelleen silloin, kun ehdotetussa 15 luvussa tarkoitetut raskaammat seuraamukset ovat sinänsä Kilpailu- ja kuluttajaviraston käytössä, mutta se katsoisi asian laatuun ja laajuuteen nähden tai yleiseen etuun liittyvän syyn johdosta, että markkinaoikeusesityksen tai kieltopäätöksen tekeminen ei ole välttämätöntä.

Jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto arvioisi toimenpidepyynnön käsittelyssä, että toimenpidepyynnön kohteena oleva teko tai laiminlyönti luonteensa tai vakavuutensa johdosta antaa aihetta ryhtyä 15 luvussa tarkoitettuihin toimenpiteisiin eli suorahankintaa koskevan päätöksen täytäntöönpanon kieltoon tai esitykseen markkinaoikeudelle, toimenpidepyynnön käsittely raukeaisi ja asian käsittely jatkuisi hallintolain mukaisessa hallintomenettelyssä vastaavasti kuin Kilpailu- ja kuluttajavirasto soveltaa sitä menettelyynsä kilpailuvalvonta-asioissa. Tällöin Kilpailu- ja kuluttajaviraston olisi esimerkiksi kuultava hallintolain 34 §:n mukaisesti hankin-

tayksikköä mahdollisesti markkinaoikeuden määrättäväksi esitetyn seuraamusmaksun määrästä. Täytäntöönpanon kieltämistä koskeva Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätös tulisi puolestaan perustella hallintolain 45 §:n mukaisesti. Lainkohdassa säädettäisiin toimenpidepyynnön käsittelyn raukeamisesta, sillä toimenpidepyynnön käsittelyä koskevassa menettelyssä ei olisi mahdollista suoraan ryhtyä muihin toimenpiteisiin kuin hallintolain 8 a luvussa tarkoitettuun hallinnolliseen ohjaukseen.

Pykälän *3 momentin* mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi ottaa toimivaltaansa kuuluvan asian käsiteltäväkseen myös omasta aloitteestaan. Myös tällöin Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi ryhtyä 140 ja 141 §:ssä säädettyihin toimenpiteisiin tai hallintolain 53 c §:n mukaisesti saattaa hankintayksikön tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai antaa hankintayksikölle huomautuksen. Säännöksen tarkoituksena olisi, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto käyttäisi toimivaltaansa myös oma-aloitteisesti eikä pelkästään sille tehtyjen toimenpidepyyntöjen johdosta.

140 §. *Kielto panna suorahankintaa koskeva päätös täytäntöön*. Pykälässä säädettäisiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivallasta tehdä kieltopäätös ja hyväksyä hankintayksikön antama sitoumus. Menettelyyn sovellettaisiin hallintolakia. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 83 artiklan 2 kohtaan ja käyttöoikeussopimusdirektiivin 45 artiklan 2 kohtaan. Pykälä olisi uusi.

Pykälän *1 momentin* mukaan silloin kun hankintayksikkö ei ole vielä tehnyt hankintasopimusta, ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolla ei tästä syystä ole toimivaltaa tehdä asiassa esitystä markkinaoikeudelle, se voisi kuitenkin puuttua hankintayksikön menettelyyn kieltämällä päätöksellään hankintayksikköä panemasta suorahankintaa koskevaa hankintapäätöstä täytäntöön. Kieltoa ei siten voitaisi määrätä, jos hankintasopimus on jo tehty. Kielto voisi koskea koko sopimusta tai vain osaa siitä. Sopimus voitaisiin näin ollen esimerkiksi yleisen edun turvaamiseksi panna täytäntöön välttämättömin osin tai väliaikaisesti.

Lainkohdassa tarkoitettu kielto koskisi ainoastaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston laittomaksi katsoman suorahankintana toteutetun hankinnan täytäntöönpanoa. Mikäli hankintayksikkö toteuttaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston kiellon kohteena olleen hankinnan järjestämällä uuden hankintalain mukaisen tarjouskilpailun, kielto ei estäisi kilpailutetun hankinnan hankintapäätöksen täytäntöönpanoa.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston kieltopäätös sisältäisi asiaratkaisun, joka vaikuttaa hankintayksikön ja sen sopimuskumppanin etuun ja oikeuteen. Päätöksestä on käytävä ilmi hallintolain mukaisesti päätöksen perustelut. Kieltopäätöksestä voisi valittaa markkinaoikeuteen ehdotetun 164 §:n mukaisesti.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikkö voisi antaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle sitoumuksen olla tekemättä hankintasopimusta. Sitoumuksen tulisi olla kirjallinen ja yksiselitteinen. Tällöin asian selvittäminen Kilpailu- ja kuluttajavirastossa voitaisiin päättää, jos viraston harkinnan mukaan asian enemmälle selvittämiselle ei olisi tarvetta.

141 §. *Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitys markkinaoikeudelle*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Kilpailu- ja kuluttajavirastolle toimivalta puuttua laittomiin suorahankintoihin esittämällä tiettyjen seuraamusten määräämistä hankintayksikölle tuomioistuimessa. Menettelyyn sovellettaisiin hallintolakia. Pykälä perustuu hankintadirektiivin 83 artiklan 2 kohtaan ja käyttöoikeussopimusdirektiivin 45 artiklan 2 kohtaan. Mainittujen lainkohtien mukaan jäsenvaltioiden hankintalainsäädännön noudattamista valvovilla viranomaisilla tulee olla valtuudet ilmoittaa havaitsemistaan ongelmista kansallisille tarkastusviranomaisille, tuomioistuimille tai muille asianmukaisille viranomaisille tai rakenteille. Pykälä olisi uusi. Esitys olisi mahdolli-

nen vain 26 §:ssä tarkoitetut EU-kynnysarvot ylittävässä hankinnassa tai 25 §:ssä tarkoitetut kynnysarvot ylittävässä liitteen E mukaisessa palveluhankinnassa tai käyttöoikeussopimuksessa. EU-kynnysarvot alittavissa ja 25 §:ssä tarkoitetut kynnysarvot ylittävissä muissa suorahankinnoissa Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei voisi tehdä esitystä markkinaoikeudelle.

Pykälän *1 momentin* mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi esittää markkinaoikeudelle tehottomuusseuraamuksen (*1 kohta*) ja seuraamusmaksun (*2 kohta*) määräämistä tai yksinomaan seuraamusmaksun määräämistä, kun hankintayksikkö on tehnyt laittoman suorahankinnan. Kilpailu- ja kuluttajaviraston olisi seuraamusmaksua esittäessään otettava huomioon mitä ehdotetun lain 158 §:ssä säädetään seuraamusmaksun määräämisestä ja sen enimmäismäärästä markkinaoikeudessa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi esittää myös sopimuskauden lyhentämistä 158 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa (*3 kohta*). Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi edelleen esittää suorahankintaa koskevan hankintapäätöksen kumoamista (*4 kohta*). Markkinaoikeus määräisi vain ne seuraamukset, joita Kilpailu- ja kuluttajavirasto olisi esittänyt. Markkinaoikeuden määrätessä hankintasopimuksen tehottomaksi se voisi myös kumota suorahankintaan johtaneen hankintapäätöksen. Edellytyksenä olisi, että hankintasopimus olisi jo tehty. Kun sopimusta suorahankinnasta ei ole vielä tehty, voisi Kilpailu- ja kuluttajavirasto pyrkiä ratkaisemaan tilanteen markkinaoikeusesityksen sijaan neuvotteluteitse tai 140 §:ssä tarkoitetulla kieltopäätöksellä taikka sitoumusmenettelyllä. Hankintayksiköllä, johon esitys kohdistuu, olisi oikeus tulla kuulluksi, ennen kuin Kilpailu- ja kuluttajavirasto tekee esityksen markkinaoikeudelle.

Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi toimivalta harkita yksittäistapauksissa, onko sopimuksesta tarpeen tehdä esitys markkinaoikeudelle. Se seikka, että hankintayksikkö ei ole tahallisesti toiminut hankintalain vastaisesti, ei estä seuraamuksen esittämistä. Selkeimmin seuraamuksen esittämistä koskevan kynnyksen ylittäisi tilanne, jossa suorahankinta näyttäisi olevan tehty hankintalain säännöksistä piittaamatta. Tällaisesta tilanteesta olisi kyse myös silloin kun hankintayksikkö on pilkkonut hankinnan niin, että 1 momentissa tarkoitetut EU-kynnysarvot eivät ylity.

Pykälän *2 momentin* mukaan 1 momentissa tarkoitettu esitys olisi tehtävä markkinaoikeudelle viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä. Kuuden kuukauden määräaika vastaisi hankintalaissa säädettyä valitusaikaa tilanteessa, jossa hankintayksikkö ei ole tehnyt hankintailmoitusta.

Momentin mukaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston aloittamat selvittämistoimenpiteet katkaisisivat markkinaoikeusesitystä koskevan vanhentumisajan, jolloin se alkaisi kulua uudelleen alusta. Määräajan kulumisen voisi katkaista vain kerran. Säännöksen tarkoituksena olisi estää markkinaoikeusesitystä koskevan määräajan vanhentuminen Kilpailu- ja kuluttajaviraston käsittely- ja selvitysajanjakson kulumisen johdosta. Mikäli Kilpailu- ja kuluttajaviraston asian selvittämiseen ja käsittelyyn kuten esimerkiksi hankintayksikön kuulemiseen kuluva aika laskettaisiin esityksen tekemistä koskevaan vanhentumisaikaan, tulisi viraston useissa tapauksissa havaita ja päättää tutkia hankintalain vastainen suorahankinta jo muutaman kuukauden tai jopa viikon kuluttua sitä koskevan sopimuksen tekemisestä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvittämistoimenpiteitä olisivat esimerkiksi viraston lähettämät selvityspyynnöt.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvontatehtävän olisi tarkoitus täydentää hankintalain olemassa olevaa oikeussuojajärjestelmää. Näiden kahden järjestelmän yhteensovittamisongelmat ratkaistaisiin pykälän *3 momentin* mukaisesti. Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentissa säädettyä esitystä ei voitaisi tehdä, jos asia on jo vireillä markkinaoikeudessa valituksen johdosta. Lisäksi säädettäisiin selkeyden vuoksi, että jos Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitystä koskevan

asian vireillä ollessa samaa hankintaa koskeva valitus tulee vireille markkinaoikeuteen, esitys ja valitus olisi ratkaistava yhdessä.

Pykälän *4 momentin* mukaan esitystä markkinaoikeudelle ei voisi tehdä, jos hankintayksikkö on tehnyt hankinnasta tämän lain mukaisen suorahankintailmoituksen. Suorahankintailmoituksen tekemisellä hankintayksikkö voisi varmistaa, että riskiä markkinaoikeusesityksestä ei olisi. Tällöin ainoana mahdollisena seurauksena olisi Kilpailu- ja kuluttajaviraston ryhtyminen hallintolain 8 a luvun mukaisiin toimiin. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi toiminnassaan ohjeistaa ja neuvoa hankintayksiköitä julkaisemaan suorahankinnoista näitä koskevan ilmoituksen. Ilmeisen puutteellinen tai virheellinen suorahankintailmoitus ei kuitenkaan estäisi esityksen tekemistä. Tällä tavoin ilmeisen puutteellisen tai virheellisen ilmoituksen johdosta asianosaiset toimittajat eivät voisi asianmukaisesti arvioida suorahankinnan lainmukaisuutta ja siten perusteita hakea muutosta suorahankintaa koskevaan ilmoitukseen valitusteitse. Näissä tilanteissa olisi perusteita hankintojen oikeussuojakeinoja tukevalle Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitysoikeudelle. Suorahankintailmoitus olisi ilmeisen puutteellinen tai virheellinen esimerkiksi silloin, mikäli se koskisi olennaisesti erilaista hankintaa kuin mitä suorahankintana ollaan toteuttamassa. Ilmoitus olisi ilmeisen puutteellinen tai virheellinen myös silloin, jos ilmoituksesta eivät käy millään tavalla ilmi syyt suorahankinnan tekemiselle. Ilmoitus ei kuitenkaan olisi ilmeisen puutteellinen tai virheellinen ainoastaan siitä syystä, että ilmoituksessa esitettyjen suorahankintaperusteiden riittävyys voidaan kyseenalaistaa. Tämä on mahdollista valittamalla suorahankintailmoituksen perusteista hankintalain oikeussuojakeinojen mukaisesti

142 §. *Hankintayksikön, sopimuskumppanin ja tarjoajan tietojenantovelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tietojensaantioikeutta tässä luvussa tarkoitetun valvonnan hoitamisen turvaamiseksi. Kyseessä on menettelytapasäännös, jolla pyritään varmistamaan riittävien tietojen saaminen.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikkö, hankintayksikössä määräysvaltaa käyttävä taho, sopimuskumppani ja hankintamenettelyyn osallistunut elinkeinonharjoittaja olisi salassapitosäännösten estämättä velvollinen Kilpailu- ja kuluttajaviraston kehotuksesta antamaan sille kaikki hankintamenettelyn lainmukaisuuden selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat. Arvion siitä, onko asiakirja menettelyn selvittämiseksi tarpeellinen, tekisi Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Kyseeseen tulevia asiakirjoja olisivat esimerkiksi mahdollinen hankintailmoitus, tarjouspyyntö, tarjous, hankintapäätös, hankintasopimus, kokouspöytäkirja, tilintarkastusasiakirjat, kirjeenvaihto tai mikä tahansa muu asiakirja, josta tarvittavat seikat käyvät ilmi.

Pykälän *2 momentin* mukaan tiedot olisi Kilpailu- ja kuluttajaviraston niin vaatiessa annettava kirjallisina.

Pykälän *3 momentin* mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi asettaa velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinaoikeus. Uhkasakon määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990). Uhkasakolla varmistetaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston tiedonsaanti.

143 §. *Tietojen luovuttaminen toiselle viranomaiselle.* Pykälässä säädettäisiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston mahdollisuudesta luovuttaa 15 luvussa tarkoitetussa valvonnassa saamansa tiedon tai asiakirjan toiselle viranomaiselle, jonka on sille säädetyn tehtävän hoitamiseksi välttämätöntä saada tieto muutoin salassa pidettävästä seikasta.

Säännöksen tarkoituksena olisi mahdollistaa eri viranomaisten välisen yhteistyön tiivistäminen. Viranomaisten välisen yhteistyön helpottaminen ja hallinnollisen taakan vähentäminen

voi käytännössä olla tarpeen esimerkiksi poliisin tai muiden viranomaisten kanssa korruption selvittämiseen tai harmaan talouden torjuntaan liittyen. Säännöksellä varmistettaisiin myös työ- ja elinkeinoministeriön edellytykset raportoida ehdotetun 172 §:n mukaisesti Euroopan komissiolle julkisten hankintojen valvontaa liittyvistä tiedoista.

144 §. *Valvonnan tulosten raportointi*. Pykälässä säädettäisiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston velvollisuudesta raportoida valvonnan tuloksista. Kilpailu- ja kuluttajaviraston olisi tehtävä vuosittain tämän lain valvontaa koskevasta toiminnastaan raportti, jossa on oltava yhteenveto valvontatoiminnassa havaituista lainvastaisista menettelyistä ja avoimuuden tai syrjimättömyyden kannalta haitallisista menettelytavoista sekä niiden yleisimmistä taustatekijöistä (*1 kohta*), 139 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden määristä ja sisällöstä (*2 kohta*), kieltopäätösten ja sitoumusten määristä ja sisällöstä (*3 kohta*) sekä 141 §:ssä tarkoitettujen esitysten määristä ja sisällöstä sekä esitysten johdosta annetuista tuomioistuinratkaisuista (*4 kohta*). Tässä yhteenvedossa tulisi kuvata lainvastainen menettely ja siihen mahdollisesti liittyvät taustatekijät.

Raportti olisi avoimesti saatavilla Kilpailu- ja kuluttajaviraston Internet-sivuilla ja sitä voitaisiin hyödyntää Euroopan komissiolle toimitettavan seurantaraportin laatimisessa. Tietojen saataville asettamisesta ja komissiolle toimittamisesta säädetään hankintadirektiivin 83 artiklan 3 kohdassa ja 85 artiklan 2 kohdassa.

16 luku **Oikeussuojakeinot**

145 §. *Muutoksenhakuun oikeutetut*. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhakuun oikeutetuista eli asianosaisista. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 85 §:ssä säädettyä. Asianosaisia koskevan voimassa olevan hankintalain säännöksen (321/2010) voimaantulon jälkeen tuomioistuinten ratkaisukäytännössä on katsottu muun muassa, että muutoksenhakuoikeuden olemassaoloa on arvioitava lähtökohtaisesti sen tilanteen perusteella, jolloin muutoksenhaku tulee vireille (*KHO:2014:129*). Korkeimman hallinto-oikeuden mainitun vuosikirjaratkaisun mukaan myös toimittaja, joka ei ole jättänyt tarjouskilpailussa tarjousta, voi olla asianosainen, mikäli kilpailutuksen ulkopuolelle jättäytyminen on johtunut tarjouspyynnön ehdoista ja vaatimuksista.

146 §. *Muutoksenhaun kohde ja rajoitukset*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhaun kohteesta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 86 §:ssä säädettyä. Muutoksenhaun kohdetta koskevat kysymykset ovat muodostuneet voimassa olevan hankintalain aikana verraten ongelmattomiksi käytännössä. Korkein hallinto-oikeus on linjannut vuosikirjaratkaisussaan (*KHO:2014:129*) voimassa olevan hankintalain 86 §:n esitöiden perustelujen mukaisesti, että muukin kuin hankintayksikön varsinainen päätös kuten tarjouspyynnön julkaiseminen voi olla hankintamenettelyssä tehty ratkaisu, jolla on vaikutusta tarjoajan asemaan ja joka on voinut olla muutoksenhaun kohteena.

Pykälän *2 momentin 1 kohdan* mukaan muutoksenhaun kohteena ei edelleenkään voisi olla hankintayksikön päätös tai muu ratkaisu, joka koskee yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä oikeussuojakeinojen käytön on katsottu kohdistuvan laajasti hankintamenettelyn eri vaiheisiin. Unionin tuomioistuin ratkaisussa asiassa *C-26/03, Stadt Halle* on todettu muun ohella, että hankintadirektiiveissä edellytetty oikeussuojakeinojen nopeus ja tehokkuus merkitsevät samalla, että jäsenvaltioille ei anneta oikeutta edellyttää, että muutosta voidaan hakea ainoastaan, jos kyseisessä hankintamenettelyssä on virallisesti päästy tiettyyn vaiheeseen. Tuomion mukaan esimerkiksi konkreettisten sopimusneuvottelujen aloittaminen on tällainen hankintayksikön tahdonilmaisu, johon on voitava hakea muutosta. Tuomiossa korostetaan myös, että muutosta ei voida hakea sellaisiin toimiin, jotka ovat pelkkää hankinnan alustavaa tarkastelemista tai jotka ovat yksinomaan valmistele-

via ja jotka liittyvät hankintaviranomaisen julkisen hankintasopimuksen tekemiseen nähden suorittamaan sisäiseen pohdintaan.

Pykälän *2 momenttiin* lisättäisiin uusi *2 ja 3 kohta*, joiden mukaan markkinaoikeuden käsiteltäväksi ei voitaisi saattaa hankintalain nojalla hankintayksikön päätöstä tai ratkaisua siitä, että hankintaa ei jaeta osiin 75 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla tai että 93 §:ssä tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia. Tällaiset hankintayksikön tarkoituksenmukaisuusharkintaan liittyvät ratkaisut koskevat viime kädessä hankinnan sisältöä eivätkä hankintamenettelyn syrjimättömyyttä tai avoimuutta, eikä niitä koskevien ratkaisujen oikeudellinen arviointi soveltuisi voimassa olevaan ja tämän ehdotuksen mukaiseen julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmään. Myös hankintadirektiivin johdanto-osan 78 perustelukappaleen mukaan hankintayksikön olisi voitava vapaasti tehdä itsenäinen päätös asianmukaiseksi katsomastaan syystä olla jakamatta hankintaa osiin ilman, että päätökseen kohdistetaan hallinnollista tai oikeudellista valvontaa.

Ehdotetussa 2 §:ssä säädettäisiin hankintalain tavoitteista kuten julkisten varojen käytön tehostamisesta, laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemisestä, hankintatoiminnan järjestämisestä taloudellisella ja suunnitelmallisella tavalla sekä hankintojen toteuttamisesta tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankintayksikkö ei voisi käytännön hankintamenettelyssä tehdä ratkaisua, joka koskee hankintalain tavoitteita, sillä lain tavoitteet eivät aseteta suoria menettelyvelvoitteita hankintayksikölle. Ehdotetussa 2 §:ssä olevat suosituksenluonteiset säännökset esimerkiksi hankintatoiminnan järjestämisestä eivät olisi myöskään suoraan hankintayksiköitä velvoittavia. Asiasta ei kuitenkaan säädettäisi nimenomaista valituskieltoa.

Lakiehdotuksen 107 §:ssä asetettaisiin hankinnan sisältöä, asiakkaiden tarpeiden huomioimista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon aineellisen lainsäädännön noudattamista koskevia säännöksiä. Näitä koskevia hankintayksikön ratkaisuja tai päätöksiä voitaisiin kuitenkin saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi sikäli, kuin kyseisen lainsäädännön noudattaminen tai muut sisältövaatimukset on käsiteltävä esimerkiksi esikysymyksinä hankintamenettelyn syrjimättömyyden ja avoimuuden selvittämisessä. Yksinomaan asiakkaiden erityistarpeiden huomioimiseen ja kuulemiseen sekä relevantin aineellisen lainsäädännön huomioimiseen liittyvät kysymykset, joilla ei ole liittymäkohtaa hankintamenettelyn hankintalain mukaisuuteen, käsiteltäisiin kuitenkin kunkin aineellisoikeudellisen säädöksen oman oikeussuojajärjestelmän mukaisesti. Esimerkiksi sosiaalihuoltolain 50 §:n mukaan sosiaalihuoltoa sekä hoidon ja huolenpidon turvaamista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua kunnalliselta sosiaalihuollosta vastaavalta toimielimeltä siten kuin hallintolaissa säädetään. Kunnallisen sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa puolestaan hakea muutosta sosiaalihuoltolain 51 §:n nojalla valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Pykälään *3 momenttia* muutettaisiin siten, että valituslupaa edellyttäisi myös dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaa hankintayksikön päätöstä tai muuta ratkaisua koskeva valitus. Dynaamista hankintajärjestelmää koskevien säännösten perusteella toimittaja, jota ei ole hyväksytty järjestelmään voi kuitenkin jatkuvasti tehdä uusia osallistumishakemuksia. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä oikeutta hakea muutosta viranomaisen päätökseen on tarkasteltu perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvattuna oikeutena. Vakiintuneeksi katsottavan lausuntokäytännön mukaan perustuslain 21 §:n 1 momentti edellyttää muutoksenhaun turvaamista sellaisessa asiassa, jossa viranomaisen päätös tai muu kannanotto koskee lainsäädännössä jollain tavoin täsmällisesti määriteltyä jonkin oikeutta tai velvollisuutta.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on katsottu, että perustuslain 21 §:n 2 momentti ei estä säätämästä vähäisiä poikkeuksia myös muutoksenhakuoikeuteen tai oikeutta saada perusteltu päätös, kunhan poikkeukset eivät muuta oikeuden asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa (mm. HE 309/1993 vp, PeVL 4/2010 vp). Lausunnossaan PeVL 2/2009 vp hallituksen esityksestä (HE 233/2008 vp) laiksi oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi valiokunta on korostanut muun ohella, että muutoksenhakurajoituksen vähäisyyden arvioinnissa huomiota voidaan kiinnittää siihen, voiko asianosainen saattaa uudelleen hakemuksen tuomioistuimen arvioitavaksi. Esitetyssä muutoksenhakurajoituksessa asianosainen voisi vastaavasti aina saattaa uuden osallistumishakemuksen hankintayksikön arvioitavaksi. Markkinaoikeus voisi kuitenkin myöntää käsittelyluvan, mikäli tietty toimittaja olisi jätetty toistuvasti hyväksymättä dynaamiseen hankintajärjestelmään.

147 §. *Muutoksenhakuaika*. Pykälässä säädettäisiin hankintalain nojalla markkinaoikeudelle tehtävien valitusten määräajoista. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 87 §:ssä säädettyä. Pykälän 4 momentissa olisi uusi säännös, jonka mukaan silloin, kun hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi 131 §:n 2 momentissa tarkoitetun kansallisen hankinnan suorahankintailmoituksen tai 58 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetun sopimusmuutosta koskevan ilmoituksen Euroopan unionin virallisessa lehdessä, valitus olisi tehtävä 14 päivän kuluessa myös tällaisen ilmoituksen julkaisemisesta.

148 §. *Muutoksenhausta ilmoittaminen hankintayksikölle sekä hankinta-asioiden luettelo.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhausta ilmoittamisesta sekä markkinaoikeuden ylläpitämästä ja julkaisemasta ajantasaisesta luettelosta markkinaoikeudessa vireille tulleista hankinta-asioista. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 88 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momenttiin* lisättäisiin kuitenkin säännös, jonka mukaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle 159 §:ssä tarkoitettua seuraamusta koskevan esityksen saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Näin hankintayksikkö saisi asianmukaisesti tiedon sen hankintaa koskevan asian käsittelyn alkamisesta tuomioistuimessa. Pykälän *2 momentin* lisäyksen mukaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston olisi toimitettava hankintayksikölle 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus viimeistään silloin Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitys toimitetaan markkinaoikeuteen.

149 §. *Hankintayksikkö vastapuolena ja oikeudenkäyntikulujen korvaaminen.* Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön vastapuoliasemasta sekä oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta hankinta-asioissa. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 89 §:ssä säädettyä. Pykälän 1 momentissa täsmennettäisiin, että hankintayksikköä pidettäisiin myös markkinaoikeudelle seuraamusesityksen tehneen Kilpailu- ja kuluttajaviraston vastapuolena.

150 §. *Muutoksenhaun vaikutus hankintasopimuksen tekemiseen*. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhaun vaikutuksesta hankintasopimuksen tekemiseen. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 90 §:ssä säädettyä. Koska 129 §:ssä säädettyä odotusaikaa ei sovellettaisi dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaan päätökseen ja koska näiden järjestelmien perustamisen yhteydessä ei tehdä sopimusta, ei lainkohtaa sovellettaisi dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaan hankintayksikön päätökseen.

151 §. *Markkinaoikeuden väliaikaiset päätökset.* Pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden käytössä olevista väliaikaisista päätöksistä. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 91 §:ssä säädettyä. Pykälän *2 momentin* mukaisessa harkinnassa tulisi kiinnittää huomiota niin valittajan, hankintayksikön kuin esimerkiksi muutoksenhaun kohteena olevan hankintapäätök-

sen mukaisen voittajan sekä hankinnan loppukäyttäjien kuten kansalaisten oikeuksiin ja asemaan.

152 §. *Hankintayksikön väliaikainen sitoumus*. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta antaa markkinaoikeudelle kirjallinen sitoumus olla panematta hankintapäätöstä täytäntöön niin kauan kuin asia on markkinaoikeudessa vireillä. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 92 §:ssä säädettyä.

153 §. *Hankinnan väliaikainen järjestäminen*. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta järjestää hankinta väliaikaisesti, jos hankintaa ei voida sen luonteen vuoksi lykätä markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 93 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että säännöksessä ei rajoitettaisi sitä joukkoa, jonka kanssa väliaikainen järjestely voidaan toteuttaa. Voimassa olevan hankintalain soveltamiskäytännössä on esiintynyt tilanteita, joissa muita tarjouskilpailuun osallistuneita toimittajia tai edellisen hankintasopimuksen sopimuskumppania ei voida ottaa väliaikaisen sopimuksen kumppaniksi esimerkiksi siitä syystä, että mainittuja toimittajia rasittaa hankintalaissa säädetty poissulkemisperuste. Tällöin hankintayksiköllä tulisi olla oikeus valita muukin toimittaja väliaikaiseen järjestelyyn.

154 §. *Markkinaoikeuden määräämät seuraamukset*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi markkinaoikeuden määräämistä seuraamuksista hankinta-asioissa. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 94 §:ssä säädettyä.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että tehottomuusseuraamus, seuraamusmaksu sekä sopimuskauden lyhentäminen olisivat voimassa olevan hankintalain 94 §:n 3 momentista poiketen käytössä myös, liitteen E mukaisia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluja koskevissa hankinnoissa sekä julkisten käyttöoikeussopimusten kilpailuttamismenettelyissä silloin, kun näiden ennakoitu arvo ylittää 25 §:ssä tarkoitetun kynnysarvon. Momentissa ei olisi myöskään voimassa olevan hankintalain 94 §:n 3 momentissa olevia viittauksia liitteen B mukaisiin palveluhankintoihin kyseisen liitteen poistamisen johdosta. Muutos perustuu käyttöoikeussopimusten ja liitteen E mukaisten sosiaali- ja terveyspalveluhankintojen osalta julkisia käyttöoikeussopimusdirektiivin 46 artiklaan, jossa muutetaan hankintojen valvonta- ja oikeussuojadirektiiviä tältä osin.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *4 momentti*, jonka mukaan markkinaoikeus voisi määrätä lainkohdan 1 momentin mukaisen seuraamuksen vain, jos hankintayksikkö on menetellyt säännösten vastaisesti ja menettely on vaikuttanut hankintamenettelyn lopputulokseen tai asianosaisen asemaan hankintamenettelyssä. Seuraamusta määrätessään markkinaoikeuden olisi otettava huomioon, missä määrin menettelyvirhe on vaikuttanut asianosaisten tehokkaan oikeussuojan toteutumiseen. Hankintayksikön hankintamenettelyn lopputulokseen vaikuttamaton virhe ei siten voisi johtaa seuraamuksen määräämiseen. Säännöksellä pyrittäisiin vähentämään tilanteita, joissa hankintayksikölle määrätään hankintalain mukainen seuraamus vähäisistä teknisistä virheistä, joilla ei ole selvästi syrjivää vaikutusta tarjouskilpailuun osallistuneisiin toimittajiin. Tällaisia tilanteita olisivat esimerkiksi se, että hankintayksikkö on perustellut liian yleisellä tasolla saapuneiden tarjousten keskinäisen piste-eron. Näissä tilanteissa katsottaisiin hankintamenettelyn sinänsä lainvastaisten virheiden olevan luonteeltaan sellaisia, että menettelyn joustavuuden ja hankinnan etenemisen johdosta seuraamusta ei määrättäisi.

155 §. *Hyvitysmaksu*. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin 154 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetusta hyvitysmaksusta. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 95 §:ssä säädettyä.

156 §. *Tehottomuusseuraamus.* Pykälässä säädettäisiin tarkemmin lain 154 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetusta tehottomuusseuraamuksesta. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 96 §:ssä säädettyä.

157 §. *Tehottomuusseuraamuksen määräämättä jättäminen.* Pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden mahdollisuudesta jättää määräämättä tehottomuusseuraamus yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 97 §:ssä säädettyä. Tehottomuusseuraamusta koskevien säännösten voimassaoloaikana markkinaoikeuden ratkaisukäytännössä yleiseen etuun liittyvänä pakottavana syynä on pidetty esimerkiksi hankinnan kohteena olevien palvelujen varassa oleville henkilöille kuten koulukuljetuksia käyttäville oppilaille tehottomuusseuraamuksesta koituvaa merkittävää haittaa (*MAO 212–213/13 ja MAO 200/13).*

158 §. *Seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin lain 154 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohdassa tarkoitetusta seuraamusmaksusta ja sopimuskauden lyhentämisestä. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 98 §:ssä säädettyä, mutta julkisia käyttöoikeussopimusdirektiivin 46 artiklan mukaisesti lainkohdassa ei enää säädettäisi voimassa olevan hankintalain 98 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla seuraamusmaksusta ja sopimuskauden lyhentämisestä sosiaali- ja terveyspalveluja tai muita erityisiä palveluja koskevissa hankinnoissa. Näitä palveluhankintoja koskisivat näin ollen samat seuraamuksia koskevat säännöt kuin muitakin EU-kynnysarvon ylittäviä palveluhankintoja.

Seuraamusmaksua ja sopimuskauden lyhentämistä koskevien säännösten voimaantulon jälkeen syntyneessä oikeuskäytännössä on hyödynnetty tehokkaasti näitä seuraamuksia. Markkinaoikeuden ratkaisukäytännössä seuraamusmaksua ja sopimuskauden lyhentämistä on käytetty muun muassa tilanteissa, joissa tehottomuusseuraamusta ei ole voitu määrätä yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä (*MAO 189/14, MAO 212–213/13 ja MAO 200/13).* Seuraamusmaksu on määrätty myös tilanteessa, jossa muutoksenhaun kohteena olevan hankinnan sopimussuoritukset on jo täytetty tuomioistuimen ratkaisun antamishetkellä (*MAO 205/13*).

159 §. *Seuraamuksen määrääminen Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä.* Pykälässä säädettäisiin seuraamuksista, joita markkinaoikeus voi määrätä Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä. Ehdotetun 141 §:n mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi lainvastaisissa suorahankinnoissa esittää tehottomuusseuraamuksen ja seuraamusmaksun määräämistä hankintayksikölle sekä sopimuskauden lyhentämistä, jos hankintayksikkö on tehnyt suorahankinnan ilman laissa säädettyä perustetta. Markkinaoikeus voisi pykälän *1 momentin* mukaan määrätä Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä hankintayksikölle 156 §:ssä tarkoitetun tehottomuusseuraamuksen (*1 kohta*), 158 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun (*2 kohta*) ja määrätä sopimuskauden lyhennettäväksi (*3 kohta*) niissä laittomissa suorahankinnoissa, joissa hankintasopimus on jo tehty esityksen tullessa vireille markkinaoikeudessa. Markkinaoikeus voisi sopimuksen tehottomaksi määrättyään myös kumota suorahankintaan johtaneen hankintapäätöksen (*4 kohta*). Lainkohdassa tarkoitetut seuraamukset olisivat käytössä vain EU-kynnysarvot ylittävässä hankinnassa tai kansalliset kynnysarvot ylittävässä liitteen E mukaisessa palveluhankinnassa tai käyttöoikeussopimuksessa. EU-kynnysarvot alittavissa ja kansalliset kynnysarvot ylittävissä muissa suorahankinnoissa Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei voisi tehdä esitystä markkinaoikeudelle, eikä markkinaoikeus voisi näitä seuraamuksia määrätä.

Pykälän *2 momentin* mukaan 1 momentissa tarkoitettuun tehottomuusseuraamuksen määräämiseen sovellettaisiin, mitä 156 §:n 4 momentissa on säädetty seuraamuksen kohdistamisesta. Markkinaoikeus voisi 2 momentin mukaan jättää määräämättä tehottomuusseuraamuksen ehdotetussa 157 §:ssä säädetyillä perusteilla. Tällöin markkinaoikeus voi määrätä tehottomuusseuraamuksen sijasta hankintayksikön maksamaan seuraamusmaksun sekä sen lisäksi tai sen

sijasta lyhentää hankintasopimuksen sopimuskauden päättymän määräämänsä ajan kuluttua. Säännökset vastaisivat tältä osin markkinaoikeuden seuraamussääntöjä valitusten johdosta. Seuraamusmaksun määräämiseen ja sopimuskauden lyhentämiseen sovellettaisiin mitä 158 §:n 3 momentissa säädetään seuraamusta määrättäessä huomioon otettavista tekijöistä. Seuraamuksen määräämiseen valvonta-asiassa sovellettaisiin lisäksi, mitä 160 §:ssä on säädetty seuraamusten kohdistamisesta sekä yhteisvaikutuksesta.

160 §. *Seuraamusten kohdistaminen ja yhteisvaikutus*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi markkinaoikeuden käytössä olevien seuraamusten kohdistamisesta sekä yhteisvaikutuksesta. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 99 §:ssä säädettyä. Ehdotetun lain 21 §:ssä on säädetty uuden hankintadirektiivin 38 artiklan mukaisesti tilapäisistä yhteishankinnoista ja osapuolten vastuista tällaisia toteutettaessa. Vastuut riippuvat lainkohdan mukaan muun muassa siitä, toteutetaanko hankinta tai sen osat kaikkien hankintayksiköiden nimissä ja puolesta. Niiden tilanteiden varalta, joissa osapuolet eivät 21 §:ssä säädetystä huolimatta ole sopineet vastuista tai edustamisesta, olisi edelleen perusteltua säätää seuraamusten kohdistamisesta tuomioistuimessa.

161 §. *Uhkasakko.* Pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden mahdollisuudesta asettaa hankintalaissa tarkoitetun kiellon tai velvoitteen tehosteeksi uhkasakon, jonka määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaissa. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 100 §:ssä säädettyä.

162 §. *Markkinaoikeuden päätöksen tiedoksianto*. Pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden päätöksen tiedoksiannosta. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 101 §:ssä säädettyä.

163 §. *Valitusperusteeseen perustuva muutoksenhakukielto*. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhakukiellosta markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 102 §:ssä säädettyä. Voimassa olevan hankintalain soveltamiskäytännössä on korostettu valitusperusteiden asemaa muutoksenhakukiellon soveltamisessa. Mikäli valittaja vetoaa julkista hankintaa koskien muun lain kuin hankintalain vastaisuuteen, voi hankinnassa tehtyyn päätökseen hakea muutosta kuntalain ja hallintolainkäyttölain nojalla. Tällainen tilanne on käsillä esimerkiksi silloin, kun valittaja vetoaa kunnallisvalituksella kuntalain 97 §:ssä säädettyyn esteellisyyteen tai sosiaalihuoltolain 33 §:ssä säädettyyn sosiaalihuollon saatavuuteen ja saavutettavuuteen julkisessa hankinnassa.

164 §. *Muutoksenhaku Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätökseen*. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätökseen.

Ehdotetun 140 §:n mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi kieltää hankintapäätöksen täytäntöönpanon ja hankintasopimuksen tekemisen lainvastaisissa suorahankinnoissa. Pykälän mukaan tällaisen kieltopäätöksen asianosaiset eli hankintayksikkö sekä tämän sopimuskumppani voisivat hakea muutosta Kilpailu- ja kuluttajaviraston kieltopäätökseen markkinaoikeudelta hallintolainkäyttölain mukaisesti.

Lainkohdan mukaan muihin toimenpidepyynnön johdosta tehtyyn ratkaisuun ei saisi hakea muutosta valittamalla, sillä huomautuksen antamisessa, huomion kiinnittämisessä, toimenpiteisiin ryhtymättä jättämisessä sekä esityksen tekemisessä markkinaoikeudelle ei olisi kyse oikeuksia, etua tai velvollisuutta koskevasta ratkaisusta.

165 §. *Muutoksenhaku markkinaoikeuden päätökseen.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta markkinaoikeuden päätökseen. Pykälän *1 momentti* eroaisi voimassa olevan hankintalain 103 §:n 1 momentissa säädetystä siten, että jatkovalitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen edel-

lyttäisi valituslupaa. Lainkohdassa ehdotettaisiin hankinta-asioihin liittyvien kiireellisyysnäkökohtien sekä muutoksenhaun kohteena olevan tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan oikeussuojan turvaamisen johdosta valitusluvan asettamista markkinaoikeuden päätöksiä koskeviin valituksiin. Valituslupaperusteet tällaisessa asiassa perustuvat hallintolainkäyttölain 13 §:n 2 momenttiin.

Pykälän *2 momentin* mukaan markkinaoikeuden 151 §:n 1 momentissa tarkoitettuun väliaikaispäätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Väliaikaispäätöksiä koskevan valituskiellon tarkoituksena on nopeuttaa markkinaoikeuden käsittelyä estämällä samassa asiassa asian käsittelyn kuluessa tehtävä välimuutoksenhaku. Koska täytäntöönpanon kieltämisen, keskeyttämisen tai sallimisen edellytyksiä ratkaistaessa ei vielä ratkaista, onko valituksella asiassa menestymisen mahdollisuuksia, käytännössä erillinen täytäntöönpanoon kohdistuva muutoksenhaku menestyy harvoin. Jos tällainen valitus menestyy, syynä on yleensä se, että asiassa tai olosuhteissa on tapahtunut jokin sellainen muutos, jonka vuoksi täytäntöönpanon edellytyksiä tuleekin markkinaoikeuden päätöksen jälkeen harkita uudestaan. Asian tehokkaan käsittelyn kannalta tällainen harkinta tulisi kuitenkin suorittaa siinä tuomioistuimessa, jossa asia on vireillä, eikä muutoksenhakutuomioistuimessa erillisessä muutoksenhakumenettelyssä. Näin ollen momentissa säädettäisiin selvyyden vuoksi samalla siitä seikasta, että täytäntöönpanon kieltämistä, keskeyttämistä tai sallimista koskeva asia voidaan markkinaoikeuden aikaisemman ratkaisun estämättä ottaa uudestaan käsiteltäväksi, jos aikaisemman päätöksen perusteet ovat muuttuneet. Sääntely liittyy tältä osin samalla hallinto-oikeudelliseen tulkintaperinteeseen, jonka mukaan hylkääviin päätöksiin ei liity negatiivista oikeusvoimavaikutusta.

166 §. *Muutoksenhaku kirkon viranomaisen hankintapäätökseen*. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta kirkon viranomaisen hankintapäätökseen. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 104 §:ssä säädettyä.

167 §. *Täydentävät säännökset*. Pykälässä säädettäisiin hallintolainkäyttölain sekä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain soveltamisesta valitukseen. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan hankintalain 105 §:ssä säädettyä. Pykälän *1 momenttia* muutettaisiin kuitenkin siten, että hallintolainkäyttölakia sovellettaisiin hankintalain lisäksi myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitykseen ehdotetussa laissa säädettyjen seuraamusten määräämisestä. Hallintolainkäyttölain 12 luvussa säädetään hallintoriita-asioista sekä muista hallintolainkäyttöasioista. Luvun 72 §:n mukaan muu hallintolainkäytössä käsiteltävä asia kuin valitus, ylimääräinen muutoksenhaku tai hallintoriita-asia pannaan vireille toimittamalla vireillepanoa koskeva asiakirja sille viranomaiselle, jonka toimivaltaan asia kuuluu. Hallintolainkäyttölain 12 luvun 73 §:n mukaan menettelystä 12 luvussa tarkoitetussa asiassa on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä laissa säädetään valituksesta. Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitykseen sovellettaisiin näin ollen soveltuvin osin hallintolainkäyttölain valitusta koskevia säännöksiä.

168 §. *Päätösten täytäntöönpano*. Pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanosta. Pykälä vastaisi voimassa olevan hankintalain 106 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan markkinaoikeuden päätöstä olisi valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. Markkinaoikeuden päätös 154 §:n 1 momentin 4–7 kohdassa tarkoitetun seuraamuksen määräämisestä voitaisiin kuitenkin panna täytäntöön vain lainvoimaisen päätöksen nojalla. Ehdotettua momenttia sovellettaisiin hankintapäätöksiin hallintolainkäyttölain 31 §:n sijasta.

Koska hankintalaissa ei säädetä erikseen korkeimman hallinto-oikeuden tai asianosaisten mahdollisuuksista vaikuttaa markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanoon tai hankinnan täytäntöönpanoon, sovelletaan asiaan yleissäännöstä hallintolainkäyttölain 32 §:n 2 momentissa, jonka mukaan kun valitus on tehty, valitusviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi tai antaa muun täytäntöönpanoa koskevan määräyksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden julkaisussa välipäätöksessä *KHO 16.2.2015 taltio 410* oli kyse tilanteesta, jossa markkinaoikeus oli kumonnut hankintayksikön hankintapäätökset. Hankintayksikkö valitti markkinaoikeuden ratkaisusta edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja totesi valituksessaan, että se jatkaa markkinaoikeuskäsittelyn aikana toteutettua ja voimassa olevan hankintalain 93 §:ssä tarkoitettua väliaikaista järjestelyä myös korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyn ajan. Ratkaisussa kaupungin katsottiin pyytäneen, että sen sallitaan jatkaa hankinnan väliaikaista järjestämistä vielä korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyn ajan ilman, että sen on tänä aikana ryhdyttävä markkinaoikeuden päätöksestä johtuviin toimenpiteisiin. Ratkaisun mukaan hankinnan väliaikaisen järjestämisen jatkaminen korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyn ajaksi ilman, että hankintayksikkö samalla ryhtyy markkinaoikeuden päätöksestä johtuviin toimenpiteisiin, edellyttää korkeimman hallinto-oikeuden tämän sallivaa täytäntöönpanomääräystä.

Pykälän *2 momentin* mukaan seuraamusmaksua koskevan päätöksen täytäntöönpanosta huolehtisi Oikeusrekisterikeskus. Markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä määrätä seuraamusmaksu olisi ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle.

169 §. *Vahingonkorvaus*. Pykälässä säädettäisiin hankintalain vastaiseen menettelyyn perustuvasta vahingonkorvausvastuusta. Lainkohta vastaisi voimassa olevan hankintalain 107:ssä säädettyä vahingon syy-yhteyttä koskevia säännöksiä lukuun ottamatta.

Pykälän *1 momentin* mukaan korvaukseen olisi oikeutettu sellainen ehdokas tai tarjoaja taikka toimittaja, jolle on aiheutettu vahinkoa hankintalainsäädännön tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka Euroopan unionin lainsäädännön tai Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen vastaisella menettelyllä.

Vahingolla tarkoitetaan kaikentyyppisiä menetyksiä, ei ainoastaan hankintamenettelyyn osallistumisesta aiheutuneita kustannuksia. Korvaukseen oikeuttavaa vahinkoa voisi syntyä ehdokkaalle tai tarjoajalle tarjouskilpailuun osallistumisesta aiheutuneina kustannuksina ja saamatta jääneenä voittona.

Ehdotetun hankintalain vahingonkorvausta koskeva säännös koskisi edelleen pääosin tapauksia, joissa on kyse muusta kuin hankintayksikön ja valitun sopimusosapuolen välisestä korvausvastuusta. Tällaisissa jo tehdyn sopimuksen sisältöön ja ehtoihin liittyvissä sopimusrikkomuksissa sovellettavaksi tulisivat edelleen osapuolten väliseen sopimukseen sisältyvät määräykset sekä yleiset sopimukseen perustuvaa vastuuta koskevat vahingonkorvaussäännöt. Hankintalain vahingonkorvaussäännös voisi kuitenkin tulla sovellettavaksi myös silloin, kun markkinaoikeus on hankintalain nojalla määrännyt tehdyn hankintasopimuksen tehottomaksi hankintayksikön lainvastaisen menettelyn vuoksi, jos säännöksen soveltamisedellytykset muutoin täyttyvät. Tällöin hankintayksikön sopimuskumppanilla olisi oikeus korvaukseen hankintalain nojalla, jos se osoittaa, että sillä olisi ollut todellinen mahdollisuus myös virheettömässä hankintamenettelyssä saada sopimuksen suoritettavakseen. Käytännössä tällaisen syy-yhteyden osoittaminen voi olla vaikeaa. Hankintayksikkö saattaa kuitenkin olla vastuussa sopimuksen tehottomuudesta aiheutuneesta vahingosta myös muun kuin hankintalain vahingonkorvaussäännöksen nojalla. Hankintalaissa ei kuitenkaan oteta kantaa muiden mahdollisten vastuuperusteiden soveltamiseen julkisissa hankinnoissa aiheutetun vahingon osalta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin vahingonkorvausta koskevan syy-yhteyden toteennäyttämisestä. Voimassa olevassa hankintalaissa vain hankintamenettelystä aiheutuneita kuluja koskeva säännös ulotettaisiin koskemaan myös muita kuluja kuten esimerkiksi saamatta jäänyttä voittoa. Korvauksen tuomitsemiseksi olisi siten riittävää, että ehdokas, tarjoaja tai toimittaja näyttää toteen virheellisen menettelyn ja sen, että virheettömässä menettelyssä hänellä olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2015:11 katsottiin, että todellisen voittomahdollisuuden osoittaminen tarkoittaa varteenotettavaa todennäköisyyttä tarjouskilpailun voittamisesta. Kyse ei siten ole siitä, että vahingonkorvausta hakevan olisi näytettävä olevansa tarjouskilpailun varma tai ilmeinen voittaja. Riittävää ei toisaalta ole se, että voitto on ainoastaan mahdollinen tai todennäköinen.

Pykälän *3 momentin* mukaan vahingonkorvausasioissa toimivaltainen tuomioistuin olisi oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa tarkoitettu käräjäoikeus.

17 luku **Erinäiset säännökset**

170 §. *Hankintasopimusten säilyttämine*n. Pykälässä säädettäisiin hankintasopimusten säilyttämisvelvollisuudesta silloin kun ne ylittävät arvoltaan 1 000 000 euroa tavarahankintasopimuksissa tai palveluhankintasopimuksissa sekä 10 000 000 euroa rakennusurakkasopimuksissa. Pykälä on uusi ja perustuu hankintadirektiivin 83 artiklan 6 kohtaan. Asiakirjoihin on annettava pääsy siten kuin muualla lainsäädännössä säädetään.

171 §. *Oikeus tietojen saantiin.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan 5 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetuilla hankintayksiköillä olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta välttämättömät tiedot yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitetuista yrityksistä ja yhteisöistä 81 §:n 1 momentissa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolon selvittämiseksi. Ehdotetun 81 §:n 1 momentin mukaan harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita olisivat esimerkiksi ammattitoiminnan vakava virhe, tarjoajan maksukyvyttömyys sekä ympäristö-, sosiaali- ja työlainsäädännön velvoitteiden laiminlyönti. Lakisääteisiin velvoitteisiin, kuten veroihin ja sosiaalivakuuttamiseen liittyvät rekisteröinti-, ilmoittamis- tai maksulaiminlyönnit voivat olla harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita. Esimerkiksi työantajan eläkevakuutuksen, työttömyysvakuutuksen tai tapaturmavakuutuksen puuttuminen, verotukseen liittyvät laiminlyönnit rekisteröitymisessä, ilmoittamisessa tai maksamisessa, arvioverotus tai verovelka ilman voimassa olevaa maksusuunnitelmaa voivat olla harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita. Ehdotettu säännös antaisi hankintayksiköille mahdollisuuden selvittää nykyistä laajemmin ehdokkaiden ja tarjoajien lakisääteisten velvollisuuksien hoitamista sekä näitä mahdollisesti rasittavia ja poissulkemisperusteiksi määriteltyjä muita rikkomuksia ja laiminlyöntejä. Lainkohdan mukaan tiedot tulisi voida antaa myös teknisen käyttöyhteyden välityksellä, ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Säännöksellä pyritään vähentämään sekä hankintoihin osallistuvien tarjoajien että hankintayksiköiden hallinnollista työtä, kun julkisissa hankinnoissa tarvittavat välttämättömät viranomaisselvitykset olisivat suoraan hankintayksiköiden saatavilla vaivattomasti ja veloituksetta. Tällöin yrityksiltä säästyisi niiden hankkimiseen ja hankintayksikölle toimittamiseen liittyvä vaiva. Tehostuva tietojenvaihto edistäisi lisäksi harmaan talouden torjuntaa, sillä hankintayksiköt saisivat nykyistä laajemmin tietoa ehdokkaiden ja tarjoajien luotettavuuden vaarantavista mahdollisista väärinkäytöksistä ja laiminlyönneistä. Säännös mahdollistaisi myös tietojen konekielisen välittämisen, mikä myös osaltaan vähentäisi hallinollista työtä.

Säännös ei oikeuttaisi hankintayksiköitä saamaan tietoja rikosrekisteristä tai sakkorekisteristä, sillä näistä rekistereistä annettavista tiedoista on säädettävä erikseen. Ehdotetun 88 §:n 4 mo-

mentin ja rikosrekisterilain 6 b §:n mukaan tarjouskilpailuun osallistuva tarjoaja saisi eräin edellytyksin johto- ja valvontahenkilöitään koskevan rikosrekisteriotteen luovutettavaksi edelleen hankintayksikölle hankintalain 80 §:ssä tarkoitettujen pakollisten poissulkemisperusteiden selvittämistä varten.

Pykälän mukaan 5 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetut hankintayksiköt eli myös muut kuin viranomaishankintayksiköt voisivat saada kyseiset tiedot käyttöönsä siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä poissulkemisperusteiden selvittämiseksi. Ehdotetun 138 §:n asiakirjojen julkisuutta koskevien sääntöjen soveltamisesta velvoittaa myös muita kuin viranomaishankintayksiköitä noudattamaan, mitä julkisuuslaissa säädetään asianosaisen oikeudesta asiakirjaan, asiakirjan julkisuuden määräytymisestä sekä tiedonsaantia koskevan asian käsittelemisestä ja ratkaisemisesta. Näin ollen myös hankintayksikkönä toimivan osakeyhtiön tai yhdistyksen olisi noudatettava julkisuuslain salassapitovelvoitteita, kun ne käsittelevät ja pitävät hallussaan salassa pidettäviä tietoja. Lain 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetut 50 prosenttia tukea hankintaan saavat hankintayksiköt jäisivät kuitenkin ehdotetun säännöksen ulkopuolelle, sillä velvoitteidenhoitoselvityksiä antavan harmaan talouden selvitysyksikön olisi vaikeaa selvittää nopeassa aikataulussa, onko selvityksen pyytävä yksityinen yksikkö hankintalain 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö vai muu yhteisö.

Samanaikaisesti ehdotetaan muutettavaksi Harmaan talouden selvitysyksikköä koskevan lain (1207/2010) 6 §:ää siten, että tässä pykälässä tarkoitetuille hankintayksiköille voidaan laatia velvoitteidenhoitoselvitys. Velvoitteidenhoitoselvityksen avulla hankintayksiöt voivat saada tässä pykälässä tarkoitettuja lakisääteisten velvoitteiden hoitamista koskevia tietoja sähköisesti, helposti ja maksutta.

172 §. *Komissiolle toimitettava seurantaraportti ja jäsenvaltioiden tietojenvaihto*. Pykälässä säädettäisiin direktiivin velvoittaman seurantaraportin laatimisesta. Säännös perustuisi direktiivin 83 artiklan 3 kohtaan ja 85 artiklan 2 kohtaan.

Pykälän *1 momentin* mukaan velvollisuus seurantaraportin toimittamiseen komissiolle olisi työ- ja elinkeinoministeriöllä. Seurantaraportti tulisi toimittaa komissiolle joka kolmas vuosi. Pykälän 2 momentin nojalla ministeriö voi pyytää tietoja tarvittaessa hankintayksiköiltä ja muilta viranomaisilta. Raportin ja julkisten hankintojen tilastoinnin keskeisenä työvälineenä säilyisi julkisten hankintojen yleinen ilmoittamiskanava ja sen sisältämät tilastointivälineet. Esimerkiksi innovaatioiden huomioon ottamisen selvittämisen tehostamiseksi ilmoittamisjärjestelmässä seurattaisiin nykyistä tarkemmin sitä, kuinka monessa ilmoitetussa hankinnassa on otettu tavalla tai toisella innovaationäkökohdat huomioon.

Pykälän mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi myös ehdotetun lain eri säännöksissä viitattuja kansallisia säännöksiä, standardeja, päätöksiä, sertifikaatteja ja vastaavia koskevien tietojen luovuttamisesta muiden jäsenvaltioiden viranomaisille. Lainkohta perustuu hankintadirektiivin 86 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on annettava toisilleen vastavuoroista apua ja otettava käyttöön toimenpiteet tehokasta keskinäistä yhteistyötä varten varmistaakseen tiedonvaihdon direktiivin 42–44, 57, 59, 60, 62, 64 ja 69 artiklassa tarkoitetuista asioista. Tietojenvaihdossa varmistettaisiin tietojen luottamuksellisuus ja tietosuoja muun muassa tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Tietojenvaihdossa voitaisiin hyödyntää esimerkiksi julkisissa hankinnoissa käyttöön otettavaa sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmää (IMI).

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksiköiden ja muiden viranomaisten olisi pyynnöstä toimitettava seurantaraportin tekemistä ja tilastointia sekä tietojenvaihtoa varten tarvittavat tiedot työ- ja elinkeinoministeriölle.

173 §. *Voimaantulo*. Pykälä sisältäisi säännökset lain voimaantulosta. Voimassa oleva hankinta-asetus kumoutuu voimassa olevan lain kumoutuessa. Direktiivin 90 artiklan 3 kohdan mukaan yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja on laadittava sähköisesti käyttäen Euroopan komission vakiolomakeasetuksella vahvistettua vakiolomaketta vasta siirtymäajan jälkeen. Direktiivin sallimaa siirtymäaikaa sovellettaisiin 87 §:n 3 momentissa säädettyyn 1 momentin nojalla.

Voimassa oleva hankintalaki, josta käytettäisiin nimitystä vanha hankintalaki, sekä sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annettu laki kumottaisiin pykälän 2 momentin nojalla.

Pykälän *3 momentin* mukaan 15 lukua valvonnasta säädettyä sekä 148 §:n 1 ja 2 momentissa, 149 §:n 1 momentissa, 159 §:ssä, 164 §:ssä ja 167 §:ssä Kilpailu- ja kuluttajavirastosta ja sen päätöksistä ja esityksistä säädettyä, sovellettaisiin vasta 1 päivästä tammikuuta 2017 alkaen. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi kuitenkin jo lain voimaan tullessa ryhtyä valmisteleviin toimiin.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että jos muualla lainsäädännössä viitataan vanhaan hankintalakiin, sen asemesta sovellettaisiin ehdotettua lakia.

174 §. *Siirtymäsäännökset*. Pykälä sisältäisi säännökset aikaisempien säännösten soveltamisesta. Sähköiseen viestintään siirtymisen siirtymäajoista säädetään direktiivin 90 artiklassa.

Pykälän *1 momentin* mukaan 8 lukua tietojenvaihdosta sovelletaan yhteishankintayksiköihin vasta 18 päivästä huhtikuuta 2017 ja muihin hankintayksiköihin 18 päivästä lokakuuta 2018. Vanhan hankintalain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen 4 lukua viestinnästä sovelletaan yhteishankintayksiköihin 17 päivään huhtikuuta 2017 saakka ja muihin hankintayksiköihin 17 päivään lokakuuta 2018 saakka.

Pykälän *2 momentin* mukaan 1 momentissa säädetyn estämättä hankintayksikkö voisi siirtyä käyttämään sähköisiä menetelmiä jo ennen siirtymäajan päättymistä. Tällöin voidaan soveltaa 8 luvun säännöksiä sähköisestä tietojenvaihdosta kumotun hankinta-asetuksen 4 luvun sijaan.

Pykälän *3 momentin* mukaan ehdotetussa 15 §:n 1 momentissa säädettyä sallitun ulosmyynnin prosenttiosuutta ja euromääräistä rajoitusta sekä 15 §:n 3 ja 4 momenttia sovellettaisiin muihin kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin vasta 1 päivästä tammikuuta 2019. Ehdotetun 15 §:n 1 momentin prosenttiosuutta ja euromääräistä rajoitusta sekä 15 §:n 3 ja 4 momenttia sovellettaisiin sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022.

Pykälän *4 momentin* mukaan ehdotetun 15 §:n 1 momentin prosenttiosuutta ja euromääräistä rajoitusta vastaavaa 16 §:n 1 momentin prosenttiosuutta ja euromääräistä rajoitusta sovellettaisiin hankintayksiköihin samojen sääntöjen perusteella kuin 3 momentissa sidosyksiköihin.

Pykälän *5 mom*entin mukaan muihin kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin ja hankintayksiköihin sovellettava 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu prosenttiosuus olisi 10 prosenttia 31 päivään joulukuuta 2018 saakka. Sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin ja hankintayksiköihin sovellettava 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu prosenttiosuus olisi 10 prosenttia 31 päivään joulukuuta 2021 saakka. Momentissa tarkoitetun siirtymäkauden aikana 15 §:n 1 momentissa tarkoitetun sidosyksikön liiketoiminnan rajoituksena ja 16 §:n momentissa tarkoitettuna palvelujen tarjoamisen rajoituksena olisi ainoastaan momentissa säädetty enintään 10 prosentin ra-

joitus, eikä tämän lisäksi säädettäisi euromääräisestä rajoituksesta toisin kuin siirtymäkauden jälkeen.

Pykälän *3–5 momentilla* pyritään muiden kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimivien sidosyksiköiden ja hankintayksiköiden osalta varmistamaan, että ehdotetun lain 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa asetetut rajoitukset sidosyksiköiden ja hankintayksiköiden liiketoiminnan harjoittamisesta eivät muodostu kohtuuttomiksi hankintayksiköille ottaen huomioon niiden olemassa olevat sitovat sopimukset ja yhteistyöjärjestelyt. Kolmen vuoden siirtymäkauden aikana hankintayksiköt voivat mukauttaa hallitusti olemassa olevia sidosyksikkö- ja yhteistyöjärjestelyjään vastaamaan ehdotetun lain aiempaa tiukempia rajoituksia. Siirtymäkaudella sovellettava sallitun ulosmyynnin osuus olisi 5 momentin mukaan voimassa olevan hankintalainsäädännön ja sen soveltamiskäytännön mukainen 10 prosenttia.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimivien hankintayksiköiden ja sidosyksiköiden osalta pykälän 3–5 momentissa säädetty siirtymäkausi olisi pidempi. Muita pidemmän siirtymäkauden asettamisella pyritään varmistamaan, että ehdotetun lain 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa asetettu rajoitus liiketoiminnan harjoittamisesta muiden kuin sidosyksikköön määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden tai muiden kuin hankintayksiköiden yhteistyöhön osallistuvien tahojen kanssa ei muodostuisi esteeksi tai rasitteeksi sosiaali- ja terveydenhuollon organisoimiselle voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti tai valmisteilla olevan sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistuksen yhteydessä tehtäville julkisyhteisöjen uudelleenorganisoimistoimenpiteille.

Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus valmistelee sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisratkaisun kuntaa suurempien itsehallintoalueiden pohjalta. Alueet vastaavat sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä alueellaan ja voivat itse tuottaa alueensa palvelut tai käyttää palvelujen tuottamiseen yksityisiä tai kolmannen sektorin palveluntuottajia. Ohjelman mukaan kilpailutuksissa korostetaan erilaisten tuottajien välistä kilpailuneutraliteettia. Koska ehdotetun hankintalain 15 ja 16 § voivat muodostua merkityksellisiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen uudelleenjärjestämisen yhteydessä, pyrittäisiin ehdotetulla säännöksellä varmistamaan, että lainkohtien 1 momentissa asetetut prosenttiosuudet eivät estä tai rajoita rakenteiden tarkoituksenmukaisinta järjestämistapaa. Prosenttiosuuden on kuitenkin oltava yhteensopiva hankintadirektiiveissä asetettujen määräysten kanssa siten, että sidosyksikön tai yhteistyötä harjoittavien hankintayksiköiden toiminta markkinoilla ei ylitä direktiiveissä asetettuja rajoja.

Pykälän *6 momentin* mukaan ennen ehdotetun lain voimaantuloa aloitettuihin lain voimaan tullessa vireillä oleviin hankintamenettelyihin sovellettaisiin ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Hankintamenettely katsottaisiin aloitetuksi hankintailmoituksen julkaisemisen hetkellä. Hankinnoissa, joissa ei edellytetä hankintailmoituksen julkaisemista, hankinta katsottaisiin aloitetuksi hetkellä, jona tarjouspyyntö tai neuvottelukutsu lähetetään taikka neuvottelut toimittajien kanssa aloitetaan. Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat ja dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehdyt hankinnat eivät olisi siten itsenäisiä hankintamenettelyjä, että niihin sovellettaisiin ehdotettua lakia ennen lain voimaantuloa käynnistyneissä puitejärjestelyissä ja dynaamisissa hankintajärjestelmissä. Näin ollen voimassa olevaa hankintalakia sovellettaisiin ennen ehdotetun lain voimaantuloa aloitettuihin puitejärjestelyyn perustuviin hankintoihin ja dynaamisen hankintajärjestelmän sisäisiin hankintoihin koko puitejärjestelyn ja dynaamisen hankintajärjestelmän voimassaoloajan, vaikka ne tehtäisiin ehdotetun lain voimaantulon jälkeen.

1.2 Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

I OSA Yleiset säännökset

1 luku Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät

1 §. *Lain tarkoitus*. Pykälässä säädettäisiin lain tarkoituksesta. Pykälä vastaisi voimassa olevan erityisalojen hankintalain 1 §:ssä säädettyä.

Pykälän *2 momentissa* tuotaisiin ilmi lakiehdotuksen liitynnät vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2014/25/EU, jäljempänä *erityisalojen hankintadirektiivi*, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjä koskevien sääntöjen soveltamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettuun direktiiviin 92/13/ETY, jäljempänä *toinen valvontadirektiivi*, neuvoston direktiivien 89/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen parantamiseksi annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2007/66/EY, jäljempänä *oikeussuojadirektiivi* sekä julkisista käyttöoikeussopimuksista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2014/23/EY, jäljempänä *käyttöoikeussopimusdirektiivi*.

2 §. *Lain tavoitteet*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain tavoitteista. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 2 §:ää.

3 §. *Julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet.* Pykälässä säädettäisiin erityisalojen hankintamenettelyissä noudatettavista periaatteista. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 3 §:ää.

4 §. *Määritelmät.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi erityisalojen hankintalain määritelmistä. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 4 §:ää. Hankintalain 4 §:ään nähden lisäyksenä pykälän 15 kohdassa olisi sidosyrityksen määritelmä ja 16 kohdassa yhteisyrityksen määritelmä. Määritelmät perustuvat erityisalojen hankintadirektiivin 29 ja 30 artiklaan. Sidosyrityksiin ja yhteisyrityksiin liittyvistä soveltamisalapoikkeuksista säädettäisiin lain 27 ja 28 §:ssä.

2 luku Soveltamisalaan kuuluvat yksiköt ja toiminnot

5 §. *Hankintayksiköt.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi erityisalojen hankintayksiköistä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 3 ja 4 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 5 §:ssä säädettyä. Erityisalojen hankintalakia sovellettaisiin laissa tyhjentävästi luetelluilla toimialoilla toimivien vesi- ja energiahuollon, liikenteen sekä postipalvelujen yksiköiden kynnysarvot ylittäviin tavara- ja palveluhankintoihin sekä rakennusurakoihin. Voimassa olevan erityisalojen hankintalain soveltamiskäytännössä lain soveltamiskysymykset ovat osoittautuneet haastaviksi. Ongelmia on esiintynyt erityisesti siinä, sovelletaanko tiettyyn hankintaan erityisalojen hankintalakia, viranomaissektorin hankintalakia vai ei kumpaakaan. Soveltamisalakysymysten selkeyttämisessä arvioinnin etenemisellä on olennainen merkitys. Arvioinnissa tulisi ensin selvittää, mitä toimintaa hankkiva yksikkö harjoittaa ja liittyykö tehtävä hankinta kyseisen toiminnan harjoittamiseen. Lain soveltaminen riippuu ensisijaisesti yksikön toiminnan luonteesta, ei hankinnan kohteesta. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-462/03, Strabag*, katsottiin, että kun erityisalatoimintaa harjoittava hankintayksikkö suunnittelee kyseisen toiminnan yhteydessä palveluhankintoja, rakennusurakoita tai

tavarahankintoja koskevan sopimuksen tekemistä, sopimukseen ja sitä koskevaan tarjouskilpailuun sovelletaan erityisalojen hankintadirektiivin säännöksiä. Markkinaoikeuden ratkaisussa (*MAO 43/09)* katsottiin, että henkilöstö- ja asiakaslehden painatuspalvelut liittyivät lain tarkoittamalla tavalla vesihuoltotoiminnan harjoittamiseen. Mikäli tehtävä hankinta liittyisi erityisalatoiminnan harjoittamiseen, tarkastellaan seuraavaksi, onko hankkija erityisalojen hankintalain mukainen hankintayksikkö. Mikäli hankinta liittyy hankintalain mukaisen toiminnan harjoittamiseen, tarkasteltaisiin hankintayksikköasemaa puolestaan hankintalain hankintayksikkösäännösten mukaisesti. Sovellettavilla hankintayksikkösäännöksillä on merkitystä, sillä erityisalojen hankintayksikkösäännökset eroavat osin hankintalain vastaavista.

Relevantin hankintalain ja hankintayksikköaseman selvittämisen jälkeen selvitettäväksi tulisivat vielä kynnysarvon ylittyminen sekä erityisalojen hankintalain soveltamisalapoikkeusten mahdollinen soveltuminen hankintaan. Mikäli jokin erityisalojen hankintalain soveltamisalapoikkeuksista olisi käsillä tai mikäli kynnysarvot eivät ylittyisi, ei hankinta siirtyisi kuitenkaan viranomaissektorin hankintalain soveltamisalaan, vaan tällöin hankinta jäisi molempien hankintalakien soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin viranomaishankintayksiköistä, joita olisivat valtion ja kuntien viranomaiset, julkisoikeudelliset laitokset sekä valtion liikelaitokset. Lakiehdotuksessa esitetään selvennettäväksi viranomaishankintayksiköiden sekä muiden, vahvemmin yksityisoikeudellisten hankintayksiköiden väliset erot käyttämällä erillisiä käsitteitä. Osaa erityisalojen hankintalain säännöistä sovellettaisiin ainoastaan hankintaviranomaisiin. Hankintayksikkö-termiä käytettäessä säännös soveltuisi molempiin. Viranomaishankintayksiköiden käsite vastaisi ehdotetun hankintalain 5 §:ssä olevaa hankintayksikön määritelmää. Lain 3 momentissa määriteltäisiin ehdotetun hankintalain 5 §:n 2 momentin tavoin julkisoikeudellisen laitoksen käsite.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin muista kuin viranomaishankintayksiköistä, joita olisivat julkiset yritykset sekä viranomaisen antaman erityis- tai yksinoikeuden nojalla toimivat yksiköt. Julkiseksi yritykseksi katsotaan 4 momentin mukaan yritys, johon viranomaishankintayksiköt voivat suoraan tai välillisesti käyttää määräysvaltaa. Määräysvalta voi syntyä omistuksen, rahoitusosuuden tai yritystä koskevien sääntöjen perusteella. Lista ei olisi tyhjentävä, vaan määräysvalta voitaisiin osoittaa myös muilla keinoin. Yritystä koskevilla säännöillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi yritystä koskevia määräyksiä, osakassopimuksia, ohje- tai johtosääntöjä, yhtiöjärjestystä, yhtiösopimuksia tai osuuskuntien ja yhdistysten sääntöjä. Määräysvallan täyttymistä koskevassa arvioinnissa voidaan ottaa huomioon, mitä kirjanpitolaissa (1336/1997) on säädetty. Määräysvallan ei tarvitse olla suoraa, samoin esimerkiksi julkisyhteisön omistaman yhtiön kautta kanavoitu määräysvalta otetaan huomioon. Esimerkiksi yhtiöitetyn energialaitoksen yhdessä naapurikunnan energialaitoksen kanssa omistama osakeyhtiö, jonka tehtävänä on ylläpitää energian jakeluun tarkoitettuja verkkoja, kuuluu välillisesti omistajakuntien määräysvaltaan. Toisin kuin julkisoikeudellisen laitoksen osalta, julkisen yrityksen toiminta voi olla puhtaasti teollista tai kaupallista.

Erityis- tai yksinoikeus määriteltäisiin pykälän *5 momentissa*. Erityis- tai yksinoikeudella tarkoitettaisiin yhdelle tai useammalle yksikölle lain, asetuksen tai hallinnollisen määräyksen nojalla myönnettyä oikeutta jonkin lain soveltamisalaan kuuluvan toiminnon harjoittamiseen siten, että se vaikuttaa merkittävästi muiden yksiköiden mahdollisuuteen harjoittaa kyseistä toimintoa. Erityis- tai yksinoikeus on esimerkiksi maakaasumarkkinalain ja sähkömarkkinalain mukainen järjestelmävastuu. Järjestelmävastuussa on kysymys siitä, että Energiavirasto mainittujen lakien nojalla määrää maakaasun siirtoverkon ja sähkön kantaverkon haltijan vastaamaan tietyistä laissa säädetyistä toiminnoista. Järjestelmävastuussa oleva yritys oikeutetaan myymään yksinoikeudella järjestelmävastuuseen liittyviä palveluja muille verkonkäyttäjille.

Vesihuollon alalla erityis- tai yksinoikeus voi perustua vesihuoltolain (119/2001) mukaiseen kunnan päätökseen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymisestä. Säännös edellyttäisi nimenomaista erityis- tai yksinoikeuden myöntämistointa, joten luonnollinen monopoli ei täyttäisi lain määritelmää. Esimerkiksi kaukolämpötoiminnan osalta yksityisille yrityksille tai muille yhteisöille ei myönnetä Suomessa erityis- tai yksinoikeuksia toimiluvan tai muunkaan päätöksen kautta, vaikka sinänsä kilpailevan kaukolämpötoiminnan harjoittaminen olisikin epätodennäköistä tietyllä alueella.

Pykälän *6 momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa erityis- tai yksinoikeuden saanut yksikkö ei muodostu 2 momentissa tarkoitetuksi erityisalojen muuksi hankintayksiköksi. Lainkohta perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 4 artiklan 3 kohtaan ja olisi uusi. Mikäli erityis- tai yksinoikeus on myönnetty riittävän avoimuuden varmistavassa menettelyssä, jossa oikeuksien myöntäminen perustui objektiivisiin perusteisiin, oikeuden saajista ei tulisi erityisalojen hankintayksiköitä. Kun erityis- tai yksinoikeus on annettu avoimella ja objektiivisiin perusteisiin pohjautuvalla menettelyllä, oikeuden saanut yksityinen yksikkö on toiminut siinä määrin kilpailutilanteessa muiden toimittajien kanssa, että sen omien hankintojen ohjaaminen erityisalojen hankintalainsäädännöllä ei ole tarpeen. Mikäli erityis- tai yksinoikeuden saajana on täysin yksityisen yhteisön sijasta viranomaishankintayksikkö tai julkinen yritys, on sen sovellettava erityisalojen hankintalakia myöntämismenettelyn luonteesta riippumatta.

Lainkohdan soveltamisen selventämiseksi säännöksissä annettaisiin esimerkkejä menettelyistä, jotka ainakin täyttäisivät lainkohdan edellytykset avoimesta ja objektiivisiin perusteisiin perustuvasta menettelystä. Hankintalainsäädäntöön perustuvat menettelyt täyttäisivät lainkohdan vaatimukset. Lain liitteessä D olisi viittauksia muihin EU-lainsäädäntöön perustuviin menettelyihin, jotka niin ikään täyttäisivät vaatimukset avoimesta ja objektiivisuudesta. Tällainen olisi esimerkiksi postipalvelujen sisämarkkinadirektiiviin 97/67/EY sekä postilain (415/2011) 23 ja 24 §:iin perustuva yleispalveluvelvoitteen asettaminen avoimuuden, suhteellisuuden ja syrjimättömyyden periaattein. Liitteessä on mainittu myös EU:n liikennepalvelujen palvelusopimusasetuksen N:o 1370/2007 sekä joukkoliikennelain (869/2011) 6 luvun menettelyihin perustuva erityis- tai yksinoikeuden myöntäminen. Liitteessä on viittaus edelleen sähkön sisämarkkinadirektiiviin 2009/72/EY, jossa säännellään sähkön yleispalveluvelvoitteen asettamisesta. Suomessa erityisalojen hankintalain piiriin kuuluvia sähköverkko- tai jakeluverkkolupia ei ole kuitenkaan myönnetty kilpailullisessa menettelyssä. Poikkeussäännökseen viitatessa tulisi osoittaa, että oikeus on myös tosiasiallisesti myönnetty kyseisessä säädöksessä tai säännöksessä asetettuja menettelyjä noudattaen.

6 §. *Energiahuolto*. Pykälässä säädettäisiin energiahuoltotoiminnasta, jota harjoittava erityisalojen hankintayksikkö olisi lain soveltamisalassa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 8 ja 9 artiklaan ja vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 6 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentissa* kaasun ja lämmön osalta laissa tarkoitetuksi toiminnoksi on säädetty erityisalojen hankintadirektiivin 8 artiklan mukaisesti yleisölle tarjottavan kaasun tai lämmön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä palveluja koskevien kiinteiden verkkojen toiminta sekä verkkojen antaminen verkkopalveluja tarvitsevien käyttöön. Verkkotoiminnan harjoittamisella tarkoitetaan kaasun ja lämmön tuotantoon ja jakeluun liittyvien verkkojen rakennuttamista, verkkojen tarjoamista saataville sekä näiden ylläpitoa samalla tavoin kuin mitä sähkön osalta säädettäisiin. Näillä niin sanotuilla yleisillä verkoilla tarkoitetaan esimerkiksi kunnallista kaukolämpöverkkoa, jonka tarkoituksena on jakaa lämpöä kuntalaisille. Yleisillä verkoilla tarkoitetaan myös maakaasumarkkinalaissa (508/2000) tarkoitettua maakaasuverkkotoimintaa. Maakaasuverkkotoiminta on määritelty maakaasumarkkinalain 3 §:n 8 kohdassa, jonka mukaan maakaasuverkkotoiminnalla tarkoitetaan liiketoimintaa, jossa toiminnanharjoittaja eli verkonhaltija vastiketta vastaan harjoittaa maakaasun siirtotoimintaa maakaasun siirto- tai ja-

keluverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita maakaasumarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä maakaasun siirto- tai jakeluverkkoon perustuvia palveluja niitä tarvitseville.

Maakaasumarkkinalain 3 luvussa säädetään järjestelmävastuusta, jolla tarkoitetaan sitä, että Energiavirasto maakaasumarkkinaviranomaisena määrää yhden siirtoverkonhaltijan vastaamaan siirtojärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä eräistä muista tehtävistä. Järjestelmävastuussa oleva siirtoverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja maakaasun siirtojärjestelmän käyttämiselle. Ehdot hyväksyy Energiavirasto. Järjestelmävastuussa oleva siirtoverkon haltija hoitaa siis osittain viranomaistehtäviä ja on samalla yksinoikeusasemassa. Myös järjestelmävastuussa oleva verkonhaltija on lain tarkoittama hankintayksikkö.

Yleistä verkkoa voi pitää yllä myös yksityisoikeudellinen yritys, joka voi olla kokonaan tai osaksi yksityisessä omistuksessa. Verkon käyttäjäjoukon laajuudella ei ole merkitystä, jos verkko vain on yleinen. Yleisen maakaasuverkkotoiminnan määritelmä sisältyy maakaasumarkkinalain 3 §:n 8 kohdassa säädettyyn. Laissa tarkoitettuun toimintaan liittyviä hankintoja ovat kaikki tällaisten yleisten verkkojen rakentamiseen, ylläpitoon ja huoltoon liittyvät hankinnat alkaen uuden verkon rakennusurakasta johto- ja putkihankintoineen aina verkon huoltoon liittyvien palvelujen ja verkkoa ylläpitävän yhtiön toimistotarvikkeiden ostoon saakka. Jotta erityisalojen hankintalakia sovellettaisiin, olisi kuitenkin osoitettava lisäksi, että yksityinen verkkotoimija täyttää lain 5 §:ssä säädetyn erityisalojen hankintayksikön määritelmän.

Muiden kuin yleisten verkkojen verkkotoiminta ei kuuluisi 1 momentissa tarkoitettuun erityisalatoimintoon. Tällaisia muita verkkoja olisivat esimerkiksi maakaasun sisämarkkinoita koskevassa direktiivissä 2009/73/EY tarkoitetut suljetut jakeluverkot eli teollisuudessa käytetyt verkot, joihin ei voi liittyä kotitalousasiakkaita, sekä maakaasun sisämarkkinadirektiivin ja maakaasumarkkinalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät erilliset biokaasuverkot.

Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 21 ja 22 perustelukappaleiden mukaan jäähdytysala ei kuuluisi lain tarkoittaman energiahuollon käsitteeseen. Kaukojäähdytyksellä, jota kutsutaan myös kaukokylmäksi, tarkoitetaan keskitetyssä tuotantolaitoksessa liiketoimintana tuotetun jäähdytetyn veden jakelua putkiston välityksellä useille rakennuksille ilmastoinnin jäähdytykseen. Toimintaperiaate on verrattavissa kaukolämmitykseen sillä poikkeuksella, että kaukojäähdytyksessä asiakkaalta siirretään ylimääräinen lämpö energiayrityksen kaukojäähdytysveteen. Jäähdytystoiminta olisi hankintalain soveltamisalassa. Näin ollen jäähdytystoimintaa harjoittava viranomaishankintayksikkö, joka täyttää hankintalain 5 §:ssä säädetyn hankintayksikön määritelmän, soveltaisi hankinnoissaan kyseistä lakia, kun taas tämän lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitetut muut hankintayksiköt kuten esimerkiksi julkiset yritykset, jotka eivät ole hankintalain 5 §:ssä tarkoitettuja hankintayksiköitä, jäisivät jäähdytystoimintaa harjoittaessaan molempien hankintalakien soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin niistä tilanteista, joissa kaasun tai lämmön toimittaminen yleiseen verkkoon on seurausta muun kuin erityisalaan liittyvän toiminnan harjoittamisesta. Jos kyseinen yksikkö on lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu hankintayksikkö, sitä ei laissa säädetyin edellytyksin pidettäisi erityisalalla toimivana yksikkönä sen toimittaessa sivutuotteena syntyvää kaasua tai lämpöä verkkoon. Lain soveltamisalan ulkopuolelle voi jäädä myös julkinen yritys 2 momentissa mainittujen edellytysten täyttyessä. Poikkeus ei sen sijaan koskisi lain 5 §:n 1 momentissa mainittuja viranomaishankintayksiköitä.

Pykälän *3 momentin* mukaan lakia sovellettaisiin myös sähkön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyvien palvelujen yleisten verkkojen antamiseen verkkopalveluja tarvitsevien käyttöön

sekä verkkotoimintaan. Tällaista toimintaa olisi esimerkiksi sähkömarkkinalain (588/2013) 3 §:n 6 kohdassa tarkoitettu luvanvarainen sähköverkkotoiminta. Sähköverkkotoiminnalla tarkoitetaan sähkömarkkinalaissa sähköverkon asettamista vastiketta vastaan sähkön siirtoa tai jakelua ja muita sähköverkon palveluja tarvitsevan käyttöön; sähköverkkotoimintaan kuuluvat verkonhaltijan harjoittama sähköverkon suunnittelu, rakentaminen, ylläpito ja käyttö, verkon käyttäjien sähkölaitteiden liittäminen sähköverkkoon, sähkön mittaus, asiakaspalvelu sekä muut sähkön siirtoon tai jakeluun liittyvät toimenpiteet, jotka ovat tarpeen verkonhaltijan sähköverkossa tapahtuvaa sähkön siirtoa tai jakelua ja muita verkon palveluja varten.

Sähkömarkkinalain 5 luvussa säädetään järjestelmävastuusta, jolla tarkoitetaan sitä, että Energiavirasto sähkömarkkinaviranomaisena määrää yhden kantaverkonhaltijan vastaamaan maan sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä eräistä muista tehtävistä. Järjestelmävastuussa oleva kantaverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja sähkön siirtojärjestelmän sekä siihen liitettyjen voimalaitosten ja kuormien käyttämiselle. Ehdot vahvistaa Energiavirasto. Järjestelmävastuussa oleva kantaverkon haltija hoitaa osittain viranomaistehtäviä ja on samalla yksinoikeusasemassa samoin kuin maakaasun siirtoverkon haltija. Myös järjestelmävastuussa oleva verkonhaltija olisi lain tarkoittama hankintayksikkö järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintoja harjoittaessaan.

Samoin kuin lämpöenergian osalta, myös sähkön siirtoon ja jakeluun liittyvien suljettujen verkkojen toiminnot jäisivät lain ulkopuolelle. Tällaisia olisivat esimerkiksi teollisuuden käyttöön rakennetut sähköverkot, joihin ei voi liittyä kotitalousasiakkaita.

Euroopan komission on päätöksellään 2006/422/EY vapauttanut hankintadirektiivin 2004/17/EY 30 artiklan nojalla sähkön tuotannon ja myynnin erityisalojen hankintadirektiivin soveltamisalasta. Edellisten erityisalojen hankintadirektiivien aikana myönnetyt poikkeusluvat pysyvät voimassa myös hankintadirektiivin 2014/25/EU voimassaoloaikana. Näin ollen sähkön tuotanto ja myynti jäisivät erityisalojen hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle riippumatta 3 momentissa säädetystä.

Vaikka Suomi on saanut komissiolta poikkeusluvan sähkön tuotantoa ja myyntiä eli sähkön toimitusta koskien, kuuluu Suomessa edelleen sähkön verkkotoiminta eli sähkön siirto ja sähkön jakelu eli siirto jakeluverkossa erityisalojen hankintadirektiivin soveltamisalaan. Sähköverkkotoiminta on Suomessa luvanvaraista. Sähkömarkkinalain 4 §:n mukaan sähköverkkotoimintaa saa harjoittaa Suomessa sijaitsevassa sähköverkossa vain Energiaviraston myöntämällä sähköverkkoluvalla. Sähkön siirrosta kantaverkosta vastaa kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj. Sähkön jakelu eli siirto jakeluverkoissa jakaantuu suurjännitteisiin jakeluverkkoihin ja muihin jakeluverkkoihin. Suomessa toimii noin 100 tällaista jakeluverkon haltijaa.

Laissa sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä (117/2011) on säädetty sähköntuotannon ja – kulutuksen välistä tasapainoa varmistavan tehoreservin ylläpitämisestä Suomen sähköjärjestelmässä. Lain 5 §:n mukaan tehoreservin hankinnan on perustuttava julkistettujen perusteiden pohjalta tapahtuvaan avoimeen menettelyyn. Energiavirasto laatii tehoreservin hankinnan ehdot sekä järjestää tehoreservin hankinnan niiden pohjalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Energiaviraston on tehtävä tehoreservin hankinnasta kirjallinen päätös, joka on perusteltava. Hankintaan sovelletaan lain 21 §:n nojalla niin ikään julkisista hankinnoista annetun lain mukaisia oikeussuojasääntöjä. Tehoreserviä koskevan lain esitöiden perustelujen (HE 299/2010 vp) mukaan tehoreservin hankintamenettely ei kuitenkaan kuuluisi julkisista hankinnoista annetun lain eikä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalveluiden alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain soveltamisalaan. Perusteena tälle on esitetty lain esitöissä muun muassa se, että energiavirasto ei suorita tehoreservin hankintaa omaa toimintaansa varten, ei solmi varsinaista hankintasopimusta

eikä suorita rahallista vastiketta tehoreserviin hyväksytyn yksikön haltijalle julkisen palveluvelvoitteen täyttämisestä. Tehoreservin hankinta ei myöskään täytä hankintalainsäädännön palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen tunnusmerkkejä.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin niistä tilanteista, joissa sähkön toimittaminen yleiseen verkkoon johtuu yksikön oman kulutuksen vaihtelujen tasaamisesta tai on muutoin vähäistä omaan käyttöön verrattuna. Jos kyseinen yksikkö on lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu hankintayksikkö, sitä ei laissa säädetyin edellytyksin katsota erityisalalla toimivaksi yksiköksi sen toimittaessa ylijäämäsähköä verkkoon. Lain soveltamisalan ulkopuolelle voisi siten jäädä samoin kuin kaasun ja lämmön kyseessä ollen julkinen yritys 4 momentissa mainittujen edellytysten täyttyessä, kuten esimerkiksi valtion omistuksessa oleva prosessiteollisuuden yritys, joka myy oman sähköntuotantonsa ylittävän osuuden verkkoon. Käytännössä poikkeuksen merkitys jäisi vähäiseksi sähkön osalta, sillä Euroopan komission myöntämä sähkön tuotantoa ja myyntiä koskeva poikkeuslupa kattaisi myös 4 momentissa tarkoitetun toiminnan. Poikkeus ei koske lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaishankintayksiköitä.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin polttoturpeen etsiminen ja nostaminen lain soveltamisalaan kuuluvaksi toiminnoksi. Erityisalojen hankintadirektiivin 14 artiklassa on direktiivin soveltamisalaan kuuluvana toimintona määritelty hiilen tai muiden kiinteiden polttoaineiden etsintä ja talteen ottaminen sekä öljyn ja kaasun talteenotto. Sen sijaan öljyn ja kaasun etsintä ei enää ole hankintadirektiivin soveltamisalaan kuuluva toiminta. Etsintä olisi katsottava toiminnaksi, jonka avulla selvitetään, onko tietyllä alueella öljyä tai kaasua ja onko se kaupallisesti hyödynnettävissä. Talteen ottamisella olisi katsottava öljyn ja kaasun tuotannoksi mukaan lukien riittävän infrastruktuurin kuten öljylauttojen, putkijohtojen ja terminaalien perustaminen tulevalle tuotannolle. Suomen osalta kiinteiden polttoaineiden etsintään ja talteen ottamiseen rinnastettavaa toimintaa on esimerkiksi polttoturpeen etsiminen ja nostaminen. Kaikki hankinnat, jotka liittyvät esimerkiksi turvesuon haltijan laitehankintoihin, polttoturpeen etsimiseen tai urakkatöihin turpeen nostamiseksi, ovat siten laissa säädettyyn toimintaan liittyviä hankintoja.

Lopuksi pykälän *6 momentissa* säädettäisiin soveltamisalan ulkopuolelle energian tai energian tuottamiseen tarkoitetun polttoaineen hankinnat, silloin kun hankinta liittyy laissa tarkoitettuun kaasun, lämmön tai sähkön tuotantoon taikka verkkotoimintaan tahi sähkön tai maakaasun järjestelmävastuuseen sekä polttoturpeen nostoon ja kysymys on laissa mainittuja toimintoja harjoittavien hankintayksiköiden tekemistä hankinnoista. Säännös pohjautuu erityisalojen hankintadirektiivin 23 artiklaan. Poikkeus olisi käytössä kaikissa hankintayksiköissä, sillä säännöksen sisältämä direktiivin 23 artikla sisältyy direktiivin 2 jakson alajaksoon ”kaikkiin hankintayksiköihin sovellettavat poikkeukset”. Säännöksen taustalla on se, että erityisalojen hankintayksiköillä ei ole täysin avointa pääsyä etenkään muissa jäsenmaissa oleviin energiahuollon verkkoihin saadakseen energiaa omaan toimintaansa, eikä tällaista hankintaa voida näin ollen täysin avoimesti kilpailuttaa EU-laajuisesti. Markkinaoikeuden ratkaisussa (MAO 326/07) katsottiin, että kaukolämpölaitoksen polttoaineena käytettävän hakkeen hankinta jäi kokonaisarvostaan riippumatta niin silloisen peruspalveluasetuksen kuin hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

7 §. *Vesihuolto*. Pykälässä säädettäisiin vesihuoltoon liittyvistä erityisalatoiminnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 10 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 7 §:ssä säädettyä. Pykälän *1 momentissa* lain soveltamisalaan kuuluvaksi toiminnoksi säädettäisiin vesihuoltolain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettu veden johtaminen, käsittely ja toimittaminen talousvetenä käytettäväksi. Vesihuoltolain 3 §:n 1 kohdassa määritelty vesihuolto kattaa edellä mainittujen toimintojen ohella myös jäteveden poisjohtamisen ja käsittelyn. Lainkohdan sanamuotoa kuitenkin täsmennettäisiin siten, että ainoastaan talousve-

sihuoltoon liittyvät tehtävät olisivat aina lain piirissä. Jäteveden osalta vesihuolto kuuluisi lain soveltamisalaan silloin, kun siitä huolehtii sama toimija kuin talousvedestä. Sama koskee hulevesiviemäröintiä.

Edellä tarkoitettu täsmennys johtuu erityisalojen hankintadirektiivistä. Eritysalojen hankintadirektiivin 10 artiklan 1 kohdan a alakohdassa rajataan vesihuoltoverkkojen toiminta juomaveden tuotantoon, siirtoon ja jakeluun. Jäteveden poisto ja käsittely kuuluvat erityisalojen hankintadirektiivin piiriin vain, mikäli talousvesihuoltoa harjoittava yksikkö toteuttaa kyseisiä tehtäviä talousvesihuoltoon liittyen. Muutoin nämä toiminnot ovat hankintalain soveltamisalassa. Myös markkinaoikeuden ratkaisussa (*MAO 890–891/14*) katsottiin, että pelkästä jäteveden poistosta ja käsittelystä huolehtinut yksikkö ei ollut erityisalojen hankintalain vaan hankintalain mukainen hankintayksikkö. Täsmennys vaikuttaisi noin 10–20 kuntaomisteisen ja pelkkää jätevesihuoltoa harjoittavan yhtiön sekä pelkkää jätevesihuoltoa harjoittavan kunnan yksikön ja jätevesiosuuskunnan toimintaan.

Pykälän *2 momentin 1 kohdan* mukaan erityisalojen hankintalain soveltamisalaan kuuluisi jätevesihuolto, mikäli se liittyisi 1 momentissa tarkoitetun talousvesihuollon harjoittamiseen. Suomessa jätevesihuoltotoiminnoista huolehtivat useimmiten samat laitokset kuin vesihuollosta yleensä, joten esimerkiksi kunnan vesihuoltolaitoksen hankinnat kuuluisivat erityisalojen hankintalain soveltamisalaan myös silloin, kun ne liittyvät jätevesihuollon harjoittamiseen. Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 24 perustelukappaleen mukaan tällaisissa tapauksissa hankintayksiköiden olisi voitava soveltaa direktiivissä säädettyjä hankintamenettelyjä kaikkiin veteen liittyviin toimintoihinsa riippumatta siitä, mistä veden kiertokulun osasta kulloinkin on kyse.

Vesihuoltolain 3 §:ää on muutettu säädöksellä 681/2014 siten, että huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtaminen ja käsittely on irrotettu vesihuoltolain mukaisesta vesihuollon käsitteestä. Vesihuoltolakia sovelletaan lain 2 §:n mukaan huleveden ja perustusten kuivatusvesien viemäröintiä ja käsittelyyn vain, jos niistä huolehtii vesihuoltolain mukainen vesihuoltolaitos. Lakimuutoksen jälkeen huleveden viemäriverkostot voivat olla kunnan päätöksen mukaan myös muun yksikön kuin vesihuoltolaitoksen huolehtimisvastuulla. Vesihuoltolain muutoksen jälkeen on perusteltua selventää hulevesien poistoon tai käsittelyyn liittyvän toiminnan asema myös erityisalojen hankintalain soveltamisalassa. Näin ollen 2 momentin säännökset koskisivat myös huleveden poistoa ja käsittelyä. Talousvesihuollosta vastaavan vesihuoltolaitoksen huolehtiessa myös huleveden poistosta ja käsittelystä, viimeksi mainittu toiminta olisi erityisalojen hankintalain soveltamisalassa. Hankintayksikön huolehtiessa pelkästään huleveden poistosta ja käsittelystä, olisi toiminta lähtökohtaisesti hankintalain soveltamisalassa.

Pykälän *2 momentin 2 kohdassa* säädettäisiin vesirakennushankkeisiin, maan kasteluun ja kuivatukseen liittyvät hankinnat ja suunnittelukilpailut lain soveltamisalaan kuuluviksi, edellyttäen että juomavedeksi hankittavan veden osuus on yli 20 prosenttia hankkeissa tuotettavan veden kokonaismäärästä. Säännös perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 10 artiklan 2 kohdan b alakohtaan ja vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 7 §:n 2 momentissa säädettyä.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin niistä tilanteista, joissa veden toimittaminen yleiseen verkkoon johtuu yksikön oman kulutuksen vaihtelujen tasaamisesta. Jos kyseinen yksikkö on lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu hankintayksikkö, sitä ei tietyin edellytyksin katsota erityisaloilla toimivaksi yksiköksi sen toimittaessa ylijäämävettä verkkoon. Säännös perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 10 artiklan 3 kohtaan ja vastaa voimassa olevan erityisalojen

hankintalain 7 §:n 3 momentissa säädettyä. Suomessa tällä hetkellä ole momentissa tarkoitettua toimintaa, joten säännöksen merkitys jäisi käytännössä vähäiseksi.

Pykälän *4 momentissa* lain soveltamisalasta suljettaisiin pois raakaveden hankinta sekä muu veden hankkimiseksi tehtävä hankinta. Direktiivin johdanto-osan 24 perustelukappaleen mukaan tavarahankintoja koskevat säännökset eivät sovellu veden hankintaan, koska vesi on joka tapauksessa hankittava sen käyttöpaikkaa lähellä sijaitsevista lähteistä. Lainkohta vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 7 §:n 4 momentissa säädettyä.

8 §. *Eräät liikenteen palvelut.* Pykälässä säädettäisiin erityisalatoimintoihin kuuluvista liikennepalveluista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 11 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 8 §:ssä säädettyä. Pykälän *1 momentin* mukaan erityisalojen toimintaa olisi julkisia kuljetuspalveluja koskevien verkkojen rakentaminen, huolto, ylläpito sekä tarjoaminen. Kuljetuspalvelujen verkolla tarkoitettaisiin palvelua, jota tarjotaan viranomaisen toiminnalle asettamien ehtojen mukaisesti. Ehdot voisivat koskea esimerkiksi liikennöitäviä reittejä, käytettävissä olevaa kuljetuskapasiteettia tai vuorotiheyttä. Käytännössä näihin toimintoihin kuuluisi ensinnäkin liikennepalvelujen tarjoaminen viranomaisen asettamin edellytyksin. Tällaisia palveluja yleisölle tarjoavien ja hankintayksikön tunnusmerkit täyttävien tahojen tulisi soveltaa omiin hankintoihinsa erityisalojen hankintalakia. Tällainen toimija olisi esimerkiksi metro- ja raitiovaunuliikennepalveluja Helsingissä tarjoava HKL. Erityisalojen piirissä olisivat 1 momentin nojalla myös yksiköt, jotka antavat liikennepalveluja koskevia verkkoja eri toimijoiden käyttöön suunnittelemalla, ohjaamalla ja organisoimalla liikennepalveluja ja rakennuttamalla liikennepalvelujen verkkoja. Myös edellä mainittuun toimintaan liittyvä liikenteen ohjaus olisi säännöksessä tarkoitettua erityisalatoimintaa. Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja yksiköitä olisivat joukkoliikennelain 14 §:ssä määritellyt toimivaltaiset viranomaiset, jotka määrittelevät joukkoliikennelain mukaiset liikennepalvelujen yleiset säännöt ja antavat julkisen palvelun velvoitteita liikennepalveluista. Toimivaltaisia viranomaisia ovat joukkoliikennelain 14 §:n mukaan toimivaltaiset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä joukkoliikennelain 12 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut kunnat. Sen sijaan kunta tai muu hankintayksikkö, joka ei ole joukkoliikennelain 14 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen tai joka ei organisoi, ohjaa, tai suunnittele liikenneverkkoja siten, että sen voitaisiin katsoa antavan verkkoja käyttöön, ei olisi erityisalojen hankintalain soveltamisalassa 1 momentin nojalla.

Toimivaltaisten viranomaisten ohella 1 momentin mukainen joukkoliikenteen ja liikennejärjestelmän suunnittelusta, ohjauksesta ja organisoinnista vastaava yksikkö olisi Helsingin seudun liikenne – kuntayhtymä, jota koskevan lain (829/2009) 3 §:n 3 momentin mukaan kuntayhtymän hankintoihin sovelletaan eritysalojen hankintalakia. Helsingin seudun liikenne – kuntayhtymä voi lain 3 §:n 4 momentin mukaan antaa toimialueellaan myös raitiovaunuliikenteen ja metroliikenteen verkkoja toimittajien käyttöön myöntämällä yksinoikeuden toiminnan harjoittamiselle.

Vaikka lainkohdassa säädettäisiin myös linja-autojen liikennöimien verkkojen toiminnasta, ei yleisten maanteiden rakentaminen, huolto, ylläpito tai tarjoaminen kuuluisi 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan, sillä julkisia liikennepalveluja tarjoavat yksiköt ovat vain osa maantieverkon käyttäjistä. Maanteiden rakentaminen, huolto, ylläpito ja tarjoaminen saataville olisi hankintalain mukaista toimintaa.

Rautateiden osalta 1 momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittavia yksiköitä olisivat yhteisöt, jotka tarjoavat liikennepalveluja rautatielain (304/2011) 3 §:n edellytysten pohjalta. Erityisalatoimintaa harjoittaisivat myös yksiköt, jotka antavat rautateiden verkkoja käyttöön suunnittelemalla, ohjaamalla ja organisoimalla liikennepalveluja ja tekemällä sopimuksia rataverkosta

tai sen käytöstä. Tällaisia olisivat esimerkiksi joukkoliikennelain 14 §:n 1 momentissa tarkoitetut rautatieliikenteen toimivaltaiset viranomaiset. Edelleen 1 momentissa tarkoitettua toimintaa olisi ratalain (110/2007) tarkoittama radanpito eli rautatien ja siihen liittyvän kiinteän omaisuuden suunnittelu, hankinta, rakentaminen, kunnossapito ja liikenteen ohjaus. Kuljetuspalveluja tarjotaan rataverkolla Suomessa eri viranomaisten (liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, Liikennevirasto) asettamin edellytyksin esimerkiksi siten, että viranomainen määrittää ne verkot, joissa kuljetuspalveluja voidaan tarjota. Radanpito liittyy rautatieverkon toimintaan.

Liikennepalvelujen osalta on otettava huomioon myös ehdotetun lain 20 §:n 2 momentin soveltamisalapoikkeus, jonka mukaan lakia sovelletaan joukkoliikennelain 36 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin hankintasopimuksiin vain siltä osin kuin mainitussa laissa säädetään. Silloin kun järjestely toteutetaan käyttöoikeussopimuksena, jonka kohteena ovat linja-autojen tai raitiovaunujen joukkoliikennepalvelut, sovelletaan hankintalakien sijasta joukkoliikennelain kilpailuttamissäännöksiä. Joukkoliikennelain säännöksiä sovelletaan myös rautatieliikenteen joukkoliikennepalvelujen hankintaan riippumatta siitä, onko kyseessä hankinta- tai käyttöoikeussopimus. Hankintalakien ja joukkoliikennelain menettelysääntöjen soveltaminen ratkaistaan hankinnan kohteen ja sopimustyypin mukaan, kun taas valinta hankintalakien välillä tehdään lähtökohtaisesti hankintayksikön toiminnan luonteen perusteella.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin lentoaseman tai sataman ylläpitäminen laissa säädetyksi toiminnaksi samoin, kuin yleensä tähän liittyvä terminaalipalvelujen tarjoaminen ilma- tai vesiliikenteen harjoittajien käyttöön. Lain soveltamisalaan kuuluvaan palvelutoimintaan liittyviä hankintoja olisivat kaikki lentoaseman ja sataman joustavaan ylläpitoon liittyvät hankinnat kuten esimerkiksi terminaalirakennusten rakentaminen sekä matkustajille palvelut. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa (*KHO 5.3.2010 taltio 426*) katsottiin, että sataman hinaajapalveluita koskeva hankinta liittyi tuolloin sovelletussa ja erityisalojen hankintalakia edeltäneessä peruspalveluasetuksessa tarkoitettuun merisataman ylläpitotoimintaan.

9 §. *Postipalvelut.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisesta postilain (415/2011) 3 luvun mukaisen yleispalvelun tarjoamiseen. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 13 artiklaan. Lainkohta vastaisi pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 9 §:ssä säädettyä. Postialan toimintojen määritelmässä viitattaisiin postilain mukaiseen yleispalvelun käsitteeseen. Postilain 14 §:n mukaan koko maassa on oltava pysyvästi tarjolla postipalvelujen yleispalvelu, joka on saatavilla tasapuolisin ehdoin. Yleispalvelun piiriin kuuluvat lain 15 §:n mukaan enintään kahden kilon painoiset kirjelähetykset ja enintään kymmenen kilon painoiset postipaketit, jotka maksetaan yleisesti käytettävissä olevilla käteismaksutavoilla ja jotka käyttäjällä on mahdollisuus jättää postiyrityksen kuljetettavaksi keräilypisteeseen, maahan saapuvat enintään kahdenkymmenen kilon painoiset postilähetykset sekä postilähetysten kirjaamis- ja vakuuttamispalvelut.

Muut kuin yleispalvelut eivät kuuluisi postialan osalta lain soveltamisalaan. Ensinnäkin erityisalojen hankintadirektiivin 13 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan erityisalojen hankintadirektiiviä ei enää sovelleta kuriiripalvelujen hallintopalveluihin eikä esimerkiksi osoitteettomaan suoramainontaan. Euroopan komission päätöksellä (2007/564/EY) direktiivin soveltamisalasta on lisäksi vapautettu Suomessa Ahvenanmaata lukuun ottamatta osoitteeton suoramainonta, kotimaan ja kansainväliset peruspaketit yritysten välillä, kotimaan ja kansainväliset pikapaketit yrityksiltä kuluttajille, kotimaan ja kansainväliset pika- ja kuriiripaketit, kevyttavara (kappaletavara) ja rahti, sopimuslogistiikka sekä filatelia. Koska Suomessa muut kuin yleispalvelut ovat kilpailtuja ja direktiivin sekä poikkeuslupapäätöksen kautta direktiivin soveltamisalan ulkopuolella, ehdotetaan tältä osin, että säännös koskisi ainoastaan postilain yleispalvelun alaisia toimintoja. Viittaus postilain mukaiseen toimintaan kattaisi postilain

määrittelyjen kautta myös erityisalojen hankintadirektiivin 13 artiklan 2 kohdan postilähetyksen ja postipalvelun käsitteet, joten erillistä määrittelyä näistä ei olisi tarpeen säätää tähän lakiin.

10 §. *Suoraan kilpailulle avoimet toiminnot*. Pykälässä säädettäisiin kilpailulle avoimen alan jättämisestä hankintasäännösten soveltamisalan ulkopuolelle. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklaan sekä käyttöoikeussopimusten direktiivin 16 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 11 §:ssä säädettyä. Kilpailulle avointa toimialaa, jonka toimijalla tai toimijoilla ei ole yksin- tai erityisoikeuden johdosta monopoliasemaa, ei ole enää perusteltua sisällyttää julkisia hankintoja koskevien menettelysääntöjen piiriin, sillä kilpailupaine johtaa alalla toimivat yksiköt kilpailuttamaan omat hankintansa tehokkaasti ja syrjimättömästi. Suomessa Euroopan komission poikkeuslupapäätöksellä tehokkaan ja avoimen kilpailun johdosta hankintasäännösten ulkopuolelle on suljettu sähkön tuotanto ja myynti sekä tietyt postialan palvelut. Komission aiemmin myöntämät poikkeusluvat olisivat voimassa myös uuden hankintadirektiivin ja ehdotetun lain voimassaoloaikana.

Pykälän *1 momentin* mukaan lakia ei sovellettaisi hankintoihin, jotka tehdään erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklan mukaisesti komission päätöksellä kilpailulle avoimeksi vahvistetun toiminnon harjoittamiseksi. Kyseinen toiminta voi olla osa laajempaa alaa tai sitä voidaan harjoittaa vain jossain kyseisen jäsenvaltion osassa. Komission suorittama kilpailutilanteen arviointi ei rajoita direktiivin mukaan kilpailulainsäädännön soveltamista.

Erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklan 2 kohdan mukaan kilpailutilanteen määrittämiseksi on käytettävä kilpailua koskevia Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisia perusteita. Tällaisia perusteita voivat olla muun muassa kyseisten tavaroiden tai palvelujen ominaispiirteet, hinta, useamman kuin yhden tavarantoimittajan tai palvelunsuorittajan todellinen tai mahdollinen olemassaolo taikka sellaisten vaihtoehtoisten tavaroiden tai palvelujen olemassaolo, jotka mahdollistavat kysynnän korvattavuuden. Direktiivin 34 artiklan mukaan komission kilpailutilanteen arviointi tehdään ottaen huomioon toimintojen markkinat sekä maantieteelliset markkinat. Maantieteelliset viitemarkkinat, joiden perusteella kilpailun kohteena olemista arvioidaan, muodostuvat alueesta, jolla kyseiset yritykset tarjoavat ja hankkivat tavaroita ja palveluja, jolla kilpailuedellytykset ovat riittävän yhtenäiset ja joka voidaan erottaa maantieteellisistä lähialueista erityisesti kilpailuedellytysten huomattavan erilaisuuden perusteella. Tässä arvioinnissa on erityisesti otettava huomioon kyseisten tuotteiden tai palvelujen luonne ja ominaisuudet, markkinoille pääsyn esteet, kuluttajien valinnat, merkittävät erot yritysten markkinaosuuksissa kyseisen alueen ja lähialueiden välillä sekä olennaiset hintaerot.

Erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklan 3 kohdan mukaan markkinoille pääsyä ei pidetä rajoitettuna, jos jäsenvaltio on pannut täytäntöön direktiivin liitteessä III mainitun unionin lainsäädännön ja soveltaa sitä. Liitteessä on mainittu muun muassa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/72/EY sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/73/EY maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/67/EY yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämisestä ja palvelun laadun parantamisesta koskevista yhteisistä säännöistä. Jos tietyille markkinoille pääsyä ei voida katsoa vapaaksi edellä mainitun lainsäädännön soveltamisen johdosta, on direktiivin mukaan osoitettava, että kyseisille markkinoille pääsy on tosiasiallisesti ja oikeudellisesti vapaata.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi menettelystä, jolla käynnistetään lain 1 momentissa tarkoitettu avoimen kilpailutilanteen vahvistaminen. Alalla toimivat yksiköt voisivat voimassa olevan erityisalojen hankintalain 11 §:n 2 momentin mukaisesti tehdä hakemuksen

alan poissulkemisesta suoraan komissiolle. Myös hankintayksiköitä edustava järjestö voisi tehdä hankintayksiköiden valtuuttamana hakemuksen. Hakemuksessa pyydettäisiin komissiota vahvistamaan, että erityisalojen hankintadirektiiviä ei sovelleta tietyn toiminnan suorittamista koskevien hankintasopimusten tekemiseen. Pyynnössä olisi toimitettava komissiolle kaikki tarvittavat tiedot ja erityisesti tiedot kaikista laeista, asetuksista, hallinnollisista määräyksistä ja sopimuksista, jotka koskevat erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklassa vahvistamiselle säädettyjen edellytysten täyttymistä. Hankintayksiköt voisivat pyynnön esittämisen jälkeen tehdä pyyntöönsä myös oleellisia muutoksia, jos komissio antaa tähän suostumuksensa. Muutoksia koskevalla uudella säännöksellä pyritään lisäämään joustavuutta komission arviointimenettelyssä.

Pykälän *3 momentin* mukaan 2 momentissa tarkoitettu hakemus olisi lähetettävä tiedoksi työ- ja elinkeinoministeriölle. Hakemukseen voitaisiin liittää myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston antama yksityiskohtainen ja perusteltu lausunto, jossa analysoidaan direktiivin 34 artiklassa asetettuja edellytyksiä. Mikäli tällaista lausuntoa ei toimitettaisi hakemuksen yhteydessä, työ- ja elinkeinoministeriön olisi yhteistyössä Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa toimitettava komissiolle sen asiasta ilmoittaessa kaikki asian käsittelemiseksi tarvittavat tiedot.

Hakemuksen käsittelystä ja täytäntöönpanosäädöksen antamisesta komissiossa on säädetty tarkemmin erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklassa sekä direktiivin liitteissä III ja IV.

Pykälän *4 momentissa* viitattaisiin hakemusmenettelyn käsittelyn osalta erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklaan. Suoraan kilpailulle avoimen toiminnon arviointiperusteista on säädetty erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklassa.

Pykälän *5 momentin* mukaan toiminto jäisi erityisalojen hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle myös silloin, jos Euroopan komissio ei ole antanut erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklassa tarkoitettua poikkeuslupapäätöstä direktiivin IV liitteessä säädetyssä määräajassa. Liitteen mukaan täytäntöönpanosäädös annetaan 90 työpäivän kuluessa, jos markkinoille pääsyn oletetaan olevan vapaata edellä mainittujen EU-säädösten täytäntöönpanon ja soveltamisen johdosta. Määräaika on 130 päivää, mikäli markkinoille päätöstä ei oleteta vapaaksi direktiivin liitteen III lainsäädännön täytäntöönpanon ja soveltamisen johdosta.

11 §. *Sekamuotoisiin sopimuksiin sovellettava laki.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sekamuotoisista sopimuksista. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 7 §:ssä säädettyä.

12 §. *Useita toimintoja koskevat hankintasopimukset*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisesta hankintoihin, jotka palvelevat useita toimintoja. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 6 ja 26 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 10 §:ssä säädettyä. Pykälän *1 momentin* mukaan useita toimintoja koskevissa hankinnoissa sovelletaan niitä säännöksiä, jotka koskevat toimintoa, jonka tarpeita hankinta ensisijaisesti palvelee. Hankinnan ensisijaisen tarkoituksen määrittely voisi perustua arviointiin tarpeista, joihin hankinnan on vastattava. Arvioinnin tekee hankintayksikkö arvioidessaan sopimuksen arvoa ja laatiessaan hankinta-asiakirjoja. Jos on mahdollista jakaa hankinta ja tehdä erilliset sopimukset kunkin toiminnon tarpeita vastaavista hankinnoista, pykälä ei tulisi sovellettavaksi. Tällöin hankintoihin sovelletaan niitä säännöksiä, joiden soveltamisalaan kuuluvasta toiminnosta on kulloinkin kysymys.

Pykälän *2 ja 3 momenttien* mukaan epäselvissä tapauksissa sovelletaan yksityiskohtaisempia säännöksiä. Jos ensisijaista käyttötarkoitusta ei kyetä määrittelemään, sovellettaisiin aina joko hankintalakia tai erityisalojen hankintalakia. Jos jokin toiminnoista kuuluu erityisalojen hankintalain soveltamisalaan ja jokin toinen hankintalain soveltamisalaan eikä voida objektiivi-

sesti määritellä, kumpaa toimintoa hankinta ensisijaisesti palvelee, sovellettaisiin hankintalakia. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi sekä erityisalatoimintaa että hankintalain mukaista toimintaa harjoittava hankintayksikkö, joka hankkii kumpaakin toimintaa samassa määrin palvelevia taloushallinnon palveluja. Jos taas jokin toiminnoista kuuluu erityisalan hankintalain soveltamisalaan ja toinen ei kuulu kummankaan hankintalain soveltamisalaan, sovellettaisiin epäselvässä tapauksessa erityisalojen hankintalakia.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin erityisalojen hankintadirektiivin 26 artiklan mukaisesti useita toimintoja koskevista sekamuotoisista hankinnoista, joihin liittyy puolustus- tai turvallisuusnäkökohtia. Lainkohta olisi uusi.

3 Luku Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen, soveltamisalan rajaukset sekä yhteishankinnat

13 §. *Kynnysarvot*. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin kynnysarvoista, joiden ylittäviin hankintoihin ja käyttöoikeussopimuksiin lakia sovellettaisiin. Tavara- ja palveluhankintojen kynnysarvo olisi 414 000 euroa (*1 kohta*) ja sitä sovellettaisiin tavara- ja palveluhankintojen lisäksi suunnittelukilpailuihin. Liitteessä C tarkoitettujen palveluhankintojen osalta kynnysarvo olisi 1 000 000 euroa (*2 kohta*). Kynnysarvo rakennusurakoille ja käyttöoikeussopimuksille olisi 5 186 000 euroa (*3 ja 4 kohta*).

Lain soveltamisalakysymysten selkeyttämiseksi pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että lakia ei sovelleta lainkohdassa tarkoitetut kynnysarvot alittaviin erityisalojen hankintoihin.

Ehdotetut kynnysarvot perustuvat erityisalojen hankintadirektiivin 15 artiklaan. Euroopan komissio tarkistaa kynnysarvot asetuksella kahden vuoden välein erityisalojen hankintadirektiivin 17 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti ja julkaisee tarkistetut kynnysarvot Euroopan unionin virallisessa lehdessä niiden tarkistusta seuraavan marraskuun alussa.

14 §. *Hankinnan ennakoidun arvon laskeminen*. Pykälässä säädettäisiin hankinnan ennakoidun arvon laskemisesta. Lainkohta perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 16 artiklaa ja vastaa ehdotetun hankintalain 27 §:ää.

15 §. *Käyttöoikeussopimuksen ennakoidun arvon laskeminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi erityisalojen käyttöoikeussopimusten ennakoidun arvon laskemisesta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin 8 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 28 §:ää.

16 §. *Eräiden palveluhankintojen ennakoidun arvon laskeminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi eräiden palveluhankintojen ennakoidun arvon laskemisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 16 artiklan 13 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 29 §:ää.

17 §. *Ennakoidun arvon laskeminen sopimuskaudelta*. Pykälässä säädettäisiin hankinnan ennakoidun arvon laskemisesta sopimuskaudelta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 16 artiklan 11, 12 ja 14 kohtiin ja vastaa ehdotetun hankintalain 30 §:ää.

18 §. *Kielto pilkkoa hankinta tai yhdistellä hankintoja keinotekoisesti*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kiellosta pilkkoa tai yhdistellä hankintoja keinotekoisesti. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 16 artiklan 3 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 31 §:ää.

19 §. *Yleiset soveltamisalan rajaukset*. Pykälässä säädettäisiin yleisistä erityisalojen hankintoja koskevista poikkeuksista lain soveltamisalasta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 18–20 artikloihin.

Pykälän *1 kohdan* mukaan lakia ei sovellettaisi hankintoihin, joiden tarkoituksena on jälleenmyynti tai vuokraus ulkopuolisille, jos hankintayksiköllä ei ole erityis- tai yksinoikeutta myydä tai vuokrata hankinnan kohdetta ja jos muut yksiköt voivat myydä tai vuokrata sen samoin edellytyksin kuin hankintayksiköt. Edellytyksenä olisi siis se, että jälleenmyynti tapahtuu kilpailullisessa ympäristössä. Säännös tulisi sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa sähkön siirtotoimintaa harjoittava erityisalojen hankintayksikkö hankkisi sähköisiä keittiölaitteita myytäväksi edelleen asiakkailleen. Säännösten ulkopuolelle jäävistä hankinnoista olisi pyynnöstä ilmoitettava Euroopan komissiolle kaikki tuotteiden ja toimintojen ryhmät, joita ne pitävät edellä olevan mukaisesti soveltamisalaan kuulumattomina. Tietoja ilmoittaessaan hankintayksiköiden tulisi samalla huomauttaa, jos tiedot sisältävät liikesalaisuuksia. Komissio voi julkaista Euroopan unionin virallisessa lehdessä määräajoin tiedoksi luettelot sellaisten tuotteiden ja toimintojen ryhmistä, joita se pitää tähän poikkeukseen kuuluvina. Tällöin komissio ottaa huomioon tietojen kaupallisen arkaluonteisuuden, jos hankintayksiköt ovat tietoja antaessaan tästä huomauttaneet.

Pykälän *2 kohdan* mukaan lakia ei sovellettaisi hankintoihin, joita hankintayksikkö tekee muun kuin 6–9 §:ssä tarkoitetun erityisalatoiminnan harjoittamiseksi, ellei 12 §:stä muuta johdu. Muut kuin erityisalojen hankintalaissa erikseen mainitut toiminnot jäisivät erityisalojen hankintalain sääntelyn ulkopuolelle. Jos hankinnan toteuttava yksikkö on kuitenkin ehdotetun hankintalain 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö, kuuluu sen muuta kuin tässä laissa säädettyä toimintoa varten tekemä hankinta ehdotetun hankintalain soveltamisalaan. Esimerkiksi kunta voi harjoittaa sekä erityisalatoimintaa että muuta kuin lain 6–9 §:ssä tarkoitettua toimintaa. Silloin kun kunta tekee hankinnan muuhun kuin erityisalatoimintaan (esimerkiksi opetustoimi) liittyen, sovellettaisiin hankintaan lähtökohtaisesti ehdotettua julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia, koska kunta on myös kyseisen lain mukainen hankintayksikkö.

Mikäli hankinta kohdistuu useampaan eri toimintoon, sovelletaan siihen hankintalain tai erityisalojen hankintalain säännöksiä sen mukaan, mitä toimintoa hankinta ensisijaisesti palvelee. Useita toimintoja koskevista hankinnoista on säädetty tämän lain 12 §:ssä.

Pykälän *3 kohdan* mukaan lakia ei sovellettaisi, jos hankintayksikkö tekee hankinnan erityisalatoiminnon harjoittamiseksi Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa, eikä Euroopan unionin alueella olevaa verkkoa tai maantieteellistä aluetta käytetä. Säännös perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 19 artiklaan. Poikkeuksen muodostaisivat sellaiset toiminnat, joihin käytetään yhteisön alueella olevaa kiinteää verkkoa tai aluetta. Esimerkiksi jos kolmanteen maahan toimitetaan energiaa Euroopan yhteisön alueella sijaitsevan verkon kautta, tähän toimintaan liittyvät hankinnat olisivat normaaleja erityisalaan liittyviä hankintoja. Myös vesihuoltoon liittyvät hankinnat kolmansien maiden alueella saattavat tietyin edellytyksin kuulua lain soveltamisalaan.

Säännösten ulkopuolelle jäävistä kolmansista maista suoritettavista hankinnoista on pyynnöstä ilmoitettava komissiolle. Komissio voi julkaista Euroopan unionin virallisessa lehdessä määräajoin tiedoksi luettelot niistä toimintojen ryhmistä, joita se pitää tähän poikkeukseen kuuluvina. Tällöin komissio ottaa huomioon tietojen kaupallisen arkaluonteisuuden, jos hankintayksiköt ovat tietoja antaessaan tästä huomauttaneet.

Pykälän *4 kohdassa* säädettäisiin kansainvälisiin sopimuksiin perustuvia hankintoja koskevasta soveltamisalapoikkeuksesta. Säännös perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 20 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 8 §:n 1 momentin 1 kohtaa. Kohdan a–c alakohdassa määriteltäisiin kohdan kannalta relevantit ulottuvuudet.

Pykälän *5 kohdassa* säädettäisiin soveltamisalapoikkeuksesta, joka koskee kansainvälisen järjestön tai kansainvälisen rahoituslaitoksen antamien menettelysääntöjen mukaisesti tehtyä tai järjestettyä hankintaa. Lainkohta perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 20 artiklan 2 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 8 §:n 1 momentin 2 kohtaa.

20 §. *Palveluhankintoja koskevat soveltamisalan rajaukset*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi palveluhankintoja koskevista soveltamisalapoikkeuksista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 21 artiklaan ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 9 §:ää. Toisin kuin ehdotetun hankintalain 9 §:ssä, erityisalojen hankintalain soveltamisalapoikkeukset koskisivat kuitenkin vain ehdotetun hankintalain 9 §:n 1 momentin 1–11 ja 13 kohdassa tarkoitettuja soveltamisalapoikkeuksia. Näiden säännösten sisältö olisi kuitenkin yhteneväinen.

21 §. *Käyttöoikeussopimuksia koskevat erityiset soveltamisalan rajaukset.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksia koskevista soveltamisalapoikkeuksista. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin 10 ja 12 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 11 §:ää.

22 §. *Puolustus- ja turvallisuushankinnat*. Pykälässä säädettäisiin lain suhteesta julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettuun lakiin. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 24 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 12 §:ää.

23 §. *Puolustus- tai turvallisuusnäkökohtia sisältäviin sekamuotoisiin sopimuksiin sovellettava laki*. Pykälässä säädettäisiin sekamuotoisista sopimuksista, joihin liittyy puolustus- tai turvallisuusnäkökohtia. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 25 artiklaan ja käyttöoikeussopimusdirektiivin 21 artiklaan. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 13 §:ää.

24 §. *Käyttöoikeussopimuksia koskevien sääntöjen soveltaminen puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksiin*. Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksia koskevien sääntöjen soveltamisesta puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksissa. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 14 §:ää.

25 §. *Hankinnat viranomaishankintayksikön sidosyksiköltä*. Pykälässä säädettäisiin sidosyksikköhankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 28 artiklan 1–3 sekä 5 kohtiin ja vastaa osin ehdotetun hankintalain 15 §:ää. Ehdotetusta hankintalaista poiketen erityisaloilla sidosyksikön sallitun ulosmyynnin osuus olisi korkeampi ja direktiivin mukainen 20 prosenttia sidosyksikön liiketoiminnasta, eikä tälle prosentille esitettäisi vaihtoehtoisia tasoja eri tilanteissa. Säännöksellä pyritään luomaan joustavuutta erityisalatoimijoiden hankintoihin sekä tekemään erityisalojen erilaiset niin kutsutut in house – järjestelyt (sidosyksikkö, sidosyritys ja yhteisyritys) toistensa kanssa yhdenmukaisiksi. Lainkohta koskisi vain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen viranomaishankintayksiköiden sidosyksikköjä.

26 §. *Hankinnat toiselta viranomaishankintayksiköltä*. Pykälässä säädettäisiin viranomaishankintayksiköiden kesken toteutetun yhteistyön soveltamisalapoikkeuksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 28 artiklan 4 ja 5 kohtiin ja vastaa osin ehdotetun hankintalain 16 §:ää. Myös ehdotetun 26 §:n osalta esitettäisiin erityisalojen hankintadirektiivin mukaisesti 20 prosentin ulosmyynnin rajoitusta. Lainkohta koskisi 25 §:n tavoin vain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaishankintayksiköitä.

27 §. *Hankinnat hankintayksikön sidosyritykseltä*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hankintayksikön sidosyritykseltä tekemän hankinnan soveltamisalapoikkeuksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 29 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen

hankintalain 19 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä. Sidosyrityksen määritelmästä ehdotetaan säädettäväksi lain 4 §:n 15 kohdassa.

Pykälän *1 momentin* mukaan lakia ei sovellettaisi hankintoihin, jotka hankintayksikkö tekee sidosyritykseltä tai jotka 4 §:n 16 kohdassa tarkoitettu yhteisyritys tekee siihen kuuluvan hankintayksikön sidosyritykseltä. Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 39 perustelukappaleen mukaan monet erityisalojen hankintayksiköt ovat taloudellisia ryhmittymiä, jotka voivat koostua joukosta erillisiä yrityksiä, minkä lisäksi kullakin yrityksellä on usein erityinen rooli taloudellisen ryhmittymän kokonaisyhteydessä. Sen vuoksi direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty tietyt sellaisen sidosyrityksen kanssa tehdyt palveluhankinta-, tavarahankinta- ja rakennusurakkasopimukset, jonka pääasiallisena toimintana on kyseisten palvelujen suorittaminen, tavaroiden toimittaminen tai rakennusurakoiden tekeminen ryhmälle, johon hankintayksikkö kuuluu, eikä niiden tarjoaminen markkinoilla.

Sidosyksikön sidossuhde hankintayksikköön osoitetaan erityisalojen hankintadirektiivin 29 artiklan 1 kohdan mukaan vuositilinpäätöksen konsolidoimisella eli yhdistämisellä. Direktiivissä on viitattu Euroopan unionin niin kutsutun tilinpäätösdirektiiviin 2013/34/EU. Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 41 perustelukappaleen mukaan olisi oltava mahdollisimman vaivatonta tarkistaa, onko yritys sidoksissa johonkin tiettyyn hankintayksikköön vai ei. Tilinpäätösten yhdistämisen selvittäminen tarjoaa tällaisen vaivattoman tarkistustavan. Direktiivin 29 artiklan 2 kohdassa on asetettu säännöt tilanteille, joissa kyse on yksiköistä, jotka eivät kuulu EU:n tilinpäätösdirektiivin soveltamisalaan. Tällöin sidosyrityksellä tarkoitettaisiin yritystä, jossa hankintayksikkö käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa, joka voi käyttää määräysvaltaa hankintayksikössä tai joka on hankintayksikön tavoin toisen yrityksen määräysvallan alainen omistuksen, rahoitusosuuden tai yritystä koskevien sääntöjen nojalla. Direktiivin johdanto-osan 41 perustelukappaleen mukaan yksityisellä osallistumisella eli pääomalla ei olisi sidosyksikkösäännöstä poiketen merkitystä sidosyrityssääntöjen soveltamisessa.

Direktiivin mukaan sidosyrityshankintaa koskevan artiklan määräysvaltaa sovellettaessa määräysvalta-termillä tarkoitetaan samaa kuin direktiivin 4 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa. Kyseinen lainkohta koskee 5 §:n 4 momentissa tarkoitetun julkisen yrityksen eli yhden erityisalojen hankintayksikkömääritelmän määräysvallan arvioimista.

Momentin mukaan hankintayksikön olisi ilmoitettava pyydettäessä Euroopan komissiolle sidosyritysten nimet, sidosyrityksiin liittyvien hankintasopimusten luonne ja arvo sekä muu komission tarpeelliseksi katsoma selvitys.

Pykälän *2 momentissa* asetettaisiin lisäedellytyksiä lain sidosyritystä koskevan soveltamisalapoikkeuksen soveltamiselle. Lainkohdan mukaan vähintään 80 prosenttia sidosyrityksen kolmen viimeisen vuoden tavarantoimitusten, palvelujen ja rakennusurakoiden keskimääräisestä liikevaihdosta tulee muodostua toimituksista hankintayksiköille tai muille yhteisöille, joihin sillä on sidossuhde. Markkinaoikeuden ratkaisussa (*MAO 20/14)* todettiin, että myynnin suuntautumista koskeneen vaatimuksen toteutuminen ei ollut todennäköistä esitettyjen tietojen perusteella. Tapauksessa tarkastellun yrityksen yhden vuoden arviointijakson aikana yrityksen liikevaihdosta omistajille myynti muodosti 73 prosenttia ja ulkopuolisille myynti 26 prosenttia.

Kuten sidosyksikköä koskevassa pykälässä, myös sidosyrityksen osalta yritys voisi osoittaa edellisten kolmen vuoden liikevaihtotietojen puuttuessa vaatimuksen täyttymisen muun muassa esittämällä tietoja tulevasta liiketoiminnasta. Mikäli useampi kuin yksi yritys tarjoaa hankintayksiköille samoja palveluja, tavarantoimituksia tai rakennusurakoita, momentissa tarkoi-

tettua 80 prosentin osuutta laskettaessa olisi otettava huomioon yritysten suorittamista palveluista, tavarantoimituksista ja rakennusurakoista muodostuva kokonaisliikevaihto.

28 §. *Yhteisyritykseen liittyvät hankinnat*. Lainkohdassa säädettäisiin yhteisyritykseen liittyvistä hankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 30 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 19 §:n 1 ja 4 momentissa säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan lakia ei sovellettaisi hankintoihin, jotka hankintayksikkö tekee yhteisyritykseltä tai jotka yhteisyritys tekee siihen kuuluvalta hankintayksiköltä. Yhteisyrityksen määritelmästä säädettäisiin 4 §:n 16 kohdassa.

Lainkohdan tarkoittamasta yhteisyrityksestä olisi kyse esimerkiksi tilanteessa, jossa hankintayksiköiden ryhmittymä perustaisi yhteisen yrityksen harjoittamaan tiettyä erityisalatoimintoa kuten energiahuoltoa tai liikenneverkkoihin liittyviä toimintoja. Lainkohdan edellytysten täyttyessä hankintayksiköt voisivat tehdä lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviä hankintoja yhteisyritykseltä ja yhteisyritys voisi samoin antaa tietyn sille annetun tehtävän osa-alueen sen omistajana olevalle yritykselle. Suomessa yhteisyrityksiä on käytetty energia-alalla johtuen siitä, että esimerkiksi voimalaitosinvestoinnit ovat erittäin suuria ja edellyttävät alan yritysten yhteistyötä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin lainkohdan soveltamisen lisäedellytyksistä. Lisäedellytyksenä olisi, että yhteisyritys on perustettu laissa tarkoitetun erityisalatoiminnan harjoittamiseksi vähintään kolmen vuoden ajaksi ja että yhteisyrityksen perustamisasiakirjassa todetaan yhteisyrityksen perustaneiden hankintayksiköiden kuuluvan siihen vähintään saman ajan. Voimassa olevan erityisalojen hankintalain soveltamisaikana epäselvyyttä on ollut muun muassa siitä, mikä on perustamisasiakirjan ja yhteisyrityksenä toimimisen välinen suhde. Asian selkeyttämiseksi olisi täsmennettävä, että mikäli yhteisyritys on jo käytännössä toiminut kolmen vuoden aikana yhteisyrityksenä ja että sen perustaneet hankintayksiköt ovat kuuluneet siihen saman ajan, ei erilliselle perustamisasiakirjan osoittamiselle olisi tarvetta.

Erityisalojen hankintadirektiivissä ei ole täsmennetty tarkemmin sitä, millä asiakirjalla ja millä tavalla kolmen vuoden toimiminen ja hankintayksiköiden sitoutuminen voitaisiin käytännössä osoittaa. Yhteisyritystä koskevan osakassopimuksen vähintään kolmen vuoden voimassaoloaika olisi yksi tapa osoittaa, että hankintayksikkö tai yksiköt ovat kuuluneet yhteisyritykseen 2 momentin edellyttämällä tavalla.

Momentin mukaan hankintayksikön olisi ilmoitettava pyydettäessä Euroopan komissiolle yhteisyritysten nimet, yhteisyrityksiin liittyvien hankintasopimusten luonne ja arvo sekä muu komission tarpeelliseksi katsoma selvitys.

29 §. *Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat hankinnat.* Pykälässä säädettäisiin maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen (GPA-sopimus) ehdoista. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 19 §:ssä säädettyä.

30 §. *Hankinnat yhteishankintayksiköltä*. Pykälässä säädettäisiin yhteishankintayksiköltä tehdyistä hankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 55 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 20 §:ssä säädettyä.

31 §. *Muut yhteishankinnat*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muista kuin yhteishankintayksikön kautta toteutetuista yhteishankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 56 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 21 §:ää.

32 §. *Hankinnat toisen Euroopan unionin jäsenvaltion yhteishankintayksiköltä ja jäsenvaltioiden hankintayksiköiden yhteiset hankinnat*. Pykälässä säädettäisiin Euroopan unionin eri jäsenvaltioista olevien hankintayksiköiden yhteisistä hankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 57 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 22 §:ää.

33 §. *Yksinoikeuteen perustuvat palveluhankinnat*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yksinoikeuteen perustuvista palveluhankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 22 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 17 §:ää. Lainkohdan poikkeusta sovellettaisiin kuitenkin vain viranomaishankintayksiköiltä tehtäviin hankintoihin.

34 §. *Euroopan talousalueen ulkopuolisissa maissa toteutettavat hankinnat*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Euroopan talousalueen ulkopuolisissa maissa toteutettavien hankintojen soveltamisalapoikkeuksesta. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 18 §:ää.

35 §. *Varatut hankintasopimukset*. Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyjen varaamisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 38 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 24:ää.

II OSA **Menettelysäännöt**

4 luku **Hankintamenettelyt**

36 §. *Avoin menettely*. Pykälässä säädettäisiin avoimesta menettelystä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 45 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 32 §:ää. Toisin kuin hankintalaissa, erityisalojen hankintalaissa ei ole asetettu edellytyksiä eri hankintamenettelyjen käytölle, joten voimassa olevan erityisalojen hankintalain mukaisesti hankintayksikkö voisi vapaasti valita tarkoituksenmukaisimman hankintamenettelyn kunkin hankinnan kontekstiin.

37 §. *Rajoitettu menettely*. Pykälässä säädettäisiin rajoitetusta menettelystä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 46 artiklaan ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 33 §:ää. Erityisalojen hankintalaissa ei kuitenkaan säädettäisi hankintalain tavoin menettelyyn kutsuttavien ehdokkaiden ehdottomasta vähimmäismäärästä, millä pyrittäisiin lisäämään joustavuutta erityisalojen hankintamenettelyissä.

38 §. *Neuvottelumenettely*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi neuvottelumenettelystä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 47 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 24 §:ää. Lainkohta olisi hankintalakiin nähden merkittävästi joustavampi ja tarjoaisi enemmän harkintavaltaa hankintayksiköille. Lainkohdassa ei esimerkiksi asetettaisi käyttöedellytyksiä neuvottelumenettelylle eikä säänneltäisi neuvottelujen kulkua tai etenemistä. Hankintayksikkö voisi halutessaan myös siirtyä hankintalain 34 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisesti neuvottelumenettelyyn joko julkaisemalla uuden hankintailmoituksen tai ottamalla mukaan kaikki ne tarjoajat, jotka täyttävät asetetut vähimmäisvaatimukset ja jotka ovat edeltävässä menettelyssä tehneet tarjousmenettelyn muotovaatimusten mukaisen tarjouksen.

Pykälän *1 momentti* sisältäisi neuvottelumenettelyn lyhyen kuvauksen. Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankinnasta ilmoituksen, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa. Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin hankintayksikön mahdollisuudesta rajata ennalta niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Säännös vastaa ehdotetun hankintalain 34 §:n 3 momenttia.

39 §. *Kilpailullinen neuvottelumenettely*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kilpailullisesta neuvottelumenettelystä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 48 artiklaan ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 36 §:ää. Erityisalojen hankintalaissa ei kuitenkaan säädettäisi hankintalain tavoin menettelyyn kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärästä, millä pyrittäisiin lisäämään joustavuutta erityisalojen hankintamenettelyissä.

40 §. *Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulku*. Pykälässä säädettäisiin kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulusta ja etenemisestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 48 artiklaan ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 37 §:ää. Erityisalojen hankintalaissa ei kuitenkaan säädettäisi hankintalain tavoin menettelyyn kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärästä, millä pyrittäisiin lisäämään joustavuutta erityisalojen hankintamenettelyissä.

41 §. *Innovaatiokumppanuus*. Pykälässä säädettäisiin innovaatiokumppanuusmenettelystä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 49 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 38 §:ää.

42 §. *Innovaatiokumppanuuden kulku*. Pykälässä säädettäisiin innovaatiokumppanuuden kulusta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 49 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 39 §:ää. Tämä tarkoittaa, että erityisalojen hankintalaissa innovaatiokumppanuus toteutetaan hankintalain neuvottelumenettelyä koskevin säännöin eikä erityisalojen neuvottelumenettelyn väljemmin säännöin.

43 §. *Suorahankinta.* Pykälässä säädettäisiin suorahankinnasta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 50 artiklan a-d sekä g-j alakohtiin ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 40 §:ää. Perusteiden listassa olisi kuitenkin erityisalojen hankintadirektiivin 50 artiklan h alakohdan mukaisesti suorahankintaperuste, jota ei sisällytettäisi hankintalain suorahankintaperusteisiin. Säännöksen mukaan suorahankintaa voitaisiin käyttää, kun hankinnat tehdään poikkeuksellisen edullisesti käyttämällä hyödyksi hyvin lyhyen ajan voimassa olevaa erityisen edullista tarjousta hankkia tavaraa huomattavasti tavanomaisia markkinahintoja halvemmalla.

44 §. *Suorahankinta lisätilauksissa*. Pykälässä säädettäisiin suorahankinnasta lisätilauksissa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 50 artiklan e ja f alakohtiin ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 41 §:ää. Erityisaloilla ei kuitenkaan säädettäisi kolmen vuoden rajoitusta lainkohdassa tarkoitetuille sopimuksille.

45 §. *Puitejärjestely.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi puitejärjestelyistä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 51 artiklaan ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 42 §:ää. Pykälän 3 momentin mukaan puitejärjestelyn enimmäiskesto olisi 8 vuotta eli pidempi kuin ehdotetun hankintalain 42 §:n 5 momentin mukainen neljän vuoden enimmäiskesto. Säännöksellä pyritään lisäämään erityisalojen hankintamenettelyjen joustavuutta.

46 §. *Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat*. Pykälässä säädettäisiin puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 51 artiklaan. Lainkohdassa täsmennettäisiin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 26 §:ään nähden etenkin puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen toteuttamismenettelyjä. Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 71 perustelukappaleen mukaan täsmennettyjen sääntöjen taustalla on tavoite parantaa puitejärjestelyillä tehtyjen erityisalojen hankintojen avoimuutta ja mahdollisuutta osallistua näihin hankintoihin. Pykälän *1 momentin* mukaan puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset olisi tehtävä objektiivisin säännöin ja perustein. Avoimuus- ja syrjimättömyysvaatimusten sitä edellyttäessä puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat olisi tehtävä kilpailuttamalla puitejärjestelyyn otetut toimittajat puitejärjestelyn ja tarvittaessa tarjouspyynnön

ehtojen mukaisesti. Menettelyyn voitaisiin soveltaa soveltuvin osin ehdotetun hankintalain 43 §:ää.

Pykälän *2 momentin* mukaan hankintayksikön olisi silloin, kun puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat kilpailutetaan, pyydettävä kirjallinen tarjous niiltä puitejärjestelyyn otetuilta toimittajilta, joilla on edellytykset hankinnan toteuttamiseen. Hankintayksikön olisi lisäksi määrättävä tarjousaika, jonka olisi oltava riittävä ottaen huomioon hankinnan laatu, tarjousten tekemisen edellyttämä aika ja muut vastaavat seikat. Tarjousten sisältö olisi pidettävä luottamuksellisena tarjouskilpailun päättymiseen saakka. Hankintayksikön olisi valittava paras tarjous noudattaen tarjouspyynnössä esitettyä kokonaistaloudellisen edullisuuden perustetta ja vertailuperusteita. Erityisalojen hankintadirektiivin johdanto-osan 72 perustelukappaleen mukaan puitejärjestelyyn perustuvan yksittäisen hankintasopimuksen keston ei tarvitse olla sama kuin kyseisen puitejärjestelyn kesto, vaan se voisi tarvittaessa olla lyhyempi tai pidempi.

47 §. *Sähköinen huutokauppa*. Pykälässä säädettäisiin sähköisestä huutokaupasta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 53 artiklan 2 ja 3 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 44 §:ää.

48 §. *Sähköisen huutokaupan asiakirjat*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sähköisen huutokaupan asiakirjoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 53 artiklan 4 ja 5 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 45 §:ää.

49 §. *Kutsu sähköiseen huutokauppaan*. Pykälässä säädettäisiin kutsusta sähköiseen huutokauppaan. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 53 artiklan 5 ja 6 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 46 §:ää.

50 §. *Vähimmäismääräaika sähköisen huutokaupan aloittamiselle ja tietojen toimittaminen osallistujille.* Pykälässä säädettäisiin vähimmäismääräajasta huutokaupan aloittamiselle ja tietojen toimittamiselle osallistujille. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 53 artiklan 5 ja 7 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 47 §:ää.

51 §. *Sähköisen huutokaupan lopettaminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sähköisen huutokaupan lopettamisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 53 artiklan 8 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 48 §:ää.

52 §. *Dynaaminen hankintajärjestelmä*. Pykälässä säädettäisiin dynaamisesta hankintajärjestelmästä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 52 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 49 §:ää.

53 §. *Dynaamisen hankintajärjestelmän perustaminen ja hankinta-asiakirjat*. Pykälässä säädettäisiin dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta ja hankinta-asiakirjoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 52 artiklan 4 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 50 §:ää.

54 §. *Dynaamiseen hankintajärjestelmään hakeminen ja hyväksyminen*. Pykälässä säädettäisiin dynaamiseen hankintajärjestelmään hakemisesta ja hyväksymisestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 52 artiklan 5 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 51 §:ää.

55 §. *Dynaamisen hankintajärjestelmän kulku*. Pykälässä säädettäisiin dynaamisen hankintajärjestelmän kulusta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 52 artiklan 6 ja 7 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 52 §:ää.

56 §. *Sähköiset luettelot.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sähköisistä luetteloista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 54 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 53 §:ää.

57 §. *Toimittajarekisteri.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi toimittajarekisteristä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 77 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 25 §:ää.

58 §. *Suunnittelukilpailu.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi suunnittelukilpailusta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 96 ja 97 artiklan 4 kohtaan. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 54 §:ää.

59 §. *Suunnittelukilpailun tuomaristo ja sen päätöksenteko.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi suunnittelukilpailun tuomaristosta ja sen päätöksenteosta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 97 artiklan 1–3 kohtiin ja 98 artiklaan. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 55 §:ää.

5 luku **Määräajat**

60 §. *Vähimmäismääräajat ja määräaikojen laskeminen.* Pykälässä säädettäisiin vähimmäismääräajoista ja niiden laskemisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 66 artiklaan.

Pykälän *1 momentissa* olisi säännökset määräaikojen laskemisen periaatteista. Säännös perustuisi erityisalojen hankintadirektiivin 66 artiklan 1 kohtaan ja olisi uusi. Hankintamenettelyn määräaikoja asetettaessa olisi otettava huomioon hankinnan laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika. Suurissa, monimutkaisiin määrittelyihin tai menettelyihin perustuvissa hankinnoissa osallistumishakemusten ja etenkin tarjousten laatimiseen kuluu yleensä pidempi aika kuin pienemmissä ja yksinkertaisemmissa hankinnoissa. Pykälän 2 momentissa asetetut vähimmäismääräajat asettaisivat ainoastaan ehdottoman takarajan, eivätkä niiden mukaiset tarjousten tai osallistumishakemusten määräajat ole riittävän pitkiä kaikissa hankinnoissa.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin myös tarjousten vastaanottamisen määräaikojen asettamisesta erityistilanteissa. Säännös perustuisi erityisalojen hankintadirektiivin 66 artiklan 2 kohtaan ja olisi uusi. Mikäli tarjousten tekeminen edellyttäisi hankinnan toteutuspaikkaan tutustumista tai hankinta-asiakirjojen tarkastelua hankinnan toteuttamispaikalla tai hankintayksikön tiloissa, tarjousten vastaanottamisen määräajat olisi asetettava siten, että kaikki toimittajat saavat tarjousten laatimiseksi tarvitsemansa tiedot. Tällöin tarjousten jättämisen määräaikojen olisi oltava pidempiä kuin 2–4 momentissa asetettujen vähimmäismääräaikojen.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin osallistumishakemusten ja tarjousten jättämisen vähimmäismääräajoista sekä niiden laskemisesta. Säännös perustuisi erityisalojen hankintadirektiivin 45–49 artikloissa säädettyyn. Voimassa olevaan erityisalojen hankintalakiin nähden vähimmäismääräajat lyhenisivät tarjousten osalta kaikissa menettelyissä noin 10 päivällä. Hankintayksikön olisi tästä huolimatta otettava huomioon edellä 1 momentissa säädetyt vaatimukset hankintamenettelyn määräaikojen asettamiselle.

Pykälän *3 momentin* mukaan avoimen menettelyn tarjousten jättämisen määräaikaa voitaisiin lyhentää viidellä päivällä, jos hankintayksikkö hyväksyy tarjousten jättämisen sähköisessä muodossa ehdotetun 66 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Pykälän *4 momentissa* annettaisiin hankintayksikölle mahdollisuus asettaa rajoitetussa menettelyssä ja neuvottelumenettelyssä tarjousten jättämisen määräajan hankintayksikön ja menettelyyn valittujen ehdokkaiden välisellä sopimuksella. Asetetun määräajan tulisi olla sama kaikille tarjoajille. Jos tarjousten vastaanottamisen määräajasta ei päästäisi sopimukseen, määräajan olisi oltava vähintään 10 päivää siitä päivästä, jona ehdokkaalle lähetettiin pyyntö toimittaa tarjoukset. Erityisalojen hankintalaissa kyseisiä menettelyjä koskevat määräajat olisivat joustavampia kuin ehdotetussa hankintalaissa, jossa rajoitetun menettelyn ja neuvottelumenettelyn tarjousten jättämisen määräajoista ei lähtökohtaisesti voida neuvotella osapuolten kesken.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin 2 ja 3 momentissa asetettujen vähimmäismääräaikojen pidentämisestä erityistilanteissa. Säännös perustuisi erityisalojen hankintadirektiivin 66 artiklan 3 kohtaan ja olisi uusi. Hankintayksikön olisi pidennettävä tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikoja sellaisiksi, että kaikki asianosaiset toimittajat saavat kaikki tarjouksen laatimiseksi tarvittavat tiedot, jos hankintayksikkö ei toimita toimittajalle sen pyytämiä lisätietoja viimeistään kuusi päivää tai 61 §:ssä tarkoitetussa nopeutetussa menettelyssä viimeistään neljä päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päättymistä (*1 kohta*). Vähimmäismääräaikoja tulisi myös pidentää, jos hankinta-asiakirjoihin tehdään merkittäviä muutoksia (*2 kohta*).

Pykälän *6 momentin* mukaan määräajan pidentämisen olisi oltava oikeassa suhteessa tietojen tai muutosten merkittävyyteen. Hankintayksikön ei tarvitsisi kuitenkaan pidentää 2 ja 3 momentissa asetettuja määräaikoja, jos 5 momentin 1 kohdassa mainittuja lisätietoja ei ole pyydetty hyvissä ajoin tai jos lisätiedoilla ei ole merkitystä tarjouksen valmistelun kannalta.

61 §. *Nopeutettu menettely.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi määräaikojen lyhentämisestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 45 artiklan 2 ja 3 kohtaan.

Pykälän *1 momentin* mukaan 60 §:n 2 momentissa säädettyjä avoimen menettelyn määräaikoja voitaisiin lyhentää, jos määräaikojen noudattaminen olisi kyseisessä menettelyssä hankintayksikön asianmukaisesti perusteleman kiireen vuoksi käytännössä mahdotonta. Tarjousajan olisi oltava avoimessa menettelyssä kuitenkin joka tapauksessa vähintään 15 päivää. Nopeutettuun menettelyyn oikeuttavalta kiireeltä ei edellytetä samanlaista poikkeuksellisuutta ja äärimmäisyyttä kuin suorahankinnan edellytyksenä olevalta kiireeltä. Nopeutettu menettely on avoimempi ja siten sen käyttöedellytyksiä ei ole tulkittava yhtä ankarasti, kuin ehdotetun 43 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetun kiireeseen perustuvan suorahankinnan käyttöedellytystä.

Pykälän *2 momentin* mukaan tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikaa voitaisiin avoimessa menettelyssä lyhentää vähintään 15 päivään, jos hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi kausi-ilmoituksen ehdotetun 65 §:n mukaisella tavalla.

6 luku **Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja ilmoitusmenettely**

62 §. *Hankintaa koskevat ilmoitukset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi erityisalojen hankintoja koskevista ilmoituksista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 69 artiklaan ja vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 23 §:ssä ja hankinta-asetuksen 12–14 §:ssä säädettyä. Pykälä vastaisi myös pääosin ehdotetun hankintalain 58 §:ssä säädettyä. Ehdotetun hankintalain 58 §:n tavoin ilmoitusvelvoitteissa yksilöitäisiin aiempaa selvemmin sosiaali- ja terveyspalveluja sekä eräitä muita erityisiä palveluhankintoja sekä käyttöoikeussopimuksia koskevat ilmoitukset (1 momentti). Lainkohdassa säädettäisiin myös korjausilmoituksesta, sekä sopimusmuutoksia koskevista ilmoituksista ja jälki-ilmoitusten määräajoista (2-4 momentti).

63 §. *Velvollisuus käyttää EU-vakiolomakkeita ja yhteistä hankintanimikkeistöä (CPV)* . Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön velvollisuudesta käyttää ilmoitusten julkaisemisessa EU-vakiolomakkeita ja CPV-viitenimikkeistöä. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 59 §:ää ja voimassa olevan hankinta-asetuksen 7 §:ssä säädettyä. Lainkohdassa täsmennettäisiin hankintadirektiivin 51 artiklan 1 kohdan mukaisesti, että 59 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa ilmoituksissa olisi oltava hankintadirektiivin liitteessä V esitetyt tiedot. Käytännössä liitteen V mukaiset tiedot tulisivat osaksi hankintailmoituksia automaattisesti, sillä ne sisältyvät vakiolomakeasetukseen, jonka pohjalta ilmoitukset täytetään.

64 §. *Hankintailmoitusten julkaiseminen*. Pykälässä säädettäisiin erityisalojen hankintailmoitusten tarkemmasta julkaisemisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 67–71 artikloihin ja vastaa voimassa olevan hankinta-asetuksen 12 §:ssä säädettyä.

65 §. *Kausi-ilmoitus*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi erityisalojen kausi-ilmoitusten julkaisemisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 67 artiklaan ja vastaa voimassa olevan hankinta-asetuksen 13 §:ssä säädettyä.

7 luku **Tietojenvaihto**

66 §. *Sähköinen tietojenvaihto hankintamenettelyssä*. Pykälässä säädettäisiin sähköisestä tietojenvaihdosta hankintamenettelyssä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 40 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 62 §:ää.

67 §. *Sähköinen tietojenvaihto erityistapauksissa*. Pykälässä säädettäisiin muusta kuin 66 §:ssä tarkoitetusta sähköisestä tietojenvaihdosta hankintamenettelyssä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 40 artiklan 5 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 63 §:ää.

68 §. *Tietoturvallisuus*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tietoturvallisuudesta erityisalojen hankintamenettelyissä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 39 artiklaan ja 40 artiklan 6 kohtaan. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 64 §:ää.

8 luku **Hankinnan valmistelu, tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen kuvaus**

69 §. *Markkinakartoitus*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi markkinakartoituksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 58 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 65 §:ää.

70 §. *Ehdokkaan tai tarjoajan osallistuminen hankinnan valmisteluun*. Pykälässä säädettäisiin ehdokkaiden tai tarjoajien osallistumisesta hankinnan valmisteluun. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 59 artiklaan ja vastaa pääosin ehdotetun hankintalain 66 §:ää. Pykälässä säädettäisiin selkeyden vuoksi ehdotetun hankintalain 81 §:n 8 kohdan tavoin siitä, että ennen poissulkemista ehdokkaalle tai tarjoajalle olisi annettava mahdollisuus osoittaa, ettei sen osallistuminen hankinnan valmisteluun ole johtanut tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn vaarantumiseen.

71 §. *Tarjouspyyntö.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarjouspyynnöstä. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 67 §:ää.

72 §. *Tarjouspyynnön sisältö*. Pykälässä säädettäisiin tarjouspyynnön vähimmäissisällöstä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin liitteeseen XIII ja vastaa ehdotetun hankintalain 68 §ää.

73 §. *Tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen asettaminen ehdokkaiden ja tarjoajien saataville*. Pykälässä säädettäisiin tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen asettamisesta ehdokkaiden ja tarjoajien saataville. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 63 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 69 §:ää.

74 §. *Ehdokkaille osoitettu kutsu*. Pykälässä säädettäisiin ehdokkaille osoitetuista kutsuista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 74 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 70 §:ää.

75 §. *Hankinnan kohteen kuvaus*. Pykälässä säädettäisiin hankinnan kohteen kuvauksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 60 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 71 §:ää.

76 §. *Merkkien käyttö hankinnan kohteen kuvauksessa*. Pykälässä säädettäisiin merkkien käytöstä hankinnan kohteen kuvauksessa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 61 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 72 §:ää.

77 §. *Testausraportit, sertifikaatit ja muu tekninen selvitys*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sertifikaateista, testausraporteista ja muusta teknisestä selvityksestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 62 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 73 §:ää.

78 §. *Tarjouksen ja osallistumishakemuksen vaatimustenmukaisuuden osoittaminen*. Pykälässä säädettäisiin tarjouksen ja osallistumishakemuksen vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta sekä tarjousten ja osallistumishakemusten täydentämis- ja täsmentämismahdollisuudesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 76 artiklan 1 ja 4 kohtiin ja vastaa ehdotetun hankintalain 74 §:ää.

79 §. *Hankintasopimuksen jakaminen osiin*. Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen jakamisesta osiin. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 65 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 75 §:ää.

80 §. *Vaihtoehtoiset ja rinnakkaiset tarjoukset*. Pykälässä säädettäisiin vaihtoehtoisista tarjouksista ja rinnakkaisista tarjouksista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 64 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 76 §:ää.

81 §. *Alihankinta*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi alihankinnoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 88 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 77 §:ää.

82 §. *Alihankkijoiden poissulkeminen*. Pykälässä säädettäisiin alihankkijoiden poissulkemisesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 88 artiklan 6 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 78 §:ää.

9 luku **Ehdokkaiden ja tarjoajien sekä tarjouksen valinta**

83 §. *Ehdokkaan ja tarjoajan valintaperusteet*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ehdokkaan ja tarjoajan valintaperusteista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 77, 78 ja 80 artiklaan. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan erityisalojen hankintalain 48 §:ssä säädettyä.

Pykälän *1 momentin* mukaan hankintayksikön olisi valittava ehdokkaat ja tarjoajat etukäteen hankintailmoituksessa tai hankinta-asiakirjoissa ilmoitettujen perusteiden mukaisesti. Hankintayksikön olisi suljettava tarjouskilpailusta sellaiset tarjoajat tai ehdokkaat, jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia ehtoja. Ehdokkaan ja tarjoajan valintaperusteet olisi asetettava toi-

mittajien saataville etukäteen. Neuvottelumenettelyssä hankintayksikön olisi tarvittaessa vähennettävä valittujen tarjoajien määrää etukäteen ilmoitettujen perusteiden mukaisesti.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan, että erityisalojen hankintayksiköt voisivat halutessaan käyttää ehdotetun hankintalain 85 ja 86 §:ssä säädettyjä ehdokkaan ja tarjoajan soveltuvuuden arviointiin ja valintaan liittyviä sekä erityisesti näiden taloudellisia, rahoituksellisia, teknisiä ja ammatillisia koskevia edellytyksiä asettaessaan ehdokkaan ja tarjoajan valintaan liittyviä puolueettomia sääntöjä ja perusteita. Myös ehdotetun hankintalain 81 §:ssä säädettyjä harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita, jotka koskevat esimerkiksi toimittajan konkurssia, lakisääteisiä maksuja ja veroja koskevia velvoitteita tai ammattitoimintaan liittyviä rikoksia voitaisiin käyttää tarjoajan valinnassa. Tähän viitataan myös erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 1 kohdassa.

Pykälän *3 momentin* mukaan ehdokkaiden ja tarjoajien valinnassa käytetyt perusteet voisivat liittyä hankintayksikön tarpeeseen vähentää tarjoajien lukumäärää siten, että hankintamenettelyyn käytettävissä olevat voimavarat ovat oikeassa suhteessa käytettävän menettelyn luonteeseen nähden. Valittujen tarjoajien määrän olisi kuitenkin varmistettava riittävä kilpailu. Ehdokkaiden määrän vähentämisestä ja ehdokkaille asetetuista vaatimuksista on säädetty myös 37–39 ja 41 §:ssä.

Pykälän *4 momentin* mukaan avoimessa menettelyssä hankintayksikkö voisi tarkistaa tarjousten vaatimustenmukaisuuden ja vertailla tarjoukset ennen soveltuvuuden tarkistamista. Hankintasopimusta ei kuitenkaan voida tehdä sellaisen tarjoajan kanssa, joka olisi tullut sulkea menettelystä 84 §:n nojalla tai joka ei täytä hankintayksikön asettamia soveltuvuusvaatimuksia.

84 §. *Pakolliset poissulkemisperusteet*. Pykälässä säädettäisiin pakollisista poissulkemisperusteista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan toimittajien poissulkemis- ja valintaperusteisiin olisi 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen viranomaishankintayksiköiden osalta sisällytettävä hankintadirektiivin 57 artiklan 1 ja 2 kohdassa mainitut pakolliset poissulkemisperusteet. Ottaen huomioon hankintalainsäädännön uudistuksen tavoitteet hankintojen laadun parantamisessa ja harmaan talouden torjunnassa, toimittajien luotettavuuden ja soveltuvuuden kyseenalaistavien pakollisten poissulkemisperusteiden rajaaminen ainoastaan viranomaishankintayksiköihin, ei ole perusteltua. Näin ollen pykälässä ehdotettaisiin pakollisten poissulkemisperusteiden ulottamista velvoittavina kaikkiin erityisalojen hankintayksiköihin. Poissulkemisperusteiden sisältö vastaa ehdotetun hankintalain 80 §:ää.

85 §. *Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja*. Pykälässä säädettäisiin yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan käyttämisestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 3 kohtaan ja hankintadirektiivin 59 artiklaan. Erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 3 kohdan mukaan hankintadirektiivin 2014/24/EU poissulkemisperusteita sekä soveltuvuusvaatimuksia koskevia määräyksiä sovellettaessa on sovellettava myös mainitun direktiivin 59–61 artiklaa. Hankintadirektiivin 59 artiklassa on säädetty yhteisestä eurooppalaisesta hankinta-asiakirjasta. Pykälän sisältö vastaa ehdotetun hankintalain 87 §:ää.

86 §. *Poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittäminen*. Pykälässä säädettäisiin poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittämisestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan hankintadirektiivin 2014/24/EU poissulkemisperusteita sekä soveltuvuusvaatimuksia koskevia määräyksiä sovellettaessa on sovellettava myös mainitun direktiivin 59–61 artiklaa.

Hankintadirektiivin 59 artiklan 4 kohdassa ja 60 artiklassa on säädetty hankintayksikön selvittämistoimenpiteistä. Pykälä vastaisi sisällöltään ehdotetun hankintalain 88 §:ää.

87 §. *Sähköinen todistushakemisto.* Pykälässä säädettäisiin sähköisestä todistushakemistosta eli e-Certis – hakemistosta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 3 kohtaan ja hankintadirektiivin 61 artiklaan. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 89 §:ää.

88 §. *Ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet*. Pykälässä säädettäisiin ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteistä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 81 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 90 §:ää.

89. § *Ehdokkaan ja tarjoajan oikeudellinen muoto sekä ilmoitus vastaavista henkilöistä*. Pykälässä säädettäisiin ehdokkaan ja tarjoajan oikeudellisesta muodosta sekä ilmoituksesta vastaavista henkilöistä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 37 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 91 §:ää.

90 §. *Tarjouskilpailuun osallistuminen ryhmittymänä ja muiden yksiköiden voimavarojen käyttö*. Pykälässä säädettäisiin tarjouskilpailuun osallistumisesta ryhmittymänä sekä muiden yksiköiden voimavarojen käytöstä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 79 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 92 §:ää.

91 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta.* Pykälässä säädettäisiin kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 82 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 93 §:ää.

92 §. *Liityntä hankinnan kohteeseen*. Pykälässä säädettäisiin liitynnästä hankinnan kohteeseen. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 82 artiklan 3 kohtaan. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 94 §:ää.

93 §. *Elinkaarikustannukset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi elinkaarikustannuksista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 83 artiklaan ja on uusi. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 95 §:ää.

94 §. *Poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset*. Pykälässä säädettäisiin poikkeuksellisen alhaisista tarjouksista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 84 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 96 §:ää.

95 §. *Hankintasopimuksen erityisehdot*. Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen erityisehdoista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 87 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 98 §:ää.

96 §. *Hankintayksikön antaman tuen huomioon ottaminen tarjousten vertailuss*a. Pykälässä säädettäisiin hankintayksikön antaman tuen huomioimista tarjousten vertailussa. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 97 §:ää.

97 §. *Kolmansista maista peräisin olevia tuotteita sisältävät tarjoukset*. Pykälässä säädettäisiin kolmansista maista peräisin olevia tuotteita sisältävistä tarjouksista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 85 artiklaan ja vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 57 §:ssä säädettyä. Säännös on otettu direktiiviin lähinnä kauppapoliittisista syistä. Säännös koskee vain tavarahankintoja.

Pykälän *1 momentin* mukaan tavarahankinnoissa voidaan hylätä tarjoukset, jotka sisältävät tuotteita, joiden arvosta yli puolet on peräisin kolmansista maista eli sellaisista maista, joiden kanssa EU:lla ei ole julkisten hankintojen markkinoiden avaamisesta vastavuoroista sopimusta. Kolmansiksi maiksi määrittely tapahtuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa 952/2013 säädetyn mukaisesti. Käytännössä tällaisia kolmansia maita ovat ne maat, jotka ovat EU:n ja ETA-alueen tai maailman kauppajärjestön julkisten hankintojen sopimuksen ulkopuolella ja joiden kanssa yhteisöllä ei ole olemassa kahdenvälistä julkisten hankintojen sopimusta. Myös teleliikennelaitteissa käytettävät ohjelmistot kuuluisivat lainkohdan piiriin.

Pykälän *2 momentin* mukaan jos tarjousta, jonka sisältämistä tuotteista yli puolet on peräisin edellä mainituista kolmansista maista, ei haluta hylätä, on muille tarjouksille eli eurooppalaisille tarjouksille tai julkisten hankintojen sopimusmaista tulleille tarjouksille annettava kolmen prosentin suuruinen hintaetu tarjousvertailussa.

Pykälän *3 momentissa* annetaan kuitenkin mahdollisuus poiketa edellä mainitun suosituimmuusedun käyttämisestä, jos sen seurauksena hankintayksikkö joutuisi hankkimaan sillä käytössä olevien tuotteiden kanssa yhteen sopimattomia tuotteita tai teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaisia tuotteita.

Pykälän *4 momentissa* todetaan, ettei säännöstä sovelleta sellaisiin kolmansiin maihin, joiden kanssa Euroopan unioni on tehnyt sopimuksen sen takaamiseksi, että unionin yrityksille taataan yhtä hyvät ja todelliset mahdollisuudet päästä näiden valtioiden markkinoille, kuin niiden omilla yrityksillä on.

Erityisalojen hankintadirektiivin 86 artiklan 1 kohdan mukaan EU:n jäsenvaltioiden olisi ilmoitettava Euroopan komissiolle kaikista oikeudellisista tai tosiasiallisista yleisistä vaikeuksista, joita niiden yritykset ovat kohdanneet ja ilmoittaneet pyrkiessään tekemään palveluhankintasopimuksia kolmansissa maissa. Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on lisäksi ilmoitettava komissiolle kaikista oikeudellisista tai tosiasiallisista vaikeuksista, joita niiden yritykset ovat kohdanneet ja jotka johtuvat direktiivin liitteessä XIV lueteltujen kansainvälisen työoikeuden säännösten noudattamatta jättämisestä niiden pyrkiessä tekemään palveluhankintasopimuksia kolmansissa maissa. Artiklassa on säädetty myös komission toimivallasta käydä kauppaneuvotteluja tai antaa myöhemmin ehdotuksia täytäntöönpanosäädöksistä, joiden tarkoituksena on korjata ongelmatilanteita unionin yritysten pääsyssä kyseisen kolmannen maan hankintamarkkinoille. Koska artiklan määräykset koskevat jäsenmaita ja komissiota, ei niitä ehdoteta täytäntöönpantaviksi hankintayksikköjä velvoittavassa erityisalojen hankintalaissa.

III OSA **Sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja sekä käyttöoikeussopimuksia koskevat menettelyt**

10 luku **Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat**

98 §. *Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintoihin sovellettavat säännökset*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä muiden lainkohdassa tarkoitettujen erityisten palveluhankintojen kilpailuttamismenettelyistä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 91 artiklaan ja on uusi. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 107 §:ää. Erityisalojen hankintayksiköiden sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnat ovat merkittävästi vähäisempiä kuin hankintalain hankintayksiköillä. Lähinnä kyseeseen voisivat tulla erityisalojen hankintayksiköiden kynnysarvon ylittävät työterveyshuollon palvelujen hankinnat.

99 §. *Palvelujen käyttäjien tarpeiden huomioon ottaminen hankinnoissa*. Pykälässä säädettäisiin 10 luvun hankinnoissa huomioon otettavista näkökohdista. Pykälä perustuu osin erityisalojen hankintadirektiivin 93 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 108 §:ää.

100 §. *Hankintamenettely.* Pykälässä säädettäisiin 10 luvun hankintojen hankintamenettelyistä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 93 artiklan 1 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 109 §:ää.

101 §. *Suorahankinta erityistilanteissa*. Pykälässä säädettäisiin 10 luvun hankintoja koskevasta erityisestä suorahankintaperusteesta. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 110 §:ää.

102 §. *Ilmoittaminen*. Pykälässä säädettäisiin 10 luvun hankintojen ilmoittamisvelvoitteesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 92 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 111 §:ää.

103 §. *Tietojenvaihto.* Pykälässä säädettäisiin tietojenvaihdosta 10 luvun mukaisissa palveluhankinnoissa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 40 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 112 §:ää.

104 §. *Tarjouspyyntö ja tarjous*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi 10 luvun hankintojen tarjouspyynnöstä ja tarjouksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 93 artiklan 1 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 113 §:ää.

105 §. *Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen*. Pykälässä säädettäisiin 10 luvun hankintamenettelyjen soveltuvuusvaatimuksista ja poissulkemisperusteista. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 93 artiklan 1 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 114 §:ää.

106 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinnasta 10 luvun mukaisissa palveluhankinnoissa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 93 artiklan 1 kohtaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 115 §:ää.

11 luku **Käyttöoikeussopimukset**

107 §. *Käyttöoikeussopimuksiin sovellettava säännökset*. Pykälässä säädettäisiin 11 luvun mukaisten ja 4 §:n 5–7 kohdassa määriteltyjen käyttöoikeussopimusten kilpailuttamisesta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin I, II ja IV osastoon. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 116 §:ää.

108 §. *Käyttöoikeussopimuksen kesto*. Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksen kestosta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin 18 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 117 §:ää.

109 §. *Käyttöoikeussopimuksen tekemisessä sovellettava menettely*. Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksen tekemisessä sovellettavasta menettelystä. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin 30 ja 37 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 118 §:ää.

110 §. *Suorahankinta.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksia koskevista suorahankintaperusteista. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin 31 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 119 §:ää.

111 §. *Ilmoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimusten ilmoittamisesta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin 31–33 artikloihin ja vastaa ehdotetun hankintalain 120 §:ää.

112 §. *Määräajat.* Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimusten hankintamenettelyjen vähimmäismääräajoista. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimusdirektiivin 39 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 121 §:ää.

113 §. *Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta*. Pykälässä säädettäisiin käyttöoikeussopimuksia koskevien hankintamenettelyjen tarjousten valinnasta. Pykälä perustuu käyttöoikeussopimuksista annetun direktiivin 41 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 122 §:ää.

IV OSA **Yhteiset säännökset hankintapäätöksestä, hankintasopimuksesta, valvonnasta ja oikeussuojakeinoista sekä erinäiset säännökset**

12 luku **Hankintaa koskevat päätökset sekä hankintasopimus**

114 §. *Hankintaa koskeva päätös.* Pykälässä säädettäisiin hankintaa koskevista päätöksistä, niiden perustelemisesta ja poikkeuksista päätöksen tekemisestä. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 75 artiklaan sekä toiseen valvontadirektiiviin 92/13/ETY. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 123 §:ää. Koska puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen menettelysääntöjä täsmennettäisiin ehdotetussa laissa, lisättäisiin pykälän 4 momenttiin hankintalakia vastaavat säännöt puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista.

115 §. *Hankintamenettelyä koskeva kertomus.* Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyä koskevasta kertomuksesta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 100 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 124 §:ää.

116 §. *Hankintamenettelyn keskeyttäminen*. Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyn keskeyttämisestä. Pykälä vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 58 a §:ssä säädettyä.

117 §. *Valitusosoitus ja oikaisuohje*. Pykälässä säädettäisiin valitusosoituksesta ja oikaisuohjeesta. Pykälä vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 59 §:ssä säädettyä.

118 §. *Hankintapäätöksen tiedoksianto*. Pykälässä säädettäisiin hankintapäätöksen tiedoksiannosta. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 127 §:ää.

119 §. *Hankintasopimuksen tekeminen*. Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen tekemisestä. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 128 §:ää.

120 §. *Odotusaika.* Pykälässä säädettäisiin hankintapäätöksen tiedoksiantamisen jälkeen noudatettavasta odotusajasta. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 129 §:ää.

121 §. *Poikkeukset odotusajan noudattamisesta*. Pykälässä säädettäisiin poikkeuksista odotusajan noudattamiselle. Pykälä vastaa ehdotetun hankintalain 130 §:ää.

122 §. *Suorahankinnasta ilmoittaminen ja hankintasopimuksen tekeminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi suorahankinnasta ilmoittamisesta ja hankintasopimuksen tekemisestä. Pykälä vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 64 §:ssä säädettyä.

123 §. *Hankintalain hankintaoikaisua koskevien säännösten soveltaminen*. Pykälässä säädettäisiin hankintaoikaisusta. Pykälä vastaisi voimassa olevan erityisalojen hankintalain 65 §:ssä säädettyä. Pykälässä viitattaisiin ehdotetun hankintalain 132–135 §:ään.

124 §. *Hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskauden aikana.* Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen muuttamisesta sopimuskauden aikana. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 89 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 136 §:ää.

125 §. *Hankintasopimuksen irtisanominen erityistilanteissa*. Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksen irtisanomisesta tietyissä erityistilanteissa. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 90 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 137 §:ää.

126 §. *Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen*. Pykälässä säädettäisiin hankintamenettelyn asiakirjojen julkisuutta koskevien sääntöjen soveltamisesta. Pykälä vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 66 §:ssä säädettyä.

13 luku **Hankintojen valvonta, oikeussuojakeinot ja erinäiset säännökset**

127 §. *Hankintojen valvontaa koskevien säännösten soveltaminen*. Pykälässä säädettäisiin erityisalojen hankintalain valvonnasta. Pykälässä viitattaisiin ehdotetun hankintalain valvontaa koskeviin 15 luvun säännöksiin. Myös valvontaan liittyvät hankintalain 16 luvun oikeussuojaa koskevat säännökset tulisivat sovellettaviksi ehdotetun 127 §:n viittaussäännöksen nojalla. Koska erityisalojen hankintalaissa ei olisi säännöksiä EU-kynnysarvot alittavista hankinnoista, valvontaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin erityisalojen hankintalain soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin samoin kuin ehdotetun hankintalain EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa ja ehdotetun hankintalain 25 §:ssä tarkoitetut kynnysarvot ylittävissä sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa sekä käyttöoikeussopimuksissa.

128 §. *Muutoksenhakua ja seuraamuksia koskevien hankintalain säännösten soveltaminen*. Pykälässä säädettäisiin lain oikeussuojakeinoista ja seuraamuksista. Pykälä vastaa voimassa olevan erityisalojen hankintalain 67 §:ssä säädettyä.

129 §. *Hankintasopimusten säilyttäminen*. Pykälässä säädettäisiin hankintasopimuksien säilyttämisvelvollisuudesta silloin kun ne ylittävät arvoltaan 1 000 000 tavarahankintasopimuksissa tai palveluhankintasopimuksissa sekä 10 000 000 rakennusurakkasopimuksissa. Säännös perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 99 artiklan 6 kohtaan. Asiakirjoihin on annettava pääsy siten kuin muualla lainsäädännössä säädetään. Lainkohta vastaisi ehdotetun hankintalain 170 §:ssä säädettyä.

130 §. *Oikeus tietojen saantiin*. Lainkohdan mukaan hankintalain 5 §:n 1 momentin 1–4 kohdissa tarkoitetuilla viranomaishankintayksiköillä olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada välttämättömät tiedot hankintalain 81 §:n 1 momentissa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolon selvittämiseksi. Säännös vastaisi ehdotetun hankintalain 171 §:ssä säädettyä.

131 §. *Komissiolle toimitettava seurantaraportti ja jäsenvaltioiden tietojenvaihto.* Pykälässä säädettäisiin direktiivin velvoittaman seurantaraportin laatimisesta. Säännös perustuisi erityisalojen direktiivin 99 artiklan 3 kohtaan. Velvollisuus seurantaraportin toimittamiseen komissiolle olisi työ- ja elinkeinoministeriöllä. Säännöksen nojalla ministeriö voi pyytää tietoja tarvittaessa hankintayksiköiltä ja muilta viranomaisilta. Lainkohta vastaisi ehdotetun hankintalain 172 §:ssä säädettyä.

132 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Pykälä perustuu erityisalojen hankintadirektiivin 106 artiklaan ja vastaa ehdotetun hankintalain 173 §:ää.

133 §. *Siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin aikaisempien säännösten soveltamisesta sähköistä tietojenvaihtoa koskevien säännösten siirtymäkauden ajan sekä sidosyksikkösäännösten ja viranomaishankintayksiköiden yhteistyötä koskevien säännösten siirtymäkauden säännöistä. Sähköisen tietojenvaihdon siirtymäkaudesta säädetään erityisalojen hankintadirektiivin 106 artiklassa.

Pykälän *1 momentin* mukaan ehdotetun lain 7 lukua sovellettaisiin yhteishankintayksiköihin vasta 19 päivästä huhtikuuta 2017 ja muihin hankintayksikköihin 18 päivästä lokakuuta 2018. Vanhan erityisalojen hankintalain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (614/2007) 4 lukua sovelletaan yhteishankintayksiköihin 18 päivään huhtikuuta 2017 saakka ja muihin hankintayksikköihin 18 päivään lokakuuta 2018 saakka.

Pykälän *2 momentin* mukaan ehdotetun lain 7 lukua saisi kuitenkin soveltaa hankintamenettelyyn liittyvään tietojenvaihtoon tämän lain voimaan tultua, jos tietojenvaihto toimitetaan sähköistä muotoa käyttäen.

Pykälän *3 momentin* mukaan ennen lain voimaantuloa aloitettuihin lain voimaan tullessa vireillä oleviin hankintamenettelyihin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

1.3 Rikosrekisterilaki

6 b §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 b §, jonka 1 momentin mukaan ehdotetun hankintalain 4 §:ssä, erityisalojen hankintalain 4 §:ssä sekä hankintadirektiivin 2 artiklassa ja erityisalojen hankintadirektiivin 2 artiklassa tarkoitetut ehdokas tai tarjoaja saisivat julkisten hankintojen hankintamenettelyissä tapahtuvaa pakollisten poissulkemisperusteiden käsillä olon selvittämistä varten rikosrekisterin otteen sellaisesta yksityishenkilöstä, joka on ehdokkaan tai tarjoajan hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai käyttää edustus-, päätös- tai valvontavaltaa yrityksessä tai yhteisössä. Otteen saaminen edellyttäisi henkilön suostumusta. Rikosrekisteristä saatu ote esitettäisiin hankintalain 5 §:ssä tai erityisalojen hankintalain 5 §:ssä tarkoitetulle hankintayksikölle tai muun EU-jäsenmaan tai Euroopan talousalueen jäsenmaan julkisia hankintoja koskevissa direktiiveissä tarkoitetuille hankintaviranomaisille ja hankintayksiköille, jotka tarkastavat sen, onko henkilön katsottu lainvoimaisella tuomiolla syyllistyneen hankintalainsäädännössä listattuihin rikoksiin. Muutoksen perusteena on ehdotetun hankintalain 88 §:n 1 momentti sekä ehdotetun erityisalojen hankintalain 86 §:n 1 momentti. Lainkohtien mukaan ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava tarjoajaa, jonka kanssa se on päättänyt tehdä hankintasopimuksen toimittamaan asiantasaiset todistukset ja selvitykset muun muassa sen tutkimiseksi, koskeeko tarjoajaa hankintalain 80 §:ssä tai erityisalojen hankintalain 84 §:ssä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste. Säännökset perustuvat hankintadirektiivin 59 artiklan 4 kohtaan ja erityisalojen hankintadirektiivin 80 artiklan 3 kohtaan, joissa on asetettu hankintayksikölle ehdoton velvollisuus vaatia tarjouskilpailun voittanutta tarjoajaa toimittamaan täydentävät asiakirjat. Hankintayksiköt eivät näin ollen voisi olla selvittämättä hankintamenettelyjen yhteydessä pakollisten poissulkemisperusteiden käsillä oloa. Pakollisena poissulkemisperusteena on listattu tiettyjä hankintadirektiiveissä viitattuja harmaaseen talouteen ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä rikosnimikkeitä. Nämä rikosnimikkeet listattaisiin ehdotetun pykälän 1 momentissa. Ehdotetun rikosrekisterilain 6 b §:n nojalla hankintayksiköt voisivat täyttää velvollisuutensa siten, että ne vaativat valituksi tulleen tarjoajan johto- ja vastuuhenkilöitä koskevan otteen rikosrekisteristä. Ote olisi hankintalain 88 §:n nojalla voimassa enintään 12 kuukautta. Hankintalain 88 §:ssä olisi lisäksi sään-

nöksiä otteen käsittelystä. Ote olisi maksullinen, joten oikeusministeriön asetusta oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten maksullisista suoritteista vuosina 2016–2017 muutettaisiin pykälämuutoksen mukaisesti.

Ehdotetun hankintalain 80 §:n mukaan ehdokas tai tarjoaja olisi suljettava tarjouskilpailusta myös silloin, jos sitä itseään rasittaa jokin lainkohdassa listatuista pakollisten poissulkemisperusteiden rikosnimikkeistä. Rikosrekisterilain 6 §:n 8 momentin nojalla sillä, jolla on oikeus kirjoittaa oikeushenkilön nimi, on rekisterin pitämismenetelmästä riippumatta tarkastus- ja tiedonsaantioikeus oikeushenkilön puolesta sekä oikeus saada sitä koskeva ote rekisteristä. Asiasta ei olisi näin olen tarvetta säätää erikseen ehdotetussa 6 b §:ssä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin otteeseen merkittävistä tiedoista. Momentin sisältämä rikosnimikkeiden lista vastaisi ehdotetun hankintalain 80 §:n 1 ja 2 momentissa listattuja rikosnimikkeitä.

Pykälän *3 momentin* mukaan 1 momentissa tarkoitettuun otteeseen merkittäisiin myös tiedot päätöksestä, jolla henkilö on ennen 2 momentissa mainittujen lainkohtien voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla tuomittu 2 momentissa mainittua tekoa vastaavasta rikoksesta.

Pykälän *4 momentin* mukaan 1 momentissa tarkoitettuun otteeseen merkittäisiin lisäksi tiedot päätöksestä, joka on rikosrekisterilain 2 §:n 2 momentin nojalla merkitty rikosrekisteriin ja jolla henkilö on tuomittu pykälän 2 momentissa tarkoitettua rikosta vastaavasta rikoksesta. Rikosrekisterilain 2 §:n 2 momentin mukaan rikosrekisteriin merkitään tiedot tuomioistuinratkaisuista, joilla Suomen kansalainen ja Suomessa pysyvästi asuva ulkomaalainen on ulkomailla tuomittu 1 momentissa mainittua seuraamusta vastaavaan seuraamukseen. Rangaistusta koskeva tieto merkitään rikosrekisteriin, jos tuomio on annettu toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, pohjoismaissa, keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen (SopS 30/1981) osapuolena olevassa valtiossa tai tieto muualla annetusta tuomiosta on tullut rikosrekisterin pitäjälle virkateitse. Oikeusrekisterikeskus harkitsee, vastaako ulkomailla tuomittu rangaistus sellaista seuraamusta, joka 1 momentin nojalla merkittäisiin Suomessa rikosrekisteriin.

7 §. Pykälän *1 momenttiin* lisättäisiin viittaus ehdotettuun 6 b §:ään säännöksen johdonmukaisuuden vuoksi.

1.4 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

11 §. *Asianosaisen oikeus tiedonsaantiin.* Pykälän 2 momentin 6 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että julkisuuslaissa säädettäisiin ainoastaan selkeä perussääntö siitä, että tarjouskilpailuun osallistuneella toimittajalla tai muulla asianosaisella ei olisi 1 momentissa tarkoitettua oikeutta toisen ehdokkaan tai tarjoajan liike- tai ammattisalaisuutta koskeviin tietoihin. Voimassa olevassa julkisuuslain 11 §:n 2 momentin 6 kohdassa on säädetty lisäksi, että tieto tarjousten vertailussa käytetystä hinnasta ja muusta tekijästä on kuitenkin aina annettava. Säännöksen soveltamiskäytännössä on käynyt ilmi, että säännöksen sanamuoto on aiheuttanut tulkintaongelmia. Soveltajille ei ole ollut selvää, pitääkö sinänsä liike- ja ammattisalaisuudeksi määritelty tieto antaa kuitenkin, mikäli sitä on käytetty tarjousten vertailussa. Säännöksen on esitetty myös aiheuttaneen taloudellisia ja oikeudellisia riskejä elinkeinonharjoittajille tärkeiden liike- ja ammattisalaisuuksien suojan murtumisesta yksinomaan siitä syystä, että niitä on tavalla tai toisella hyödynnetty tai käytetty tarjousvertailussa. Lainkohdasta poistettaisiin näin ollen säännös tarjousten vertailussa käytetyn hinnan tai muun tekijän antamisesta kaikissa tilanteissa ja siitä huolimatta, että hinta tai muu tekijä olisi liike- tai ammattisalaisuus.

Lakimuutoksen tarkoituksena olisi selkeyttää ja yksinkertaistaa säännösten soveltamista palauttamalla säännös vain yhteen keskeiseen arviointiin eli liike- ja ammattisalaisuuden arvioimiseen ja suojaamiseen. Korkeimman hallinto-oikeuden hankinta-asiakirjojen julkisuutta koskevassa ratkaisussa *KHO:2007:83* katsottiin liike- ja ammattisalaisuuden määrittelyssä merkityksellisiksi muun muassa yksityisen taloudellisen edun suojaamisnäkökohdat, tiedon antamisen mahdolliset vaikutukset kilpailuedun syntymiseen muille toimittajille, tiedon liittyminen elinkeinonharjoittajan elinkeinotoimintaan sekä se, onko elinkeinonharjoittajalla halu pitää tiedot salaisuuksinaan ja siten objektiivisesti arvioiden salassapitointressi. Toisaalta liike- ja ammattisalaisuuksien arvioinnissa olisi otettava huomioon myös julkisuuslain lähtökohtana oleva julkisuusperiaate sekä julkisten hankintojen sääntelyssä keskeiset avoimuuden ja syrjimättömyyden vaatimukset. Esimerkiksi tarjousten hintavertailussa käytetyn kokonaishinnan kuvaaminen on lainmukaisesti perustellun hankintapäätöksen lähtökohta. Myös julkisten hankintojen tehokas oikeussuoja edellyttää riittävää avoimuutta hankintamenettelyssä tehtyjen ratkaisujen taustoista. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-450/06, Varec (EU:C:2008:91)* katsottiin, että tarjoajien oikeutta tutustua tietoihin on punnittava vastakkain sen oikeuden kanssa, joka muilla taloudellisilla toimijoilla on siihen, että heidän luottamuksellisia tietojaan ja liikesalaisuuksiaan suojataan. Lainkohdassa ei määriteltäisi kategorisesti tai säännönmukaisesti mitään tarjousvertailussa tai hankintamenettelyssä muutoin käytettyä tai huomioitua tietoa liike- ja ammattisalaisuudeksi tai toisaalta ehdottoman luovutusvelvollisuuden piiriin. Jokaisen tiedon tai tekijän asema liike- ja ammattisalaisuutena ja siten lain suojan piirissä ratkaistaisiin jokaisessa yksittäistapauksessa erikseen hankintayksikön ja viime kädessä toimivaltaisen tuomioistuimen ratkaisulla.

Jos tarjousvertailussa vertailun kohteena olevat tarjouksen laatutekijät katsottaisiin yksittäistapauksessa liike- ja ammattisalaisuudeksi, olisi hankintayksikön pyrittävä tästä huolimatta perustelemaan tarjousvertailun lopputulos esittämällä tarjouksen laatua koskevat tiedot esimerkiksi siten yleisellä tasolla, että liike- ja ammattisalaisuudet eivät paljastu. Hankintayksikkö voisi myös edellyttää, että tarjoukset annetaan tavalla, jolla niiden mahdollisesti sisältämät liike- ja ammattisalaisuudet eivät paljastu.

1.5 Laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta

1 §. *Toimiala.* Pykälään ehdotetaan muutettavaksi siten, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimialaan kuuluisi myös julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain noudattamisen valvonta laittomien suorahankintojen osalta siten kuin valvonnasta on säädetty ehdotetuissa laeissa.

2 §. *Tehtävät.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtäviin sisältyisivät myös julkisia hankintoja koskevan lainsäädäntöön liittyvät tehtävät.

Pykälän *1 momentin 1 kohtaa* ehdotetaan muutettavaksi siten, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtäviin kuuluisi myös julkisten hankintojen avoimuuden ja syrjimättömyyden edistäminen.

Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta, jonka mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kuuluisivat sille julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa säädetyt tehtävät.

1.6 Kilpailulaki

30 a §. *Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivalta*. Pykälään lisättäisiin uusi *2 momentti*, jonka mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi pykälän 1 momentissa tarkoitetulla tavalla toimivalta puuttua kilpailun tasapainoa vääristävään menettelyyn tai toiminnan rakenteeseen myös tilanteissa, joissa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (jäljempänä hankintalaki) tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (jäljempänä erityisalojen hankintalaki) ei sovellettaisi näissä laeissa tarkoitettujen sidosyksikkösuhdetta tai hankintayksiköiden yhteistyötä koskevien soveltamisalapoikkeusten johdosta. Vaikka kyseisillä hankintalain ja erityisalojen hankintalain säännöksillä pyritään osin turvaamaan kilpailun tasapuolisuus julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välillä, ei kyseisten soveltamisalapoikkeusten edellytysten täyttyminen vielä välttämättä varmistaisi kilpailun tasapuolisuutta kilpailulaissa tarkoitetulla tavalla. Hankintalainsäädännön soveltamisalapoikkeuksena olevan sidosyksikkösuhteen edellytykset täyttyisivät tilanteessa, jossa hankintayksikön määräysvallassa oleva yksikkö harjoittaisi liiketoimintaansa muiden kuin määräysvaltaa käyttävän hankintayksikön kanssa enintään viisi prosenttia tai enintään 500 000 euroa kokonaisliikevaihdostaan. Sidosyksikkösuhteen muista edellytyksistä on säädetty ehdotetun hankintalain 15 §:ssä. Sidosyksiköistä on säädetty myös ehdotetun erityisalojen hankintalain 25 §:ssä, jossa edellä mainittu prosenttiosuus on 20. Poikkeustilanteissa tällainen hyvin vähäinenkin ulosmyynti voisi vääristää 30 a §:ssä tarkoitetulla tavalla terveen ja toimivan kilpailun edellytyksiä. Tämän vuoksi lainkohtaa ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että hankintalainsäädännön kyseiset soveltamisalapoikkeukset eivät vaikuta Kilpailu- ja kuluttajaviraston yleistoimivaltaan yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan kilpailun tasapuolisuuden valvonnassa.

1.7 Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä

4 §. *Yhtymän jäsenyys*. Pykälän *1 momentin* viittaussäännöstä muutettaisiin siten, että se kohdistuisi ehdotetun hankintalain julkisoikeudellista laitosta koskevaan lainkohtaan eli 5 §:n 1 momentin 4 kohtaan. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

1.8 Laki sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä

7 §. *Tarjouksen hylkääminen hankintamenettelyssä*. Pykälän 4 kohdan viittaussäännöstä muutettaisiin siten, että se kohdistuisi ehdotetun vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 84 §:ssä tarkoitettuun pakolliseen poissulkemisperusteeseen. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

21 §. *Muutoksenhaku*. Pykälän *2 momentin* viittaussäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että se kohdistuisi voimassa olevaa julkisista hankinnoista annetun lain säännöksiä vastaaviin ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain säännöksiin. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

1.9 Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista

1 §. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011) 116 § ehdotetaan kumottavaksi, sillä säännöksen sisältönä oleva julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 11 luvun oikeussuojasäännösten soveltaminen porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain nojalla tukea saaneen julkisista hankinnoista annetun lain mukaisen hankintayksikön hankintaan toteutuu jo suoraan ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain säännösten nojalla. Asiasta ei olisi näin ollen tarpeen säätää erikseen porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetussa laissa.

2 §. Pykälä sisältäisi lain voimaantulosäännöksen.

1.10 Laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa

1 §. *Tarkoitus ja soveltamisala*. Pykälän *2 momentin* viittaussäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus kohdistuu ehdotettuun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä ehdotettuun vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

4 §. *Vähimmäisvaatimukset.* Pykälän *1 momentin* viittaussäännöstä julkisista hankinnoista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus kohdistuu ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 72 §:ään. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

1.11 Laki valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä

5 §. *Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen tuottaja.* Pykälän *2 momentin* viittaussäännöksiä julkisista hankinnoista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus kohdistuu ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianmukaisiin lainkohtiin. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

13 §. *Valtion yhteisen sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelujen tuottaja*. Pykälän 1 momentin viittaussäännöstä julkisista hankinnoista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus kohdistuu ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianmukaisiin lainkohtiin. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

1.12 Joukkoliikennelaki

2 §. *Määritelmät.* Pykälän *7 kohtaa* ehdotetaan muutettavaksi siten, että käyttöoikeussopimuksen määritelmässä viitattaisiin ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 4 §:n 7 kohdan määritelmään.

14 a §. *Muun kuin 14 §:ssä tarkoitetun kunnan toimivalta*. Pykälän viittausta voimassa olevaan julkisista hankinnoista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten että viittaus kohdistuu ehdotettuun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin.

36 §. *Hankintamenettelyt.* Pykälän *2 momentin* viittaussäännöksiä voimassa olevaan vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus kohdistuu ehdotetun vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianmukaisiin säännöksiin. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

38 §. *Tarjouspyyntö*. Pykälän *2 momentin* viittaussäännöstä voimassa olevan julkisista hankinnoista annetun lain säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus kohdistuu ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianmukaisiin säännöksiin. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

39 §. *Tarjoajien valinta*. Pykälän *2 momentin* viittaussäännöstä voimassa olevan julkisista hankinnoista annetun lain säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus kohdistuu ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianmukaisiin säännöksiin. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

43 §. *Hankintaa koskevat päätökset ja asiakirjajulkisuutta koskevien säännösten soveltaminen*. Pykälän *1 ja 3 momentin* viittaussäännöksiä voimassa olevan julkisista hankinnoista annetun lain säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus kohdistuu ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianmukaisiin säännöksiin. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

53 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän *5 momentin* viittaussäännöksiä voimassa olevan julkisista hankinnoista annetun lain säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus kohdistuu ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianmukaisiin säännöksiin. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

62 §. *Liikennelupien ja sopimusten voimassaoloon liittyvät siirtymäsäännökset*. Pykälän *3 momentin* viittaussäännöstä voimassa olevan julkisista hankinnoista annetun lain säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus kohdistuu ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianmukaisiin säännöksiin. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

1.13 Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista

4 §. *Hankintayksiköt.* Pykälän *4 kohdan* viittaussäännöstä voimassa olevan vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittauksen kohteena on ehdotetun vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianmukaiset säännökset. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

6 §. *Useita toimintoja koskevat hankintasopimukset ja hankintalain soveltaminen*. Pykälän *1 momentin* viittaussäännöstä voimassa olevaan julkisista hankinnoista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittauksen kohteena on ehdotettu julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettu laki. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

7 §. *Yleiset poikkeukset lain soveltamisalasta*. Pykälän *2 momentin 2 kohdan* viittaussäännöstä voimassa olevan erityisalojen hankintalain 11 §:ään ehdotetaan muutettavaksi sisällöllisesti vastaavalla viittauksella ehdotetun erityisalojen hankintalain 10 §:ään. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

1.14 Laki Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä

2 §. *Yhtiön tehtävät*. Pykälän *1 momentin* viittaussäännöstä voimassa olevaan julkisista hankinnoista annettuun lakiin sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittauksen kohteina olisivat ehdotetut julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettu laki sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettu laki. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

Pykälän *2 momenttia* muutettaisiin siten, että säännöksessä käytettäisiin ehdotetun hankintalain 4 §:n 12–14 kohdassa olevia yhteishankintoja koskevia määritelmiä kuten yhteishankintatoimintoja sekä hankintojen tukitoimintoja.

3 §. *Asiakkaat.* Pykälän 1 ja 2 kohdan viittaussäännöksiä voimassa olevaan julkisista hankinnoista annettuun lakiin sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittauksen kohteina olisivat ehdotetut julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianmukaiset säännökset. Asiallisesti ehdotus ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

1.15 Kuntalaki

50 §. *Yhteistoiminnan suhde julkisista hankinnoista annettuun lakiin.* Pykälän *1 ja 2 momentin* viittaussäännöksiä voimassa olevaan julkisista hankinnoista annettuun lakiin sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittauksen kohteina ovat ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianmukaiset säännökset.

126 §. *Kunnan toiminta kilpailutilanteessa markkinoilla*. Pykälän *2 momentin 3 kohdan* viittaussäännöstä voimassa olevan julkisista hankinnoista annetun lain 10 §:ään sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain 19 §:ään ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittausten kohteena ovat ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain vastaavat säännökset.

127 §. *Yhtiöittämisvelvollisuutta koskevat poikkeukset*. Pykälän *1 momentin 4 kohdan* viittaussäännöstä voimassa olevan julkisista hankinnoista annetun lain 10 §:ään sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain 19 §:ään ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittausten kohteena ovat ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain vastaavat säännökset.

131 §. *Palveluvelvoite*. Pykälän *3 momentin* viittaussäännöstä voimassa olevaan julkisista hankinnoista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittauksen kohteena on ehdotettu julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettu laki.

1.16 Laki maatalouden rakennetuista

20 §. *Tuen käyttöä koskevat ehdot*. Pykälän *1 momentin* viittaussäännöstä voimassa olevaan julkisista hankinnoista annetun lain säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittauksen kohteena ovat ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain asianomaiset säännökset. Samalla momentissa säädettyä euromääräistä ilmoittamisen alarajaa muutettaisiin vastaamaan ehdotetun julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain kansallista tavara- ja palveluhankintojen kynnysarvoa eli 60 000 euroa.

40 a §. *Ilmoitus tuen käytön ehtojen vastaisesta hankintamenettelystä*. Pykälän *1 momentin* viittaussäännöstä voimassa olevaan julkisista hankinnoista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittauksen kohteena on ehdotettu julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettu laki.

1.17 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä

6 §. *Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus*. Pykälän *1 momentin 17 kohtaan* lisättäisiin säännös, jonka nojalla hankintayksiköt voisivat saada käyttöönsä Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityksen. Ehdotetun hankintalain 171 §:n ja erityisalojen hankintalain 130 §:n mukaan hankintayksiköillä olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta välttämättömät tiedot hankintalain 81 §:n 1 momentissa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolon selvittämiseksi. Tässä pykälässä mahdollistetaan kyseisten tietojen hankkiminen käyttämällä Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön tuottamaa sähköistä ja maksutonta velvoitteidenhoitoselvityspalvelua, josta on mahdollista saada keskeiset, yrityksien lakisääteisten velvoitteiden hoitamista koskevat tiedot.

Säännöksellä pyritään tehostamaan ehdokkaita ja tarjoajia koskevien taustatietojen selvittämistä ja siten vähentämään tarjoajien hallinnollista taakkaa. Säännöksellä pyritään myös edistämään harmaan talouden torjuntaa siten, että julkisissa hankinnoissa voitaisiin nykyistä helpommin ja tehokkaammin selvittää, ovatko tarjouskilpailuun osallistuvat ehdokkaat tai tarjoajat syyllistyneet niiden luotettavuuden vaarantaviin väärinkäytöksiin tai laiminlyönteihin.

2 Voimaantulo

Hankintadirektiivin ja erityisalojen hankintadirektiivin mukaan jäsenvaltioiden tulee saattaa direktiivien edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 18. päivä huhtikuuta 2016. Lakien on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen jälkeen. Hankintalainsäädännön valvontaa koskevat säännösten ehdotetaan tulevan voimaan vasta vuoden 2017 alusta, jotta valvontatoiminta pystytään rakentamaan lain voimaan astumiseen mennessä.

Lakeja sovellettaisiin hankintoihin, joita koskeva hankintamenettely aloitetaan lain voimaantulon jälkeen. Hankintoihin, jotka on aloitettu ennen lakien voimaantuloa, sovellettaisiin lakien voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Osa ehdotetun hankintalain ja erityisalojen hankintalain säännöksistä tulisi voimaan vasta hankintadirektiiveissä asetetun siirtymäkauden jälkeen vuonna 2018. Osa sidosyksiköitä ja hankintayksiköiden yhteistyötä koskevista säännöksistä tulisi voimaan vasta vuoden 2019 alusta ja sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimivien hankinta- ja sidosyksiköiden osalta tätäkin myöhemmin.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Julkisia hankintoja koskevaa oikeussuojajärjestelmää esitetään muutettavaksi siten, että jatkovalitusoikeus markkinaoikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Lisäksi hankintalakiehdotuksen 146 §:n mukaan hankintapäätöksiin, jotka koskevat 51 §:ssä tarkoitettua dynaamiseen hankintajärjestelmään tai 42 §:ssä tarkoitettuun puitejärjestelyyn hyväksymistä, ei saisi hakea valittamalla muutosta markkinaoikeudelta, jollei markkinaoikeus tällaisessa tapauksessa ota asiaa käsiteltäväkseen myöntäen muutoksenhakijalle hankintalaissa tarkoitetun käsittelyluvan.

Oikeussuojajärjestelmää esitetään muutettavaksi myös siten, että markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voitaisi saattaa hankintayksikön päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee sitä, että hankintaa ei jaeta osiin 75 §:ssä tarkoitetulla tavalla tai että 93 §:ssä tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia.

Edellä selostetuissa säännöksissä on kysymys perustuslain 21 §:n 1 ja 2 momentin nojalla arvioitavista oikeusturvan toteutumiseen liittyvistä seikoista. Muutosten yhteisenä tavoitteena on nopeuttaa hankinta-asioiden käsittelyä hankintamenettelyjen eri osapuolten paremman oikeussuojan turvaamiseksi. Vaatimus nopeista ja tehokkaista oikeussuojakeinoista perustuu sellaisenaan myös hankintamenettelyssä noudatettaviin direktiiveihin. Välillisesti oikeussuojakeinojen käytön selkeyttä ja nopeutta edistävä sääntely edistää samalla perustuslain 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua elinkeinon ja ammatin harjoittamisen oikeutta sekä perustuslain 18 §:n 2 momentissa ja 19 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuja julkisen vallan velvoitteita turvata työllisyyttä ja jokaisen oikeutta sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä asuntoon.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä oikeutta hakea muutosta viranomaisen päätökseen on tarkasteltu perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvattuna oikeutena. Vakiintuneeksi katsottavan lausuntokäytännön mukaan perustuslain 21 §:n 1 momentti edellyttää muutoksenhaun turvaamista sellaisessa asiassa, jossa viranomaisen päätös tai muu kannanotto koskee lainsäädännössä jollain tavoin täsmällisesti määriteltyä jonkin oikeutta tai velvollisuutta (esimerkiksi PeVL 51/2010 vp, PeVL 18/2007 vp).

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään (PeVL 32/2012 vp, PeVL 34/2012 vp, PeVL 36/2014 vp) katsonut, että hallinto-oikeudellista muutoksenhakujärjestelmää on syytä arvioida kokonaisuutena, josta valitusmahdollisuus korkeimpaan hallinto-oikeuteen muodostaa yhden osan. Valiokunta on kiinnittänyt tässä yhteydessä erityisesti huomiota hallintoasioiden käsittelyssä ja muutoksenhakujärjestelmässä tapahtuneeseen kehitykseen. Yhä useammassa asiaryhmässä on otettu käyttöön oikaisuvaatimusmenettely. Näin on tapahtunut myös hankinta-asioissa, joissa käytössä on hankintaoikaisu. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan oikaisuvaatimusmenettelyä voidaan pitää tavallaan muutoksenhaun ensimmäisenä vaiheena, vaikka kysymys ei olekaan tuomioistuimessa tapahtuvasta lainkäytöstä, minkä vuoksi se ei voi täyttää perustuslain 21 §:n 1 momentin vaatimusta siitä, että jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Lisäksi erityisesti hankintaoikaisun osalta on huomioitava se, että se ei ole pakollinen menettelyvaihe ennen varsinaista muutoksenhakua. Hankintaoikaisu on varsinaiselle valitukselle rinnakkainen oikeussuojakeino, jonka käyttö voi johtaa siihen, ettei asiaa ole enää tarpeen valituksen johdosta enempää käsitellä markkinaoikeudessa.

Hankintalakiehdotuksen 165 §:n mukaan jatkovalitus markkinaoikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että valituslupajärjestelmään ja sen laajentamiseen ei ole ollut perusteita suhtautua lähtökohtaisen pidättyvästi. Sen sijaan valituslupajärjestelmän hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta on muu-

toin syytä kussakin tapauksessa arvioida valiokunnan aiemman käytännön pohjalta. Perustuslain 21 §:n kannalta asiaa tarkasteltaessa keskeistä on siten varmistua siitä, että muutoksenhakujärjestelmä kokonaisuutena turvaa sekä oikeusturvan saatavuuden ja riittävyyden että asian käsittelyn niin joutuisasti kuin se on oikeusturvavaatimuksen valossa mahdollista. Järjestelmän soveltamisen tulisikin kaikissa asiaryhmissä perustua yhtenäiseen ja johdonmukaiseen arvioon perustellun oikeussuojan tarpeesta. Tällöin on tarkasteltava etenkin sitä, turvaavatko korkeinta hallinto-oikeutta edeltävät muutoksenhakujärjestelyt kyseisessä asiaryhmässä asian laadun ja merkittävyyden edellyttämät oikeusturvatakeet. Merkitystä on myös sillä, riittääkö korkeimman hallinto-oikeuden velvollisuus tai mahdollisuus valitusluvan myöntämiseen laissa säädettyjen perusteiden täyttyessä turvaamaan oikeusturvan saatavuuden kyseisessä asiaryhmässä. Myönteisissä tapauksissa valituslupajärjestelmän soveltaminen on perustuslain 21 §:n valossa yleensä perusteltua.

Julkisten hankintojen sääntely on paikoin monimutkaista, ja hankinta-asioihin liittyy usein oikeudellisesti vaikeita ja tulkinnanvaraisia kysymyksiä. Oikeudenkäyntiaineistoiltaan asiat ovat tyypillisesti verraten laajoja. Hankinta-asioihin liittyvät taloudelliset ja yhteiskunnalliset intressit voivat olla myös merkittäviä. Hankinta-asioita voi luonnehtia oikeudellisesti vaativiksi asioiksi, joiden taloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys on usein suuri. Hankinta-asioihin ei siten liity sellaisia seuraamuksen vähäisyyteen tai oikeuskysymyksen yksinkertaisuuteen liittyviä perusteita, joiden on tietyissä yhteyksissä (esimerkiksi PeVL 55/2014 vp) katsottu puoltavan valituslupajärjestelmän hyväksyttävyyttä.

Markkinaoikeuden käsitellessä hankinta-asiaa sen toimivaltaan kuuluu niin kutsutuiksi reaalikeinoiksi määriteltyjen seuraamusten (muun muassa hankintapäätöksen kumoaminen) ohella myös erilaisten hallinnollisten seuraamusten määrääminen. Näitä seuraamuksia ovat hyvitysmaksu, tehottomuusseuraamus, sopimuskauden lyhentäminen ja seuraamusmaksu. Markkinaoikeuden määräämät seuraamukset eivät ole markkinaoikeudessa muutoksenhaun kohteena, vaan niiden määräämistä koskeva asia on siellä ensimmäistä kertaa käsittelyssä. Näiden seuraamusten osalta valituksessa korkeimpaan hallinto-oikeuteen on kysymys ensimmäisen asteen muutoksenhausta, eikä jatkovalituksesta. Valituslupasääntelyä ei ole kuitenkaan yksinomaan asian laadun perusteella pidettävä poissuljettuna vaihtoehtona hallinnollisen seuraamuksen määräämistä koskevissa asioissa (PeVL 14/2013 vp, PeVL 55/2014 vp).

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään viitannut myös valituslupajärjestelmän ja käsittelyaikojen väliseen yhteyteen. Markkinaoikeutta ja oikeudenkäyntiä markkinaoikeudessa koskevasta lainsäädännöstä antamassaan lausunnossa (PeVL 33/2002 vp) perustuslakivaliokunta totesi merkitykselliseksi sen, että teollisoikeuden tuottama yksinoikeus on ajallisesti rajoitettu. Valiokunta totesi edelleen, että valituslupajärjestelmä todennäköisesti lyhentää keskimääräisiä asioiden käsittelyaikoja tällaisissa asioissa, joissa asioiden joutuisuuden vaatimus on keskeinen. Perustuslakivaliokunta on todennut, että myös esimerkiksi hovioikeuksien seulontamenettely voi vaikuttaa asioiden käsittelyaikoihin ja siten edistää perustuslain 21 §:n 1 momentissa turvattua oikeutta saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä (PeVL 35/2002 vp).

Hankinta-asioissa tuomioistuinkäsittelyjen pituus on havaittu ongelmalliseksi. Hankinta-asioiden keskimääräinen käsittelyaika markkinaoikeudessa oli 6,5 kuukautta vuonna 2013. Euroopan komission vuosiraportin (Annual Public Procurement Implementation Review 2012, s. 31 ja 34) mukaan julkisia hankintoja koskevien valitusten käsittely Suomessa ensimmäisessä asteessa vie EU-maista eniten aikaa. Julkisia hankintoja koskevien asioiden keskimääräinen käsittelyaika korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli 22,9 kuukautta vuonna 2013. Tilanteissa, joissa hankinnan laatu edellyttää nopeaa käsittelyä, korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyajat ovat olleet kuitenkin edellä kuvattua lyhyemmät (esimerkiksi *KHO 2015:64*, käsittelyaika

noin 9,5 kuukautta, *KHO 2014:129*, alle 9 kuukautta, *KHO 27.6.2014 taltio 2077*, 5 kuukautta, *KHO 1.11.2013 taltio 3484* alle 4 kuukautta).

Hankinta-asioissa on varsin usein kyse julkisten palvelujen ja tehtävien toteuttamisen kannalta olennaisista järjestelyistä. Hankintayksiköillä on viranomaisena tai muuna julkisena toimijana velvoite turvata tai tuottaa palveluja. Vaikka markkinaoikeuden päätökset ovat pääsääntöisesti täytäntöönpantavissa jatkovalituksesta riippumatta, monet hankintayksiköt pidättäytyvät riskienhallintaan liittyvistä syistä (muun muassa vahingonkorvausriski sekä riski jatkovalituksen johdosta määrätyistä ankarammista seuraamuksista) hankintasopimuksen tekemisestä jatkovalituksen ajan silloin, kun markkinaoikeus on hylännyt valituksen. Tällaisten hankintojen viivästyminen markkinaoikeuden ratkaisuja koskevissa valituksissa voi johtaa tilanteeseen, jossa lainvoimaisen hankintapäätöksen toimeenpano hankintasopimuksella tapahtuu vasta kaksi tai kolme vuotta päätöksen tiedoksiantamisen jälkeen. Hankintatarve on saattanut muuttua ajan kuluessa, eikä esimerkiksi teknisiä hankintoja voida monestikaan toteuttaa useamman vuoden jälkeen enää alkuperäisellä tavalla, vaan valitusprosessissa olleet hankintamenettelyt joudutaan keskeyttämään ja kilpailuttamaan uudelleen. Pitkät käsittelyajat voivat myös hidastuttaa julkisten investointien toteuttamista. Pitkien käsittelyaikojen vuoksi myös hankittavien palvelujen loppukäyttäjät kuten kansalaiset voivat joutua tilanteeseen, jossa palvelua ei saa lainkaan tai jossa palvelua tuotetaan heikommin ehdoin väliaikaisjärjestelyillä.

Oikeudenkäynnin pitkittymisellä ja hankinnan toteuttamisen viivästymisellä voi olla merkittäviä vaikutuksia myös muutoksenhaun kohteena olevan hankintapäätöksen mukaisen tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan asemaan, taloudellisiin etuihin ja oikeussuojaan. Viivästymisen vaikutukset korostuvat hankinta-asioissa, koska julkisten hankintojen toteuttaminen liittyy nopeatempoiseen elinkeinotoimintaan.

Edellä kuvatussa kokonaisuudessa hankinta-asioiden käsittely edellyttää joutuisuutta, jota ei pystytä toteuttamaan, jos jatkomuutoksenhaku on rajoituksetonta. Lakiehdotuksen 165 §:ssä ehdotettaisiin hankinta-asioihin liittyvien kiireellisyysnäkökohtien sekä muutoksenhaun kohteena olevan tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan oikeussuojan turvaamisen johdosta valitusluvan asettamista markkinaoikeuden päätöksiä koskeviin valituksiin. Valituslupajärjestelmä vaikuttaisi myönteisesti korkeimman hallinto-oikeuden edellytyksiin kohdentaa voimavarojaan hankinta-asioiden laadun vaatimalla tavalla. Käytännössä aikasäästö syntyisi esimerkiksi niistä soveltamistilanteista, joissa valituskirjelmän perusteella valitusluvan myöntämiselle ei näyttäisi olevan perustetta, jolloin asiassa ei myöskään suoritettaisi välitoimia eri osapuolten kuulemiseksi ennen asian tuomista istuntoon. Aikasäästön eräs osatekijä olisi mahdollisuus käyttää valituslupa-asian ratkaisemiseksi kolmen jäsenen kokoonpanoa, jos valituslupahakemus tulee hylättäväksi.

Hankintalakiehdotuksen mukaan muutoksenhakua dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymisen osalta rajoitettaisiin valitusrajoituksella laajentamalla markkinaoikeuden käsittelylupajärjestely myös näihin tilanteisiin. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on katsottu, että perustuslain 21 §:n 2 momentti ei estä säätämästä vähäisiä poikkeuksia myös muutoksenhakuoikeuteen tai oikeutta saada perusteltu päätös, kunhan poikkeukset eivät muuta oikeuden asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa (mm.HE 309/1993 vp, PeVL 4/2010 vp. Lausunnossaan PeVL 2/2009 vp hallituksen esityksestä (HE 233/2008 vp) laiksi oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi valiokunta on korostanut muun ohella, että muutoksenhakurajoituksen vähäisyyden arvioinnissa huomiota voidaan kiinnittää siihen, voiko asianosainen saattaa uudelleen hakemuksen tuomioistuimen arvioitavaksi. Esitetyssä muutoksenhakurajoituksessa asianosainen voisi vastaavasti aina saattaa uuden osallistumishakemuksen hankintayksikön arvioitavaksi. Mark-

kinaoikeus voisi kuitenkin myöntää käsittelyluvan, mikäli tietty toimittaja olisi jätetty toistuvasti hyväksymättä dynaamiseen hankintajärjestelmään.

Myös muutoksenhakun kohteen rajausta koskevaa ehdotetun lain 146 §:n 2 momentin säännöksiä on tarkasteltava perustuslain 21 §:n 2 momentin näkökulmasta. Hankintalain 75 §:n hankinnan jakamatta jättämistä sekä 93 §:n kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteen sisältöä koskevat päätökset tai ratkaisut antavat laajasti harkintavaltaa hankintayksiköille eivätkä ne vaikuta hankintamenettelyn syrjimättömyyteen tai avoimuuteen eivätkä luo tarjouskilpailuun osallistuville tarjoajille, ehdokkaille tai muille asianosaisille sellaisia hankintalakiin perustuvia menettelyllisiä oikeuksia, että niitä tulisi turvata valitusoikeudella markkinaoikeuteen. Kyse ei näiden lainkohtien osalta ole myöskään viranomaistoiminnan tasapuolisuudesta tai asianmukaisuudesta, jota tulisi arvioida oikeussuojamenettelyssä (PeVL 10/2009 vp, PeVL 46/2002 vp). Edellä mainittujen säännösten tarkoituksena on antaa lainsäätäjälle ja yleisölle muun muassa tulevaa lainvalmistelua varten tietoa niistä käytännön syistä, joiden nojalla hankintayksiköt eivät katso tarkoituksenmukaiseksi jakaa hankintaa osiin tai arvioida tarjousvertailussa myös laadullisia tekijöitä. Hankintalaissa ei kuitenkaan puututtaisi asianosaisten valitusoikeuteen muun lainsäädännön perusteella sellaisesta viranomaisen ratkaisusta, joka tehdään hankintamenettelyn yhteydessä tai siihen liittyen.

Lakiehdotuksen 164 §:n mukaan hankintalainsäädännön noudattamista valvovaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätöksiin voitaisiin hakea muutosta vain siltä osin kuin kyse on sen tekemästä hankintapäätöksen täytäntöönpanon kieltämistä koskevasta päätöksestä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston muihin julkisten hankintojen valvonnassa tekemään toimenpiteisiin ei voisi hakea muutosta markkinaoikeudelta, sillä ne eivät muodosta valituskelpoista asiaratkaisua. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että perustuslain 21 §:n 1 momentin ilmaus "oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös" liittyy Suomen oikeuden mukaan oikeuksiksi ja velvollisuuksiksi tarkoitettuihin seikkoihin. Mikä tahansa yksilön kannalta myönteinen viranomaistoimi ei kuitenkaan ole yksilön oikeutta koskeva päätös perustuslain mielessä. Perustuslain kannalta on edellytyksenä, että lainsäädännössä on riittävän täsmällinen perusta oikeutena pidettävän suhteen syntymiselle yksilön ja julkisen vallan välille (PeVL 12/1997 vp, s. 1/II, PeVL 16/2000 vp, s. 4—5).

Tarjouskilpailuun osallistuvien ja muiden asianosaisiksi hankintamenettelyssä katsottavien tahojen oikeudet saada oikeuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tutkittavaksi on turvattu tehokkaalla tavalla hankintalain valituskeinoja koskevin säännöksin. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei hankintamenettelyjä valvoessaan, tehdessään esityksen markkinaoikeudelle, huomautusta antaessaan tai esimerkiksi jättämällä tekemättä esityksen markkinaoikeudelle tekisi hankintayksikön, sen sopimuskumppanin tai toimenpidepyynnön tekijän etuun, oikeuteen tai velvollisuuteen vaikuttavaa päätöstä tai ratkaisua. Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvonnan yhteydessä tekemät toimenpiteet tai toimimatta jättäminen eivät myöskään estä hankintamenettelyn asianosaisia käyttämästä muualla hankintalaissa niille osoitettuja oikeussuojakeinoja. Kilpailu- ja kuluttajaviraston sekä muiden viranomaisten toiminnan lainmukaisuutta ja velvollisuuksien täyttämistä valvotaan hallinnon yleisissä laillisuusvalvojissa.

Edellä esitetyn perusteella on arvioitavissa, että esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Esitykseen liittyvien valtiosääntöoikeudellisten näkökohtien vuoksi hallitus pitää kuitenkin perusteltuna, että esityksestä pyydettäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki

julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

Yleiset säännökset

1 luku

Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät

1 §

Lain tarkoitus

Valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden 5 §:ssä tarkoitettujen hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa ja käyttöoikeussopimuksensa siten kuin tässä laissa säädetään.

Tällä lailla pannaan täytäntöön:

1) julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU, jäljempänä *hankintadirektiivi;*

2) julkisia tavarahankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettu neuvoston direktiivi 89/665/ETY;

3) neuvoston direktiivien 89/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen tehokkuuden parantamiseksi annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/66/EY; sekä

4) julkisista käyttöoikeussopimuksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/23/EU, jäljempänä *käyttöoikeussopimusdirektiivi.*

2 §

Lain tavoitteet

Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Hankintatoimintaan liittyvien hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Tässä laissa tarkoitetut kansalliset kynnysarvot alittavissa hankinnoissa on pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys.

3 §

Julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet

Hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen.

Jos tarjouskilpailussa ehdokkaana tai tarjoajana on hankintayksikön organisaatioon kuuluva yksikkö, hankintayksikön omistama yhteisö tai laitos taikka toinen hankintayksikkö, sitä on kohdeltava samalla tavoin kuin muita ehdokkaita ja tarjoajia.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitetaan:

1) *hankintasopimuksella* kirjallista sopimusta, joka on tehty yhden tai usean hankintayksikön ja yhden tai usean toimittajan välillä ja jonka tarkoituksena on rakennusurakan toteuttaminen, tavaran hankinta tai palvelun suorittaminen taloudellista vastiketta vastaan;

2) *rakennusurakkasopimuksella* hankintasopimusta, jonka tarkoituksena on liitteessä B tarkoitettuun toimintaan liittyvän rakennustyön tai rakennusurakan toteuttaminen taikka suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä; rakennusurakkasopimuksella tarkoitetaan myös rakennusurakan tyyppiin tai suunnitteluun ratkaisevaa vaikutusvaltaa käyttävän hankintayksikön asettamia vaatimuksia vastaavan rakennusurakan toteuttamista millä tahansa tavalla; rakennusurakka voi olla talon-, maan- tai vesirakennustöiden muodostama taloudellinen tai tekninen kokonaisuus;

3) *tavarahankintasopimuksella* hankintasopimusta, jonka tarkoituksena on tavaroiden osto, leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen osto-optioin tai ilman niitä; tavarahankintasopimukseksi katsotaan myös sellainen hankintasopimus, jonka kohteena on tavarahankinnan lisäksi kokoamis- tai asennustöitä;

4) *palveluhankintasopimuksella* muuta kuin julkista rakennusurakkaa koskevaa hankintasopimusta, jonka kohteena on palvelujen suorittaminen;

5) *käyttöoikeussopimuksella* 6 ja 7 kohdassa tarkoitettua sopimusta;

6) *käyttöoikeusurakalla* taloudellista vastiketta vastaan tehtyä kirjallista sopimusta, jolla yksi tai usea hankintayksikkö siirtää rakennusurakan toteuttamisen ja siihen liittyvän toiminnallisen riskin yhdelle tai usealle toimittajalle ja jossa siirtämisen vastikkeena on joko yksinomaan rakennettavan kohteen käyttöoikeus tai tällainen oikeus ja maksu yhdessä;

7) *palveluja koskevalla käyttöoikeussopimuksella* taloudellista vastiketta vastaan tehtyä kirjallista sopimusta, jolla yksi tai usea hankintayksikkö siirtää muiden kuin käyttöoikeusurakkaa koskevien palvelujen tarjoamisen ja hallinnoimisen sekä siihen liittyvän toiminnallisen riskin

yhdelle tai usealle toimittajalle ja jossa siirtämisen vastikkeena on joko yksinomaan palvelujen käyttöoikeus tai tällainen oikeus ja maksu yhdessä;

8) *toimittajalla* luonnollista henkilöä, oikeushenkilöä tai julkista tahoa taikka edellä tarkoitettujen tahojen ryhmittymää, joka tarjoaa markkinoilla tavaroita tai palveluja taikka rakennustyötä tai rakennusurakoita;

9) *ehdokkaalla* toimittajaa, joka on ilmoittanut halukkuutensa osallistua 33 §:ssä tarkoitettuun rajoitettuun menettelyyn, 34 §:ssä tarkoitettuun neuvottelumenettelyyn, 36 §:ssä tarkoitettuun kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn, 38 §:ssä tarkoitettuun innovaatiokumppanuusmenettelyyn tai 40 §:ssä tarkoitettuun suorahankintaan;

10) *tarjoajalla* toimittajaa, joka on jättänyt tarjouksen;

11) *hankinta-asiakirjalla* mitä tahansa asiakirjaa, jonka hankintayksikkö on laatinut tai johon se viittaa kuvatakseen tai määrittääkseen hankinnan tai menettelyn eri osia;

12) *yhteishankintayksiköllä* hankintayksikköä, joka tarjoaa yhteishankintatoimintoja ja mahdollisesti hankintojen tukitoimintoja sen suoraan tai välillisesti omistaville hankintayksiköille tai sellaisille hankintayksiköille, joiden oikeudesta käyttää yhteishankintayksikön toimintoja on erikseen säädetty; edellytyksenä on, että yhteishankintayksikkö toimii edellä mainittujen tehtävien hoitamiseksi ja että se on nimenomaisesti perustettu hoitamaan näitä tehtäviä taikka näiden tehtävien hoitaminen on säädetty tai määrätty yhteishankintayksikön toimialaksi;

13) *yhteishankintatoiminnolla* seuraavia pysyväisluonteisia toimintoja:

a) hankintayksiköille tarkoitettujen tavaroiden tai palvelujen hankkiminen;

b) hankintayksiköille tarkoitettuja rakennusurakoita, tavaroita tai palveluja koskevien hankintasopimusten tai 42 §:ssä tarkoitettujen puitejärjestelyjen tekeminen taikka 49 §:ssä tarkoitettujen dynaamisten hankintajärjestelmien perustaminen;

14) *hankintojen tukitoiminnolla* seuraavia hankintatointa tukevia toimintoja:

a) hankintasopimusten ja 42 §:ssä tarkoitettujen puitejärjestelyjen tekemiseen tarkoitetun teknisen infrastruktuurin tarjoaminen hankintayksiköille;

b) hankintojen tekemiseen ja suunnitteluun liittyvä neuvonta;

c) hankintamenettelyjen toteuttaminen jonkin hankintayksikön puolesta ja nimissä;

15) *yhteisellä hankintanimikkeistöllä (CPV)* yhteisestä hankintasanastosta (CPV) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2195/2002 sekä yhteisestä hankintasanastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2195/2002 sekä julkisista hankintamenettelyistä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta ja yhteisen hankintasanaston tarkistuksesta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 213/2008 tarkoitettua viitenimikkeistöä;

16) ilmaisulla *kirjallinen* sanojen tai numeroiden yhdistelmää, joka voidaan lukea, tuottaa uudelleen ja sen jälkeen antaa tiedoksi; ilmaisu voi sisältää sähköisessä muodossa lähetettyjä ja tallennettuja tietoja;

17) ilmaisulla *sähköinen muoto* viestintämuotoa, jossa käytetään sähköteknisiä tietojen käsittely- ja tallennusvälineitä, mukaan lukien digitaalinen kompressio, ja jossa tietoja levitetään, välitetään tai vastaanotetaan johtoja pitkin, radioteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla;

18) *elinkaarella* tuotteen olemassaolon tai rakennusurakan tai palvelun suorittamisen kaikkia peräkkäisiä tai toisiinsa liittyviä vaiheita; elinkaari kattaa vaiheet raaka-aineiden ostosta tai resurssien kokoamisesta niiden uudelleen käyttöön, kierrättämiseen, hyödyntämiseen tai loppukäsittelyyn;

19) *suunnittelukilpailulla* menettelyä, jolla hankintayksikkö voi hankkia suunnitelman tai hankkeen, jonka tuomaristo valitsee kilpailulla; kilpailussa voidaan antaa palkintoja;

20) *innovaatiolla* sellaisen uuden tai merkittävästi parannetun tuotteen, palvelun tai menetelmän, uuden markkinointimenetelmän tai uuden organisatorisen menetelmän toteuttamista liiketoimintatavoissa, työpaikkaorganisaatiossa tai ulkoisissa suhteissa;

21) *merkillä* mitä tahansa asiakirjaa, sertifikaattia tai todistusta, jolla vahvistetaan, että kyseessä olevat urakat, tuotteet, palvelut, prosessit tai menettelyt täyttävät hankintayksikön asettamat vaatimukset;
22) *merkkivaatimuksilla* vaatimuksia, jotka kyseessä olevien urakoiden, tuotteiden, palvelujen, prosessien tai menettelyjen on täytettävä asianomaisen merkin saamiseksi;
23) *teknisellä eritelmällä* hankinnan kohteena olevan tuotteen, palvelun tai materiaalien ominaisuuksien teknistä määrittelyä, joka muodostuu vaatimukseksi sen käytölle;
24) *standardilla* tunnustetun standardisointielimen toistuvaan tai jatkuvaan käyttöön hyväksymää teknistä määrittelyä, joka on julkaistu standardina ja jonka noudattaminen ei ole pakollista; standardi on:
a) *kansainvälinen,* jolloin se on kansainvälisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla;
b) *eurooppalainen,* jolloin se on eurooppalaisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla; tai
c) *kansallinen,* jolloin se on kansallisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla;
25) *eurooppalaisella teknisellä arvioinnilla* eurooppalaisen arviointiasiakirjan mukaisesti tehtyä rakennustuotteen perusominaisuuksien suoritustasojen dokumentoitua arviointia sellaisena kuin se on määritelty rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta ja neuvoston direktiivin 89/106/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 305/2011 2 artiklan 12 alakohdassa;
26) *yhteisellä teknisellä eritelmällä* tieto- ja viestintätekniikan teknistä eritelmää, joka on vahvistettu eurooppalaisesta standardoinnista, neuvoston direktiivien 89/686/ETY ja 93/15/ETY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/9/EY, 94/25/EY, 95/16/EY, 97/23/EY, 98/34/EY, 2004/22/EY, 2007/23/EY, 2009/23/EY ja 2009/105/EY muuttamisesta ja neuvoston päätöksen 87/95/ETY ja Euroopan parlamentin päätöksen N:o 1673/2006/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 13 ja 14 artiklan mukaisesti;
27) *teknisellä viitteellä* mitä tahansa muuta eurooppalaisen standardointielimen markkinoiden tarpeet huomioon ottavien menettelyjen mukaisesti laatimaa teknistä määrittelyä kuin eurooppalaista standardia;
28) *vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksella* elintä, joka suorittaa kalibrointia, testausta, sertifiointia ja tarkastuksia sekä muita vaatimustenmukaisuuden arviointitoimia ja joka on akkreditoitu tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 mukaisesti;
29) *yleisellä viestintäverkolla* tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 3 §:n 43 kohdassa tarkoitettua viestintäverkkoa, jota käytetään viestintäpalvelujen tarjontaan ennalta rajaamattomalle käyttäjäpiirille;
30) *sähköisellä viestintäpalvelulla* tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 37 kohdassa tarkoitettua palvelua, joka muodostuu kokonaan tai pääosin viestien siirtämisestä viestintäverkoissa sekä siirto- ja lähetyspalvelua joukkoviestintäverkoissa;
31) *audiovisuaalisella mediapalvelulla* tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista sisältöpalvelua;
32) *ohjelmalla ja ohjelmamateriaalilla* tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista ohjelmaa ja radio-ohjelmaa.

5 §

Hankintayksiköt

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat:

1) valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset;
2) evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset;
3) valtion liikelaitokset;
4) julkisoikeudelliset laitokset;
5) mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta 1—4 kohdassa tarkoitetulta hankintayksiköltä.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja:
1) jota rahoittaa pääasiallisesti 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö;
2) jonka johto on 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitetun hankintayksikön valvonnan alainen; taikka
3) jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö nimeää yli puolet.

2 luku

Soveltamisala ja sen rajaukset

6 §

Lain yleinen soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan 5 §:ssä tarkoitetun hankintayksikön suorittamiin hankintoihin ja käyttöoikeussopimuksiin siten kuin jäljempänä säädetään.

Tämän lain soveltamisesta evankelisluterilaisen kirkon toimintaan säädetään kirkkolaissa (1054/1993) ja maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) mukaista tukea saaneisiin investointeihin ja muihin toimenpiteisiin viimeksi mainitussa laissa.

7 §

Sekamuotoisiin sopimuksiin sovellettava laki

Hankintaan, joka koskee kahta tai useampaa 4 §:n 2—4 kohdassa ja liitteessä E tarkoitettua hankintalajia, sovelletaan hankintasopimuksen pääasiallisen kohteen mukaan määräytyviä säännöksiä. Hankinnan, joka koskee osaksi liitteessä E tarkoitettuja palveluja ja osaksi muita palveluja tai joka koskee osaksi palveluja ja osaksi tavaroita, pääasiallinen kohde on määritettävä palvelujen tai tavaroiden korkeimman ennakoidun arvon mukaan.

Tämä lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja ja lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviä hankintoja koskevaan sopimukseen sovelletaan tätä lakia, jos sopimuksen pääasiallisena kohteena ovat tämän lain soveltamisalaan kuuluvat hankinnat ja jos sopimuksen osia ei voida objektiivisesti erottaa toisistaan. Jos sopimuksen tässä momentissa tarkoitetut osat erotetaan lain soveltamisalaan kuuluviin ja sen ulkopuolelle jääviin osiin erillisiksi sopimuksiksi, tätä lakia sovelletaan tämän lain soveltamisalaan kuuluvaan hankintasopimukseen. Jos sopimuksen osat voidaan objektiivisesti erottaa toisistaan mutta sopimusta ei jaeta erillisiksi osiksi, sovelletaan sopimukseen tätä lakia riippumatta sopimuksen pääasiallisesta kohteesta.

Sopimukseen, joka koostuu hankintasopimuksista ja käyttöoikeussopimuksista, on sovellettava sopimuksen pääasialliseen kohteeseen sovellettavia säännöksiä. Edellytyksenä on, että sopimuksen osia ei voida objektiivisesti erottaa toisistaan. Jos sopimuksen osat voidaan objektiivisesti erottaa toisistaan mutta sopimusta ei jaeta erillisiksi osiksi, sopimukseen sovelletaan muita kuin tämän lain 13 luvun säännöksiä.

8 §

Yleiset soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin:

1) joita koskevat tästä laista poikkeavat hankintayksikköä velvoittavat menettelysäännöt ja jotka tehdään:

a) Suomen ja yhden tai useamman Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan tai näiden osien välisen ja EU:n perussopimusten mukaisesti tehdyn kansainvälisen sopimuksen nojalla, joka koskee allekirjoittajavaltioiden yhteisen hankkeen toteuttamiseen tai hyödyntämiseen tarkoitettuja rakennusurakoita, tavaroita tai palveluja; hankintayksiköiden ja muiden viranomaisten on pyynnöstä toimitettava kansainväliset sopimukset tiedoksi työ- ja elinkeinoministeriölle;

b) kansainvälisen järjestön toimesta; tai

c) joukkojen sijoittamiseen liittyvän kansainvälisen sopimuksen nojalla, joka koskee jossakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa toimivia yrityksiä;

2) jotka hankintayksikkö tekee tai järjestää kansainvälisen järjestön tai kansainvälisen rahoituslaitoksen antamien menettelysääntöjen mukaisesti ja kokonaan rahoittamana;

3) joiden pääasiallisena tarkoituksena on se, että hankintayksikkö voi saattaa yleisiä viestintäverkkoja saataville tai pitää niitä yllä taikka tarjota yleisölle yhtä tai useampaa sähköistä viestintäpalvelua.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 1 kohdan a alakohdassa säädetään, lakia sovelletaan kehitysyhteistyösopimuksiin perustuviin ulkoasiainhallinnon hankintoihin siten kuin jäljempänä säädetään.

9 §

Palveluhankintoja koskevat soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta:

1) maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden hankintaan tai vuokraukseen millä tahansa rahoitusmuodolla taikka näihin liittyvien oikeuksien hankintaan;

2) audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajien tekemää audiovisuaalisiin mediapalveluihin tai radiotoiminnan palveluihin tarkoitettua ohjelmamateriaalin ostoa, kehittämistä, tuotantoa tai yhteistuotantoa koskeviin hankintoihin;

3) radio- tai televisiolähetysaikaa tai ohjelmien toimittamista koskeviin hankintoihin, kun ne tehdään audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajien kanssa;

4) välimies- ja sovittelupalveluja koskeviin hankintoihin;

5) luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011) tarkoitetun oikeudenkäyntiasiamiehen ja –avustajan tarjoamia oikeudenkäyntiasiamiespalveluja ja näihin välittömästi liittyviä oikeudellisia neuvontapalveluja koskeviin hankintoihin;

6) julkisten notaarien suorittamia asiakirjojen varmentamis- tai todentamispalveluja koskeviin hankintoihin;

7) edunvalvojien suorittamia oikeudellisia palveluja sekä muita oikeudellisia palveluja koskeviin hankintoihin, joiden suorittajan nimeää tuomioistuin tai joiden suorittaja nimetään laissa hoitamaan erityistehtäviä tuomioistuimen valvonnassa;

8) muiden sellaisten oikeudellisten palvelujen hankintoihin, jotka liittyvät julkisen vallan käyttöön;

9) keskuspankkipalveluja taikka arvopaperien tai muiden rahoitusvälineiden liikkeeseen laskemiseen, ostoon, myyntiin tai siirtoon liittyviä rahoituspalveluja koskeviin hankintoihin sekä muihin liiketoimiin, joilla hankintayksikkö hankkii rahaa tai pääomaa;
10) työsopimuksiin;
11) liitteessä A tarkoitettuja väestönsuojelua, pelastuspalveluja ja vaarojen ehkäisyä, ensihoitopalveluja ja ensivastetoimintaa koskeviin hankintoihin, joita tarjoavat voittoa tavoittelemattomat järjestöt tai näiden yhteenliittymät;
12) liitteessä A tarkoitettuja poliittisiin kampanjoihin liittyviä palveluja koskeviin hankintoihin, kun poliittinen puolue tekee palveluhankintasopimuksen vaalikampanjan yhteydessä;
13) liitteessä A tarkoitettuja tutkimus- ja kehittämispalveluja koskeviin hankintoihin, paitsi jos niistä saatava hyöty koituu yksinomaan hankintayksikölle sen toiminnassa käytettäväksi ja hankintayksikkö korvaa suoritetun palvelun kokonaan;
14) ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen Kioton pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain (SopS 12/2005) ja asetuksen (SopS 13/2005) mukaisten sallittujen päästömääräyksiköiden, päästövähennysyksiköiden ja sertifioitujen päästövähenemien hankintoihin;
15) sellaisten lentoliikennepalveluiden hankintaan, joihin sovelletaan yhteisön lentoliikenteen harjoittajien pääsystä yhteisön sisäisen lentoliikenteen reiteille annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 2408/1992.

Tämän lain soveltamisesta joukkoliikennelaissa (869/2009) tarkoitettuihin palveluhankintoihin säädetään mainitun lain 36 §:n 2 momentissa.

10 §

Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelualan hankinnat

Tätä lakia ei sovelleta vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (/) tarkoitettua toimintaa varten tehtäviin hankintoihin ja käyttöoikeussopimuksiin.

11 §

Käyttöoikeussopimuksia koskevat erityiset soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta lentoliikennepalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka perustuvat ilmailulain (864/2014) 6 luvussa tarkoitetun liikenneluvan myöntämiseen.

Tätä lakia ei sovelleta arpajaispalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka hankintayksikkö on tehnyt toimittajan kanssa yksinoikeuden perusteella. Tällaisen yksinoikeuden myöntäminen on julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Tätä lakia ei sovelleta käyttöoikeussopimuksiin, jotka on tehty vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettua veden johtamista, käsittelyä ja talousvetenä käytettäväksi toimittamista varten.

Tätä lakia ei sovelleta käyttöoikeussopimuksiin, joiden kohteena on yksi tai molemmat seuraavista, kun ne liittyvät 3 momentissa tarkoitettuun toimintaan:
1) jäteveden tai huleveden poisto tai käsittely;
2) vesirakennushankkeet, maan kastelu tai kuivatus; edellytyksenä on, että talousvedeksi hankittavan veden osuus hankkeissa taikka kastelu- tai kuivatusjärjestelmissä tuotettavan veden koko määrästä on yli 20 prosenttia.

12 §

Puolustus- ja turvallisuushankinnat

Tätä lakia ei sovelleta julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011), jäljempänä *puolustus- ja turvallisuushankintalaki*, 5 §:ssä tarkoitettuihin hankintoihin eikä hankintoihin, jotka jäävät mainitun lain soveltamisalan ulkopuolelle sen 6 §:n 2 momentin, 7 §:n 1 momentin taikka 8 tai 13 §:n nojalla.

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka ovat salassa pidettäviä tai joiden toteuttaminen edellyttää lakiin perustuvia erityisiä turvatoimenpiteitä. Lakia ei sovelleta myöskään hankintaan, jossa tämän lain soveltaminen velvoittaisi hankintayksikköä toimittamaan tietoja, joiden julkistaminen on vastoin valtion keskeisiä turvallisuusetuja. Edellytyksenä on, että valtion keskeisten turvallisuusetujen suojaamista ei voida taata tarjoajien ja ehdokkaiden syrjimätöntä ja avointa kohtelua vähemmän rajoittavin toimenpitein kuin lain soveltamatta jättämisellä.

13 §

Puolustus- tai turvallisuusnäkökohtia sisältäviin sekamuotoisiin sopimuksiin sovellettava laki

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja ja puolustus- ja turvallisuushankintalain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja sisältävään sopimukseen sovelletaan puolustus- ja turvallisuushankintalakia, jos hankintasopimuksen osia ei voida objektiivisesti erottaa toisistaan.

14 §

Käyttöoikeussopimuksia koskevien säännösten soveltaminen puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksiin

Sen estämättä, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, tämän lain käyttöoikeussopimuksia koskevia säännöksiä sovelletaan käyttöoikeussopimuksina toteutettaviin puolustus- ja turvallisuushankintalain 5 §:ssä tarkoitettuihin rakennusurakoita ja palveluja koskeviin turvallisuus- ja puolustushankintoihin.

Tämän lain säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta 1 momentissa tarkoitettuun käyttöoikeussopimukseen, jos siihen sovelletaan puolustus- ja turvallisuushankintalain 7 §:ssä tai tässä laissa säädettyjä soveltamisalan rajauksia.

15 §

Hankinnat hankintayksikön sidosyksiköltä

Tätä lakia ei sovelleta hankintaan, jonka hankintayksikkö tekee sidosyksiköltään. Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä. Lisäksi edellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa ja että yksikkö harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa.

Edellä 1 momentissa mainittua prosenttiosuutta määritettäessä perusteena on käytettävä sopimuksen tekemistä edeltävien kolmen vuoden keskimääräistä kokonaisliikevaihtoa tai muuta vastaavaa toimintaan perustuvaa määrää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu prosenttiosuus on 10, kun hankintayksikön määräysvallassa olevan yksikön liiketoimintaa vastaavaa markkinaehtoista toimintaa ei ole. Markkinaehtoista toimintaa ei katsota olevan, jos hankintayksikkö on julkaissut sen määräysvallassa olevan yksikön muille kuin määräysvaltaa käyttäville hankintayksiköille suunnitellusta myynnistä 58 §:n 3 momentissa tarkoitetun avoimuusilmoituksen, eikä hankintayksikkö saa ilmoituksessa määritellyssä määräajassa vastauksia yksikön liiketoimintaa vastaavasta markkinaehtoisesta toiminnasta. Vastausten tekemistä koskevan määräajan on oltava vähintään 14 vuorokautta avoimuusilmoituksen julkaisemisesta. Tässä momentissa tarkoitettua prosenttiosuutta sovelletaan edellytysten täyttyessä avoimuusilmoituksen kohteena olevaan yksikköön kolme vuotta avoimuusilmoituksessa asetetun vastausmääräajan päättymisestä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua liikevaihtoa koskevaa prosentuaalista rajoitusta ei sovelleta silloin, kun muiden kuin määräysvaltaa yksikköön käyttävien hankintayksiköiden kanssa harjoitetun liiketoiminnan arvo on sopimuksen tekemistä edeltävien kolmen vuoden ajalta keskimäärin alle 100 000 euroa vuodessa.

Hankintayksiköiden katsotaan yhdessä käyttävän määräysvaltaa sidosyksikköön, jos sidosyksikön toimielimet koostuvat kaikkien hankintayksiköiden edustajista ja hankintayksiköt voivat yhdessä käyttää ratkaisevaa päätösvaltaa sidosyksikön strategisiin tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin. Lisäksi edellytyksenä on, että sidosyksikkö toimii määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden etujen mukaisesti.

Tätä lakia ei sovelleta tilanteisiin, joissa sidosyksikkö, joka on hankintayksikkö, tekee hankinnan siihen määräysvaltaa käyttävältä hankintayksiköltä tai saman hankintayksikön määräysvallassa olevalta toiselta sidosyksiköltä.

16 §

Hankinnat toiselta hankintayksiköltä

Tätä lakia ei sovelleta hankintayksiköiden väliseen hankintaan, jolla hankintayksiköt toteuttavat yhteistyössä ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi niiden vastuulla olevat yleisen edun mukaiset julkiset palvelut. Lisäksi edellytyksenä on, että enintään viisi prosenttia ja enintään 500 000 euron osuus yhteistyön piiriin kuuluvista palveluista tuotetaan muita kuin sopimuksen osapuolia varten. Prosenttiosuuden määrittämiseen sovelletaan, mitä 15 §:n 2 momentissa säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu prosenttiosuus on 10 silloin, kun yhteistyön piiriin kuuluvissa palveluissa ei ole markkinaehtoista toimintaa. Markkinaehtoista toimintaa ei katsota olevan silloin, jos yhteistyöhön osallistuneet hankintayksiköt ovat julkaisseet yhteistyön piiriin kuuluvien palvelujen suunnitellusta tuottamisesta muille kuin sopimuksen osapuolia varten 58 §:n 3 momentissa tarkoitetun avoimuusilmoituksen, eivätkä hankintayksiköt saa ilmoituksessa määritellyssä määräajassa vastauksia yhteistyön piiriin kuuluvia palveluja koskevasta markkinaehtoisesta toiminnasta. Vastausten tekemistä koskevan määräajan on oltava vähintään 14 vuorokautta avoimuusilmoituksen julkaisemisesta. Tässä momentissa tarkoitettua prosenttiosuutta sovelletaan edellytysten täyttyessä avoimuusilmoituksen kohteena olevan yhteistyöhön piiriin kuuluviin palveluihin kolme vuotta avoimuusilmoituksessa asetetun vastausmääräajan päättymisestä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua palvelujen tuottamista koskevaa prosentuaalista rajoitusta ei sovelleta silloin, kun muita kuin sopimuksen osapuolia varten toteutettujen yhteistyön piiriin kuuluvien palvelujen arvo on sopimuksen tekemistä edeltävien kolmen vuoden ajalta keskimäärin alle 100 000 euroa vuodessa.

17 §

Yksinoikeuteen perustuvat palveluhankinnat

Tätä lakia ei sovelleta palveluhankintoihin, jotka tehdään toiselta hankintayksiköltä sille Euroopan unionin perustamissopimuksen mukaisella lailla, asetuksella tai hallinnollisella määräyksellä annetun palvelujen tuottamista koskevan yksinoikeuden perusteella.

18 §

Euroopan talousalueen ulkopuolisissa maissa toteutettavat hankinnat

Tätä lakia ei sovelleta Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa toteutettavaan hankintaan, jossa ei ole kansallista tai Euroopan unionin taikka Euroopan talousalueen jäsenvaltioiden rajat ylittävää intressiä. Edellytyksenä on, että Euroopan unioni ei ole tehnyt kyseisen Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan kanssa monen- tai kahdenvälistä sopimusta yhdenvertaisesta ja todellisesta pääsystä julkisten hankintojen markkinoille.

19 §

Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat hankinnat

Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen (Sops 5/1995) soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa muista sopimusvaltioista oleviin tarjoajiin ja tarjouksiin on sovellettava samoja ehtoja kuin Suomesta ja muista Euroopan unionin jäsenvaltioista oleviin tarjoajiin ja tarjouksiin.

3 luku

Yhteishankinnat ja hankintojen varaaminen

20 §

Hankinnat yhteishankintayksiköltä

Hankintayksikkö voi hankkia tavaroita ja palveluita yhteishankintayksiköltä taikka tehdä tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankintoja käyttäen yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, 42 §:ssä tarkoitettua puitejärjestelyä taikka 49 §:ssä tarkoitettua dynaamista hankintajärjestelmää.

Hankintayksikön katsotaan täyttäneen tämän lain mukaiset velvoitteensa, kun se hankkii tavaroita tai palveluja yhteishankintayksiköltä taikka hankkii tavaroita, palveluja taikka rakennusurakoita käyttäen yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, 42 §:ssä tarkoitettua puitejärjestelyä taikka 49 §:ssä tarkoitettua dynaamista hankintajärjestelmää.

Hankintayksikkö on vastuussa itse toteuttamistaan vaiheista käyttäessään yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, puitejärjestelyä taikka dynaamista hankintajärjestelmää.

Tätä lakia ei sovelleta hankintayksikön ja yhteishankintayksikön väliseen yhteishankintatoimintojen tai hankintojen tukitoimintojen tuottamista koskevaan palvelusopimukseen.

21 §

Muut yhteishankinnat

Hankintayksiköt voivat sopia yksittäisen hankinnan toteuttamisesta yhdessä. Hankintaan osallistuvat hankintayksiköt vastaavat yhdessä tämän lain säännösten noudattamisesta, jos hankinta toteutetaan kokonaisuudessaan kaikkien hankintaan osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja niiden puolesta. Tätä yhteisvastuuta sovelletaan myös tilanteissa, joissa yksi osallistuvista hankintayksiköistä toteuttaa hankintamenettelyn omasta ja osallistuvien hankintayksiköiden puolesta.

Jos hankintamenettelyä ei toteuteta kaikkien osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja puolesta, osallistuvat hankintayksiköt vastaavat yhdessä tämän lain säännösten noudattamisesta siltä osin kuin ne ovat toteuttaneet hankintamenettelyn vaiheet yhdessä. Osallistuva hankintayksikkö on yksin vastuussa tämän lain säännösten noudattamisesta niiden vaiheiden osalta, jotka se toteuttaa omissa nimissään ja omasta puolestaan.

22 §

Hankinnat toisen Euroopan unionin jäsenvaltion yhteishankintayksiköltä ja jäsenvaltioiden hankintayksiköiden yhteiset hankinnat

Hankintayksikkö voi käyttää toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautuneen yhteishankintayksikön yhteishankintatoimintoja. Tätä lakia ei tällöin sovelleta. Tätä lakia ei sovelleta myöskään hankintaan, joka tehdään käyttäen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan yhteishankintayksikön perustamaa dynaamista hankintajärjestelmää, puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan, toimittajavalintaan eikä puitejärjestelyn sisäiseen kilpailutukseen. Toisen jäsenvaltion yhteishankintayksikön käyttö ei ole kuitenkaan sallittu kansallisen lainsäädännön noudattamisen välttämiseksi.

Tätä lakia sovelletaan toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta olevan hankintayksikön tehdessä hankinnan Suomessa sijaitsevalta yhteishankintayksiköltä. Tätä lakia sovelletaan myös toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan hankintayksikön hankintaan, joka tehdään käyttäen Suomessa sijaitsevan yhteishankintayksikön perustamaa dynaamista hankintajärjestelmää, puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan, toimittajavalintaan sekä puitejärjestelyn sisäiseen kilpailutukseen.

Hankintamenettelystä, jonka toteuttamiseen osallistuu Suomessa sijaitsevan hankintayksikön lisäksi yksi tai useampi hankintayksikkö toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta, hankintayksiköiden on tehtävä sopimus, ellei asianomaisten jäsenvaltioiden välisessä kansainvälisessä sopimuksessa ole sovittu tarpeellisista seikoista. Sopimuksessa on määriteltävä sopimuspuolten tehtävät ja eri tehtäviin taikka hankintamenettelyyn kokonaisuudessaan sovellettava kansallinen lainsäädäntö sekä hankintamenettelyn hallinnointi, hankinnan jakaminen ja hankintasopimuksen tekeminen sekä muut hankintamenettelyn rakenteeseen liittyvät kysymykset. Tehtävien jako ja tehtäviin sovellettava kansallinen lainsäädäntö on ilmoitettava tarjouspyyntöasiakirjoissa. Osallistuvan hankintayksikön katsotaan täyttäneen tämän lain mukaiset velvoitteensa, kun se hankkii tavaroita tai palveluja hankintayksiköltä, joka on vastuussa hankintamenettelystä.

Hankintayksikkö voi osallistua Euroopan unionin jäsenvaltioiden yhteisen hankintayksikön perustamiseen vain, jos yhteisen yksikön hankintamenettelyihin sovelletaan yhteisen yksikön toiminnan harjoittamispaikan lainsäädäntöä.

23 §

Valtionapua saavan rakennusurakan kilpailuttaminen

Valtionapua koskevassa päätöksessä voidaan edellyttää, että hankintayksikkö ei saa toteuttaa valtionavun kohteena olevaa rakennusurakkaa omana työnä järjestämättä tähän lakiin perustuvaa tarjouskilpailua.

24 §

Varatut hankintasopimukset

Hankintayksikkö voi varata tarjouskilpailuun osallistumisen tapahtuvaksi työohjelmien puitteissa taikka rajoittaa tarjouskilpailuun osallistumisen työkeskuksille tai vastaaville toimittajille, joiden päätarkoituksena on vammaisten tai muita heikommassa asemassa olevien henkilöiden sopeuttaminen yhteiskuntaan ja työelämään. Edellytyksenä tarjouskilpailuun osallistumiselle on, että vähintään 30 prosenttia työkeskuksen, toimittajan tai työohjelman työntekijöistä on vammaisia tai muita heikommassa asemassa olevia työntekijöitä.

Hankintailmoituksessa on ilmoitettava sopimuksen olevan varattu 1 momentissa tarkoitetuille työkeskuksille tai toimittajille taikka työohjelmien yhteydessä toteutettavaksi.

4 luku

Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen

25 §

Kansalliset kynnysarvot

Kansalliset kynnysarvot ilman arvonlisäveroa laskettuna ovat:

1) 60 000 euroa tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa, jollei 3—5 kohdassa toisin säädetä;

2) 150 000 euroa rakennusurakoissa;

3) 100 000 euroa koulutuspalveluissa, joita hankitaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 7 §:n mukaisesti yhteishankintana työnantajan kanssa;

4) 400 000 euroa liitteen E 1—4 kohdassa tarkoitettuja sosiaali- ja terveyspalveluja koskevissa hankinnoissa;

5) 300 000 euroa liitteen E 5—15 kohdassa tarkoitettuja muita erityisiä palveluja koskevissa hankinnoissa;

6) 500 000 euroa käyttöoikeussopimuksissa.

Tätä lakia ei sovelleta hankintasopimuksiin tai käyttöoikeussopimuksiin, joiden ennakoitu arvo alittaa kansalliset kynnysarvot.

26 §

EU-kynnysarvot

EU-kynnysarvot, jotka perustuvat hankintadirektiiviin ja käyttöoikeussopimusdirektiiviin, ilman arvonlisäveroa laskettuna ovat:

1) 134 000 euroa valtion keskushallintoviranomaisten tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa; puolustuksen alalla toimivien hankintayksiköiden tekemien

tavarahankintasopimusten osalta kynnysarvo koskee ainoastaan hankintadirektiivin liitteessä III tarkoitettuja tuotteita koskevia sopimuksia;

2) 207 000 euroa muiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen hankintayksiköiden tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa; tätä kynnysarvoa sovelletaan myös puolustuksen alalla toimivien keskushallintoviranomaisten tekemiin tavarahankintasopimuksiin, jos niiden kohteena on muita kuin hankintadirektiivin liitteessä III tarkoitettuja tuotteita;

3) 5 186 000 euroa rakennusurakoissa.

Vähintään EU-kynnysarvojen suuruisiin hankintoihin sovelletaan, mitä 1—10 ja 14—16 luvussa säädetään hankintasopimuksista. Vähintään EU-kynnysarvon suuruisissa hankinnoissa on noudatettava jotain 5 luvussa tarkoitettua menettelyä.

Euroopan komissio tarkistaa kynnysarvot asetuksella kahden vuoden välein hankintadirektiivin 6 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti ja julkaisee tarkistetut kynnysarvot Euroopan unionin virallisessa lehdessä, jolloin 1 momentin mukaisten arvojen tilalle tulevat Euroopan komission kulloinkin tekemien tarkistusten mukaiset arvot.

27 §

Hankinnan ennakoidun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Arvioinnin on perustuttava ilmoittamisajankohdan tai muun hankintamenettelyn alkamisajankohdan arvoon. Arvoa laskettaessa on otettava huomioon myös hankinnan mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat ja hankintasopimukseen sisältyvät optio- ja pidennysehdot sekä ehdokkaille tai tarjoajille maksettavat palkkiot tai maksut. Laskettaessa 25 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun yhteishankinnan ennakoitua arvoa on otettava huomioon työvoimaviranomaisten rahoittama osuus hankinnasta.

Rakennusurakan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon urakan arvo sekä sellaisten urakan toteuttamisessa tarpeellisten tavaroiden ennakoitu kokonaisarvo, jotka hankintayksikkö antaa urakoitsijan käyttöön, jos ne ovat välttämättömiä rakennusurakan toteuttamiseksi.

Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, kaikkien osien ennakoitu arvo on otettava huomioon hankintasopimuksen ennakoitua kokonaisarvoa laskettaessa. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään kansallisen kynnysarvon tai EU-kynnysarvon suuruinen, jokaisen osan hankinnassa on noudatettava kyseisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevia säännöksiä.

Tavara- ja palveluhankintoihin sisältyviin osiin, joiden ennakoitu arvo on alle 80 000 euroa, sekä rakennusurakoihin sisältyviin osiin, joiden ennakoitu arvo on alle 1 miljoona euroa, ei sovelleta tätä lakia, jos tällaisten osien yhteenlaskettu arvo on enintään 20 prosenttia kaikkien osien yhteisarvosta. Jos osan ennakoitu arvo on vähintään kansallisen kynnysarvon suuruinen, hankintaan on kuitenkin sovellettava tätä lakia.

Jos hankintayksikkö koostuu erillisistä toiminnallisista yksiköistä, on hankinnan arvoa laskettaessa otettava huomioon kaikkien yksittäisten toiminnallisten yksiköiden hankintojen ennakoitu kokonaisarvo, kun ne muodostavat yhden kokonaisuuden. Jos erillinen toiminnallinen yksikkö vastaa itsenäisesti hankinnoistaan tai tietyistä hankintojen ryhmistä, arvot voidaan ennakoida asianomaisen yksikön tasolla.

28 §

Käyttöoikeussopimuksen ennakoidun arvon laskeminen

Käyttöoikeussopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä hankintayksikön arvioimaa sopimuksensaajan sopimuksen voimassaoloaikana tuottamaa liikevaihtoa

ilman arvonlisäveroa. Liikevaihto on otettava huomioon vain siltä osin kuin se on vastikkeena sopimuksen kohteena olevasta urakasta tai palvelusta taikka näihin liittyvistä tavaroista. Arvion on perustuttava käyttöoikeussopimuksen ilmoittamisajankohtaan tai muuhun hankintamenettelyn alkamishetkeen. Jos käyttöoikeussopimuksen arvo on sopimuksen tekohetkellä yli 20 prosenttia ennakoitua arvoa suurempi, kynnysarvon ylittymistä on arvioitava sopimuksen tekohetken arvon perusteella.

Käyttöoikeussopimuksen ennakoitu arvo on laskettava hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa yksilöidyllä objektiivisella menetelmällä. Ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon erityisesti:

1) mahdollisen option arvo ja käyttöoikeussopimuksen keston pidentäminen;

2) tulot muista kuin hankintayksikön keräämistä rakennusurakoiden tai palvelujen käyttäjien maksamista maksuista tai sakoista;

3) hankintayksikön tai muun viranomaisen käyttöoikeussopimuksen saajalle suorittamat maksut tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet mukaan lukien korvaus julkisen palvelun velvoitteen toteuttamisesta ja julkiset investointituet;

4) kolmansien osapuolten käyttöoikeussopimuksen saajalle antamat avustukset tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet;

5) käyttöoikeussopimukseen kuuluvien omaisuuserien myynnistä saadut tulot;

6) hankintayksikön käyttöoikeussopimuksen saajalle toimittamat tavarat ja palvelut edellyttäen, että ne ovat tarpeen urakan tai palvelujen suorittamiseksi;

7) ehdokkaille tai tarjoajille mahdollisesti suoritettavat palkkiot tai maksut.

Jos suunniteltu rakennusurakka tai palvelu johtaa siihen, että käyttöoikeussopimuksia tehdään erillisinä osina, on ennakoitua arvoa laskettaessa otettava huomioon kaikkien näiden osien ennakoitu kokonaisarvo. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään 25 §:n 1 momentissa säädetty kynnysarvo, tätä lakia sovelletaan kuhunkin osaan.

29 §

Eräiden palveluhankintojen ennakoidun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

1) vakuutuspalvelussa maksettavia vakuutusmaksuja ja muita korvauksia;

2) pankkipalvelussa ja muussa rahoituspalvelussa maksettavia maksuja, palkkioita, korkoja ja muita korvauksia;

3) suunnittelua koskevassa palveluhankinnassa maksettavia maksuja, palkkioita ja muita korvauksia;

4) suunnittelukilpailussa, joka järjestetään palveluhankintaan johtavan menettelyn osana, palveluhankinnan ennakoitua arvoa ilman arvonlisäveroa, mutta mukaan lukien mahdolliset osallistumispalkkiot ja maksut;

5) suunnittelukilpailussa, jossa osallistujat saavat palkintoja taikka maksun suunnittelusta, palkkioiden ja maksujen kokonaismäärää sekä myöhemmin, 40 §:n 2 momentin 8 kohdan mukaisesti tehtävän palveluhankinnan ennakoitua arvoa ilman arvonlisäveroa, jos hankintayksikkö ilmoittaa tekevänsä palveluhankintasopimuksen suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa.

30 §

Ennakoidun arvon laskeminen sopimuskaudelta

Jos tavarahankintasopimuksen kohteena on leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen, on sopimuksen ennakoidun arvon laskennassa perusteena käytettävä:

1) määräaikaisen, enintään 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen ennakoitua voimassaolon aikaista kokonaisarvoa tai määräaikaisen, yli 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen kokonaisarvoa arvioitu jäännösarvo mukaan lukien; taikka

2) toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan voimassa olevan sopimuksen ennakoitua kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48.

Säännöllisesti toistuvien tai määräajoin uudistettavien tavara- tai palveluhankintoja koskevien sopimusten ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

1) viimeksi kuluneiden 12 kuukauden tai viimeksi kuluneen talousarviokauden aikana peräkkäin tehtyjen vastaavien hankintojen yhteisarvoa seuraavan 12 kuukauden aikana tapahtuvat muutokset määrissä tai arvoissa huomioon ottaen; taikka

2) niiden hankintojen ennakoitua yhteisarvoa, jotka tehdään ensimmäistä toimitusta seuraavien 12 kuukauden aikana, taikka jos kysymys on yli 12 kuukautta voimassa olevasta sopimuksesta, sitä seuraavan talousarviokauden aikana.

Sellaisissa palveluhankintasopimuksissa, joissa ei ilmoiteta kokonaishintaa, ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

1) määräaikaisissa, enintään 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa voimassaolon aikaista ennakoitua kokonaisarvoa;

2) toistaiseksi voimassa olevissa tai yli 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48.

Puitejärjestelyissä ja dynaamisissa hankintajärjestelmissä hankinnan ennakoidun arvon laskennassa on käytettävä kaikkien puitejärjestelyn tai dynaamisen hankintajärjestelmän keston ajaksi suunniteltujen hankintasopimusten ennakoitua kokonaisarvoa.

Innovaatiokumppanuuksissa huomioon otettavana arvona on suunnitellun kumppanuuden eri vaiheiden aikana toteutettavien tutkimus- ja kehittämistoimintojen sekä suunnitellun kumppanuuden lopussa kehitettävien ja hankittavien tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu enimmäisarvo.

31 §

Kielto pilkkoa hankinta tai yhdistellä hankintoja keinotekoisesti

Hankintaa ei saa pilkkoa eriin tai laskea sen arvoa poikkeuksellisin menetelmin tämän lain säännösten soveltamisen välttämiseksi. Tavarahankintaa tai palveluhankintaa ei myöskään saa liittää rakennusurakkaan tai hankintoja muutoin yhdistellä keinotekoisesti tämän lain säännösten soveltamisen välttämiseksi.

II OSA

EU-kynnysarvon ylittäviä tavara- ja palveluhankintoja, rakennusurakoita ja suunnittelukilpailuja koskevat säännökset

5 luku

Hankintamenettelyt

32 §

Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja asettaa saataville tarjouspyynnön, joiden perusteella kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen. Han-

kintailmoituksen julkaisemisen ja tarjouspyynnön saataville asettamisen jälkeen hankintayksikkö voi lähettää tarjouspyynnön soveliaiksi katsomilleen toimittajille.

33 §

Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen.

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Tarjoajiksi kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Rajoitetussa menettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään viisi, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin viisi, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen.

34 §

Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa.

Hankintayksikkö voi valita neuvottelumenettelyn hankinnassa:

1) jossa hankintayksikön tarpeita ei voida täyttää olemassa olevia ratkaisuja mukauttamatta;

2) johon kuuluu suunnittelua tai innovatiivisia ratkaisuja;

3) jonka luonteeseen, monimutkaisuuteen tai oikeudelliseen ja rahoituksen muotoon liittyvistä erityisistä syistä tai niihin liittyvien riskien vuoksi ei voida tehdä hankintasopimusta ilman edeltäviä neuvotteluita; tai

4) jossa hankinnan kohteen kuvausta ei voida laatia riittävän tarkasti viittaamalla standardiin, eurooppalaiseen tekniseen arviointiin, yhteiseen tekniseen eritelmään tai tekniseen viitteeseen.

Hankintayksikkö voi valita neuvottelumenettelyn myös, jos avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä on saatu vain tarjouksia, jotka eivät vastaa tarjouspyyntöä, tai jos tarjouksia ei voida hyväksyä. Uutta hankintailmoitusta ei tarvitse julkaista, jos neuvottelumenettelyyn otetaan mukaan kaikki ne tarjoajat, jotka täyttävät 79—92 §:n mukaisesti asetetut vähimmäisedellytykset ja jotka ovat edeltävässä menettelyssä tehneet tarjousmenettelyn muotovaatimusten mukaisen tarjouksen.

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkai-

ta, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Ehdokkaita on kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Neuvottelumenettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin kolme, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään alustavan tarjouksen.

35 §

Neuvottelumenettelyn kulku

Neuvottelumenettelyä käytettäessä hankintayksikön on esitettävä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa kuvaus tarpeistaan ja hankittavilta tavaroilta, palveluilta tai rakennusurakoilta vaadittavista ominaisuuksista sekä ilmoitettava 93 §:ssä tarkoitetut kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet. Hankintayksikön on lisäksi ilmoitettava, mitkä kuvauksen osat sisältävät vähimmäisvaatimukset, jotka kaikkien tarjousten on täytettävä. Esitettyjen tietojen on oltava riittävän täsmällisiä, jotta toimittajat voivat arvioida hankinnan luonnetta ja laajuutta ja päättää, jättävätkö ne osallistumishakemuksen.

Hankintayksikön on pyydettävä neuvotteluihin valituilta ehdokkailta alustavat tarjoukset, joiden pohjalta neuvottelut käydään. Hankintayksikkö voi vertailla ja valita alustavan tarjouksen ilman neuvotteluja, jos tästä mahdollisuudesta on ilmoitettu etukäteen hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikkö voi menettelyn aikana pyytää tarjoajilta uusia neuvottelujen perusteella mukautettuja tarjouksia. Hankintayksikön on neuvoteltava tarjoajien kanssa niiden jättämien alustavien ja mahdollisesti myöhemmin annettujen tarjousten perusteella tarjousten parantamiseksi. Neuvottelujen kuluessa hankintayksikkö voi myös muuttaa tarjouspyyntöä tai neuvottelukutsua. Hankintailmoituksessa, ilmoituksen julkaisuhetkellä saataville asetetussa tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa esitetyistä vähimmäisvaatimuksista ja 93 §:ssä tarkoitetuista kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteista ei saa neuvotella.

Neuvottelut voivat tapahtua vaiheittain siten, että neuvotteluissa mukana olevien tarjousten määrää rajoitetaan neuvottelujen aikana soveltamalla hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa ilmoitettuja kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita ja mahdollisia vertailuperusteita. Edellytyksenä on, että neuvottelujen vaiheittaisuudesta on ilmoitettu hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa.

Hankintayksikön on kohdeltava tarjoajia tasapuolisesti neuvotteluissa. Hankintayksikkö ei saa antaa tietoja tavalla, joka vaarantaa tarjouskilpailuun osallistuvien tasapuolisen kohtelun. Hankintayksikön on ilmoitettava kirjallisesti kaikille neuvotteluissa mukana oleville tarjoajille kaikista hankintailmoituksen, tarjouspyynnön tai neuvottelukutsun sisältöä koskevista muutoksista. Tarjoajille on varattava riittävästi aikaa muuttaa tarjouksiaan ja esittää mukautetut tarjouksensa tarvittaessa uudelleen. Hankintayksikkö ei saa paljastaa muille tarjoajille neuvotteluihin osallistuvan ehdokkaan tai tarjoajan antamia luottamuksellisia tietoja ilman tämän antamaa suostumusta, jossa on yksilöity suostumuksen kohteena olevat tiedot.

Hankintayksikön on päätettävä neuvottelut ilmoittamalla asiasta jäljellä oleville tarjoajille. Hankintayksikön on lähetettävä lopullinen tarjouspyyntö tarjoajille ja asetettava lopullisten tarjousten jättämiselle määräaika. Hankintayksikön on tarkistettava, että lopulliset tarjoukset ovat lopullisen tarjouspyynnön mukaisia ja valittava tarjous 93 §:n mukaisesti. Lopullisista tarjouksista ei saa neuvotella.

36 §

Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee menettelyyn hyväksyttyjen ehdokkaiden kanssa kartoittaakseen ja määritelläkseen keinot, joilla sen tarpeet voidaan parhaiten täyttää.

Hankintayksikkö voi valita kilpailullisen neuvottelumenettelyn 34 §:n 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyessä. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena tulee käyttää 93 §:ssä tarkoitettua parasta hinta-laatusuhdetta.

Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Ehdokkaita on kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin kolme, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat aloittamaan neuvottelut.

37 §

Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulku

Hankintayksikön on määriteltävä hankintailmoituksessa hankintaa koskevat tarpeensa ja vaatimuksensa. Hankintayksikkö voi laatia lisäksi hankinnan tavoitteita ja sisältöä tarkentavan hankekuvauksen. Hankintayksikön on vahvistettava hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa alustava aikataulu sekä asetettava hinta-laatusuhteen vertailuperusteet.

Hankintayksikkö aloittaa valittujen ehdokkaiden kanssa neuvottelun, jonka tarkoituksena on kartoittaa ja määritellä keinot, joilla hankintayksikön tarpeet voidaan parhaiten täyttää. Hankintayksikkö voi neuvotella valittujen ehdokkaiden kanssa kaikista hankinnan näkökohdista. Hankintayksikkö voi maksaa kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn osallistuville raha- tai muita palkkioita taikka antaa palkintoja.

Neuvottelut voivat tapahtua vaiheittain siten, että neuvotteluissa mukana olevien ratkaisujen määrää rajoitetaan neuvottelujen aikana soveltamalla hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa ilmoitettuja hinta-laatusuhteen vertailuperusteita. Edellytyksenä on, että neuvottelujen vaiheittaisuudesta on ilmoitettu hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa.

Hankintayksikön on kohdeltava tarjoajia tasapuolisesti neuvotteluissa. Hankintayksikkö ei saa antaa tietoja tavalla, joka vaarantaa tarjouskilpailuun osallistuvien tasapuolisen kohtelun. Hankintayksikkö ei saa paljastaa muille tarjoajille minkään neuvotteluihin osallistuvan ehdokkaan tai tarjoajan antamia luottamuksellisia tietoja ilman tämän suostumusta, jossa yksilöidään suostumuksen kohteena olevat tiedot.

Hankintayksikön on jatkettava neuvotteluja siihen saakka, kun se on valinnut ne ratkaisumallit, joilla kyetään täyttämään sen määrittelemät tarpeet. Neuvottelujen päättymisestä on ilmoitettava tarjoajille. Hankintayksikön on pyydettävä tarjoajilta neuvotteluissa esitettyihin ja

määriteltyihin ratkaisuihin perustuvat lopulliset tarjoukset. Tarjouksen on oltava lopullisessa tarjouspyynnössä määriteltyjen vaatimusten mukainen ja siihen on sisällytettävä kaikki hankinnan toteuttamiseksi pyydetyt ja tarpeelliset osat. Tarjouksia voidaan hankintayksikön pyynnöstä täsmentää ja selkeyttää, jos se ei johda tarjousten tai hankinnan olennaisten osien muuttumiseen tai uhkaa syrjiä tarjoajia taikka vääristää kilpailua.

Hankintayksikön on arvioitava tarjous hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa asetettujen vertailuperusteiden mukaisesti. Hankintayksikön pyynnöstä voidaan tarjousvertailun jälkeen neuvotella parhaan tarjoajan kanssa tarjoukseen liittyvien rahoitussitoumusten tai muiden tarjouksessa olevien ehtojen viimeistelemiseksi, jos se ei johda tarjouksen tai hankinnan olennaisten osien muuttumiseen tai uhkaa syrjiä toimittajia taikka vääristää kilpailua.

38 §

Innovaatiokumppanuus

Innovaatiokumppanuuden tavoitteena on innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan kehittäminen ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden hankkiminen. Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua.

Hankintayksikkö voi valita innovaatiokumppanuuden, jos hankintayksikön tarvetta ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo saatavilla olevia tavanomaisia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita.

Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Ehdokkaiden valinnassa on arvioitava ehdokkaiden valmiuksia tutkimukseen ja kehittämiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen ja toteuttamiseen. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Ehdokkaita on kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Innovaatiokumppanuudessa ehdokkaita on kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin kolme, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään alustavan tarjouksen.

39 §

Innovaatiokumppanuuden kulku

Hankintayksikön on määriteltävä hankintailmoituksessa innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan tarve, jota ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo olevia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita. Hankintailmoituksessa on lisäksi yksilöitävä hankinnan kohteen vähimmäisvaatimukset, jotka kaikkien tarjousten on täytettävä. Vaatimukset on esitettävä riittävän täsmällisesti, jotta toimittajat voivat arvioida hankinnan luonnetta ja laajuutta ja päättää, jättävätkö ne osallistumishakemuksen.

Hankintayksikkö aloittaa valittujen tarjoajien kanssa neuvottelut innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan kehittämiseksi ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden hankkimiseksi. Neuvottelujen kulkuun sovelletaan, mitä 35 §:ssä säädetään neuvottelumenettelyn kulusta. Hankintayksikkö ei saa valita kumppania alustavan tarjouksen perusteella. Hankintayksikön on ilmoitettava kirjallisesti kaikille neuvotteluihin osallistuville tarjoajille kaikista hankinta-asiakirjojen muutoksista ja varattava tarjoajille riittävästi

aikaa muuttaa niiden perusteella tarjouksiaan. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena tulee käyttää 93 §:ssä tarkoitettua parasta hinta-laatusuhdetta.

Hankintayksikkö voi päättää perustaa innovaatiokumppanuuden joko yhden tai useamman sellaisen tarjoajan kanssa, jotka toteuttavat erillisiä tutkimus- ja kehittämistoimintoja. Innovaatiokumppanuus on jaettava peräkkäisiin vaiheisiin, jotka vastaavat tutkimus- ja innovaatioprosessin eri vaiheita. Hankintayksikön on asetettava kumppanille tai kumppaneille välitavoitteita ja määrättävä korvauksen suorittamisesta. Hankintayksikkö voi kumppanuuden tavoitteiden perusteella kunkin vaiheen jälkeen päättää innovaatiokumppanuuden. Jos innovaatiokumppanuus on perustettu useiden toimittajien kanssa, hankintayksikkö voi vähentää kumppanien lukumäärää päättämällä yksittäisiä kumppanuutta koskevia hankintasopimuksia. Edellytyksenä on, että vaiheittaisuudesta ja sen käyttämisen ehdoista on ilmoitettu hankintaasiakirjoissa.

Hankintayksikön ei tarvitse järjestää uutta tarjouskilpailua kehitystyön tulosten hankinnassa, jos hankinta tehdään menettelyyn otetuilta kumppaneilta ja jos kehitystyön tulokset sekä niitä koskeva hankinta vastaavat hankintayksiköiden ja menettelyyn osallistujien sopimaa suoritustasoa ja sovittuja enimmäiskustannuksia.

Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa teollis- ja tekijänoikeuksien järjestelyistä. Jos hankintayksikkö on valinnut menettelyyn useita kumppaneita, hankintayksikkö ei saa ilmaista toisille kumppaneille ratkaisuja, joita yksi kumppaneista on ehdottanut, eikä muita menettelyn aikana saatuja luottamuksellisia tietoja ilman kyseisen kumppanin yksilöityä suostumusta.

Innovaatiokumppanuuden rakenteen sekä eri vaiheiden keston ja arvon tulee vastata ehdotetun ratkaisun innovatiivisuutta sekä tutkimus- ja innovaatiotoimien kokonaisuutta sellaisten innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseksi, joita ei ole vielä saatavilla markkinoilla. Tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu arvo ei saa olla kohtuuttoman suuri suhteessa niiden kehittämiseksi tehtyyn investointiin.

40 §

Suorahankinta

Suorahankinnassa hankintayksikkö neuvottelee valitsemiensa toimittajien kanssa hankintasopimuksen ehdoista julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta.

Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos:

1) avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta;

2) teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta;

3) hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen;

4) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi;

5) hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyseessä ole massatuotanto tavaran valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi;

6) hankinta koskee perushyödykemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita;

7) tavarat hankitaan erityisen edullisesti liiketoimintansa lopettavalta toimittajalta, pesänhoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn, akordin tai vastaavan menettelyn seurauksena;

8) kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa; tällöin kaikki voittajat on kutsuttava osallistumaan neuvotteluihin.

Tarjousta ei pidetä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna soveltuvana tarjouksena, jos se on hankintasopimuksen kannalta tarpeeton eikä ilmeisesti täytä hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä määriteltyjä hankintayksikön tarpeita ja vaatimuksia ilman oleellisia muutoksia. Osallistumishakemusta ei pidetä soveltuvana, jos toimittaja on suljettava tai voidaan sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle 80 ja 81 §:n nojalla taikka jos se ei täytä hankintayksikön 83 §:n mukaisesti asettamia soveltuvuusvaatimuksia.

41 §

Suorahankinta lisätilauksissa

Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, kun alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä tavarahankinta on lisätilaus, jonka tarkoituksena on aikaisemman toimituksen tai laitteiston osittainen korvaaminen tai laajentaminen. Edellytyksenä on, että toimittajan vaihtaminen johtaisi teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaisen tavaran hankkimiseen, mikä aiheuttaisi yhteensopimattomuutta tai suhteettoman suuria teknisiä vaikeuksia käytössä ja kunnossapidossa. Tällaisten sopimusten ja uudistettavien sopimusten voimassaoloaika saa ainoastaan poikkeuksellisesti ylittää kolme vuotta.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, kun kyseessä on alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä uusi rakennusurakkasopimus tai palveluhankinta, joka vastaa aikaisemmin tehtyä rakennusurakkaa tai palveluhankintaa. Edellytyksenä on, että alkuperäistä hankintaa koskevassa hankintailmoituksessa on mainittu mahdollisesta myöhemmästä suorahankinnasta ja että lisäpalvelun tai uuden rakennusurakan ennakoitu arvo on otettu huomioon laskettaessa alkuperäisen sopimuksen kokonaisarvoa. Suorahankinta voidaan tehdä enintään kolmen vuoden kuluessa alkuperäisen sopimuksen tekemisestä.

42 §

Puitejärjestely

Puitejärjestelyllä tarkoitetaan yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat hinnat ja suunnitellut määrät sekä muut ehdot.

Hankintayksikön on valittava toimittajat puitejärjestelyyn tämän lain mukaisella hankintamenettelyllä noudattaen, mitä hankintamenettelyjen käyttöedellytyksistä ja kilpailutuksen menettelyvelvoitteista säädetään.

Hankintayksikön on valittava puitejärjestelyyn yksi tai useampi toimittaja. Toimittajien määrä on ilmoitettava ennalta hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyynnössä. Useamman toimittajan puitejärjestelyyn on valittava ilmoitettu määrä toimittajia, jollei soveltuvuusvaatimukset täyttäviä tarjoajia tai hyväksyttäviä tarjouksia ole vähemmän.

Puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset on tehtävä puitejärjestelyyn valittujen toimittajien ja sellaisten hankintayksiköiden kesken, jotka on selkeästi ilmaistu puitejärjestelyn kilpailutuksen hankinta-asiakirjoissa.

Puitejärjestely voi olla voimassa enintään neljä vuotta. Hankinnan kohteen sitä perustellusti edellyttäessä puitejärjestely voi poikkeuksellisesti olla kestoltaan pidempi. Puitejärjestelyn ehtoihin ei saa tehdä olennaisia muutoksia sen voimassaoloaikana.

43 §

Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn yhden toimittajan kanssa, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti. Hankintayksikkö voi pyytää toimittajaa tarvittaessa kirjallisesti täsmentämään tai täydentämään tarjoustaan.

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn usean toimittajan kanssa ja puitejärjestelyn kaikki ehdot ja järjestelyyn perustuvien hankintojen tarjoajien valinnan määrittävät puolueettomat ehdot on vahvistettu tarjouspyynnössä, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä ilman kilpailuttamista valitsemalla toimittaja noudattamalla puitejärjestelyn ehtoja ja puitejärjestelyn tarjouspyynnössä esitettyjä perusteita.

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn usean toimittajan kanssa ja puitejärjestelyn kaikkia ehtoja ei ole vahvistettu, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä kilpailuttamalla puitejärjestelyyn valitut toimittajat noudattamalla puitejärjestelyä perustettaessa esitettyjä kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita, joita voidaan täsmentää, sekä muita ehtoja, jotka on ilmoitettu puitejärjestelyn tarjouspyynnössä.

Hankintayksikön on puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen kilpailuttamisessa pyydettävä kirjallisesti tarjous puitejärjestelyyn valituilta toimittajilta. Hankintayksikön on määrättävä tarjousaika, jonka on oltava riittävä ottaen huomioon hankinnan monimutkaisuus ja tarjousten tekemisen edellyttämä aika. Tarjoukset on annettava kirjallisesti ja niiden sisältö on pidettävä luottamuksellisena tarjousajan päättymiseen saakka. Hankintayksikön on valittava paras tarjous noudattaen tarjouspyynnössä esitettyjä kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita.

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn usean toimittajan kanssa, osa puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista voidaan tehdä 2 momentin mukaisesti ilman kilpailuttamista valitsemalla toimittaja noudattamalla puitejärjestelyn ehtoja ja järjestelyyn perustuvien hankintojen tarjoajien valintaa määrittäviä puolueettomia ehtoja ja osa puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista voidaan tehdä kilpailuttamalla puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat 3 ja 4 momentin mukaisesti. Puitejärjestelyn tarjouspyynnössä on esittävä perusteet, joiden mukaisesti ratkaistaan puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekemisen tapa.

44 §

Sähköinen huutokauppa

Sähköisellä huutokaupalla tarkoitetaan toistuvaa menettelyä, jonka kuluessa uusia alennettuja hintoja tai tarjouksen sisältämiä tekijöitä koskevia uusia arvoja esitetään sähköisesti ja joka toteutetaan sen jälkeen, kun tarjousten arviointi on saatu kokonaisuudessaan ensimmäisen kerran päätökseen, ja joka mahdollistaa tarjousten luokittelun automaattisen arviointimenetelmän pohjalta.

Sähköistä huutokauppaa voidaan käyttää osana kilpailuttamista sen viimeisessä vaiheessa:

1) avoimessa menettelyssä;
2) rajoitetussa menettelyssä;
3) neuvottelumenettelyssä;
4) kilpailutettaessa puitejärjestelyyn valitut toimittajat uudelleen 43 §:n nojalla; sekä
5) 52 §:ssä tarkoitetun dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävän hankinnan kilpailuttamisen yhteydessä.

Sähköisen huutokaupan käytön edellytyksenä on, että hankintailmoituksen tai tarjouspyynnön sisältö voidaan laatia riittävän tarkasti. Sellaiset rakennusurakat ja sellaiset palveluhan-

kinnat, joiden sisältönä ovat aineettomat suoritukset, joita ei voida asettaa järjestykseen automaattisilla arviointimenetelmillä, eivät voi olla sähköisen huutokaupan kohteena. Sähköisessä huutokaupassa hankinnan kohdetta ei saa muuttaa siitä, jollaisena se on ilmoitettu hankintailmoituksessa ja määritelty tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Sähköinen huutokauppa koskee:

1) hintaa, jos 93 §:n 1 momentissa tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena on halvin hinta;

2) hintaa tai tarjoukseen sisältyvien tekijöiden uusia arvoja taikka molempia, jos hankintasopimus tehdään 93 §:n 1 momentin mukaisesti parhaan hinta-laatusuhteen tai alhaisimpien kustannusten perusteella.

45 §

Sähköisen huutokaupan asiakirjat

Sähköisen huutokaupan käytöstä on ilmoitettava kansallisessa hankintailmoituksessa tai EU-hankintailmoituksessa. Ilmoittamismenettelyyn sovelletaan, mitä 58 §:ssä ja 101 §:ssä säädetään. Tarjouspyyntöön ja muihin hankinta-asiakirjoihin sovelletaan muutoin, mitä 67 ja 68 §:ssä säädetään.

Ennen kuin sähköinen huutokauppa voidaan aloittaa, hankintayksikön tulee suorittaa tarjousten alustava kokonaisarviointi asetettujen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden sekä niille vahvistetun painotuksen mukaisesti.

46 §

Kutsu sähköiseen huutokauppaan

Tarjousten alustavan kokonaisarvioinnin jälkeen hankintayksikön tulee pyytää samanaikaisesti sähköisin keinoin kaikkia hyväksyttävän tarjouksen tehneitä tarjoajia esittämään sähköisesti uusia hintoja tai uusia arvoja vertailuperusteille.

Sähköistä huutokauppaa koskevan kutsun on sisällettävä:

1) kaikki tarvittavat tiedot käytetystä sähköisestä huutokauppajärjestelmästä sekä käytettävien sähköisten viestintäyhteyksien teknisistä edellytyksistä;

2) sähköisen huutokaupan alkamispäivä ja kellonaika;

3) tarvittaessa sähköisen huutokaupan vaiheiden lukumäärä ja kunkin vaiheen aikataulu;

4) matemaattinen kaava, jonka mukaan uusi järjestys määräytyy automaattisesti sähköisessä huutokaupassa esitettyjen uusien hintojen tai uusien arvojen perusteella; jos kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään parasta hinta-laatusuhdetta, kaavan tulee sisältää kaikkien valittujen vertailuperusteiden suhteellinen painotus; mahdolliset hinnan vaihteluvälit on esitettävä ennalta määrättynä arvona;

5) jos vaihtoehtoja hyväksytään, jokaiselle vaihtoehdolle tulee määritellä erillinen kaava;

6) perusteet sähköisen huutokaupan lopettamiselle sekä mahdollisesti viimeisen tarjouksen jättämisen jälkeinen aika, jonka kuluessa vielä odotetaan uusia tarjouksia.

Huutokauppaa koskevaan kutsuun on liitettävä myös alustavan kokonaisarvioinnin tulokset. Kokonaisarvioinnin tulee sisältää tarjouksen sisällön arviointi ja avoimessa menettelyssä myös tarjoajan soveltuvuuden arviointi. Lisäksi yksittäiselle tarjoajalle lähetettävään kutsuun voidaan liittää tieto tarjoajan sijoituksesta muihin tarjoajiin nähden paljastamatta kuitenkaan tarjoajien nimiä.

47 §

Vähimmäismääräaika sähköisen huutokaupan aloittamiselle ja tietojen toimittaminen osallistujille

Sähköinen huutokauppa voi alkaa aikaisintaan kahden arkipäivän kuluttua kutsujen lähettämisestä. Sähköisen huutokaupan jokaisessa vaiheessa hankintayksikön tulee toimittaa välittömästi kaikille hyväksytyille tarjoajille vähintään sellaiset tiedot, joiden perusteella nämä voivat milloin tahansa tarkistaa oman suhteellisen sijoituksensa. Hankintayksikkö voi toimittaa myös muita tietoja muista esitetyistä hinnoista tai arvoista, jos tästä on ilmoitettu hankinta-asiakirjoissa. Hankintayksikkö voi ilmoittaa milloin tahansa huutokauppavaiheeseen osallistuvien lukumäärän. Hankintayksikkö ei saa paljastaa tarjoajien nimiä sähköisen huutokaupan aikana.

48 §

Sähköisen huutokaupan lopettaminen

Sähköinen huutokauppa voidaan lopettaa:
1) kutsussa vahvistettuna määrättynä päivänä ja kellonaikana;
2) kun uusia vaatimukset täyttäviä tarjouksia ei enää tehdä; edellytyksenä on, että 46 §:ssä tarkoitetussa kutsussa on ilmoitettu mainitun pykälän 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettu aika; tai
3) kun huutokaupan eri vaiheiden määrä tulee täyteen.

49 §

Dynaaminen hankintajärjestelmä

Dynaamisella hankintajärjestelmällä tarkoitetaan täysin sähköistä hankintamenettelyä tavanomaisille ja markkinoilla yleisesti saatavilla oleville hankinnoille. Hankintamenettely on kestonsa ajan avoin kaikille soveltuvuusehdot täyttäville toimittajille. Hankintayksikkö voi jakaa dynaamisen hankintajärjestelmän tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin, jotka on määriteltävä objektiivisesti hankinnan eri ominaisuuksien perusteella.

Hankintayksikön on käytettävä yksinomaan sähköisiä viestintätapoja dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisessa ja sitä käytettäessä sekä noudatettava 33 §:ssä tarkoitetun rajoitetun menettelyn sääntelyä dynaamisen hankintajärjestelmän kaikissa vaiheissa hankintapäätöksen tekoon saakka. Hankintayksikkö ei saa periä toimittajilta maksuja järjestelmään osallistumisesta.

50 §

Dynaamisen hankintajärjestelmän perustaminen ja hankinta-asiakirjat

Hankintayksikön tulee perustaa dynaaminen hankintajärjestelmä julkaisemalla siitä hankintailmoitus, jossa on ilmoitettava järjestelmän mahdollisesta jakamisesta luokkiin 49 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla sekä hankintajärjestelmän kesto. Jos järjestelmän kestoa muutetaan järjestelmän voimassaoloa päättämättä, muutoksesta ilmoitetaan uudella hankintailmoituksella. Jos järjestelmän voimassaolo on päättynyt, tulee muutoksesta ilmoittaa jälkiilmoituksella. Jos dynaamisessa hankintajärjestelmässä kilpailutuksen viimeisessä vaiheessa käytetään sähköistä huutokauppaa, tästä tulee ilmoittaa hankintailmoituksessa.

Hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä tulee ilmoittaa ainakin järjestelmän kohteena olevien suunniteltujen hankintojen luonne ja arvioitu määrä, kaikki tarvittavat tiedot dynaamisesta hankintajärjestelmästä sekä käytettävistä sähköisistä välineistä ja viestintäyhteyttä koskevista teknisistä järjestelyistä ja eritelmistä.

51 §

Dynaamiseen hankintajärjestelmään hakeminen ja hyväksyminen

Kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat pyytää koko menettelyn keston ajan oikeutta osallistua perustettuun hankintajärjestelmään. Hankintayksikön on hyväksyttävä dynaamiseen hankintajärjestelmään kaikki ehdokkaat, jotka täyttävät soveltuvuudelle asetetut vaatimukset. Jos hankintayksikkö on jakanut järjestelmän tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin 49 §:n 1 momentin mukaisesti, sen on täsmennettävä kuhunkin luokkaan sovellettavat ehdokkaiden soveltuvuusvaatimukset. Järjestelmään hyväksyttävien ehdokkaiden määrää ei saa rajoittaa.

Hankintayksikön on tehtävä päätös ehdokkaan hyväksymisestä järjestelmään 10 työpäivän kuluessa dynaamista hankintajärjestelmää koskevan osallistumishakemuksen vastaanottamisesta. Hankintayksikkö voi pidentää määräaikaa yksittäistapauksissa 15 työpäivään, jos hyväksymisarvioinnissa on tarkasteltava täydentäviä asiakirjoja, muutoin tarkistettava soveltuvuusvaatimusten täyttyminen taikka muusta perustellusta syystä. Hankintayksikkö voi pidentää arviointiaikaa myös, jos hankintajärjestelmän sisällä ei julkaista tarjouspyyntöä ennen järjestelmään hyväksymistä koskevien ratkaisujen tekemistä. Hankintayksikön on tällöin ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa pidennetyn arviointiajan kesto. Hankintayksikön on ilmoitettava mahdollisimman pian ehdokkaalle, onko se hyväksytty dynaamiseen hankintajärjestelmään.

52 §

Dynaamisen hankintajärjestelmän kulku

Jokainen yksittäinen hankinta dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä on kilpailutettava. Hankintayksikön on pyydettävä järjestelmään hyväksyttyjä ehdokkaita esittämään tarjous dynaamisessa hankintajärjestelmässä tehtävistä erillisistä hankinnoista. Jos dynaaminen hankintajärjestelmä on jaettu tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin, hankintayksikön on pyydettävä kyseiseen luokkaan hyväksyttyjä ehdokkaita esittämään tarjous.

Hankintayksikkö voi milloin tahansa dynaamisen hankintajärjestelmän keston aikana vaatia hyväksyttyjä ehdokkaita toimittamaan 87 §:ssä tarkoitetun uudistetun ja päivitetyn yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan tai 88 §:ssä tarkoitetut poissulkemisen ja soveltuvuuden selvitykset viiden päivän kuluessa pyynnön esittämispäivästä.

Tarjouksen valintaan sovelletaan, mitä 93—96 §:ssä säädetään. Dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehdyn hankinnan kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet voidaan määritellä tarkemmin hankintaa koskevassa tarjouspyynnössä.

53 §

Sähköiset luettelot

Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoukset esitetään sähköisen luettelon muodossa tai että niihin liitetään sähköinen luettelo. Edellytyksenä on, että hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto toimitetaan sähköistä muotoa käyttäen. Sähköisen luettelon muodossa esitettäviin tarjouksiin voidaan liittää muita tarjousta täydentäviä asiakirjoja.

Sähköisten luetteloiden käytöstä on mainittava hankintailmoituksessa. Lisäksi hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä luettelon muotoa, käytettäviä sähköisiä laitteita sekä tietojenvaihtoa koskevia teknisiä järjestelyjä ja eritelmiä koskevat tiedot. Sähköisten luetteloiden tulee täyttää hankintayksikön hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä asettamat vaatimukset sekä muotovaatimukset tarjouksille ja sähköisille luetteloille. Sähköiset luettelot on laadittava ja toimitettava hankintayksikölle 62 §:ssä asetettujen sähköistä tietojenvaihtoa koskevien vaatimusten mukaisesti.

Jos useamman kuin yhden toimittajan kanssa tehdyssä puitejärjestelyssä tarjoukset on tehty sähköisinä luetteloina, hankintayksikkö voi päättää, että puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttaminen tapahtuu päivitettyjen luetteloiden perusteella. Tällöin hankintayksikön on:

1) pyydettävä tarjoajia päivittämään sähköiset luettelonsa, jotka on mukautettu puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan vaatimuksiin; tai

2) koottava jo toimitetuista sähköisistä luetteloista tiedot, joita tarvitaan puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan vaatimusten mukaisen tarjouksen muodostamiseksi; hankintayksikön on ilmoitettava tästä menettelystä tarjouspyynnössä.

Edellä 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa hankintayksikön on ennen tietojen kokoamista ilmoitettava tarjoajille menettelystä sekä päivä ja kellonaika, jolloin ne aikovat koota puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan tarjouksen muodostamiseksi vaadittavat tiedot sähköisistä luetteloista, ja annettava tarjoajille mahdollisuus kieltää tietojen kokoaminen. Hankintayksikön on varattava riittävä aika ilmoittamisen ja tietojen kokoamisen välille. Ennen puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan hankintapäätöksen tekemistä hankintayksikön on esitettävä kokoamansa tiedot tarjoajalle ja annettava sille tilaisuus oikaista kerätyt tiedot tai vahvistaa, ettei tällä tavoin muodostetussa tarjouksessa ole asiavirheitä.

Kun hankintayksikkö käyttää dynaamista hankintajärjestelmää, se voi vaatia, että tarjoukset on jätettävä sähköisen luettelon muodossa. Tällöin se voi tehdä dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä hankintoja 3 ja 4 momentissa säädetyllä tavalla. Edellytyksenä on, että dynaamiseen hankintajärjestelmään osallistumista koskevaan hakemukseen on liitetty sähköinen luettelo, joka täyttää hankinta-asiakirjoissa asetetut sisältö- ja muotovaatimukset. Tarjoajille on annettava mahdollisuus täydentää tätä luetteloa dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävissä hankinnoissa 3 ja 4 momentissa säädetyllä tavalla.

54 §

Suunnittelukilpailu

Suunnittelukilpailun osallistujien määrää voidaan rajoittaa noudattamalla ennalta ilmoitettuja perusteita. Suunnittelukilpailuun on kuitenkin aina kutsuttava riittävä määrä osallistujia todellisen kilpailun varmistamiseksi. Suunnittelukilpailuun osallistumista ei saa rajoittaa alueellisella perusteella tai sillä perusteella, että osallistujien on oltava joko luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä.

Suunnittelukilpailun voittajan tai voittajien kanssa voidaan tehdä palveluhankintasopimus 40 §:n 2 momentin 8 kohdan mukaisesti. Suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa on oltava tieto tällaisen palveluhankintasopimuksen tekemisestä.

Suunnittelukilpailuun sovelletaan, mitä 1 ja 2 luvussa sekä 7, 14—16 luvussa säädetään. Suunnittelukilpailuun sovelletaan lisäksi, mitä 62 §:ssä viestinnästä, 77 §:ssä alihankinnasta, 80—82 §:ssä poissulkemisesta, 91 ja 92 §:ssä ehdokkaiden ja tarjoajien oikeudellisesta muodosta ja ryhmittymänä tarjoamisesta sekä soveltuvin osin, mitä 83 §:ssä tarjoajien soveltuvuusvaatimuksista ja 93 §:ssä tarjouksen valinnasta säädetään.

55 §

Suunnittelukilpailun tuomaristo ja sen päätöksenteko

Suunnittelukilpailussa on oltava tuomaristo, jonka jäsenten on oltava kilpailuun osallistuvista riippumattomia luonnollisia henkilöitä. Jos suunnittelukilpailuun osallistuvilta vaaditaan tiettyä ammatillista pätevyyttä, vähintään kolmasosalla tuomariston jäsenistä on oltava sama tai vastaava pätevyys.

Tuomariston on oltava päätöksissään tai lausunnoissaan riippumaton. Osallistujien ehdotuksia on arvioitava nimettömästi ja yksinomaan suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa esitetyillä perusteilla. Nimettömyyden suojaa on noudatettava siihen saakka, kunnes tuomaristo on antanut lopullisen lausuntonsa tai päätöksensä.

Osallistujia voidaan tarvittaessa pyytää vastaamaan tuomariston pöytäkirjaan merkitsemiin kysymyksiin suunnitelmiin liittyvien näkökohtien selventämiseksi. Tuomariston ja osallistujien välisestä viestinnästä on laadittava yksityiskohtainen pöytäkirja. Tuomariston on tehtävä suunnitelmien arvioinnista lisäksi kaikkien jäsenten allekirjoittama pöytäkirja, johon tulee sisältyä suunnitelmien paremmuusjärjestys ja ansiot, tuomariston huomautukset sekä mahdolliset selventämistä vaativat seikat.

6 luku

Määräajat

56 §

Vähimmäismääräajat ja määräaikojen laskeminen

Hankintamenettelyn määräaikoja asetettaessa on otettava huomioon hankinnan laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika. Jos tarjousten tekeminen edellyttää toteutuspaikkaan tutustumista tai hankinta-asiakirjoja tukevien asiakirjojen tarkastelua paikalla, tarjousten vastaanottamisen määräajat on asetettava siten, että kaikki toimittajat saavat tarjousten laatimiseksi tarvitsemansa tiedot. Tällöin tarjousaikojen on oltava pidempiä kuin 2—4 momentissa säädetyt vähimmäismääräajat.

Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä, innovaatiokumppanuudessa ja dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisvaiheessa osallistumishakemuksen jättämiselle on varattava vähintään 30 päivää siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi. Avoimessa menettelyssä tarjousajan on oltava vähintään 35 päivää siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi. Rajoitetussa menettelyssä tarjousajan on oltava vähintään 30 päivää ja dynaamisessa hankintajärjestelmässä vähintään 10 päivää siitä päivästä, jona tarjoajia on kutsuttu jättämään tarjoukset. Neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa alustavia tarjouksia koskevan määräajan on oltava vähintään 30 päivää siitä päivästä, jona tarjoajia on kutsuttu jättämään tarjoukset.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja avoimen ja rajoitetun menettelyn, neuvottelumenettelyn ja innovaatiokumppanuuden tarjousten jättämisen määräaikoja voidaan lyhentää viidellä päivällä, jos hankintayksikkö hyväksyy tarjousten jättämisen sähköisessä muodossa 62 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Muut hankintayksiköt kuin valtion keskushallintoviranomaiset voivat asettaa rajoitetussa menettelyssä tarjousten vastaanottamisen määräajan hankintayksikön ja menettelyyn valittujen ehdokkaiden välisellä sopimuksella. Edellytyksenä on se, että asetettu määräaika on sama kaikille tarjoajille. Jos tarjousten vastaanottamisen määräajasta ei päästä sopimukseen, määräajan

on oltava vähintään 10 päivää siitä päivästä, jona ehdokkaille lähetettiin kutsu toimittaa tarjoukset 70 §:n mukaisesti.

Hankintayksikön on pidennettävä 2—4 momentissa säädettyjä tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikoja sellaisiksi, että kaikki toimittajat saavat kaikki tarjouksen laatimiseksi tarvittavat tiedot, jos:

1) hankintayksikkö ei toimita toimittajalle sen pyytämiä lisätietoja viimeistään kuusi päivää tai 57 §:ssä tarkoitetussa nopeutetussa menettelyssä viimeistään neljä päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päättymistä;

2) tarjouspyyntöön tai muihin hankinta-asiakirjoihin tehdään merkittäviä muutoksia.

Määräajan pidentämisen on oltava oikeassa suhteessa tietojen tai muutosten merkittävyyteen. Hankintayksikön ei tarvitse pidentää määräaikoja, jos 5 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja lisätietoja ei ole pyydetty hyvissä ajoin tai jos lisätiedoilla ei ole merkitystä tarjouksen valmistelun kannalta.

57 §

Nopeutettu menettely

Edellä 56 §:n 2 momentissa säädettyjä avoimen ja rajoitetun menettelyn sekä neuvottelumenettelyn määräaikoja voidaan lyhentää, jos määräaikojen noudattaminen on näissä menettelyissä hankintayksikön asianmukaisesti perusteleman kiireen vuoksi käytännössä mahdotonta. Tarjousajan on oltava kuitenkin avoimessa menettelyssä vähintään 15 päivää. Rajoitetussa menettelyssä ja neuvottelumenettelyssä osallistumishakemuksen jättämiselle on varattava vähintään 15 päivää. Tarjousajan on oltava rajoitetussa ja neuvottelumenettelyssä vähintään 10 päivää.

Tarjousaikaa voidaan lyhentää avoimessa menettelyssä vähintään 15 päivään ja rajoitetussa menettelyssä sekä neuvottelumenettelyssä vähintään 10 päivään, jos hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi ennakkoilmoituksen 61 §:ssä säädetyllä tavalla.

7 luku

Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja ilmoitusmenettely

58 §

Hankinnasta ilmoittaminen

Hankintayksikön on toimitettava julkaistavaksi seuraavat ilmoitukset:

1) hankintailmoitus EU-kynnysarvot ylittävästä hankinnasta;

2) sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskeva ilmoitus liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevasta hankinnasta;

3) käyttöoikeussopimusta koskeva ilmoitus käyttöoikeussopimuksen hankintamenettelystä;

4) sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluja koskevia käyttöoikeussopimuksia koskeva ennakkoilmoitus liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen hankintamenettelystä;

5) suunnittelukilpailua koskeva ilmoitus suunnittelukilpailusta;

6) jälki-ilmoitus 1—4 kohdassa tarkoitetuista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista;

7) suunnittelukilpailun tuloksia koskeva ilmoitus 5 kohdassa tarkoitetusta suunnittelukilpailusta;

8) korjausilmoitus 1—5 kohdassa tarkoitettuun ilmoitukseen kohdistuneista muutoksista;

9) hankintasopimuksen ja käyttöoikeussopimuksen muutoksia koskeva ilmoitus 136 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetusta muutoksesta.

Hankintayksikkö voi toimittaa julkaistavaksi ennakkoilmoituksen ja suorahankintailmoituksen 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitetusta hankinnasta ja käyttöoikeussopimuksesta.

Hankintayksikkö voi toimittaa julkaistavaksi yleisen avoimuusilmoituksen siitä, että sen määräysvallassa oleva yksikkö aikoo harjoittaa liiketoimintaa muiden kuin siihen määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden kanssa tai että hankintayksiköiden 16 §:ssä tarkoitetun yhteistyön piiriin kuluvia palveluja aiotaan tarjota muille kuin yhteistyöhön osallistuville hankintayksiköille. Ilmoituksessa on oltava vähintään hankintayksikön tai yksiköiden ja sidosyksikön yksilöintitiedot, kuvaus sidosyksikön liiketoiminnan tai yhteistyön piiriin kuuluvien palvelujen luonteesta, muille kuin määräysvaltaa käyttäville hankintayksiköille suunnatun liiketoiminnan arvioitu osuus, tiedot markkinaehtoista vastaavaa toimintaa koskevien vastausten tekemisen vähimmäismääräajasta sekä osoite, johon vastaukset on toimitettava.

Avoimessa menettelyssä hankintailmoitus toimii pyyntönä lähettää tarjous ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla. Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintailmoitus toimii pyyntönä lähettää osallistumishakemus ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut hankintasopimuksia koskevat jälki-ilmoitukset on toimitettava julkaistavaksi 30 päivän kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä, dynaamiseen hankintajärjestelmään perustuvan hankintasopimuksen tekemisestä tai puitejärjestelyä koskevan päätöksen tekemisestä.. Edellä 1 momentissa tarkoitetut suunnittelukilpailun tuloksia koskevat ilmoitukset on toimitettava julkaistavaksi 30 päivän kuluessa suunnittelukilpailun päättymisestä. Käyttöoikeussopimuksia koskevat jälki-ilmoitukset on toimitettava julkaistavaksi 48 päivän kuluessa käyttöoikeussopimuksen tekemisestä. Jälki-ilmoitusvelvoite ei koske puitejärjestelyn perusteella tehtäviä yksittäisiä hankintasopimuksia. Hankintayksikön tulee toimittaa jälki-ilmoitus myös hankinnan keskeyttämisestä. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi perusteet hankinnan keskeyttämiselle. Jälki-ilmoitusvelvollisuus koskee myös hankintoja, joista on julkaistu pelkästään ennakkoilmoitus eikä lainkaan hankintailmoitusta.

59 §

Velvollisuus käyttää EU-vakiolomakkeita ja yhteistä viitenimikkeistöä (CPV)

Edellä 58 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset on tehtävä vakiolomakkeitten vahvistamisesta julkisiin hankintoihin liittyvien ilmoitusten julkaisemista varten ja täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 842/2011 kumoamisesta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1986/2015, jäljempänä *vakiolomakeasetus*, vahvistettuja vakiolomakkeita käyttäen. Ilmoituksissa on oltava hankintadirektiivin liitteessä V esitetyt tiedot.

Hankintojen määrittelyssä on käytettävä 4 §:n 15 kohdassa tarkoitettua yhteistä hankintanimikkeistöä (CPV).

60 §

Hankintailmoitusten julkaiseminen

Seuraavat 58 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset on toimitettava julkaistavaksi sähköisesti suomen- tai ruotsinkielisinä internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen niille 59 §:n 1 momentissa tarkoitettuja vakiolomakkeita:

1) EU-hankintailmoitus;

2) sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskeva ilmoitus;
3) käyttöoikeussopimuksia koskeva ilmoitus;
4) sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluja koskevia käyttöoikeussopimuksia koskeva ennakkoilmoitus liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevasta käyttöoikeussopimuksesta;
5) sopimusmuutoksia koskeva ilmoitus;
6) korjausilmoitus;
7) 1—4 kohtaa koskeva jälki-ilmoitus.

Seuraavat 58 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset voidaan toimittaa julkaistavaksi sähköisesti internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen niille 59 §:n 1 momentissa tarkoitettuja vakiolomakkeita:
1) ennakkoilmoitus;
2) suorahankintaa koskeva ilmoitus;
3) yleinen avoimuusilmoitus 58 §:n 3 momentissa tarkoitetusta sidosyksikön tai yhteistyöhön osallistuvien hankintayksiköiden liiketoiminnan harjoittamisesta.

Muut vakiolomakeasetuksella vahvistetut EU-ilmoitukset tulee täyttää suoraan Euroopan unionin virallisten julkaisujen toimiston ylläpitämillä internet-sivuilla osoitteessa http://simap.europa.eu/enotices/ Euroopan komission vahvistamia vakiolomakkeita käyttäen. Ilmoituksista on toimitettava tilastointia varten kopio työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittamalle taholle.

Hankintayksikön on pyydettäessä osoitettava, minä päivänä ilmoitukset on lähetetty julkaistaviksi. Tässä pykälässä tarkoitetut ja internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi julkaistavaksi toimitetut ilmoitukset toimitetaan edelleen Euroopan unionin julkaisutoimistolle.

Hankintayksikkö voi julkaista hankintailmoituksen tai sen sisältämiä tietoja myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä, kuten sanoma- tai ammattilehdessä taikka omilla internet-sivuillaan. Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia ja niiden sisältämiä tietoja ei saa julkaista muualla ennen kuin ne on julkaistu ensin Euroopan unionin virallisessa lehdessä ja tämän jälkeen internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi. Edellä 3 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia ja niiden sisältämiä tietoja ei saa julkaista ennen kuin ne on julkaistu ensin Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Työ- ja elinkeinoministeriön on ylläpidettävä sähköistä järjestelmää, josta hankintayksikkö saa tiedon ilmoituksen julkaisemisesta ja julkaisemisen ajankohdasta osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi.

Muualla julkaistuissa ilmoituksissa ei saa olla muita tietoja kuin internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi julkaistuissa ilmoituksissa.

61 §

Ennakkoilmoitus

Hankintayksikkö voi julkaista ennakkoilmoituksen yhdestä tai useammasta seuraavien kuukausien aikana toteutettavasta hankinnasta, joiden ennakoitu arvo on vähintään EU-kynnysarvon suuruinen.

Ennakkoilmoitus on toimitettava julkaistavaksi vähintään 35 päivää ja enintään 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen lähettämistä. Liitteessä E tarkoitettuja palveluhankintoja koskevissa hankintasopimuksissa ennakkoilmoituksen voi kuitenkin toimittaa julkaistavaksi yli 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen lähettämistä. Ennakkoilmoituksessa on annettava ennakkoilmoituksen tekohetkellä hankintayksikön tiedossa olevat ja 59 §:ssä tarkoitetussa vakiolomakkeessa edellytetyt tiedot.

8 luku

Tietojenvaihto

62 §

Sähköinen tietojenvaihto hankintamenettelyssä

Tarjoukset ja osallistumishakemukset sekä muu hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto on toimitettava sähköistä muotoa käyttäen. Sähköisessä muodossa tapahtuvassa viestinnässä käytettävien välineiden ja laitteiden sekä niiden teknisten ominaisuuksien on oltava syrjimättömiä, yleisesti saatavilla ja yhteentoimivia yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa, eivätkä ne saa rajoittaa toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyyn. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa tietojenvaihtoa koskevista mahdollisista vaatimuksista.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto voidaan toimittaa postitse tai muulla soveltuvalla toimitustavalla taikka näiden ja sähköisten välineiden yhdistelmänä, jos:

1) hankinnan erityisluonteen vuoksi sähköisten viestintämuotojen käyttö edellyttää erikoisvälineitä, -laitteita tai tiedostomuotoja, joita ei ole yleisesti saatavilla tai joita yleisesti saatavilla olevat sovellukset eivät tue;

2) tarjousten tekemisessä käytetty sovellus käyttää tiedostomuotoja, joita ei voida käsitellä millään muulla avoimella tai yleisesti saatavilla olevalla sovelluksella tai jota tarjoaja ei voi sovellusten lisensointiin liittyvistä syistä antaa hankintayksikön saataville latausta tai etäkäyttöä varten;

3) sähköisen viestintämuodon käyttö edellyttää erikoislaitteita, joita ei ole yleisesti hankintayksikön saatavilla;

4) hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä vaaditaan toimittamaan fyysinen malli tai pienoismalli, jota ei voida toimittaa sähköisesti;

5) muiden kuin sähköisten viestintämuotojen käyttö on tarpeen sähköisten viestintämuotojen turvallisuuden loukkauksen vuoksi;

6) muiden kuin sähköisten viestintämuotojen käyttö on tarpeen hankintamenettelyssä käsiteltävien tietojen erityisen arkaluonteisuuden suojaamiseksi, eikä suojaamista voida riittävällä tavalla varmistaa käyttämällä sähköisiä välineitä ja laitteita, jotka ovat toimittajien yleisesti saatavilla tai jotka voidaan saattaa näiden saataville 63 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Hankintayksikön, joka toimittaa hankintamenettelyn tietojenvaihdon muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja sähköisiä viestintävälineitä käyttäen, on esitettävä syyt sille 123 §:ssä tarkoitetussa hankintapäätöksessä tai 124 §:ssä tarkoitetussa hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

Hankintayksikkö voi 1 momentissa säädetyn estämättä toimittaa hankintamenettelyyn liittyvän tietojenvaihdon suullisesti edellyttäen, että suullisen viestinnän sisältö dokumentoidaan riittävällä tavalla. Tarjouspyyntöjä ja muita hankinta-asiakirjoja, osallistumishakemuksia ja tarjouksia ei kuitenkaan saa toimittaa tai vaatia toimittamaan suullisessa muodossa. Erityisesti sellainen suullinen viestintä tarjoajien kanssa, joka saattaa vaikuttaa merkittävästi tarjousten sisältöön ja arviointiin, on dokumentoitava riittävästi ja asianmukaisin välinein.

63 §

Sähköinen tietojenvaihto erityistapauksissa

Hankintayksikkö voi 62 §:n 1 momentissa säädetyn estämättä toimittaa hankintamenettelyyn liittyvän tietojenvaihdon sellaisilla sähköisillä välineillä ja laitteilla, jotka eivät ole yleisesti saatavilla edellyttäen, että hankintayksikkö tarjoaa näiden välineiden kautta ehdokkaille ja tarjoajille mahdollisuuden osallistua hankintamenettelyyn seuraavilla tavoilla:

1) hankintayksikkö antaa viestintävälineet ja –laitteet vapaasti, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa hankintailmoituksen julkaisupäivästä; ilmoituksessa on mainittava internet-osoite, josta kyseiset välineet ja laitteet ovat saatavilla;

2) hankintayksikkö varmistaa, että ne ehdokkaat tai tarjoajat, joilla ei itsestään johtumattomista syistä ole pääsyä kyseisiin välineisiin ja laitteisiin tai jotka eivät itsestään johtumattomista syistä voi saada niitä asiaankuuluvassa määräajassa, voivat osallistua hankintamenettelyyn käyttämällä väliaikaisia ja yleisessä tietoverkossa maksutta saataville asetettuja tunnistevälineitä; tai

3) hankintayksikkö tarjoaa vaihtoehtoisen kanavan tarjousten sähköistä toimittamista varten.

64 §

Tietoturvallisuus

Hankintamenettelyyn liittyvässä tietojenvaihdossa ja tietojen tallentamisessa on varmistettava, että tietojen eheys sekä osallistumishakemusten ja tarjousten luottamuksellisuus säilyy. Hankintayksikön on varmistettava, ettei tarjousten tai osallistumishakemusten sisältö paljastu ennen tarjousten tai osallistumishakemusten esittämiselle asetetun määräajan päättymistä.

Hankintayksikön on määritettävä turvallisuustaso, joka sähköisiltä viestintämuodoilta vaaditaan hankintamenettelyn eri vaiheissa. Turvallisuustason on oltava oikeassa suhteessa kuhunkin vaiheeseen liittyviin riskeihin.

Hankintamenettelyssä ja suunnittelukilpailussa toimitettavien osallistumishakemusten, tarjousten sekä suunnitelmien sähköiseen vastaanottamiseen käytettävien välineiden ja laitteiden on täytettävä seuraavat vaatimukset:

1) tarjousten ja osallistumishakemusten sähköiseen toimittamiseen tarvittavat eritelmät mukaan lukien salausta ja aikaleimausta koskevat tiedot ovat tarjoajien ja ehdokkaiden käytettävissä;

2) tarjousten, osallistumishakemusten sekä lähetettyjen suunnitelmien täsmällinen jättöpäivämäärä ja –aika ovat tarkasti määriteltävissä;

3) sähköisesti toimitettuihin tietoihin ei ole pääsyä ennen tietojen toimittamiselle varatun määräajan päättymistä;

4) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi vahvistaa tai muuttaa vastaanotettujen tietojen avaamista koskevia päivämääriä;

5) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi päästä kaikkiin toimitettuihin tietoihin tai osaan niistä hankintamenettelyn tai suunnittelukilpailun eri vaiheissa;

6) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi sallia pääsyn vasta määrätyn päivämäärän jälkeen toimitettuihin tietoihin;

7) vaatimusten mukaisesti vastaanotettuihin ja avattuihin tietoihin on pääsy ainoastaan niihin perehtymiseen nimetyillä;

8) 3—7 kohdassa säädettyjen ehtojen rikkominen on selkeästi havaittavissa.

9 luku

Hankinnan valmistelu, tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen kuvaus

65 §

Markkinakartoitus

Ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten ja antaa tietoa toimittajille tulevaa hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan.

Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää riippumattomia asiantuntijoita, muita viranomaisia tai toimittajia. Näiden tahojen neuvoja voidaan käyttää apuna hankintamenettelyn suunnittelussa ja toteuttamisessa, mutta neuvojen käyttäminen ei kuitenkaan saa johtaa kilpailun vääristymiseen eikä 3 §:ssä tarkoitettujen syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteiden vastaiseen menettelyyn.

66 §

Ehdokkaan tai tarjoajan osallistuminen hankinnan valmisteluun

Jos ehdokas, tarjoaja tai tarjoajaan liittyvä yritys on osallistunut hankinnan valmisteluun, on hankintayksikön varmistettava, että tämä ei vääristä kilpailua.

67 §

Tarjouspyyntö

Tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet on laadittava niin selviksi, että niiden perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Jos tarjouspyyntö ja hankintailmoitus eroavat sisällöltään, noudatetaan hankintailmoitusta.

68 §

Tarjouspyynnön sisältö

Tarjouspyynnössä, neuvottelukutsussa ja niiden liitteissä on oltava:

1) hankinnan kohteen määrittely tai hankekuvaus sekä hankinnan kohteeseen liittyvät muut laatuvaatimukset;
2) viittaus julkaistuun hankintailmoitukseen;
3) määräaika tarjousten tekemiselle;
4) osoite, johon tarjoukset on toimitettava;
5) kieli tai kielet, joilla tarjoukset on laadittava;
6) tarjousasiakirjojen esittämistä ja muotoa koskevat muut vaatimukset;
7) kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelujen alkamispäivä sekä neuvotteluissa käytettävä kieli tai kielet;
8) ehdokkaiden tai tarjoajien taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä soveltuvuutta ja ammatillista pätevyyttä koskevat ja muut vaatimukset sekä pyyntö täydentää yhteinen eu-

rooppalainen hankinta-asiakirja ja luettelo asiakirjoista, joita ehdokkaan tai tarjoajan sekä tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan on soveltuvuuden arviointia varten toimitettava;

9) kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet ja niiden suhteellinen painotus, kohtuullinen vaihteluväli tai poikkeuksellisissa tapauksissa vertailuperusteiden tärkeysjärjestys;

10) tarjousten voimassaoloaika;

11) keskeiset sopimusehdot;

12) muut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjousten tekemisessä.

69 §

Tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen asettaminen ehdokkaiden ja tarjoajien saataville

Hankintayksikön on asetettava tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet sekä muut hankinta-asiakirjat ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa. Hankinta-asiakirjat on asetettava saataville siitä päivästä, jona hankintailmoitus on julkaistu. Ilmoituksessa on mainittava internet-osoite, jossa tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat ovat saatavilla sähköisessä muodossa.

Jos joitakin 1 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja ei voida asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan sähköisessä muodossa saataville 62 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa säädetystä syystä, hankintayksikkö voi ilmoittaa hankintailmoituksessa, että kyseiset asiakirjat toimitetaan muulla tavoin kuin sähköisessä muodossa. Tällaisessa tapauksessa tarjousten jättämisen määräaikaa on pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 57 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

Jos joitakin 1 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja ei voida asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan sähköisessä muodossa saataville 62 §:n 2 momentin 6 kohdassa säädetystä syystä, hankintayksikön on asetettava hankintailmoituksessa tietojen luottamuksellisuuden suojaamista koskevat vaatimukset ja ilmoitettava, miten asiakirjoihin voi tutustua. Tällaisessa tapauksessa tarjousten jättämisen määräaikaa on pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 57 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

Hankintayksikön on toimitettava 1 momentissa tarkoitettuihin asiakirjoihin liittyvät lisätiedot viimeistään kuusi päivää tai 57 §:ssä tarkoitetussa nopeutetussa menettelyssä viimeistään neljä päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päättymistä, jos lisätiedot on pyydetty riittävän ajoissa.

70 §

Ehdokkaille osoitettu kutsu

Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintayksikön on kutsuttava yhtäaikaisesti ja kirjallisesti valitut ehdokkaat jättämään tarjouksensa tai osallistumaan neuvotteluihin. Kutsussa on mainittava internet-osoite, jossa tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat on asetettu saataville sähköisessä muodossa. Jos asiakirjoja ei ole asetettu sähköisessä muodossa saataville, kutsuun on liitettävä tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat.

71 §

Hankinnan kohteen kuvaus

Hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät sekä niihin mahdollisesti sisältyvät tekniset eritelmät on esitettävä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä, neuvottelukutsussa tai näiden liitteissä ja niissä on vahvistettava rakennusurakoilta, palveluilta tai tavaroilta vaadittavat ominaisuudet. Määritelmien on mahdollistettava tarjoajille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun, eivätkä ne saa perusteettomasti rajoittaa kilpailua julkisissa hankinnoissa. Kun hankinnan kohde on tarkoitettu luonnollisten henkilöiden käyttöön, on asianmukaisesti perusteltuja tapauksia lukuun ottamatta hankinnan kohde määriteltävä siten, että otetaan huomioon esteettömyys vammaisille käyttäjille sekä kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu. Hankinnan kohde on määriteltävä viittaamalla muualla lainsäädännössä tai Euroopan unionin säädöksellä pakollisiksi säädettyihin esteettömyysvaatimuksiin.

Hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät on laadittava:

1) sellaisten suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten perusteella, jotka ovat riittävän täsmällisiä, jotta tarjoajat pystyvät määrittämään hankinnan kohteen ja hankintayksiköt pystyvät tekemään hankintasopimuksen;

2) viittaamalla hankinnan kohdetta kuvaaviin määritelmiin sekä kansallisiin standardeihin, joilla saatetaan voimaan eurooppalaisia standardeja, eurooppalaisiin teknisiin arviointeihin, yhteisiin teknisiin eritelmiin, kansainvälisiin standardeihin, muihin eurooppalaisten standardointielinten laatimiin teknisiin viitejärjestelmiin, tai jos näitä ei ole, kansallisiin standardeihin, kansallisiin teknisiin hyväksyntöihin tai kansallisiin rakennusurakoiden suunnitteluun, laskentaan ja toteuttamiseen sekä tavaroiden käyttöön liittyviin teknisiin määritelmiin. Jokaiseen viittaukseen on liitettävä ilmaisu "tai vastaava";

3) 1 kohdassa tarkoitettujen vaatimusten perusteella ja viittaamalla näiden vaatimusten mukaisuutta koskevana olettamana 2 kohdassa tarkoitettuihin määritelmiin; taikka

4) viittaamalla 2 kohdassa tarkoitettuihin määritelmiin tiettyjen ominaisuuksien osalta ja 1 kohdassa tarkoitettuihin vaatimuksiin muiden ominaisuuksien osalta.

Hankinnan kohdetta kuvaavassa määritelmässä ei saa mainita tiettyä valmistajaa tai tiettyä alkuperää olevia tavaroita, eikä siinä myöskään saa viitata tavaramerkkiin, patenttiin, tuotetyyppiin, alkuperään, erityiseen menetelmään, joka on ominainen tietyn tarjoajan tavaroille, palveluille tai tuotantoon siten, että viittaus suosii tai syrjii tiettyjä tarjoajia tai tavaroita. Tällainen viittaus on poikkeuksellisesti sallittu vain, jos hankintasopimuksen kohdetta ei ole mahdollista riittävän täsmällisesti ja selvästi kuvata muutoin. Viittaukseen on tällöin liitettävä ilmaisu "tai vastaava".

72 §

Merkkien käyttö hankinnan kohteen kuvauksessa

Hankintayksikkö voi hankinnan kohteen kuvauksessa, tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteissa tai sopimuksen toteuttamisen ehdoissa vaatia tiettyä merkkiä näytöksi siitä, että hankinnan kohde vastaa vaadittuja ympäristöominaisuuksia, sosiaalisia ominaisuuksia tai muita ominaisuuksia. Edellytyksenä tietyn merkin vaatimiselle on, että kaikki seuraavat ehdot täyttyvät:

1) merkille asetetut vaatimukset koskevat ainoastaan perusteita, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen ja soveltuvat hankinnan kohteena olevien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksien määrittelemiseen;

2) merkille asetetut vaatimukset perustuvat puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin;

3) merkit vahvistetaan avoimessa menettelyssä, johon viranomaiset, kuluttajat, työmarkkinaosapuolet, valmistajat, kaupan edustajat ja valtioista riippumattomat organisaatiot sekä muut asiaankuuluvat sidosryhmät voivat osallistua;

4) kaikkien asianomaisten osapuolten on mahdollista saada merkki;

5) merkille asetetut vaatimukset laatii kolmas osapuoli, johon merkkiä hakeva toimittaja ei voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa.

Jos hankintayksikkö ei edellytä hankinnan kohteen täyttävän kaikkia merkille asetettuja vaatimuksia tai merkkiin sisältyy vaatimuksia, jotka eivät liity hankinnan kohteeseen, sen on ilmoitettava ne hankinnan kohteeseen liittyvät ja merkille asetetut vaatimukset, joihin viitataan. Erityistä merkkiä vaativan hankintayksikön on hyväksyttävä kaikki merkit, joilla varmistetaan, että hankinnan kohde täyttää vastaavat merkille asetetut vaatimukset.

Jos tarjoajalla ei todistettavasti ole ollut mahdollisuutta saada hankintayksikön ilmoittamaa erityistä merkkiä tai vastaavaa merkkiä asetettujen määräaikojen kuluessa syistä, jotka eivät johdu kyseisestä tarjoajasta, hankintayksikön on hyväksyttävä muita asianmukaisia todistuskeinoja. Tällaisia todistuskeinoja ovat valmistajan tekniset asiakirjat, edellyttäen, että asianomainen tarjoaja todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat tai palvelut täyttävät tietylle merkille asetetut vaatimukset tai hankintayksikön ilmoittamat tietyt vaatimukset.

73 §

Testausraportit, sertifikaatit ja muu tekninen selvitys

Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat esittävät vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen testausraportin tai todistuksen näyttönä siitä, että tarjous täyttää hankinnan kohteen kuvauksessa asetetut vaatimukset tai perusteet ja että se on tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden tai sopimuksen toteuttamisen ehtojen mukainen. Jos hankintayksikkö vaatii erityisen arviointilaitoksen antaman todistuksen esittämistä, sen on myös hyväksyttävä vastaavien muiden arviointilaitosten antamat todistukset.

Hankintayksikön on hyväksyttävä valmistajan muu kuin 1 momentissa tarkoitettu asianmukainen näyttö, jos 1 momentissa tarkoitettu testausraportti tai todistus ei ole ollut asianomaisen tarjoajan käytettävissä eikä tarjoajalla ole ollut mahdollisuutta saada sitä asetettujen määräaikojen kuluessa. Edellytyksenä on kuitenkin, että käyttömahdollisuuden puuttuminen ei johdu asianomaisesta tarjoajasta. Tarjoajan tulee lisäksi todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat tai palvelut täyttävät hankinnan kohteen kuvauksessa edellytetyt vaatimukset tai perusteet, tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet tai sopimuksen toteuttamisen ehdot.

Jos hankintayksikkö määrittelee hankinnan kohteen 71 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, se ei saa hylätä tarjousta tavaroista, palveluista tai rakennusurakoista, jotka ovat kansallisesti voimaan saatetun eurooppalaisen standardin, eurooppalaisen teknisen hyväksynnän, yhteisen teknisen eritelmän, kansainvälisen standardin tai eurooppalaisen standardointielimen laatiman teknisen viitejärjestelmän mukaisia. Edellytyksenä on, että nämä eritelmät koskevat hankintayksikön asettamia suorituskykyä koskevia tai toiminnallisia vaatimuksia. Tarjoajan on osoitettava tarjouksessaan, että standardin mukainen tavara, palvelu tai urakka täyttää hankintayksikön asettamat vaatimukset.

Jos hankintayksikkö määrittelee hankinnan kohteen 71 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, hankintayksikkö ei saa hylätä tarjousta tarjouspyyntöä vastaamattomana, jos tarjoaja osoittaa tarjouksessaan jollakin asianmukaisella tavalla, että sen tarjoama tavara, palvelu tai urakka täyttää hankinnan kohteen kuvauksessa määritellyt vaatimukset viitattuja eritelmiä, standardeja, arviointeja, hyväksyntöjä tai viitejärjestelmiä vastaavalla tavalla.

74 §

Tarjouksen ja osallistumishakemuksen vaatimustenmukaisuuden osoittaminen

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavaran, palvelun tai rakennusurakan olevan tarjouspyynnössä ja muissa hankinta-asiakirjoissa esitettyjen vaatimusten mukainen. Hankintayksikön on suljettava tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset tarjouskilpailusta.

Jos tarjouksessa tai osallistumishakemuksessa olevat tiedot tai asiakirjat ovat puutteellisia tai virheellisiä taikka jotkut asiakirjat tai tiedot puuttuvat, hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään tietoja tai asiakirjoja hankintayksikön asettamassa määräajassa. Edellytyksenä on, että menettelyssä noudatetaan 3 §:ssä säädettyjä periaatteita.

75 §

Hankintasopimuksen jakaminen osiin

Hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksen erillisinä osina ja määritellä kyseisten osien koon ja kohteen. Jos hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, sen on esitettävä jakamatta jättämisen syyt hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä tai hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa, voiko tarjouksen antaa yhdestä, useammasta vai kaikista osista. Jos tarjouksia voi antaa useammasta tai kaikista osista, hankintayksikkö voi rajoittaa niiden osien määrää, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa niiden osien enimmäismäärä, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä säännöt, joita se soveltaa ratkaistessaan, mihin osaan tarjoajan tarjous tulee valituksi, jos tarjoajan tarjous tulisi valituksi hankintailmoituksessa ilmoitettua enimmäismäärää useampaan osaan.

Hankintayksikkö voi yhdistää useampia osia tai kaikki osat samaan hankintasopimukseen. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa, mitkä osat tai osien ryhmät se voi yhdistää.

76 §

Vaihtoehtoiset ja rinnakkaiset tarjoukset

Hankintayksikkö voi hyväksyä vaihtoehtoisia tarjouksia, jos vaihtoehtoisten tarjousten esittäminen on ilmoitettu sallituksi hankintailmoituksessa. Lisäksi tulee ilmoittaa, onko sallittua tarjota ainoastaan vaihtoehtoa. Hankintayksikkö voi myös vaatia, että tarjoajat esittävät vaihtoehtoja. Vaihtoehtojen tulee liittyä hankintasopimuksen kohteeseen. Hankintayksikön on varmistettava, että 93 §:ssä tarkoitettuja perusteita voidaan soveltaa vaihtoehtoisiin tarjouksiin ja muihin tarjouksiin.

Vaihtoehtoisen tarjouksen tulee täyttää tarjouspyynnössä ja muissa hankinta-asiakirjoissa esitetyt hankinnan kohteelta edellytetyt vähimmäisvaatimukset sekä vaatimukset vaihtoehtojen esittämiselle. Jos hankintayksikkö on ilmoittanut hyväksyvänsä vaihtoehtoisten tarjousten esittämisen, vaihtoehtoa ei saa hylätä yksinomaan sillä perusteella, että se johtaisi tavarahankinnan sijasta palveluhankintaan tai palveluhankinnan sijasta tavarahankintaan.

Hankintayksikkö voi kieltää toimittajia tekemästä usean rinnakkaisen tarjouksen, jos tämä on etukäteen ilmoitettu tarjouspyynnössä.

77 §

Alihankinta

Hankintayksikkö voi vaatia tarjoajia ilmoittamaan tarjouksessaan, minkä osan sopimuksista se aikoo antaa alihankintana kolmansille, sekä ehdotetut alihankkijat. Tällainen ilmoitus ei rajoita pääasiallisen tarjoajan vastuuta hankinnan toteuttamisesta.

Rakennusurakoissa ja sellaisissa palveluhankinnoissa, jotka suoritetaan hankintayksikön välittömässä valvonnassa olevissa tiloissa, hankintayksikön on velvoitettava viimeistään hankintasopimuksen toteuttamisen alkaessa valittua tarjoajaa ilmoittamaan sellaisten alihankkijoiden nimet, yhteystiedot ja lailliset edustajat, jotka osallistuvat rakennusurakkaan tai palveluhankintaan, jos ne ovat kyseisenä ajankohtana tiedossa. Valitun tarjoajan on ilmoitettava hankintasopimuksen voimassaoloaikana myös muutokset tällaisissa alihankkijoissaan sekä muutokset edellä mainittuihin tietoihin.

Hankintayksikkö voi laajentaa 2 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvoitteen:

1) muihin kuin 2 momentissa tarkoitettuihin hankintasopimuksiin; sekä

2) pidemmälle alihankintaketjuun.

Hankintayksikkö voi rakennusurakka- ja palveluhankinnoissa sekä tavarahankintaan liittyvissä kokoamis- ja asennustöissä vaatia, että tarjoaja tai ryhmittymän jäsen itse toteuttaa tietyt kriittiset tehtävät.

78 §

Alihankkijoiden poissulkeminen

Hankintayksikkö voi 87—89 §:n mukaisesti tarkistaa, onko olemassa perusteita alihankkijoiden poissulkemiseksi 80 tai 81 §:n nojalla. Jos alihankkijaa koskee jokin pakollinen poissulkemisperuste, hankintayksikön on vaadittava, että tarjoaja korvaa alihankkijan. Jos alihankkijaa koskee jokin harkinnanvarainen poissulkemisperuste, hankintayksikkö voi vaatia alihankkijaa korvattavaksi toisella alihankkijalla.

10 luku

Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta sekä tarjouksen valinta

79 §

Tarjousten ja tarjoajien tarkistaminen

Ennen tarjousten valintaa hankintayksikön on tarkistettava, että seuraavat edellytykset täyttyvät:

1) tarjous on hankintailmoituksessa ja hankinta-asiakirjoissa asetettujen vaatimusten, ehtojen ja perusteiden mukainen;

2) tarjouksen on antanut tarjoaja, jota ei ole suljettu menettelyn ulkopuolelle 80 tai 81 §:n nojalla ja joka täyttää hankintayksikön asettamat 83 §:ssä tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset.

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö voi tarkistaa tarjousten vaatimustenmukaisuuden ja vertailla tarjoukset ennen 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tarkistamista. Hankintasopimusta ei kuitenkaan voida tehdä sellaisen tarjoajan kanssa, joka olisi tullut sulkea menettelystä 80 §:n nojalla tai joka ei täytä hankintayksikön asettamia soveltuvuusvaatimuksia.

Hankintayksikkö voi päättää olla tekemättä hankintasopimusta 93 §:ssä tarkoitetun kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen jättäneen tarjoajan kanssa, jos se on todennut, ettei tarjous ole 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisten velvoitteiden mukainen.

80 §

Pakolliset poissulkemisperusteet

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:

1) rikoslain (39/1889) 16 luvun 13 §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 a §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen kansanedustajalle tai 16 luvun 14 b §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle;

2) rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitettu osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan;

3) rikoslain 25 luvun 3 §:ssä tarkoitettu ihmiskauppa tai 25 luvun 3 a §:ssä tarkoitettu törkeä ihmiskauppa;

4) rikoslain 29 luvun 1 §:ssä tarkoitettu veropetos, 29 luvun 2 §:ssä tarkoitettu törkeä veropetos, 29 luvun 4 a §:ssä tarkoitettu työeläkevakuutusmaksupetos, 29 luvun 4 b §:ssä tarkoitettu törkeä työeläkevakuutusmaksupetos, 29 luvun 5 §:ssä tarkoitettu avustuspetos, 29 luvun 6 §:ssä tarkoitettu törkeä avustuspetos tai 29 luvun 7 §:ssä tarkoitettu avustuksen väärinkäyttö;

5) rikoslain 30 luvun 7 §:ssä tarkoitettu lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 7 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 §:ssä tarkoitettu lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa tai 30 luvun 8 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa;

6) rikoslain 32 luvun 6 §:ssä tarkoitettu rahanpesu, 32 luvun 7 §:ssä tarkoitettu törkeä rahanpesu, 32 luvun 8 §:ssä tarkoitettu salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 32 luvun 9 §:ssä tarkoitettu tuottamuksellinen rahanpesu;

7) rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toiminnan edistäminen, 34 a luvun 4 a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismin rahoittaminen.

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokkaan tai tarjoajan hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rikoslain 47 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta työturvallisuusrikoksesta, 47 luvun 2 §:ssä tarkoitetusta työaikasuojelurikoksesta, 47 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta työsyrjinnästä, 47 luvun 3 a §:ssä tarkoitetusta kiskonnantapaisesta työsyrjinnästä, 47 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta tai 47 luvun 6 a §:ssä tarkoitetusta luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä.

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja myös muussa valtiossa 1 tai 2 momentissa mainittua rikosta vastaavasta rikoksesta annetun lainvoimaisen tuomion perusteella. Näitä rikoksia ovat seuraavat Euroopan unionin lainsäädännössä tarkoitetut rikokset:

1) osallistuminen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2008/841/YOS 2 artiklassa määritellyn rikollisjärjestön toimintaan;

2) korruptio, sellaisena kuin se on määritelty Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla tehdyn sellaisen lahjonnan, jossa on osallisena Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, torjumista koskevan yleissopimuksen (SopS 98/2005) 3 artiklassa ja lahjonnan torjumisesta yksityisellä sektorilla tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS 2 artiklan 1 kohdassa;

3) Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen (SopS 85/2002) 1 artiklassa tarkoitetut petokset;

4) terrorismin torjumisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/475/YOS 1 artiklassa määritellyt terrorismirikokset tai 3 artiklassa määritellyt terroritoimintaan liittyvät rikokset taikka puitepäätöksen 4 artiklassa tarkoitettu yllyttäminen, avunanto tai yritys;

5) rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoitukseen annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY 1 artiklassa määritelty rahanpesu tai terrorismin rahoitus;

6) lapsityövoima ja muut ihmiskaupan muodot siten kuin ne on määritelty ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS korvaamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/36/EU 2 artiklassa.

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta myös ehdokas tai tarjoaja, joka on lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla todettu laiminlyöneen velvollisuutensa maksaa Suomen tai sijoittautumismaansa veroja tai sosiaaliturvamaksuja. Edellä säädettyä ei kuitenkaan sovelleta, jos ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten.

Ehdokasta tai tarjoajaa ei saa sulkea tarjouskilpailusta, jos 1—3 momentissa tarkoitettua rikosta tai 4 momentissa tarkoitettua laiminlyöntiä koskevan lainvoimaisen tuomion antamisesta on kulunut yli viisi vuotta.

81 §

Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet

Hankintayksikkö voi päätöksellään sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle ehdokkaan tai tarjoajan:

1) joka on konkurssissa tai purettavana tai keskeyttänyt liiketoimintansa taikka jonka velkoja on vahvistetulla akordilla, saneerausohjelmalla tai muussa vastaavassa lainsäädäntöön perustuvassa menettelyssä järjestelty;

2) jonka konkurssiin asettaminen tai purkaminen taikka muu 1 kohdassa tarkoitettu menettely on vireillä;

3) joka on ammattitoiminnassaan syyllistynyt sen luotettavuuden kyseenalaistavaan vakavaan virheeseen, jonka hankintayksikkö voi näyttää toteen;

4) joka on laiminlyönyt velvollisuutensa maksaa Suomen tai sijoittautumismaansa veroja tai sosiaaliturvamaksuja ja jonka hankintayksikkö voi näyttää toteen muulla kuin lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla;

5) joka on rikkonut Suomen tai Euroopan unionin lainsäädännön, työehtosopimusten taikka liitteessä C lueteltujen kansainvälisten sopimusten ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita, ja hankintayksikkö voi näyttää rikkomuksen toteen;

6) joka on tehnyt muiden toimittajien kanssa sopimuksia, joilla pyritään vääristämään kilpailua, ja hankintayksikkö voi näyttää tämän toteen;
7) jonka eturistiriitaa hankintamenettelyssä ei voida tehokkaasti poistaa muilla toimenpiteillä;
8) jonka osallistuminen hankintamenettelyn valmisteluun on vääristänyt kilpailua, eikä vääristymää voida poistaa muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä; ennen poissulkemista ehdokkaalle tai tarjoajalle on annettava mahdollisuus osoittaa, ettei sen osallistuminen hankinnan valmisteluun ole johtanut tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn vaarantumiseen;
9) jonka suorituksissa aikaisemmissa hankintasopimuksissa tai käyttöoikeussopimuksissa on ollut merkittäviä tai toistuvia puutteita jonkin keskeisen vaatimuksen toteuttamisessa; lisäedellytyksenä on, että puutteet ovat johtaneet kyseisen aikaisemman sopimuksen ennenaikaiseen irtisanomiseen, purkamiseen, vahingonkorvauksiin tai muihin vastaaviin sanktioihin;
10) joka on syyllistynyt olennaisesti väärien tietojen antamiseen ilmoittaessaan hankintayksikölle tässä luvussa tarkoitettuja tietoja tai laiminlyönyt vaadittavien tietojen antamisen;
11) joka on pyrkinyt vaikuttamaan epäasianmukaisesti hankintayksikön päätöksentekoon, saamaan luottamuksellisia tietoja, joiden avulla se voi saada perusteetonta etua hankintamenettelyssä tai tarkoituksellisesti antamaan harhaanjohtavia tietoja, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti tarjoajan tai tarjouksen valintaa koskeviin päätöksiin.

Mitä 1 momentin 3, 5 ja 6 kohdassa säädetään ehdokkaasta ja tarjoajasta, sovelletaan myös, kun virheeseen tai rikkomukseen syyllistynyt tai velvollisuuden laiminlyönyt on ehdokkaan tai tarjoajan hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö. Poissulkemista koskevassa harkinnassa voidaan ottaa huomioon muun muassa virheen, rikkomuksen tai laiminlyönnin vakavuus, yhteys hankinnan kohteeseen, kulunut aika sekä mahdolliset muut aiheutuneet seuraamukset.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa säädettyä ei sovelleta, jos ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten.

Ehdokasta tai tarjoajaa ei saa sulkea tarjouskilpailusta, jos 1 momentissa tarkoitetusta tapahtumasta on kulunut yli kolme vuotta.

82 §

Ehdokkaan ja tarjoajan korjaavat toimenpiteet

Ehdokas tai tarjoaja voi esittää näyttöä luotettavuudestaan siitä huolimatta, että sitä rasittaa 80 tai 81 §:ssä tarkoitettu poissulkemisperuste. Jos hankintayksikkö katsoo näytön ja luotettavuuden riittäväksi, se ei saa sulkea kyseistä ehdokasta tai tarjoajaa pois tarjouskilpailusta.

Ehdokas tai tarjoaja voi esittää 1 momentissa tarkoitettuna näyttönä selvitystä siitä, että ehdokas tai tarjoaja on maksanut tai sitoutunut maksamaan korvauksen kaikista vahingoista, joita rangaistavasta teosta, virheestä tai laiminlyönnistä on aiheutunut, selvittänyt tosiasiat ja olosuhteet kattavasti toimimalla aktiivisesti yhteistyössä tutkintaviranomaisten kanssa ja toteuttanut konkreettiset tekniset sekä organisaatioon ja henkilöstöön liittyvät toimenpiteet, joilla voidaan estää uudet rangaistavat teot, virheet tai laiminlyönnit.

Ehdokkaan tai tarjoajan toteuttamat korjaavat toimenpiteet on arvioitava ottaen huomioon rangaistavan teon, virheen tai laiminlyönnin vakavuus sekä niihin liittyvät olosuhteet.

83 §

Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset

Hankintayksikkö voi asettaa ehdokkaiden tai tarjoajien rekisteröitymistä, taloudellista ja rahoituksellista tilannetta sekä teknistä ja ammatillista pätevyyttä koskevia 84—86 §:ssä tarkoi-

tettuja vaatimuksia. Vaatimuksista on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Vaatimusten tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja ne on suhteutettava hankinnan luonteeseen, käyttötarkoitukseen ja laajuuteen. Vaatimuksilla tulee voida asianmukaisesti varmistaa, että ehdokkaalla tai tarjoajalla on oikeus harjoittaa ammattitoimintaa ja että sillä on riittävät taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavarat sekä tekniset ja ammatilliset valmiudet toteuttaa kyseessä oleva hankintasopimus. Ehdokkaat tai tarjoajat, jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vähimmäisvaatimuksia, on suljettava tarjouskilpailusta.

84 §

Selvitys oikeudesta harjoittaa ammatti- tai elinkeinotoimintaa

Hankintayksikkö voi vaatia ehdokasta tai tarjoajaa osoittamaan sijoittautumismaansa lainsäädännön mukaisella:

1) rekisteriotteella, että tämä on rekisteröity ammatti- tai elinkeinorekisteriin;
2) valaehtoisella ilmoituksella tai todistuksella harjoittavansa elinkeinotoimintaa; tai
3) toimiluvalla tai järjestön jäsenyyttä koskevalla todistuksella olevansa oikeutettu palvelun tarjoamiseen sijoittautumismaassaan.

85 §

Taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia, joilla varmistetaan, että ehdokkailla ja tarjoajilla on hankintasopimuksen toteuttamiseen tarvittavat taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavarat. Tätä varten hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia vähimmäisliikevaihdosta tai varojen ja velkojen välisestä suhteesta. Hankintayksikkö voi myös vaatia riittävää vastuuvakuutusta.

Ehdokkailta ja tarjoajilta vaadittava vuotuinen vähimmäisliikevaihto saa olla enintään kaksi kertaa hankintasopimuksen ennakoidun arvon suuruinen. Perustellusta syystä vähimmäisliikevaihtoa koskeva vaatimus voi olla korkeampi. Hankintayksikön on mainittava tällaista vaatimusta koskevat perustelut tarjouspyynnössä tai hankintapäätöksessä.

Jos hankinta on jaettu osiin 75 §:n mukaisesti, sovelletaan vähimmäisliikevaihtoa koskevaa vaatimusta kuhunkin osaan. Hankintayksikkö voi kuitenkin asettaa vähimmäisliikevaihtoa koskevan vaatimuksen osien ryhmille tapauksissa, joissa saman tarjoajan kanssa tehdään hankintasopimus useista samanaikaisesti toteutettavista osista.

Jos puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat tehdään 43 §:n 3 momentissa tarkoitetulla kilpailutuksella, 2 momentissa tarkoitettu vähimmäisliikevaihtoa koskeva vaatimus on asetettava samanaikaisesti toteutettavien hankintasopimusten ennakoidun enimmäisarvon perustella tai jos tätä ei tiedetä, puitejärjestelyn ennakoidun arvon perusteella. Dynaamisessa hankintajärjestelmässä vuotuista vähimmäisliikevaihtoa koskeva vaatimus on asetettava järjestelmässä tehtävien sopimusten oletetun enimmäisarvon perusteella.

86 §

Tekninen suorituskyky ja ammatillinen pätevyys

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia, joilla varmistetaan, että ehdokkailla ja tarjoajilla on tarvittavat henkilöstö- ja tekniset voimavarat ja kokemusta hankintasopimuksen toteuttamiseksi hankintayksikön edellyttämällä tasolla. Hankintayksikkö voi vaatia, että riittävä kokemus osoitetaan viittaamalla aiemmin toteutettuihin sopimuksiin.

Hankinnoissa, joiden kohteena on kokoonpano- tai asennustoimia edellyttäviä tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita, ehdokkaiden ja tarjoajien ammatillinen pätevyys palvelujen suorittamiseksi tai asennustoimien taikka rakennusurakan toteuttamiseksi voidaan arvioida ammattitaidon, kokemuksen ja luotettavuuden perusteella.

87 §

Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja

Hankintayksikön on vaadittava käytettäväksi yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa alustavana näyttönä siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää seuraavat vaatimukset:

1) mikään 80 ja 81 §:ssä tarkoitetuista poissulkemisperusteista ei koske ehdokasta tai tarjoajaa;

2) ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat 83 §:ssä tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset.

Ehdokas tai tarjoaja voi käyttää samaa yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa useissa hankintamenettelyissä osoituksena 1 momentissa tarkoitettujen vaatimusten täyttymisestä edellyttäen, että ehdokas tai tarjoaja vahvistaa asiakirjan sisältämien tietojen olevan edelleen voimassa ja vastaavan hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja on laadittava sähköisesti käyttäen yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan vakiolomakkeen vahvistamisesta annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2016/7 vahvistettua vakiolomaketta.

88 §

Poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittäminen

Ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava valittua tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset sen tutkimiseksi, koskeeko sitä 80 §:ssä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste ja täyttyvätkö hankintayksikön asettamat 83 §:ssä tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset. Jos hankintayksikkö vetoaa 81 §:n 1 momentin 1, 2 tai 4 kohdassa tarkoitettuun harkinnanvaraiseen poissulkemisperusteeseen, sen on ennen hankintasopimuksen tekemistä vaadittava valittua tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset kyseisen harkinnanvaraisen poissulkemisperusteen olemassaolon tutkimiseksi.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös puitejärjestelyyn perustuviin ja dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtyihin hankintoihin, jos selvityksiä ei ole vaadittu tarjoajia puitejärjestelyyn tai dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksyttäessä. Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta puitejärjestelyyn perustuviin hankintoihin silloin, kun hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista.

Hankintayksikkö voi myös milloin tahansa hankintamenettelyn aikana pyytää ehdokkaita ja tarjoajia toimittamaan kaikki tai osan 1 momentissa tarkoitetuista selvityksistä, jos se on tarpeen menettelyn asianmukaisen kulun varmistamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuksi näytöksi on hyväksyttävä 80 §:ssä tarkoitettujen pakollisten poissulkemisperusteiden osalta rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 8 momentissa ja 6 b §:ssä tarkoitettu ote rikosrekisteristä taikka ehdokkaan tai tarjoajan tai sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävän henkilön alkuperämaan tai sijoittautumismaan toimivaltaisen viranomaisen antama ote rikosrekisteristä. Rikosrekisteriote ei saa olla kahtatoista kuukautta vanhempi. Hankintayksikkö taikka ehdokas tai tarjoaja ei saa ottaa jäljennöstä rikosrekisteriotteesta eikä tallettaa sitä itselleen. Hankintayksikön on poissulkemisperusteiden selvittämisen jälkeen hävitettävä rikosrekisteriote tai palautettava se henkilölle, jota se koskee. Rikosrekisteristä ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista muille

kuin sellaisille henkilöille, jotka välttämättä tarvitsevat niitä poissulkemisperusteiden selvittämiseksi. Jollei ehdokkaan tai tarjoajan sijoittautumismaassa anneta edellä tarkoitettua otetta tai todistusta, niiden sijasta näytöksi on hyväksyttävä ehdokkaan tai tarjoajan edustajan sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valaehtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Näytöksi on 81 §:n 1 momentin 1 ja 2 sekä 4 kohdan osalta hyväksyttävä toimivaltaisen viranomaisen antama todistus. Jollei ehdokkaan tai tarjoajan sijoittautumismaassa anneta tällaisia todistuksia, näytöksi on hyväksyttävä ehdokkaan tai tarjoajan edustajan sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valaehtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Näyttö ehdokkaan tai tarjoajan taloudellisesta ja rahoituksellisesta tilanteesta voidaan antaa yhdellä tai useammalla liitteessä D luetellulla asiakirjalla. Jos ehdokas tai tarjoaja ei hyväksyttävästä syystä voi toimittaa hankintayksikölle sen pyytämiä asiakirjoja, se saa osoittaa taloudellisen ja rahoituksellisen tilanteensa jollakin muulla hankintayksikön hyväksymällä asiakirjalla.

Ehdokkaan tai tarjoajan teknisestä pätevyydestä voidaan antaa näyttö yhdellä tai useammalla liitteessä D luetelluista tavoista hankinnan kohteen luonteen, määrän tai laajuuden ja käyttötarkoituksen mukaan.

Hankintayksikkö ei saa vaatia valittua tarjoajaa toimittamaan näyttöä 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin, jos hankintayksikkö voi saada tarvittavat todistukset, selvitykset ja muut tiedot Suomessa tai muussa Euroopan talousalueen valtiossa olevasta maksuttomasta tietokannasta. Tarjoajaa ei saa vaatia toimittamaan asiakirjanäyttöä, jos hankintayksiköllä on tarvittavat ajantasaiset asiakirjat jo hallussaan.

89 §

Sähköinen todistushakemisto

Hankintayksikön on pyydettävä ensisijaisesti Euroopan komission perustamaan sähköiseen todistushakemistoon (e-Certis) kuuluvia todistuksia ja muita asiakirjoja 88 §:ssä tarkoitetuksi näytöksi poissulkemisen edellytysten selvittämisestä ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä.

Työ- ja elinkeinoministeriön tai sen määräämän tahon on varmistettava, että 1 momentissa tarkoitettuun sähköiseen todistushakemistoon syötettyjä tietoja todistuksista ja muusta asiakirjanäytöstä pidetään jatkuvasti ajan tasalla.

90 §

Ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet

Hankintayksikkö voi pyytää ehdokkaalta tai tarjoajalta selvityksen rakennusurakan toteuttamisessa tai palvelun suorittamisessa toteutettavista ympäristövaikutusten hallintaa koskevista toimenpiteistä. Hankintayksikön vaatiessa riippumattomien toimielinten antamia todistuksia siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää ympäristöasioiden hallintaa koskevien standardien vaatimukset, sen on viitattava unionin ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS) tai tunnustettuihin ympäristöjärjestelmiin taikka alan eurooppalaisiin tai kansainvälisiin standardeihin perustuviin muihin ympäristöasioiden hallintaa koskeviin standardeihin, jotka tunnustetut laitokset ovat sertifioineet. Hankintayksikön on hyväksyttävä myös muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimielinten vastaavat todistukset sekä ehdokkaiden ja tarjoajien todistukset vastaavista ympäristönhallintatoimenpiteistä.

Hankintayksikkö voi pyytää ehdokkaalta tai tarjoajalta selvityksen laadunvarmistustoimenpiteistä. Hankintayksikön vaatiessa riippumattomien toimielinten antamia todistuksia siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää laadunvarmistusstandardien vaatimukset, mukaan lukien esteet-

tömyys vammaisille henkilöille, sen on viitattava alan eurooppalaisiin standardisarjoihin perustuviin laadunvarmistusjärjestelmiin, jotka varmentamista koskevia eurooppalaisia standardisarjoja noudattavat toimielimet ovat vahvistaneet. Hankintayksikön on hyväksyttävä myös muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimielinten vastaavat todistukset sekä ehdokkaiden ja tarjoajien toimittamat todistukset vastaavista laadunvarmistustoimenpiteistä.

Jos ehdokkaalla tai tarjoajalla ei ollut todistettavasti mahdollisuutta saada 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja todistuksia niille mahdollisesti asetettujen määräaikojen kuluessa syistä, jotka eivät johdu ehdokkaasta tai tarjoajasta itsestään, hankintayksikön on hyväksyttävä myös muu näyttö ympäristönhallinta- tai laadunvarmistustoimenpiteistä. Edellytyksenä on, että ehdokas tai tarjoaja osoittaa muuhun näyttöön perustuvien ympäristönhallinta- tai laadunvarmistustoimenpiteiden vastaavan ympäristöasioiden hallintajärjestelmää koskevien standardien tai laadunvarmistusstandardien vaatimuksia.

91 §

Ehdokkaan ja tarjoajan oikeudellinen muoto sekä ilmoitus vastaavista henkilöistä

Ehdokasta tai tarjoajaa, joka saa tarjota hankinnan kohteena olevia palveluja sijoittautumismaansa lainsäädännön mukaan, ei saa hylätä pelkästään sillä perusteella, että sen on muun lain mukaan oltava joko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Hankintayksikkö voi palveluhankinnoissa ja rakennusurakoissa sekä sijoittamis- tai asennustoimia sisältävissä tavarahankinnoissa velvoittaa ehdokkaat ja tarjoajat ilmoittamaan tarjouksissaan tai osallistumishakemuksissaan kyseisen palvelun tai rakennusurakan suorittamisesta vastaavien henkilöiden nimet ja ammatilliset pätevyydet.

92 §

Tarjouskilpailuun osallistuminen ryhmittymänä ja muiden yksiköiden voimavarojen käyttö

Toimittajat saavat tehdä tarjouksia tai ilmoittautua ehdokkaaksi ryhmittymänä. Hankintayksikkö ei saa edellyttää ehdokkaiden tai tarjoajien ryhmittymältä tiettyä oikeudellista muotoa tarjouksen tai osallistumishakemuksen tekemistä varten. Ryhmittymältä voidaan kuitenkin edellyttää tiettyä oikeudellista muotoa sopimusaikana, jos se on tarpeen hankintasopimuksen asianmukaiseksi toteuttamiseksi. Hankintayksikkö voi hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä ilmoittaa, miten ehdokkaiden ja tarjoajien on yhdessä ryhmittymänä täytettävä 85 §:ssä tarkoitetut vaatimukset taloudellisesta ja rahoituksellisesta tilanteesta tai 86 §:ssä tarkoitetut vaatimukset teknisestä suorituskyvystä ja ammatillisesta pätevyydestä taikka 98 §:ssä tarkoitetut erityisehdot. Tällaisten ehdokkaiden ja tarjoajien ryhmittymiä koskevien lisäehtojen on oltava objektiivisesti perusteltuja ja oikeasuhteisia.

Ehdokas tai tarjoaja voi käyttää hankinnan toteuttamiseen muiden yksiköiden voimavaroja riippumatta niiden välisten suhteiden oikeudellisesta luonteesta. Myös ryhmittymä voi käyttää hankinnan toteuttamiseen muiden yksiköiden voimavaroja. Muiden yksiköiden henkilöstön pätevyyteen ja kokemukseen liittyviä voimavaroja voidaan käyttää hyväksi vain, jos kyseiset muut yksiköt suorittavat hankinnan kohteena olevat rakennusurakat tai palvelut taikka osan niistä. Ehdokkaan tai tarjoajan taikka niiden ryhmittymän on osoitettava hankintayksikölle taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevien sekä muiden vaatimusten täyttyminen.

Hankintayksikön on vaadittava ehdokasta tai tarjoajaa korvaamaan toimittaja, jonka voimavaroja se käyttää hyväkseen, jos kyseistä toimittajaa koskee 80 §:ssä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste tai jos toimittaja ei täytä 83 §:ssä tarkoitettuja vaatimuksia soveltuvuu-

desta. Hankintayksikkö voi vaatia ehdokasta tai tarjoajaa korvaamaan toimittajan, jota koskee 81 §:ssä säädetty harkinnanvarainen poissulkemisperuste.

Jos ehdokas tai tarjoaja käyttää hyväkseen muiden yksiköiden voimavaroja taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevien vaatimusten täyttämiseksi, hankintayksikkö voi edellyttää, että ehdokas tai tarjoaja ja kyseiset muut yksiköt ovat yhdessä vastuussa hankintasopimuksen toteuttamisesta.

93 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Jos hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on esitettävä tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä taikka hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

Hankintayksikkö voi asettaa hinta-laatusuhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- tai sosiaalisiin näkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin. Laatuun liittyviä perusteita voivat olla tekniset ansiot, esteettiset ja toiminnalliset ominaisuudet, esteettömyys, kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu, käyttökustannukset, kustannustehokkuus, myynnin jälkeinen palvelu ja tekninen tuki, huolto ja toimituspäivä tai toimitus- tai toteutusaika sekä muut toimitusehdot. Hankintayksikkö voi ottaa huomioon myös hankintasopimuksen toteutukseen osoitetun henkilöstön pätevyyden ja kokemuksen sekä henkilöstön organisoinnin, jos osoitetun henkilöstön laadulla voi olla merkittävä vaikutus hankintasopimuksen toteuttamisessa.

Hankintayksikkö voi esittää hinta-laatusuhteen kustannustekijät myös kiinteän hinnan tai kustannusten muodossa, jolloin tarjoajat kilpailevat ainoastaan laatuun liittyvillä perusteilla.

Hankintayksikön on ilmoitettava käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste tai hinta-laatusuhteen mukaiset vertailuperusteet hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa. Hankintayksikön on yksilöitävä vertailuperusteiden suhteellinen painotus hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyynnössä. Painotus voidaan ilmaista myös ilmoittamalla kohtuullinen vaihteluväli. Jos vertailuperusteiden suhteellista painotusta ei objektiivisesta syystä voida määritellä, vertailuperusteet on ilmoitettava alenevassa tärkeysjärjestyksessä.

Vertailuperusteiden on liityttävä hankinnan kohteeseen 94 §:n mukaisesti, ne eivät saa antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta ja niiden on oltava syrjimättömiä ja varmistettava todellisen kilpailun mahdollisuus. Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

94 §

Liityntä hankinnan kohteeseen

Hinta-laatusuhteen vertailuperuste liittyy hankinnan kohteeseen, jos se liittyy kyseisen sopimuksen perusteella toimitettaviin rakennusurakoihin, tavarahankintoihin tai palveluihin liittyvään sopimukseen miltä tahansa osin ja missä tahansa niiden elinkaaren vaiheessa. Tätä sovelletaan myös tilanteisiin, joissa vertailuperusteina mainitut tekijät eivät kuulu hankinnan kohteeseen sen fyysisenä osana.

95 §

Elinkaarikustannukset

Hankintayksikkö voi käyttää hankinnan kustannusten arvioimisen perusteena elinkaarikustannuksia. Elinkaarikustannuksia ovat hankintayksikölle tai muille hankinnan kohteen käyttäjille aiheutuneet hankintakustannukset, käyttökustannukset, huoltokustannukset sekä kierrätys- ja jätevaiheen kustannukset ja muut rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen elinkaaren aikaiset kustannukset.

Elinkaarikustannuksia ovat myös ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvat ja hankinnan kohteeseen sen elinkaaren aikana liittyvät kustannukset, jos niiden rahallinen arvo voidaan määrittää ja tarkistaa. Edellytyksenä ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvien kustannusten huomioimiselle on lisäksi, että:

1) arviointimenetelmä perustuu puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin;

2) arviointimenetelmä ei aiheettomasti suosi tai syrji tiettyjä toimittajia;

3) arviointimenetelmä on kaikkien asianomaisten osapuolten saatavilla ja käytettävissä; ja

4) kustannusten laskemiseksi vaadittavien tietojen toimittaminen ei vaadi kohtuuttomia ponnistuksia tavanomaista huolellisuutta noudattavilta toimittajilta.

Jos hankintayksikkö arvioi kustannukset elinkaarikustannusmallilla, sen on ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa, mitkä tiedot tarjoajien ja ehdokkaiden on toimitettava kustannusten laskemista varten ja mitä menetelmää se käyttää elinkaarikustannusten laskennassa.

96 §

Poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset

Hankintayksikön on vaadittava tarjoajalta selvitys tarjouksen hinnoista tai kustannuksista, jos tarjous vaikuttaa poikkeuksellisen alhaiselta. Pyyntö ja selvitys voivat koskea erityisesti valmistusmenetelmää, palvelun suorittamisen tai rakennusmenetelmän taloudellisia ja teknisiä ratkaisuja, hankinnan poikkeuksellisen edullisia ehtoja, rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen omintakeisuutta, 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden noudattamista, alihankintoja sekä tarjoajan saamaa valtiontukea.

Hankintayksikkö voi hylätä hankinnan laatuun ja laajuuteen nähden hinnaltaan tai kustannuksiltaan poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen, jos tarjoajan antama selvitys ja muu toimitettu näyttö ei tyydyttävästi selitä tarjottujen hintojen tai kustannusten alhaista tasoa. Hankintayksikön on hylättävä tarjous, jos tarjouksen poikkeuksellisen alhainen hinta tai kustannukset johtuvat 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden laiminlyömisestä.

Hankintayksikkö voi hylätä tarjouksen, joka on hinnaltaan tai kustannuksiltaan poikkeuksellisen alhainen tarjoajan saaman lainvastaisen valtiontuen vuoksi vain, jos tarjoaja ei pysty hankintayksikön asettamassa riittävässä määräajassa näyttämään toteen, että valtiontuki on myönnetty laillisesti. Hankintayksikön on ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle tarjouksen hylkäämisestä tässä momentissa tarkoitetusta syystä.

97 §

Hankintayksikön antaman tuen huomioon ottaminen tarjousten vertailussa

Jos tarjoajana on hankintayksikön omaan organisaatioon kuuluva yksikkö taikka, jos tarjoaja on saanut tai on saamassa hankintayksiköltä tarjoushintaan vaikuttavaa taloudellista tukea,

hankintayksikön tulee tarjousten vertailussa ottaa huomioon edellä mainittu taloudellinen tuki ja muut sille aiheutuvat todelliset tarjoushintaan vaikuttavat seikat.

98 §

Hankintasopimuksen erityisehdot

Hankintayksikkö voi asettaa hankintasopimuksen toteuttamiselle erityisehtoja edellyttäen, että ehdot liittyvät hankinnan kohteeseen 94 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Ehdot voivat liittyä hankinnan taloudellisiin tai sosiaalisiin taikka innovaatio-, ympäristö- ja työllisyysnäkökohtiin. Hankintasopimuksen erityisehdoista on ilmoitettava hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Valtion keskushallintoviranomaisen ja tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan väliseen hankintasopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan Suomessa toteutettavassa hankintasopimukseen sisältyvässä työssä on noudatettava vähintään niitä työsuhteen vähimmäisehtoja, joita Suomen lain ja työehtosopimusmääräysten mukaan on noudatettava samanlaatuisessa työssä.

Mitä 2 momentissa säädetään valtion keskushallintoviranomaisen velvollisuudesta, sovelletaan myös silloin, kun muu hankintayksikkö tekee rakennusurakkaa koskevan hankintasopimuksen.

III OSA

Kansallisia hankintoja, sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja sekä käyttöoikeussopimuksia koskevat menettelyt

11 luku

Kansalliset menettelyt

99 §

Kansallisin hankintoihin sovellettavat säännökset

Sen lisäksi, mitä I ja IV osassa säädetään hankintasopimuksista, tavara- ja palveluhankintoihin, suunnittelukilpailuihin sekä rakennusurakoihin, jotka ovat arvoltaan 26 §:ssä säädetyt EU-kynnysarvot alittavia, mutta vähintään 25 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa säädettyjen kansallisten kynnysarvojen suuruisia, sovelletaan tämän luvun säännöksiä. Tämän luvun säännöksiä sovelletaan myös 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin kehitysyhteistyösopimuksiin perustuviin ulkoasiainhallinnon hankintoihin.

100 §

Hankintamenettely

Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukainen. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Suorahankintoihin sovelletaan, mitä 40 ja 41§:ssä säädetään.

101 §

Hankinnasta ilmoittaminen

Hankintayksikön on toimitettava tämän luvun mukaisesta hankinnasta ja suunnittelukilpailusta julkaistavaksi ilmoitus sähköisesti suomen- tai ruotsinkielisenä internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen kansalliselle hankintailmoitukselle tarkoitettua lomaketta.

Hankintayksikkö voi julkaista hankintailmoituksen myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä. Ilmoitusta ei saa julkaista muualla ennen kuin se on julkaistu 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

102 §

Hankintailmoituksen sisältö

Hankintailmoituksessa on oltava ainakin seuraavat tiedot:

1) hankintayksikön virallinen nimi ja yhteystiedot;
2) hankintayksikön luonne;
3) hankintayksikön hankinnalle antama nimi ja hankinnan kuvaus;
4) hintahaarukka tai ennakoitu arvo ilman arvonlisäveroa taikka tieto siitä, onko hankinnan ennakoitu arvo vähintään 25 §:ssä tarkoitetun kansallisen kynnysarvon suuruinen;
5) hankintalaji;
6) hankintamenettelyn kuvaus;
7) kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste;
8) tieto siitä, hyväksytäänkö osatarjoukset tai vaihtoehtoiset tarjoukset;
9) tieto siitä, varataanko hankinta työkeskuksille tai vastaaville toimittajille taikka toteutettavaksi työohjelmien yhteydessä;
10) hankinnan kokoon ja laatuun nähden kohtuullinen määräaika, johon mennessä tarjoukset tai osallistumishakemukset on viimeistään toimitettava hankintayksikölle.

Hankintojen sisällön määrittelyssä on käytettävä yhteisestä hankintasanastosta (CPV) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2195/2002 vahvistettua viitenimikkeistöä.

Jos hankintayksikkö valikoi ne ehdokkaat, jotka voivat antaa tarjouksia tai osallistua neuvotteluihin, ja asettaa tarjoajien tai ehdokkaiden arvioimiseksi soveltuvuusvaatimuksia, hankintailmoituksessa tulee ilmoittaa vaatimusten asettamisesta sekä siitä, mistä tarkemmat tiedot mahdollisista vaatimuksista ja niiden todentamiseksi vaadittavista asiakirjoista ovat saatavilla. Hankintailmoituksessa on myös ilmoitettava, rajoitetaanko ehdokkaiden määrää. Hankintailmoituksessa mainittuja tietoja voidaan täydentää muualta saatavissa olevilla tiedoilla, mistä on ilmoitettava hankintailmoituksessa.

103 §

Tietojenvaihto kansallisissa menettelyissä

Hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto on toimitettava hankintayksikön valitsemalla tavalla. Valittujen viestintävälineiden on oltava yleisesti käytettävissä, eikä välineen valinta saa vaarantaa toimittajien mahdollisuutta osallistua hankintamenettelyyn.

Jos hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto toteutetaan sähköisiä välineitä käyttäen, sovelletaan, mitä 62 §:ssä säädetään.

104 §

Tarjouspyyntö ja tarjous

Hankintayksikön on pyydettävä hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä toimittajia määräaikaan mennessä esittämään tarjouksensa. Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja laadittava siten, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavaran, palvelun tai rakennusurakan olevan hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen. Hankintailmoitusta, tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset on suljettava pois tarjouskilpailusta. Hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta määräajassa toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja ja asiakirjoja.

105 §

Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Soveltuvuutta koskevien vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan kohteeseen. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä vaatimukset hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa asetettuja soveltuvuusvaatimuksia. Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksensa osana vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Vakuutuksessa annettujen tietojen paikkansapitävyys tulee tarkastaa tarjouskilpailun voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

Ehdokkaiden ja tarjoajien sulkemisessa tarjouskilpailun ulkopuolelle ja soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamisessa voidaan noudattaa, mitä 80—86 §:ssä säädetään.

106 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

12 luku

Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat

107 §

Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintoihin sovellettavat säännökset

Sen lisäksi, mitä I ja IV osassa säädetään hankintasopimuksista, liitteessä E lueteltuja palveluja koskeviin hankintoihin, jotka ovat arvoltaan vähintään 25 §:n 1 momentin 4 tai 5 kohdassa säädettyjen kynnysarvojen suuruisia, sovelletaan tämän luvun säännöksiä.

108 §

Palvelujen käyttäjien tarpeiden huomioon ottaminen hankinnoissa

Tämän luvun mukaisissa palveluhankinnoissa hankintayksikön on otettava huomioon kyseistä palvelua koskeva lainsäädäntö. Sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnassa palvelun käyttäjien yksilöllisten ja pitkäaikaisten sekä toistuvien hoito- tai sosiaalipalvelujen turvaamiseksi hankintayksikön on otettava huomioon käyttäjien erityistarpeet ja kuuleminen siten kuin muualla laissa säädetään.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, hankintayksikön on sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnassa pyrittävä ottamaan huomioon palvelujen laatuun, jatkuvuuteen, esteettömyyteen, kohtuuhintaisuuteen, saatavuuteen ja kattavuuteen, eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin, käyttäjien osallistumiseen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä innovointiin liittyvät tekijät.

Pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevan sosiaali- ja terveyspalvelun hankinnassa hankintayksikön on pyrittävä määrittämään sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia palvelun käyttäjille.

109 §

Hankintamenettely

Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukainen. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Suorahankintoihin sovelletaan, mitä 40 ja 41 §:ssä säädetään suorahankinnoista palveluhankinnoissa.

110 §

Suorahankinta erityistilanteissa

Sen lisäksi, mitä 109 §:n 2 momentissa säädetään, hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan yksittäisissä tapauksissa tämän luvun mukaisissa palveluhankinnoissa, jos tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi.

111 §

Ilmoittaminen

Hankintayksikön on ilmoitettava tämän luvun mukaisista palveluhankinnoista siten kuin 7 luvussa säädetään.

112 §

Tietojenvaihto

Hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto on toimitettava hankintayksikön valitsemalla tavalla. Valittujen viestintävälineiden on oltava yleisesti käytettävissä, eikä välineen valinta saa vaarantaa toimittajien mahdollisuutta osallistua hankintamenettelyyn.

Jos hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto toteutetaan sähköisiä välineitä käyttäen, sovelletaan, mitä 62 §:ssä säädetään.

113 §

Tarjouspyyntö ja tarjous

Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja laadittava siten, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa palvelun olevan tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen. Tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset on suljettava pois tarjouskilpailusta.

114 §

Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Soveltuvuutta koskevien vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan kohteeseen. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä vaatimukset hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa asetettuja soveltuvuusvaatimuksia. Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksensa osana vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Vakuutuksessa annettujen tietojen paikkansapitävyys tulee tarkastaa tarjouskilpailun voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

Hankintayksikön tulee soveltaa 80 §:ssä ja se voi soveltaa 81 §:ssä säädettyjä poissulkemisperusteita. Ehdokkaiden ja tarjoajien korjaaviin toimenpiteisiin ja soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamiseen voidaan soveltaa, mitä 82—86 §:ssä säädetään.

115 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on esitettävä tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä taikka hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

13 luku

Käyttöoikeussopimukset

116 §

Käyttöoikeussopimuksiin sovellettavat säännökset

Sen lisäksi, mitä 1, 2, 4, 8 ja 14—17 luvussa säädetään, lukuun ottamatta 12 §:n 1 momenttia, 124 §:ää sekä 170 §:ää käyttöoikeussopimuksiin, jotka ovat ennakoidulta arvoltaan vähintään 25 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetyn kynnysarvon suuruisia, sovelletaan tämän luvun säännöksiä. Käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan lisäksi, mitä 31, 67—69, 71, 73, 77—83, 91 ja 92 §:ssä säädetään.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös liitteessä E lueteltuja palveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin. Näitä palveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan lisäksi, mitä 108 ja 110 §:ssä säädetään.

117 §

Käyttöoikeussopimuksen kesto

Käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden on oltava määräaikainen.

Yli viisi vuotta kestävien käyttöoikeussopimusten enimmäiskesto ei saa ylittää aikaa, jona käyttöoikeuden saaja voisi kohtuudella odottaa saavansa takaisin tekemänsä investoinnit urakoiden tai palvelujen toteuttamiseksi ja saadakseen tuoton sijoitetulle pääomalle ja sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tehdyille investoinneille.

118 §

Käyttöoikeussopimuksen tekemisessä sovellettava menettely

Hankintayksikön on noudatettava käyttöoikeussopimuksen kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukainen. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Muutoksista tarjouspyyntöön on ilmoitettava hankintamenettelyyn osallistuneille tarjoajille, ja muutoksista hankintailmoitukseen on ilmoitettava uudella ilmoituksella.

Hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Tarjoajaksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava avoimesti ja objektiivisin perustein. Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi.

Hankintayksikkö voi käydä neuvotteluja ehdokkaiden ja tarjoajien kanssa. Käyttöoikeussopimuksen kohdetta, kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita ja vähimmäisvaatimuksia ei saa muuttaa neuvottelujen kuluessa.

119 §

Suorahankinta

Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, jos:

1) alkuperäisellä käyttöoikeussopimusta koskevalla menettelyllä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että käyttöoikeussopimuksen alkuperäisiä ehtoja ei olennaisesti muuteta;
2) teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta; tai
3) käyttöoikeussopimuksen tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen.

120 §

Ilmoittaminen

Hankintayksikön on ilmoitettava tämän luvun mukaisista käyttöoikeussopimuksista kuten 7 luvussa säädetään.

121 §

Määräajat

Tarjousten jättämiselle on varattava vähintään 30 päivää hankintailmoituksen lähettämispäivästä. Jos hankintayksikkö valitsee ne ehdokkaat, jotka voivat tehdä tarjouksen, osallistumishakemusten jättämiselle on varattava vähintään 30 päivää ja tarjousten jättämiselle vähintään 22 päivää. Tällöin osallistumishakemusten jättämisen määräaika lasketaan hankintailmoituksen lähettämispäivästä ja tarjousten jättämisen määräaika lasketaan päivästä, jona ehdokkaita on kutsuttu jättämään tarjoukset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tarjousten jättämisen määräaikoja voidaan lyhentää viidellä päivällä, jos hankintayksikkö hyväksyy tarjousten jättämisen sähköisessä muodossa.

Hankintayksikön on asettaessaan hankintamenettelyn määräaikoja otettava huomioon käyttöoikeussopimuksen ja sitä koskevan menettelyn laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten ja osallistumishakemusten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika. Jos tarjousten tekeminen edellyttää toteutuspaikkaan tutustumista tai hankinta-asiakirjoja tukevien asiakirjojen tarkastelua paikalla, tarjousten vastaanottamisen määräaika on asetettava siten, että kaikki toimittajat saavat tarjousten laatimiseksi tarvitsemansa tiedot. Tällöin tarjousaikojen on oltava pidempiä kuin 1 ja 2 momentissa asetetut vähimmäismääräajat.

122 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi, eivätkä ne saa antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kokonaistaloudellisen edullisuuden perustetta ilmoitettaessa hankintayksikön on lueteltava käyttämänsä vertailuperusteet alenevassa tärkeysjärjestyksessä. Hankintayksikkö voi muuttaa ilmoittamaansa tärkeysjärjestystä, jos se saa tarjouskilpailussa tarjouksen, jossa ehdotetaan sellaista toiminnalliselta suorituskyvyltään poikkeuksellisen tasokasta innovatiivista ratkaisua, jota huolellinen hankintayksikkö ei olisi voinut ennakoida. Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava kaikille tarjoajille tärkeysjärjestyksen muuttumisesta ja lähetettävä uusi tarjouspyyntö noudattaen 121 §:ssä säädettyjä vähimmäismääräaikoja. Tärkeysjärjestyksen muuttaminen ei saa johtaa tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vaarantumiseen.

IV OSA

Yhteiset säännökset hankintapäätöksestä, hankintasopimuksesta, valvonnasta ja oikeussuojakeinoista sekä erinäiset säännökset

14 luku

Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus

123 §

Hankintaa koskeva päätös

Hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta kirjallinen päätös, joka on perusteltava.

Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita ovat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä keskeiset perusteet, joilla hyväksyttyjen tarjousten vertailu on tehty. Päätöksessä, joka koskee puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttamista, on riittävää todeta seikat, jotka osoittavat, että tarjousten valinta- ja vertailuperusteita on sovellettu 43 §:ssä edellytetyllä tavalla. Jos hankinnassa on noudatettava 129 §:ssä tarkoitettua odotusaikaa, päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on lisäksi käytävä ilmi, minkä ajan kuluttua hankintasopimus voidaan tehdä.

Hankintayksikön ei tarvitse tehdä tässä pykälässä tarkoitettua päätöstä 41 §:ssä tarkoitetusta lisätilauksesta tai 153 §:ssä tarkoitetusta hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä.

Puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa hankintayksikön ei tarvitse tehdä tässä pykälässä tarkoitettua päätöstä, jos:

1) hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista; tai

2) puitejärjestelyyn perustuvassa kilpailuttamisessa hankinnan arvo ei ylitä EU-kynnysarvoa.

124 §

Hankintamenettelyä koskeva kertomus

EU-kynnysarvot ylittävästä hankintasopimuksesta sekä kansallisen kynnysarvon ylittävästä liitteen E palveluhankinnan hankintasopimuksesta, puitejärjestelystä tai dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta on laadittava kertomus. Kertomusta ei ole tarpeen laatia niiltä osin

kuin vastaavat tiedot ilmenevät hankintaa koskevasta päätöksestä, jälki-ilmoituksesta tai muista hankinta-asiakirjoista. Kertomuksessa tulee olla seuraavat seikat:

1) hankintayksikön yhteystiedot sekä hankintasopimuksen, puitejärjestelyn tai dynaamisen hankintajärjestelmän kohde ja arvo;

2) 80 ja 81 sekä 83 §:n mukaisesti menettelystä pois suljettujen ja menettelyyn valittujen ehdokkaiden ja tarjoajien nimet sekä hylkäys- tai valintaperusteet;

3) perusteet hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisten tarjousten hylkäämiseen;

4) perusteet halvimman hinnan käyttämiseen ainoana perusteena kokonaistaloudellista edullisuutta arvioitaessa;

5) perusteet hankinnan jakamatta jättämiseen;

6) perusteet vaatia toimittajalta yli kaksinkertaista liikevaihtoa;

7) sopimuspuoleksi valitun tarjoajan nimi, valinnan perustelut sekä arvio alihankintana kolmansille osapuolille annettavista sopimuksen tai puitejärjestelyn osista taikka mahdollisten alihankkijoiden nimet;

8) perusteet suorahankinnan, neuvottelumenettelyn tai kilpailullisen neuvottelumenettelyn käyttämiseen;

9) perusteet hankinnan keskeyttämiseen;

10) perusteet muiden kuin sähköisten viestintävälineiden käyttämiseen;

11) kuvaus hankintamenettelyssä mahdollisesti todetuista eturistiriidoista ja niiden johdosta toteutetuista toimenpiteistä.

Puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa hankintayksikön ei tarvitse tehdä tässä pykälässä tarkoitettua kertomusta, jos hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista.

Hankintayksikön on dokumentoitava riittävästi hankintamenettelyn eri vaiheet ja niihin liittyvät ratkaisut. Asiakirjat on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan hankintasopimuksen tekemisestä. Kertomus on pyynnöstä toimitettava Euroopan komissiolle ja työ- ja elinkeinoministeriölle.

125 §

Hankintamenettelyn keskeyttäminen

Hankintamenettely voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä.

Hankintamenettelyn keskeyttämistä koskevaan ratkaisuun sovelletaan, mitä hankintaa koskevasta päätöksestä säädetään 123 §:ssä.

126 §

Valitusosoitus ja oikaisuohje

Hankintayksikön on liitettävä tekemäänsä päätökseen valitusosoitus, jossa selostetaan, miten asia on mahdollista saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hankintayksikön yhteystieto 148 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta varten sekä ohjeet oikaisukeinon käyttämisestä (*oikaisuohje*), joissa selostetaan, miten ehdokas tai tarjoaja voi saattaa asian uudelleen käsiteltäväksi.

Valitusosoituksen ja oikaisuohjeen antamiseen ja korjaamiseen sovelletaan muutoin, mitä valituksen osalta hallintolainkäyttölain (586/1996) 3 luvussa ja oikaisuohjeen osalta hallintolain (434/2003) 7 luvussa säädetään.

127 §

Hankintapäätöksen tiedoksianto

Hankintayksikön tekemä päätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje on annettava tiedoksi kirjallisesti niille, joita asia koskee. Päätös edellä mainittuine asiakirjoineen annetaan tiedoksi käyttäen ehdokkaan ja tarjoajan hankintayksikölle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa. Käytettäessä sähköistä yhteystietoa ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon päivänä, jona asiaa koskeva sähköinen asiakirja on viestin vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että sähköistä viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin. Käytettäessä sähköistä tiedoksiantoa hankintayksikön on merkittävä viestiinsä erikseen tieto viestin lähettämispäivästä.

Päätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje voidaan antaa tiedoksi myös postitse kirjeenä siten kuin hallintolaissa säädetään. Ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä oheisasiakirjoineen tiedon seitsemäntenä päivänä niiden lähettämisestä, jollei ehdokas tai tarjoaja näytä tiedoksiannon tapahtuneen myöhemmin.

128 §

Hankintasopimuksen tekeminen

Hankintapäätöksen tekemisen jälkeen hankintayksikön on tehtävä hankintasopimus. Hankintasopimus syntyy erillisen kirjallisen sopimuksen tekemisellä.

129 §

Odotusaika

EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnassa sekä kansallisen kynnysarvon ylittävässä liitteen E palveluhankinnassa tai käyttöoikeussopimuksessa voidaan tehdä sopimus aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi (*odotusaika*).

Dynaamiseen hankintajärjestelmään ja puitejärjestelyyn perustuvissa hankinnoissa 1 momentissa tarkoitettu odotusaika on 10 päivää.

Odotusaikaa ei sovelleta suorahankinnassa.

Muutoksenhaun vaikutuksesta hankintasopimuksen tekemiseen säädetään 150 §:ssä.

130 §

Poikkeukset odotusajan noudattamisesta

Odotusaikaa ei tarvitse noudattaa, jos:

1) sopimus koskee 42 §:ssä tarkoitetun puitejärjestelyn perusteella tehtävää hankintaa;

2) sopimus tehdään ainoan hyväksyttävän tarjouksen tehneen tarjoajan kanssa eikä tarjouskilpailussa ole jäljellä muita tarjoajia tai ehdokkaita, joiden asemaan sopimuskumppanin valinta vaikuttaa; tai

3) sopimus koskee dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävää hankintaa.

131 §

Suorahankinnasta ilmoittaminen ja hankintasopimuksen tekeminen

EU-kynnysarvon ylittävässä suorahankinnassa sekä kansallisen kynnysarvon ylittävässä suorahankintana toteutetussa liitteen E palveluhankinnassa ja käyttöoikeussopimuksessa hankintayksikkö voi hankintapäätöksen jälkeen toimittaa julkaistavaksi suorahankintaa koskevan ilmoituksen ennen hankintasopimuksen tekemistä. Tällöin hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

EU-kynnysarvon alittavassa suorahankinnassa hankintayksikkö voi hankintapäätöksen jälkeen toimittaa julkaistavaksi suorahankintaa koskevan kansallisen ilmoituksen ennen hankintasopimuksen tekemistä. Ilmoituksessa on oltava vähintään 102 §:n 1 momentin 1—5 kohdassa mainitut tiedot. Lisäksi on ilmoitettava sopimuskumppanin tai sopimuskumppanien nimet ja yhteystiedot sekä perustelut suorahankinnan käyttämiselle. Hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta 101 §:ssä tarkoitetussa internet-osoitteessa.

132 §

Hankintaoikaisun tekeminen

Hankintayksikkö voi itse poistaa virheellisen päätöksensä tai peruuttaa muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ehdokkaiden tai tarjoajien asemaan, ja ratkaista asian uudelleen (*hankintaoikaisu*), jos päätös tai muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu perustuu lain soveltamisessa tapahtuneeseen virheeseen tai jos asiaan on tullut sellaista uutta tietoa, joka voi vaikuttaa päätökseen, ratkaisuun tai hankintasopimuksen tekemisen edellytyksiin.

Päätöksen tai ratkaisun oikaiseminen ei edellytä asianosaisen suostumusta.

133 §

Hankintaoikaisun vireilletulo

Hankintayksikkö voi ottaa hankintaoikaisun käsiteltäväkseen omasta aloitteestaan tai asianosaisen vaatimuksesta. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintaoikaisun vireilletulosta välittömästi niille, joita asia koskee.

Asianosaisen on esitettävä vaatimus 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta. Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai ratkaisun korjattavakseen 90 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena oleva päätös tai ratkaisu on tehty.

Muutoksenhaku markkinaoikeuteen ei estä hankintaoikaisun tekemistä tai hankintaoikaisun käsittelyä. Hankintaoikaisu voi koskea myös lainvoimaiseksi tullutta hankintayksikön päätöstä, jos asiaa ei ole saatettu markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

134 §

Hankintaoikaisun käsittelyn vaikutus markkinaoikeuden käsittelyyn

Hankintaoikaisun vireilletulo ja käsittely eivät vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosaisella on tämän lain nojalla oikeus hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen.

Jos korjattavaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun on haettu markkinaoikeudelta muutosta, asian käsiteltäväksi ottamisesta hankintaoikaisuna on ilmoitettava ja siinä tehty päätös on toimitettava markkinaoikeudelle. Hankintaoikaisua käsitellessään hankintayksikkö voi kieltää päätöksen tai ratkaisun täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi. Täytäntöönpanon kieltämisestä ja keskeyttämisestä on ilmoitettava markkinaoikeudelle, jos asiaan on haettu markkinaoikeudelta muutosta valittamalla.

Jos hankintayksikkö korjaa hankintapäätöksensä tai muun ratkaisunsa hankintaoikaisuna siten, että markkinaoikeudelle valituksen tehneellä ei ole enää oikeussuojan tarvetta eikä tarvetta saada perusteltua päätöstä, markkinaoikeus voi poistaa tällaisen asian käsittelystään antamatta pääasiasta ratkaisua.

135 §

Hankintaoikaisun soveltaminen muihin hankintoihin

Hankintaoikaisua sovelletaan myös sellaisen hankintayksikön päätöksen tai muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun korjaamiseen, johon ei muutoin sovelleta tätä lakia. Tällaisen hankintaoikaisun johdosta tehtävään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta markkinaoikeudelta.

136 §

Hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskauden aikana

Hankintasopimusta tai puitejärjestelyä ei saa EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa tai kansalliset kynnysarvot ylittävissä liitteen E mukaisissa palveluhankinnoissa taikka käyttöoikeussopimuksissa olennaisesti muuttaa sopimuskauden aikana ilman tämän lain mukaista uutta hankintamenettelyä. Olennaisena pidetään ainakin muutosta, jos:

1) muutoksella otetaan käyttöön ehtoja, jotka, jos ne olisivat alun perin kuuluneet hankintamenettelyyn, olisivat mahdollistaneet muiden kuin alun perin valittujen ehdokkaiden osallistumisen menettelyyn tai muun kuin alun perin hyväksytyn tarjouksen hyväksymisen tai jotka olisivat tuoneet hankintamenettelyyn lisää osallistujia;

2) sopimuksesta tai puitejärjestelystä tulee muutoksen jälkeen taloudellisesti edullisempi sopimuskumppanille sellaisella tavalla, jota alkuperäisessä hankintasopimuksessa tai puitejärjestelyssä ei ollut määritetty;

3) muutos laajentaa sopimuksen tai puitejärjestelyn soveltamisalaa huomattavasti;

4) sopimuskumppani, jonka kanssa hankintayksikkö on alun perin tehnyt sopimuksen, korvataan uudella sopimuskumppanilla.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, hankintasopimukseen ja puitejärjestelyyn voidaan tehdä muutos ilman uutta hankintamenettelyä, jos:

1) se perustuu hankintamenettelyn aikana tiedossa olleisiin ja hankinta-asiakirjoissa mainittuihin sopimusehtoihin tai niiden muuttamista koskeviin ehtoihin, niiden rahallisesta arvosta riippumatta, ja nämä ehdot ovat selkeät, täsmälliset ja yksiselitteiset, eivätkä ne muuta hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn yleistä luonnetta;

2) alkuperäisen sopimuskumppanin on tarpeen suorittaa lisätöitä tai -palveluja taikka ylimääräisiä tavarantoimituksia, jotka eivät sisältyneet alkuperäiseen sopimukseen, ja jos sopimuskumppanin vaihtaminen ei ole mahdollista taloudellisista tai teknisistä syistä ja aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten merkittävää päällekkäisyyttä hankintayksikölle;

3) muutoksen tarve johtuu olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei ole voinut ennakoida eikä muutos vaikuta hankintasopimuksen yleiseen luonteeseen;

4) alkuperäinen sopimuskumppani korvataan uudella sopimuskumppanilla 1 kohdan mukaisella yksiselitteisellä sopimuksen muuttamista koskevalla ehdolla tai alkuperäisen sopimus-

kumppanin asema siirtyy yhtiön rakennejärjestelyjen, yritysostojen, sulautumisten ja määräysvallan muutosten tai maksukyvyttömyyden seurauksena kokonaan tai osittain toiselle toimittajalle, joka täyttää alun perin vahvistetut laadulliset soveltuvuusvaatimukset edellyttäen, ettei tästä aiheudu muita olennaisia muutoksia sopimukseen eikä tällä pyritä kiertämään tämän lain soveltamista;

5) kyse on sellaisesta vähäarvoisesta sopimusmuutoksesta, joka alittaa liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevissa hankinnoissa sekä käyttöoikeussopimuksissa kansalliset kynnysarvot tai muissa hankinnoissa EU-kynnysarvot eikä vaikuta sopimuksen yleiseen luonteeseen.

Edellä 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun muutoksen arvo ei saa olla enemmän kuin 50 prosenttia alkuperäisen sopimuksen arvosta. Jos 2 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettuja muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvioidaan jokaista muutosta itsenäisenä. Tällaisten muutosten tavoitteena ei saa olla tämän lain säännösten kiertäminen.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetun muutoksen arvo tulee olla pienempi kuin 10 prosenttia alkuperäisen palvelu- tai tavarahankintasopimuksen tai palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen arvosta ja 15 prosenttia alkuperäisen rakennusurakkasopimuksen tai käyttöoikeusurakan arvosta. Jos 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvo arvioidaan peräkkäisten muutosten kumulatiivisen nettoarvon perusteella.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitetun hinnan laskemista varten tarkistettu hinta on viitearvo, kun sopimukseen sisältyy indeksilauseke.

137 §

Hankintasopimuksen irtisanominen erityistilanteissa

Sen lisäksi, mitä hankintasopimuksessa on sovittu, hankintayksikkö voi irtisanoa hankintasopimuksen päättymään välittömästi, jos:

1) sopimukseen on tehty 136 §:n 1 momentissa tarkoitettu olennainen muutos;

2) toimittajaa on koskenut jokin 80 §:ssä säädetyistä pakollisista poissulkemisperusteista sopimuksen tekohetkellä; tai

3) sopimusta ei olisi voinut tehdä toimittajan kanssa, koska Euroopan unionin tuomioistuin on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 258 artiklan mukaisessa menettelyssä todennut hankintayksikön rikkoneen vakavasti Euroopan unionin perussopimusten ja hankintadirektiivin mukaisia velvoitteita.

138 §

Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen

Hankintayksikön asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä asianosaisen tiedonsaantioikeuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jos hankintayksikkö on mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu viranomainen tai jos sen on muualla laissa olevan säännöksen perusteella noudatettava sanottua lakia.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun hankintayksikön järjestämään tarjouskilpailuun osallistuneen oikeuteen saada tieto tarjouksen käsittelyä varten laadituista ja saaduista asiakirjoista sekä hankintayksikön palveluksessa olevan vaitiolovelvollisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään asianosaisen oikeudesta asiakirjaan, asiakirjan julkisuuden määräytymisestä sekä tiedonsaantia koskevan asian käsittelemisestä ja ratkaisemisesta.

Hankintayksikön päätökseen, jolla on ratkaistu tiedon saantia asiakirjasta koskeva asia, saa hakea muutosta siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:ssä säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus käsittelemään muun kuin viranomaisena toimivan han-

kintayksikön päätöksestä tehdyn valituksen, on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirin alueella hankintayksikkö sijaitsee.

Evankelis-luterilaisen kirkon ja sen seurakuntien asiakirjojen julkisuudesta säädetään kirkkolaissa.

15 Luku

Hankintojen valvonta

139 §

Valvontaviranomainen ja toimenpiteisiin ryhtyminen lainvastaisen menettelyn tutkimiseksi

Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoo tämän lain noudattamista.

Jokainen, joka katsoo hankintayksikön menetelleen tämän lain vastaisesti, voi tehdä Kilpailu- ja kuluttajavirastolle toimenpidepyynnön menettelyn lainmukaisuuden tutkimiseksi. Toimenpidepyynnön tekemiseen ja käsittelyyn sovelletaan, mitä hallintolain 8 a luvussa säädetään hallintokantelusta. Toimenpidepyynnön käsittely raukeaa, jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoo toimenpidepyynnön kohteena olevan teon antavan hallintolain 53 c §:n mukaisesti aiheen ryhtyä toimenpiteisiin tässä tai muussa laissa säädetyn menettelyn käynnistämiseksi.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi ottaa toimivaltaansa kuuluvan asian tutkittavakseen myös omasta aloitteestaan.

140 §

Kielto panna suorahankintaa koskeva päätös täytäntöön

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi kieltää päätöksellään hankintayksikköä panemasta hankintapäätöstä täytäntöön kokonaan tai osittain, jos se katsoo hankintayksikön tehneen suorahankinnan ilman tässä laissa säädettyä perustetta. Kieltoa ei voida määrätä, jos asiassa on jo tehty hankintasopimus.

Hankintayksikkö voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksen aikana antaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kirjallisen sitoumuksen olla panematta hankintapäätöstä täytäntöön. Tällöin Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi päättää asian selvittämisen.

141 §

Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitys markkinaoikeudelle

Jos hankintayksikkö on tehnyt EU-kynnysarvot ylittävän hankinnan tai kansalliset kynnysarvot ylittävän liitteessä E tarkoitetun palveluhankinnan tai käyttöoikeussopimuksen suorahankintana ilman tässä laissa säädettyä perustetta ja jos asiassa jo on tehty hankintasopimus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi esittää markkinaoikeudelle:

1) tehottomuusseuraamuksen määräämistä;
2) seuraamusmaksun määräämistä;
3) sopimuskauden lyhentämistä;
4) hankintapäätöksen kumoamista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu esitys on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvittämistoimenpiteet katkaisevat vanhentumisajan kulumisen, jolloin se alkaa kulua uudelleen alusta.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei voi tehdä 1 momentissa tarkoitettua esitystä, jos asia on jo vireillä markkinaoikeudessa valituksen johdosta. Jos Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitystä kos-

kevan asian vireillä ollessa samaa hankintaa koskeva valitus tulee vireille markkinaoikeuteen, esitys ja valitus on ratkaistava yhdessä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua esitystä ei voida kuitenkaan tehdä, jos hankintayksikkö on tehnyt hankinnasta 131 §:ssä tarkoitetun suorahankintaa koskevan ilmoituksen. Ilmeisen puutteellinen tai virheellinen suorahankintailmoitus ei estä esityksen tekemistä.

142 §

Hankintayksikön, sopimuskumppanin ja tarjoajan tietojenantovelvollisuus

Hankintayksikkö, tämän sopimuskumppani, hankintayksikössä määräysvaltaa käyttävä taho ja hankintamenettelyyn osallistunut elinkeinonharjoittaja on salassapitosäännösten estämättä velvollinen Kilpailu- ja kuluttajaviraston kehotuksesta antamaan sille kaikki hankintamenettelyn lainmukaisuuden selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

Tiedot on niin vaadittaessa annettava kirjallisina.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun kehotuksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinaoikeus.

143 §

Tietojen luovuttaminen toiselle viranomaiselle

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi luovuttaa valvonnassa saamansa tiedon tai asiakirjan toiselle viranomaiselle, jonka on sille säädetyn tehtävän hoitamiseksi välttämätöntä saada tieto muutoin salassa pidettävästä seikasta.

144 §

Valvonnan tulosten raportointi

Kilpailu- ja kuluttajaviraston on tehtävä vuosittain tämän lain valvontaa koskevasta toiminnastaan raportti, jossa on oltava yhteenveto:

1) valvontatoiminnassa havaituista lainvastaisista menettelyistä ja avoimuuden tai syrjimättömyyden kannalta haitallisista menettelytavoista sekä niiden yleisimmistä taustatekijöistä;
2) 139 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden määristä ja sisällöstä;
3) 140 §:ssä tarkoitettujen kieltopäätösten ja sitoumusten määristä ja sisällöstä;
4) 141 §:ssä tarkoitettujen esitysten määristä ja sisällöstä sekä esitysten johdosta annetuista tuomioistuinratkaisuista.

16 Luku

Oikeussuojakeinot

145 §

Muutoksenhakuun oikeutetut

Se, jota asia koskee, voi saattaa hankintaa koskevan asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä valituksen.

Asian voi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella lisäksi:

1) työ- ja elinkeinoministeriö Euroopan unionin valvontamenettelyä koskevassa asiassa;

2) 23 §:ssä tarkoitetussa asiassa myös sellainen valtion tai kunnan viranomainen taikka muu taho, joka on myöntänyt hankekohtaista tukea rakennushankkeen toteuttamiseen.

146 §

Muutoksenhaun kohde ja rajoitukset

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella voidaan saattaa tässä laissa tarkoitettu hankintayksikön päätös tai hankintayksikön muu hankintamenettelyssä tekemä ratkaisu, jolla on vaikutusta ehdokkaan tai tarjoajan asemaan.

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voida saattaa hankintayksikön sellaista päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee:

1) yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua;

2) sitä, että hankintasopimusta ei jaeta osiin 75 §:n nojalla; tai

3) sitä, että 93 §:ssä tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia.

Edellä 42 §:ssä tarkoitettuun puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan tai 51 §:ssä tarkoitettua dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaan hankintayksikön ratkaisuun ei saa hakea valittamalla muutosta, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa. Lupa on myönnettävä, jos:

1) asian käsittely on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeää; tai

2) siihen on painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy.

147 §

Muutoksenhakuaika

Valitus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Jos hankintayksikkö on tehnyt hankintapäätöksen jälkeen hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen 130 §:n 1 tai 3 kohdan nojalla noudattamatta odotusaikaa, valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun tarjoaja on saanut tiedon päätöksestä valitusosoituksineen.

Valitus markkinaoikeudelle on tehtävä viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hankintapäätöksen tekemisestä siinä tapauksessa, että ehdokas tai tarjoaja on saanut tiedon hankintapäätöksestä valitusosoituksineen ja hankintapäätös tai valitusosoitus on ollut olennaisesti puutteellinen.

Jos hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi 131 §:ssä tarkoitetun suorahankintaa tai 58 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetun sopimusmuutosta koskevan ilmoituksen Euroopan unionin virallisessa lehdessä, valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa ilmoituksen julkaisemisesta.

Jollei 4 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ole julkaistu, suorahankintaa koskeva valitus on tehtävä:

1) 30 päivän kuluessa siitä, kun suorahankinnasta on julkaistu jälki-ilmoitus Euroopan unionin virallisessa lehdessä; tai

2) kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hankintasopimus on tehty.

148 §

Muutoksenhausta ilmoittaminen hankintayksikölle sekä hankinta-asioiden luettelo

Hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston on kirjallisesti ilmoi-

tettava hankintayksikölle 159 §:ssä tarkoitettua seuraamusta koskevan esityksen saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Ilmoitus on toimitettava hankintayksikölle viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus tai Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitys toimitetaan markkinaoikeuteen. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikön ilmoittamaan osoitteeseen.

Markkinaoikeuden on ylläpidettävä ja julkaistava mahdollisimman kattavaa ja ajantasaista luetteloa markkinaoikeudessa vireille tulleista hankinta-asioista.

149 §

Hankintayksikkö vastapuolena ja oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Hankinta-asian käsittelyssä hankintayksikköä pidetään valituksen tehneen asianosaisen tai esityksen tehneen viranomaisen vastapuolena.

Hankinta-asiassa oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen sovelletaan, mitä hallintolainkäyttölain 74 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvollisuutta ratkaistaessa hankintayksikköön sovelletaan, mitä hallintolainkäyttölain 74 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään viranomaisesta tai muusta julkisesta osapuolesta. Jos hankintayksikkö ei ole viranomainen tai oikeushenkilö, vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva velvoite voidaan kohdistaa tällaiseen hankintayksikköön osallistuvaan tai kuuluvaan viranomaiseen tai oikeushenkilöön. Jos hankintamenettelystä on vastannut jokin hankintayksikkö muiden hankintayksiköiden puolesta, oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvoite voidaan kohdistaa tällaiseen muiden hankintayksiköiden puolesta toimineeseen hankintayksikköön.

150 §

Muutoksenhaun vaikutus hankintasopimuksen tekemiseen

Hankinnassa, jossa on noudatettava odotusaikaa tai 131 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräaikaa, hankintayksikkö ei saa tehdä hankintasopimusta, jos asia on saatettu valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Jos markkinaoikeus ratkaisee täytäntöönpanoa koskevan asian tai antaa pääasiassa ratkaisun ennen kuin odotusaika tai 131 §:n 1 momentissa tarkoitettu määräaika on kulunut umpeen, hankintayksikön on noudatettava odotusaikaa tai 131 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräaikaa markkinaoikeuden päätöksen estämättä loppuun saakka.

151 §

Markkinaoikeuden väliaikaiset päätökset

Valituksen tultua vireille markkinaoikeus voi kieltää, keskeyttää tai sallia hankintapäätöksen täytäntöönpanon taikka määrätä hankintamenettelyn muutoin keskeytettäväksi väliaikaisesti markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi.

Päättäessään 1 momentissa tarkoitetusta toimenpiteestä markkinaoikeuden tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei toimenpiteestä aiheudu vastapuolelle tai muiden oikeuksille tai yleisen edun kannalta suurempaa haittaa kuin toimenpiteen edut olisivat.

152 §

Hankintayksikön väliaikainen sitoumus

Valituksen tultua vireille hankintayksikkö voi antaa markkinaoikeudelle kirjallisen sitoumuksen olla panematta hankintapäätöstä täytäntöön niin kauan kuin asia on markkinaoikeudessa vireillä.

Jos hankintayksikkö antaa markkinaoikeudelle 1 momentissa tarkoitetun sitoumuksen, markkinaoikeus ei ilman erityistä syytä anna päätöstä hankintapäätöksen täytäntöönpanon väliaikaista kieltämistä koskevasta vaatimuksesta.

153 §

Hankinnan väliaikainen järjestäminen

Jos hankinnasta on tehty valitus markkinaoikeuteen, hankintayksikkö voi järjestää hankinnan väliaikaisesti, jollei hankintaa voida sen luonteen vuoksi lykätä markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi.

Hankinnan väliaikainen järjestäminen ei saa estää sitä, että valittajan vaatimuksesta markkinaoikeuden päätöksellä voidaan:

1) kumota hankintayksikön päätös osaksi tai kokonaan;

2) kieltää hankintayksikköä soveltamasta hankintaa koskevassa asiakirjassa olevaa virheellistä kohtaa tai muuten noudattamasta virheellistä menettelyä; tai

3) velvoittaa hankintayksikkö korjaamaan virheellisen menettelynsä.

154 §

Markkinaoikeuden määräämät seuraamukset

Jos hankinnassa on menetelty tämän lain, Euroopan unionin lainsäädännön taikka Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen vastaisesti, markkinaoikeus voi:

1) kumota hankintayksikön päätöksen osaksi tai kokonaan;

2) kieltää hankintayksikköä soveltamasta hankintaa koskevassa asiakirjassa olevaa virheellistä kohtaa tai muuten noudattamasta virheellistä menettelyä;

3) velvoittaa hankintayksikön korjaamaan virheellisen menettelynsä;

4) määrätä hankintayksikön maksamaan hyvitysmaksun asianosaiselle, jolla olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu virheettömässä menettelyssä;

5) määrätä hankintayksikölle tehottomuusseuraamuksen;

6) määrätä hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksun;

7) lyhentää hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden päättymään määräämänsä ajan kuluttua.

Markkinaoikeus voi 1 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettuja seuraamuksia määrätessään katsoa hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen syntyneeksi olosuhteiden perusteella, jos hankintayksikkö on nimenomaisesti ryhtynyt hankinnan toteuttamiseen.

Tehottomuusseuraamus, seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen voidaan määrätä vain kansallisen kynnysarvon ylittävässä liitteen E mukaisia palveluja koskevassa hankinnassa ja käyttöoikeussopimuksessa sekä EU-kynnysarvon ylittävässä muussa hankinnassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu seuraamus voidaan määrätä vain, jos lainvastainen menettely on vaikuttanut hankintamenettelyn lopputulokseen tai asianosaisen asemaan hankintamenettelyssä.

155 §

Hyvitysmaksu

Hyvitysmaksu voidaan määrätä maksettavaksi, jos 154 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettu toimenpide saattaisi aiheuttaa hankintayksikölle, muiden oikeuksille tai yleiselle edulle suurempaa haittaa kuin toimenpiteen edut olisivat taikka jos valitus on pantu vireille vasta hankintasopimuksen tekemisen jälkeen. Hyvitysmaksua määrättäessä otetaan huomioon hankintayksikön virheen tai laiminlyönnin laatu, valituksen kohteena olevan hankinnan tai käyttöoikeussopimuksen arvo ja valittajalle aiheutuneet kustannukset ja vahinko. Markkinaoikeus voi kuitenkin jättää hyvitysmaksun määräämättä, jos hankintayksikkö on pidättäytynyt hankintapäätöksen täytäntöönpanosta markkinaoikeuskäsittelyn ajaksi.

Hyvitysmaksun määrä ei saa ilman erityistä syytä ylittää kymmentä prosenttia hankintasopimuksen arvosta.

156 §

Tehottomuusseuraamus

Markkinaoikeus voi todeta hankintasopimuksen tai käyttöoikeussopimuksen tehottomaksi, jos:

1) hankintayksikkö on tehnyt suorahankinnan ilman tässä laissa säädettyä perustetta eikä suorahankinnassa ole menetelty 131 §:ssä tarkoitetulla tavalla;

2) hankintayksikkö on tehnyt hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen, vaikka hankinnassa on ollut velvollisuus noudattaa odotusaikaa;

3) hankintayksikkö on tehnyt 150 §:n vastaisesti hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen, vaikka hankinta-asia on saatettu markkinaoikeuden ratkaistavaksi.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa edellytyksenä on lisäksi, että hankintayksikkö on tehnyt tämän lain vastaisen muun virheen, joka on vaikuttanut muutoksenhakijan mahdollisuuksiin saada hankinta- tai käyttöoikeussopimus.

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyyn tai dynaamiseen hankintajärjestelmään perustuvassa kilpailuttamisessa hankintasopimuksen 130 §:n nojalla käyttämättä odotusaikaa ja jos kilpailuttamisessa on menetelty 43 §:n 2 tai 3 momentin taikka 49—52 §:n vastaisesti siten, että virhe on vaikuttanut muutoksenhakijan mahdollisuuksiin saada hankintasopimus, markkinaoikeus voi todeta hankintasopimuksen tehottomaksi.

Markkinaoikeus määrää, mitä sopimuksen velvoitteita tehottomuusseuraamus koskee. Tehottomuusseuraamus voi koskea vain vielä täyttämättä olevia sopimusvelvoitteita.

157 §

Tehottomuusseuraamuksen määräämättä jättäminen

Markkinaoikeus voi jättää määräämättä tehottomuusseuraamuksen yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä. Sopimukseen suoranaisesti liittyviä taloudellisia etuja voidaan pitää pakottavina syinä vain, jos sopimuksen tehottomuudella olisi poikkeuksellisesti kohtuuttomia seurauksia.

158 §

Seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen

Markkinaoikeus voi määrätä hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksun, jos:

1) markkinaoikeus on määrännyt tehottomuusseuraamuksen;
2) hankintayksikkö on tehnyt sopimuksen, vaikka hankinta- tai käyttöoikeussopimuksessa on ollut velvollisuus noudattaa odotusaikaa;
3) hankintayksikkö on tehnyt 150 §:n vastaisesti hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen, vaikka hankinta-asia on saatettu markkinaoikeuden ratkaistavaksi; tai
4) markkinaoikeus ei ole yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä 157 §:n mukaisesti määrännyt hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen tehottomuusseuraamusta.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa markkinaoikeus voi seuraamusmaksun määräämisen lisäksi tai sen sijasta lyhentää hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden päättymään määräämänsä ajan kuluttua.

Seuraamusta määrätessään markkinaoikeuden on otettava huomioon hankintayksikön virheen tai laiminlyönnin laatu ja valituksen kohteena olevan hankinnan arvo. Seuraamusmaksun määrä ei saa ylittää kymmentä prosenttia hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen arvosta.

159 §

Seuraamuksen määrääminen Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä

Markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston 141 §:ssä tarkoitetusta esityksestä:
1) määrätä hankintayksikölle tehottomuusseuraamuksen;
2) määrätä hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksun;
3) määrätä sopimuskauden lyhennettäväksi;
4) kumota hankintapäätöksen.

Tehottomuusseuraamuksen määräämiseen sovelletaan, mitä 156 §:n 4 momentissa säädetään. Markkinaoikeus voi jättää määräämättä tehottomuusseuraamuksen 157 §:ssä säädetyillä perusteilla. Tällöin markkinaoikeus voi määrätä hankintayksikön maksamaan seuraamusmaksun sekä sen lisäksi tai sen sijasta lyhentää sopimuskauden päättymään määräämänsä ajan kuluttua noudattaen, mitä 158 §:n 3 momentissa säädetään.

160 §

Seuraamusten kohdistaminen ja yhteisvaikutus

Jos hankintamenettelystä on vastannut jokin hankintayksikkö muiden hankintayksiköiden puolesta, markkinaoikeus voi kohdistaa määräämänsä seuraamuksen tällaiseen muiden hankintayksiköiden puolesta toimineeseen hankintayksikköön. Jos hankintamenettelystä on vastannut hankintayksikkö, joka ei itse ole viranomainen tai oikeushenkilö, seuraamus voidaan kohdistaa tällaisen hankintayksikön toimintaan osallistuvaan hankintayksikköön, joka on viranomainen tai oikeushenkilö.

Määrätessään tässä laissa tarkoitetuista seuraamuksista markkinaoikeuden on otettava huomioon, että seuraamusten yhteisvaikutus ei saa muodostua hankintayksikön tai sen sopimuspuolen kannalta kohtuuttomaksi.

161 §

Uhkasakko

Markkinaoikeus voi asettaa tässä laissa tarkoitetun kiellon tai velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Jos hankintapäätöksestä tai muusta toimenpiteestä on vastannut jokin hankintayksikkö muiden hankintayksiköiden puolesta, markkinaoikeus voi kohdistaa uhkasakon tällaiseen muiden hankintayksiköiden puolesta toimineeseen hankintayksikköön. Jos hankintamenettelystä on vastannut hankintayksikkö, joka ei itse ole viranomainen tai oikeushenkilö, uhkasakko voidaan kohdistaa tällaisen hankintayksikön toimintaan osallistuvaan hankintayksikköön, joka on viranomainen tai oikeushenkilö.

162 §

Markkinaoikeuden päätöksen tiedoksianto

Markkinaoikeuden päätös valitusosoituksineen annetaan tiedoksi todisteellisesti siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, muutoksenhakijan ja hankintayksikön suostumuksella markkinaoikeuden päätös valitusosoituksineen voidaan antaa tiedoksi käyttäen näiden osapuolien markkinaoikeudelle ilmoittamia sähköisiä yhteystietoja. Sähköiseen tiedoksiantoon sovelletaan, mitä 127 §:n 1 momentissa säädetään.

163 §

Valitusperusteeseen perustuva muutoksenhakukielto

Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain (410/2015) eikä hallintolainkäyttölain nojalla.

164 §

Muutoksenhaku Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätökseen

Kilpailu- ja kuluttajaviraston 140 §:n nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muuhun toimenpidepyynnön johdosta tehtyyn ratkaisuun ei saa hakea muutosta valittamalla.

165 §

Muutoksenhaku markkinaoikeuden päätökseen

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Muutoksenhakuun sovelletaan muutoin hallintolainkäyttölakia.

Markkinaoikeuden 151 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätös ei estä asian saattamista uudelleen markkinaoikeuden ratkaistavaksi, jos aikaisemman päätöksen perusteet muuttuvat.

166 §

Muutoksenhaku kirkon viranomaisen hankintapäätökseen

Muutoksenhausta evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisen hankintaa koskevaan päätökseen säädetään kirkkolaissa.

167 §

Täydentävät säännökset

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, valitukseen ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitykseen sovelletaan hallintolainkäyttölakia.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään lisäksi oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

168 §

Päätösten täytäntöönpano

Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. Markkinaoikeuden päätös 154 §:n 1 momentin 4—7 kohdassa tarkoitetun seuraamuksen määräämisestä voidaan kuitenkin panna täytäntöön vasta, kun päätös on lainvoimainen.

Markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä määrätä seuraamusmaksu on ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle, joka huolehtii päätöksen täytäntöönpanosta.

169 §

Vahingonkorvaus

Joka tämän lain, Euroopan unionin lainsäädännön taikka Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen vastaisella menettelyllä aiheuttaa ehdokkaalle, tarjoajalle tai toimittajalle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Korvauksen tuomitsemiseksi riittää, että ehdokas, tarjoaja tai toimittaja näyttää toteen 1 momentissa tarkoitetun virheellisen menettelyn ja sen, että virheettömässä menettelyssä hänellä olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu.

Vahingonkorvausasioissa toimivaltainen tuomioistuin on oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa tarkoitettu käräjäoikeus.

17 luku

Erinäiset säännökset

170 §

Hankintasopimusten säilyttäminen

Hankintayksiköiden on säilytettävä vähintään hankintasopimuksen keston ajan jäljennökset kaikista tehdyistä hankintasopimuksista, joiden arvo on vähintään 1 000 000 euroa tavarahankintasopimuksissa tai palveluhankintasopimuksissa sekä 10 000 000 euroa rakennusurakkasopimuksissa.

171 §

Oikeus tietojen saantiin

Edellä 5 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitetulla hankintayksiköillä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta välttämättömät tiedot yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitetuista yrityksistä ja yhteisöistä 81 §:n 1 momentissa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolon selvittämiseksi. Tiedot voidaan antaa teknisen käyttöyhteyden välityksellä ja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

172 §

Komissiolle toimitettava seurantaraportti ja jäsenvaltioiden tietojenvaihto

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa seurantaraportin toimittamisesta komissiolle joka kolmas vuosi. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa myös 71—73, 80 ja 81, 88, 90 ja 96 §:ssä tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta muiden jäsenvaltioiden viranomaisille.

Hankintayksiköiden ja muiden viranomaisten on pyynnöstä toimitettava seurantaraportin tekemistä ja tilastointia sekä tietojenvaihtoa varten tarvittavat tiedot työ- ja elinkeinoministeriölle.

173 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 87 §:n 3 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta 18 päivänä huhtikuuta 2018.

Tällä lailla kumotaan julkisista hankinnoista annettu laki (348/2007), jäljempänä *vanha hankintalaki*, ja sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annettu laki (698/2011).

Mitä 15 luvussa säädetään valvonnasta sekä 148 §:n 1 ja 2 momentissa, 149 §:n 1 momentissa, 159 §:ssä, 164 §:ssä ja 167 §:ssä Kilpailu- ja kuluttajavirastosta sekä sen päätöksistä ja esityksistä, sovelletaan vasta päivästä kuuta 20 .

Jos muualla lainsäädännössä viitataan vanhaan hankintalakiin, sen asemesta sovelletaan tätä lakia.

174 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain 8 lukua sovelletaan yhteishankintayksiköihin vasta 18 päivästä huhtikuuta 2017 ja muihin hankintayksiköihin 18 päivästä lokakuuta 2018. Vanhan hankintalain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (614/2007) 4 lukua sovelletaan yhteishankintayksiköihin 17 päivään huhtikuuta 2017 saakka ja muihin hankintayksiköihin 17 päivään lokakuuta 2018 saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tämän lain 8 lukua saa soveltaa hankintamenettelyyn liittyvään tietojenvaihtoon tämän lain voimaan tultua, jos tietojenvaihto toimitetaan sähköistä muotoa käyttäen.

Tämän lain 15 §:n 1 momentissa säädettyä prosenttiosuutta ja euromääräistä rajoitusta sekä 15 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan muihin kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin vasta 1 päivästä tammikuuta 2019. Mainittua prosenttiosuutta ja euromääräistä rajoitusta sekä 15 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022.

Tämän lain 16 §:n 1 momentissa säädettyä prosenttiosuutta ja euromääräistä rajoitusta sekä 16 §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan muihin kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin hankintayksiköihin vasta 1 päivästä tammikuuta 2019. Mainittua prosenttiosuutta ja euromääräistä rajoitusta sekä 16 §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin hankintayksiköihin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022.

Muiden kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin ja hankintayksiköihin sovellettava 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu prosenttiosuus on 10 prosenttia 31 päivään joulukuuta 2018 saakka. Sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin ja hankintayksiköihin sovellettava 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu prosenttiosuus on 10 prosenttia 31 päivään joulukuuta 2021 saakka.

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettuihin lain voimaan tullessa vireillä oleviin hankintamenettelyihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Liite A

Lain 9 §:n 1 momentin 11—13 kohdassa tarkoitetut palvelut

Lain 9 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitetut palvelut **Palvelujen kuvaus**	**CPV –viitenumero**
Palonsammutus- ja pelastuspalvelut	75250000-3
Palokunnan palvelut	75251000-0
Palonsammutustyöt	75251100-1
Palontorjunta	75251110-4
Metsäpalojen sammutuspalvelut	75251120-7
Pelastuspalvelut	75252000-7
Väestönsuojelu	75222000-8
Ydinturvallisuuteen liittyvät palvelut	98113100-9
Sairaankuljetuspalvelut	85143000-3

Lain 9 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetut palvelut **Palvelujen kuvaus**	**CPV –viitenumero**
Mainoskampanjapalvelut	79341400-0
Propagandaelokuvien tuotanto	92111230-9
Propagandavideoiden tuotanto	92111240-6

Lain 9 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitetut palvelut **Palvelujen kuvaus**	**CPV -viitenumero**
Tutkimus- ja kehittämispalvelut sekä niihin liittyvät konsulttipalvelut	73000000-2
Kokeelliset kehityspalvelut	73120000-9
Tutkimus- ja kehitystoiminnan suunnittelu ja toteutus	73300000-5
Ennakkototeutettavuustutkimus ja teknologinen demonstrointi	73420000-2
Testaus ja arviointi	73430000-5

Liite B

Rakennusurakoiden lista

NACE Rev. 1					CPV-koodi
PÄÄLUOKKA F			RAKENTAMINEN		
2-numerotaso	3-numerotaso	4-numerotaso	Kuvaus	Huomautukset	
45			Rakentaminen	Tälle kaksinumerotasolle kuuluu: - uudisrakentaminen, entisöinti ja tavanomainen korjaaminen	45000000
	45.1		Rakennusalueen pohjarakentaminen		45100000
		45.11	Rakennusten purku ja raivaus; maansiirto	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - rakennusten ja muiden rakenteiden purku - rakennusalueen raivaus - maansiirto: rakennusalueen maankaivuu, täyttö- ja tasaustyöt, ojankaivu, louhintatyöt, räjäytystyöt jne. - maaperän rakentaminen kaivostoimintaa varten - irtomaan poisto ja muut kaivosten ja kaivosalueiden perustyöt ja esirakentaminen Tälle nelinumerotasolle kuuluu myös: - rakennusalueen salaojitustyöt - maa- tai metsätalousmaan ojitus	45110000
		45.12	Koeporaus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: -koeporaus, koekairaus ja näytteenotto rakennus-, geo-	45120000

				fysikaalisiin, geologisiin tai vastaaviin tarkoituksiin Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - öljy- tai kaasulähteiden poraus, vrt. 11.20 - vesikaivon poraus, vrt. 45.25 - kuilun syvennys, vrt. 45.25 - öljy- ja kaasukenttien tutkimus, geofysikaalinen, geologinen ja seisminen tutkimus, vrt. 74.20	
	45.2		Rakennusten tai niiden osien rakentaminen; maa- ja vesirakentaminen		45200000
		45.21	Yleiset talonrakennustyöt sekä maa- ja vesirakennustyöt	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - kaikenlaisten rakennusten rakentaminen; maa- ja vesirakennustyöt - siltojen, myös eritasoteiden, maasiltojen, tunneleiden ja metrotunneleiden rakentaminen - putkijohtojen, tietoliikennekaapelien ja voimalinjojen kaukoverkostojen rakentaminen - putkijohtojen, tietoliikennekaapelien ja voimalinjojen kunnallisverkostojen rakentaminen - tähän liittyvät asennustyöt - tehdasvalmisteisten rakennusten kokoaminen ja pystyttäminen rakennuspaikalla Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - öljyn ja kaasun tuotantoon	45210000 paitsi: – 45213316 45220000 45231000 45232000

				liittyvät palvelut, vrt. 11.20 - itsevalmistetuista, muista kuin betonisista osista koostuvien kokonaisten valmiiden rakenteiden pystyttäminen, vrt. 20, 26 ja 28 - urheilukenttien, uimaaltaiden, urheilusalien, tenniskenttien, golfratojen ja muiden urheilualueiden rakentaminen lukuun ottamatta rakennusten pystyttämistä, vrt. 45.23 - rakennusasennus, vrt. 45.3 - rakennusten viimeistely, vrt. 45.4 - arkkitehti- ja insinööripalvelut, vrt. 74.20 - rakentamisen projektinhallinta, vrt. 74.20	
		45.22	Kattorakenteiden pystyttäminen ja kattaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - kattorakenteiden asennustyöt - katteiden asennustyöt - vesitiivistystyöt	45261000
		45.23	Moottoriteiden, katujen, lentokenttien ja urheilualueiden rakentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - moottoriteiden, katujen, muiden ajoneuvoille ja jalankulkijoille tarkoitettujen liikenneväylien rakentaminen - rautateiden rakentaminen - kiitoratojen rakentaminen - urheilukenttien, uimaaltaiden, urheilusalien, tenniskenttien, golfratojen ja muiden urheilualueiden rakentaminen lukuun ottamatta rakennusten pystyttämistä - ajoratamerkintöjen maalaus työt teillä ja paikoitusalueilla	45212212 ja DA03 45230000 paitsi: – 45231000 – 45232000 – 45234115

				Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - alustavat maansiirtotyöt, vrt. 45.11	
		45.24	Vesirakentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: seuraavat rakennustyöt: - vesiväylien, satamien ja jokien, huvivenesatamien, sulkujen jne. rakentaminen - padot ja aallonmurtajat - ruoppaustyöt - vedenalaiset rakennustyöt	45240000
		45.25	Muu erikoisalarakentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - erilaisille rakenteille yhteiseen piirteeseen erikoistunut rakentaminen, joka edellyttää erityistaitoja tai -laitteita - perustuksien rakentaminen, mukaan lukien paalutustyöt - kaivojen poraus ja rakentaminen, kuilun syvennys - muiden kuin itsevalmistettujen teräsrunkorakenteiden pystyttäminen - teräksen taivuttaminen - muuraustyöt ja katukiveyksen laskeminen - rakennustelineiden ja työtasojen asentaminen ja purku, mukaan lukien telineiden ja tasojen vuokraus - savupiippujen ja teollisuusuunien pystytys Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - rakennustelineiden vuokraus ilman asennusta ja purkamista, vrt. 71.32	45250000 45262000

	45.3		Rakennusasennus		45300000
		45.31	Sähköjohtojen ja - laitteiden asennus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: Seuraavien laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen: - sähköjohdot ja - laitteet - tietoliikennejärjestelmät - sähkölämmitysjärjestelmät - taloantennit - palohälyttimet - varashälyttimet - hissit ja liukuportaat - ukkosenjohdattimet jne.	45213316 45310000 paitsi: – 45316000
		45.32	Eristystyöt	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - lämpö-, ääni- tai tärinäeristeiden rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - vesitiivistystyöt, vrt. 45.22	45320000
		45.33	Putkityöt	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: Seuraavien laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen: - vesi- ja viemärilaitteet ja –kalusteet - kaasulaitteet - lämmitys-, tuuletus-, jäähdytys- tai ilmastointilaitteet ja –putket - palosammutusjärjestelmät Tälle nelinumerotasolle ei	45330000

				kuulu: - sähkölämmitysjärjestelmien asennus, vrt. 45.31	
		45.34	Muu rakennusasentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - valaistus- ja merkinantolaitteistojen asennus teille, rautateille, lentokentille ja satamiin - muualla luokittelemattomien laitteiden ja laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen	45234115 45316000 45340000
	45.4		Rakennusten viimeistely		45400000
		45.41	Rappaus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - rakennusten tai muiden rakenteiden sisä- tai ulkopintojen rappaustyöt laastilla tai stukilla sekä vastaavilla rappausaineilla	45410000
		45.42	Rakennuspuusepän asennustyöt	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - muiden kuin itsevalmistettujen, puusta tai muista aineista valmistettujen ovien, ikkunoiden, oven- ja ikkunankarmien, sovitettujen keittiöiden, portaikkojen, myymäläkalusteiden ja vastaavien asennus - sisätilojen viimeistelytyöt kuten sisäkattojen päällystys, - seinien panelointi, siirrettävien väliseinien asennus jne. Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - parketin ja muiden puisten lattiapäällysteiden asennus, vrt. 45.43	45420000

		45.43	Lattianpäällystys ja seinien verhoilu	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - rakennusten tai muiden rakenteiden päällystäminen tai laatoittaminen - keraamisilla, betonisilla tai kivisillä seinä- tai lattiatiilillä tai –kivillä - parketilla tai muulla puisella lattiapäällysteellä taikka kokolattiamatoilla tai linoleumilla - myös kumisella tai muovisella lattiapäällysteellä - mosaiikkisilla, marmorisilla, graniittisilla tai liuskekivisillä seinä- tai lattiapäällysteillä - tapetilla	45430000
		45.44	Maalaus ja lasitus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - rakennusten sisä- ja ulkomaalaus - muiden rakenteiden ulkomaalaus - lasien, peilien jne. asennus Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - ikkunoiden asennus, vrt. 45.42	45440000
		45.45	Muu rakennusten viimeistely	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - yksityisten uima-altaiden rakentaminen - rakennusten ulkopintojen puhdistaminen höyryllä, hiekkapuhaltamalla ja vastaavalla tavalla - muut muualla luokittelemattomat rakennusten viimeiste-	45212212 ja DA04 45450000

				lytyöt Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - rakennusten ja muiden rakenteiden siivous, vrt. 74.70	
	45.5		Rakennus- tai purkulaitteiden vuokraus käyttäjineen		45500000
		45.50	Rakennus- tai purkulaitteiden vuokraus käyttäjineen	Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - rakennus- tai purkukoneiden ja -laitteiden vuokraus ilman käyttäjää, vrt. 71.32	45500000

Liite C

Luettelo 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista kansainvälisistä sosiaali-, ympäristö- ja työoikeuden sopimuksista:

- Maailman työjärjestön ILO:n yleissopimus nro 87, joka koskee järjestäytymisvapautta ja järjestäytymisoikeuden suojelua;
- ILO:n yleissopimus nro 98, joka koskee järjestäytymisoikeutta ja kollektiivista neuvottelu-oikeutta;
- ILO:n yleissopimus nro 29, joka koskee pakkotyötä;
- ILO:n yleissopimus nro 105, joka koskee pakkotyön poistamista;
- ILO:n yleissopimus nro 138, joka koskee vähimmäisikää;
- ILO:n yleissopimus nro 111, joka koskee työmarkkinoilla ja ammatinharjoittamisen yhteydessä tapahtuvaa syrjintää;
- ILO:n yleissopimus nro 100, joka koskee samanarvoisesta työstä maksettavaa samaa palkkaa;
- ILO:n yleissopimus nro 182, joka koskee lapsityövoiman käytön pahimpia muotoja;
- Otsonikerroksen suojelua koskeva Wienin yleissopimus ja siihen liittyvä Montrealin pöytäkirja otsonikerrosta heikentävistä aineista;
- Vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva Baselin yleissopimus (Baselin yleissopimus);
- Pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskeva Tukholman yleissopimus (Tukholman yleissopimus);
- Kansainvälisen kaupan kohteina olevia tiettyjä vaarallisia kemikaaleja ja torjunta-aineita koskevan ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelystä tehty Rotterdamin yleissopimus (UNEP/FAO) (PIC-yleissopimus), Rotterdam, 10. syyskuuta 1998, ja siihen liittyvät kolme alueellista pöytäkirjaa.

Liite D

Lain 88 §:n 6 ja 7 momentissa tarkoitetut selvitykset ehdokkaan tai tarjoajan soveltuvuudesta:

Taloudellinen tilanne ja rahoitusasema (88 §:n 6 momentti)
- pankkien antamat asianmukaiset lausunnot tai tarvittaessa todiste asianmukaisesta ammatinharjoittajan vastuuvakuutuksesta;
- tilinpäätökset tai otteet niistä, jos sen valtion lainsäädännössä, johon talouden toimija on sijoittautunut, edellytetään tilinpäätöksen julkistamista;
- todistus yrityksen kokonaisliikevaihdosta ja tarvittaessa liikevaihdosta hankintasopimuksen kohteena olevalla toimialalla enintään kolmelta viimeiseltä kuluneelta tilikaudelta sen mukaan, milloin yritys on perustettu tai aloittanut toimintansa, jos liikevaihtoa koskevat tiedot ovat saatavilla.
Tekninen suorituskyky (88 §:n 7 momentti)
- luettelo toteutetuista rakennusurakoista enintään viimeksi kuluneiden viiden vuoden ajalta ja sen tueksi todistukset merkittävimpien rakennusurakoiden asianmukaisesta toteuttamisesta ja lopputuloksesta; jos se on tarpeen riittävän kilpailun varmistamiseksi, hankintaviranomaiset voivat ilmoittaa, että huomioon otetaan todisteet merkityksellisistä rakennusurakoista, jotka on toteutettu yli viisi vuotta sitten;
- luettelo merkittävimmistä suoritetuista tavarantoimituksista tai palveluista enintään viimeksi kuluneiden kolmen vuoden ajalta ja tiedot niiden arvosta, ajankohdasta sekä julkisesta tai yksityisestä vastaanottajasta. Jos se on tarpeen riittävän kilpailun varmistamiseksi, hankintaviranomaiset voivat ilmoittaa, että huomioon otetaan todisteet merkityksellisistä tavarantoimituksista tai palvelusuorituksista, jotka on tehty yli kolme vuotta sitten;
- selvitys asianomaisista talouden toimijan yritykseen suoraan kuuluvista tai kuulumattomista teknisistä asiantuntijoista tai teknisistä laitoksista, erityisesti niistä, jotka vastaavat laadunvalvonnasta, ja, jos kyseessä ovat rakennusurakkasopimukset, niistä, jotka ovat urakoitsijan käytettävissä urakan toteuttamista varten;
- kuvaus talouden toimijan laadunvarmistukseen käyttämistä teknisistä välineistä ja toimenpiteistä sekä yrityksen tutkimus- ja kehitysjärjestelmistä;
- selvitys toimitusketjun hallinnoinnista ja seurantajärjestelmistä, joita talouden toimija voi soveltaa hankintasopimuksen toteuttamisen yhteydessä;
- jos toimitettavat tuotteet tai palvelut ovat monimutkaisia tai niitä tarvitaan poikkeuksellisesti vain tiettyä tarkoitusta varten, tarkastus, jonka suorittaa hankintaviranomainen tai tämän puolesta suostumuksellaan sen maan toimivaltainen virallinen laitos, johon tavarantoimittaja tai palvelujen tarjoaja on sijoittautunut; tarkastus koskee tavarantoimittajan tuotantokapasiteettia tai palvelujen tarjoajan teknistä suorituskykyä ja tarvittaessa tämän käytössä olevia tutkimus- ja kehitysjärjestelmiä sekä laadunvalvontatoimenpiteitä;
- palvelujen tarjoajan tai urakoitsijan taikka yrityksen johtohenkilöiden koulutus ja ammatillinen pätevyys, edellyttäen että niitä ei arvioida tarjousten vertailuperusteena;
selvitys ympäristönhallinnan toimenpiteistä, jotka talouden toimija toteuttaa hankintasopimuksen toteuttamisen yhteydessä;
- ilmoitus palvelujen suorittajan tai urakoitsijan työvoiman vuotuisesta keskimäärästä ja johtohenkilöiden lukumäärästä kolmelta viimeksi kuluneelta vuodelta;
- selvitys työvälineistä, kalustosta tai teknisistä laitteista, jotka ovat palvelujen suorittajan tai urakoitsijan käytettävissä hankintasopimuksen toteuttamiseksi;
- ilmoitus hankintasopimuksen osasta, jonka talouden toimija aikoo mahdollisesti antaa alihankkijoille;
- tavarahankinnoissa näytteet, kuvaukset tai valokuvat, joiden aitous on voitava hankintaviranomaisen pyynnöstä todistaa;

- tavarahankinnoissa virallisten laadunvalvontaelinten tai toimivaltaisiksi tunnustettujen laitosten laatimat todistukset, joissa viittauksilla teknisiin eritelmiin tai standardeihin osoitetaan selkeästi määriteltyjen tavaroiden olevan vaatimustenmukaisia.

Liite E

Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palvelut lain 107 §:ssä tarkoitetut palvelut:

1) terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut ja niihin liittyvät palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75200000-8; 75231200-6; 75231240-8; 79611000-0; 79622000-0 [Kotiapulaisten hankintapalvelut]; 79624000-4 [Sairaanhoitohenkilöstön hankintapalvelut] ja 79625000-1 [Hoitohenkilöstön hankintapalvelut] 85000000-9–85323000-9; 98133100-5, 98133000-4; 98200000-5; 98500000-8 [Yksityishenkilöitä työllistävät kotitaloudet] ja 98513000- 2–98514000-9 [Työvoimapalvelut kotitalouksille, Henkilöstönvälityspalvelut kotitalouksille, Toimistotyöntekijöiden välityspalvelut kotitalouksille, Tilapäistyöntekijät kotitalouksille, Kotiapupalvelut ja Kotipalvelut];
2) sosiaalialan, koulutuksen, terveydenhuollon ja kulttuurin hallintopalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 85321000-5 ja 85322000-2, 75000000-6 [Julkishallinnon palvelut, maanpuolustus ja sosiaaliturvapalvelut], 75121000-0, 75122000-7, 75124000-1; 79995000-5 –79995200-7; 80000000-4 Yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen palvelut– 80660000-8; 92000000-1 ja 92700000-8 79950000-8 [Näyttelyjen, messujen ja kongressien järjestelypalvelut], 79951000-5 [Seminaarien järjestäminen], 79952000-2 [Tapahtumapalvelut], 79952100-3 [Kulttuuritapahtumien järjestäminen], 79953000-9 [Festivaalien järjestäminen], 79954000-6 [Juhlien järjestäminen], 79955000-3 [Muotinäytösten järjestäminen], 79956000-0 [Messujen ja näyttelyjen järjestäminen] ;
3) pakollisen sosiaaliturvan palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodiin 75300000-9, jos ne kuuluvat lain soveltamisalaan;
4) sosiaalietuuspalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75310000-2, 75311000-9, 75312000-6, 75313000-3, 75313100-4, 75314000-0, 75320000-5, 75330000-8, 75340000-1;
5) muut yhteisöön liittyvät, yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut, mukaan lukien ammattiyhdistysten, poliittisten järjestöjen, nuorisojärjestöjen ja muiden erilaisten yhdistysten tarjoamat palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 98000000-3; 98120000-0; 98132000-7; 98133110-8 ja 98130000-3;
6) uskonnollisten järjestöjen palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodiin 98131000-0;
7) hotelli- ja ravintolapalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 55100000-1–55410000-7; 55521000-8–55521200-0 [55521000-8 Ateriapalvelut kotitalouksille, 55521100-9 Aterioiden kotiinkuljetuspalvelu, 55521200-0 Ateriakuljetuspalvelut] 55520000-1 Ateriapalvelut, 55522000-5 Muonituspalvelut kuljetusyrityksille, 55523000-2 Muiden yritysten tai muiden laitosten ateriapalvelut, 55524000-9 Kouluruokailupalvelut 55510000-8 Ruokalapalvelut, 55511000-5 Henkilöstöruokaloiden ja muiden rajoitetulle asiakaskunnalle tarkoitettujen kahviloiden palvelut, 55512000-2 Ruokalanhoito, 55523100-3 Kouluruokailupalvelut;
8) oikeudelliset palvelut, sikäli kuin niitä ei ole suljettu pois 9 §:n nojalla, ja jos ne kuuluvat CPV-koodeihin 79100000-5–79140000-7; 75231100-5;
9) muita hallinnolliset ja valtionhallinnon palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75100000-7–75120000-3; 75123000-4; 75125000-8–75131000-3;
10) yhteiskunnalle tuotettavat palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75200000-8–75231000-4;
11) vankilapalvelut, yleiseen turvallisuuteen liittyvät ja pelastuspalvelut, sikäli kuin niitä ei

ole suljettu pois 9 §:n nojalla, ja jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75231210-9–75231230-5; 75240000-0–75252000-7; 794300000-7; 98113100-9 ;
12) tutkinta- ja turvallisuuspalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 79700000-1–79721000-4 [Tutkinta- ja turvallisuuspalvelut, Turvallisuuspalvelut, Hälytysjärjestelmän valvonta, Vartiointipalvelut, Valvontapalvelut, Seurantajärjestelmään liittyvät palvelut, Karkurien jäljityspalvelut, Partiointipalvelut, Henkilökorttien myöntämispalvelut, Tutkintapalvelut ja Etsivätoimistopalvelut] 79722000-1 [Grafologiapalvelut], 79723000-8 [Jäteanalyysipalvelut] ;
13) kansainväliset palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 98900000-2 [Ulkopuolisten järjestöjen ja toimielinten palvelut] ja 98910000-5 [Kansainvälisten järjestöjen ja toimielinten palvelut];
14) postipalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 64000000-6 [Posti- ja televiestintäpalvelut], 64100000-7 [Posti- ja pikalähettipalvelut], 64110000-0 [Postipalvelut], 64111000-7 [Sanoma- ja aikakauslehtiin liittyvät postipalvelut], 64112000-4 [Kirjelähetyksiin liittyvät postipalvelut], 64113000-1 [Paketteihin liittyvät postipalvelut], 64114000- 8 [Postitoimistopalvelut], 64115000-5 [Postilokerojen vuokrauspalvelut], 64116000-2 [Poste restante -palvelut], 64122000-7 [Toimiston sisäiset posti- ja lähettipalvelut]; taikka
15) sekalaiset palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 50116510-9 [Autonrenkaiden pinnoitus], 71550000-8 [Sepän palvelut].

2.

Laki

vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

Yleiset säännökset

1 luku

Tarkoitus, periaatteet ja määritelmät

1 §

Lain tarkoitus

Vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden 5 §:ssä tarkoitettujen hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa ja käyttöoikeussopimuksensa siten kuin tässä laissa säädetään.

Tällä lailla pannaan täytäntöön:

1) vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/25/EU, jäljempänä *erityisalojen hankintadirektiivi*;

2) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjä koskevien yhteisön sääntöjen soveltamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettu direktiivi 92/13/ETY*;*

3) neuvoston direktiivien 89/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen tehokkuuden parantamiseksi annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/66/EY*;* sekä

4) julkisista käyttöoikeussopimuksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/23/EU, jäljempänä *käyttöoikeussopimusdirektiivi.*

2 §

Lain tavoitteet

Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Hankintatoimintaan liittyvien hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin.

3 §

Julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet

Hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen.

Jos tarjouskilpailussa ehdokkaana tai tarjoajana on hankintayksikön organisaatioon kuuluva yksikkö, hankintayksikön omistama yhteisö tai laitos taikka toinen hankintayksikkö, sitä on kohdeltava samalla tavoin kuin muita ehdokkaita ja tarjoajia.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitetaan:

1) *hankintasopimuksella* kirjallista sopimusta, joka on tehty yhden tai usean hankintayksikön ja yhden tai usean toimittajan välillä ja jonka tarkoituksena on rakennusurakan toteuttaminen, tavaran hankinta tai palvelun suorittaminen taloudellista vastiketta vastaan;

2) *rakennusurakkasopimuksella* hankintasopimusta, jonka tarkoituksena on liitteessä B tarkoitettuun toimintaan liittyvän rakennustyön tai rakennusurakan toteuttaminen taikka suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä; rakennusurakkasopimuksella tarkoitetaan myös rakennusurakan tyyppiin tai suunnitteluun ratkaisevaa vaikutusvaltaa käyttävän hankintayksikön asettamia vaatimuksia vastaavan rakennusurakan toteuttamista millä tahansa tavalla; rakennusurakka voi olla talon-, maan- tai vesirakennustöiden muodostama taloudellinen tai tekninen kokonaisuus;

3) *tavarahankintasopimuksella* hankintasopimusta, jonka tarkoituksena on tavaroiden osto, leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen osto-optioin tai ilman niitä; tavarahankintasopimukseksi katsotaan myös sellainen hankintasopimus, jonka kohteena on tavarahankinnan lisäksi kokoamis- tai asennustöitä;

4) *palveluhankintasopimuksella* muuta kuin julkista rakennusurakkaa koskevaa hankintasopimusta, jonka kohteena on palvelujen suorittaminen;

5) *käyttöoikeussopimuksella* 6 ja 7 kohdassa tarkoitettua sopimusta;

6) *käyttöoikeusurakalla* taloudellista vastiketta vastaan tehtyä kirjallista sopimusta, jolla yksi tai usea hankintayksikkö siirtää rakennusurakan toteuttamisen ja siihen liittyvän toiminnallisen riskin yhdelle tai usealle toimittajalle ja jossa siirtämisen vastikkeena on joko yksinomaan rakennettavan kohteen käyttöoikeus tai tällainen oikeus ja maksu yhdessä;

7) *palveluja koskevalla käyttöoikeussopimuksella* taloudellista vastiketta vastaan tehtyä kirjallista sopimusta, jolla yksi tai usea hankintayksikkö siirtää muiden kuin käyttöoikeusurakkaa koskevien palvelujen tarjoamisen ja hallinnoimisen sekä siihen liittyvän toiminnallisen riskin yhdelle tai usealle toimittajalle ja jossa siirtämisen vastikkeena on joko yksinomaan palvelujen käyttöoikeus tai tällainen oikeus ja maksu yhdessä;

8) *toimittajalla* luonnollista henkilöä, oikeushenkilöä tai julkista tahoa taikka edellä tarkoitettujen tahojen ryhmittymää, joka tarjoaa markkinoilla tavaroita tai palveluja taikka rakennustyötä tai rakennusurakoita;

9) *ehdokkaalla* toimittajaa, joka on ilmoittanut halukkuutensa osallistua 37 §:ssä tarkoitettuun rajoitettuun menettelyyn, 38 §:ssä tarkoitettuun neuvottelumenettelyyn, 39 §:ssä tarkoitettuun kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn, 41 §:ssä tarkoitettuun innovaatiokumppanuusmenettelyyn taikka 43 §:ssä tarkoitettuun suorahankintaan;

10) *tarjoajalla* toimittajaa, joka on jättänyt tarjouksen;

11) *hankinta-asiakirjalla* mitä tahansa asiakirjaa, jonka hankintayksikkö on laatinut tai johon se viittaa kuvatakseen tai määrittääkseen hankinnan tai menettelyn eri osia;

12) *yhteishankintayksiköllä* 5 §:ssä tarkoitettua hankintayksikköä, joka tarjoaa yhteishankintatoimintoja ja mahdollisesti hankintojen tukitoimintoja sen suoraan tai välillisesti omistaville hankintayksiköille tai sellaisille hankintayksiköille, joiden oikeudesta käyttää yhteishankintayksikön toimintoja on erikseen säädetty; edellytyksenä on, että yhteishankintayksikkö toimii edellä mainittujen tehtävien hoitamiseksi ja että se on nimenomaisesti perustettu hoitamaan näitä tehtäviä taikka näiden tehtävien hoitaminen on säädetty tai määrätty yhteishankintayksikön toimialaksi;

13) *yhteishankintatoiminnoll*a tarkoitetaan seuraavia pysyväisluonteisia toimintoja:

a) hankintayksiköille tarkoitettujen tavaroiden tai palvelujen hankkiminen; ja

b) hankintayksiköille tarkoitettuja rakennusurakoita, tavaroita tai palveluja koskevien hankintasopimusten tai 45 §:ssä tarkoitettujen puitejärjestelyjen tekeminen taikka 52 §:ssä tarkoitettujen dynaamisten hankintajärjestelmien perustaminen;

14) *hankintojen tukitoiminnolla* tarkoitetaan seuraavia hankintatointa tukevia toimintoja:

a) hankintasopimusten ja 45 §:ssä tarkoitettujen puitejärjestelyjen tekemiseen tarkoitetun teknisen infrastruktuurin tarjoaminen hankintayksiköille;

b) hankintojen tekemiseen ja suunnitteluun liittyvä neuvonta; tai

c) hankintamenettelyjen toteuttaminen jonkin hankintayksikön puolesta ja nimissä;

15) *sidosyrityksellä* sellaista yritystä, jonka vuosittaiset tilinpäätökset yhdistellään hankintayksiköiden tilinpäätösten kanssa kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesti; kirjanpitolain soveltamisalaan kuulumattomien yksiköiden osalta sidosyrityksellä tarkoitetaan sellaista yritystä, johon hankintayksikkö voi suoraan tai välillisestä käyttää 5 §:n 4 momentissa tarkoitettua määräysvaltaa tai joka voi käyttää määräysvaltaa hankintayksikköön taikka joka on hankintayksikkönä toisen yrityksen määräysvallan alainen omistuksen, rahoitusosuuden tai yritystä koskevien sääntöjen nojalla;

16) *yhteisyrityksellä* useista 5 §:n 2 momentin mukaisista hankintayksiköistä koostuvaa, tässä laissa tarkoitettua toimintoa harjoittavaa yritystä;

17) *yhteisellä hankintanimikkeistöllä (CPV)* yhteisestä hankintasanastosta (CPV) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2195/2002 sekä yhteisestä hankintasanastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2195/2002 sekä julkisista hankintamenettelyistä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2004/17/EY ja 2004/18/EY muuttamisesta ja yhteisen hankintasanaston tarkistuksesta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 213/2008 tarkoitettua viitenimikkeistöä;

18) ilmaisulla *kirjallinen* sanojen tai numeroiden yhdistelmää, joka voidaan lukea, tuottaa uudelleen ja sen jälkeen antaa tiedoksi; ilmaisu voi sisältää sähköisessä muodossa lähetettyjä ja tallennettuja tietoja;

19) ilmaisulla *sähköinen muoto* viestintämuotoa, jossa käytetään sähköteknisiä tietojen käsittely- ja tallennusvälineitä, mukaan lukien digitaalinen kompressio, ja jossa tietoja levitetään, välitetään tai vastaanotetaan johtoja pitkin, radioteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla;

20) *elinkaarella* tuotteen olemassaolon tai rakennusurakan tai palvelun suorittamisen kaikkia peräkkäisiä tai toisiinsa liittyviä vaiheita; elinkaari kattaa vaiheet raaka-aineiden ostosta tai

resurssien kokoamisesta niiden uudelleen käyttöön, kierrättämiseen, hyödyntämiseen tai loppukäsittelyyn;

21) *suunnittelukilpailulla* menettelyä, jolla hankintayksikkö voi hankkia suunnitelman tai hankkeen, jonka tuomaristo valitsee kilpailulla; kilpailussa voidaan antaa palkintoja;

22) *innovaatiolla* sellaisen uuden tai merkittävästi parannetun tuotteen, palvelun tai menetelmän, uuden markkinointimenetelmän tai uuden organisatorisen menetelmän toteuttamista liiketoimintatavoissa, työpaikkaorganisaatiossa tai ulkoisissa suhteissa;

23) *merkillä* mitä tahansa asiakirjaa, sertifikaattia tai todistusta, jolla vahvistetaan, että kyseessä olevat urakat, tuotteet, palvelut, prosessit tai menettelyt täyttävät hankintayksikön asettamat vaatimukset;

24) *merkkivaatimuksilla* vaatimuksia, jotka kyseessä olevien urakoiden, tuotteiden, palvelujen, prosessien tai menettelyjen on täytettävä asianomaisen merkin saamiseksi;

25) *teknisellä eritelmällä* hankinnan kohteena olevan tuotteen, palvelun tai materiaalien ominaisuuksien teknistä määrittelyä, joka muodostuu vaatimukseksi sen käytölle;

26) *standardilla* tunnustetun standardisointielimen toistuvaan tai jatkuvaan käyttöön hyväksymää teknistä määrittelyä, joka on julkaistu standardina ja jonka noudattaminen ei ole pakollista; standardi on:

a) *kansainvälinen*, jolloin se on kansainvälisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla;

b) *eurooppalainen*, jolloin se on eurooppalaisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla; tai

c) *kansallinen,* jolloin se on kansallisen standardisointijärjestön hyväksymä ja yleisesti saatavilla;

27) *eurooppalaisella teknisellä arvioinnilla* eurooppalaisen arviointiasiakirjan mukaisesti tehtyä rakennustuotteen perusominaisuuksien suoritustasojen dokumentoitua arviointia sellaisena kuin se on määritelty rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta ja neuvoston direktiivin 89/106/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 305/2011 2 artiklan 12 alakohdassa;

28) *yhteisellä teknisellä eritelmällä* tieto- ja viestintätekniikan teknistä eritelmää, joka on vahvistettu eurooppalaisesta standardoinnista, neuvoston direktiivien 89/686/ETY ja 93/15/ETY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/9/EY, 94/25/EY, 95/16/EY, 97/23/EY, 98/34/EY, 2004/22/EY, 2007/23/EY, 2009/23/EY ja 2009/105/EY muuttamisesta ja neuvoston päätöksen 87/98/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 1673/2006/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 13 ja 14 artiklan mukaisesti;

29) *teknisellä viitteellä* mitä tahansa muuta eurooppalaisen standardointielimen markkinoiden tarpeet huomioon ottavien menettelyjen mukaisesti laatimaa teknistä määrittelyä kuin eurooppalaista standardia;

30) *vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksella* elintä, joka suorittaa kalibrointia, testausta, sertifiointia ja tarkastuksia sekä muita vaatimustenmukaisuuden arviointitoimia ja joka on akkreditoitu tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvä akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 mukaisesti;

31) *yleisellä viestintäverkolla* tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 3 §:n 43 kohdassa tarkoitettua viestintäverkkoa, jota käytetään viestintäpalvelujen tarjontaan ennalta rajaamattomalle käyttäjäpiirille;

32) *sähköisellä viestintäpalvelulla* tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 37 kohdassa tarkoitettua palvelua, joka muodostuu kokonaan tai pääosin viestien siirtämisestä viestintäverkoissa sekä siirto- ja lähetyspalvelua joukkoviestintäverkoissa;

33) *audiovisuaalisella mediapalvelulla* tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista sisältöpalvelua;

34) *ohjelmalla ja ohjelmamateriaalilla* tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua audiovisuaalista ohjelmaa ja radio-ohjelmaa.

2 luku

Soveltamisalaan kuuluvat yksiköt ja toiminnot

5 §

Hankintayksiköt

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat yhtä tai useaa 6—9 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittavat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, valtion liikelaitokset, julkisoikeudelliset laitokset sekä edellä mainittujen tahojen muodostamat yhteenliittymät (*viranomaishankintayksikkö)*.

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat lisäksi 6—9 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittavat julkiset yritykset sekä viranomaisen myöntämän erityis- tai yksinoikeuden nojalla toimivat yksiköt (*muu hankintayksikkö*).

Edellä 1 momentissa julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja:

1) jota rahoittaa pääasiallisesti viranomaishankintayksikkö;

2) jonka johto on viranomaishankintayksikön valvonnan alainen; taikka

3) jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä viranomaishankintayksikkö nimeää yli puolet.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja julkisia yrityksiä ovat sellaiset yhteisöt, joihin viranomaishankintayksiköt voivat suoraan tai välillisesti käyttää määräysvaltaa omistuksen, rahoitusosuuden tai yritystä koskevien sääntöjen perusteella; yksikön katsotaan kuuluvan viranomaisen määräysvaltaan erityisesti silloin, jos viranomainen suoraan tai välillisesti:

1) omistaa enemmistön kyseisen yrityksen merkitystä pääomasta;

2) hallitsee enemmistöä yrityksen osakkeisiin perustuvasta äänioikeudesta; taikka

3) voi nimittää yli puolet yhteisön hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä.

Edellä 2 momentissa erityis- ja yksinoikeuksilla tarkoitetaan sellaisia oikeuksia, jotka toimivaltainen viranomainen on lain, asetuksen tai hallinnollisen määräyksen nojalla myöntänyt ja joilla varataan 6—9 §:ssä tarkoitetun toiminnan harjoittaminen yhdelle tai useammalle yksikölle, mikä vaikuttaa merkittävästi muiden yksiköiden mahdollisuuksiin harjoittaa kyseistä toimintaa.

Edellä 2 momentista poiketen yksin- tai erityisoikeuksien nojalla toimiva yksikkö ei ole muu hankintayksikkö, jos oikeudet on myönnetty riittävän avoimuuden varmistavassa menettelyssä, jossa oikeuksien myöntäminen perustuu objektiivisiin perusteisiin. Tällaisia menettelyjä ovat ainakin:

1) julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/), jäljempänä *hankintalaki*, julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011), jäljempänä *puolustus- ja turvallisuushankintalaki*, tai tämän lain mukaiset hankintamenettelyt, joista on ilmoitettu etukäteen;

2) liitteessä D lueteltujen Euroopan unionin säädösten mukaiset menettelyt, joilla varmistetaan ennakolta riittävä avoimuus lupien myöntämiseksi objektiivisin perustein.

6 §

Energiahuolto

Tätä lakia sovelletaan sellaisten kiinteiden verkkojen antamiseen käyttöön tai toimintaan, joiden tarkoituksena on tarjota yleisölle kaasun tai lämmön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä palveluja. Tätä lakia sovelletaan myös kaasun tai lämmön toimittamiseen näihin verkkoihin ja maakaasumarkkinalaissa (508/2000) tarkoitetun järjestelmävastuun hoitamiseen.

Tätä lakia ei sovelleta, jos 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu hankintayksikkö toimittaa sivutuotteena syntyvää kaasua tai lämpöä julkisen palvelun verkkoihin seuraavien ehtojen täyttyessä:

1) kaasua tai lämpöä tuotetaan muun kuin 1 momentissa tarkoitetun toiminnan harjoittamiseksi;

2) yleiseen verkkoon toimittamisen tarkoituksena on sivutuotteena syntyvän energian hyödyntäminen taloudellisesti; ja

3) yleiseen verkkoon toimitettava osuus kaasun tai lämmön kokonaistuotannosta on enintään 20 prosenttia yksikön liikevaihdosta laskettuna viimeksi kuluneiden kolmen vuoden keskimääräisen liikevaihdon mukaan, kulloinkin kuluva vuosi mukaan lukien.

Tätä lakia sovelletaan sellaisten kiinteiden verkkojen antamiseen käyttöön tai toimintaan, joiden tarkoituksena on tarjota yleisölle sähkön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä palveluja. Tätä lakia sovelletaan myös sähkön toimittamiseen näihin verkkoihin sekä sähkömarkkinalaissa (588/2013) tarkoitetun järjestelmävastuun hoitamiseen.

Tätä lakia ei sovelleta, jos 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu hankintayksikkö toimittaa sähköä julkisen palvelun verkkoihin seuraavien ehtojen täyttyessä:

1) sähköä tuotetaan muun kuin 3 momentissa tarkoitetun toiminnan harjoittamiseksi;

2) yleiseen verkkoon toimittamisen tarkoituksena on tasata yksikön oman kulutuksen vaihteluja; ja

3) yleiseen verkkoon toimitettavan sähkön osuus on enintään 30 prosenttia yksikön energian kokonaistuotannosta laskettuna viimeksi kuluneiden kolmen vuoden keskimääräisen tuotannon mukaan, kulloinkin kuluva vuosi mukaan lukien.

Tätä lakia sovelletaan toimintoihin, jotka liittyvät maantieteellisen alueen hyödyntämiseen polttoturpeen etsimiseksi tai nostamiseksi.

Tätä lakia ei sovelleta mihinkään tässä pykälässä tarkoitettuun energiahuoltoon liittyvään energian tai sen tuottamista varten tarvittavan polttoaineen hankkimiseen.

7 §

Vesihuolto

Tätä lakia sovelletaan vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettuun veden johtamiseen, käsittelyyn ja toimittamiseen talousvetenä käytettäväksi.

Tätä lakia sovelletaan myös hankintoihin ja suunnittelukilpailuihin, jotka 1 momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittava hankintayksikkö tekee tai järjestää ja jotka liittyvät:

1) jäteveden tai huleveden poisjohtamiseen tai käsittelyyn;

2) vesirakennushankkeisiin, maan kasteluun tai kuivatukseen edellyttäen, että talousvedeksi hankittavan veden osuus hankkeissa taikka kastelu- tai kuivatusjärjestelmissä tuotettavan veden koko määrästä on yli 20 prosenttia.

Tätä lakia ei sovelleta, jos 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu hankintayksikkö toimittaa talousvettä julkisen palvelun verkkoihin seuraavien ehtojen täyttyessä:

1) talousvettä tuotetaan muun kuin edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitetun toiminnan harjoittamiseksi;

2) yleiseen verkkoon toimittamisen tarkoituksena on tasata yksikön oman kulutuksen vaihteluja; ja
3) yleiseen verkkoon toimitettavan yli jäävän talousveden osuus on enintään 30 prosenttia yksikön talousveden kokonaistuotannosta laskettuna viimeksi kuluneiden kolmen vuoden keskimääräisen tuotannon mukaan, kuluva vuosi mukaan lukien.

Tätä lakia ei sovelleta 1 momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittavan hankintayksikön tekemään raakaveden hankintaan tai muuhun veden hankkimiseksi tehtävään hankintaan.

8 §

Eräät liikenteen palvelut

Tätä lakia sovelletaan sellaisten verkkojen rakentamiseen, huoltoon, ylläpitoon sekä tarjoamiseen, joiden tarkoituksena on tarjota julkisia kuljetuspalveluita rautateitse, raitioteitse, automatisoiduin järjestelmin, johdinautoilla, linja-autoilla, kaapeliradoilla tai metrolla. Tätä lakia sovelletaan myös kuljetuspalvelujen tarjoamiseen kuljetuspalvelujen verkossa. Kuljetuspalvelujen verkolla tarkoitetaan palvelua, jota tarjotaan viranomaisen toiminnalle asettamien ehtojen mukaisesti. Ehdot voivat koskea liikennöitäviä reittejä, käytettävissä olevaa kuljetuskapasiteettia tai vuorotiheyttä.

Tätä lakia sovelletaan myös lentoasemien ja meri- tai sisävesisatamien ylläpitoon sekä muuhun lentoasemien, meri- tai sisävesisatamien tai terminaalipalvelujen saattamiseen lento-, meri- tai sisävesiliikenteen harjoittajien käyttöön.

9 §

Postipalvelut

Tätä lakia sovelletaan postilain (415/2011) 3 luvun mukaisen yleispalvelun tarjoamiseen.

10 §

Suoraan kilpailulle avoimet toiminnot

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin tai suunnittelukilpailuihin, jotka tehdään sellaisen tässä laissa tarkoitetun toiminnon suorittamiseksi, jonka osalta on erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklan mukaisesti komission täytäntöönpanosäädöksellä vahvistettu, että toiminto on suoraan avoin kilpailulle markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu.

Hankintayksiköt voivat tehdä hakemuksen Euroopan komissiolle 1 momentissa tarkoitetun vahvistamismenettelyn käynnistämiseksi. Hakemuksessa on pyydettävä komissiota vahvistamaan, että erityisalojen hankintadirektiiviä ei sovelleta tietyn toiminnan suorittamista koskevien hankintasopimusten tekemiseen tai suunnittelukilpailujen järjestämiseen. Pyynnössä on toimitettava komissiolle kaikki tarvittavat tiedot ja erityisesti tiedot kaikista laeista, asetuksista, hallinnollisista määräyksistä tai sopimuksista, jotka koskevat erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklassa vahvistamiselle säädettyjen edellytysten täyttymistä. Hankintayksiköt voivat pyynnön esittämisen jälkeen komission suostumuksella tehdä pyyntöönsä oleellisia muutoksia.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu hakemus on lähetettävä tiedoksi työ- ja elinkeinoministeriölle. Jollei hankintayksikön hakemukseen liity Kilpailu- ja kuluttajaviraston antamaa yksityiskohtaista ja perusteltua lausuntoa, jossa arvioidaan perusteellisesti erityisalojen hankintadirek-

tiivin 34 artiklassa säädettyjä edellytyksiä, työ- ja elinkeinoministeriön on yhteistyössä Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa toimitettava komissiolle sen asiasta ilmoittaessa kaikki asian käsittelemiseksi tarvittavat tiedot.

Hakemuksen käsittelystä säädetään erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklassa. Suoraan kilpailulle avoimen toiminnon arviointiperusteista säädetään erityisalojen hankintadirektiivin 34 artiklassa.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, jos komissio ei ole antanut erityisalojen hankintadirektiivin 35 artiklassa tarkoitettua täytäntöönpanosäädöstä direktiivin liitteessä IV säädetyssä määräajassa.

11 §

Sekamuotoisiin sopimuksiin sovellettava laki

Hankintaan, joka koskee kahta tai useampaa 4 §:n 2—4 kohdassa ja liitteessä C tarkoitettua hankintalajia, on sovellettava hankintasopimuksen pääasiallisen kohteen mukaan määräytyviä säännöksiä. Hankinnan, joka koskee osaksi liitteessä C tarkoitettuja palveluja ja osaksi muita palveluja tai joka koskee osaksi palveluja ja osaksi tavaroita, pääasiallinen kohde on määritettävä palvelujen tai tavaroiden korkeimman ennakoidun arvon mukaan.

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja sekä lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviä hankintoja koskevaan sopimukseen sovelletaan tätä lakia, jos sopimuksen pääasiallisena kohteena on tämän lain soveltamisalaan kuuluvat hankinnat ja jos sopimuksen osia ei voida objektiivisesti erottaa toisistaan. Jos sopimuksen tässä momentissa tarkoitetut osat erotetaan lain soveltamisalaan kuuluviin ja sen ulkopuolelle jääviin osiin erillisiksi sopimuksiksi, tätä lakia sovelletaan tämän lain soveltamisalaan kuuluvaan hankintasopimukseen. Jos sopimuksen osat voidaan objektiivisesti erottaa toisistaan mutta sopimusta ei jaeta erillisiksi osiksi, sovelletaan sopimukseen tätä lakia riippumatta sopimuksen pääasiallisesta kohteesta.

Sopimukseen, joka koostuu hankintasopimuksista ja käyttöoikeussopimuksista, on sovellettava sopimuksen pääasialliseen kohteeseen sovellettavia säännöksiä. Edellytyksenä on, että sopimuksen osia ei voida objektiivisesti erottaa toisistaan. Jos sopimuksen osat voidaan objektiivisesti erottaa toisistaan mutta sopimusta ei jaeta erillisiksi osiksi, sopimukseen sovelletaan muita kuin tämän lain 11 luvun säännöksiä.

12 §

Useita toimintoja koskevat hankintasopimukset

Useita toimintoja koskevaan hankintaan sovelletaan sitä toimintoa koskevia säännöksiä, johon liittyen hankinta ensisijaisesti tehdään.

Jos jokin 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista kuuluu tämän lain soveltamisalaan ja jokin toinen toiminto kuuluu hankintalain soveltamisalaan ja jos on objektiivisesti mahdotonta määritellä, mihin toimintoon hankintasopimus ensisijaisesti kohdistuu, useita toimintoja koskeva hankintasopimus on tehtävä hankintalain mukaisesti.

Jos jokin 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista kuuluu tämän lain soveltamisalaan ja jokin toinen toiminto ei kuulu tämän lain eikä hankintalain soveltamisalaan, ja jos objektiivisesti on mahdotonta määritellä, minkä toiminnon toteuttamiseksi hankintasopimus ensisijaisesti tehdään, useita toimintoja koskeva hankintasopimus on tehtävä tämän lain mukaisesti.

Jos jokin 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista kuuluu tämän lain soveltamisalaan ja jokin toinen toiminto kuuluu puolustus- ja turvallisuushankintalain soveltamisalaan, useita toimintoja koskeva hankintasopimus on tehtävä puolustus- ja turvallisuushankintalain mukaisesti, jos yhden hankintasopimuksen tekemiselle on objektiiviset perusteet.

3 Luku

Kynnysarvot ja hankinnan ennakoidun arvon laskeminen, soveltamisalan rajaukset sekä yhteishankinnat

13 §

Kynnysarvot

Kynnysarvot, jotka perustuvat erityisalojen hankintadirektiiviin ja käyttöoikeussopimusdirektiiviin ilman arvonlisäveroa laskettuina ovat:

1) 414 000 euroa tavaroita ja palveluja koskevissa hankinnoissa;

2) 1 000 000 euroa liitteessä C tarkoitetuissa sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa ja muissa erityisissä palveluhankinnoissa;

3) 5 186 000 euroa rakennusurakoita koskevissa hankinnoissa; ja

4) 5 186 000 euroa käyttöoikeussopimuksissa.

Tätä lakia ei sovelleta kynnysarvot alittaviin hankintoihin.

Euroopan komissio tarkistaa kynnysarvot asetuksella kahden vuoden välein erityisalojen hankintadirektiivin 17 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti ja julkaisee tarkistetut kynnysarvot Euroopan unionin virallisessa lehdessä, jolloin 1 momentin mukaisten arvojen tilalle tulevat Euroopan komission kulloinkin tekemien tarkistusten mukaiset arvot.

14 §

Hankinnan ennakoidun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Arvioinnin on perustuttava ilmoittamisajankohdan tai muuhun hankintamenettelyn alkamisajankohdan arvoon. Arvoa laskettaessa on otettava huomioon myös hankinnan mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat ja hankintasopimukseen sisältyvät optio- ja pidennysehdot sekä ehdokkaille tai tarjoajille maksettavat palkkiot tai maksut.

Rakennusurakan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon urakan arvo sekä sellaisten urakan toteuttamisessa tarpeellisten tavaroiden ennakoitu kokonaisarvo, jotka hankintayksikkö antaa urakoitsijan käyttöön, jos ne ovat välttämättömiä rakennusurakan toteuttamiseksi.

Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, kaikkien osien ennakoitu arvo on otettava huomioon hankintasopimuksen ennakoitua kokonaisarvoa laskettaessa. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään 13 §:ssä tarkoitetun kynnysarvon suuruinen, jokaisen osan hankinnassa on noudatettava tätä lakia.

Tavara- ja palveluhankintoihin sisältyviin osiin, joiden ennakoitu arvo on alle 80 000 euroa, sekä rakennusurakoihin sisältyviin osiin, joiden ennakoitu arvo on alle 1 miljoona euroa, ei sovelleta tätä lakia, jos tällaisten osien yhteenlaskettu arvo on enintään 20 prosenttia kaikkien osien yhteisarvosta.

Jos hankintayksikkö koostuu erillisistä toiminnallisista yksiköistä, on hankinnan arvoa laskettaessa otettava huomioon kaikkien yksittäisten toiminnallisten yksiköiden hankintojen ennakoitu kokonaisarvo, kun ne muodostavat yhden kokonaisuuden. Jos erillinen toiminnallinen yksikkö vastaa itsenäisesti hankinnoistaan tai tietyistä hankintojen ryhmistä, arvot voidaan ennakoida asianomaisen yksikön tasolla.

15 §

Käyttöoikeussopimuksen ennakoidun arvon laskeminen

Käyttöoikeussopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä hankintayksikön arvioimaa sopimuksensaajan sopimuksen voimassaoloaikana tuottamaa liikevaihtoa ilman arvonlisäveroa. Liikevaihto on otettava huomioon vain siltä osin kuin se on vastikkeena sopimuksen kohteena olevasta urakasta tai palvelusta taikka näihin liittyvistä tavaroista. Arvion on perustuttava käyttöoikeussopimuksen ilmoittamisajankohtaan tai muuhun hankintamenettelyn alkamishetkeen. Jos käyttöoikeussopimuksen arvo on sopimuksen tekohetkellä yli 20 prosenttia ennakoitua arvoa suurempi, kynnysarvon ylittymistä on arvioitava sopimuksen tekohetken arvon perusteella.

Käyttöoikeussopimuksen ennakoitu arvo on laskettava hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai muissa hankinta-asiakirjoissa yksilöidyllä objektiivisella menetelmällä. Ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon erityisesti:

1) mahdollisen option arvo ja käyttöoikeussopimuksen keston pidentäminen;

2) tulot muista kuin hankintayksikön keräämistä rakennusurakoiden tai palvelujen käyttäjien maksamista maksuista tai sakoista;

3) hankintayksikön tai muun viranomaisen käyttöoikeussopimuksen saajalle suorittamat maksut tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet mukaan lukien korvaus julkisen palvelun velvoitteen toteuttamisesta ja julkiset investointituet;

4) kolmansien osapuolten käyttöoikeussopimuksen saajalle antamat avustukset tai muut taloudellista hyötyä tuottavat toimenpiteet;

5) käyttöoikeussopimukseen kuuluvien omaisuuserien myynnistä saadut tulot;

6) hankintayksikön käyttöoikeussopimuksen saajalle toimittamat tavarat ja palvelut edellyttäen, että ne ovat tarpeen urakan tai palvelujen suorittamiseksi;

7) ehdokkaille tai tarjoajille mahdollisesti suoritettavat palkkiot tai maksut.

Jos suunniteltu rakennusurakka tai palvelu johtaa siihen, että käyttöoikeussopimuksia tehdään erillisinä osina, on ennakoitua arvoa laskettaessa otettava huomioon kaikkien näiden osien ennakoitu kokonaisarvo. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään 13 §:ssä tarkoitettu kynnysarvo, tätä lakia sovelletaan kuhunkin osaan.

16 §

Eräiden palveluhankintojen ennakoidun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

1) vakuutuspalvelussa maksettavia vakuutusmaksuja ja muita korvauksia;

2) pankkipalvelussa ja muussa rahoituspalvelussa maksettavia maksuja, palkkioita, korkoja ja muita korvauksia;

3) suunnittelua koskevassa palveluhankinnassa maksettavia maksuja, palkkioita ja muita korvauksia;

4) suunnittelukilpailussa, joka järjestetään palveluhankintaan johtavan menettelyn osana, palveluhankinnan ennakoitua arvoa ilman arvonlisäveroa, mutta mukaan lukien mahdolliset osallistumispalkkiot ja maksut;

5) suunnittelukilpailussa, jossa osallistujat saavat palkintoja taikka maksun suunnittelusta, palkkioiden ja maksujen kokonaismäärää sekä myöhemmin, 43 §:n 2 momentin 9 kohdan mukaisesti tehtävän palveluhankinnan ennakoitua arvoa ilman arvonlisäveroa, jos hankintayksikkö ilmoittaa tekevänsä palveluhankintasopimuksen suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa.

17 §

Ennakoidun arvon laskeminen sopimuskaudelta

Jos tavarahankintasopimuksen kohteena on leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen, sopimuksen ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

1) määräaikaisen, enintään 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen ennakoitua voimassaolon aikaista kokonaisarvoa tai määräaikaisen, yli 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen kokonaisarvoa arvioitu jäännösarvo mukaan lukien; taikka

2) toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan voimassa olevan sopimuksen ennakoitua kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48.

Säännöllisesti toistuvien tai määräajoin uudistettavien tavara- tai palveluhankintoja koskevien sopimusten ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

1) viimeksi kuluneiden 12 kuukauden tai viimeksi kuluneen talousarviokauden aikana peräkkäin tehtyjen vastaavien hankintojen yhteisarvoa seuraavan 12 kuukauden aikana tapahtuvat muutokset määrissä tai arvoissa huomioon ottaen; taikka

2) niiden hankintojen ennakoitua yhteisarvoa, jotka tehdään ensimmäistä toimitusta seuraavien 12 kuukauden aikana, taikka jos kysymys on yli 12 kuukautta voimassa olevasta sopimuksesta, sitä seuraavan talousarviokauden aikana.

Sellaisissa palveluhankintasopimuksissa, joissa ei ilmoiteta kokonaishintaa, ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

1) määräaikaisissa, enintään 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa voimassaolon aikaista ennakoitua kokonaisarvoa;

2) toistaiseksi voimassa olevissa tai yli 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48.

Puitejärjestelyissä ja dynaamisessa hankintajärjestelmissä hankinnan ennakoidun arvon laskennassa on käytettävä kaikkien puitejärjestelyn tai dynaamisen hankintajärjestelmän keston ajaksi suunniteltujen hankintasopimusten ennakoitua kokonaisarvoa.

Innovaatiokumppanuuksissa huomioon otettavana arvona on suunnitellun kumppanuuden eri vaiheiden aikana toteutettavien tutkimus- ja kehittämistoimintojen sekä suunnitellun kumppanuuden lopussa kehitettävien ja hankittavien tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu enimmäisarvo.

18 §

Kielto pilkkoa hankinta tai yhdistellä hankintoja keinotekoisesti

Hankintaa ei saa pilkkoa eriin tai laskea sen arvoa poikkeuksellisin menetelmin tämän lain säännösten soveltamisen välttämiseksi. Tavarahankintaa tai palveluhankintaa ei myöskään saa liittää rakennusurakkaan tai hankintoja muutoin yhdistellä keinotekoisesti tämän lain säännösten soveltamisen välttämiseksi.

19 §

Yleiset soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin:

1) joiden tarkoituksena on jälleenmyynti tai vuokraus ulkopuolisille tahoille, jos hankintayksiköllä ei ole erityis- tai yksinoikeutta myydä tai vuokrata hankinnan kohdetta ja jos muut yksiköt voivat myydä tai vuokrata sen samoin edellytyksin kuin hankintayksiköt;

2) joita hankintayksikkö tekee muun kuin 6—9 §:ssä tarkoitetun toiminnon harjoittamiseksi, jollei 12 §:stä muuta johdu;
3) jotka hankintayksikkö tekee muun kuin 6—9 §:ssä tarkoitetun toiminnon harjoittamiseksi Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa, jos Euroopan unionin alueella olevaa verkkoa tai maantieteellistä aluetta ei käytetä;
4) joita koskevat tästä laista poikkeavat hankintayksikköä velvoittavat menettelysäännöt ja jotka tehdään:
a) Suomen ja yhden tai useamman Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan tai näiden osien välisen ja EU:n perussopimusten mukaisesti tehdyn kansainvälisen sopimuksen nojalla, joka koskee allekirjoittajavaltioiden yhteisen hankkeen toteuttamiseen tai hyödyntämiseen tarkoitettuja rakennusurakoita, tavaroita tai palveluja; hankintayksiköiden ja muiden viranomaisten on pyynnöstä toimitettava kansainväliset sopimukset tiedoksi työ- ja elinkeinoministeriölle;
b) kansainvälisen järjestön toimesta; tai
c) joukkojen sijoittamiseen liittyvän kansainvälisen sopimuksen nojalla, joka koskee jossakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa toimivia yrityksiä;
5) jotka hankintayksikkö tekee tai järjestää kansainvälisen järjestön tai kansainvälisen rahoituslaitoksen antamien menettelysääntöjen mukaisesti ja kokonaan rahoittamana.

20 §

Palveluhankintoja koskevat soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta:
1) maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden hankintaan tai vuokraukseen millä tahansa rahoitusmuodolla taikka näihin liittyvien oikeuksien hankintaan;
2) audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajien tekemää audiovisuaalisiin mediapalveluihin tai radiotoiminnan palveluihin tarkoitettua ohjelmamateriaalin ostoa, kehittämistä, tuotantoa tai yhteistuotantoa koskeviin hankintoihin;
3) radio- tai televisiolähetysaikaa tai ohjelmien toimittamista koskeviin hankintoihin, kun ne tehdään audiovisuaalisten mediapalvelujen tai radiotoiminnan palvelujen tarjoajien kanssa;
4) välimies- ja sovittelupalveluja koskeviin hankintoihin;
5) luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011) tarkoitetun oikeudenkäyntiasiamiehen ja –avustajan tarjoamia oikeudenkäyntiasiamiespalveluja ja näihin välittömästi liittyviä oikeudellisia neuvontapalveluja koskeviin hankintoihin;
6) julkisten notaarien suorittamia asiakirjojen varmentamis- tai todentamispalveluja koskeviin hankintoihin;
7) edunvalvojien suorittamia oikeudellisia palveluja sekä muita oikeudellisia palveluja koskeviin hankintoihin, joiden suorittajan nimeää tuomioistuin tai joiden suorittaja nimetään laissa hoitamaan erityistehtäviä tuomioistuimen valvonnassa;
8) muiden sellaisten oikeudellisten palvelujen hankintoihin, jotka liittyvät julkisen vallan käyttöön;
9) keskuspankkipalveluja taikka arvopaperien tai muiden rahoitusvälineiden liikkeeseen laskemiseen, ostoon, myyntiin tai siirtoon liittyviä rahoituspalveluja koskeviin hankintoihin sekä muihin liiketoimiin, joilla hankintayksikkö hankkii rahaa tai pääomaa;
10) työsopimuksiin;
11) liitteessä A tarkoitettuja väestönsuojelua, pelastuspalveluja ja vaarojen ehkäisyä, ensihoitopalveluja ja ensivastetoimintaa koskeviin hankintoihin, joita tarjoavat voittoa tavoittelemattomat järjestöt tai näiden yhteenliittymät;

12) liitteessä A tarkoitettuja tutkimus- ja kehittämispalveluja koskeviin hankintoihin, paitsi jos niistä saatava hyöty koituu yksinomaan hankintayksikölle sen toiminnassa käytettäväksi ja hankintayksikkö korvaa suoritetun palvelun kokonaan.

Tämän lain soveltamisesta joukkoliikennelaissa (869/2009) tarkoitettuihin palveluhankintoihin säädetään mainitun lain 36 §:n 2 momentissa.

21 §

Käyttöoikeussopimuksia koskevat erityiset soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta lentoliikennepalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka perustuvat ilmailulain (864/2014) 6 luvussa tarkoitetun liikenneluvan myöntämiseen.

Tätä lakia ei sovelleta arpajaispalveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin, jotka hankintayksikkö on tehnyt toimittajan kanssa yksinoikeuden perusteella. Tällaisen yksinoikeuden myöntäminen on julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Tätä lakia ei sovelleta käyttöoikeussopimuksiin, jotka on tehty vesihuoltolaissa tarkoitettua veden johtamista, käsittelyä ja talousvetenä käytettäväksi toimittamista varten.

Tätä lakia ei sovelleta käyttöoikeussopimuksiin, joiden kohteena on yksi tai molemmat seuraavista, kun ne liittyvät 3 momentissa tarkoitettuun toimintaan:

1) jäteveden tai huleveden poisto tai käsittely;

2) vesirakennushankkeet, maan kastelu tai kuivatus; edellytyksenä on, että talousvedeksi hankittavan veden osuus hankkeissa taikka kastelu- tai kuivatusjärjestelmissä tuotettavan veden koko määrästä on yli 20 prosenttia.

22 §

Puolustus- ja turvallisuushankinnat

Tätä lakia ei sovelleta julkisista puolustus- ja turvallisuushankintalain 5 §:ssä tarkoitettuihin hankintoihin eikä hankintoihin, jotka jäävät mainitun lain soveltamisalan ulkopuolelle sen 6 §:n 2 momentin, 7 §:n 1 momentin taikka 8 tai 13 §:n nojalla.

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka ovat salassa pidettäviä tai joiden toteuttaminen edellyttää lakiin perustuvia erityisiä turvatoimenpiteitä. Lakia ei sovelleta myöskään hankintaan, jossa tämän lain soveltaminen velvoittaisi hankintayksikköä toimittamaan tietoja, joiden julkistaminen on vastoin valtion keskeisiä turvallisuusetuja. Edellytyksenä on, että valtion keskeisten turvallisuusetujen suojaamista ei voida taata tarjoajien ja ehdokkaiden syrjimätöntä ja avointa kohtelua vähemmän rajoittavin toimenpitein kuin lain soveltamatta jättämisellä.

23 §

Puolustus- tai turvallisuusnäkökohtia sisältäviin sekamuotoisiin sopimuksiin sovellettava laki

Tämä lain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja ja puolustus- ja turvallisuushankintalain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja sisältävään sopimukseen sovelletaan puolustus- ja turvallisuushankintalakia, jos hankintasopimuksen osia ei voida objektiivisesti erottaa toisistaan.

24 §

Käyttöoikeussopimuksia koskevien sääntöjen soveltaminen puolustus- ja turvallisuusalan käyttöoikeussopimuksiin

Sen estämättä, mitä 22 §:n 1 momentissa säädetään, tämän lain käyttöoikeussopimuksia koskevia säännöksiä sovelletaan käyttöoikeussopimuksina toteutettaviin puolustus- ja turvallisuushankintalain 5 §:ssä tarkoitettuihin rakennusurakoita ja palveluja koskeviin turvallisuus- ja puolustushankintoihin.

Tämän lain säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta 1 momentissa tarkoitettuun käyttöoikeussopimukseen, jos siihen sovelletaan puolustus- ja turvallisuushankintalain 7 §:ssä tai tässä laissa säädettyjä soveltamisalan rajauksia.

25 §

Hankinnat viranomaishankintayksikön sidosyksiköltä

Tätä lakia ei sovelleta hankintasopimukseen, jonka viranomaishankintayksikkö tekee sidosyksiköltään. Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä. Lisäksi edellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa ja että yksikkö harjoittaa enintään 20 prosentin osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa.

Edellä 1 momentissa mainittua prosenttiosuutta määritettäessä perusteena on käytettävä sopimuksen tekemistä edeltävien kolmen vuoden keskimääräistä kokonaisliikevaihtoa tai muuta vastaavaa toimintaan perustuvaa määrää.

Hankintayksiköiden katsotaan yhdessä käyttävän määräysvaltaa sidosyksikköön, jos sidosyksikön toimielimet koostuvat kaikkien hankintayksiköiden edustajista ja hankintayksiköt voivat yhdessä käyttää ratkaisevaa päätösvaltaa sidosyksikön strategisiin tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin. Lisäksi edellytyksenä on, että sidosyksikkö toimii määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden etujen mukaisesti.

Tätä lakia ei sovelleta tilanteisiin, joissa sidosyksikkö, joka on hankintayksikkö, tekee hankinnan siihen määräysvaltaa käyttävältä hankintayksiköltä tai saman hankintayksikön määräysvallassa olevalta toiselta sidosyksiköltä.

26 §

Hankinnat toiselta viranomaishankintayksiköltä

Tätä lakia ei sovelleta viranomaishankintayksiköiden väliseen hankintaan, jolla ne toteuttavat yhteistyössä ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi niiden vastuulla olevat yleisen edun mukaiset julkiset palvelut. Lisäksi edellytyksenä on, että enintään 20 prosenttia yhteistyön piiriin kuuluvista palveluista tuotetaan muita kuin sopimuksen osapuolia varten. Prosenttiosuuden määrittämiseen sovelletaan, mitä 25 §:n 2 momentissa säädetään.

27 §

Hankinnat hankintayksikön sidosyritykseltä

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka hankintayksikkö tekee sidosyritykseltä tai jotka yhteisyritys tekee siihen kuuluvan hankintayksikön sidosyritykseltä. Hankintayksikön on ilmoitettava Euroopan komissiolle pyydettäessä sidosyritysten nimet, sidosyrityksiin liittyvien hankintasopimusten luonne ja arvo sekä muu komission tarpeelliseksi katsoma selvitys.

Edellä 1 momentissa säädetyn soveltaminen edellyttää, että vähintään 80 prosenttia sidosyrityksen kolmen viimeisen vuoden tavarantoimitusten, palvelujen tai rakennusurakoiden keskimääräisestä liikevaihdosta muodostuu toimituksista hankintayksiköille tai muille yhteisöille, joihin sillä on sidossuhde. Jos liikevaihtotietoja kolmelta viimeksi kuluneelta vuodelta ei ole käytettävissä, voi yritys osoittaa liikevaihdon toteutumisen todennäköiseksi esittämällä tietoja tulevasta liiketoiminnasta. Jos useampi kuin yksi yritys tarjoaa hankintayksikölle samoja palveluja, tavarantoimituksia tai rakennusurakointia, 80 prosentin osuutta laskettaessa on otettava huomioon näiden yritysten suorittamista palveluista, tavarantoimituksista ja rakennusurakoinnista muodostuva kokonaisliikevaihto.

28 §

Yhteisyritykseen liittyvät hankinnat

Tätä lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka hankintayksikkö tekee yhteisyritykseltä tai yhteisyritys tekee siihen kuuluvalta hankintayksiköltä.

Edellä 1 momentissa säädetyn soveltaminen edellyttää, että yhteisyritys on perustettu tässä laissa tarkoitetun toiminnan harjoittamiseksi vähintään kolmen vuoden ajaksi ja että yhteisyrityksen perustamisasiakirjassa todetaan yhteisyrityksen perustaneiden hankintayksiköiden kuuluvan siihen vähintään saman ajan. Hankintayksikön on ilmoitettava Euroopan komissiolle pyydettäessä yhteisyrityksen nimet, yhteisyrityksiin liittyvien hankintasopimusten luonne ja arvo sekä muu komission tarpeelliseksi katsoma selvitys.

29 §

Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat hankinnat

Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen (Sops 5/1995) soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa muista sopimusvaltioista oleviin tarjoajiin ja tarjouksiin on sovellettava samoja ehtoja kuin Suomesta ja muista Euroopan unionin jäsenvaltioista oleviin tarjoajiin ja tarjouksiin.

30 §

Hankinnat yhteishankintayksiköltä

Hankintayksikkö voi hankkia tavaroita ja palveluita yhteishankintayksiköltä taikka tehdä tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankintoja käyttäen yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, 45 §:ssä tarkoitettua puitejärjestelyä taikka 52 §:ssä tarkoitettua dynaamista hankintajärjestelmää.

Hankintayksikön katsotaan täyttäneen tämän lain mukaiset velvoitteensa, kun se hankkii tavaroita tai palveluja yhteishankintayksiköltä taikka hankkii tavaroita, palveluja taikka raken-

nusurakoita käyttäen yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, 45 §:ssä tarkoitettua puitejärjestelyä taikka 52 §:ssä tarkoitettua dynaamista hankintajärjestelmää.

Hankintayksikkö on vastuussa itse toteuttamistaan vaiheista käyttäessään yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, puitejärjestelyä taikka dynaamista hankintajärjestelmää.

Tätä lakia ei sovelleta hankintayksikön ja yhteishankintayksikön väliseen yhteishankintatoimintojen tai hankintojen tukitoimintojen tuottamista koskevaan palvelusopimukseen.

31 §

Muut yhteishankinnat

Hankintayksiköt voivat sopia yksittäisen hankinnan toteuttamisesta yhdessä. Hankintaan osallistuvat hankintayksiköt vastaavat yhdessä tämän lain säännösten noudattamisesta, jos hankinta toteutetaan kokonaisuudessaan kaikkien hankintaan osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja niiden puolesta. Tätä yhteisvastuuta sovelletaan myös tilanteissa, joissa yksi osallistuvista hankintayksiköistä toteuttaa hankintamenettelyn omasta ja osallistuvien hankintayksiköiden puolesta.

Jos hankintamenettelyä ei toteuteta kaikkien osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja puolesta, osallistuvat hankintayksiköt vastaavat yhdessä tämän lain säännösten noudattamisesta siltä osin kun ne ovat toteuttaneet hankintamenettelyn vaiheet yhdessä. Osallistuva hankintayksikkö on yksin vastuussa tämän lain säännösten noudattamisesta niiden vaiheiden osalta, jotka se toteuttaa omissa nimissään ja omasta puolestaan.

32 §

Hankinnat toisen Euroopan unionin jäsenvaltion yhteishankintayksiköltä ja jäsenvaltioiden hankintayksiköiden yhteiset hankinnat

Hankintayksikkö voi käyttää toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautuneen yhteishankintayksikön yhteishankintatoimintoja. Tätä lakia ei tällöin sovelleta. Tätä lakia ei sovelleta myöskään hankintaan, joka tehdään käyttäen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan yhteishankintayksikön perustamaa dynaamista hankintajärjestelmää, puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan, toimittajavalintaan eikä puitejärjestelyn sisäiseen kilpailutukseen. Toisen jäsenvaltion yhteishankintayksikön käyttö ei ole kuitenkaan sallittu kansallisen lainsäädännön noudattamisen välttämiseksi.

Tätä lakia sovelletaan toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta olevan hankintayksikön tehdessä hankinnan Suomessa sijaitsevalta yhteishankintayksiköltä. Tätä lakia sovelletaan myös toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan hankintayksikön hankintaan, joka tehdään käyttäen Suomessa sijaitsevan yhteishankintayksikön perustamaa dynaamista hankintajärjestelmää, puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan, toimittajavalintaan sekä puitejärjestelyn sisäiseen kilpailutukseen.

Hankintamenettelystä, jonka toteuttamiseen osallistuu Suomessa sijaitsevan hankintayksikön lisäksi yksi tai useampi hankintayksikkö toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta, hankintayksiköiden on tehtävä sopimus, ellei asianomaisten jäsenvaltioiden välisessä kansainvälisessä sopimuksessa ole sovittu tarpeellisista seikoista. Sopimuksessa on määriteltävä sopimuspuolten tehtävät ja eri tehtäviin taikka hankintamenettelyyn kokonaisuudessaan sovellettava kansallinen lainsäädäntö sekä hankintamenettelyn hallinnointi, hankinnan jakaminen ja hankintasopimuksen tekeminen sekä muut hankintamenettelyn rakenteeseen liittyvät kysymykset. Tehtävien jako ja tehtäviin sovellettava kansallinen lainsäädäntö on ilmoitettava tarjouspyyntöasiakirjoissa. Osallistuvan hankintayksikön katsotaan täyttäneen tämän lain mukaiset vel-

voitteensa, kun se hankkii tavaroita tai palveluja hankintayksiköltä, joka on vastuussa hankintamenettelystä.

Hankintayksikkö voi osallistua Euroopan unionin jäsenvaltioiden yhteisen hankintayksikön perustamiseen vain, jos yhteisen yksikön hankintamenettelyihin sovelletaan yksikön toiminnan harjoittamispaikan lainsäädäntöä.

33 §

Yksinoikeuteen perustuvat palveluhankinnat

Tätä lakia ei sovelleta palveluhankintoihin, jotka tehdään toiselta hankintaviranomaiselta sille Euroopan unionin perustamissopimuksen mukaisella lailla, asetuksella tai hallinnollisella määräyksellä annetun palvelujen tuottamista koskevan yksinoikeuden perusteella.

34 §

Euroopan talousalueen ulkopuolisissa maissa toteutettavat hankinnat

Tätä lakia ei sovelleta Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa toteutettavaan hankintaan, jossa ei ole kansallista tai Euroopan unionin taikka Euroopan talousalueen jäsenvaltioiden rajat ylittävää intressiä. Edellytyksenä on, että Euroopan unioni ei ole tehnyt kyseisen Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan kanssa monen- tai kahdenvälistä sopimusta yhdenvertaisesta ja todellisesta pääsystä julkisten hankintojen markkinoille.

35 §

Varatut hankintasopimukset

Hankintayksikkö voi varata tarjouskilpailuun osallistumisen tapahtuvaksi työohjelmien puitteissa taikka rajoittaa tarjouskilpailuun osallistumisen työkeskuksille tai vastaaville toimittajille, joiden päätarkoituksena on vammaisten tai muita heikommassa asemassa olevien henkilöiden sopeuttaminen yhteiskuntaan ja työelämään. Edellytyksenä tarjouskilpailuun osallistumiselle on, että vähintään 30 prosenttia työkeskuksen, toimittajien tai työohjelman työntekijöistä on vammaisia tai muita heikommassa asemassa olevia työntekijöitä.

Hankintailmoituksessa on ilmoitettava sopimuksen olevan varattu työkeskuksille tai vastaaville toimittajille taikka työohjelmien yhteydessä toteutettavaksi.

II OSA

Menettelysäännöt

4 luku

Hankintamenettelyt

36 §

Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja asettaa saataville tarjouspyynnön, joiden perusteella kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen. Han-

kintailmoituksen julkaisemisen ja tarjouspyynnön saataville asettamisen jälkeen hankintayksikkö voi lähettää tarjouspyynnön soveliaiksi katsomilleen toimittajille.

37 §

Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen.

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Tarjoajiksi kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia. Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi.

38 §

Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa.

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn toimittajia, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia. Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi.

39 §

Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee menettelyyn hyväksyttyjen ehdokkaiden kanssa kartoittaakseen ja määritelläkseen keinot, joilla sen tarpeet voidaan parhaiten täyttää. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena tulee käyttää 91 §:ssä tarkoitettua parasta hinta-laatusuhdetta.

Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia. Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi.

40 §

Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulku

Hankintayksikön on määriteltävä hankintailmoituksessa hankintaa koskevat tarpeensa ja vaatimuksensa. Hankintayksikkö voi laatia lisäksi hankinnan tavoitteita ja sisältöä tarkentavan hankekuvauksen. Hankintayksikön on vahvistettava hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa alustava aikataulu sekä asetettava hinta-laatusuhteen vertailuperusteet.

Hankintayksikkö aloittaa valittujen ehdokkaiden kanssa neuvottelun, jonka tarkoituksena on kartoittaa ja määritellä keinot, joilla hankintayksikön tarpeet voidaan parhaiten täyttää. Hankintayksikkö voi neuvotella valittujen ehdokkaiden kanssa kaikista hankinnan näkökohdista. Hankintayksikkö voi maksaa kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn osallistuville raha- tai muita palkkioita taikka antaa palkintoja.

Neuvottelut voivat tapahtua vaiheittain siten, että neuvotteluissa mukana olevien ratkaisujen määrää rajoitetaan neuvottelujen aikana soveltamalla hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa ilmoitettuja tarjouksen vertailuperusteita. Edellytyksenä on, että neuvottelujen vaiheittaisuudesta on ilmoitettu hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa.

Hankintayksikön on kohdeltava tarjoajia tasapuolisesti neuvotteluissa. Hankintayksikkö ei saa antaa tietoja tavalla, joka vaarantaa tarjouskilpailuun osallistuvien tasapuolisen kohtelun. Hankintayksikkö ei saa paljastaa muille tarjoajille minkään neuvotteluihin osallistuvan ehdokkaan tai tarjoajan antamia luottamuksellisia tietoja ilman tämän suostumusta, jossa yksilöidään suostumuksen kohteena olevat tiedot.

Hankintayksikön on jatkettava neuvotteluja siihen saakka, kun se on valinnut ne ratkaisumallit, joilla kyetään täyttämään sen määrittelemät tarpeet. Neuvottelujen päättymisestä on ilmoitettava tarjoajille. Hankintayksikön on pyydettävä tarjoajilta neuvotteluissa esitettyihin ja määriteltyihin ratkaisuihin perustuvat lopulliset tarjoukset. Tarjouksen on oltava lopullisessa tarjouspyynnössä määriteltyjen vaatimusten mukainen ja siihen on sisällytettävä kaikki hankinnan toteuttamiseksi pyydetyt ja tarpeelliset osat. Tarjouksia voidaan hankintayksikön pyynnöstä täsmentää ja selkeyttää, jos se ei johda tarjousten tai hankinnan olennaisten osien muuttumiseen tai uhkaa syrjiä tarjoajia taikka vääristää kilpailua.

Hankintayksikön on arvioitava tarjous hankintailmoituksessa tai hankekuvauksessa asetettujen vertailuperusteiden mukaisesti. Hankintayksikön pyynnöstä voidaan tarjousvertailun jälkeen neuvotella parhaan tarjoajan kanssa tarjoukseen liittyvien rahoitussitoumusten tai muiden tarjouksessa olevien ehtojen viimeistelemiseksi, jos se ei johda tarjouksen tai hankinnan olennaisten osien muuttumiseen tai uhkaa syrjiä tarjoajia taikka vääristää kilpailua.

41 §

Innovaatiokumppanuus

Innovaatiokumppanuuden tavoitteena on innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan kehittäminen ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden hankkiminen. Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua.

Hankintayksikkö voi valita innovaatiokumppanuuden, jos hankintayksikön tarvetta ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo saatavilla olevia tavanomaisia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita.

Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vä-

himmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Ehdokkaiden valinnassa on arvioitava ehdokkaiden valmiuksia tutkimukseen ja kehittämiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia. Ehdokkaita on kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi.

42 §

Innovaatiokumppanuuden kulku

Hankintayksikön on määriteltävä hankintailmoituksessa innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan tarve, jota ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo olevia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita. Hankintailmoituksessa on lisäksi yksilöitävä hankinnan kohteen vähimmäisvaatimukset, jotka kaikkien tarjousten on täytettävä. Vaatimukset on esitettävä riittävän täsmällisesti, jotta toimittajat voivat arvioida hankinnan luonnetta ja laajuutta ja päättää, jättävätkö ne osallistumishakemuksen. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena tulee käyttää 91 §:ssä tarkoitettua parasta hinta-laatusuhdetta.

Hankintayksikkö aloittaa valittujen tarjoajien kanssa neuvottelut innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan kehittämiseksi ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen ja rakennusurakoiden hankkimiseksi. Hankintayksikön on pyydettävä neuvotteluihin valituilta ehdokkailta alustavat tarjoukset, joiden pohjalta neuvottelut käydään. Hankintayksikkö voi menettelyn aikana pyytää tarjoajilta uusia neuvottelujen perusteella mukautettuja tarjouksia. Hankintayksikön on neuvoteltava tarjoajien kanssa niiden jättämien alustavien ja mahdollisesti myöhemmin annettujen tarjousten perusteella tarjousten parantamiseksi. Neuvottelujen kulkuun sovelletaan, mitä 40 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään. Hankintayksikön on ilmoitettava kirjallisesti kaikille neuvotteluihin osallistuville tarjoajille kaikista hankinta-asiakirjojen muutoksista ja varattava tarjoajille riittävästi aikaa muuttaa niiden perusteella tarjouksiaan. Vähimmäisvaatimuksista tai 91 §:ssä tarkoitetuista valinta- ja vertailuperusteista ei saa neuvotella.

Hankintayksikkö voi päättää perustaa innovaatiokumppanuuden joko yhden tai useamman sellaisen tarjoajan kanssa, jotka toteuttavat erillisiä tutkimus- ja kehittämistoimintoja. Innovaatiokumppanuus on jaettava peräkkäisiin vaiheisiin, jotka vastaavat tutkimus- ja innovaatioprosessin eri vaiheita. Hankintayksikön on asetettava kumppanille tai kumppaneille välitavoitteita ja määrättävä korvauksen suorittamisesta. Hankintayksikkö voi kumppanuuden tavoitteiden perusteella kunkin vaiheen jälkeen päättää innovaatiokumppanuuden. Jos innovaatiokumppanuus on perustettu useiden toimittajien kanssa, hankintayksikkö voi vähentää kumppanien lukumäärää päättämällä yksittäisiä kumppanuutta koskevia hankintasopimuksia. Edellytyksenä on, että vaiheittaisuudesta ja sen käyttämisen ehdoista on ilmoitettu hankinta-asiakirjoissa.

Hankintayksikön ei tarvitse järjestää uutta tarjouskilpailua kehitystyön tulosten hankinnassa, jos hankinta tehdään menettelyyn otetuilta kumppaneilta ja jos kehitystyön tulokset sekä niitä koskeva hankinta vastaavat hankintayksiköiden ja menettelyyn osallistujien sopimaa suoritustasoa ja sovittuja enimmäiskustannuksia.

Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa teollis- ja tekijänoikeuksien järjestelyistä. Jos hankintayksikkö on valinnut menettelyyn useita kumppaneita, hankintayksikkö ei saa ilmaista toisille kumppaneille ratkaisuja, joita yksi kumppaneista on ehdottanut, eikä muita menettelyn aikana saatuja luottamuksellisia tietoja ilman kyseisen kumppanin yksilöityä suostumusta.

Innovaatiokumppanuuden rakenteen sekä eri vaiheiden keston ja arvon tulee vastata ehdotetun ratkaisun innovatiivisuutta sekä tutkimus- ja innovaatiotoimien kokonaisuutta sellaisten innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseksi, joita ei ole vielä saatavilla markkinoilla. Tavaroi-

den, palvelujen ja rakennusurakoiden ennakoitu arvo ei saa olla kohtuuttoman suuri suhteessa niiden kehittämiseksi tehtyyn investointiin.

43 §

Suorahankinta

Suorahankinnassa hankintayksikkö neuvottelee valitsemiensa toimittajien kanssa hankintasopimuksen ehdoista julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta.

Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos:

1) edeltävässä menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta;

2) teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta;

3) hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen;

4) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi;

5) hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyseessä ole massatuotanto tavaran valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi;

6) hankinta koskee perushyödykemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita;

7) hankinnat tehdään poikkeuksellisen edullisesti käyttämällä hyödyksi hyvin lyhyen ajan voimassa olevaa erityisen edullista tarjousta hankkia tavaraa huomattavasti tavanomaisia markkinahintoja halvemmalla;

8) tavarat hankitaan erityisen edullisesti liiketoimintansa lopettavalta toimittajalta, pesänhoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn, akordin tai vastaavan menettelyn seurauksena;

9) kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa; tällöin kaikki voittajat on kutsuttava osallistumaan neuvotteluihin.

Tarjousta ei pidetä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna soveltuvana tarjouksena, jos se on hankintasopimuksen kannalta tarpeeton eikä ilmeisesti täytä hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä määriteltyjä hankintayksikön tarpeita ja vaatimuksia ilman oleellisia muutoksia. Osallistumishakemusta ei pidetä soveltuvana, jos toimittaja on suljettava tai voidaan sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle 84 §:n ja hankintalain 81 §:n nojalla taikka jos se ei täytä hankintayksikön 83 §:n mukaisesti asettamia soveltuvuusvaatimuksia.

44 §

Suorahankinta lisätilauksissa

Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, kun alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä tavarahankinta on lisätilaus, jonka tarkoituksena on aikaisemman toimituksen tai laitteiston osittainen korvaaminen tai laajentaminen. Edellytyksenä on, että toimittajan vaihtaminen johtaisi teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaisen tavaran hankkimiseen, mikä aiheuttaisi yhteensopimattomuutta tai suhteettoman suuria teknisiä vaikeuksia käytössä ja kunnossapidossa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, kun kyseessä on alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä uusi rakennusurakkasopimus tai palveluhankinta, joka vastaa aikaisemmin tehtyä rakennusurakkaa tai palveluhankintaa. Edellytyksenä on, että alkuperäistä hankintaa koskevassa hankintailmoituksessa on mainittu mahdollisesta myöhemmästä suorahankinnasta ja että lisäpalvelun tai uuden rakennusurakan ennakoitu arvo on otettu huomioon laskettaessa alkuperäisen sopimuksen kokonaisarvoa.

45 §

Puitejärjestely

Puitejärjestelyllä tarkoitetaan yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat hinnat ja suunnitellut määrät sekä muut ehdot.

Hankintayksikön on valittava toimittajat puitejärjestelyyn tämän lain mukaisella hankintamenettelyllä noudattaen, mitä hankintamenettelyjen käyttöedellytyksistä ja kilpailutuksen menettelyvelvoitteista säädetään. Puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset on tehtävä puitejärjestelyyn valittujen toimittajien ja sellaisten hankintayksiköiden kesken, jotka on selkeästi ilmaistu puitejärjestelyn kilpailutuksen hankinta-asiakirjoissa.

Puitejärjestely voi olla voimassa enintään kahdeksan vuotta. Hankinnan kohteen sitä perustellusti edellyttäessä puitejärjestely voi poikkeuksellisesti olla kestoltaan pidempi. Puitejärjestelyn ehtoihin ei saa tehdä olennaisia muutoksia sen voimassaoloaikana.

46 §

Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat

Puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset on tehtävä objektiivisin säännöin ja perustein. Avoimuus- ja syrjimättömyysvaatimusten sitä edellyttäessä puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä kilpailuttamalla puitejärjestelyyn otetut toimittajat puitejärjestelyn ja tarvittaessa tarjouspyynnön ehtojen mukaisesti. Tarpeen vaatiessa puitejärjestelyn ehtoja voidaan täsmentää tai selkeyttää.

Hankintayksikön on puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen kilpailuttamisessa pyydettävä kirjallinen tarjous niiltä puitejärjestelyyn otetuilta toimittajilta, joilla on edellytykset hankinnan toteuttamiseen. Hankintayksikön on määrättävä tarjousaika, jonka on oltava riittävä ottaen huomioon hankinnan laatu, tarjousten tekemisen edellyttämä aika ja muut vastaavat seikat. Tarjousten sisältö on pidettävä luottamuksellisena tarjouskilpailun päättymiseen saakka. Hankintayksikön on valittava paras tarjous noudattaen tarjouspyynnössä esitettyä kokonaistaloudellisen edullisuuden perustetta ja vertailuperusteita.

47 §

Sähköinen huutokauppa

Sähköisellä huutokaupalla tarkoitetaan toistuvaa menettelyä, jonka kuluessa uusia alennettuja hintoja tai tarjouksen sisältämiä tekijöitä koskevia uusia arvoja esitetään sähköisesti ja joka toteutetaan sen jälkeen, kun tarjousten arviointi on saatu kokonaisuudessaan ensimmäisen kerran päätökseen, ja joka mahdollistaa tarjousten luokittelun automaattisen arviointimenetelmän pohjalta.

Sähköistä huutokauppaa voidaan käyttää osana kilpailuttamista sen viimeisessä vaiheessa:

1) avoimessa menettelyssä;
2) rajoitetussa menettelyssä;

3) neuvottelumenettelyssä;
4) kilpailutettaessa puitejärjestelyyn valitut toimittajat uudelleen 46 §:n nojalla; sekä
5) 53 §:ssä tarkoitetun dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävän hankinnan kilpailuttamisen yhteydessä.

Sähköisen huutokaupan käytön edellytyksenä on, että hankintailmoituksen tai tarjouspyynnön sisältö voidaan laatia riittävän tarkasti. Sellaiset rakennusurakat ja sellaiset palveluhankinnat, joiden sisältönä ovat aineettomat suoritukset, joita ei voida asettaa järjestykseen automaattisilla arviointimenetelmillä, eivät voi olla sähköisen huutokaupan kohteena. Sähköisessä huutokaupassa hankinnan kohdetta ei saa muuttaa siitä, jollaisena se on ilmoitettu hankintailmoituksessa ja määritelty tarjouspyynnössä.

Sähköinen huutokauppa koskee:
1) hintaa, jos 91 §:n 1 momentissa tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena on halvin hinta;
2) hintaa tai tarjoukseen sisältyvien tekijöiden uusia arvoja taikka molempia, jos hankintasopimus tehdään 91 §:n 1 momentin mukaisesti parhaan hinta-laatusuhteen tai alhaisimpien kustannusten perusteella.

48 §

Sähköisen huutokaupan asiakirjat

Sähköisen huutokaupan käytöstä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Ilmoittamismenettelyyn sovelletaan, mitä 62 §:ssä säädetään. Tarjouspyyntöön ja muihin hankinta-asiakirjoihin sovelletaan muutoin, mitä 71 ja 72 §:ssä säädetään.

Ennen kuin sähköinen huutokauppa voidaan aloittaa, hankintayksikön tulee suorittaa tarjousten alustava kokonaisarviointi asetettujen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden sekä niille vahvistetun painotuksen mukaisesti.

49 §

Kutsu sähköiseen huutokauppaan

Tarjousten alustavan kokonaisarvioinnin jälkeen hankintayksikön tulee pyytää samanaikaisesti sähköisin keinoin kaikkia hyväksyttävän tarjouksen tehneitä tarjoajia esittämään sähköisesti uusia hintoja tai uusia arvoja vertailuperusteille.

Sähköistä huutokauppaa koskevan kutsun on sisällettävä:
1) kaikki tarvittavat tiedot käytetystä sähköisestä huutokauppajärjestelmästä sekä käytettävien sähköisten yhteyksien teknisistä edellytyksistä;
2) sähköisen huutokaupan alkamispäivä ja kellonaika;
3) tarvittaessa sähköisen huutokaupan vaiheiden lukumäärä ja kunkin vaiheen aikataulu;
4) matemaattinen kaava, jonka mukaan uusi järjestys määräytyy automaattisesti sähköisessä huutokaupassa esitettyjen uusien hintojen tai uusien arvojen perusteella; jos kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään parasta hinta-laatusuhdetta, kaavan tulee sisältää kaikkien valittujen vertailuperusteiden suhteellinen painotus; mahdolliset hinnan vaihteluvälit on esitettävä ennalta määrättynä arvona;
5) jos vaihtoehtoja hyväksytään, jokaiselle vaihtoehdolle tulee määritellä erillinen kaava;
6) perusteet sähköisen huutokaupan lopettamiselle sekä mahdollisesti viimeisen tarjouksen jättämisen jälkeinen aika, jonka kuluessa vielä odotetaan uusia tarjouksia.

Huutokauppaa koskevaan kutsuun on liitettävä myös alustavan kokonaisarvioinnin tulokset. Kokonaisarvioinnin tulee sisältää tarjouksen sisällön arviointi ja avoimessa menettelyssä myös

tarjoajan soveltuvuuden arviointi. Lisäksi yksittäiselle tarjoajalle lähetettävään kutsuun voidaan liittää tieto tarjoajan sijoituksesta muihin tarjoajiin nähden paljastamatta kuitenkaan tarjoajien nimiä.

50 §

Vähimmäismääräaika sähköisen huutokaupan aloittamiselle ja tietojen toimittaminen osallistujille

Sähköinen huutokauppa voi alkaa aikaisintaan kahden arkipäivän kuluttua kutsujen lähettämisestä. Sähköisen huutokaupan jokaisessa vaiheessa hankintayksikön tulee toimittaa välittömästi kaikille hyväksytyille tarjoajille vähintään sellaiset tiedot, joiden perusteella nämä voivat milloin tahansa tarkistaa oman suhteellisen sijoituksensa. Hankintayksikkö voi toimittaa myös muita tietoja muista esitetyistä hinnoista tai arvoista, jos tästä on ilmoitettu hankinta-asiakirjoissa. Hankintayksikkö voi ilmoittaa milloin tahansa huutokauppavaiheeseen osallistuvien lukumäärän. Hankintayksikkö ei saa paljastaa tarjoajien nimiä sähköisen huutokaupan aikana.

51 §

Sähköisen huutokaupan lopettaminen

Huutokauppa voidaan lopettaa:
1) kutsussa vahvistettuna määrättynä päivänä ja kellonaikana;
2) kun uusia vaatimukset täyttäviä tarjouksia ei enää tehdä; edellytyksenä on, että 49 §:ssä tarkoitetussa kutsussa on ilmoitettu mainitun pykälän 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettu aika; tai
3) kun huutokaupan eri vaiheiden määrä tulee täyteen.

52 §

Dynaaminen hankintajärjestelmä

Dynaamisella hankintajärjestelmällä tarkoitetaan täysin sähköistä hankintamenettelyä tavanomaisille ja markkinoilla yleisesti saatavilla oleville hankinnoille. Hankintamenettely on kestonsa ajan avoin kaikille soveltuvuusehdot täyttäville toimittajille. Hankintayksikkö voi jakaa dynaamisen hankintajärjestelmän tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin, jotka on määriteltävä objektiivisesti hankinnan eri ominaisuuksien perusteella.

Hankintayksikön on käytettävä yksinomaan sähköisiä viestintätapoja dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisessa ja sitä käytettäessä sekä noudatettava 37 §:ssä tarkoitetun rajoitetun menettelyn sääntelyä dynaamisen hankintajärjestelmän kaikissa vaiheissa hankintapäätöksen tekoon saakka. Hankintayksikkö ei saa periä toimittajilta maksuja järjestelmään osallistumisesta.

53 §

Dynaamisen hankintajärjestelmän perustaminen ja hankinta-asiakirjat

Hankintayksikön tulee perustaa dynaaminen hankintajärjestelmä julkaisemalla siitä hankintailmoitus, jossa on ilmoitettava järjestelmän mahdollisesta jakamisesta luokkiin 52 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla sekä hankintajärjestelmän kesto. Jos järjestelmän kestoa muutetaan järjestelmän voimassaoloa päättämättä, muutoksesta ilmoitetaan uudella hankintailmoi-

tuksella. Jos järjestelmän voimassaolo on päättynyt, tulee muutoksesta ilmoittaa jälkiilmoituksella. Jos dynaamisessa hankintajärjestelmässä kilpailutuksen viimeisessä vaiheessa käytetään sähköistä huutokauppaa, tästä tulee ilmoittaa hankintailmoituksessa.

Hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä tulee ilmoittaa ainakin järjestelmän kohteena olevien suunniteltujen hankintojen luonne ja arvioitu määrä, kaikki tarvittavat tiedot dynaamisesta hankintajärjestelmästä sekä käytettävistä sähköisistä välineistä ja viestintäyhteyttä koskevista teknisistä järjestelyistä ja eritelmistä.

54 §

Dynaamiseen hankintajärjestelmään hakeminen ja hyväksyminen

Kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat pyytää koko menettelyn keston ajan osallistua perustettuun hankintajärjestelmään. Hankintayksikön on hyväksyttävä dynaamiseen hankintajärjestelmään kaikki ehdokkaat, jotka täyttävät soveltuvuudelle asetetut vaatimukset. Jos hankintayksikkö on jakanut järjestelmän tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin 52 §:n 1 momentin mukaisesti, sen on täsmennettävä kuhunkin luokkaan sovellettavat ehdokkaiden soveltuvuusvaatimukset. Järjestelmään hyväksyttävien ehdokkaiden määrää ei saa rajoittaa.

Hankintayksikön on tehtävä päätös ehdokkaan hyväksymisestä järjestelmään 10 työpäivän kuluessa dynaamista hankintajärjestelmää koskevan osallistumishakemuksen vastaanottamisesta. Hankintayksikkö voi pidentää määräaikaa yksittäistapauksissa 15 työpäivään, jos hyväksymisarvioinnissa on tarkasteltava täydentäviä asiakirjoja, muutoin tarkistettava soveltuvuusvaatimusten täyttyminen taikka muusta perustellusta syystä. Hankintayksikkö voi pidentää arviointiaikaa myös, jos hankintajärjestelmän sisällä ei julkaista tarjouspyyntöä ennen järjestelmään hyväksymistä koskevien ratkaisujen tekemistä. Hankintayksikön on tällöin ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa pidennetyn arviointiajan kesto. Hankintayksikön on ilmoitettava mahdollisimman pian ehdokkaalle, onko se hyväksytty dynaamiseen hankintajärjestelmään.

55 §

Dynaamisen hankintajärjestelmän kulku

Jokainen yksittäinen hankinta dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä on kilpailutettava. Hankintayksikön on pyydettävä järjestelmään hyväksyttyjä ehdokkaita esittämään tarjous dynaamisessa hankintajärjestelmässä tehtävistä erillisistä hankinnoista. Jos dynaaminen hankintajärjestelmä on jaettu tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden luokkiin, hankintayksikön on pyydettävä kyseiseen luokkaan hyväksyttyjä ehdokkaita esittämään tarjous.

Hankintayksikkö voi milloin tahansa dynaamisen hankintajärjestelmän keston aikana vaatia hyväksyttyjä ehdokkaita toimittamaan 85 §:ssä tarkoitetun uudistetun ja päivitetyn yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan tai 86 §:ssä tarkoitetut poissulkemisen ja soveltuvuuden selvitykset viiden päivän kuluessa pyynnön esittämispäivästä.

Tarjouksen valintaan sovelletaan, mitä 91 §:ssä säädetään. Dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehdyn hankinnan kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet voidaan määritellä tarkemmin hankintaa koskevassa tarjouspyynnössä.

56 §

Sähköiset luettelot

Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoukset esitetään sähköisen luettelon muodossa tai että niihin liitetään sähköinen luettelo. Edellytyksenä on, että hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto toimitetaan sähköistä muotoa käyttäen. Sähköisen luettelon muodossa esitettäviin tarjouksiin voidaan liittää muita tarjousta täydentäviä asiakirjoja.

Sähköisten luetteloiden käytöstä on mainittava hankintailmoituksessa. Lisäksi hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä luettelon muotoa, käytettäviä sähköisiä laitteita sekä tietojenvaihtoa koskevia teknisiä järjestelyjä ja eritelmiä koskevat tiedot. Sähköisten luetteloiden tulee täyttää hankintayksikön hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä asettamat vaatimukset sekä muotovaatimukset tarjouksille ja sähköisille luetteloille. Sähköisten luetteloiden on lisäksi oltava 66 §:ssä säädettyjen vaatimusten mukaisia.

Jos useamman kuin yhden toimittajan kanssa tehdyssä puitejärjestelyssä on käytetty sähköisiä luetteloja, hankintayksikkö voi päättää, että puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttaminen tapahtuu päivitettyjen luetteloiden perusteella. Tällöin hankintayksikön on:

1) pyydettävä tarjoajia päivittämään sähköiset luettelonsa, jotka on mukautettu puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan vaatimuksiin; tai

2) koottava jo toimitetuista sähköisistä luetteloista tiedot, joita tarvitaan puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan vaatimusten mukaisen tarjouksen muodostamiseksi; tässä tilanteessa hankintayksikön on ilmoitettava menettelystä tarjouspyynnössä.

Edellä 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa hankintayksikön on ennen kokoamista ilmoitettava tarjoajille menettelystä sekä päivä ja kellonaika, jolloin ne aikovat koota puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan tarjouksen muodostamiseksi vaadittavat tiedot sähköisistä luetteloista ja annettava tarjoajille mahdollisuus kieltää tietojen kokoaminen. Hankintayksikön on varattava riittävä aika ilmoittamisen ja tietojen kokoamisen välille. Ennen puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan hankintapäätöksen tekemistä hankintayksikön on esitettävä kokoamansa tiedot tarjoajalle ja annettava sille tilaisuus oikaista kerätyt tiedot tai vahvistaa, ettei tällä tavoin muodostetussa tarjouksessa ole asiavirheitä.

Kun hankintayksikkö käyttää dynaamista hankintajärjestelmää, se voi vaatia, että tarjoukset on jätettävä sähköisen luettelon muodossa. Tällöin hankintayksikkö voi tehdä dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä hankintoja 3 ja 4 momentissa säädetyllä tavalla. Edellytyksenä on, että dynaamiseen hankintajärjestelmään osallistumista koskevaan hakemukseen on liitetty sähköinen luettelo, joka täyttää hankinta-asiakirjoissa asetetut sisältö- ja muotovaatimukset. Tarjoajille on annettava mahdollisuus täydentää tätä luetteloa dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävissä hankinnoissa 3 ja 4 momentissa säädetyllä tavalla.

57 §

Toimittajarekisteri

Julkisten hankintojen tekemiseksi hankintayksiköllä voi olla toimittajarekisteri. Jos tarjouskilpailusta on ilmoitettu toimittajarekisterin käyttämistä koskevalla ilmoituksella, hankintayksikön on valittava tarjouskilpailuun osallistujat rajoitetulla menettelyllä tai neuvottelumenettelyllä rekisteriin merkittyjen joukosta. Toimittajarekisterissä voi olla myös luonnollisten henkilöiden kelpoisuutta koskevia tietoja, jotka he itse ovat hankintayksikölle toimittajarekisteriä varten toimittaneet. Toimittajarekisterissä voidaan käyttää erilaisia luokituksia. Luokitukselle tai toimittajarekisteriin hyväksymiselle asetetut ehdot eivät saa olla syrjiviä. Toimittajarekisterissä tehtävissä tarjouskilpailuissa voi olla eri vaiheita.

Hankintayksikön on ilmoitettava toimittajarekisteriä koskevassa ilmoituksessa rekisteriä koskevan järjestelmän kesto. Jos järjestelmän kestoa muutetaan järjestelmän voimassaoloa päättämättä, muutoksesta ilmoitetaan uudella toimittajarekisteriä koskevalla ilmoituksella. Jos järjestelmän voimassaolo on päättynyt, tulee muutoksesta ilmoittaa jälki-ilmoituksella.

Hallinnollisia, teknisiä tai rahoitusta koskevia rekisteröintiehtoja on sovellettava tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Jos rekisteröintiehtoihin sisältyy hankinnan kohteen kuvauksia, niihin on sovellettava, mitä 75 §:ssä säädetään. Rekisteröintiehdot voidaan tarvittaessa uudistaa. Rekisteröintiehtoihin voivat sisältyä 84 §:ssä ja hankintalain 81 §:ssä tarkoitetut poissulkemisperusteet. Jos hankintayksikkönä on 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomaishankintayksikkö, 84 §:n mukaiset pakolliset poissulkemisperusteet on sisällytettävä rekisteröintiehtoihin. Ehtoja voidaan päivittää tarpeen mukaan.

Toimittajien rekisteröintiä koskevat alkuperäiset tai päivitetyt ehdot on toimitettava niitä pyytäville. Toimittajien on voitava hakea rekisteriin hyväksymistä milloin tahansa. Rekisteriin on hyväksyttävä sellaiset toimittajat, jotka täyttävät hankintayksikön asettamat rekisteröintiehdot. Rekisteröintihakemusten tai näiden päivittämisen tai säilyttämisen yhteydessä mahdollisesti veloitettavien maksujen on oltava oikeassa suhteessa aiheutuneisiin kustannuksiin.

Toimittajat voivat käyttää hyväkseen myös muiden yksiköiden voimavaroja siten kuin 90 §:n 2 momentissa säädetään. Voimavarojen on oltava toimittajan käytettävissä koko sen ajan kuin ne on merkitty toimittajarekisteriin. Jos hankintayksikkö aikoo hyödyntää jossakin hankinnassa muiden hankintayksiköiden tai muiden yhteisöjen ylläpitämiä toimittajarekistereitä, siitä on ilmoitettava hankintaan liittyvässä ilmoituksessa. Samalla on ilmoitettava näiden muiden yksiköiden nimet ja muut yhteystiedot.

Toimittajarekisteriin sisältyvien henkilötietojen käsittelyssä ja luovutuksessa on noudatettava, mitä henkilötietojen käsittelystä ja luovutuksesta säädetään henkilötietolaissa (523/1999).

58 §

Suunnittelukilpailu

Suunnittelukilpailun osallistujien määrää voidaan rajoittaa noudattamalla ennalta ilmoitettuja perusteita. Suunnittelukilpailuun on kuitenkin aina kutsuttava riittävä määrä osallistujia todellisen kilpailun varmistamiseksi. Suunnittelukilpailuun osallistumista ei saa rajoittaa alueellisella perusteella tai sillä perusteella, että osallistujien on oltava joko luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä.

Suunnittelukilpailun voittajan tai voittajien kanssa voidaan tehdä palveluhankintasopimus 43 §:n 2 momentin 9 kohdan mukaisesti. Suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa on oltava tieto tällaisen palveluhankintasopimuksen tekemisestä.

Suunnittelukilpailuun sovelletaan, mitä 1, 2, 6, 12 ja 13 luvussa säädetään. Suunnittelukilpailuun sovelletaan lisäksi, mitä 66 §:ssä viestinnästä, 81 §:ssä alihankinnasta, 83 ja 84 §:ssä poissulkemisesta, 89 ja 90 §:ssä ehdokkaiden ja tarjoajien oikeudellisesta muodosta ja ryhmittymänä tarjoamisesta sekä soveltuvin osin, mitä 83 §:ssä tarjoajien soveltuvuusvaatimuksista ja 91 §:ssä tarjouksen valinnasta säädetään.

59 §

Suunnittelukilpailun tuomaristo ja sen päätöksenteko

Suunnittelukilpailussa on oltava tuomaristo, jonka jäsenten on oltava kilpailuun osallistuvista riippumattomia luonnollisia henkilöitä. Jos suunnittelukilpailuun osallistuvilta vaaditaan tiettyä ammatillista pätevyyttä, vähintään kolmasosalla tuomariston jäsenistä on oltava sama tai vastaava pätevyys.

Tuomariston on oltava päätöksissään tai lausunnoissaan riippumaton. Osallistujien ehdotuksia on arvioitava nimettömästi ja yksinomaan suunnittelukilpailua koskevassa ilmoituksessa esitetyillä perusteilla. Nimettömyyden suojaa on noudatettava siihen saakka, kunnes tuomaristo on antanut lopullisen lausuntonsa tai päätöksensä.

Osallistujia voidaan tarvittaessa pyytää vastaamaan tuomariston pöytäkirjaan merkitsemiin kysymyksiin suunnitelmiin liittyvien näkökohtien selventämiseksi. Tuomariston ja osallistujien välisestä viestinnästä on laadittava yksityiskohtainen pöytäkirja. Tuomariston on tehtävä suunnitelmien arvioinnista lisäksi kaikkien jäsenten allekirjoittama pöytäkirja, johon tulee sisältyä suunnitelmien paremmuusjärjestys ja ansiot, tuomariston huomautukset sekä mahdolliset selventämistä vaativat seikat.

5 luku

Määräajat

60 §

Vähimmäismääräajat ja määräaikojen laskeminen

Hankintamenettelyn määräaikoja asetettaessa on otettava huomioon hankinnan laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika. Jos tarjousten tekeminen edellyttää toteutuspaikkaan tutustumista tai hankinta-asiakirjoja tukevien asiakirjojen tarkastelua paikalla, tarjousten vastaanottamisen määräajat on asetettava siten, että kaikki toimittajat saavat tarjousten laatimiseksi tarvitsemansa tiedot. Tällöin tarjousaikojen on oltava pidempiä kuin 2—4 momentissa säädetyt vähimmäismääräajat.

Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä, innovaatiokumppanuudessa ja dynaamisessa hankintajärjestelmässä osallistumishakemuksen jättämiselle on varattava vähintään 15 päivää. Avoimessa menettelyssä tarjousajan on oltava vähintään 35 päivää. Dynaamisessa hankintajärjestelmässä tarjousajan on oltava vähintään 10 päivää. Osallistumishakemusten määräajat lasketaan siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi. Tarjousten määräajat lasketaan avoimessa menettelystä siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi ja rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyissä, innovaatiokumppanuudessa ja dynaamisessa hankintajärjestelmässä siitä päivästä, jona tarjoajia on kutsuttu jättämään tarjoukset.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua avoimen menettelyn tarjousten jättämisen määräaikaa voidaan lyhentää viidellä päivällä, jos hankintayksikkö hyväksyy tarjousten jättämisen sähköisessä muodossa 66 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Hankintayksikkö voi asettaa rajoitetussa menettelyssä ja neuvottelumenettelyssä tarjousten jättämiselle määräajan hankintayksikön ja menettelyyn valittujen ehdokkaiden välisellä sopimuksella. Edellytyksenä on, että asetettu määräaika on sama kaikille tarjoajille. Jos tarjousten vastaanottamisen määräajasta ei päästä sopimukseen, määräajan on oltava vähintään 10 päivää siitä päivästä, jona ehdokkaille lähetettiin kutsu toimittaa tarjoukset 74 §:n mukaisesti.

Hankintayksikön on pidennettävä 2—4 momentissa säädettyjä tarjousten jättämisen vähimmäismääräaikoja sellaisiksi, että kaikki toimittajat saavat kaikki tarjouksen laatimiseksi tarvittavat tiedot, jos:

1) hankintayksikkö ei toimita toimittajalle sen pyytämiä lisätietoja viimeistään kuusi päivää tai 61 §:ssä tarkoitetussa nopeutetussa menettelyssä viimeistään neljä päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päättymistä;

2) tarjouspyyntöön tai muihin hankinta-asiakirjoihin tehdään merkittäviä muutoksia.

Määräajan pidentämisen on oltava oikeassa suhteessa tietojen tai muutosten merkittävyyteen. Hankintayksikön ei tarvitse pidentää määräaikoja, jos 5 momentin 1 kohdassa tarkoitet-

tuja lisätietoja ei ole pyydetty hyvissä ajoin tai jos lisätiedoilla ei ole merkitystä tarjouksen valmistelun kannalta.

61 §

Nopeutettu menettely

Edellä 60 §:n 2 momentissa säädettyä avoimen menettelyn määräaikaa voidaan lyhentää, jos määräajan noudattaminen on menettelyssä hankintayksikön asianmukaisesti perusteleman kiireen vuoksi käytännössä mahdotonta. Tarjousajan on oltava kuitenkin avoimessa menettelyssä vähintään 15 päivää.

Tarjousaikaa voidaan lyhentää avoimessa menettelyssä vähintään 15 päivään, jos hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi kausi-ilmoituksen 65 §:ssä säädetyllä tavalla.

6 luku

Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja ilmoitusmenettely

62 §

Hankintaa koskevat ilmoitukset

Hankintayksikön on toimitettava julkaistavaksi seuraavat ilmoitukset:

1) erityisalojen hankintailmoitus kynnysarvot ylittävästä tavara- ja palveluhankinnasta sekä rakennusurakasta;

2) sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskeva ilmoitus liitteessä C tarkoitettuja palveluja koskevasta hankinnasta;

3) käyttöoikeussopimusta koskeva ilmoitus käyttöoikeussopimuksen hankintamenettelystä;

4) sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluja koskevia käyttöoikeussopimuksia koskeva ennakkoilmoitus liitteessä C tarkoitettuja palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen hankintamenettelystä;

5) suunnittelukilpailua koskeva ilmoitus suunnittelukilpailusta;

6) toimittajarekisteriä koskeva ilmoitus, kun hankintayksikkö käyttää 57 §:ssä tarkoitettua toimittajarekisteriä;

7) jälki-ilmoitus 1—4 tarkoitetuista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista sekä 6 kohdassa tarkoitetusta toimittajarekisteristä;

8) suunnittelukilpailun tuloksia koskeva ilmoitus 5 kohdassa tarkoitetusta suunnittelukilpailusta;

9) korjausilmoitus 1—6 kohdassa tarkoitettuun ilmoitukseen kohdistuneista muutoksista;

10) hankintasopimuksen ja käyttöoikeussopimuksen muutoksia koskeva ilmoitus 124 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetusta muutoksesta.

Hankintayksikkö voi toimittaa julkaistavaksi myös kausi-ilmoituksen tai suorahankintaa koskevan ilmoituksen 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitetusta hankinnasta ja käyttöoikeussopimuksesta.

Avoimessa menettelyssä hankintailmoitus toimii pyyntönä lähettää tarjous ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla. Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintailmoitus toimii pyyntönä lähettää osallistumishakemus ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut hankintasopimuksia koskevat jälki-ilmoitukset on toimitettava julkaistavaksi 30 päivän kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä, dynaamiseen hankin-

tajärjestelmään perustuvan hankintasopimuksen tekemisestä tai puitejärjestelyä koskevan päätöksen tekemisestä. Edellä 1 momentissa tarkoitetut suunnittelukilpailun tuloksia koskevat ilmoitukset on toimitettava julkaistavaksi 30 päivän kuluessa suunnittelukilpailun päättymisestä. Käyttöoikeussopimuksia koskevat jälki-ilmoitukset on toimitettava julkaistavaksi 48 päivän kuluessa käyttöoikeussopimuksen tekemisestä. Jälki-ilmoitusvelvoite ei koske puitejärjestelyn perusteella tehtäviä yksittäisiä hankintasopimuksia. Hankintayksikön tulee toimittaa jälki-ilmoitus myös hankinnan keskeyttämisestä. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi perusteet hankinnan keskeyttämiselle.

63 §

Velvollisuus käyttää EU-vakiolomakkeita ja yhteistä hankintanimikkeistöä (CPV)

Edellä 62 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset on tehtävä vakiolomakkeiden vahvistamisesta julkisiin hankintoihin liittyvien ilmoitusten julkaisemista varten ja täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 842/2011 kumoamisesta annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1986/2015, jäljempänä vakiolomakeasetus, vahvistettuja vakiolomakkeita käyttäen. Ilmoituksissa on oltava erityisalojen hankintadirektiivin liitteissä VI, X, XI ja XII esitetyt tiedot.

Hankintojen määrittelyssä on käytettävä 4 §:n 17 kohdassa tarkoitettua yhteistä hankintanimikkeistöä (CPV).

64 §

Hankintailmoitusten julkaiseminen

Seuraavat 62 §:ssä tarkoitetuista ilmoituksista on toimitettava julkaistavaksi sähköisesti suomen- tai ruotsinkielisinä yleisessä tietoverkossa osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen 63 §:ssä tarkoitettua vakiolomaketta:

1) erityisalojen hankintailmoitus;
2) sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja koskeva ilmoitus;
3) käyttöoikeussopimuksia koskeva ilmoitus;
4) sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluja koskevia käyttöoikeussopimuksia koskeva ennakkoilmoitus liitteessä C tarkoitettuja palveluja koskevasta käyttöoikeussopimuksesta;
5) sopimusmuutoksia koskeva ilmoitus;
6) korjausilmoitus;
7) 1—4 kohtaa koskeva jälki-ilmoitus.

Seuraavat 62 §:ssä tarkoitetuista ilmoituksista voidaan toimittaa julkaistavaksi sähköisesti yleisessä tietoverkossa osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen 63 §:ssä tarkoitettuja vakiolomakkeita:

1) kausi-ilmoitus;
2) suorahankintaa koskeva ilmoitus.

Muut Euroopan komission vakiolomakeasetuksella vahvistetut EU-ilmoitukset tulee täyttää suoraan Euroopan unionin virallisten julkaisujen toimiston ylläpitämällä sivustolla internet-osoitteessa http://simap.europa.eu/enotices/ Euroopan komission vahvistamia vakiolomakkeita käyttäen. Ilmoituksista on toimitettava tilastointia varten kopio työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittamalle taholle.

Hankintayksikön on pyydettäessä osoitettava, minä päivänä ilmoitukset on lähetetty julkaistaviksi. Tässä pykälässä tarkoitetut ja internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi julkaistavaksi toimitetut ilmoitukset toimitetaan edelleen Euroopan unionin julkaisutoimistoon.

Hankintayksikkö voi julkaista hankintailmoituksen tai sen sisältämiä tietoja myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä, kuten sanoma- tai ammattilehdessä taikka omilla internet-sivuillaan. Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia ja niiden sisältämiä tietoja ei saa julkaista muualla ennen kuin ne on julkaistu ensin Euroopan unionin virallisessa lehdessä ja tämän jälkeen internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi. Edellä 3 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia ja niiden sisältämiä tietoja ei saa julkaista ennen kuin ne on julkaistu ensin Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Työ- ja elinkeinoministeriön on ylläpidettävä sähköistä järjestelmää, josta hankintayksikkö saa tiedon ilmoituksen julkaisemisesta osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi ja julkaisemisen ajankohdasta.

Muualla julkaistuissa ilmoituksissa ei saa olla muita tietoja kuin internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi julkaistuissa ilmoituksissa.

65 §

Kausi-ilmoitus

Hankintayksikkö voi toimittaa julkaistavaksi 62 §:n 2 momentissa tarkoitetun kausi-ilmoituksen seuraavien kuukausien aikana toteutettavista hankinnoista.

Kausi-ilmoitus on toimitettava julkaistavaksi vähintään 35 päivää ja enintään 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen lähettämistä. Liitteessä C tarkoitettuja palveluhankintoja koskevissa hankintasopimuksissa kausi-ilmoituksen voi kuitenkin toimittaa julkaistavaksi yli 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen lähettämistä. Kausi-ilmoituksessa on annettava kausi-ilmoituksen tekohetkellä hankintayksikön tiedossa olevat ja 63 §:ssä tarkoitetussa vakiolomakkeessa edellytetyt tiedot.

7 luku

Tietojenvaihto

66 §

Sähköinen tietojenvaihto hankintamenettelyssä

Tarjoukset ja osallistumishakemukset sekä muu hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto, on toimitettava sähköistä muotoa käyttäen. Sähköisessä muodossa tapahtuvassa viestinnässä käytettävien välineiden ja laitteiden sekä niiden teknisten ominaisuuksien on oltava syrjimättömiä, yleisesti saatavilla ja yhteentoimivia yleisesti käytössä olevien tieto- ja viestintäteknologisten tuotteiden kanssa, eivätkä ne saa rajoittaa toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyyn. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa tietojenvaihtoa koskevista mahdollisista vaatimuksista.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto voidaan toimittaa postitse tai muulla soveltuvalla toimitustavalla taikka näiden ja sähköisten välineiden yhdistelmänä, jos:

1) hankinnan erityisluonteen vuoksi sähköisten viestintämuotojen käyttö edellyttäisi erikoisvälineitä, -laitteita tai tiedostomuotoja, joita ei ole yleisesti saatavilla tai joita yleisesti saatavilla olevat sovellukset eivät tue;

2) tarjousten tekemisessä käytetty sovellus käyttää tiedostomuotoja, joita ei voida käsitellä millään muulla avoimella tai yleisesti saatavilla olevalla sovelluksella tai jota tarjoaja ei voi sovellusten lisensointiin liittyvistä syistä antaa hankintayksikön saataville latausta tai etäkäyttöä varten;

3) sähköisen viestintämuodon käyttö edellyttäisi erikoislaitteita, joita ei ole yleisesti hankintayksikön saatavilla;
4) hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä vaaditaan toimittamaan fyysinen malli tai pienoismalli, jota ei voida toimittaa sähköisesti;
5) muiden kuin sähköisten viestintämuotojen käyttö on tarpeen sähköisten viestintämuotojen turvallisuuden loukkauksen vuoksi;
6) muiden kuin sähköisten viestintämuotojen käyttö on tarpeen hankintamenettelyssä käsiteltävien tietojen erityisen arkaluonteisuuden suojaamiseksi, eikä suojaamista voida riittävällä tavalla varmistaa käyttämällä sähköisiä välineitä ja laitteita, jotka ovat toimittajien yleisesti saatavilla tai jotka voidaan saattaa näiden saataville 67 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Hankintayksikön, joka toimittaa hankintamenettelyn tietojenvaihdon muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja sähköisiä viestintävälineitä käyttäen, on esitettävä syyt siihen 114 §:ssä tarkoitetussa hankintapäätöksessä tai 115 §:ssä tarkoitetussa hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

Hankintayksikkö voi 1 momentissa säädetyn estämättä toimittaa hankintamenettelyyn liittyvän tietojenvaihdon suullisesti edellyttäen, että suullisen viestinnän sisältö dokumentoidaan riittävällä tavalla. Tarjouspyyntöjä ja muita hankinta-asiakirjoja, osallistumishakemuksia ja tarjouksia ei kuitenkaan saa toimittaa tai vaatia toimittamaan suullisessa muodossa. Erityisesti sellainen suullinen viestintä tarjoajien kanssa, joka saattaa vaikuttaa merkittävästi tarjousten sisältöön ja arviointiin, on dokumentoitava riittävästi ja asianmukaisin välinein.

67 §

Sähköinen tietojenvaihto erityistapauksissa

Hankintayksikkö voi 66 §:n 1 momentissa säädetyn estämättä toimittaa hankintamenettelyyn liittyvän tietojenvaihdon sellaisilla sähköisillä välineillä ja laitteilla, jotka eivät ole yleisesti saatavilla edellyttäen, että hankintayksikkö tarjoaa näiden välineiden kautta ehdokkaille ja tarjoajille mahdollisuuden osallistua hankintamenettelyyn seuraavilla tavoilla:
1) hankintayksikkö antaa viestintävälineet ja –laitteet vapaasti, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa hankintailmoituksen julkaisupäivästä; ilmoituksessa on mainittava internet-osoite, josta kyseiset välineet ja laitteet ovat saatavilla;
2) hankintayksikkö varmistaa, että ne ehdokkaat tai tarjoajat, joilla ei itsestään johtumattomista syistä ole pääsyä kyseisiin välineisiin ja laitteisiin tai jotka eivät itsestään johtumattomista syistä voi saada niitä asiaankuuluvassa määräajassa, voivat osallistua hankintamenettelyyn käyttämällä väliaikaisia ja yleisessä tietoverkossa maksutta saataville asetettuja tunnistevälineitä; tai
3) hankintayksikkö tarjoaa vaihtoehtoisen kanavan tarjousten sähköistä toimittamista varten.

68 §

Tietoturvallisuus

Hankintamenettelyyn liittyvässä tietojenvaihdossa ja tietojen tallentamisessa on varmistettava, että tietojen eheys sekä osallistumishakemusten ja tarjousten luottamuksellisuus säilyy. Hankintayksikön on varmistettava, ettei tarjousten tai osallistumishakemusten sisältö paljastu ennen tarjousten tai osallistumishakemusten esittämiselle asetetun määräajan päättymistä.

Hankintayksikön on määritettävä turvallisuustaso, joka sähköisiltä viestintämuodoilta vaaditaan hankintamenettelyn eri vaiheissa. Turvallisuustason on oltava oikeassa suhteessa kuhunkin vaiheeseen liittyviin riskeihin.

Hankintamenettelyssä ja suunnittelukilpailussa toimitettavien osallistumishakemusten, tarjousten sekä suunnitelmien sähköiseen vastaanottamiseen käytettävien välineiden ja laitteiden on täytettävä seuraavat vaatimukset:

1) tarjousten ja osallistumishakemusten sähköiseen toimittamiseen tarvittavat eritelmät mukaan lukien salausta ja aikaleimausta koskevat tiedot ovat tarjoajien ja ehdokkaiden käytettävissä;

2) tarjousten, osallistumishakemusten sekä lähetettyjen suunnitelmien täsmällinen jättöpäivämäärä ja –aika ovat tarkasti määriteltävissä;

3) sähköisesti toimitettuihin tietoihin ei ole pääsyä ennen tietojen toimittamiselle varatun määräajan päättymistä;

4) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi vahvistaa tai muuttaa vastaanotettujen tietojen avaamista koskevia päivämääriä;

5) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi päästä kaikkiin toimitettuihin tietoihin tai osaan niistä hankintamenettelyn tai suunnittelukilpailun eri vaiheissa;

6) ainoastaan hankintayksikön nimeämä henkilö voi sallia pääsyn vasta määrätyn päivämäärän jälkeen toimitettuihin tietoihin;

7) vaatimusten mukaisesti vastaanotettuihin ja avattuihin tietoihin on pääsy ainoastaan niihin perehtymiseen nimetyillä;

8) 3—7 kohdassa säädettyjen ehtojen rikkominen on selkeästi havaittavissa.

8 luku

Hankinnan valmistelu, tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen kuvaus

69 §

Markkinakartoitus

Ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten ja antaa tietoa toimittajille tulevaa hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan.

Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää riippumattomia asiantuntijoita, muita viranomaisia tai toimittajia. Näiden tahojen neuvoja voidaan käyttää apuna hankintamenettelyn suunnittelussa ja toteuttamisessa, mutta neuvojen käyttäminen ei kuitenkaan saa johtaa kilpailun vääristymiseen eikä 3 §:ssä tarkoitettujen syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteiden vastaiseen menettelyyn.

70 §

Ehdokkaan tai tarjoajan osallistuminen hankinnan valmisteluun

Jos ehdokas, tarjoaja tai tarjoajaan liittyvä yritys on osallistunut hankinnan valmisteluun, on hankintayksikön varmistettava, että tämä ei vääristä kilpailua.

Hankinnan valmisteluun osallistuneen toimittajan saa sulkea 83 §:n 2 momentin mukaisesti pois tarjouskilpailusta vain, jos ei ole muita keinoja varmistaa 3 §:ssä tarkoitetun syrjimättömyysperiaatteen toteutumista. Ennen poissulkemista ehdokkaalle tai tarjoajalle on annettava mahdollisuus osoittaa, ettei sen osallistuminen hankinnan valmisteluun ole johtanut tasapuolisen ja syrjimättömän hankintamenettelyn vaarantumiseen.

71 §

Tarjouspyyntö

Tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet on laadittava niin selviksi, että niiden perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Jos tarjouspyyntö ja hankintailmoitus eroavat sisällöltään, noudatetaan hankintailmoitusta.

72 §

Tarjouspyynnön sisältö

Tarjouspyynnössä, neuvottelukutsussa ja niiden liitteissä on oltava:

1) hankinnan kohteen määrittely tai hankekuvaus sekä hankinnan kohteeseen liittyvät muut laatuvaatimukset;
2) viittaus julkaistuun hankintailmoitukseen;
3) määräaika tarjousten tekemiselle;
4) osoite, johon tarjoukset on toimitettava;
5) kieli tai kielet, joilla tarjoukset on laadittava;
6) tarjousasiakirjojen esittämistä ja muotoa koskevat muut vaatimukset;
7) kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelujen alkamispäivä sekä neuvotteluissa käytettävä kieli tai kielet;
8) ehdokkaiden tai tarjoajien taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä soveltuvuutta ja ammatillista pätevyyttä koskevat ja muut vaatimukset sekä pyyntö täydentää yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja ja luettelo asiakirjoista, joita ehdokkaan tai tarjoajan sekä tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan on soveltuvuuden arviointia varten toimitettava;
9) kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet ja niiden suhteellinen painotus, kohtuullinen vaihteluväli tai poikkeuksellisissa tapauksissa vertailuperusteiden tärkeysjärjestys;
10) tarjousten voimassaoloaika;
11) keskeiset sopimusehdot;
12) muut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjousten tekemisessä.

73 §

Tarjouspyynnön ja muiden hankinta-asiakirjojen asettaminen ehdokkaiden ja tarjoajien saataville

Hankintayksikön on asetettava tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet sekä muut hankinta-asiakirjat ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa. Hankinta-asiakirjat on asetettava saataville siitä päivästä, jona hankintailmoitus on julkaistu. Ilmoituksessa on mainittava internet-osoite, jossa tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat ovat saatavilla sähköisessä muodossa. Jos tarjouskilpailuun kutsutaan ilmoituksella toimittajarekisteristä, hankinta-asiakirjat on asetettava saataville viimeistään, kun tarjouspyyntö tai neuvottelukutsu on lähetetty.

Jos joitakin 1 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja ei voida asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan sähköisessä muodossa saataville 66 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa mainitusta syystä, hankintayksikkö voi ilmoittaa hankintailmoituksessa, että kyseiset asiakirjat toimitetaan muulla tavoin kuin sähköisessä muodossa. Tällaisessa tapauksessa tarjousten jät-

tämisen määräaikaa on pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 61 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

Jos joitakin 1 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja ei voida asettaa ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan sähköisessä muodossa saataville 66 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla, hankintayksikön on asetettava hankintailmoituksessa tietojen luottamuksellisuuden suojaamista koskevat vaatimukset ja ilmoitettava, miten asiakirjoihin voi tutustua. Tällaisessa tapauksessa tarjousten jättämisen määräaikaa on pidennettävä viidellä päivällä lukuun ottamatta 61 §:ssä tarkoitettuja asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia.

Hankintayksikön on toimitettava 1 momentissa tarkoitettuihin asiakirjoihin liittyvät lisätiedot viimeistään kuusi päivää tai 61 §:ssä tarkoitetussa nopeutetussa menettelyssä viimeistään neljä päivää ennen tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräajan päättymistä, jos lisätiedot on pyydetty riittävän ajoissa.

74 §

Ehdokkaille osoitettu kutsu

Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintayksikön on kutsuttava yhtäaikaisesti ja kirjallisesti valitut ehdokkaat jättämään tarjouksensa tai osallistumaan neuvotteluihin. Kutsussa on mainittava internet-osoite, jossa tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat on asetettu saataville sähköisessä muodossa. Jos asiakirjoja ei ole asetettu sähköisessä muodossa saataville, kutsuun on liitettävä tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat.

75 §

Hankinnan kohteen kuvaus

Hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät sekä niihin mahdollisesti sisältyvät tekniset eritelmät on esitettävä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä, neuvottelukutsussa tai näiden liitteissä ja niissä on vahvistettava rakennusurakoilta, palveluilta tai tavaroilta vaadittavat ominaisuudet. Määritelmien on mahdollistettava tarjoajille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun, eivätkä ne saa perusteettomasti rajoittaa kilpailua julkisissa hankinnoissa. Kun hankinnan kohde on tarkoitettu luonnollisten henkilöiden käyttöön, on asianmukaisesti perusteltuja tapauksia lukuun ottamatta hankinnan kohteen määrittely laadittava siten, että otetaan huomioon esteettömyys vammaisille käyttäjille sekä kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu. Hankinnan kohde on määriteltävä viittaamalla muualla lainsäädännössä tai Euroopan unionin säädöksellä pakollisiksi säädettyihin esteettömyysvaatimuksiin.

Hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät on laadittava:

1) sellaisten suorituskykyä koskevien tai toiminnallisten vaatimusten perusteella, jotka ovat riittävän täsmällisiä, jotta tarjoajat pystyvät määrittämään hankinnan kohteen ja hankintayksiköt pystyvät tekemään hankintasopimuksen;

2) viittaamalla hankinnan kohdetta kuvaaviin määritelmiin sekä kansallisiin standardeihin, joilla saatetaan voimaan eurooppalaisia standardeja, eurooppalaisiin teknisiin arviointeihin, yhteisiin teknisiin eritelmiin, kansainvälisiin standardeihin, muihin eurooppalaisten standardointielinten laatimiin teknisiin viitejärjestelmiin, tai jos näitä ei ole, kansallisiin standardeihin, kansallisiin teknisiin hyväksyntöihin tai kansallisiin rakennusurakoiden suunnitteluun, laskentaan ja toteuttamiseen sekä tavaroiden käyttöön liittyviin teknisiin määritelmiin. Jokaiseen viittaukseen on liitettävä ilmaisu "tai vastaava";

3) 1 kohdassa tarkoitettujen vaatimusten perusteella ja viittaamalla näiden vaatimusten mukaisuutta koskevana olettamana 2 kohdassa tarkoitettuihin määritelmiin; taikka

4) viittaamalla 2 kohdassa tarkoitettuihin määritelmiin tiettyjen ominaisuuksien osalta ja 1 kohdassa vaatimuksiin muiden ominaisuuksien osalta.

Hankinnan kohdetta kuvaavassa määritelmässä ei saa mainita tiettyä valmistajaa tai tiettyä alkuperää olevia tavaroita, eikä siinä myöskään saa viitata tavaramerkkiin, patenttiin, tuotetyyppiin, alkuperään, erityiseen menetelmään, joka on ominainen tietyn tarjoajan tavaroille, palveluille tai tuotantoon siten, että viittaus suosii tai syrjii tiettyjä tarjoajia tai tavaroita. Tällainen viittaus on poikkeuksellisesti sallittu vain, jos hankintasopimuksen kohdetta ei ole mahdollista riittävän täsmällisesti ja selvästi kuvata muutoin. Viittaukseen on tällöin liitettävä ilmaisu "tai vastaava".

76 §

Merkkien käyttö hankinnan kohteen kuvauksessa

Hankintayksikkö voi hankinnan kohteen kuvauksessa, tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteissa tai sopimuksen toteuttamisen ehdoissa vaatia tiettyä merkkiä näytöksi siitä, että hankinnan kohde vastaa vaadittuja ympäristöominaisuuksia, sosiaalisia ominaisuuksia tai muita ominaisuuksia. Edellytyksenä tietyn merkin vaatimiselle on, että kaikki seuraavat ehdot täyttyvät:

1) merkille asetetut vaatimukset koskevat ainoastaan perusteita, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen ja soveltuvat hankinnan kohteena olevien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksien määrittelemiseen;

2) merkille asetetut vaatimukset perustuvat puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin;

3) merkit vahvistetaan avoimessa menettelyssä, johon viranomaiset, kuluttajat, työmarkkinaosapuolet, valmistajat, kaupan edustajat ja valtioista riippumattomat organisaatiot sekä muut asiaankuuluvat sidosryhmät, voivat osallistua;

4) kaikkien asianomaisten osapuolten on mahdollista saada merkki;

5) merkille asetetut vaatimukset laatii kolmas osapuoli, johon merkkiä hakeva toimittaja ei voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa.

Jos hankintayksikkö ei edellytä hankinnan kohteen täyttävän kaikkia merkille asetettuja vaatimuksia tai merkkiin sisältyy vaatimuksia, jotka eivät liity hankinnan kohteeseen, sen on ilmoitettava ne hankinnan kohteeseen liittyvät ja merkille asetetut vaatimukset, joihin viitataan. Erityistä merkkiä vaativan hankintayksikön on hyväksyttävä kaikki merkit, joilla varmistetaan, että hankinnan kohde täyttää vastaavat merkille asetetut vaatimukset.

Jos tarjoajalla ei todistettavasti ole ollut mahdollisuutta saada hankintayksikön ilmoittamaa erityistä merkkiä tai vastaavaa merkkiä asetettujen määräaikojen kuluessa syistä, jotka eivät johdu kyseisestä tarjoajasta, hankintayksikön on hyväksyttävä muita asianmukaisia todistuskeinoja. Tällaisia todistuskeinoja ovat valmistajan tekniset asiakirjat, edellyttäen, että asianomainen tarjoaja todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat tai palvelut täyttävät tietylle merkille asetetut vaatimukset tai hankintayksikön ilmoittamat tietyt vaatimukset.

77 §

Testausraportit, sertifikaatit ja muu tekninen selvitys

Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat esittävät vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen testausraportin tai todistuksen näyttönä siitä, että tarjous täyttää hankinnan kohteen kuva-

uksessa asetetut vaatimukset tai perusteet ja, että se on tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteiden tai sopimuksen toteuttamisen ehtojen mukainen. Jos hankintayksikkö vaatii erityisen arviointilaitoksen antaman todistuksen esittämistä, sen on myös hyväksyttävä vastaavien muiden arviointilaitosten antamat todistukset.

Hankintayksikön on hyväksyttävä valmistajan muu kuin 1 momentissa tarkoitettu asianmukainen näyttö, jos 1 momentissa tarkoitettu testausraportti tai todistus ei ole ollut asianomaisen tarjoajan käytettävissä eikä tarjoajalla ole ollut mahdollisuutta saada niitä asetettujen määräaikojen kuluessa. Edellytyksenä on kuitenkin, että käyttömahdollisuuden puuttuminen ei johdu asianomaisesta tarjoajasta. Tarjoajan tulee lisäksi todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat tai palvelut täyttävät hankinnan kohteen kuvauksessa edellytetyt vaatimukset tai perusteet, tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet tai sopimuksen toteuttamisen ehdot.

Jos hankintayksikkö määrittelee hankinnan kohteen 75 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, se ei saa hylätä tarjousta tavaroista, palveluista tai rakennusurakoista, jotka ovat kansallisesti voimaan saatetun eurooppalaisen standardin, eurooppalaisen teknisen hyväksynnän, yhteisen teknisen eritelmän, kansainvälisen standardin tai eurooppalaisen standardointielimen laatiman teknisen viitejärjestelmän mukaisia. Edellytyksenä on, että nämä eritelmät koskevat hankintayksikön asettamia suorituskykyä koskevia tai toiminnallisia vaatimuksia. Tarjoajan on osoitettava tarjouksessaan, että standardin mukainen tavara, palvelu tai urakka täyttää hankintayksikön asettamat vaatimukset.

Jos hankintayksikkö määrittelee hankinnan kohteen 75 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, hankintayksikkö ei saa hylätä tarjousta tarjouspyyntöä vastaamattomana, jos tarjoaja osoittaa tarjouksessaan jollakin asianmukaisella tavalla, että sen tarjoama tavara, palvelu tai urakka täyttää hankinnan kohteen kuvauksessa määritellyt vaatimukset vastaavalla tavalla.

78 §

Tarjouksen ja osallistumishakemuksen vaatimustenmukaisuuden osoittaminen

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavaran, palvelun tai rakennusurakan olevan tarjouspyynnössä ja muissa hankinta-asiakirjoissa esitettyjen vaatimusten mukainen. Hankintayksikön on suljettava tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset tarjouskilpailusta.

Jos tarjouksessa tai osallistumishakemuksessa olevat tiedot tai asiakirjat ovat puutteellisia tai virheellisiä taikka jos jotkut asiakirjat tai tiedot puuttuvat, hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja tai asiakirjoja hankintayksikön asettamassa määräajassa. Edellytyksenä on, että menettelyssä noudatetaan 3 §:ssä säädettyjä periaatteita.

79 §

Hankintasopimuksen jakaminen osiin

Hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksen erillisinä osina ja määritellä kyseisten osien koon ja kohteen. Jos hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, sen on esitettävä jakamatta jättämisen syyt hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä tai hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa, voiko tarjouksen antaa yhdestä, useammasta vai kaikista osista. Jos tarjouksia voi antaa useammasta tai kaikista osista, hankintayksikkö voi rajoittaa niiden osien määrää, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi.

Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa niiden osien enimmäismäärä, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä säännöt, joita se soveltaa ratkaistessaan, mihin osaan tarjoajan tarjous tulee valituksi, jos tarjoajan tarjous tulisi valituksi hankintailmoituksessa ilmoitettua enimmäismäärää useampaan osaan.

Hankintayksikkö voi yhdistää useampia osia tai kaikki osat samaan hankintasopimukseen. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa, mitkä osat tai osien ryhmät se voi yhdistää.

80 §

Vaihtoehtoiset ja rinnakkaiset tarjoukset

Hankintayksikkö voi hyväksyä vaihtoehtoisia tarjouksia, jos vaihtoehtoisten tarjousten esittäminen on ilmoitettu sallituksi hankintailmoituksessa. Lisäksi tulee ilmoittaa, onko sallittua tarjota ainoastaan vaihtoehtoa. Hankintayksikkö voi myös vaatia, että tarjoajat esittävät vaihtoehtoja. Vaihtoehtojen tulee liittyä hankintasopimuksen kohteeseen. Hankintayksikön on varmistettava, että 91 §:ssä tarkoitettuja perusteita voidaan soveltaa vaihtoehtoisiin tarjouksiin ja muihin tarjouksiin.

Vaihtoehtoisen tarjouksen tulee täyttää tarjouspyynnössä ja muissa hankinta-asiakirjoissa esitetyt hankinnan kohteelta edellytetyt vähimmäisvaatimukset sekä vaatimukset vaihtoehtojen esittämiselle. Jos hankintayksikkö on ilmoittanut hyväksyvänsä vaihtoehtoisten tarjousten esittämisen, vaihtoehtoa ei saa hylätä yksinomaan sillä perusteella, että se johtaisi tavarahankinnan sijasta palveluhankintaan tai palveluhankinnan sijasta tavarahankintaan.

Hankintayksikkö voi kieltää toimittajia tekemästä usean rinnakkaisen tarjouksen, jos tämä on etukäteen ilmoitettu tarjouspyynnössä.

81 §

Alihankinta

Hankintayksikkö voi vaatia tarjoajia ilmoittamaan tarjouksessaan, minkä osan sopimuksista se aikoo antaa alihankintana kolmansille, sekä ehdotetut alihankkijat. Tällainen ilmoitus ei rajoita pääasiallisen tarjoajan vastuuta hankinnan toteuttamisesta.

Rakennusurakoissa ja sellaisissa palveluhankinnoissa, jotka suoritetaan hankintayksikön välittömässä valvonnassa olevissa tiloissa, hankintayksikön on velvoitettava viimeistään hankintasopimuksen toteuttamisen alkaessa valittua tarjoajaa ilmoittamaan sellaisten alihankkijoiden nimet, yhteystiedot ja lailliset edustajat, jotka osallistuvat rakennusurakkaan tai palveluhankintaan, jos ne ovat kyseisenä ajankohtana tiedossa. Valitun tarjoajan on ilmoitettava hankintasopimuksen voimassaoloaikana myös muutokset tällaisissa alihankkijoissaan sekä muutokset edellä mainittuihin tietoihin.

Hankintayksikkö voi laajentaa edellä 2 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvoitteen:

1) muihin kuin 2 momentissa tarkoitettuihin hankintasopimuksiin; sekä
2) pidemmälle alihankintaketjuun.

Hankintayksikkö voi rakennusurakka- ja palveluhankinnoissa sekä tavarahankintaan liittyvissä kokoamis- ja asennustöissä vaatia, että tarjoaja tai ryhmittymän jäsen itse toteuttaa tietyt kriittiset tehtävät.

82 §

Alihankkijoiden poissulkeminen

Hankintayksikkö voi 85—87 §:n mukaisesti tarkistaa, onko olemassa perusteita alihankkijoiden poissulkemiseksi 83 tai 84 §:n nojalla. Jos alihankkijaa koskee jokin pakollinen poissulkemisperuste, hankintayksikön on vaadittava, että tarjoaja korvaa alihankkijan. Jos alihankkijaa koskee jokin hankintalain 81 §:ssä tarkoitettu harkinnanvarainen poissulkemisperuste, hankintayksikkö voi vaatia alihankkijaa korvattavaksi.

9 luku

Ehdokkaiden ja tarjoajien sekä tarjouksen valinta

83 §

Ehdokkaan ja tarjoajan valintaperusteet

Hankintayksikön on valittava ehdokkaat ja tarjoajat etukäteen ilmoitettujen puolueettomien perusteiden mukaisesti. Hankintayksikön on suljettava pois sellaiset tarjoajat tai ehdokkaat, jotka eivät täytä näitä ehtoja. Ehdokkaan ja tarjoajan valintaperusteiden on oltava toimittajien saatavilla. Neuvottelumenettelyssä hankintayksikön on tarvittaessa vähennettävä valittujen tarjoajien määrää etukäteen ilmoitettujen perusteiden mukaisesti.

Hankintayksikkö voi soveltaa ehdokkaan ja tarjoajan soveltuvuuden arviointiin ja valintaan hankintalain 81 §:ssä säädettyjä harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita, 85 §:ssä säädettyjä taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen liittyviä vaatimuksia sekä 86 §:ssä säädettyjä teknistä suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevia vaatimuksia. Ehdokas tai tarjoaja voi esittää näyttöä luotettavuudestaan pakollisesta tai harkinnanvaraisesta poissulkemisperusteesta huolimatta siten kuin asiasta hankintalain 82 §:ssä säädetään.

Perusteet voivat liittyä hankintayksikön tarpeeseen vähentää tarjoajien lukumäärää siten, että hankintamenettelyyn käytettävissä olevat voimavarat ovat oikeassa suhteessa käytettävän menettelyn luonteeseen nähden. Valittujen tarjoajien määrän on kuitenkin varmistettava riittävä kilpailu.

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö voi tarkistaa tarjousten vaatimustenmukaisuuden ja vertailla tarjoukset ennen soveltuvuuden tarkistamista. Hankintasopimusta ei kuitenkaan voida tehdä sellaisen tarjoajan kanssa, joka olisi tullut sulkea menettelystä 84 §:n nojalla tai joka ei täytä hankintayksikön asettamia soveltuvuusvaatimuksia.

84 §

Pakolliset poissulkemisperusteet

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:

1) rikoslain (39/1889) 16 luvun 13 §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 a §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen kansanedustajalle tai 16 luvun 14 b §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle;

2) rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitettu osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan;
3) rikoslain 25 luvun 3 §:ssä tarkoitettu ihmiskauppa tai 25 luvun 3 a §:ssä tarkoitettu törkeä ihmiskauppa;
4) rikoslain 29 luvun 1 §:ssä tarkoitettu veropetos, 29 luvun 2 §:ssä tarkoitettu törkeä veropetos, 29 luvun 4 a §:ssä tarkoitettu työeläkevakuutusmaksupetos, 29 luvun 4 b §:ssä tarkoitettu törkeä työeläkevakuutusmaksupetos, 29 luvun 5 §:ssä tarkoitettu avustuspetos, 29 luvun 6 §:ssä tarkoitettu törkeä avustuspetos tai 29 luvun 7 §:ssä tarkoitettu avustuksen väärinkäyttö;
5) rikoslain 30 luvun 7 §:ssä tarkoitettu lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 7 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 §:ssä tarkoitettu lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa tai 30 luvun 8 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa;
6) rikoslain 32 luvun 6 §:ssä tarkoitettu rahanpesu, 32 luvun 7 §:ssä tarkoitettu törkeä rahanpesu, 32 luvun 8 §:ssä tarkoitettu salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 32 luvun 9 §:ssä tarkoitettu tuottamuksellinen rahanpesu;
7) rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toiminnan edistäminen, 34 a luvun 4 a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismin rahoittaminen.

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokkaan tai tarjoajan hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rikoslain 47 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta työturvallisuusrikoksesta, 47 luvun 2 §:ssä tarkoitetusta työaikasuojelurikoksesta, 47 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta työsyrjinnästä, 47 luvun 3 a §:ssä tarkoitetusta kiskonnantapaisesta työsyrjinnästä, 47 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta tai 47 luvun 6 a §:ssä tarkoitetusta luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä.

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja myös muussa valtiossa 1 tai 2 momentissa mainittua rikosta vastaavasta rikoksesta annetun lainvoimaisen tuomion perusteella. Näitä rikoksia ovat seuraavat Euroopan unionin lainsäädännössä tarkoitetut rikokset:
1) osallistuminen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2008/841/YOS 2 artiklassa määritellyn rikollisjärjestön toimintaan;
2) korruptio, sellaisena kuin se on määritelty Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla tehdyn sellaisen lahjonnan, jossa on osallisena Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, torjumista koskevan yleissopimuksen (SopS 98/2005) 3 artiklassa ja lahjonnan torjumisesta yksityisellä sektorilla tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS 2 artiklan 1 kohdassa;
3) Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen (SopS 85/2002) 1 artiklassa tarkoitetut petokset;
4) terrorismin torjumisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/475/YOS 1 artiklassa määritellyt terrorismirikokset tai 3 artiklassa määritellyt terroritoimintaan liittyvät rikokset taikka puitepäätöksen 4 artiklassa tarkoitettu yllyttäminen, avunanto tai yritys;
5) rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoitukseen annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY 1 artiklassa määritelty rahanpesu tai terrorismin rahoitus;
6) lapsityövoima ja muut ihmiskaupan muodot siten kuin ne on määritelty ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS korvaamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/36/EU 2 artiklassa.

Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta myös ehdokas tai tarjoaja, joka on lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla todettu laiminlyöneen velvollisuutensa maksaa Suomen tai sijoittautumismaansa veroja tai sosiaaliturvamaksuja. Edellä säädettyä ei kuitenkaan sovelleta, jos ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten.

Ehdokasta tai tarjoajaa ei saa sulkea tarjouskilpailusta, jos 1—3 momentissa tarkoitettua rikosta taikka 4 momentissa tarkoitettua laiminlyöntiä koskevan lainvoimaisen tuomion antamisesta on kulunut yli viisi vuotta.

85 §

Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja

Hankintayksikön on vaadittava käytettäväksi yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa alustavana näyttönä siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää seuraavat vaatimukset:

1) mikään 84 §:ssä ja hankintalain 81 §:ssä tarkoitetuista poissulkemisperusteista ei koske ehdokasta tai tarjoajaa;

2) ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat 83 §:n 2 momentissa tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset.

Ehdokas tai tarjoaja voi käyttää samaa yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa useissa hankintamenettelyissä osoituksena 1 momentissa tarkoitettujen vaatimusten täyttymisestä edellyttäen, että ehdokas tai tarjoaja vahvistaa asiakirjan sisältämien tietojen olevan edelleen voimassa ja vastaavan hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja on laadittava sähköisesti käyttäen yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan vakiolomakkeen vahvistamisesta annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2016/7 vahvistettua vakiolomaketta.

86 §

Poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittäminen

Ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava valittua tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset sen tutkimiseksi, koskeeko sitä 84 §:ssä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste ja täyttyvätkö hankintayksikön asettamat 83 §:ssä tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset. Jos hankintayksikkö vetoaa hankintalain 81 §:n 1 momentin 1, 2 tai 4 kohdassa tarkoitettuun harkinnanvaraiseen poissulkemisperusteeseen, sen on ennen hankintasopimuksen tekemistä vaadittava valittua tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset kyseisen harkinnanvaraisen poissulkemisperusteen olemassaolon tutkimiseksi.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös puitejärjestelyyn perustuviin ja dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtyihin hankintoihin, jos selvityksiä ei ole vaadittu tarjoajia puitejärjestelyyn tai dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksyttäessä. Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta puitejärjestelyyn perustuviin hankintoihin silloin, kun hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista.

Hankintayksikkö voi myös milloin tahansa hankintamenettelyn aikana pyytää ehdokkaita ja tarjoajia toimittamaan kaikki tai osan 1 momentissa tarkoitetuista selvityksistä, jos se on tarpeen menettelyn asianmukaisen kulun varmistamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuksi näytöksi on hyväksyttävä 84 §:ssä tarkoitettujen pakollisten poissulkemisperusteiden osalta rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 8 momentissa ja 6 b §:ssä tarkoitettu ote rikosrekisteristä taikka tarjoajan tai sen hallinto-, johto- tai valvonta-

elimen jäsenen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävän henkilön alkuperämaan tai sijoittautumismaan toimivaltaisen viranomaisen antama ote rikosrekisteristä. Rikosrekisteriote ei saa olla kahtatoista kuukautta vanhempi. Hankintayksikkö tai tarjoaja ei saa ottaa jäljennöstä rikosrekisteriotteesta eikä tallettaa sitä itselleen. Hankintayksikön on poissulkemisperusteiden selvittämisen jälkeen hävitettävä rikosrekisteriote tai palautettava se henkilölle, jota se koskee. Rikosrekisteristä ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista muille kuin sellaisille henkilöille, jotka välttämättä tarvitsevat niitä poissulkemisperusteiden selvittämiseksi. Jollei ehdokkaan tai tarjoajan sijoittautumismaassa anneta edellä tarkoitettua otetta tai todistusta, niiden sijasta näytöksi on hyväksyttävä ehdokkaan tai tarjoajan edustajan sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valaehtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Näytöksi on hankintalain 81 §:n 1 momentin 1 ja 2 sekä 4 kohdan osalta hyväksyttävä toimivaltaisen viranomaisen antama todistus. Jollei ehdokkaan tai tarjoajan sijoittautumismaassa anneta tällaisia todistuksia, näytöksi on hyväksyttävä ehdokkaan tai tarjoajan edustajan sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valaehtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Näyttö ehdokkaan tai tarjoajan taloudellisesta ja rahoituksellisesta tilanteesta voidaan antaa yhdellä tai useammalla liitteessä E luetellulla asiakirjalla. Jos ehdokas tai tarjoaja ei hyväksyttävästä syystä voi toimittaa hankintayksikölle sen pyytämiä asiakirjoja, se saa osoittaa taloudellisen ja rahoituksellisen tilanteensa jollakin muulla hankintayksikön hyväksymällä asiakirjalla.

Ehdokkaan tai tarjoajan teknisestä pätevyydestä voidaan antaa näyttö yhdellä tai useammalla liitteessä E luetelluista tavoista hankinnan kohteen luonteen, määrän tai laajuuden ja käyttötarkoituksen mukaan.

Hankintayksikkö ei saa vaatia tarjoajaa toimittamaan näyttöä 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin, jos hankintayksikkö voi saada tarvittavat todistukset, selvitykset ja muut tiedot Suomessa tai muussa Euroopan talousalueen valtiossa olevasta maksuttomasta tietokannasta. Tarjoajaa ei saa vaatia toimittamaan asiakirjanäyttöä, jos hankintayksiköllä on tarvittavat ajantasaiset asiakirjat jo hallussaan.

87 §

Sähköinen todistushakemisto

Hankintayksikön on pyydettävä ensisijaisesti Euroopan komission perustamaan sähköiseen todistushakemistoon kuuluvia todistuksia ja muita asiakirjoja 86 §:ssä tarkoitetuksi näytöksi poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä.

Työ- ja elinkeinoministeriön tai sen määräämän tahon on varmistettava, että komission perustamaan sähköiseen todistushakemistoon syötettyjä tietoja todistuksista ja muusta asiakirjanäytöstä pidetään jatkuvasti ajan tasalla.

88 §

Ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet

Hankintayksikkö voi pyytää ehdokkaalta tai tarjoajalta selvityksen rakennusurakan toteuttamisessa tai palvelun suorittamisessa toteutettavista ympäristövaikutusten hallintaa koskevista toimenpiteistä. Hankintayksikön vaatiessa riippumattomien toimielinten antamia todistuksia siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää ympäristöasioiden hallintaa koskevien standardien vaatimukset, sen on viitattava unionin ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS) tai tunnustettuihin ympäristöjärjestelmiin taikka alan eurooppalaisiin tai kansainvälisiin standardeihin perustuviin muihin ympäristöasioiden hallintaa koskeviin standardeihin, jotka tunnustetut laitokset ovat sertifioineet. Hankintayksikön on hyväksyttävä myös muiden

Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimielinten vastaavat todistukset sekä ehdokkaiden ja tarjoajien todistukset vastaavista ympäristönhallintatoimenpiteistä.

Hankintayksikkö voi pyytää ehdokkaalta tai tarjoajalta selvityksen laadunvarmistustoimenpiteistä. Hankintayksikön vaatiessa riippumattomien toimielinten antamia todistuksia siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää laadunvarmistusstandardien vaatimukset, mukaan lukien esteettömyys vammaisille henkilöille, sen on viitattava alan eurooppalaisiin standardisarjoihin perustuviin laadunvarmistusjärjestelmiin, jotka varmentamista koskevia eurooppalaisia standardisarjoja noudattavat toimielimet ovat vahvistaneet. Hankintayksikön on hyväksyttävä myös muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimielinten vastaavat todistukset sekä tarjoajien toimittamat todistukset vastaavista laadunvarmistustoimenpiteistä.

Jos ehdokkaalla tai tarjoajalla ei ollut todistettavasti mahdollisuutta saada 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja todistuksia niille mahdollisesti asetettujen määräaikojen kuluessa syistä, jotka eivät johdu ehdokkaasta tai tarjoajasta itsestään, hankintayksikön on hyväksyttävä myös muu näyttö ympäristönhallinta- tai laadunvarmistustoimenpiteistä. Edellytyksenä on, että ehdokas tai tarjoaja osoittaa muuhun näyttöön perustuvien ympäristönhallinta- tai laadunvarmistustoimenpiteiden vastaavan ympäristöasioiden hallintajärjestelmää koskevien standardien tai laadunvarmistusstandardien vaatimuksia.

89 §

Ehdokkaan ja tarjoajan oikeudellinen muoto sekä ilmoitus vastaavista henkilöistä

Ehdokasta tai tarjoajaa, joka saa tarjota hankinnan kohteena olevia palveluja sijoittautumismaansa lainsäädännön mukaan, ei saa hylätä pelkästään sillä perusteella, että sen on muun lain mukaan oltava joko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Hankintayksikkö voi palveluhankinnoissa ja rakennusurakoissa sekä sijoittamis- tai asennustoimia sisältävissä tavarahankinnoissa velvoittaa ehdokkaat ja tarjoajat ilmoittamaan tarjouksissaan tai osallistumishakemuksissaan kyseisen palvelun tai rakennusurakan suorittamisesta vastaavien henkilöiden nimet ja ammatilliset pätevyydet.

90 §

Tarjouskilpailuun osallistuminen ryhmittymänä ja muiden yksiköiden voimavarojen käyttö

Toimittajat saavat tehdä tarjouksia tai ilmoittautua ehdokkaaksi ryhmittymänä. Hankintayksikkö ei saa edellyttää ehdokkaiden tai tarjoajien ryhmittymältä tiettyä oikeudellista muotoa tarjouksen tai osallistumishakemuksen tekemistä varten. Ryhmittymältä voidaan kuitenkin edellyttää tiettyä oikeudellista muotoa sopimusaikana, jos se on tarpeen hankintasopimuksen asianmukaiseksi toteuttamiseksi. Hankintayksikkö voi hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä ilmoittaa, miten ehdokkaiden ja tarjoajien on yhdessä ryhmittymänä täytettävä hankintalain 85 §:ssä tarkoitetut vaatimukset taloudellisesta ja rahoituksellisesta tilanteesta, hankintalain 86 §:ssä tarkoitetut vaatimukset teknisestä suorituskyvystä ja ammatillisesta pätevyydestä taikka 95 §:ssä tarkoitetut erityisehdot. Tällaisten ehdokkaiden ja tarjoajien ryhmittymiä koskevien lisäehtojen on oltava objektiivisesti perusteltuja ja oikeasuhteisia.

Ehdokas tai tarjoaja voi käyttää hankinnan toteuttamiseen muiden yksiköiden voimavaroja riippumatta niiden välisten suhteiden oikeudellisesta luonteesta. Ryhmittymä voi käyttää hankinnan toteuttamiseen ryhmittymään kuuluvien tai muiden yksiköiden voimavaroja. Muiden yksiköiden henkilöstön pätevyyteen ja kokemukseen liittyviä voimavaroja voidaan käyttää hyväksi vain, jos kyseiset muut yksiköt suorittavat hankinnan kohteena olevat rakennusurakat tai palvelut taikka osan niistä. Ehdokkaan tai tarjoajan taikka niiden ryhmittymän on osoitettava hankintayksikölle taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä suorituskykyä ja am-

matillista pätevyyttä koskevien sekä muiden vaatimusten täyttyminen. Näyttönä voidaan käyttää yritysten välisiä sopimuksia tai muita sitoumuksia, joilla osoitetaan, että vaaditut edellytykset täyttävät voimavarat ovat ehdokkaiden tai tarjoajien taikka ryhmittymän käytettävissä.

Hankintayksikön on vaadittava ehdokasta tai tarjoajaa korvaamaan toimittaja, jonka voimavaroja se käyttää hyväkseen, jos kyseistä toimittajaa koskee 84 §:ssä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste tai jos toimittaja ei täytä 83 §:n 2 momentissa tarkoitettuja soveltuvuusvaatimuksia. Hankintayksikkö voi vaatia ehdokasta tai tarjoajaa korvaamaan toimittajan, jota koskee hankintalain 81 §:ssä säädetty harkinnanvarainen poissulkemisperuste.

Jos ehdokas tai tarjoaja käyttää hyväkseen muiden yksiköiden voimavaroja taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevien vaatimusten täyttämiseksi, hankintayksikkö voi edellyttää, että ehdokas tai tarjoaja ja kyseiset muut yksiköt ovat yhdessä vastuussa hankintasopimuksen toteuttamisesta.

91 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Jos hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on esitettävä tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä taikka hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

Hankintayksikkö voi asettaa hinta-laatusuhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- tai sosiaalisiin näkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin. Laatuun liittyviä perusteita voivat olla tekniset ansiot, esteettiset ja toiminnalliset ominaisuudet, esteettömyys, kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu, käyttökustannukset, kustannustehokkuus, myynnin jälkeinen palvelu ja tekninen tuki, huolto ja toimituspäivä tai toimitus- tai toteutusaika sekä muut toimitusehdot. Hankintayksikkö voi ottaa huomioon myös hankintasopimuksen toteutukseen osoitetun henkilöstön pätevyyden ja kokemuksen sekä henkilöstön organisoinnin, jos osoitetun henkilöstön laadulla voi olla merkittävä vaikutus hankintasopimuksen toteuttamisessa.

Hankintayksikkö voi esittää hinta-laatusuhteen kustannustekijät myös kiinteän hinnan tai kustannusten muodossa, jolloin tarjoajat kilpailevat ainoastaan laatuun liittyvillä perusteilla.

Hankintayksikön on ilmoitettava käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste tai hinta-laatusuhteen mukaiset vertailuperusteet hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa. Hankintayksikön on yksilöitävä vertailuperusteiden suhteellinen painotus hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyynnössä. Painotus voidaan ilmaista myös ilmoittamalla kohtuullinen vaihteluväli. Jos vertailuperusteiden suhteellista painotusta ei perustellusta syystä voida määritellä, vertailuperusteet on ilmoitettava alenevassa tärkeysjärjestyksessä.

Vertailuperusteiden on liityttävä hankinnan kohteeseen 92 §:n mukaisesti, ne eivät saa antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta ja niiden on oltava syrjimättömiä ja varmistettava todellisen kilpailun mahdollisuus. Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

92 §

Liityntä hankinnan kohteeseen

Hinta-laatusuhteen vertailuperuste liittyy hankinnan kohteeseen, jos se liittyy kyseisen sopimuksen perusteella toimitettaviin rakennusurakoihin, tavarahankintoihin tai palveluihin liittyvään sopimukseen miltä tahansa osin ja missä tahansa niiden elinkaaren vaiheessa. Tätä sovelletaan myös tilanteisiin, joissa vertailuperusteina mainitut tekijät eivät kuulu hankinnan kohteeseen sen fyysisenä osana.

93 §

Elinkaarikustannukset

Hankintayksikkö voi käyttää hankinnan kustannusten arvioimisen perusteena elinkaarikustannuksia. Elinkaarikustannuksia ovat hankintayksikölle tai muille hankinnan kohteen käyttäjille aiheutuneet hankintakustannukset, käyttökustannukset, huoltokustannukset sekä kierrätys- ja jätevaiheen kustannukset ja muut rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen elinkaaren aikaiset kustannukset.

Elinkaarikustannuksia ovat myös ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvat ja hankinnan kohteeseen sen elinkaaren aikana liittyvät kustannukset, jos niiden rahallinen arvo voidaan määrittää ja tarkistaa. Edellytyksenä ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvien kustannusten huomioimiselle on lisäksi, että:

1) arviointimenetelmä perustuu puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin;

2) arviointimenetelmä ei aiheettomasti suosi tai syrji tiettyjä toimittajia;

3) arviointimenetelmä on kaikkien asianomaisten osapuolten saatavilla ja käytettävissä; ja

4) kustannusten laskemiseksi vaadittavien tietojen toimittaminen ei vaadi kohtuuttomia ponnistuksia tavanomaista huolellisuutta noudattavilta toimittajilta.

Jos hankintayksikkö arvioi kustannukset elinkaarikustannusmallilla, sen on ilmoitettava hankinta-asiakirjoissa, mitkä tiedot tarjoajien ja ehdokkaiden on toimitettava kustannusten laskemista varten ja mitä menetelmää se käyttää elinkaarikustannusten laskennassa.

94 §

Poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset

Hankintayksikön on vaadittava tarjoajalta selvitys tarjouksen hinnoista tai kustannuksista, jos tarjous vaikuttaa poikkeuksellisen alhaiselta. Pyyntö ja selvitys voivat koskea erityisesti valmistusmenetelmää, palvelun suorittamisen tai rakennusmenetelmän taloudellisia ja teknisiä ratkaisuja, hankinnan poikkeuksellisen edullisia ehtoja, rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen omintakeisuutta, hankintalain 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden noudattamista, alihankintoja sekä tarjoajan saamaa valtiontukea.

Hankintayksikkö voi hylätä hankinnan laatuun ja laajuuteen nähden hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen, jos tarjoajan antama selvitys ja muu toimitettu näyttö ei tyydyttävästi selitä tarjottujen hintojen tai kustannusten alhaista tasoa. Hankintayksikön on hylättävä tarjous, jos tarjouksen poikkeuksellisen alhainen hinta tai kustannukset johtuvat hankintalain 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden laiminlyömisestä.

Hankintayksikkö voi hylätä tarjouksen, joka on hinnaltaan tai kustannuksiltaan poikkeuksellisen alhainen tarjoajan saaman lainvastaisen valtiontuen vuoksi vain, jos tarjoaja ei pysty

hankintayksikön asettamassa riittävässä määräajassa näyttämään toteen, että valtiontuki on myönnetty laillisesti. Hankintayksikön on ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle tarjouksen hylkäämisestä tässä momentissa tarkoitetusta syystä.

95 §

Hankintasopimuksen erityisehdot

Hankintayksikkö voi asettaa hankintasopimuksen toteuttamiselle erityisehtoja edellyttäen, että ehdot liittyvät hankinnan kohteeseen 92 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Ehdot voivat liittyä hankinnan taloudellisiin ja sosiaalisiin sekä innovaatio-, ympäristö- ja työllisyysnäkökohtiin. Hankintasopimuksen erityisehdoista on ilmoitettava hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Valtion keskushallintoviranomaisen ja tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan väliseen hankintasopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan Suomessa toteutettavassa hankintasopimukseen sisältyvässä työssä on noudatettava vähintään niitä työsuhteen vähimmäisehtoja, joita Suomen lain ja työehtosopimusmääräysten mukaan on noudatettava samanlaatuisessa työssä.

Mitä 2 momentissa säädetään valtion keskushallintoviranomaisen velvollisuudesta, sovelletaan myös silloin, kun muu 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö tekee rakennusurakkaa koskevan hankintasopimuksen.

96 §

Hankintayksikön antaman tuen huomioon ottaminen tarjousten vertailussa

Jos tarjoajana on hankintayksikön omaan organisaatioon kuuluva yksikkö taikka, jos tarjoaja on saanut tai on saamassa hankintayksiköltä tarjoushintaan vaikuttavaa taloudellista tukea, hankintayksikön tulee tarjousten vertailussa ottaa huomioon edellä mainittu taloudellinen tuki ja muut sille aiheutuvat todelliset tarjoushintaan vaikuttavat seikat.

97 §

Kolmansista maista peräisin olevia tuotteita sisältävät tarjoukset

Tavarahankintaa koskeva tarjous voidaan hylätä, jos tullikoodeksista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa EU N:o 952/2013 määriteltyjen kolmansista maista peräisin olevien tuotteiden osuus on yli 50 prosenttia tarjoukseen sisältyvien tuotteiden kokonaisarvosta. Tällaisina tuotteina pidetään myös teleliikennelaitteissa käytettäviä ohjelmistoja.

Jos kaksi tai useampi tarjous on 91 §:ssä tarkoitettujen vertailuperusteiden mukaan samanarvoinen, etusijalle on asetettava se tarjous, jota ei voida hylätä 1 momentin mukaisesti. Tarjousten hintoja on pidettävä tämän pykälän mukaisesti samanarvoisina, jos niiden hintaero on enintään kolme prosenttia.

Tarjousta ei kuitenkaan saa asettaa etusijalle 2 momentin mukaisesti, jos sen hyväksyminen velvoittaisi hankintayksikön hankkimaan jo olemassa oleviin laitteisiin verrattuna teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaisia laitteita, ja se johtaisi yhteensopimattomuuteen taikka käyttöön tai ylläpitoon liittyviin teknisiin vaikeuksiin tai suhteettomiin kustannuksiin.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta sellaisista kolmansista maista peräisin olevia tuotteita sisältäviin tarjouksiin, joiden kanssa Euroopan unioni on tehnyt monen- tai kahdenvälisen sopimuksen sen varmistamiseksi, että unionin yrityksille taataan yhdenvertainen ja todellinen pääsy näiden kolmansien maiden markkinoille.

III OSA

Sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita erityisiä palveluhankintoja sekä käyttöoikeussopimuksia koskevat menettelyt

10 luku

Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat

98 §

Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintoihin sovellettavat säännökset

Sen lisäksi, mitä I ja IV osassa säädetään hankintasopimuksista, liitteessä C lueteltuja palveluja koskeviin hankintoihin, jotka ovat arvoltaan vähintään 13 §:ssä säädettyjen kynnysarvojen suuruisia, sovelletaan tämän luvun säännöksiä.

99 §

Palvelujen käyttäjien tarpeiden huomioon ottaminen hankinnoissa

Tämän luvun mukaisissa palveluhankinnoissa hankintayksikön on otettava huomioon kyseistä palvelua koskeva lainsäädäntö. Sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnassa palvelun käyttäjien yksilöllisten ja pitkäaikaisten sekä toistuvien hoito- tai sosiaalipalvelujen turvaamiseksi hankintayksikön on otettava huomioon käyttäjien erityistarpeet ja kuuleminen siten kuin muualla laissa säädetään.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, hankintayksikön on sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnassa pyrittävä ottamaan huomioon palvelujen laatuun, jatkuvuuteen, esteettömyyteen, kohtuuhintaisuuteen, saatavuuteen ja kattavuuteen, eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin, käyttäjien osallistumiseen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä innovointiin liittyvät tekijät.

Pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevan sosiaali- ja terveyspalvelun hankinnassa hankintayksikön on pyrittävä määrittämään sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia palvelun käyttäjille.

100 §

Hankintamenettely

Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on 3 §:ssä tarkoitettujen periaatteiden mukainen. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Suorahankintoihin sovelletaan, mitä 43 ja 44 §:ssä säädetään suorahankinnoista palveluhankinnoissa.

101 §

Suorahankinta erityistilanteissa

Sen lisäksi, mitä 100 §:n 2 momentissa säädetään, hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan yksittäisissä tapauksissa tämän luvun mukaisissa palveluhankinnoissa, jos tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi.

102 §

Ilmoittaminen

Hankintayksikön on ilmoitettava tämän luvun mukaisista palveluhankinnoista siten kuin 6 luvussa säädetään.

103 §

Tietojenvaihto

Hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto on toimitettava hankintayksikön valitsemalla tavalla. Valittujen viestintävälineiden on oltava yleisesti käytettävissä, eikä välineen valinta saa vaarantaa toimittajien mahdollisuutta osallistua hankintamenettelyyn.

Jos hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto toteutetaan sähköisiä välineitä käyttäen, sovelletaan, mitä 66 §:ssä säädetään.

104 §

Tarjouspyyntö ja tarjous

Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja laadittava siten, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa palvelun olevan tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen. Tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset on suljettava pois tarjouskilpailusta.

105 §

Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Soveltuvuutta koskevien vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan kohteeseen. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä vaatimukset hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa asetettuja soveltuvuusvaatimuksia. Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksensa osana vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Vakuutuksessa annettujen tietojen paikkansapitävyys tulee tarkastaa tarjouskilpailun voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

Hankintayksikön tulee soveltaa 84 §:ssä ja se voi soveltaa hankintalain 81 §:ssä säädettyjä poissulkemisperusteita.

106 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on esitettävä tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä taikka hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

11 luku

Käyttöoikeussopimukset

107 §

Käyttöoikeussopimuksiin sovellettavat säännökset

Sen lisäksi, mitä 1—3, 8, 13 ja 14 luvussa säädetään, lukuun ottamatta 22 §:n 1 momenttia sekä 114 ja 129 §:ää, käyttöoikeussopimuksiin, jotka ovat ennakoidulta arvoltaan vähintään 13 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetyn kynnysarvon suuruisia, sovelletaan tämän luvun säännöksiä. Käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan lisäksi, mitä 71—73, 77, 79, 81—84, 89 ja 90 §:ssä säädetään.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös liitteessä C lueteltuja palveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin. Näitä palveluja koskeviin käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan lisäksi, mitä 99 ja 101 §:ssä säädetään.

108 §

Käyttöoikeussopimuksen kesto

Käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden on oltava määräaikainen.

Yli viisi vuotta kestävien käyttöoikeussopimusten enimmäiskesto ei saa ylittää aikaa, jona käyttöoikeuden saaja voisi kohtuudella odottaa saavansa takaisin tekemänsä investoinnit urakoiden tai palvelujen toteuttamiseksi ja saadakseen tuoton sijoitetulle pääomalle ja sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tehdyille investoinneille.

109 §

Käyttöoikeussopimuksen tekemisessä sovellettava menettely

Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on 3 §:ssä tarkoitettujen periaatteiden mukainen. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Muutoksista tarjouspyyntöön

on ilmoitettava hankintamenettelyyn osallistuneille tarjoajille, ja muutoksista hankintailmoitukseen on ilmoitettava uudella ilmoituksella.

Hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Tarjoajaksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava avoimesti ja objektiivisin perustein. Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi.

Hankintayksikkö voi käydä neuvotteluja ehdokkaiden ja tarjoajien kanssa. Käyttöoikeussopimuksen kohdetta, kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita ja vähimmäisvaatimuksia ei saa muuttaa neuvottelujen kuluessa.

110 §

Suorahankinta

Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan, jos:

1) alkuperäisellä käyttöoikeussopimusta koskevalla menettelyllä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että käyttöoikeussopimuksen alkuperäisiä ehtoja ei olennaisesti muuteta;

2) teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta; tai

3) käyttöoikeussopimuksen tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen.

111 §

Ilmoittaminen

Hankintayksikön on ilmoitettava tämän luvun mukaisista käyttöoikeussopimuksista, kuten 6 luvussa säädetään.

112 §

Määräajat

Tarjousten jättämiselle on varattava vähintään 30 päivää hankintailmoituksen lähettämispäivästä. Jos hankintayksikkö valitsee ne ehdokkaat, jotka voivat tehdä tarjouksen, osallistumishakemusten jättämiselle on varattava vähintään 30 päivää ja tarjousten jättämiselle vähintään 22 päivää. Tällöin osallistumishakemusten jättämisen määräaika lasketaan hankintailmoituksen lähettämispäivästä ja tarjousten jättämisen määräaika lasketaan päivästä, jona ehdokkaita on kutsuttu jättämään tarjoukset.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja tarjousten jättämisen määräaikoja voidaan lyhentää viidellä päivällä, jos hankintayksikkö hyväksyy tarjousten jättämisen sähköisessä muodossa.

Hankintayksikön on asettaessaan hankintamenettelyn määräaikoja otettava huomioon käyttöoikeussopimuksen ja sitä koskevan menettelyn laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten ja osallistumishakemusten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika. Jos tarjousten tekeminen edellyttää toteutuspaikkaan tutustumista tai hankinta-asiakirjoja tukevien asiakirjojen tarkastelua paikalla, tarjousten vastaanottamisen määräaika on asetettava siten, että kaikki toimittajat saavat tarjousten laatimiseksi tarvitsemansa tiedot. Tällöin tarjousaikojen on oltava pidempiä kuin 2 ja 3 momentissa asetetut vähimmäismääräajat.

113 §

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi eivätkä ne saa antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kokonaistaloudellisen edullisuuden perustetta ilmoitettaessa hankintayksikön on lueteltava käyttämänsä vertailuperusteet alenevassa tärkeysjärjestyksessä. Hankintayksikkö voi muuttaa ilmoittamaansa tärkeysjärjestystä, jos se saa tarjouskilpailussa tarjouksen, jossa ehdotetaan sellaista toiminnalliselta suorituskyvyltään poikkeuksellisen tasokasta innovatiivista ratkaisua, jota huolellinen hankintayksikkö ei olisi voinut ennakoida. Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava kaikille tarjoajille tärkeysjärjestyksen muuttumisesta ja lähetettävä uusi tarjouspyyntö noudattaen 112 §:ssä säädettyjä vähimmäismääräaikoja. Tärkeysjärjestyksen muuttaminen ei saa johtaa tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vaarantumiseen.

IV OSA

Yhteiset säännökset hankintapäätöksestä, hankintasopimuksesta, valvonnasta ja oikeussuojakeinoista sekä erinäiset säännökset

12 luku

Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus

114 §

Hankintaa koskeva päätös

Hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta kirjallinen päätös, joka on perusteltava.

Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita ovat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä keskeiset perusteet, joilla hyväksyttyjen tarjousten vertailu on tehty. Päätöksessä, joka koskee puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttamista, on riittävää todeta seikat, jotka osoittavat, että tarjousten valinta- ja vertailuperusteita on sovellettu 91 §:ssä edellytetyllä tavalla. Jos hankinnassa on noudatettava 120 §:ssä tarkoitettua odotusaikaa, päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on lisäksi käytävä ilmi, minkä ajan kuluttua hankintasopimus voidaan tehdä.

Hankintayksikön ei tarvitse tehdä tässä pykälässä tarkoitettua päätöstä 44 §:ssä tarkoitetusta lisätilauksesta tai hankintalain 153 §:ssä tarkoitetusta hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä.

Puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa hankintayksikön ei tarvitse tehdä tässä pykälässä tarkoitettua päätöstä, jos hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista.

115 §

Hankintamenettelyä koskeva kertomus

Hankintasopimuksesta, puitejärjestelystä tai dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta on laadittava kertomus. Kertomusta ei ole tarpeen laatia niiltä osin, kun vastaavat tiedot ilmenevät hankintaa koskevasta päätöksestä, jälki-ilmoituksesta tai muista hankinta-asiakirjoista. Kertomuksessa tulee olla seuraavat seikat:

1) perusteet tarjoajien ja tarjouksen valinnasta;
2) perusteet suorahankinnan käyttämiseen;
3) perusteet hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisten tarjousten hylkäämiseen;
4) perusteet hankinnan jakamatta jättämiseen;
5) perusteet vaatia toimittajalta yli kaksinkertaista liikevaihtoa;
6) arvio alihankintana kolmansille osapuolille annettavista sopimuksen tai puitejärjestelyn osista taikka mahdollisten alihankkijoiden nimet;
7) perusteet hankinnan keskeyttämiseen;
8) perusteet muiden kuin sähköisten viestintävälineiden käyttämiseen.

Hankintayksikön on dokumentoitava riittävästi hankintamenettelyn eri vaiheet ja niihin liittyvät ratkaisut. Asiakirjat on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan hankintasopimuksen tekemisestä. Kertomus on pyynnöstä toimitettava Euroopan komissiolle ja työ- ja elinkeinoministeriölle.

116 §

Hankintamenettelyn keskeyttäminen

Hankintamenettely voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä.

Hankintamenettelyn keskeyttämistä koskevaan ratkaisuun sovelletaan, mitä hankintaa koskevasta päätöksestä 114 §:ssä säädetään.

117 §

Valitusosoitus ja oikaisuohje

Hankintayksikön on liitettävä tekemäänsä päätökseen valitusosoitus, jossa selostetaan, miten asia on mahdollista saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hankintayksikön yhteystieto hankintalain 148 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta varten sekä ohjeet oikaisukeinon käyttämisestä (*oikaisuohje*), joissa selostetaan, miten ehdokas tai tarjoaja voi saattaa asian uudelleen käsiteltäväksi.

Valitusosoituksen ja oikaisuohjeen antamiseen ja korjaamiseen sovelletaan muutoin, mitä valituksen osalta hallintolainkäyttölain (586/1996) 3 luvussa ja oikaisuohjeen osalta hallintolain (434/2003) 7 luvussa säädetään.

118 §

Hankintapäätöksen tiedoksianto

Hankintayksikön tekemä päätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje on annettava tiedoksi kirjallisesti niille, joita asia koskee. Päätös edellä mainittuine asiakirjoineen annetaan tiedoksi käyttäen ehdokkaan ja tarjoajan hankintayksikölle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa. Käytettäessä sähköistä yhteystietoa ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon päivänä, jona asiaa koskeva sähköinen asiakirja on viestin vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että sähköistä viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin. Käytettäessä sähköistä tiedoksiantoa hankintayksikön on merkittävä viestiinsä erikseen tieto viestin lähettämispäivästä.

Päätös perusteluineen sekä valitusosoitus ja oikaisuohje voidaan antaa tiedoksi myös postitse kirjeenä siten kuin hallintolaissa säädetään. Ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä oheisasiakirjoineen tiedon seitsemäntenä päivänä niiden lähettämisestä, jollei ehdokas tai tarjoaja näytä tiedoksiannon tapahtuneen myöhemmin.

119 §

Hankintasopimuksen tekeminen

Hankintapäätöksen tekemisen jälkeen hankintayksikön on tehtävä hankintasopimus. Hankintasopimus syntyy erillisen kirjallisen sopimuksen tekemisellä.

120 §

Odotusaika

Hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi (*odotusaika*).

Dynaamiseen hankintajärjestelmään ja puitejärjestelyyn perustuvissa hankinnoissa 1 momentissa tarkoitettu odotusaika on 10 päivää.

Odotusaikaa ei sovelleta suorahankinnassa.

121 §

Poikkeukset odotusajan noudattamisesta

Odotusaikaa ei tarvitse noudattaa, jos:

1) sopimus koskee 46 §:ssä tarkoitetun puitejärjestelyn perusteella tehtävää hankintaa;

2) sopimus tehdään ainoan hyväksyttävän tarjouksen tehneen tarjoajan kanssa eikä tarjouskilpailussa ole jäljellä muita tarjoajia tai ehdokkaita, joiden asemaan sopimuskumppanin valinta vaikuttaa; tai

3) sopimus koskee dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävää hankintaa.

122 §

Suorahankinnasta ilmoittaminen ja hankintasopimuksen tekeminen

Suorahankinnassa hankintayksikkö voi hankintapäätöksen jälkeen toimittaa julkaistavaksi suorahankintaa koskevan ilmoituksen ennen hankintasopimuksen tekemistä. Tällöin hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

123 §

Hankintalain hankintaoikaisua koskevien säännösten soveltaminen

Hankintayksikön päätöksen poistamiseen ja muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun peruuttamiseen sekä asian uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä hankintaoikaisusta hankintalain 132—135 §:ssä säädetään. Hankintalain 135 §:ää sovelletaan vain viranomaishankintayksikköön.

124 §

Hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskauden aikana

Hankintasopimusta tai puitejärjestelyä ei saa olennaisesti muuttaa sopimuskauden aikana ilman tämän lain mukaista uutta hankintamenettelyä. Olennaisena pidetään ainakin muutosta, jos:

1) muutoksella otetaan käyttöön ehtoja, jotka, jos ne olisivat alun perin kuuluneet hankintamenettelyyn, olisivat mahdollistaneet muiden kuin alun perin valittujen ehdokkaiden osallistumisen menettelyyn tai muun kuin alun perin hyväksytyn tarjouksen hyväksymisen tai jotka olisivat tuoneet hankintamenettelyyn lisää osallistujia;

2) hankintasopimuksesta tai puitejärjestelystä tulee muutoksen jälkeen taloudellisesti edullisempi sopimuskumppanille sellaisella tavalla, jota alkuperäisessä hankintasopimuksessa tai puitejärjestelyssä ei ollut määritetty;

3) muutos laajentaa hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn soveltamisalaa huomattavasti;

4) sopimuskumppani, jonka kanssa hankintayksikkö on alun perin tehnyt hankintasopimuksen, korvataan uudella sopimuskumppanilla.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, hankintasopimukseen ja puitejärjestelyyn voidaan tehdä muutos ilman uutta hankintamenettelyä, jos:

1) se perustuu hankintamenettelyn aikana tiedossa olleisiin ja hankinta-asiakirjoissa mainittuihin sopimusehtoihin tai niiden muuttamista koskeviin ehtoihin, niiden rahallisesta arvosta riippumatta, ja nämä ehdot ovat selkeät, täsmälliset ja yksiselitteiset, eivätkä ne muuta hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn yleistä luonnetta;

2) alkuperäisen sopimuskumppanin on tarpeen suorittaa lisätöitä tai -palveluja taikka ylimääräisiä tavarantoimituksia, jotka eivät sisältyneet alkuperäiseen hankintasopimukseen, ja jos sopimuskumppanin vaihtaminen ei ole mahdollista taloudellisista tai teknisistä syistä ja aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten merkittävää päällekkäisyyttä hankintayksikölle;

3) muutoksen tarve johtuu olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei ole voinut ennakoida eikä muutos vaikuta hankintasopimuksen yleiseen luonteeseen;

4) alkuperäinen sopimuskumppani korvataan uudella sopimuskumppanilla 1 kohdan mukaisella yksiselitteisellä sopimuksen muuttamista koskevalla ehdolla tai alkuperäisen sopimuskumppanin asema siirtyy yhtiön rakennejärjestelyjen, yritysostojen, sulautumisten ja määräysvallan muutosten tai maksukyvyttömyyden seurauksena kokonaan tai osittain toiselle toimittajalle, joka täyttää alun perin vahvistetut laadulliset soveltuvuusvaatimukset edellyttäen, ettei

tästä aiheudu muita olennaisia muutoksia hankintasopimukseen eikä tällä pyritä kiertämään tämän lain soveltamista;

5) kyse on sellaisesta vähäarvoisesta sopimusmuutoksesta, joka alittaa 13 §:ssä säädetyt kynnysarvot eikä vaikuta sopimuksen yleiseen luonteeseen.

Edellä 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun muutoksen arvo ei saa olla enemmän kuin 50 prosenttia alkuperäisen sopimuksen arvosta. Jos 2 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettuja muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvioidaan jokaista muutosta itsenäisenä. Tällaisten muutosten tavoitteena ei saa olla tämän lain säännösten kiertäminen.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetun muutoksen arvo tulee olla pienempi kuin 10 prosenttia alkuperäisen palvelu- tai tavarahankintasopimuksen tai palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen arvosta ja 15 prosenttia alkuperäisen rakennusurakkasopimuksen tai käyttöoikeusurakan arvosta. Jos 2 momentin 5 kohdan tarkoittamia muutoksia tehdään peräkkäin useampia, arvo arvioidaan peräkkäisten muutosten kumulatiivisen nettoarvon perusteella.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitetun hinnan laskemista varten tarkistettu hinta on viitearvo, kun hankintasopimukseen sisältyy indeksilauseke.

125 §

Hankintasopimuksen irtisanominen erityistilanteissa

Sen lisäksi, mitä hankintasopimuksessa on sovittu, hankintayksikkö voi irtisanoa hankintasopimuksen päättymään välittömästi, jos:

1) hankintasopimukseen on tehty 124 §:n 1 momentissa tarkoitettu olennainen muutos;

2) toimittajaa on koskenut jokin 84 §:ssä säädetyistä pakollisista poissulkuperusteista hankintasopimuksen tekohetkellä; tai

3) sopimusta ei olisi voinut tehdä toimittajan kanssa, koska Euroopan unionin tuomioistuin on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 258 artiklan mukaisessa menettelyssä todennut hankintayksikön rikkoneen vakavasti Euroopan unionin perussopimusten ja erityisalojen hankintadirektiivin mukaisia velvoitteita.

126 §

Asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltaminen

Hankintayksikön asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä asianosaisen tiedonsaantioikeuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jos hankintayksikkö on mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu viranomainen tai jos sen on muualla laissa olevan säännöksen perusteella noudatettava sanottua lakia.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun hankintayksikön järjestämään tarjouskilpailuun osallistuneen oikeuteen saada tieto tarjouksen käsittelyä varten laadituista ja saaduista asiakirjoista sekä hankintayksikön palveluksessa olevan vaitiolovelvollisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään asianosaisen oikeudesta asiakirjaan, asiakirjan julkisuuden määräytymisestä sekä tiedonsaantia koskevan asian käsittelemisestä ja ratkaisemisesta.

Hankintayksikön päätökseen, jolla on ratkaistu tiedon saantia asiakirjasta koskeva asia, saa hakea muutosta siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §:ssä säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus käsittelemään muun kuin viranomaisena toimivan hankintayksikön päätöksestä tehdyn valituksen, on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirin alueella hankintayksikkö sijaitsee.

13 luku

Valvonta, oikeussuojakeinot ja erinäiset säännökset

127 §

Hankintojen valvontaa koskevien hankintalain säännösten soveltaminen

Hankintojen valvontaan ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivaltaan sovelletaan, mitä hankintalain 15 luvussa säädetään.

128 §

Muutoksenhakua ja seuraamuksia koskevien hankintalain säännösten soveltaminen

Muutoksenhakuun tässä laissa tarkoitetuista ratkaisuista sekä lainvastaisen menettelyn johdosta määrättäviin seuraamuksiin sovelletaan, mitä hankintalain 16 luvussa säädetään.

129 §

Hankintasopimusten säilyttäminen

Hankintayksiköiden on säilytettävä vähintään hankintasopimuksen keston ajan jäljennökset kaikista tehdyistä hankintasopimuksista, joiden arvo on vähintään 1 000 000 euroa tavarahankintasopimuksissa tai palveluhankintasopimuksissa sekä 10 000 000 euroa rakennusurakkasopimuksissa.

130 §

Oikeus tietojen saantiin

Viranomaishankintayksiköillä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta välttämättömät tiedot yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitetuista yrityksistä ja yhteisöistä hankintalain 81 §:n 1 momentissa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolon selvittämiseksi. Tiedot voidaan antaa teknisen käyttöyhteyden välityksellä ja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

131 §

Komissiolle toimitettava seurantaraportti ja jäsenvaltioiden tietojenvaihto

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa seurantaraportin toimittamisesta komissiolle joka kolmas vuosi. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa myös 75—77, 83, 84, 86, 88 ja 94 §:ssä tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta muiden jäsenvaltioiden viranomaisille. Työ- ja elinkeinoministeriön on ilmoitettava Euroopan komissiolle kaikista oikeudellisista tai tosiasiallisista yleisistä vaikeuksista, joita Suomeen sijoittuneet yritykset ovat kohdanneet ja ilmoittaneet ministeriölle pyrkiessään tekemään palveluhankintasopimuksia Euroopan talousalueen ulkopuolisissa maissa.

Hankintayksiköiden ja muiden viranomaisten on pyynnöstä toimitettava seurantaraportin tekemistä ja tilastointia sekä tietojenvaihtoa varten tarvittavat tiedot työ- ja elinkeinoministeriölle.

132 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 85 §:n 3 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta 18 päivänä huhtikuuta 2018.

Tällä lailla kumotaan vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettu laki (349/2007), jäljempänä *vanha erityisalojen hankintalaki*.

Mitä tämän lain 127 §:ssä säädetään valvonnasta, sovelletaan vasta päivästä kuuta 20 .

Jos muualla lainsäädännössä viitataan vanhaan erityisalojen hankintalakiin, sen asemesta sovelletaan tätä lakia.

133 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain 7 lukua sovelletaan yhteishankintayksiköihin vasta 18 päivästä huhtikuuta 2017 ja muihin hankintayksiköihin 18 päivästä lokakuuta 2018. Vanhan erityisalojen hankintalain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (614/2007) 4 lukua sovelletaan yhteishankintayksiköihin 17 päivään huhtikuuta 2017 saakka ja muihin hankintayksiköihin 17 päivään lokakuuta 2018 saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tämän lain 7 lukua saa soveltaa hankintamenettelyyn liittyvään tietojenvaihtoon tämän lain voimaan tultua, jos tietojenvaihto toimitetaan sähköistä muotoa käyttäen.

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettuihin lain voimaan tullessa vireillä oleviin hankintamenettelyihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Liite A

Lain 20 §:n 1 momentin 11 ja 12 kohdassa tarkoitetut palvelut

Lain 20 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitetut palvelut **Palvelujen kuvaus**	**CPV –viitenumero**
Palonsammutus- ja pelastuspalvelut	75250000-3
Palokunnan palvelut	75251000-0
Palonsammutustyöt	75251100-1
Palontorjunta	75251110-4
Metsäpalojen sammutuspalvelut	75251120-7
Pelastuspalvelut	75252000-7
Väestönsuojelu	75222000-8
Ydinturvallisuuteen liittyvät palvelut	98113100-9
Sairaankuljetus	85143000-3

Lain 20 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetut palvelut **Palvelujen kuvaus**	**CPV -viitenumero**
Tutkimus- ja kehittämispalvelut sekä niihin liittyvät konsulttipalvelut	73000000-2
Kokeelliset kehityspalvelut	73120000-9
Tutkimus- ja kehitystoiminnan suunnittelu ja toteutus	73300000-5
Ennakkototeutettavuustutkimus ja teknologinen demonstrointi	73420000-2
Testaus ja arviointi	73430000-5

Liite B

Rakennusurakoiden lista

NACE Rev. 1					CPV-koodi
PÄÄLUOKKA F			RAKENTAMINEN		
2-numerotaso	3-numerotaso	4-numerotaso	Kuvaus	Huomautukset	
45			Rakentaminen	Tälle kaksinumerotasolle kuuluu: - uudisrakentaminen, entisöinti ja tavanomainen korjaaminen	45000000
	45.1		Rakennusalueen pohjarakentaminen		45100000
		45.11	Rakennusten purku ja raivaus; maansiirto	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - rakennusten ja muiden rakenteiden purku - rakennusalueen raivaus - maansiirto: rakennusalueen maankaivuu, täyttö- ja tasaustyöt, ojankaivu, louhintatyöt, räjäytystyöt jne. - maaperän rakentaminen kaivostoimintaa varten - irtomaan poisto ja muut kaivosten ja kaivosalueiden perustyöt ja esirakentaminen Tälle nelinumerotasolle kuuluu myös: - rakennusalueen salaojitustyöt - maa- tai metsätalousmaan ojitus	45110000
		45.12	Koeporaus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: -koeporaus, koekairaus ja näytteenotto rakennus-, geo-	45120000

				fysikaalisiin, geologisiin tai vastaaviin tarkoituksiin Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - öljy- tai kaasulähteiden poraus, vrt. 11.20 - vesikaivon poraus, vrt. 45.25 - kuilun syvennys, vrt. 45.25 - öljy- ja kaasukenttien tutkimus, geofysikaalinen, geologinen ja seisminen tutkimus, vrt. 74.20	
	45.2		Rakennusten tai niiden osien rakentaminen; maa- ja vesirakentaminen		45200000
		45.21	Yleiset talonrakennustyöt sekä maa- ja vesirakennustyöt	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - kaikenlaisten rakennusten rakentaminen; maa- ja vesirakennustyöt - siltojen, myös eritasoteiden, maasiltojen, tunneleiden ja metrotunneleiden rakentaminen - putkijohtojen, tietoliikennekaapelien ja voimalinjojen kaukoverkostojen rakentaminen - putkijohtojen, tietoliikennekaapelien ja voimalinjojen kunnallisverkostojen rakentaminen - tähän liittyvät asennustyöt - tehdasvalmisteisten rakennusten kokoaminen ja pystyttäminen rakennuspaikalla Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - öljyn ja kaasun tuotantoon	45210000 paitsi: – 45213316 45220000 45231000 45232000

				liittyvät palvelut, vrt. 11.20 - itsevalmistetuista, muista kuin betonisista osista koostuvien kokonaisten valmiiden rakenteiden pystyttäminen, vrt. 20, 26 ja 28 - urheilukenttien, uimaaltaiden, urheilusalien, tenniskenttien, golfratojen ja muiden urheilualueiden rakentaminen lukuun ottamatta rakennusten pystyttämistä, vrt. 45.23 - rakennusasennus, vrt. 45.3 - rakennusten viimeistely, vrt. 45.4 - arkkitehti- ja insinööripalvelut, vrt. 74.20 - rakentamisen projektinhallinta, vrt. 74.20	
		45.22	Kattorakenteiden pystyttäminen ja kattaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - kattorakenteiden asennustyöt - katteiden asennustyöt - vesitiivistystyöt	45261000
		45.23	Moottoriteiden, katujen, lentokenttien ja urheilualueiden rakentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - moottoriteiden, katujen, muiden ajoneuvoille ja jalankulkijoille tarkoitettujen liikenneväylien rakentaminen - rautateiden rakentaminen - kiitoratojen rakentaminen - urheilukenttien, uimaaltaiden, urheilusalien, tenniskenttien, golfratojen ja muiden urheilualueiden rakentaminen lukuun ottamatta rakennusten pystyttämistä - ajoratamerkintöjen maalaus työt teillä ja paikoitusalueilla	45212212 ja DA03 45230000 paitsi: – 45231000 – 45232000 – 45234115

				Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - alustavat maansiirtotyöt, vrt. 45.11	
		45.24	Vesirakentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: seuraavat rakennustyöt: - vesiväylien, satamien ja jokien, huvivenesatamien, sulkujen jne. rakentaminen - padot ja aallonmurtajat - ruoppaustyöt - vedenalaiset rakennustyöt	45240000
		45.25	Muu erikoisalarakentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - erilaisille rakenteille yhteiseen piirteeseen erikoistunut rakentaminen, joka edellyttää erityistaitoja tai -laitteita - perustuksien rakentaminen, mukaan lukien paalutustyöt - kaivojen poraus ja rakentaminen, kuilun syvennys - muiden kuin itsevalmistettujen teräsrunkorakenteiden pystyttäminen - teräksen taivuttaminen - muuraustyöt ja katukiveyksen laskeminen - rakennustelineiden ja työtasojen asentaminen ja purku, mukaan lukien telineiden ja tasojen vuokraus - savupiippujen ja teollisuusuunien pystytys Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - rakennustelineiden vuokraus ilman asennusta ja purkamista, vrt. 71.32	45250000 45262000

	45.3		Rakennusasennus		45300000
		45.31	Sähköjohtojen ja - laitteiden asennus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: Seuraavien laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen: - sähköjohdot ja - laitteet - tietoliikennejärjestelmät - sähkölämmitysjärjestelmät - taloantennit - palohälyttimet - varashälyttimet - hissit ja liukuportaat - ukkosenjohdattimet jne.	45213316 45310000 paitsi: – 45316000
		45.32	Eristystyöt	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - lämpö-, ääni- tai tärinäeristeiden rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - vesitiivistystyöt, vrt. 45.22	45320000
		45.33	Putkityöt	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: Seuraavien laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen: - vesi- ja viemärilaitteet ja –kalusteet - kaasulaitteet - lämmitys-, tuuletus-, jäähdytys- tai ilmastointilaitteet ja –putket - palosammutusjärjestelmät Tälle nelinumerotasolle ei	45330000

				kuulu: - sähkölämmitysjärjestelmien asennus, vrt. 45.31	
		45.34	Muu rakennusasentaminen	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - valaistus- ja merkinantolaitteistojen asennus teille, rautateille, lentokentille ja satamiin - muualla luokittelemattomien laitteiden ja laitteistojen rakennusasennus tai niiden muu rakentaminen	45234115 45316000 45340000
	45.4		Rakennusten viimeistely		45400000
		45.41	Rappaus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - rakennusten tai muiden rakenteiden sisä- tai ulkopintojen rappaustyöt laastilla tai stukilla sekä vastaavilla rappausaineilla	45410000
		45.42	Rakennuspuusepän asennustyöt	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - muiden kuin itsevalmistettujen, puusta tai muista aineista valmistettujen ovien, ikkunoiden, oven- ja ikkunankarmien, sovitettujen keittiöiden, portaikkojen, myymäläkalusteiden ja vastaavien asennus - sisätilojen viimeistelytyöt kuten sisäkattojen päällystys, - seinien panelointi, siirrettävien väliseinien asennus jne. Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - parketin ja muiden puisten lattiapäällysteiden asennus, vrt. 45.43	45420000

		45.43	Lattianpäällystys ja seinien verhoilu	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - rakennusten tai muiden rakenteiden päällystäminen tai laatoittaminen - keraamisilla, betonisilla tai kivisillä seinä- tai lattiatiilillä tai –kivillä - parketilla tai muulla puisella lattiapäällysteellä taikka kokolattiamatoilla tai linoleumilla - myös kumisella tai muovisella lattiapäällysteellä - mosaiikkisilla, marmorisilla, graniittisilla tai liuskekivisillä seinä- tai lattiapäällysteillä - tapetilla	45430000
		45.44	Maalaus ja lasitus	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - rakennusten sisä- ja ulkomaalaus - muiden rakenteiden ulkomaalaus - lasien, peilien jne. asennus Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - ikkunoiden asennus, vrt. 45.42	45440000
		45.45	Muu rakennusten viimeistely	Tälle nelinumerotasolle kuuluu: - yksityisten uima-altaiden rakentaminen - rakennusten ulkopintojen puhdistaminen höyryllä, hiekkapuhaltamalla ja vastaavalla tavalla - muut muualla luokittelemattomat rakennusten viimeiste-	45212212 ja DA04 45450000

				lytyöt Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - rakennusten ja muiden rakenteiden siivous, vrt. 74.70	
	45.5		Rakennus- tai purkulaitteiden vuokraus käyttäjineen		45500000
		45.50	Rakennus- tai purkulaitteiden vuokraus käyttäjineen	Tälle nelinumerotasolle ei kuulu: - rakennus- tai purkukoneiden ja -laitteiden vuokraus ilman käyttäjää, vrt. 71.32	45500000

Liite C

Lain 98 §:ssä tarkoitetut sosiaali- ja terveyspalvelut sekä muut erityiset palvelut:

1) terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut ja niihin liittyvät palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75200000-8; 75231200-6; 75231240-8; 79611000-0; 79622000-0 [Kotiapulaisten hankintapalvelut]; 79624000-4 [Sairaanhoitohenkilöstön hankintapalvelut] ja 79625000-1 [Hoitohenkilöstön hankintapalvelut] 85000000-9–85323000-9; 98133100-5, 98133000-4; 98200000-5; 98500000-8 [Yksityishenkilöitä työllistävät kotitaloudet] ja 98513000-2–98514000-9 [Työvoimapalvelut kotitalouksille, Henkilöstönvälityspalvelut kotitalouksille, Toimistotyöntekijöiden välityspalvelut kotitalouksille, Tilapäistyöntekijät kotitalouksille, Kotiapupalvelut ja Kotipalvelut];
2) sosiaalialan, koulutuksen, terveydenhuollon ja kulttuurin hallintopalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 85321000-5 ja 85322000-2, 75000000-6 [Julkishallinnon palvelut, maanpuolustus ja sosiaaliturvapalvelut], 75121000-0, 75122000-7, 75124000-1; 79995000-5–79995200-7; 80000000-4 Yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen palvelut–80660000-8; 92000000-1 ja 92700000-8 79950000-8 [Näyttelyjen, messujen ja kongressien järjestelypalvelut], 79951000-5 [Seminaarien järjestäminen], 79952000-2 [Tapahtumapalvelut], 79952100-3 [Kulttuuritapahtumien järjestäminen], 79953000-9 [Festivaalien järjestäminen], 79954000-6 [Juhlien järjestäminen], 79955000-3 [Muotinäytösten järjestäminen], 79956000-0 [Messujen ja näyttelyjen järjestäminen] ;
3) pakollisen sosiaaliturvan palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodiin 75300000-9, jos ne kuuluvat lain soveltamisalaan;
4) sosiaalietuuspalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75310000-2, 75311000-9, 75312000-6, 75313000-3, 75313100-4, 75314000-0, 75320000-5, 75330000-8, 75340000-1;
5) muut yhteisöön liittyvät, yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut, mukaan lukien ammattiyhdistysten, poliittisten järjestöjen, nuorisojärjestöjen ja muiden erilaisten yhdistysten tarjoamat palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 98000000-3; 98120000-0; 98132000-7; 98133110-8 ja 98130000-3;
6) uskonnollisten järjestöjen palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodiin 98131000-0;
7) hotelli- ja ravintolapalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 55100000-1–55410000-7; 55521000-8–55521200-0 [55521000-8 Ateriapalvelut kotitalouksille, 55521100-9 Aterioiden kotiinkuljetuspalvelu, 55521200-0 Ateriakuljetuspalvelut] 55520000-1 Ateriapalvelut, 55522000-5 Muonituspalvelut kuljetusyrityksille, 55523000-2 Muiden yritysten tai muiden laitosten ateriapalvelut, 55524000-9 Kouluruokailupalvelut 55510000-8 Ruokalapalvelut, 55511000-5 Henkilöstöruokaloiden ja muiden rajoitetulle asiakaskunnalle tarkoitettujen kahviloiden palvelut, 55512000-2 Ruokalanhoito, 55523100-3 Kouluruokailupalvelut;
8) oikeudelliset palvelut, sikäli kuin niitä ei ole suljettu pois 20 §:n nojalla, ja jos ne kuuluvat CPV-koodeihin 79100000-5–79140000-7; 75231100-5;
9) muita hallinnolliset ja valtionhallinnon palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75100000-7–75120000-3; 75123000-4; 75125000-8–75131000-3;
10) yhteiskunnalle tuotettavat palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75200000-8–75231000-4;
11) vankilapalvelut, yleiseen turvallisuuteen liittyvät ja pelastuspalvelut, sikäli kuin niitä ei ole suljettu pois 20 §:n nojalla, ja jotka kuuluvat CPV-koodeihin 75231210-9–75231230-5; 75240000-0–75252000-7; 794300000-7; 98113100-9 ;
12) tutkinta- ja turvallisuuspalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 79700000-1–79721000-4 [Tutkinta- ja turvallisuuspalvelut, Turvallisuuspalvelut, Hälytysjärjestelmän valvonta, Vartiointipalvelut, Valvontapalvelut, Seurantajärjestelmään liittyvät palvelut, Karkurien jäljitys-palvelut, Partiointipalvelut, Henkilökorttien myöntämispalvelut, Tutkintapalvelut ja Etsivä-

toimistopalvelut] 79722000-1 [Grafologiapalvelut], 79723000-8 [Jäteanalyysipalvelut] ;
13) kansainväliset palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 98900000-2 [Ulkopuolisten järjestöjen ja toimielinten palvelut] ja 98910000-5 [Kansainvälisten järjestöjen ja toimielinten palvelut];
14) postipalvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 64000000-6 [Posti- ja televiestintäpalvelut], 64100000-7 [Posti- ja pikalähettipalvelut], 64110000-0 [Postipalvelut], 64111000-7 [Sanoma- ja aikakauslehtiin liittyvät postipalvelut], 64112000-4 [Kirjelähetyksiin liittyvät postipalvelut], 64113000-1 [Paketteihin liittyvät postipalvelut], 64114000- 8 [Postitoimistopalvelut], 64115000-5 [Postilokerojen vuokrauspalvelut], 64116000-2 [Poste restante -palvelut], 64122000-7 [Toimiston sisäiset posti- ja lähettipalvelut]; taikka
15) sekalaiset palvelut, jotka kuuluvat CPV-koodeihin 50116510-9 [Autonrenkaiden pinnoitus], 71550000-8 [Sepän palvelut].

Liite D

Lain 5 §:n 6 momentin 2 kohdassa tarkoitetut unionin säädökset:

a) maakaasulaitosten hoitamiseen tarkoitettujen lupien myöntäminen direktiivin 2009/73/EY 4 artiklassa säädettyjen menettelyjen mukaisesti;
b) direktiivin 2009/72/EY mukaiset uusien sähköntuotantolaitosten rakennusluvat tai rakentamista koskevat tarjouspyynnöt;
c) postipalveluun, jota ei ole varattu eikä saa varata, liittyvien lupien myöntäminen direktiivin 97/67/EY 9 artiklassa säädettyjen menettelyjen mukaisesti;
d) hiilivetyjen hyödyntämistä sisältävään toimintaan liittyvien lupien myöntäminen direktiivissä 94/22/EY säädetyn menettelyn mukaisesti;
e) linja-autojen, raitiovaunujen, rautateiden tai metron henkilöliikennepalvelujen suorittamista koskevat asetuksen (EY) N:o 1370/2007 mukaiset palveluhankintasopimukset, jotka on tehty tarjouskilpailussa noudatettavan menettelyn perusteella mainitun asetuksen 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti, edellyttäen, että sopimuksen voimassaoloaika on mainitun asetuksen 4 artiklan 3 tai 4 kohdan mukainen.

Liite E

Lain 86 §:n 6 ja 7 momentissa tarkoitetut selvitykset ehdokkaan tai tarjoajan soveltuvuudesta

Taloudellinen tilanne ja rahoitusasema (86 §:n 6 momentti)
- pankkien antamat asianmukaiset lausunnot tai tarvittaessa todiste asianmukaisesta ammatinharjoittajan vastuuvakuutuksesta;
- tilinpäätökset tai otteet niistä, jos sen valtion lainsäädännössä, johon talouden toimija on sijoittautunut, edellytetään tilinpäätöksen julkistamista;
- todistus yrityksen kokonaisliikevaihdosta ja tarvittaessa liikevaihdosta hankintasopimuksen kohteena olevalla toimialalla enintään kolmelta viimeiseltä kuluneelta tilikaudelta sen mukaan, milloin yritys on perustettu tai aloittanut toimintansa, jos liikevaihtoa koskevat tiedot ovat saatavilla.
Tekninen suorituskyky (86 §:n 7 momentti)
- luettelo toteutetuista rakennusurakoista enintään viimeksi kuluneiden viiden vuoden ajalta ja sen tueksi todistukset merkittävimpien rakennusurakoiden asianmukaisesta toteuttamisesta ja lopputuloksesta; jos se on tarpeen riittävän kilpailun varmistamiseksi, hankintaviranomaiset voivat ilmoittaa, että huomioon otetaan todisteet merkityksellisistä rakennusurakoista, jotka on toteutettu yli viisi vuotta sitten;
- luettelo merkittävimmistä suoritetuista tavarantoimituksista tai palveluista enintään viimeksi kuluneiden kolmen vuoden ajalta ja tiedot niiden arvosta, ajankohdasta sekä julkisesta tai yksityisestä vastaanottajasta. Jos se on tarpeen riittävän kilpailun varmistamiseksi, hankintaviranomaiset voivat ilmoittaa, että huomioon otetaan todisteet merkityksellisistä tavarantoimituksista tai palvelusuorituksista, jotka on tehty yli kolme vuotta sitten;
- selvitys asianomaisista talouden toimijan yritykseen suoraan kuuluvista tai kuulumattomista teknisistä asiantuntijoista tai teknisistä laitoksista, erityisesti niistä, jotka vastaavat laadunvalvonnasta, ja, jos kyseessä ovat rakennusurakkasopimukset, niistä, jotka ovat urakoitsijan käytettävissä urakan toteuttamista varten;
- kuvaus talouden toimijan laadunvarmistukseen käyttämistä teknisistä välineistä ja toimenpiteistä sekä yrityksen tutkimus- ja kehitysjärjestelmistä;
- selvitys toimitusketjun hallinnoinnista ja seurantajärjestelmistä, joita talouden toimija voi soveltaa hankintasopimuksen toteuttamisen yhteydessä;
- jos toimitettavat tuotteet tai palvelut ovat monimutkaisia tai niitä tarvitaan poikkeuksellisesti vain tiettyä tarkoitusta varten, tarkastus, jonka suorittaa hankintaviranomainen tai tämän puolesta suostumuksellaan sen maan toimivaltainen virallinen laitos, johon tavarantoimittaja tai palvelujen tarjoaja on sijoittautunut; tarkastus koskee tavarantoimittajan tuotantokapasiteettia tai palvelujen tarjoajan teknistä suorituskykyä ja tarvittaessa tämän käytössä olevia tutkimus- ja kehitysjärjestelmiä sekä laadunvalvontatoimenpiteitä;
- palvelujen tarjoajan tai urakoitsijan taikka yrityksen johtohenkilöiden koulutus ja ammatillinen pätevyys, edellyttäen että niitä ei arvioida tarjousten vertailuperusteena;
- selvitys ympäristönhallinnan toimenpiteistä, jotka talouden toimija toteuttaa hankintasopimuksen toteuttamisen yhteydessä;
- ilmoitus palvelujen suorittajan tai urakoitsijan työvoiman vuotuisesta keskimäärästä ja johtohenkilöiden lukumäärästä kolmelta viimeksi kuluneelta vuodelta;
- selvitys työvälineistä, kalustosta tai teknisistä laitteista, jotka ovat palvelujen suorittajan tai urakoitsijan käytettävissä hankintasopimuksen toteuttamiseksi;
- ilmoitus hankintasopimuksen osasta, jonka talouden toimija aikoo mahdollisesti antaa alihankkijoille;
- tavarahankinnoissa näytteet, kuvaukset tai valokuvat, joiden aitous on voitava hankintaviranomaisen pyynnöstä todistaa;

- tavarahankinnoissa virallisten laadunvalvontaelinten tai toimivaltaisiksi tunnustettujen laitosten laatimat todistukset, joissa viittauksilla teknisiin eritelmiin tai standardeihin osoitetaan selkeästi määriteltyjen tavaroiden olevan vaatimustenmukaisia.

3.

Laki

rikosrekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 505/2002, ja

lisätään lakiin uusi 6 b § seuraavasti:

6 b §

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 4 §:ssä, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 4 §:ssä, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU 2 artiklassa sekä vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU 2 artiklassa tarkoitetut ehdokas ja tarjoaja saavat julkisen hankinnan hankintamenettelyä varten poissulkemisen edellytysten selvittämiseksi rikosrekisterin otteen sellaisesta yksityisestä henkilöstä, joka on ehdokkaan tai tarjoajan hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai käyttää edustus-, päätös- tai valvontavaltaa kyseisessä yrityksessä tai yhteisössä. Otteen antaminen edellyttää henkilön suostumusta.

Otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu:

1) rikoslain 16 luvun 13 §:n nojalla lahjuksen antamisesta, 16 luvun 14 §:n nojalla törkeästä lahjuksen antamisesta, 16 luvun 14 a §:n nojalla lahjuksen antamisesta kansanedustajalle tai 16 luvun 14 b §:n nojalla törkeästä lahjuksen antamisesta kansanedustajalle;

2) rikoslain 17 luvun 1 a §:n nojalla järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta;

3) rikoslain 25 luvun 3 §:n nojalla ihmiskaupasta tai 25 luvun 3 a §:n nojalla törkeästä ihmiskaupasta;

4) rikoslain 29 luvun 1 §:n nojalla veropetoksesta, 29 luvun 2 §:n nojalla törkeästä veropetoksesta, 29 luvun 4 a §:n nojalla työeläkevakuutusmaksupetoksesta, 29 luvun 4 b §:n nojalla törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta, 29 luvun 5 §:n nojalla avustuspetoksesta, 29 luvun 6 §:n nojalla törkeästä avustuspetoksesta tai 29 luvun 7 §:n nojalla avustuksen väärinkäytöstä;

5) rikoslain 30 luvun 7 §:n nojalla lahjomisesta elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 7 a §:n nojalla törkeästä lahjomisesta elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 §:n nojalla lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa tai 30 luvun 8 a §:n nojalla törkeästä lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa;

6) rikoslain 32 luvun 6 §:n nojalla rahanpesusta, 32 luvun 7 §:n nojalla törkeästä rahanpesusta, 32 luvun 8 §:n nojalla salahankkeesta törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 32 luvun 9 §:n nojalla tuottamuksellisesta rahanpesusta;

7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, 34 a luvun 3 §:n nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun 4 §:n nojalla terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, 34 a luvun 4 a §:n nojalla koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:n nojalla värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:n nojalla terrorismin rahoittamisesta;

8) rikoslain 47 luvun 1 §:n nojalla työturvallisuusrikoksesta, 47 luvun 2 §:n nojalla työaikasuojelurikoksesta, 47 luvun 3 §:n nojalla työsyrjinnästä, 47 luvun 3 a §:n nojalla kiskonnantapaisesta työsyrjinnästä, 47 luvun 5 §:n nojalla työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta tai 47 luvun 6 a §:n nojalla luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä.

Otteeseen merkitään myös tiedot päätöksestä, jolla hänet on ennen 2 momentissa mainittujen lainkohtien voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla tuomittu 2 momentissa mainittua tekoa vastaavasta rikoksesta.

Otteeseen merkitään lisäksi tiedot päätöksestä, joka on 2 §:n 2 momentin nojalla merkitty rikosrekisteriin ja jolla henkilö on tuomittu tämän pykälän 2 momentissa mainittua rikosta vastaavasta rikoksesta.

7 §

Sen lisäksi, mitä 6 §:n 2 momentissa ja 6 b §:ssä säädetään, rikosrekisterin otteeseen voidaan merkitä vain osa rekisteriin talletetuista 2 §:ssä tarkoitetuista tiedoista siten kuin siitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 11 §:n 2 momentin 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 701/2011, seuraavasti:

11 §

Asianosaisen oikeus tiedonsaantiin

Asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei ole 1 momentissa tarkoitettua oikeutta:

— —

6) julkisessa hankinnassa toisen ehdokkaan tai tarjoajan liike- tai ammattisalaisuutta koskeviin tietoihin;

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 1 § ja 2 §:n 1 momentin 1 kohta ja

lisätään 2 §:n 1 momenttiin uusi 3 kohta, jolloin nykyinen 3—5 kohta siirtyvät 4—6 kohdaksi, seuraavasti:

1 §

Toimiala

Kilpailu- ja kuluttajapolitiikan toteuttamista, markkinoiden toimivuuden varmistamista, kilpailulain (948/2011) ja EU:n kilpailusääntöjen täytäntöönpanoa, julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/), jäljempänä *hankintalaki*, sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/), jäljempänä *erityisalojen hankintalaki,* noudattamisen valvontaa sekä kuluttajan taloudellisen ja oikeudellisen aseman turvaamista varten on Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Kilpailu- ja kuluttajavirastossa on kuluttaja-asiamies.

2 §

Tehtävät

Kilpailu- ja kuluttajavirasto:

1) tekee esityksiä, aloitteita ja huomautuksia kilpailun edistämiseksi ja kilpailua rajoittavien säännösten ja määräysten purkamiseksi, julkisten hankintojen avoimuuden ja syrjimättömyyden edistämiseksi sekä kuluttajapolitiikan ja kuluttajansuojan kehittämiseksi;

— —

3) huolehtii sille hankintalaissa sekä erityisalojen hankintalaissa säädetyistä tehtävistä;

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

kilpailulain 30 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kilpailulain (948/2011) 30 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 595/2013, uusi 2 momentti seuraavasti:

30 a §

Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivalta

— —

Mitä 1 momentissa säädetään Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivallasta ja sen käyttämisen edellytyksistä, koskee myös julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 15 ja 16 §:ssä sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 25 ja 26 §:ssä tarkoitettua menettelyä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain (1340/2015) 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

4 §

Yhtymän jäsenyys

Suomen valtio, Ahvenanmaan maakunta, suomalaiset kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset, suomalainen julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos ja yhtymäasetuksen 3 artiklan 1 alakohdan d ja f kohdassa mainitut muut yhteisöt voivat olla suomalaisen ja ulkomaisen yhtymän jäseniä.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

sähköntuotannon ja –kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetun lain 7 ja 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sähköntuotannon ja –kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetun lain (117/2011) 7 §:n 4 kohta ja 21 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 21 §:n 2 momentti laissa 130/2013, seuraavasti:

7 §

Tarjouksen hylkääminen hankintamenettelyssä

Hankintamenettelyyn osallistuvan voimalaitoksen tai sähkönkulutuksen joustoon kykenevän kohteen haltijan tekemä tarjous voidaan hylätä, jos:

— —

4) Energiaviraston tiedossa on vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 84 §:ssä tarkoitettu peruste, joka edellyttää tarjoajan sulkemista tarjouskilpailun ulkopuolelle mainitun lain mukaisesti järjestetyssä tarjouskilpailussa.

21 §

Muutoksenhaku

— —

Energiaviraston 5 ja 7 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Energiaviraston 5 ja 7 §:n nojalla antamaan päätökseen ja Energiavirastoon sovelletaan, mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 126 ja 127 §:ssä, 145 §:n 1 momentissa, 146 §:n 1 ja 2 momentissa, 147 §:n 1 ja 3 momentissa, 149 §:ssä, 151—153 §:ssä, 154 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa, 155 §:ssä, 161—163 §:ssä, 165 §:ssä, 167 §:ssä sekä 168 §:n 1 momentissa säädetään valitusosoituksesta, hankintapäätöksen tiedoksiannosta, muutoksenhausta ja seuraamuksista sekä hankintayksiköstä, ellei tässä laissa toisin säädetä.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 116 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011) 116 §.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa annetun lain 1 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa annetun lain (1509/2011) 1 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Tarkoitus ja soveltamisala

— —

Tätä lakia sovelletaan tieliikenteeseen tarkoitettujen moottoriajoneuvojen ja tieliikenteeseen tarkoitetulla moottoriajoneuvolla suoritettavien henkilöliikenteen kuljetuspalvelujen hankintoihin, jotka tehdään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/), vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) tai joukkoliikennelain (869/2009) mukaisesti.

— —

4 §

Vähimmäisvaatimukset

Edellä 3 §:ssä tarkoitetut energia- ja ympäristövaikutukset voidaan ottaa huomioon asettamalla hankintaa koskevassa tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa mainittuja vaikutuksia

koskevia vähimmäisvaatimuksia osana hankinnan teknistä määrittelyä teknisen eritelmän tai määrittelyn muodossa. Vaatimusten asettamisessa voidaan käyttää myös julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 72 §:ssä tarkoitettua ympäristömerkkiä koskevia kriteereitä.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain 5 ja 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) 5 §:n 2 momentti ja 13 §:n 1 momentti seuraavasti:

5 §

Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen tuottaja

— —

Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen tuottajana voi toimia myös muu valtion viranomainen, tämän lain 10 §:ssä tarkoitetun asiakkaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 15 §:ssä tarkoitettu sidosyksikkö tai sellainen toimija, joka tuottaa palveluja julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 17 §:ssä tarkoitettuun tai muussa laissa säädettyyn yksinoikeuteen perustuen. Valtioneuvosto päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta palvelutuottajasta.

— —

13 §

Valtion yhteisen sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelujen tuottaja

Valtion yhteisten sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelujen tuottajana voi toimia tähän tehtävään nimetty valtion viranomainen, näiden palvelujen asiakkaiden julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 15 §:ssä tarkoitettu sidosyksikkö tai sellainen toimija, joka tuottaa palveluja julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 17 §:ssä tarkoitettuun tai muussa laissa säädettyyn yksinoikeuteen perustuen.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

joukkoliikennelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan joukkoliikennelain (869/2009) 2 §:n 7 kohta, 14 a §, 36 §:n 2 momentti, 38 §:n 3 momentti, 39 §:n 2 momentti, 43 §:n 1 ja 3 momentti, 53 §:n 5 momentti sekä 62 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 7 kohta laissa 177/2015, 14 a § laissa 1219/2011, 43 §:n 1 ja 3 momentti laissa 324/2010 sekä 53 §:n 5 momentti laissa 982/2015, seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— —

7) *käyttöoikeussopimuksella* julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/), jäljempänä *hankintalaki*, 4 §:n 7 kohdassa määriteltyä palveluja koskevaa käyttöoikeussopimusta.

14 a §

Muun kuin 14 §:ssä tarkoitetun kunnan toimivalta

Muu kuin 14 §:ssä tarkoitettu kunta tai kuntayhtymä saa hankkia alueelleen palvelusopimusasetuksen mukaista liikennettä noudattaen hankintalakia täydentääkseen alueensa joukkoliikennepalveluja. Kunnan tai kuntayhtymän hankkima liikenne voi vähäisessä määrin ulottua sen varsinaisen toimivalta-alueen ulkopuolelle.

36 §

Hankintamenettelyt

— —

Muihin kuin 1 momentissa mainittuihin julkisia palveluhankintoja koskeviin sopimuksiin sovelletaan hankintalain tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) mukaisia hankintamenettelyjä. Näihin sopimuksiin sovelletaan palvelusopimusasetusta lukuun ottamatta sen 5 artiklan 2—6 kohdan ja 8 artiklan 2—4 kohdan säännöksiä.

— —

38 §

Tarjouspyyntö

— —

Hankinnassa sovelletaan lisäksi julkisista hankintalain 71—74 §:n säännöksiä, jotka koskevat hankinnan kohteen kuvausta, merkkien käyttöä hankinnan kohteen kuvauksessa, teknistä

selvitystä ja vaatimustenmukaisuuden osoittamista. Rautatieliikennettä koskeviin muihin kuin käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan lisäksi mainitun lain 58 §:n jälki-ilmoitusvelvollisuutta koskevaa säännöstä.

39 §

Tarjoajien valinta

— —

Tarjouskilpailussa tulee sulkea pois liikenteenharjoittaja, jolla ei ole teknisiä, taloudellisia tai muita edellytyksiä hankinnan toteuttamiseksi tai joka on syyllistynyt hankintalain 80 §:ssä mainittuihin rikoksiin. Liikenteenharjoittaja voidaan sulkea pois mainitun lain 81 §:n perusteella.

43 §

Hankintaa koskevat päätökset ja asiakirjajulkisuutta koskevien säännösten soveltaminen

Hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta kirjallinen päätös, joka on perusteltava. Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita ovat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä ne perusteet, joilla hyväksyttyjen tarjousten vertailu on tehty. Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on lisäksi käytävä ilmi, minkä ajan kuluttua hankintasopimus voidaan tehdä. Hankintaa koskevaan päätökseen sovelletaan lisäksi hankintalain 126 ja 127 §:ää.

— —

Hankinta-asiakirjojen julkisuuteen sovelletaan hankintalain 138 §:ää.

53 §

Muutoksenhaku

— —

Mitä hankintalain 132—134 §:ssä, 145 §:n 1 momentissa, 146 §:n 1 ja 2 momentissa, 147 §:n 1 ja 3 momentissa, 148, 149, 151 ja 152 §:ssä, 154 §:n 1 momentin johdantokappaleessa ja 1—4 kohdassa, 155 ja 160—163 §:ssä, 165 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 167 ja 169 §:ssä säädetään oikeusturvakeinoista, sovelletaan hankinnan arvosta riippumatta tämän lain 36 §:n 1 momentissa tarkoitetussa hankinta-asiassa. Asian voi hankintalain 145 §:n 2 momentissa mainitun lisäksi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi liikenne- ja viestintäministeriö unionin valvontamenettelyä koskevassa asiassa. Markkinaoikeuden päätöstä, jolla markkinaoikeus on määrännyt hankintalain 154 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetun seuraamuksen, on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. Markkinaoikeuden päätös mainitun 154 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun seuraamuksen määräämisestä voidaan panna täytäntöön vain lainvoimaisen päätöksen nojalla.

62 §

Liikennelupien ja sopimusten voimassaoloon liittyvät siirtymäsäännökset

— —

Toimivaltainen viranomainen tekee 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa jokaisen linjaliikennettä harjoittavan liikenteenharjoittajan kanssa sopimuksen (*siirtymäajan liikennöintisopi-*

mus). Linjaliikennelupa liitetään sitä koskevaan sopimukseen. Siirtymäajan liikennöintisopimusta ei edellä hankintalain 123 §:ssä tarkoitettu hankintapäätös. Jos liikenteenharjoittaja ei halua tehdä sopimusta, linjaliikennelupa katsotaan tämän lain 9 §:ssä tarkoitetuksi reittiliikenneluvaksi ja siihen sovelletaan tämän pykälän 9 momentin säännöksiä.
— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 4 §:n 4 kohta, 6 §:n 1 momentti ja 7 §:n 2 momentin 2 kohta seuraavasti:

4 §

Hankintayksiköt

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat:
— —

4) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/), jäljempänä *erityisalojen hankintalaki*, 5 §:n mukaiset hankintayksiköt.

6 §

Useita toimintoja koskevat hankintasopimukset ja hankintalain soveltaminen

Jos rakennusurakan, tavaran tai palvelun hankinta kuuluu osittain tämän lain soveltamisalaan ja osittain julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/), jäljempänä *hankintalaki*, tai erityisalojen hankintalain soveltamisalaan, eikä hankintaa voida tehdä kuin yhdellä ainoalla sopimuksella, hankinta on tehtävä tämän lain mukaisesti.
— —

7 §

Yleiset poikkeukset lain soveltamisalasta

— —

Tätä lakia ei myöskään sovelleta puolustus- ja turvallisuushankintaan:
— —

2) joka tehdään sellaisen toiminnon suorittamiseksi, jonka osalta on erityisalojen hankintalain 10 §:n mukaisesti Euroopan komission päätöksellä vahvistettu, että toiminto on suoraan avoin kilpailulle markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

Hansel Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Hansel Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (1096/2008) 2 §:n 1 ja 2 momentti ja 3 §:n 2 momentin 1 kohdan johdantokappale ja 2 kohta seuraavasti:

2 §

Yhtiön tehtävät

Yhtiö on julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 4 §:n 12 kohdassa sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 4 §:n 12 kohdassa tarkoitettu yhteishankintayksikkö.

Yhtiön tehtävänä on tuottaa asiakkailleen yhteishankintatoimintoja ja hankintojen tukitoimintoja. Yhtiö ylläpitää hankintasopimuksia. Lisäksi yhtiön tehtävänä on tuottaa asiakkailleen hankintatoimeen liittyviä asiantuntija- ja kehittämispalveluja.

— —

3 §

Asiakkaat

— —

Yhtiön asiakas voi lisäksi olla:

1) julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos, jos tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu hankintayksikkö:

— —

2) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö, joka on Suomen valtion kokonaan omistama; taikka

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

kuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntalain (410/2015) 50 §, 126 §:n 2 momentin 3 kohta, 127 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 131 §:n 3 momentti seuraavasti:

50 §

Yhteistoiminnan suhde julkisista hankinnoista annettuun lakiin

Jos kunta sopii 8 §:n mukaisesti kunnalle laissa säädetyn tehtävän järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle, siirtämiseen ei sovelleta julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (/), jäljempänä *hankintalaki*.

Kuntien yhteistoimintaan ei sovelleta hankintalakia eikä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (/), jäljempänä *erityisalojen hankintalaki*, jos yhteistoiminnassa on kyse hankintalain 15 §:ssä säädetyllä tavalla kunnan tai kuntayhtymän hankinnasta sen sidosyksiköltä tai 16 §:ssä säädetyllä tavalla kunnan tai kuntayhtymän hankinnasta toiselta hankintayksiköltä taikka erityisalojen hankintalain 25 §:ssä tarkoitetulta sidosyksiköltä, 26 §:ssä tarkoitetulta toiselta viranomaishankintayksiköltä, 27 §:ssä tarkoitetulta sidosyritykseltä tai 28 §:ssä tarkoitetulta yhteisyritykseltä taikka jos yhteistoimintaan ei muutoin sovelleta edellä mainittuja lakeja.

126 §

Kunnan toiminta kilpailutilanteessa markkinoilla

— —

Kunta ei hoida tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla ainakaan, jos:

— —

3) tehtävää hoidetaan 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla yhteistoiminnassa ja kyseessä on hankintalain 15 §:ssä tarkoitetun sidosyksikön tai 16 §:ssä tarkoitetun toisen hankintayksikön tai erityisalojen hankintalain 25 §:ssä tarkoitetun sidosyksikön, 26 §:ssä tarkoitetun toisen viranomaishankintayksikön tai 27 §:ssä tarkoitetun sidosyrityksen toiminnasta taikka jos yhteistoimintaan ei muutoin sovelleta kilpailuttamisvelvollisuutta;

— —

127 §

Yhtiöittämisvelvollisuutta koskevat poikkeukset

Yhtiöittämisvelvollisuuden estämättä kunta voi hoitaa omana toimintanaan 126 §:ssä tarkoitettua tehtävää, jos:

— —

4) kunta tuottaa palveluja hankintalain 15 §:ssä tarkoitetulle sidosyksikölle taikka erityisalojen hankintalain 25 §:ssä tarkoitetulle sidosyksikölle, 27 §:ssä tarkoitetulle sidosyritykselle tai 28 §:ssä tarkoitetulle yhteisyritykselle;

— —

131 §

Palveluvelvoite

— —

Palveluntuottaja on valittava avoimessa ja syrjimättömässä menettelyssä. Jos palveluvelvoite täyttää hankintalaissa säädetyn hankintasopimuksen tai käyttöoikeussopimuksen määritelmän, palveluntuottajan valinnassa on noudatettava mainitun lain mukaista menettelyä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

maatalouden rakennetuista annetun lain 20 ja 40 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti,

muutetaan maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) 20 §:n 1 momentti ja 40 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 499/2011, seuraavasti:

20 §

Tuen käyttöä koskevat ehdot

Tuen saajan on tukea käyttäessään noudatettava menettelyä, jolla varmistetaan, että tavaroiden tai palveluiden hankinta taikka urakalla teettäminen toteutetaan tuettavan toimenpiteen laajuus, kesto ja laatu huomioon ottaen mahdollisimman taloudellisella tavalla. Tuen saajan on kohdeltava hankintamenettelyyn osallistujia tasapuolisesti ja syrjimättä sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Jos hankinnan arvo on enintään 60 000 euroa, hankinnasta voidaan jättää ilmoittamatta. Muusta hankinnasta on ilmoitettava avoimesti vähäisiä rakennushankkeita lukuun ottamatta. Hankinta on toteutettava hankinnan laatuun ja määrään nähden mahdollisimman avoimesti ja hankintasopimus tehtävä hankintatilanteeseen nähden tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että sopimus ja sopimukseen johtaneet hankinnan vaiheet voidaan todentaa. Jos tuen saaja on julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö ja mainitun lain 26 §:ssä tarkoitetut EU-kynnysarvot ylittyvät, hankintaan sovelletaan, mitä kynnysarvon ylittävästä hankinnasta mainitussa laissa säädetään. Tuen saajan on säilytettävä hankintaa koskevat asiakirjat mukaan lukien hankinta-asian ratkaisu vastaavalla tavalla kuin kirjanpitoaineiston säilyttämisestä tämän lain 21 §:ssä säädetään ja vaadittaessa esitettävä selvitys hankinnan toteuttamisesta tässä momentissa säädetyllä tavalla.

— —

40 a §

Ilmoitus tuen käytön ehtojen vastaisesta hankintamenettelystä

Jollei tuettavan toimenpiteen hankintaan sovelleta julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia, tarjouksen tekijällä, jonka tarjous ei ole johtanut 20 §:ssä tarkoitetussa hankintamenettelyssä hankintasopimukseen, on kahden viikon kuluessa tarjouksen hylkäämisestä tiedon saatuaan tekemästään ilmoituksesta oikeus saada tuen myöntäneeltä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta perusteltu vastaus siitä, onko hankinta toteutettu tuen maksamisen edellytykset täyttävällä tavalla. Vastaus annetaan sen jälkeen, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on käsitellyt hankintaan myönnetyn tuen maksamista koskevan hakemuksen. Jos tuen maksamista koskevaa hakemusta käsiteltäessä ilmoituksen johdosta havaitaan, että hankintamenettelyssä on tapahtunut olennainen virhe, tuen maksamiseen ja jo maksetun tuen takaisinperintään sovelletaan, mitä 46 §:ssä säädetään.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 16 kohta, sellaisena kuin se on laissa 308/2016, ja

lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 308/2016, uusi 17 kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

— —

16) työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 177 §:n 1 momentissa ja 179 §:ssä tarkoitettua vakuuttamisvelvoitteiden valvontaa;

17) julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) mukaisissa hankintamenettelyissä hankintayksiköiden mahdollisuutta tarkistaa tarjoajien julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 81 §:n 1 momentissa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolo.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 22 päivänä kesäkuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström

Liitteet
Rinnakkaistekstit

3.

Laki

rikosrekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 505/2002, ja
lisätään lakiin uusi 6 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 b §

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 4 §:ssä, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 4 §:ssä, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU 2 artiklassa sekä vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU 2 artiklassa tarkoitetut ehdokas ja tarjoaja saavat julkisen hankinnan hankintamenettelyä varten poissulkemisen edellytysten selvittämiseksi rikosrekisterin otteen sellaisesta yksityisestä henkilöstä, joka on ehdokkaan tai tarjoajan hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai käyttää edustus-, päätös- tai valvontavaltaa kyseisessä yrityksessä tai yhteisössä. Otteen antaminen edellyttää henkilön suostumusta.

Otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu:

1) rikoslain 16 luvun 13 §:n nojalla lahjuksen antamisesta, 16 luvun 14 §:n nojalla törkeästä lahjuksen antamisesta, 16 luvun 14 a §:n nojalla lahjuksen antamisesta kansanedustajalle tai 16 luvun 14 b §:n nojalla tör-

keästä lahjuksen antamisesta kansanedustajalle;

2) rikoslain 17 luvun 1 a §:n nojalla järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta;

3) rikoslain 25 luvun 3 §:n nojalla ihmiskaupasta tai 25 luvun 3 a §:n nojalla törkeästä ihmiskaupasta;

4) rikoslain 29 luvun 1 §:n nojalla veropetoksesta, 29 luvun 2 §:n nojalla törkeästä veropetoksesta, 29 luvun 4 a §:n nojalla työeläkevakuutusmaksupetoksesta, 29 luvun 4 b §:n nojalla törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta, 29 luvun 5 §:n nojalla avustuspetoksesta, 29 luvun 6 §:n nojalla törkeästä avustuspetoksesta tai 29 luvun 7 §:n nojalla avustuksen väärinkäytöstä;

5) rikoslain 30 luvun 7 §:n nojalla lahjomisesta elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 7 a §:n nojalla törkeästä lahjomisesta elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 §:n nojalla lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa tai 30 luvun 8 a §:n nojalla törkeästä lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa;

6) rikoslain 32 luvun 6 §:n nojalla rahanpesusta, 32 luvun 7 §:n nojalla törkeästä rahanpesusta, 32 luvun 8 §:n nojalla salahankkeesta törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 32 luvun 9 §:n nojalla tuottamuksellisesta rahanpesusta;

7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, 34 a luvun 3 §:n nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun 4 §:n nojalla terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, 34 a luvun 4 a §:n nojalla koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:n nojalla värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:n nojalla terrorismin rahoittamisesta;

8) rikoslain 47 luvun 1 §:n nojalla työturvallisuusrikoksesta, 47 luvun 2 §:n nojalla työaikasuojelurikoksesta, 47 luvun 3 §:n nojalla työsyrjinnästä, 47 luvun 3 a §:n nojalla kiskonnantapaisesta työsyrjinnästä, 47 luvun 5 §:n nojalla työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta tai 47 luvun 6 a §:n nojalla luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä.

Otteeseen merkitään myös tiedot päätök-

sestä, jolla hänet on ennen 2 momentissa mainittujen lainkohtien voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla tuomittu 2 momentissa mainittua tekoa vastaavasta rikoksesta.

Otteeseen merkitään lisäksi tiedot päätöksestä, joka on 2 §:n 2 momentin nojalla merkitty rikosrekisteriin ja jolla henkilö on tuomittu tämän pykälän 2 momentissa mainittua rikosta vastaavasta rikoksesta.

7 §

Sen lisäksi, mitä 6 §:n 2 momentissa säädetään, rikosrekisterin otteeseen voidaan merkitä vain osa rekisteriin talletetuista 2 §:ssä tarkoitetuista tiedoista siten kuin siitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

— — — — — — — — — — — — — —

7 §

Sen lisäksi, mitä 6 §:n 2 momentissa *ja 6 b §:ssä* säädetään, rikosrekisterin otteeseen voidaan merkitä vain osa rekisteriin talletetuista 2 §:ssä tarkoitetuista tiedoista siten kuin siitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

— — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 11 §:n 2 momentin 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 701/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
11 §	11 §
Asianosaisen oikeus tiedonsaantiin	*Asianosaisen oikeus tiedonsaantiin*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei ole edellä 1 momentissa tarkoitettua oikeutta:	Asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei ole 1 momentissa tarkoitettua oikeutta:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
6) julkisessa hankinnassa toisen ehdokkaan tai tarjoajan liike- tai ammattisalaisuutta koskeviin tietoihin; *tieto tarjousten vertailussa käytetystä hinnasta ja muusta tekijästä on kuitenkin aina annettava*	6) julkisessa hankinnassa toisen ehdokkaan tai tarjoajan liike- tai ammattisalaisuutta koskeviin tietoihin;
	— — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 1 § ja 2 §:n 1 momentin 1 kohta ja

lisätään 2 §:n 1 momenttiin uusi 3 kohta, jolloin nykyinen 3—5 kohta siirtyvät 4—6 kohdaksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
Toimiala	*Toimiala*
Kilpailu- ja kuluttajapolitiikan toteuttamista, markkinoiden toimivuuden varmistamista, kilpailulain (948/2011) ja EU:n kilpailusääntöjen täytäntöönpanoa sekä kuluttajan taloudellisen ja oikeudellisen aseman turvaamista varten on Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Kilpailu- ja kuluttajavirastossa on kuluttaja-asiamies.	Kilpailu- ja kuluttajapolitiikan toteuttamista, markkinoiden toimivuuden varmistamista, kilpailulain (948/2011) ja EU:n kilpailusääntöjen täytäntöönpanoa, *julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/), jäljempänä hankintalaki, sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/), jäljempänä erityisalojen hankintalaki, noudattamisen valvontaa* sekä kuluttajan taloudellisen ja oikeudellisen aseman turvaamista varten on Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Kilpailu- ja kuluttajavirastossa on kuluttaja-asiamies.
2 §	2 §
Tehtävät	*Tehtävät*
Kilpailu- ja kuluttajavirasto: 1) tekee esityksiä ja aloitteita kilpailun edistämiseksi ja kilpailua rajoittavien säännösten ja määräysten purkamiseksi sekä kuluttajapolitiikan ja kuluttajansuojan kehittämiseksi; — — — — — — — — — — — — — —	Kilpailu- ja kuluttajavirasto: 1) tekee esityksiä, aloitteita ja huomautuksia kilpailun edistämiseksi ja kilpailua rajoittavien säännösten ja määräysten purkamiseksi, *julkisten hankintojen avoimuuden ja syrjimättömyyden edistämiseksi* sekä kuluttajapolitiikan ja kuluttajansuojan kehittämiseksi; — — — — — — — — — — — — — —

3) huolehtii sille hankintalaissa sekä erityisalojen hankintalaissa säädetyistä tehtävistä;

— — — — — — — — — — — — — —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

6.

Laki

kilpailulain 30 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään kilpailulain (948/2011) 30 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 595/2013, uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	30 a §
	Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivalta
	— — — — — — — — — — — — — —
	Mitä 1 momentissa säädetään Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivallasta ja sen käyttämisen edellytyksistä, koskee myös julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 15 ja 16 §:ssä sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) 25 ja 26 §:ssä tarkoitettua menettelyä.
	———
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	———

7.

Laki

eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain (1340/2015) 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Yhtymän jäsenyys

Suomen valtio, Ahvenanmaan maakunta, suomalaiset kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset, suomalainen julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos ja yhtymäasetuksen 3 artiklan 1 alakohdan d ja f -kohdissa mainitut muut yhteisöt voivat olla suomalaisen ja ulkomaisen yhtymän jäseniä.

— — — — — — — — — — — — — —

Ehdotus

4 §

Yhtymän jäsenyys

Suomen valtio, Ahvenanmaan maakunta, suomalaiset kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset, suomalainen julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/) *5 §:n* 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos ja yhtymäasetuksen 3 artiklan 1 alakohdan d ja f *kohdassa* mainitut muut yhteisöt voivat olla suomalaisen ja ulkomaisen yhtymän jäseniä.

— — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

sähköntuotannon ja –kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetun lain 7 ja 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sähköntuotannon ja –kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetun lain (117/2011) 7 §:n 4 kohta ja 21 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 21 §:n 2 momentti laissa 130/2013, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
7 §	7 §
Tarjouksen hylkääminen hankintamenettelyssä	*Tarjouksen hylkääminen hankintamenettelyssä*
Hankintamenettelyyn osallistuvan voimalaitoksen tai sähkönkulutuksen joustoon kykenevän kohteen haltijan tekemä tarjous voidaan hylätä, jos:	Hankintamenettelyyn osallistuvan voimalaitoksen tai sähkönkulutuksen joustoon kykenevän kohteen haltijan tekemä tarjous voidaan hylätä, jos:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
4) Energiamarkkinaviraston tiedossa on vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain (349/2007) 50 §:ssä tarkoitettu peruste, joka edellyttäisi tarjoajan sulkemista tarjouskilpailun ulkopuolelle kyseisen lain mukaisesti järjestetyssä tarjouskilpailussa.	4) *Energiaviraston* tiedossa on vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/) *84 §:ssä* tarkoitettu peruste, joka edellyttää tarjoajan sulkemista tarjouskilpailun ulkopuolelle *mainitun* lain mukaisesti järjestetyssä tarjouskilpailussa.
21 §	21 §
Muutoksenhaku	*Muutoksenhaku*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Energiamarkkinaviraston 5 ja 7 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Energiamarkkinaviraston 5 ja 7 §:n nojalla antamaan päätökseen ja Energiamarkkinavirastoon sovelletaan, mitä julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 74 ja 75 §:ssä, 85 §:n 1 momentissa, 86 §:n 1 ja 2 momentissa, 87 §:n 1 ja 3 momentissa, 89 §:ssä, 91–93 §:ssä, 94 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa, 95 §:ssä, 100–	*Energiaviraston* 5 ja 7 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. *Energiaviraston* 5 ja 7 §:n nojalla antamaan päätökseen ja *Energiavirastoon* sovelletaan, mitä julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain *(/) 126 ja 127 §:ssä, 145 §:n 1 momentissa, 146 §:n 1 ja 2 momentissa, 147 §:n 1 ja 3 momentissa, 149 §:ssä, 151—153 §:ssä, 154 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa,*

102 §:ssä, 103 §:n 1 ja 2 momentissa, 105 §:ssä sekä 106 §:n 1 momentissa säädetään valitusosoituksesta, hankintapäätöksen tiedoksiannosta, muutoksenhausta ja seuraamuksista sekä hankintayksiköstä, ellei tässä laissa toisin säädetä.

— — — — — — — — — — — — — — —

155 §:ssä, 161—163 §:ssä, 165 §:ssä, 167 §:ssä sekä *168 §:n* 1 momentissa säädetään valitusosoituksesta, hankintapäätöksen tiedoksiannosta, muutoksenhausta ja seuraamuksista sekä hankintayksiköstä, ellei tässä laissa toisin säädetä.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa annetun lain 1 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa annetun lain (1509/2011) 1 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
Tarkoitus ja soveltamisala	*Tarkoitus ja soveltamisala*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Tätä lakia sovelletaan tieliikenteeseen tarkoitettujen moottoriajoneuvojen ja tieliikenteeseen tarkoitetulla moottoriajoneuvolla suoritettavien henkilöliikenteen kuljetuspalvelujen hankintoihin, jotka tehdään julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007), vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain (349/2007) tai joukkoliikennelain (869/2009) mukaisesti.	Tätä lakia sovelletaan tieliikenteeseen tarkoitettujen moottoriajoneuvojen ja tieliikenteeseen tarkoitetulla moottoriajoneuvolla suoritettavien henkilöliikenteen kuljetuspalvelujen hankintoihin, jotka tehdään julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/), vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/) tai joukkoliikennelain (869/2009) mukaisesti.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
4 §	4 §
Vähimmäisvaatimukset	*Vähimmäisvaatimukset*
Edellä 3 §:ssä tarkoitetut energia- ja ympäristövaikutukset voidaan ottaa huomioon asettamalla hankintaa koskevassa tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa mainittuja vaikutuksia koskevia vähimmäisvaatimuksia osana hankinnan teknistä määrittelyä teknisen eritelmän tai määrittelyn muodossa. Vaatimusten asettamisessa voidaan käyttää myös julkisista hankinnoista annetun lain 45 §:ssä tarkoitettua ympäristömerkkiä koskevia kriteereitä.	Edellä 3 §:ssä tarkoitetut energia- ja ympäristövaikutukset voidaan ottaa huomioon asettamalla hankintaa koskevassa tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa mainittuja vaikutuksia koskevia vähimmäisvaatimuksia osana hankinnan teknistä määrittelyä teknisen eritelmän tai määrittelyn muodossa. Vaatimusten asettamisessa voidaan käyttää myös julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain *72 §:ssä* tarkoitettua ympäristömerkkiä koskevia kriteereitä.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain 5 ja 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) 5 §:n 2 momentti ja 13 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen tuottaja

— — — — — — — — — — — — — — —

Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen tuottajana voi toimia myös muu valtion viranomainen, tämän lain 10 §:ssä tarkoitetun asiakkaan julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 10 §:ssä tarkoitettu sidosyksikkö tai sellainen toimija, joka tuottaa palveluja julkisista hankinnoista annetun lain 12 §:ssä tarkoitettuun tai muussa laissa säädettyyn yksinoikeuteen perustuen. Valtioneuvosto päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta palvelutuottajasta.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ehdotus

5 §

Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen tuottaja

— — — — — — — — — — — — — — —

Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen tuottajana voi toimia myös muu valtion viranomainen, tämän lain 10 §:ssä tarkoitetun asiakkaan julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/) *15 §:ssä* tarkoitettu sidosyksikkö tai sellainen toimija, joka tuottaa palveluja julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain *17 §:ssä* tarkoitettuun tai muussa laissa säädettyyn yksinoikeuteen perustuen. Valtioneuvosto päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta palvelutuottajasta.

— — — — — — — — — — — — — — —

13 §

Valtion yhteisen sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelujen tuottaja

Valtion yhteisten sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelujen tuottajana voi toimia tähän tehtävään nimetty valtion viranomainen, näiden palvelujen asiakkaiden julkisista hankinnoista annetun lain 10 §:ssä tarkoitettu sidosyksikkö tai sellainen toimija joka tuottaa palveluja julkisista hankinnoista annetun lain

13 §

Valtion yhteisen sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelujen tuottaja

Valtion yhteisten sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelujen tuottajana voi toimia tähän tehtävään nimetty valtion viranomainen, näiden palvelujen asiakkaiden julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain *15 §:ssä* tarkoitettu sidosyksikkö tai sellainen toimija, joka tuottaa palveluja

12 §:ssä tarkoitettuun tai muussa laissa säädettyyn yksinoikeuteen perustuen.

— — — — — — — — — — — — — — —

julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain *17 §:ssä* tarkoitettuun tai muussa laissa säädettyyn yksinoikeuteen perustuen.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

joukkoliikennelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan joukkoliikennelain (869/2009) 2 §:n 7 kohta, 14 a §, 36 §:n 2 momentti, 38 §:n 3 momentti, 39 §:n 2 momentti, 43 §:n 1 ja 3 momentti, 53 §:n 5 momentti sekä 62 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 7 kohta laissa 177/2015, 14 a § laissa 1219/2011, 43 §:n 1 ja 3 momentti laissa 324/2010 sekä 53 §:n 5 momentti laissa 982/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	Ehdotus
2 §	2 §
Määritelmät	*Määritelmät*
Tässä laissa tarkoitetaan:	Tässä laissa tarkoitetaan:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
7) *käyttöoikeussopimuksella* julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 4 §:n 6 kohdassa määriteltyä palveluja koskevaa käyttöoikeussopimusta.	7) *käyttöoikeussopimuksella* julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/), jäljempänä *hankintalaki*, *4 §:n 7* kohdassa määriteltyä palveluja koskevaa käyttöoikeussopimusta.
14 a §	14 a §
Muun kuin 14 §:ssä tarkoitetun kunnan toimivalta	*Muun kuin 14 §:ssä tarkoitetun kunnan toimivalta*
Muu kuin 14 §:ssä tarkoitettu kunta tai kuntayhtymä saa hankkia alueelleen palvelusopimusasetuksen mukaista liikennettä noudattaen julkisista hankinnoista annettua lakia täydentääkseen alueensa joukkoliikennepalveluja. Kunnan tai kuntayhtymän hankkima liikenne voi vähäisessä määrin ulottua sen varsinaisen toimivalta-alueen ulkopuolelle.	Muu kuin 14 §:ssä tarkoitettu kunta tai kuntayhtymä saa hankkia alueelleen palvelusopimusasetuksen mukaista liikennettä noudattaen *hankintalakia* täydentääkseen alueensa joukkoliikennepalveluja. Kunnan tai kuntayhtymän hankkima liikenne voi vähäisessä määrin ulottua sen varsinaisen toimivalta-alueen ulkopuolelle.
36 §	36 §
Hankintamenettelyt	*Hankintamenettelyt*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Muihin kuin 1 momentissa mainittuihin julkisia palveluhankintoja koskeviin sopi-	Muihin kuin 1 momentissa mainittuihin julkisia palveluhankintoja koskeviin sopi-

muksiin sovelletaan julkisista hankinnoista annetun lain tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain (349/2007) mukaisia hankintamenettelyjä. Näihin sopimuksiin sovelletaan palvelusopimusasetusta lukuun ottamatta sen 5 artiklan 2—6 kohdan ja 8 artiklan 2—4 kohdan säännöksiä.

— — — — — — — — — — — — — — —

38 §

Tarjouspyyntö

— — — — — — — — — — — — — — —

Hankinnassa sovelletaan lisäksi julkisista hankinnoista annetun lain 44–46 §:n säännöksiä, jotka koskevat teknisiä eritelmiä, ympäristöominaisuuksia koskevia teknisiä eritelmiä ja vaatimustenmukaisuuden osoittamista. Rautatieliikennettä koskeviin muihin kuin käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan lisäksi mainitun lain 35 §:n jälkiilmoitusvelvollisuutta koskevaa säännöstä.

39 §

Tarjoajien valinta

— — — — — — — — — — — — — — —

Tarjouskilpailussa tulee sulkea pois liikenteenharjoittaja, jolla ei ole teknisiä, taloudellisia tai muita edellytyksiä hankinnan toteuttamiseksi tai joka on syyllistynyt julkisista hankinnoista annetun lain 53 §:ssä mainittuihin rikoksiin. Liikenteenharjoittaja voidaan sulkea pois mainitun lain 54 §:n perusteella.

43 §

Hankintaa koskevat päätökset ja asiakirjajulkisuutta koskevien säännösten soveltaminen

Hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta kirjallinen päätös, joka on perusteltava. Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä

muksiin sovelletaan *hankintalain* tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/) mukaisia hankintamenettelyjä. Näihin sopimuksiin sovelletaan palvelusopimusasetusta lukuun ottamatta sen 5 artiklan 2—6 kohdan ja 8 artiklan 2—4 kohdan säännöksiä.

— — — — — — — — — — — — — — —

38 §

Tarjouspyyntö

— — — — — — — — — — — — — — —

Hankinnassa sovelletaan lisäksi *hankintalain 71—74 §:*n säännöksiä, jotka koskevat *hankinnan kohteen kuvausta, merkkien käyttöä hankinnan kohteen kuvauksessa, teknistä selvitystä* ja vaatimustenmukaisuuden osoittamista. Rautatieliikennettä koskeviin muihin kuin käyttöoikeussopimuksiin sovelletaan lisäksi mainitun lain *58 §:n* jälkiilmoitusvelvollisuutta koskevaa säännöstä.

39 §

Tarjoajien valinta

— — — — — — — — — — — — — — —

Tarjouskilpailussa tulee sulkea pois liikenteenharjoittaja, jolla ei ole teknisiä, taloudellisia tai muita edellytyksiä hankinnan toteuttamiseksi tai joka on syyllistynyt *hankintalain 80 §:ssä* mainittuihin rikoksiin. Liikenteenharjoittaja voidaan sulkea pois mainitun lain *81 §:n* perusteella.

43 §

Hankintaa koskevat päätökset ja asiakirjajulkisuutta koskevien säännösten soveltaminen

Hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta kirjallinen päätös, joka on perusteltava. Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä

ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita ovat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä ne perusteet, joilla hyväksyttyjen tarjousten vertailu on tehty. Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on lisäksi käytävä ilmi, minkä ajan kuluttua hankintasopimus voidaan tehdä. Hankintaa koskevaan päätökseen sovelletaan lisäksi julkisista hankinnoista annetun lain 74 ja 75 §:ää.

— — — — — — — — — — — — — — —

Hankinta-asiakirjojen julkisuuteen sovelletaan julkisista hankinnoista annetun lain 84 §:n 1–3 momenttia.

ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita ovat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä ne perusteet, joilla hyväksyttyjen tarjousten vertailu on tehty. Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on lisäksi käytävä ilmi, minkä ajan kuluttua hankintasopimus voidaan tehdä. Hankintaa koskevaan päätökseen sovelletaan lisäksi *hankintalain 126 ja 127 §:ää.*

— — — — — — — — — — — — — — —

Hankinta-asiakirjojen julkisuuteen sovelletaan *hankintalain 138 §:ää*.

53 §

Muutoksenhaku

— — — — — — — — — — — — — — —

Mitä julkisista hankinnoista annetun lain 80—82 §:ssä, 85 §:n 1 momentissa, 86 §:n 1 ja 2 momentissa, 87 §:n 1 ja 3 momentissa, 88, 89, 91 ja 92 §:ssä, 94 §:n 1 momentin johdantokappaleessa ja 1—4 kohdassa, 95 ja 99—102 §:ssä, 103 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 105 ja 107 §:ssä säädetään oikeusturvakeinoista, sovelletaan hankinnan arvosta riippumatta tämän lain 36 §:n 1 momentissa tarkoitetussa hankinta-asiassa. Asian voi julkisista hankinnoista annetun lain 85 §:n 2 momentissa mainitun lisäksi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi liikenne- ja viestintäministeriö unionin valvontamenettelyä koskevassa asiassa. Markkinaoikeuden päätöstä, jolla markkinaoikeus on määrännyt julkisista hankinnoista annetun lain 94 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitetun seuraamuksen, on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. Markkinaoikeuden päätös mainitun 94 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun seuraamuksen määräämisestä voidaan panna täytäntöön vain lainvoimaisen päätöksen nojalla.

53 §

Muutoksenhaku

— — — — — — — — — — — — — — —

Mitä *hankintalain 132—134 §:ssä, 145 §:n 1 momentissa, 146 §:n 1 ja 2 momentissa, 147 §:n 1 ja 3 momentissa, 148, 149, 151 ja 152 §:ssä, 154 §:n 1 momentin johdantokappaleessa ja 1–4 kohdassa, 155 ja 160—163 §:ssä, 165 §:n 1 ja 2 momentissa* sekä *167 ja 169 §:ssä* säädetään oikeusturvakeinoista, sovelletaan hankinnan arvosta riippumatta tämän lain 36 §:n 1 momentissa tarkoitetussa hankinta-asiassa. Asian voi *hankintalain 145 §:n* 2 momentissa mainitun lisäksi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi liikenne- ja viestintäministeriö unionin valvontamenettelyä koskevassa asiassa. Markkinaoikeuden päätöstä, jolla markkinaoikeus on määrännyt *hankintalain 154 §:n* 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetun seuraamuksen, on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. Markkinaoikeuden päätös mainitun *154 §:n* 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun seuraamuksen määräämisestä voidaan panna täytäntöön vain lainvoimaisen päätöksen nojalla.

62 §	62 §
Liikennelupien ja sopimusten voimassaoloon liittyvät siirtymäsäännökset	*Liikennelupien ja sopimusten voimassaoloon liittyvät siirtymäsäännökset*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Toimivaltainen viranomainen tekee 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa jokaisen linjaliikennettä harjoittavan liikenteenharjoittajan kanssa sopimuksen (*siirtymäajan liikennöintisopimus*). Linjaliikennelupa liitetään sitä koskevaan sopimukseen. Siirtymäajan liikennöintisopimusta ei edellä julkisista hankinnoista annetun lain 74 §:ssä tarkoitettu hankintapäätös. Jos liikenteenharjoittaja ei halua tehdä sopimusta, linjaliikennelupa katsotaan tämän lain 9 §:ssä tarkoitetuksi reittiliikenneluvaksi ja siihen sovelletaan tämän pykälän 9 momentin säännöksiä.	Toimivaltainen viranomainen tekee 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa jokaisen linjaliikennettä harjoittavan liikenteenharjoittajan kanssa sopimuksen (*siirtymäajan liikennöintisopimus*). Linjaliikennelupa liitetään sitä koskevaan sopimukseen. Siirtymäajan liikennöintisopimusta ei edellä *hankintalain 123 §:ssä* tarkoitettu hankintapäätös. Jos liikenteenharjoittaja ei halua tehdä sopimusta, linjaliikennelupa katsotaan tämän lain 9 §:ssä tarkoitetuksi reittiliikenneluvaksi ja siihen sovelletaan tämän pykälän 9 momentin säännöksiä.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
	———
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	———

13.

Laki

julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 4 §:n 4 kohta, 6 §:n 1 momentti ja 7 §:n 2 momentin 2 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
4 §	4 §
Hankintayksiköt	*Hankintayksiköt*
Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat:	Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
4) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain (349/2007), jäljempänä *erityisalojen hankintalaki*, 5 §:n mukaiset hankintayksiköt.	4) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/), jäljempänä *erityisalojen hankintalaki*, 5 §:n mukaiset hankintayksiköt.
6 §	6 §
Useita toimintoja koskevat hankintasopimukset ja hankintalain soveltaminen	*Useita toimintoja koskevat hankintasopimukset ja hankintalain soveltaminen*
Jos rakennusurakan, tavaran tai palvelun hankinta kuuluu osittain tämän lain soveltamisalaan ja osittain julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007), jäljempänä *hankintalaki*, tai erityisalojen hankintalain soveltamisalaan, eikä hankintaa voida tehdä kuin yhdellä ainoalla sopimuksella, hankinta on tehtävä tämän lain mukaisesti.	Jos rakennusurakan, tavaran tai palvelun hankinta kuuluu osittain tämän lain soveltamisalaan ja osittain julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/), jäljempänä *hankintalaki*, tai erityisalojen hankintalain soveltamisalaan, eikä hankintaa voida tehdä kuin yhdellä ainoalla sopimuksella, hankinta on tehtävä tämän lain mukaisesti.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —

7 §	7 §
Yleiset poikkeukset lain soveltamisalasta	*Yleiset poikkeukset lain soveltamisalasta*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Tätä lakia ei myöskään sovelleta puolustus- ja turvallisuushankintaan:	Tätä lakia ei myöskään sovelleta puolustus- ja turvallisuushankintaan:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
2) joka tehdään sellaisen toiminnon suorittamiseksi, jonka osalta on erityisalojen hankintalain 11 §:n mukaisesti Euroopan komission päätöksellä vahvistettu, että toiminto on suoraan avoin kilpailulle markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu.	2) joka tehdään sellaisen toiminnon suorittamiseksi, jonka osalta on erityisalojen hankintalain *10 §:n* mukaisesti Euroopan komission päätöksellä vahvistettu, että toiminto on suoraan avoin kilpailulle markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
	———
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	———

14.

Laki

Hansel Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Hansel Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (1096/2008) 2 §:n 1 ja 2 momentti ja 3 §:n 2 momentin 1 kohdan johdantokappale ja 2 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 §	2 §
Yhtiön tehtävät	*Yhtiön tehtävät*
Yhtiö on julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 11 §:ssä sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain (349/2007) 22 §:ssä tarkoitettu yhteishankintayksikkö. Yhtiön tehtävänä on hankkia muille hankintayksiköille tavaroita ja palveluja sekä tehdä tavaroita ja palveluja koskevia hankintasopimuksia ja puitejärjestelyjä. Yhtiö ylläpitää yhteishankintoina kilpailutettuja sopimuksia. Lisäksi yhtiön tehtävänä on tuottaa asiakkailleen hankintatoimeen liittyviä asiantuntija- ja kehittämispalveluja. — — — — — — — — — — — — — —	Yhtiö on julkisista hankinnoista ja *käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/) *4 §:n 12 kohdassa* sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/) *4 §:n 12 kohdassa* tarkoitettu yhteishankintayksikkö. Yhtiön tehtävänä on *tuottaa asiakkailleen yhteishankintatoimintoja ja hankintojen tukitoimintoja*. Yhtiö ylläpitää *hankintasopimuksia*. Lisäksi yhtiön tehtävänä on tuottaa asiakkailleen hankintatoimeen liittyviä asiantuntija- ja kehittämispalveluja. — — — — — — — — — — — — — —
3 §	3 §
Asiakkaat	*Asiakkaat*
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
Yhtiön asiakas voi lisäksi olla: 1) julkisista hankinnoista annetun lain 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos, jos tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu hankintayksikkö; — — — — — — — — — — — — — —	Yhtiön asiakas voi lisäksi olla: 1) julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain *5 §:n* 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos, jos tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu hankintayksikkö: — — — — — — — — — — — — — —
2) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö, joka on Suomen valtion	2) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* an-

kokonaan omistama; taikka
— — — — — — — — — — — — — —

netun lain 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö, joka on Suomen valtion kokonaan omistama; taikka
— — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

kuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntalain (410/2015) 50 §, 126 §:n 2 momentin 3 kohta, 127 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 131 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

50 §

Yhteistoiminnan suhde julkisista hankinnoista annettuun lakiin

Jos kunta sopii 8 §:n mukaisesti kunnalle laissa säädetyn tehtävän järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle, siirtämiseen ei sovelleta julkisista hankinnoista annettua lakia (348/2007).

Kuntien yhteistoimintaan ei sovelleta julkisista hankinnoista annettua lakia eikä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettua lakia (349/2007), jos yhteistoiminnassa on kyse julkisista hankinnoista annetun lain 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla kunnan tai kuntayhtymän hankinnasta sen sidosyksiköltä, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain 19 §:ssä tarkoitetulta sidosyritykseltä tai yhteisyritykseltä tai jos yhteistoimintaan ei muutoin sovelleta edellä mainittuja lakeja.

Ehdotus

50 §

Yhteistoiminnan suhde julkisista hankinnoista annettuun lakiin

Jos kunta sopii 8 §:n mukaisesti kunnalle laissa säädetyn tehtävän järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle, siirtämiseen ei sovelleta julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annettua lakia (/), *jäljempänä hankintalaki.*

Kuntien yhteistoimintaan ei sovelleta *hankintalakia* eikä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annettua lakia (/), jäljempänä *erityisalojen hankintalaki*, jos yhteistoiminnassa on kyse *hankintalain 15 §:ssä säädetyllä* tavalla kunnan tai kuntayhtymän hankinnasta sen sidosyksiköltä *tai 16 §:ssä säädetyllä tavalla kunnan tai kuntayhtymän hankinnasta toiselta hankintayksiköltä taikka erityisalojen hankintalain 25 §:ssä tarkoitetulta sidosyksiköltä, 26 §:ssä tarkoitetulta toiselta viranomaishankintayksiköltä, 27 §:ssä* tarkoitetulta sidosyritykseltä tai *28 §:ssä tarkoitetulta* yhteisyritykseltä *taikka* jos yhteistoimintaan ei muutoin sovelleta edellä mainittuja lakeja.

126 §

Kunnan toiminta kilpailutilanteessa markkinoilla

— — — — — — — — — — — — — — —

Kunta ei hoida tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla ainakaan, jos:

— — — — — — — — — — — — — — —

3) tehtävää hoidetaan 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla yhteistoiminnassa ja kyseessä on julkisista hankinnoista annetun lain 10 §:ssä tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain 19 §:ssä tarkoitetun sidosyksikön tai sidosyrityksen toiminnasta taikka jos yhteistoimintaan ei muutoin sovelleta kilpailuttamisvelvollisuutta;

— — — — — — — — — — — — — — —

127 §

Yhtiöittämisvelvollisuutta koskevat poikkeukset

Yhtiöittämisvelvollisuuden estämättä kunta voi hoitaa omana toimintanaan 126 §:ssä tarkoitettua tehtävää, jos:

— — — — — — — — — — — — — — —

4) kunta tuottaa palveluja julkisista hankinnoista annetun lain 10 §:ssä tarkoitetulle sidosyksikölle taikka vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain 19 §:ssä tarkoitetulle sidosyritykselle tai yhteisyritykselle;

— — — — — — — — — — — — — — —

131 §

Palveluvelvoite

— — — — — — — — — — — — — — —

Palveluntuottaja on valittava avoimessa ja syrjimättömässä menettelyssä. Jos palveluvelvoite täyttää julkisista hankinnoista annetussa laissa säädetyn hankintasopimuksen tai käyttöoikeussopimuksen määritelmän, palve-

126 §

Kunnan toiminta kilpailutilanteessa markkinoilla

— — — — — — — — — — — — — — —

Kunta ei hoida tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla ainakaan, jos:

— — — — — — — — — — — — — — —

3) tehtävää hoidetaan 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla yhteistoiminnassa ja kyseessä on *hankintalain 15 §:ssä tarkoitetun sidosyksikön tai 16 §:ssä tarkoitetun toisen hankintayksikön tai erityisalojen hankintalain 25 §:ssä* tarkoitetun sidosyksikön*, 26 §:ssä tarkoitetun toisen viranomaishankintayksikön tai 27 §:ssä tarkoitetun* sidosyrityksen toiminnasta taikka jos yhteistoimintaan ei muutoin sovelleta kilpailuttamisvelvollisuutta;

— — — — — — — — — — — — — — —

127 §

Yhtiöittämisvelvollisuutta koskevat poikkeukset

Yhtiöittämisvelvollisuuden estämättä kunta voi hoitaa omana toimintanaan 126 §:ssä tarkoitettua tehtävää, jos:

— — — — — — — — — — — — — — —

4) kunta tuottaa palveluja *hankintalain 15 §:ssä* tarkoitetulle sidosyksikölle taikka *erityisalojen hankintalain 25 §:ssä tarkoitetulle sidosyksikölle, 27 §:ssä* tarkoitetulle sidosyritykselle tai *28 §:ssä tarkoitetulle* yhteisyritykselle;

— — — — — — — — — — — — — — —

131 §

Palveluvelvoite

— — — — — — — — — — — — — — —

Palveluntuottaja on valittava avoimessa ja syrjimättömässä menettelyssä. Jos palveluvelvoite täyttää *hankintalaissa* säädetyn hankintasopimuksen tai käyttöoikeussopimuksen määritelmän, palveluntuottajan valinnassa on

luntuottajan valinnassa on noudatettava mainitun lain mukaista menettelyä.

noudatettava mainitun lain mukaista menettelyä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

maatalouden rakennetuista annetun lain 20 ja 40 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti,

muutetaan maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) 20 §:n 1 momentti ja 40 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 499/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

20 §

Tuen käyttöä koskevat ehdot

Tuen saajan on tukea käyttäessään noudatettava menettelyä, jolla varmistetaan, että tavaroiden tai palveluiden hankinta taikka urakalla teettäminen toteutetaan tuettavan toimenpiteen laajuus, kesto ja laatu huomioon ottaen mahdollisimman taloudellisella tavalla. Tuen saajan on kohdeltava hankintamenettelyyn osallistujia tasapuolisesti ja syrjimättä sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Jos hankinnan arvo on enintään 30 000 euroa, hankinnasta voidaan jättää ilmoittamatta. Muusta hankinnasta on ilmoitettava avoimesti vähäisiä rakennushankkeita lukuun ottamatta. Hankinta on toteutettava hankinnan laatuun ja määrään nähden mahdollisimman avoimesti ja hankintasopimus tehtävä hankintatilanteeseen nähden tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että sopimus ja sopimukseen johtaneet hankinnan vaiheet voidaan todentaa. Jos tuen saaja on julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 6 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö ja mainitun lain 16 §:ssä tarkoitetut EU-kynnysarvot ylittyvät, hankintaan sovelletaan, mitä kynnysarvon ylittävästä hankinnasta mainitussa laissa säädetään. Tuen saajan on säilytettävä hankintaa koskevat asiakirjat mukaan lukien hankinta-asian ratkaisu vastaavalla tavalla kuin kirjanpitoaineiston säilyttämisestä tämän lain 21 §:ssä säädetään ja vaadittaessa esitettävä selvitys hankinnan

Ehdotus

20 §

Tuen käyttöä koskevat ehdot

Tuen saajan on tukea käyttäessään noudatettava menettelyä, jolla varmistetaan, että tavaroiden tai palveluiden hankinta taikka urakalla teettäminen toteutetaan tuettavan toimenpiteen laajuus, kesto ja laatu huomioon ottaen mahdollisimman taloudellisella tavalla. Tuen saajan on kohdeltava hankintamenettelyyn osallistujia tasapuolisesti ja syrjimättä sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Jos hankinnan arvo on enintään *60 000* euroa, hankinnasta voidaan jättää ilmoittamatta. Muusta hankinnasta on ilmoitettava avoimesti vähäisiä rakennushankkeita lukuun ottamatta. Hankinta on toteutettava hankinnan laatuun ja määrään nähden mahdollisimman avoimesti ja hankintasopimus tehtävä hankintatilanteeseen nähden tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että sopimus ja sopimukseen johtaneet hankinnan vaiheet voidaan todentaa. Jos tuen saaja on julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annetun lain (/) *5 §:n* 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö ja mainitun lain *26 §:ssä* tarkoitetut EU-kynnysarvot ylittyvät, hankintaan sovelletaan, mitä kynnysarvon ylittävästä hankinnasta mainitussa laissa säädetään. Tuen saajan on säilytettävä hankintaa koskevat asiakirjat mukaan lukien hankinta-asian ratkaisu vastaavalla tavalla kuin kirjanpitoaineiston säilyttämisestä tämän lain 21 §:ssä säädetään ja vaadittaessa esitettävä sel-

toteuttamisesta tässä momentissa säädetyllä tavalla.

— — — — — — — — — — — — — —

40 a §

Ilmoitus tuen käytön ehtojen vastaisesta hankintamenettelystä

Jollei tuettavan toimenpiteen hankintaan sovelleta julkisista hankinnoista annettua lakia, tarjouksen tekijällä, jonka tarjous ei ole johtanut 20 §:ssä tarkoitetussa hankintamenettelyssä hankintasopimukseen, on kahden viikon kuluessa tarjouksen hylkäämisestä tiedon saatuaan tekemästään ilmoituksesta oikeus saada tuen myöntäneeltä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta perusteltu vastaus siitä, onko hankinta toteutettu tuen maksamisen edellytykset täyttävällä tavalla. Vastaus annetaan sen jälkeen, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on käsitellyt hankintaan myönnetyn tuen maksamista koskevan hakemuksen. Jos tuen maksamista koskevaa hakemusta käsiteltäessä ilmoituksen johdosta havaitaan, että hankintamenettelyssä on tapahtunut olennainen virhe, tuen maksamiseen ja jo maksetun tuen takaisinperintään sovelletaan, mitä 46 §:ssä säädetään.

— — — — — — — — — — — — — —

vitys hankinnan toteuttamisesta tässä momentissa säädetyllä tavalla.

— — — — — — — — — — — — — —

40 a §

Ilmoitus tuen käytön ehtojen vastaisesta hankintamenettelystä

Jollei tuettavan toimenpiteen hankintaan sovelleta julkisista hankinnoista *ja käyttöoikeussopimuksista* annettua lakia, tarjouksen tekijällä, jonka tarjous ei ole johtanut 20 §:ssä tarkoitetussa hankintamenettelyssä hankintasopimukseen, on kahden viikon kuluessa tarjouksen hylkäämisestä tiedon saatuaan tekemästään ilmoituksesta oikeus saada tuen myöntäneeltä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta perusteltu vastaus siitä, onko hankinta toteutettu tuen maksamisen edellytykset täyttävällä tavalla. Vastaus annetaan sen jälkeen, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on käsitellyt hankintaan myönnetyn tuen maksamista koskevan hakemuksen. Jos tuen maksamista koskevaa hakemusta käsiteltäessä ilmoituksen johdosta havaitaan, että hankintamenettelyssä on tapahtunut olennainen virhe, tuen maksamiseen ja jo maksetun tuen takaisinperintään sovelletaan, mitä 46 §:ssä säädetään.

— — — — — — — — — — — — — —

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

———

17.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 16 kohta, sellaisena kuin se on laissa 308/2016, ja

lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 308/2016, uusi 17 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
6 §	6 §
Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus	*Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus*
Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:	Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
16) työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 177 §:n 1 momentissa ja 179 §:ssä tarkoitettua vakuuttamisvelvoitteiden valvontaa.	16) työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 177 §:n 1 momentissa ja 179 §:ssä tarkoitettua vakuuttamisvelvoitteiden valvontaa*;*
	17) julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (/) mukaisissa hankintamenettelyissä hankintayksiköiden mahdollisuutta tarkistaa tarjoajien julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 81 §:n 1 momentissa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolo.
	———
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	———